RIZA SALMAN

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI IX

İLK ERİŞ YAYINLARI

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI
IX

Politik ve Askeri Savaş Sanatı-IX
ISBN 978-605-4087-22-8
İlkeriş Yayınları / Belgesel Kitaplar-15
Birinci Baskı, Ağustos 2022, Ankara
692 Sayfa

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI
IX

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI
IX

Ahmet Rıza Salman

Redaksiyon/Düzenleme:
Munis Özgül
(1958 - ∞)

[“Prometheus” gibi, “Heraklitos” gibi
ışık ve bilgi saçtılar.
Aklımızda ve kalbimizde yaşayacaklar...]

Belgesel Kitaplar-15
Birinci Baskı
Ağustos 2022, Ankara
ISBN 978-605-4087-22-8

Baskı
Sözkesen Matbacılık
Tel: 03123952110
Sertifika No: 49363

İlkeriş Yayınları
www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com
kitap@ilkeris.com

İÇİNDEKİLER

9 Gayrı Kanuni Referandumun Gayrı Meşru İktidarına Karşı Mücadele
21 Gerilla Savaşının Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Deformasyonu
25 Gerilla Savaşının Evrimi
26 Anadolu'da Gerilla Savaşı
27 Çin ve Veitnam'da Halk Savaşı
30 Küba Devrimi: Strateji ve Taktiği
36 Hareketli Gerilla Birliği
37 Latin-Amerika'da Gerilla Savaşı
38- Şehir Gerilla Savaşı
41- Gerilla Savaşının Deformasyonu
49 Savaşta Yıpratma ve Direnme (Carl Von Clausewitz)
53 Tahrifattan Yalancılığa
63 Gayrı-Meşru İktidara Karşı Mücadele ve Sorunları
69 Kır ve Kent Gerilla Savaşı
74 Gerilla Savaşına Hazırlık
91 Başarısız Darbe ve İç Savaş
105 Darbe, Karşı-Darbe... Kurgu, Spekülasyon Ve İç Savaş
133 Silahlı Eylem Biçimleri Silahlanma, Teçhizat ve Devrimci Savaş [Yaşamını Yitiren Devrimcileri İlişkin Eleştirel Bir Yazı]
136 İntihar Eylemleri ve Silahlı Devrimci Mücadeleye Yansıları

141 Kısasa Kısas ya da Misilleme
146 Donanımda İlkellik, Eğitimde Yetersizlik
155 Silahlı Ayaklanma, Silahlı İsyan ve Barikat Savaşı
163 Ekim Devrimi ve Sovyetik Ayaklanma
165 Halk Savaşı ve Silahlı Ayaklanma
167 Savaş, "Kent Savaşı" ve Silahlı Ayaklanma
173 "Sol"un Halleri ve İslami Terör
189 Oportünistler, Revizyonistler, Pasifistler, Ortayolcular, Kendiliğindenciler
203 "Ne Olacak"cılık
213 İllegalizmin Legalitesi Legalizmin İllegalitesi
223 Siyasal Ajitasyon, "Gerilla Şubesi" ve Silahlı Eylem
233 Devrimci Mücadele, İlkellik ve Amatörlük
243 Kendi Güvenliğini Sağlama ve Özsavunma
261 "Savaşın ve Çatışmanın Bizim Gibi Sivillerin Anlayamayacağı Bir İç Mantığı Vardır"
269 Gerilla Savaşı: Bir Politik Mücadele Aracı ve Askeri Savaş Biçimi
283 Bir Manipülasyon ve Dezenformasyon Hikayesi: [Libya: Dezenformasyonun Şafak Yolculuğu]
295 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Tek Seçenek Tayyip Erdoğan Mı?]
303 Seçimler, "Sol" Ve "Boykot Taktiği"
323 Sarı İnek ve Cumhurbaşkanlığı Seçimi
331 AKP İktidarı ve Tayyip Saltanatı Nasıl Yıkılır
343 Kapitalizm ve kömür Madenleri
353 Ve Soma
361 Zor, Şiddet ve Direniş
377 7 Şubat'tan 17 Aralık'a Tayyipçilerin Gülencilerle Savaşı

391 "Yeşil Sermaya"nin Tekelleşmesi ve Oligarşi
399- Politik-Askeri Mücadele Nedir
ve Neden Kaçınılmazdır?
421 Polis Terörüne Karşı Halk Direnişinin
Siyasal Niteliği ve Sınıfsal Yapısı
433 Kontra Sokak Taktikleri
445 "Kürt Açılımı"ndan KCK Operasyonlarına,
Mavi Marmara'dan İsrail'e,
İran'dan Füze Kalkanına ve Suriye'den Dersim'e
459 Eski DGM'ler: Özel Yetkili Mahkemeler
ve Savcılar
463 Türklük Gurur ve Şuuru, İslam Ahlak ve Fazileti,
Milliyetçi-Mukaddesatçı İttifakı,
Yeni Milliyetçi Cephe
469 Faşist Milis Saldırılar
Ve Anti-Faşist Mücadelenin Sorunları
483 "Türkiye'de Demokratik Devrim Diye,
Toprak Devrimi Diye Bir Sorun Yoktur"!
517 "Globalleşen" Dünyada
Anti-Emperyalist Bir İktidar Yaşayabilir Mi?
521 Devrimci İktidarın Ekonomik Kaynakları
555 İçeriği Boşaltılan Kavramlar: Emperyalizm,
Sosyalizm, Devlet, Demokrasi, Faşizm,
Politik Mücadele, Silahlı Mücadele...
595 Küçük-Burjuvalar
615 68'liler
621 "Ara Rejim", "Muhtıra" Tartışmaları
Sömürücü Sınıfların Çıkar Çatışmasıdır
66 Mayınlar, Azınlıklar, Yabancı Sermaye
ve Toprak Reformu
[AKP, Organik Tarım, İsrail ve Mayınlar]
669 MHP, Ülkücüler, Bozkurtlar... RP, Şeriatçılar,
Tarikatlar... Nereye Gidiyor
678 ...Ve Sivas Katliamı
683 Milliyetçiliğin Sonu

AHMET RIZA SALMAN

1954 - ∞

GAYRI-KANUNİ REFERANDUMUN GAYRI-MEŞRU İKTİDARINA KARŞI MÜCADELE

"Her şey Recep Tayyip Erdoğan iktidarının formel hukuku, yazılı anayasa ve yasaları bir yana bırakarak, bu hukuka ve varolan anayasanın ve yasaların kendisine vermediği yetkiyi fiilen kullanarak, kendine özgü bir hukuk ve bu özgünlük içinde meclis çoğunluğuna dayanarak yasalar yaratmasıyla başladı. Böylece Recep Tayyip Erdoğan, formel hukuku ve anayasayı işlemez hale getirerek, bunlardan doğan **meşruiyetini yitirmiştir, gayrı-meşrudur.**

17-25 Aralık günlerinde başlayan bu gayrımeşrulaşma, 28 Haziran 2014'de yürürlüğe giren Sulh Ceza Hakimliği yasasıyla 'kanunileştirilmiş'tir. Kendi içinde kapalı devre çalışan bu sulh ceza hakimliği 'müessesesi' yoluyla, iktidarın her türlü gayrı-meşru icraatına karşı tutumların resmen engellendiği ve bu tutumu alanların neredeyse hiçbir gerekçe gösterilmeksizin tutuklandığı bir sürece girilmiştir.

Şu 'allahın lütfu' olan 15 Temmuz 'darbe girişimi' sonrasında bu gayrı-meşru süreç 'zirve' yapmıştır. Daha açık ifadeyle, 15 Temmuz sonrasında gayrı-meşru iktidar fiili bir durum oluşturmuştur. Devlet Bahçeli bu durumu, anayasa değişikliği gerekçesinde şöyle ifade etmiştir:

"Başkanlık sistemine geçme arzusu ta-

şıyanlar bir fiili durum yaratmışlardır. Bu çarpık durumun anayasal meşruiyetinin olmadığı da ortadadır. Net olarak söylemek isterim ki, şu anda anayasa çiğnenmekte ve suç işlenmektedir. Bu fiili durum, bu şekilde devam ederse Türkiye bir kriz ve kaos ortamına sürüklenebilir."

… Bugün gündemin ilk maddesi haline gelmiş olan başkanlık referandumu, sözün tam anlamıyla, meşruluğunu yitirmiş bir iktidarın 'meşrulaştırılması' amacını taşımaktadır.

Kuşkusuz buradaki sorun, böyle bir anayasa değişikliğinin referandumda kabul edilmesiyle, gayrı-meşru bir durumun ne ölçüde 'meşrulaşacağı'dır.

Öncelikle, mevcut iktidarın gayrı-meşruluğu, hukuk dışılığı, hukuk hakkında az çok bilgisi olan herkesin gördüğü ve bildiği bir durumdur. Böyle bir durumda 'direnme hakkı' ortaya çıkar. Bu da, tüm bireylerin, toplumun, gayrı-meşru iktidara karşı başkaldırma, **zor kullanarak** o iktidarı devirme hakkı demektir. Bu zor, mevcut iktidarın gayrı-meşruluğundan kaynaklanan bir meşru zordur. İşte Devlet Bahçeli'nin 'kriz ve kaos ortamı' olarak ifade ettiği durum da bu 'direnme hakkı'nın meşruiyetine ilişkindir.

Anayasa değişikliğinin referandumla kabul edildiği koşullarda bile meşruluğunu yitirmiş bir iktidarın meşruiyet kazanması olanaksızdır. Ama böyle bir kabul, gayrı-meşru iktidarın kendi konumunu pekiştirmesi ve referandumdan aldığı güçle ve görüntüsel 'meşruiyete' dayanarak çıkaracağı yasa ve kararnamelerle (bugün OHAL'le ve KHK'larla fiilen varolan) tam bir terör yönetimi

ortaya çıkacaktır.

Bu açıdan bakıldığında, referandumda 'başkanlık sistemi'ni getiren anayasa değişikliğinin reddedilmesi, 'tek kişi'ye dayanan (ve fiilen yürütülen) terör yönetimini engellemeyecektir. Ancak bu terör yönetiminin kendine görüntüsel bir 'meşruiyet' kazandırmasının önüne geçilmiş olacaktır. Referandumda 'hayır' oylarının çoğunluğu sağlamasının getireceği tek 'kazanım' da budur. Ama fiili yetki gaspını ortadan kaldırmayacağı gibi, baskı ve terörü de sonlandırmayacaktır…

Halkın büyük bir çoğunluğunun seçimlere katılması, seçimlerin (ya da referandumun) 'meşruiyeti'yle ilgili değildir. Bu katılım, halkın büyük bir çoğunluğunun mevcut düzenden umutlarını kesmediğinin ve mevcut düzenin çerçevesi içinde bir şeylerin değişeceği ya da değiştirilebileceği beklentisi içinde olduğunun göstergesidir…

Bilinmelidir ki, yapılacak anayasal ya da yasal değişikliklerle meşruiyetini yitirmiş bir iktidarı 'meşrulaştırmak', hukuken olduğu kadar tarihsel ve toplumsal ölçekte de olanaksızdır. Meşruiyetini yitirmiş iktidarlar da uzun süre iktidarda kalamazlar."[Yukarıdaki yazı *Kurtuluş Cephesi*'nin Ocak-Şubat 2017 tarihli 154. sayısından alınmıştır.] (www.anadolusanat.org/kc/kurcep1/kc154_1.html)

Burada açık biçimde, gayrı-meşru Recep Tayyip Erdoğan iktidarının, Devlet Bahçeli'nin "desteğinde" gündeme getirdiği referandumla kendisini "meşrulaştırmak" istediğinden, ama referandum sonucu ne olursa olsun böyle bir "meşrulaştırma"nın olanaksız olduğu ifade edilmiştir.

Bu gayrı-meşru iktidarı meşrulaştırmayı "hedef"leyen 16 Nisan referandumunu (hileler bir yana bırakıldığında) kıl payıyla "kazanan" Re-

cep Tayyip Erdoğan kendi yetkilerine ilişkin bazı değişiklikleri kabul ettirmiş görünse de gayrı-meşruluğunu ortadan kaldıramadığı çok açıktır.

Her şeyden önce, (hileli ve dolayısıyla meşru olmayan) referandum, kesin ve mutlak biçimde toplumun yarısından fazlasının Recep Tayyip Erdoğan iktidarına karşı olduğunu net bir biçimde ortaya koymuştur. Bu yönüyle referandum, Recep Tayyip Erdoğan'ın gayrı-meşru iktidarını "meşrulaştırma"yı başaramadığı gibi, referandum sonucunun da mevcut yasalara aykırı olduğunun onaylanması olmuştur. Gayrı-meşru bu iktidar toplumun yarısının "onay"ına sahip değildir. Dolayısıyla da her türlü icraatı ve kararları toplumun bu kesimleri tarafından meşru kabul edilmemektedir.

Gramscici dilden söylersek, yürürlükteki anayasada varolmayan yetkileri kullanan ve bu nedenle de gayrı-meşru olan Recep Tayyip Erdoğan, iktidarı "yöneten" olmaktan çıkmıştır. Referandum onun gayrı-meşruluğunu ortadan kaldırmamışsa da "egemen" olması sonucunu doğurmuştur. Üstelik bu durum yasalardan alınmayan bir yetkiyle (gayrı-kanuni) YSK kararıyla oluşturulmuştur.

Bugün, Recep Tayyip Erdoğan gayrı-meşru olarak iktidarda olduğu gibi, anayasa değişikliğiyle kullandığı tüm yetkiler de gayrı kanunidir.

Gayrı meşru ve gayrı kanuni bir iktidarın "egemen" olması, toplumu "yönetebilir" olduğu anlamına gelmemektedir. Bu koşullarda gayrı-meşru iktidara karşı her türlü yol ve yöntemle, her çeşit araçla "direnme"nin meşruluğu açık bir gerçektir. Sorun tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Evet, Recep Tayyip Erdoğan'ın "tek adam" iktidarı gayrı-meşrudur.

Evet, anayasa referandumu gayrı kanuni bir biçimde yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır.

Böylesine gayrı-meşru ve gayrı kanuni iktidara karşı "direnme", her türlü tartışmanın ötesinde, haklı ve meşrudur.

Ama sorun, böylesi gayrı-meşru bir iktidara karşı "direnme hakkı"nın nasıl kullanılacağı sorunudur.

Eğer bir iktidar, tam ifadesiyle siyasal iktidar, gayrı-meşru ise, bu iktidarın her türlü icraatı da gayrı-meşrudur. Dolayısıyla siyasal iktidarın tüm icraatları ve kararları gayrı-meşrudur ve bu icraat ve kararları kabul etmemek, tanımamak gerekir.

Burada ortaya çıkan sorun, toplumun böyle bir gayrı-meşru iktidara karşı "direnme hakkı"nı nasıl kullanacağıdır.

Açıktır ki, bir siyasal iktidarın meşruiyetini yitirmiş olması, bu nedenle onun her türlü icraatının ve kararının gayrı-meşru olması, her şeyden önce devlet kurumlarını ve devlet görevlilerini ilgilendiren bir durumdur. Hiçbir devlet kurumu ve devlet görevlisi, gayrı-meşru bir iktidarın isteklerini yerine getirmek zorunda değildir. Tersine, iktidarın icraat ve kararlarına uymaları evrensel hukuk açısından suç oluşturur. Böyle bir durumda hiçbir devlet görevlisi, "emirlere uyma" gibi bir gerekçe ile kendisini savunamaz ve suçtan arındıramaz.

Buradan yola çıktığımızda, gayrı-meşru iktidara karşı "direnme hakkı"nın ilk unsuru, bizatihi devlet aygıtında yer alan görevlilere ilişkindir.

Ne yazık ki, ülkemiz somutunda "direnme

hakkı"nın bu birinci unsuru bir yana bırakılmaktadır. Bunun yerine siyasal iktidarı gayrı-meşru gören toplum kesimlerinin "direnme hakkı"ndan, bu hakkı kullanmasından söz edilmektedir. Böyle olunca da "sivil itaatsizlik"ten "sivil direniş"e kadar değişik "direnme hakkı"nın kullanım biçimleri gündeme getirilmektedir.

Toplumun direnme hakkı, her şeyden önce onların örgütlülük düzeyine bağlıdır ve gayrımeşru iktidara (**devlet gücü**) karşı mücadele etmesi demektir. Daha tam ifadeyle, kitlelerin gayrı-meşrulaşmış iktidarın elindeki devlet gücüne karşı direnmesi, mücadele etmesi söz konusudur. Devlet gücü ise, herkesin açık biçimde bildiği gibi, siyasal iktidarın hizmetine koşulmuş bir zor gücü, baskı gücüdür. Bu güç, silah kullanma tekeline sahiptir. Bu yüzden toplumun direnme hakkını kullanması, siyasal iktidarın hizmetine koşulmuş olan zor gücünün etkisizleştirilmesiyle olanaklıdır. Bir başka ifadeyle, gayrı-meşru iktidarın zora, şiddete başvurma koşulları altında toplumun zora, şiddete başvurması "direnme hakkı"nın özünü oluşturur.

Özetlersek, gayrı-meşru bir iktidara karşı "direnme hakkı", her somutlukta **iki durumu kapsar.**

Birincisi, kamu görevlilerinin (örgütlü olarak kamu kurumlarının) gayrı-meşru iktidarın icraat ve kararlarına karşı çıkması, yani direnmesidir.

Gayrı meşru iktidar her türlü zor ve şiddet araçlarına komuta ettiği için kamu görevlilerinin "direnme"si de her durumda zor ve şiddet araçları ile engellenecektir. Türkiye toplumunun tarihi açısından bakıldığında böylesi bir "direnme"ye

ilişkin çok az örnekle karşılaşırız.

Bilinen en ünlü "direniş" hareketi, 1908 devriminin arifesinde **Resneli Niyazi**'nin emrindeki 200 asker ve 200 Başıbozukla birlikte Makedonya dağlarına çıkmasıdır.

Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçmesi ve ardından Kurtuluş Savaşını örgütlemesi de gayrımeşru iktidara karşı "direnme hakkı"nın kullanılmasının özgün bir örneğidir.

Yakın tarihte "direnme hakkı"na ilişkin en önemli örnek **27 Mayıs** askeri darbesidir.

61 Anayasası'nın Giriş bölümünde şunlar yazılıdır:

> "Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan; Anayasa ve Hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla **meşruluğunu kaybetmiş** bir iktidara karşı **direnme hakkını** kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti…"

(Hemen belirtelim ki, 1924 Anayasası'ndan günümüze kadar yapılmış tüm anayasalar içinde sadece 1961 Anayasası'nda "direnme hakkı"ndan söz edilir.)

Türkiye'nin yakın tarihinde ortaya çıkan bu üç "direnme" olayı, açık biçimde kamu görevlilerinin (açık ya da gizli) örgütlülüğüne dayanmıştır.

İkinci durum, doğrudan toplumun, bireylerin gayrı-meşru iktidara karşı direnmesidir. Kimi çevrelerce "sivil itaatsizlik" kavramıyla özdeşleştirilmeye çalışılan bu "direnme", kitlelerin ya da bireylerin gayrı-meşru iktidarın icraatlarına ve kararlarına karşı çıkması ve bu doğrultuda değişik eylemlere yönelmesidir. Kitlesel protestolar ve kitlesel mitingler bu "direnme" tarzının en ö-

nemli araçları durumundadır. Bu yönüyle Türkiye tarihi, özellikle yakın tarihi bu tarz "direnme"-ye ilişkin sayısız örneklere sahiptir.

Ama kitlesel ölçekte bu tarz "direnme hakkı"nın kullanılması, her durumda, meşruiyetini yitirmiş iktidar koşullarında, tutuklamalar ve katliamlarla sonuçlanmıştır.

Çoğu zaman meşruiyeti sorgulanmayan bir siyasal iktidarın herhangi bir icraatı ya da kararı da bu türden kitlesel tepkilere yol açabilmektedir. Bu nedenle bu tarz eylemleri **doğrudan** gayrımeşru iktidara karşı "direnme hakkı"nın kullanılması olarak tanımlamak doğru olmayacaktır.

Kimi liberal-demokratların "sivil itaatsizlik" olarak tanımladıkları "direnme" durumu, kitlelerin gayrı-meşru iktidara karşı direnmesinin sınırlandırılmış ve kendine özgü ön koşullara sahip olan bir özgün durumdur. Demokratik-politik taleplerle harmanlanmış olan açlık grevleri ve ölüm oruçları bu kapsam içerisindedir.

Her şeyden önce "sivil itiaatsizlik", görüntüsel olarak bile olsa" demokratik" bir iktidarın varlığını öngerektirir. Baskıcı, zorba, kandökücü ve terörist bir siyasal iktidar karşısında "sivil itiaatsizlik" sadece kitlelerin varolan güçlerini tüketmesine yol açar. Böyle bir iktidar karşısında "sivil itiaatsizlik" eylemleri gayrı-meşru iktidarın yapmak istediği halde değişik nedenlerle yapamadığı durumların ortaya çıkmasına yol açar. Diğer bir ifadeyle, geniş kitlelerin zorla, baskıyla ve terörle sindirilmeye çalışıldığı bir ortamda "sivil itiaatsizlik" gayrı-meşru iktidarın uygulamalarına meşruiyet sağlamaktan başka bir sonuç doğurmaz. Eğer gayrı-meşru iktidar her türlü hukuksallığı ortadan kaldırmışsa (ya da kaldırmaya yönel-

mişse), en temel insan hak ve özgürlükleri bir yana atılmışsa, böylesi koşullarda "sivil itiaatsizlik" devrimci-demokratların ve "demokratik kamuoyu"nun güç kaybetmesi dışında hiçbir işleve sahip değildir. (Burada, bir kez daha, Che Guevara'nın "düşman topçu ateşi altındaki alanlar"la ilgili sözü anımsanmalıdır.)

Temel hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırıldığı, siyasal iktidarın açık zora başvurduğu koşullarda "direnme hakkı" her türlü aracı kullanarak siyasal iktidarın devrilmesini hedeflemek durumundadır. Bu da (adı nasıl konulursa konulsun) topyekün bir dönüşüme yol açar.

Bu dönüşümün devrimci bir niteliğe ve devrim sonucuna ulaşabilmesi ise, sadece ve sadece devrimcilerin öncülüğünde gerçekleştirilmesine bağlıdır. "Direnme hakkı"nı kullananlar değil (ki her durumda bunlar halk kitleleridir), bu "direnme"yi örgütleyenler, ortaya çıkacak dönüşümün de niteliğini belirler.

Hemen belirtelim ki, böyle bir direnişin örgütlenmesi olağan bir duruma ilişkin değildir. Kimi durumda gayrı-meşru iktidarın ülkeyi ve halk kitlelerini yıkıma götüren tarihsel bir icraatının sonucu olarak ortaya çıkabilir. Kimi durumda ise, beklenmedik olayların patlak vermesi sonucu böyle bir "direnme"nin ortaya çıkması olanaklıdır.

Biliyoruz ki, devrimci mücadele (ki bilinçli, planlı ve örgütlü bir mücadeledir) bu türden olasılıklara ya da kendiliğinden gelişmelere göre yürütülemez. Devrimci mücadelenin, her türlü kendiliğinden gelişmenin ve olasılıkların karşısında hazırlıksız yakalanmaması için, kendi planlı ve örgütlü mücadelesini yürütmekte ısrarlı ve ka-

rarlı olması gerekir. Aksi halde, "beklenen" kendiliğinden gelişmeler ortaya çıktığında (örneğin Gezi Direnişi), bu hareketi örgütleyecek bir güç mevcut olmayacaktır.

Ancak gerek devrimci mücadele gerek her türlü hukuku bir yana bırakmış zorba bir iktidara karşı "direnme", gayrı-meşru iktidarın zoruna karşı direnmeyi, yani bu zoru bertaraf etmeyi, etkisizleştirmeyi gerektirir. Bu da açık biçimde silahlı devrimci mücadeledir, "silahlı direniş"tir. Silahlı mücadelenin ve silahlı "direniş"in hesaba katılmadığı ya da "ilkesel olarak", "her türlü teröre karşıyız" lafazanlığıyla geçiştirildiği durumlarda silahlı mücadeleyi ya da silahlı direnişi örgütlemek çok da kolay değildir. Hele ki, ülkemizin içinde bulunduğu somut koşullarda olduğu gibi, birilerinin "silahlı mücadele" yürüttüğü ve bu mücadelenin belli bir etnik kesim içinde geniş kitlesel desteğe sahip olduğu, dolayısıyla da "silahlı mücadele"yi yürüten "birilerinin" olduğu varsayılan koşullarda devrimci silahlı mücadeleyi örgütlemek çok daha zordur.

Ülkemiz somutunda olduğu gibi, "silahlı mücadele"nin ya da "silahlı direniş"in kaçınılmaz ve zorunlu olduğu ne kadar kabul edilirse edilsin, bu "görev", kendi dışındaki başka birine, bir başka "güç"e bırakılmışsa ya da bırakılma eğilimi egemen ise, toplum, gayrı-meşru ve zorba yönetim karışısında "demokrasi ve hukuk devleti" varmış gibi hareket etmek durumunda kalır. Böylece baskı ve terör yoluyla kolayca pasifize edilir. "Güvenilen" ve "görevli" olarak düşlenen kesim ise, kendi siyasal programı doğrutusunda hareket ederek bu pasifikasyonu güçlendirir.

Her durumda silahlı devrimci mücadele

yürütülmesi ve buna yönelik olarak örgütlenilmesi esastır.

Çünkü silahlı devrimci mücadele, tarihsel olarak meşruiyetini yitirmiş bir sisteme, düzene karşı yürütülen mücadeledir. Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi, milli kriz koşullarında silahlı eylemin nesnel koşullarının mevcudiyeti ve silahlı propagandanın uygulanması zorunluluğu dışında bilimsel başka bir gerçek mevcut değildir.

Silahlı eylemin, geniş anlamda silahlı mücadelenin nesnel koşullarının mevcut olduğu bir ortamda, gayrı meşru bir iktidar karşısında her türlü "direnme" durumunun meşruiyetinin tartışılamaz olduğu gibi, silahlı eylemlerin meşruiyeti de tartışılamaz.

Eğer silahlı mücadelenin, dar anlamda silahlı eylemin nesnel koşulları mevcut ise, yapılması gereken şey bu nesnel koşullara uygun **öznel koşulların yaratılmasıdır.**

Silahlı mücadelenin (dolayısıyla "silahlı direniş"in) öznel koşullarının yaratılmasının birincil özelliği silahlı mücadeleye uygun bir örgütlenmeye yönelerek bu örgütü ortaya çıkarmaktır. Bu örgütlenme, her türlü demokratik hak ve özgürlüğün ortadan kalktığı ya da kullanılamadığı koşullarda yasadışı (illegal) bir örgütlenme olmak zorundadır. (Bu yönüyle de mevcut yasallığın içinde hareket eden "sivil itiaatsizlik" eylemlerinden ayrılır.)

Örgütlenme, içinde yaşanılan koşulların bilincinde olan ve bu koşulları değiştirmek için mücadele etmekte kararlı olan kadroların yaratılmasıyla gerçekliğe yönelir.

Mücadelenin silahlı niteliği nedeniyle, örgütlenme, yasadışılığın ötesinde, silahlı müca-

delenin yürütülebilinmesinin olanaklarına da sahip olmalıdır. Bu da, **silahlanmak** demektir.

Silahlanmak, silahlı mücadelenin biçimine bağlı olarak gerçekleştirilir. Gerilla savaşını temel savaş biçimi olarak ele alan örgütlenme, doğal ve kaçınılmaz olarak gerilla savaşını yürütecek silahlanmaya ve teçhizata sahip olmalıdır. Bu silahlanma ve teçhizat da her durumda gerilla savaşının yürütüleceği alana bağlı olarak somutlaşır, maddeleşir. (Örneğin, şehir gerilla savaşında kır gerilla savaşında kullanılan silahlanma ve teçhizat öncelikli bir durum değildir. Şehir gerillası, şehir ekseninde hareketliliği sağlayacak silahlanmaya sahip olmak durumundadır.)

Bir kez daha yineleyelim:

Devrimci mücadele, planlı ve sistemli örgütlenmeyi esas alır. Ancak "baskıcı bir iktidarın kendisini sürekli olarak tehdit eden kendiliğinden patlamaların ya da önceden görülemeyen siyasi karışıklıkların etkisi sonucu çökmesi son derece olanaklıdır ve böyle bir olasılık tarihi olarak çok daha fazladır." (Lenin) Ama devrimci mücadele kendisini böylesi patlamaları ve karışıklıkları beklemeye dayandıramaz. Herhangi bir "tarihsel dönemeçte" hazırlıksız yakalanmamak için kendi yolunda ilerlemeli ve düzenli çalışmayı kararlılıkla ve sebatla sürdürmelidir.

Haziran 2017

GERİLLA SAVAŞININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ DEFORMASYONU

Gerilla savaşının sözcük ve kavram olarak bilinmediği çağlarda haksızlığa, eşitsizliğe, baskıya karşı çıkanların verdikleri askeri mücadeleler hemen her zaman gerilla savaşı özelliklerini taşımıştır. Hasmından sayısal olarak az ve ilkel silahlara sahip olan güçler, bu savaşı, kimi yerlerde yerel eşkıyalık biçiminde, kimi yerlerde "gezginci asi çeteler"[1] biçiminde yürütmüştür. Özellikle feodal dönemlerdeki köylü isyanlarında ya da zayıf feodal merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibenin (bir çeşit derebeylerinin) başkaldırılarında ilkel halde de olsa gerilla savaşı verilmiştir.

18. yüzyılda gerek sözcük olarak gerekse pratik olarak gerilla savaşı çetecilikten ve eşkıyalıktan ayrışmıştır. Amerikan bağımsızlık savaşında, Engels'in sözleriyle ifade edersek, "talim yapmasını bilmeyen ama gene de yivli karabinalarıyla daha iyi ateş eden asi çetelerin ormanın örtüsü altında, dağınık ve çok hareketli avcı gurupları biçiminde"[2] yürüttükleri savaş, sözcüğün tam anlamıyla gerilla savaşı niteliğine sahip olmuştur.

Yine de gerilla savaşı, kavram olarak ve "asi çeteler savaşı"ndan ayrışarak ilk kez İspanya'da ortaya çıkmıştır.

19. yüzyılın başlarında İspanya'da Fransız işgaline karşı verilen savaş, İspanyol düzenli or-

dusunun yenilgiye uğraması üzerine gerilla savaşına dönüştü. Marks bu durumu şöyle anlatır:

> "İspanyol hazır kuvvetleri her yerde yenilgiye uğrasa bile, onlar yine de her noktada kendisini gösteriyordu. En az yirmi kat dağınık da olsa, her zaman düşman karşısında hazırdı ve her yenilgiden sonra artan güçle yeniden ortaya çıktı. Onları yenmek yararsızdı, çünkü kaçmakta çok hızlıydılar, insan kayıpları az oluyordu ve toprak kaybına da fazla önem vermiyorlardı. Düzensiz olarak dağlara çekilirken, en beklenmedik anda biraraya gelip ortaya çıkacaklarından emindiler. Yeni takviyelerle güçleniyorlardı ve Fransız ordularına direnmeseler de en azından onları sürekli hareket halinde tutabiliyorlar ve güçlerini dağıtmaya zorlayabiliyorlardı. Ruslardan daha şanslı olduklarından, küllerinden yeniden doğmak için ölmeye de gereksinimleri yoktu…"

Mevcut ordunun yenilgileri düzenli hale geldiğinde, gerillaların ortaya çıkışı genelleşti ve ulusal yenilgilerin endişeye düşürdüğü halk kitleleri yerel kahramanların başarılarıyla övünür oldular."[3]

Tarihin bu ilk tanımlanabilir gerilla savaşı, Fransız işgaline karşı öylesine etkili olmuştur ki, giderek gelişmeye ve dönüşmeye başlamıştır.

Yine Marks'ın ortaya koyduğu gibi, 19. yüzyılın başında İspanya'da verilen gerilla savaşı, ilk dönemde (yukarıda Marks'ın anlattığı biçimde) **yalın** bir gerilla savaşı niteliğine sahipken, bir süre sonra yaygın silahlı güçler tarafından yürütü-

len bir savaş biçimine, bir çeşit **hareketli savaş** tarzına dönüşmüştür.

> "Onlar, halkın gerçek silahlanmasının temelini oluşturdular. Kendileri için bir yeri ele geçirme fırsatı çıktığında ya da birleşik bir girişim kararlaştırıldığında, halkın en etkin ve cüretkâr unsurları ortaya çıkıyor ve gerillalara katılıyordu. Onlar çok hızlı biçimde ganimetlerine saldırıyorlar ya da kendi üstlendikleri amaca uygun olarak muharebe düzeninde yer alıyorlardı. Bir düşman kuryesini yakalamak ya da düşmanın erzaklarını ele geçirmek için, seçkin bir düşmanı görecek biçimde bütün gün ayakta beklediklerini görmek olağandışı bir durum değildi. Genç Mina'nın Joseph Bonaparte tarafından atanan Navarra valisini yakalaması ve Julian'ın Ciudad komutanı Rodrigo'yu tutsak alması bu biçimde olmuştur. İş tamamlanır tamamlanmaz, herkes kendi yoluna gidiyor ve silahlı olanlar hemen her yöne dağılıyordu; ama işbirliği yapan köylüler hızla 'yokluklarının farkına varılmadan' kendi günlük işlerine geri dönüyorlardı.
>
> Böylece tüm yollar ulaşıma kapatılıyordu. Hiçbiri keşfedilemediği halde binlerce düşman olay yerinde bulunuyordu. Yakalanmaksızın hiçbir kurye gönderilemiyor, hiçbir malzeme ele geçirilmeksizin yola çıkamıyordu. Kısacası, yüzlerce göz tarafından gözetlenmeksizin hiçbir hareket yapılamıyordu. Aynı zamanda bu türden bileşimlerin kökünü kurutmak için hiçbir araç da yoktu. Fransızlar, sürekli olarak uçan, her

zaman yeniden ortaya çıkan ve dağları perde gibi kullanarak gerçekten görünmez olarak her yerde bulunan bir düşmana karşı sürekli elleri tetikte beklemek zorundaydılar."[4]

Gerillaların ve hareketli savaşın etkili olmasıyla birlikte, İspanyol gerillaları, "mevcut ordunun düzenini taklit etmeye" yönelmişlerdir. Bunun sonucu olarak da hareketli savaşı yürüten gerilla birliklerindeki savaşçı sayısı artmaya başlamıştır. Bir çeşit **düzenli orduya** dönüşmüşlerdir. Marks'ın ifadesiyle, "Gerilla sistemindeki bu değişim, Fransızlara, onlarla mücadelede önemli bir üstünlük sağladı. Artan sayıları nedeniyle kendilerini gizleme ve eskiden olduğu gibi, savaşa zorlanmadan birden ortadan kaybolma olanağını yitiren *guerrilleros*, şimdi sık sık kuşatılıyor, yeniliyor, dağılıyor ve uzun bir süre yeni bir saldırıya geçemeyecek duruma düşüyorlardı." (agy)

Daha iyi eğitimli, daha disiplinli ve daha iyi teçhizata sahip Fransız ordusu karşısında düzenli orduya dönüşen İspanyol gerillaları başarılı olamamışlar ve sonuçta yenilgiye uğratılmışlardır.

(Daha ilerde göreceğimiz gibi, İspanya'da gerilla savaşının yaygınlaşması, hareketli savaş tarzına dönüşmesi ve nihayetinde yenilgiye yol açsa da düzenli orduya dönüşmeleri, tarihin daha sonraki dönemlerinde görülecek olan ve Mao Zedung tarafından formüle edilen sistemli ve planlı **uzun/uzatılmış halk savaşı stratejisi**nin ilk nüvesi durumunda olmuştur.)

Gerilla Savaşının Evrimi

20. yüzyıla gelindiğinde, yani proleter devrimler çağında gerilla savaşı açısından ilk önemli olay **1905 Rus Devrimi**'dir.

1905 Rus Devrimi'nde gerilla savaşı, **barikat savaşı**na dayanan silahlı ayaklanmanın özgün bir parçası olarak ortaya çıkmıştır.

Lenin, *Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler* yazısında şöyle yazar:

> "Askeri taktikler, askeri teknik düzeyine dayanır. Bu yalın gerçeği Engels göstermiş ve bütün marksistlere kabul ettirmiştir. Bugün askeri teknik, 19. yüzyılın ortalarındaki askeri teknik değildir. Toplara karşı kalabalıkla yürümek ve tabancalarla barikatları savunmak çılgınlık olur. Kautsky, Moskova olaylarından sonra, Engels'in bu konudaki vargılarının yeniden gözden geçirilmesinin tam zamanı olduğunu ve Moskova'da '*yeni barikat taktikleri*'nin ortaya çıktığını yazarken haklıydı. Bu taktikler, gerilla savaşı taktikleridir. Böylesi taktikler için gerekli örgüt, hareketli ve çok küçük, on kişilik, hatta iki-üç kişilik birliklerdir. Bugünlerde beş ya da üç kişilik birliklerden söz edilince alay eden sosyal-demokratlarla sık sık karşılaşıyoruz. Ama alay etmek, çağdaş askeri tekniğin dayattığı koşullar altında sokak savaşlarının ortaya çıkardığı yeni taktik ve örgütsel sorunları reddetmenin çok ucuz bir yoludur. Moskova ayaklanmasının hikayesini dikkatlice inceleyin beyler, göreceksiniz ki, 'beş kişilik birlikler' ile 'yeni barikat taktik-

leri' arasında nasıl bir bağlantı olduğunu anlayacaksınızdır."[5]

Lenin, 1905 Rus Devrimi'nde ortaya çıkan gerilla savaşının, "kitle hareketinin bir ayaklanma noktasına gerçekten ulaştığı ve iç savaşın 'büyük çarpışmaları' arasında oldukça geniş bir aralık ortaya çıktığı bir zamanda kaçınılmaz bir mücadele biçimi" olduğunun altını çizer.

Bu yönüyle sözkonusu olan gerilla savaşı, ağırlıklı olarak kentlere ilişkindir ve kentlerde başlayan silahlı ayaklanmanın bir parçasıdır. Ancak gerilla savaşının bu kentlere ve barikat savaşına uyarlanmış tarzı kesinkes **stratejik** bir çizginin parçası değildir.

20. yüzyılda gerilla savaşı, sadece köylü isyanlarının ya da yerel derebeylerinin savaş tarzı olmasının ötesinde düzenli birlikleri yenilen ve dağıtılan orduların savaş tarzı olarak da ortaya çıkmıştır.

Anadolu'da Gerilla Savaşı

Anadolu kurtuluş hareketinde ortaya çıkan *Kuva-yı Milliye* (Ulusal Güçler) 20. Yüzyılda düzenli birlikleri yenilmiş bir ordunun yürüttüğü ilk gerilla hareketi olmuştur.

> "Hükümet merkezi, düşmanların şiddetli çemberi içindeydi. Siyasal ve askerî bir çember vardı. İşte böyle bir çember içinde yurdu savunacak, ulusun ve devletin bağımsızlığını koruyacak kuvvetlere emrediyorlardı. Bu biçimde yapılan emirlerle, devlet ve ulusun araçları temel görevlerini yapa-

mıyorlardı. Yapamazlardı da. Bu araçları savunmanın birincisi olan ordu da 'ordu' adını korumakla birlikte, elbette temel görevini yerine getirmekten yoksundu. İşte bunun içindir ki yurdu savunmak ve korumak olan temel görevi yerine getirmek, doğrudan doğruya, ulusun kendisine kalıyor. Buna Kuva-yı Milliye diyoruz. Bütün evren de böyle diyor."[6]

Anadolu kurtuluş hareketinde, giderek Kuva-yı Milliyenin yanında **Kuva-yı Seyyare** adı verilen Çerkez Ethem'in yönetimindeki hareketli birlikler ortaya çıkmıştır. Yaklaşık olarak beş bin silahlı unsurdan ve çoğunluğu süvariden oluşan Kuva-yı Seyyare, Kuva-yı Milliye'yle ortaya çıkan gerilla savaşının hareketli savaşa (manevra savaşı) dönüşümünü ifade eder. Ve ardından Milli Ordu adıyla düzenli orduya geçilmiştir.

Tüm bu tarihsel gelişim içinde gerilla savaşı ve bu savaşa dayanan askeri savaş ilk kez stratajik bir kavrayışa Çin'de, Mao Zedung tarafından ulaştırılmıştır.

Çin ve Vietnam'da Halk Savaşı

Mao Zedung'un formüle ettiği uzun/uzatılmış halk savaşı stratejisi, her şeyden önce **siyasal iktidarın** ele geçirilmesinin stratejisidir.

Bu stratejik çizgi, maddi ve teknik olarak zayıf bir gücün, uzatılmış bir savaşla düşmanı yenilgiye uğratmasının çizgisidir. Burada **zaman**, maddi ve teknik olarak güçlü düşmanın yıpratılmasında belirleyici unsurdur. Mao Zedung'un sözleriyle, "Dağınık karakterli olmasından dola-

yı, gerilla savaşı, her yere yayılabilir ve düşmanı yıpratmada, durdurmada ve parçalamada ve de kitle çalışması gibi birçok görevleri yerine getirebilir." Böylece bir yandan kendi güçlerini koruyup geliştirirken, diğer yandan düşman parça parça yok edilir.

Böylece gerilla savaşı, bir yandan **yıpratma savaşı**nın ana unsuru olurken, diğer yandan düşman güçlerinin imha edilmesinin de bir aracı olur. Mao Zedung bu durumu şöyle ifade eder:

> "Gerilla birliklerimiz sabotaj ve tahrip gibi özel görevi yerine getirirken sırf yıpratma savaşı vermeleri kaçınılmaz olmakla beraber, düşman güçlerini tüketmek ve kendi kuvvetlerimizi geniş ölçüde tazelemek için şartların elverişli olduğu her durumda enerjik imha seferleri ve muharebeleri vermek gerekir."[7]
>
> "Genellikle, hareketli savaş imha; mevzii savaş yıpratma, gerilla savaşı ise bu iki görevi de aynı zamanda yerine getirir. Bu üç savaş çeşidi, böylece, birbirinden ayrılmış olur."[8]

Uzatılmış bir savaş olarak halk savaşı, gerilla savaşından hareketli savaşa ve oradan da düzenli ordu savaşına doğru ilerleyen bir çizgidir. Bu nedenle, "Halk savaşı vermek için, silahlı güçler, *ana kuvvet birlikleri, bölgesel birlikler*, *milis ve özsavunma birliklerini* içeren uygun örgütlenme biçimlerine sahip olmalıdır. Ana kuvvet birlikleri, ülkenin herhangi bir yerindeki çarpışmalarda kullanılabilen hareketli birliklerdir. Bölgesel birlikler, bölgedeki silahlı mücadelenin da-

yanağıdır. Milis ve özsavunma birlikleri, üretim faaliyetini sürdüren emekçi halkın yaygın yarı-silahlı güçleridir ve üslerdeki halk iktidarının temel aracıdır."[9]

Böylece başlangıçta dağınık ve ye yer gizli faaliyet yürüten gerilla güçleri, giderek üs bölgeleri oluşturmaya yönelir. **Üs bölgeleri** gelecekteki kurtarılmış bölgelerin üzerinde yükseleceği temeli oluşturur.

> "Gerilla savaşı içinde bir üs bölgesi, ancak üç temel şartın adım adım kurulmasıyla yani, silahlı güç kurulduktan, düşman yenilgiye uğratıldıktan ve halk harekete geçirildikten sonra gerçekten kurulabilir."[10]

Burada hemen belirtelim ki, Mao'nun sözünü ettiği üs bölgelerinin, gerilla savaşının deformasyonunun bir ürünü olan "üs"lerle hiçbir ortak noktası yoktur. Gerilla güçlerinin değişik nedenlerle barınmak ve saklanmak amacıyla oluşturduğu "sığınaklar" kesinkes gerilla savaşının üs bölgeleriyle karıştırılamaz. Yine aynı biçimde, gerillaların geçici sürelerle elde bulundurduğu bölgelerle (gerilla bölgeleri) üs bölgeleri birbirine karıştırılamaz. Gerilla bölgeleri, gerillalar oradayken onların, gerillalar gidince de düşmanın denetimine geçen bölgelerdir. Üs bölgeleri ise, göreceli olarak gerillanın daha uzun süre elde tutabildiği, tahkim ettiği ve göreceli olarak daha uzun süre direnebildiği yerlerdir. Mao Zedung'un ifadesiyle, "çok sayıda düşman birlikleri imha edildiği ya da yenildiği, kukla yönetimin yok edildiği, halk kitlelerinin harekete geçirildiği, kitle örgütlerinin kurulduğu, yerel silahlı halk kuvvet-

lerinin geliştirildiği ve bir politik iktidar kurulduğu zaman" gerilla bölgeleri üs bölgeleri haline gelir. Bu üs bölgeleri yeterince güçlendiği ve düşmanın karşı saldırısına karşı direnebildiği zaman sözcüğün tam anlamıyla kurtarılmış bölgeler haline gelir.

Uzatılmış savaş çizgisinde yıpratma ve imha savaşları, gerilla savaşının başlangıç aşamasında ortaya çıkan taciz ve tahrip eylemlerinden farklıdır. Yıpratma ve imha savaşları, varolan durumdaki güçler dengesine bağlı olarak yürütülen harekatlarla verilir. Diğer bir ifadeyle, yıpratma ve imha seferleri düzenlenerek bu savaşlar yürütülür. Vietnam'da 30 Ocak 1968'de başlatılan **Tet Saldırısı** bu seferlere (harekâtlara) verilebilecek en iyi örnektir.

Tet Saldırısı, başkent Saygon ve ikinci büyük kent olan Hué dahil olmak üzere 100'den fazla il ve ilçede gerçekleştirilmiştir. Hué kentindeki Amerikan birlikleri bir ay süreyle Vietnam Kurtuluş Ordusu'nun kuşatması altında kalmıştır. Saldırıda 123 uçak imha edilmiş ve 214 uçak ağır hasar görmüştür. Bu boyutlarıyla Tet Saldırısı tarihin kaydettiği en büyük imha seferidir.

Çin ve Vietnam devrimleri, gerilla savaşının stratejik önem taşıdığı halk savaşı stratejisinin zaferiyle gerçekleşmiştir.

20. yüzyılın en önemli gelişmelerinden birisi de Küba Devrimi'dir.

Küba Devrimi: Gerilla Savaşının Stratejisi Ve Taktiği

Küba Devrimi, Çin ve Vietnam devrimlerinden farklı olarak, kitlelerin ve özellikle köylülerin

kendiliğinden isyanlarını örgütleyerek başlatılan gerilla savaşı özelliğine sahip değildir. Küba Devrimi'nin ayırıcı özelliği, oligarşik diktatörlük ile halkın tepkisi arasındaki denge durumuna (ki bu denge oligarşik diktatörlüğün açık askeri zoruyla oluşturulmuş suni bir dengedir) gerilla güçlerinin iradi müdahalesidir. Che Guevara'nın sözleriyle, bu denge durumunda gerilla "katalizatör" görevi görmüştür. Yine de Küba Devrimi, tıpkı Çin ve Vietnam devrimlerinde olduğu gibi, gerilla savaşının stratejik rol oynadığı bir iktidar mücadelesidir.

> "Küçük savaşçı çekirdeklerin başlattıkları mücadeleye, sürekli olarak yeni yeni güçler katılır; kitle hareketleri boy göstermeye başlar, eski düzen küçük küçük bin parçaya ayrılır, ve işte tam bu anda işçi sınıfı ve kentli kitleler savaşın kaderini belirler."[11]

Bu ayırıcı özelliklerine karşın Küba Devrimi de Çin ve Vietnam devrimlerinin stratejik yolunu izlemiştir. "Küçük savaşçı çekirdeklerin başlattıkları" gerilla savaşı, giderek hareketli savaşa ve sonuçta mevzi savaşa dönüşerek zafer kazanmıştır.

Che Guevara bu gerçeği şöyle ifade eder:

> "Gerilla savaşının gelişim olasılıkları, yani gerillanın potansiyel olarak bir mevzi savaşa dönüşme olasılığı hesaba katıldığında, bu savaş türünün özel niteliğine rağmen, mevzi savaşın bir çekirdeği, bir başlangıcı olarak düşünülebilir…
>
> Bazıları, küçümseyerek, onu "vur ve kaç" olarak adlandırırlar ve bu doğrudur. Vur ve

kaç, bekle, pusuya yat, tekrar vur ve kaç ve düşmana hiçbir dinlenme olanağı vermeksizin bunları sürekli yinele. Burada, geri çekilme, cephesel savaştan kaçınma tutumu, olumsuz bir tutum olarak görülebilir. Yine de bu tutum, her savaşta olduğu gibi, son amacı zafer kazanmak, düşmanı imha etmek olan gerilla savaşının genel stratejisinin bir sonucudur.

Bu nedenle, gerilla savaşının, kendi içinde tam zafere ulaşma olanağına sahip bir aşama olmadığı açıktır. Gerilla savaşı, savaşın başlangıç aşamalarından birisidir ve sürekli büyüyerek düzenli ordu niteliği kazanacak olan gerilla ordusuna dönüşecektir. Bu anda, düşmana nihai darbeyi vurmaya ve zafere ulaşmaya hazır olacaktır. Zafer, kökeni bir gerilla ordusu olsa da, her zaman düzenli ordunun ürünü olacaktır."[12]

Küba Devrimi'yle birlikte gerilla savaşı, yalın bir biçimde iktidar mücadelesinin temel bir aracı haline gelmiştir. 60'lardan itibaren tüm Latin-Amerika tarihi, Amerikan emperyalizmine ve onun yerli işbirlikçilerine karşı yürütülen iktidar mücadelelerinin tarihi olmuştur. Gerilla, bu tarihin başlatıcısı olarak başat rol oynamıştır.

Gerek Küba Devrimi gerek Latin-Amerika'daki gerilla hareketleri, gerilla savaşının stratejisini, taktiğini ve tekniğini geliştirmiştir.

Ortaya çıkan en önemli stratejik gelişme, gerilla savaşı aracılığıyla siyasi gerçekler açıklanarak kitlelerin bilinçlendirilmesi ve örgütlendirilmesidir. Bilinçlenen ve örgütlenen kitleler, yine gerilla savaşıyla mücadeleye katılmışlardır.

Böylece gerilla savaşı, politik kitle mücadelesinin bir aracı haline dönüşmüştür.

> "Küba halkının, Batista diktatörlüğüne karşı silahlı zaferi, sadece, tüm dünya gazetelerinin yazdığı gibi destansı bir zafer olmakla kalmamış, Latin Amerika halk kitlelerinin davranışlarıyla ilgili eski dogmaları da yıkmıştır. Bu devrim bir halkın, gerilla savaşıyla kendisini ezen bir yönetimden kurtulabileceğini elle tutulur, gözle görülür biçimde kanıtlamıştır…
>
> Doğal olarak, devrimin tüm koşullarının gerilla faaliyetinin verdiği itmeyle yaratılacağı düşünülemez. İlk fokonun oluşturulmasını ve pekiştirilmesini olanaklı kılan zorunlu asgari koşullar her zaman akılda tutulmalıdır. Halk, sivil talepler çerçevesinde toplumsal hedefler için mücadele etmenin boşuna olduğunu açıkça görmelidir. Barış, baskı güçlerinin mevcut yasalara rağmen iktidarda kalmayı sürdürmeleriyle zaten bozulmuştur.
>
> Bu koşullarda halkın hoşnutsuzluğu giderek kendisini daha aktif biçimlerde dışa vurmaktadır ve sonuçta, direniş, başlangıçta yetkililerin tutumuyla tetiklenen mücadelenin patlak vermesiyle belli bir zamanda belirginleşir.
>
> Bir hükümet, hileli olsun ya da olmasın, belli bir biçimde halkoyuyla iktidara gelmişse ve en azından anayasal yasallığı koruyorsa, henüz barışçıl mücadele olanakları tüketilmediğinden gerilla çıkışının gelişmesi olanaksızdır."[13]

Gerilla savaşının politik kitle mücadelesi haline dönüşmesi, devrimci politik amaçlarla yürütülmesi, doğal olarak savaşın politik niteliğini öne çıkarmış ve gerilla savaşını politik-askeri bir savaşa (politikleşmiş askeri savaşa) dönüştürmüştür. Bunun sonucunda da gerilla savaşı taktik yönden gelişirken, aynı zamanda uyulması zorunlu olan belli kurallara bağlı olarak yürütülmeyi gerektirmiştir.

Örneğin, Che bu kurallardan bazılarını şöyle ifade eder:

> "Çağdaş savaşlarda bir tümenin generali askerleriyle birlikte cephede ölmediği gibi, kendisinin generali olan bir gerillanın da her muharebede ölmesi gerekmez. Yaşamını vermeye hazırdır, ama gerilla savaşının bu olumlu niteliği, **gerillanın her birisinin, bir ideali savunmak için değil, onu gerçeğe dönüştürmek için ölmeye hazır olmasıdır.** Bu, gerilla savaşının temelidir, özüdür."[14](abç)
>
> "Sabotaj eylemlerinin önemi çok büyüktür. Savaşın, etkisi yüksek bir devrimci aracı olan sabotaj, genellikle az etkili, önceden görülemeyen koşullar içinde yapıldığında suçsuz insanlar arasından çok kurban veren, devrime yararlı olabilecek çok sayıda yaşamı yok eden terörist eylemlerden ayırdedilmelidir. Terörizm, zalimliğiyle, baskı yapmada etkililiğiyle tanınan, baskı güçlerinin önemli bir yöneticisini cezalandırmak için, yokedilmesinin yararlı olacağı biliniyorsa uygulanan bir yöntem olarak kabul edilmelidir. Fakat önemi az olan, ölümü daha sı-

kı bir baskıya, ölümlere neden olacak biri hiçbir zaman öldürülmemelidir.

Terörizmin değerlendirilmesinde çok tartışılan bir nokta vardır. Bazıları, polis baskısına sebep olmanın ya da şiddetlenmesine yolaçmanın kitlelerle tüm az ya da çok yasal —ya da yarı-gizli— bağları güçleştirdiğini, zamanı geldiğinde gerekli olacak eylemler için gruplaşmayı olanaksızlaştırdığını kabul ederler. Kendi başına bu doğrudur, fakat bir iç savaş sürecinde, belirli bir halk için, baskının zaten her türlü yasal eylemi ortadan kaldıracak kadar şiddetli olduğu durumlar da vardır. Bu durumda, silahla desteklenmedikçe kitle eylemi olanaksızdır. O halde uygulanacak yöntemlerin seçimine çok dikkat edilmesi, devrim için yararlanılabilecek elverişli koşulların incelenmesi gerekir. Koşullar ne olursa olsun, sabotaj iyi kullanıldığında, daima daha etkili bir silahtır. Sabotajdan, halkın bir kesimini felce uğratacak, başka deyişle, bir toplumun normal yaşayışını felce uğratmaksızın işsizlik yaratacak biçimde üretim araçlarını kullanılmaz duruma getirmekte yararlanılmamalıdır. Diğer kelimelerle, bir elektrik santralinin sabote edilmesi hem etkili hem yerindeyken, bir gazoz fabrikasını sabote etmek gülünçtür.

Birinci durumda, belli sayıda işçi işsiz kalacaktır, fakat bölgede tüm hayatı felce uğramasından dolayı bu tamamen yerinde bir hareket sayılabilir. İkinci durumda ise, yine birkaç işçi işinden edilir, fakat bununla endüstriyel hayatta hiçbir değişiklik olmaz."[15]

Bu ve benzeri özellikleri yanında Küba Devrimi'nin gerilla savaşına en büyük katkılarından birisi de **hareketli gerilla birliği** ve bu birliğe dayanan savaş tarzıdır.

Hareketli Gerilla Birliği

Che'nin yazılarında ve Latin-Amerika'daki gerilla yazınında "*foco*" olarak tanımlanan hareketli gerilla birliğinin ayırıcı özelliği, kırsal alanda sürekli hareketlilik içinde olan bir silahlı birliğin varlığıdır. Bu birlik, belli bir "üs bölgesi" olmaksızın, doğrudan kendi hareketliliğine dayanarak gerilla savaşını yürütür. Birlik'in temel görevi, kırsal alanlarda suni dengeyi bozmak, kitleleri bilinçlendirip örgütlemektir (politik görev). Bir diğer ifadeyle, hareketli gerilla birliği, sözcüğün geniş anlamıyla, kırsal alanlardaki **silahlı propaganda** faaliyetini yürütür. Bu açıdan hareketli gerilla birliği, kırsal alanlardaki kitlelerle **temas kurmanın,** onları bilinçlendirmenin ve örgütlemenin temel aracıdır.

Bu birliğin teknik özellikleri, içinde yaşanılan koşullara ve toplumsal çelişkinin geldiği düzeye bağlı olarak değişkenlik gösterir. Küba'da Granma çıkartmasında olduğu gibi yüz kişilik bir birlik olabileceği gibi, Bolivya'daki elli kişilik birlik olarak da faaliyet gösterebilir. Başlangıçta, Venezüella (1962) ve Peru'da (1965) olduğu gibi birden çok gerilla birliği oluşturulabileceği gibi, Küba ve Bolivya'da olduğu gibi tek bir gerilla birliği de oluşturulabilir.

Başlangıçta birden çok gerilla birliğine dayanan kır gerilla savaşının en önemli sakıncası, birlikler arasındaki eşgüdüme ve her birliğin ateş

gücünün yeterliliğine ilişkindir. Bu da gelişmiş haberleşme ve eşgüdüm araçlarının yanında, gerilla birliklerinin eşdeğer askeri tırmanma politikasına sahip olmalarını öngerektirir. Öte yandan, her gerilla birliğinin faaliyet yürüttüğü alanlar (operasyon alanı) toplumsal çelişkilerin geldiği düzey ve arazinin yapısına bağlı olarak değişkenlik gösterir. Dolayısıyla bir gerilla birliği, beklenilenin çok ötesinde zorluklarla karşılaşırken, diğeri/diğerleri görece olumlu koşullarda bulunabilirler. Bu da verilen kayıpların artmasına neden olur.

Hareketli gerilla birliği, politik-askeri bir örgütlenme olmakla birlikte, askeri yanı ihmal edilemez. Bu da her birliğin **yüksek ateş gücüne** sahip olması demektir. Operasyon alanlarında düşmana karşı ateş gücü üstünlüğü sağlanması şarttır. Bu da birliklerin savaş ve hareket tarzına, silahlanma ve teçhizata ve nihayetinde operasyon alanına ilişkin arazi bilgisine bağlıdır.

Latin-Amerika'da Gerilla Savaşı

Küba Devrimi'nden sonraki 25 yıl boyunca Latin-Amerika'da yürütülen gerilla savaşları, burada ifade ettiğimiz en genel özellikleriyle sürdürülmüştür. Venezüella, Peru, Bolivya ve Guatemala'daki (Latin-Amerika'da askeri isyana dayanan tek gerilla hareketidir) gerilla hareketleri, başlangıçta kaydettikleri gelişmelere karşın başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bunlar arasında tek istisna, 1965 sonrasında örgütlenen, 1974'ten sonra etkin hale gelen ve 19 Temmuz 1979'da iktidarı ele geçiren Nikaragua'daki Sandinista hareketidir. Sandinist hareketinin kendine özgü bazı özel-

likleri olmakla birlikte, temelde Küba Devrimi'nin geliştirdiği gerilla savaşının gerçekliği olmuştur.

1979 Sandinist devrimi, 1970'lerin başlarında sönümlenmeye başlayan Latin-Amerika gerilla hareketleri üzerinde itici bir güç oluşturmuştur. Bunun en tipik olgusu El Salvador gerilla hareketidir.

1979-1982 arasında yoğun gerilla savaşına sahne olan El Salvador, değişik sol örgütlerin (ki silahlı mücadeleye daha sonra katılan KP de dahil) değişik silahlı örgütlenmelerle savaşa başladıkları bir ülke olmuştur. Bu örgütler, 1980 sonlarında Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi çatısı altında birleşmişlerdir. 1981'deki El Salvador tarihinin en büyük gerilla saldırısı da bu birleşik cephe tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak cephenin bileşimi nedeniyle, özellikle de silahlı mücadeleye en son katılan KP'nin önderliği ele geçirmesiyle birlikte, Amerikan emperyalizminin yoğun askeri yığınağı sonucunda başarıya ulaşılamamıştır.

El Salvador devriminin gerçekleştirilememiş olması, aynı zamanda Latin-Amerika'daki kır gerilla savaşlarının büyük ölçüde sona ermesini getirmiştir. Özellikle Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeler ve 1991'de dağıtılmışlığıyla birlikte, Kolombiya ve Peru dışındaki gerilla hareketleri başarısızlığa uğramıştır.

Şehir Gerilla Savaşı

Küba Devrimi'yle başlayan ve 1980'lerde güç kaybına uğrayan Latin-Amerika'daki gerilla hareketlerinin tarihi ve somut gerçekliği pek çok derslerle doludur. Bunların incelenmesi ve öğre-

nilmesi, gerek ülkemizdeki gerekse gelecekteki gerilla hareketleri açısından büyük bir öneme sahiptir.

Küba Devrimi sonrasında gelişen gerilla hareketleri içinde en önemli gelişme, Brezilya'da Carlos Marighella'nın teorize ettiği **şehir gerilla savaşı**dır. İlk adımları Venezüella'da UTC'lerle atılmış olan şehir gerilla savaşı Uruguay'da Tupamaros'la birlikte en gelişkin düzeyine ulaşmıştır.

Teorik olarak kır gerilla savaşının tamamlayıcısı olarak ele alınan şehir gerilla savaşının, Uruguay gibi elverişli kırsal bölgeleri olmayan bir ülkede gelişmesi, aynı zamanda şehir gerilla savaşının bağımsız ve tek boyutlu bir kavrayışına yol açmıştır. Bir diğer ifadeyle, şehir gerilla savaşı, silahlı propagandanın şehirlerde yürütülmesinin temel aracı olmuştur. Ama şehirlerin özelliği ve sınırlılığı karşısında giderek kır gerilla savaşından bağımsızlaşan ve tekleşen şehir gerilla savaşı yarattığı tüm etkiye rağmen örgütleneceği varsayılan kitlelere ulaşamamış ve yenilgiye uğramıştır. Bu durumu (bir zamanlar Brezilya'da şehir gerilla savaşını başlatan VPR'nin içinde yer almış, ancak bir süre sonra hareketin "militarizm" sapmasına uğradığını ileri sürerek ayrılan ve bugün akademisyenlik yapan) João Quartim tarafından şöyle ortaya konulmuştur:

> "Şehir gerillası gizliliği yüzünden kitlelerden mahrumdur. Kırlardaki hareketli stratejik birlik zaman içinde gelişmek için, mekânda geri çekilebilir, çünkü kır gerilla savaşı, gerillalara hareketlilikle savaş için uygun alan seçme olanağı sağlayan bir yıpratma savaşıdır. Diğer taraftan şehir gerilla

savaşı ise, sadece aynı operasyonları sürekli yineleyebilir. Gizli bir destek üssünden (apartman vb.) yola çıkarak, tekrar çıktığı noktaya geri dönerek, aynı hedeflere saldırır. Güç toplamada bir etken olan zaman, kır gerilla hareketinde yavaş yavaş güçler dengesini değiştirmek ve sürekli olarak köylü kitlelerinin bölümler halinde katılımıyla bir halk ordusu oluşturmak için yararlanabilirken, şehir gerillası açısından aynı etkiye sahip değildir. Silahlı öncü ile kitleler arasında sürekli temas olmadığına göre, öncü müfrezenin bir halk ordusuna dönüşmesi şeklinde bir gelişme şehirlerde olmayacaktır. Bu demektir ki, şehir gerillası eylemi bir kitle mücadelesi değildir. Şehir öncüsü bu yüzden bir isyan odağı, yani devrimci kadroların politik-askeri öncüsü bir örgütü olması imkânsızdır, uzatılmış savaş yoluyla bir ayaklanmaya doğru da gelişemez. Şehir gerilla hareketine katılım bireysel katılımdır; şehir gerilla hareketi yeni kadrolar gerektirir, kitleler değil."[16]

Kır gerilla savaşında olduğu gibi, şehir gerilla savaşında da "ateş gücü" en önemli konulardan birisidir. Sorun, çarpışma alanında düşmanın sayısal ve ateş gücü açısından sağlayabileceği üstünlük, çarpışma birimindeki gerilla gücünün ateş gücüyle etkisizleştirilmesidir. Bu sadece çarpışma biriminin silah donanımıyla sağlanamaz. Aynı zamanda çarpışma biriminin silahlarını etkin bir biçimde kullanması ve sınırlı olan ateş gücünü belli bir yerde yoğunlaştırmasıyla olanaklıdır.

İşte gerilla savaşının tarihsel gelişimi böylesine gerçeklik içinde gerçekleşirken, kendi içinde pek çok derslerle doludur. Önemli olan bu dersleri iyi öğrenmek ve bunları daha da geliştirmektir. Ama 1990'larla birlikte dünya çapında devrimci silahlı mücadelenin etkisizleştirilmesi ve başarısızlıklar yaşaması üzerine bu tarih ve onun öğrettikleri tümüyle bir yana itilmiştir. Bu da devrimci mücadele bağlamında gerilla savaşının deformasyonuna (bozulmasına) yol açmıştır.

Gerilla Savaşında Deformasyon

Devrimci gerilla savaşında[17] birbiri ardına gelen başarısızlık ve yenilgilerden sonraki ilk büyük deformasyon Nikaragua ve Afganistan'da Amerikan emperyalizminin oluşturduğu kontra-gerillayla ortaya çıkmıştır.

Nikaragua'da Sandinist iktidara karşı, özellikle de eski Sandinistlerden oluşturulmuş olan "kontra" gücü (ki içlerinde FSLN'nin en büyük eylemlerinden birisi olan Nikaragua meclis binasının basılması olayındaki "Comandante Cero" Eden Pastora da yer almıştır) Honduras'da üslenerek kontra-gerilla faaliyetlerini başlatmıştır. Aynı şekilde, Afganistan'da Sovyetlerin askeri desteğindeki iktidara karşı Pakistan'da üslenmiş olan "mücahitler" Amerikan emperyalizminin kontra gücü olarak savaşa sokulmuşlardır.

Nikaragua'ya yönelik kontra saldırıları Sandinist iktidara önemli zararlar vermişlerse de, niteliği gereği bir çizgi haline gelememiştir. Ama aynı durum Afganistan'daki islamcı silahlı güçler ("mücahitler") için geçerli olmamıştır.

Gerek İran'da mollaların iktidarı ele geçir-

mesi, gerek Afganistan'da Amerikan emperyalizmi tarafından donatılmış "mücahitler"in giderek artan etkinliği (ki arka planında Sovyetler Birliği'nin "yeşil kuşak"la çevrilmesi stratejisi yatar) yeni bir gerilla savaşı anlayışı ortaya çıkarmıştır. Bunun ilk yansısı Lübnan'da Emel hareketinin, Filistin'de İslâmî Cihat ve Hamas'ın silahlı eylemlerinde ortaya çıkmıştır.

Özellikle Filistin sorunu çerçevesinde İslâmî Cihat'ın ve Hamas'ın İsrail'e yönelik gerçekleştirdikleri "intihar eylemleri", El Kaide çatısı altında Sudan başta olmak üzere değişik Afrika ülkelerinde gerçekleştirilen "intihar eylemleri", islamcı "gerilla savaşı"nın en tipik özelliği olmuştur.

Bu islamcı "gerilla savaşı", hemen her zaman **tek kişi** tarafından gerçekleştirilen eylemlere dayanmıştır. Özellikle Filistin hareketi içindeki El Fetih, FHKC vb. örgütlerin silahlı guruplara dayanan "klasik" gerilla eylemlerinin giderek yapılamaz hale gelmesiyle birlikte tek kişilik islamcı "gerilla savaşı" kitlelerin büyük bir sempatisini kazanmıştır. Bunun sonucunda da, silahlı gruplara dayalı, ancak etkili olamayan silahlı mücadele prestij yitirmiştir.

Bunun devrimci saflardaki ilk yansısı, tek kişilik "intihar eylemleri"nin "feda eylemleri" adı altında haklı ve meşru görülmesi olmuştur.

Örneğin, bugünkü adıyla DHKP-C, daha 1990'ların başlarında bu tür eylemlerin "devrimci amaçlar için" yapılabileceğini kendi yayınlarında açıkça ifade etmişlerdir. 2000'li yılların başlarında da tek kişilik islamcı silahlı eylem tarzı aynı örgütlenme tarafından yapılmaya çalışılmıştır. Bugün bile tek kişilik islamcı eylemler yüceltilmekte ve kutsanmaktadır. Örneğin, *Yürüyüş* der-

gisinin 22 Ocak 2017 tarihli 557. sayısında şunlar söylenmektedir:

> "Filistin Halkını Kutluyoruz! FHKC Kudüs'te İsrail askerlerinin toplanma alanına kamyonla girerek bir eylem gerçekleştirdi... Hesap sorma bilinci olan halkın, yaratıcılığının sınırı yoktur!"

Ama daha vahim olanı, kendisini marksist-leninist olarak tanımlayan FHKC'nin bu eyleminin şu sözlerle meşrulaştırılmaya çalışılmasıdır:

> "HAMAS, İslami Cihad, Fetih Hareketinin silahlı kanadı sayılan Aksa Şehitleri Tugayı Doğu Kudüs'te düzenlenen saldırıyı tebrik etti. Filistin İslami Cihad Hareketi'nin Sözcüsü Davud Şihab eylemi: 'İsrail'in Filistin halkına yönelik işlediği zulme karşı doğal bir tepki' olarak ifade etti." (ags)

Görüldüğü gibi, islamcıların tek kişilik "intihar eylemleri", FHKC bağlamında meşrulaştırılırken, aynı zamanda islamcılar bir "referans" olarak kullanılabilinmiştir.

Böylesine bir meşrulaştırma, doğal ve kaçınılmaz olarak devrimci gerilla savaşında tek kişilik "feda" eylemlerini olumlayarak deformasyona yol vermektedir.

Bu deformasyonun bir sonucu, tipik islamcı "intihar eylemleri"nin kabul görmesiyken, diğer sonucu, gerilla gruplarına dayalı savaş tarzının tek kişilik eylemler düzeyine indirgenmesidir (Bu eylemlerin iki kişi tarafından gerçekleştirilmesi sadece teknik bir konudur, asıl olan tek ki-

şilik eylem tarzıdır).

Böylece devrimci gerilla savaşı, "en az güçle düşmana en fazla zarar vermek" mantığı içinde tekilleştirilmektedir.

Öte yandan, devrimci gerilla savaşına ilişkin bu deformasyon, sadece eylemsel düzeyde değil, (yukarıda ifade ettiğimiz gibi) aynı zamanda **söylem** düzeyinde de ortaya çıkmıştır. Bu yeni söylem, egemen söylemlerin değişik boyutlarda eklektik olarak kullanılmasıdır.

> "Aliboğazı direnişinin savaş sanatı ve komuta pratiği savaşçıların **feda ruhu** açısından değerlendirilecek birçok başlığı vardır. Olası düşman operasyonuna karşı hazırlığı ve çalışmaları önceden yapılmış, geçmiş deney ve tecrübeleri doğru bir tarzda sentezlenmiş, doğru planlama-konumlanma-mevzilenme-etkili ve örgütlü **darbeleme** pratiklerinde başarıların olduğu rahatlıkla görülür. Arazinin en sarp noktalarında düşmanı en etkili bir şekilde karşılayacak **darbeleyecek** tarzda konumlanmak başarının ilk adımıdır."[18]

Bu alıntı TKP/ML-TİKKO hareketinin yayın organından alınmıştır. Görüldüğü gibi, "feda ruhu" türünden DHKP-C'nin söylemi ile "darbeleme" türünden PKK söylemi birlikte kullanılmaktadır. Aynı yayında IŞİD, "DAİŞ" olarak ifade edilmekte ve "… şu kadar DAİŞ çetesi öldürüldü" türünden haberlere yer verilmektedir. Bilineceği gibi, IŞİD, PKK söyleminde DAİŞ olarak ifade edilmektedir. Tıpkı Recep Tayyip Erdoğan'ın söyleminde IŞİD'in DEAŞ olarak ifade edilmesi gibi.[19]

İslamcıların tek kişilik "intihar" ya da sol söylemle "feda" eylemleri başlı başına bir eylem tarzı haline gelirken, söylemler de tam bir eklektizm klasiği haline gelmiştir.

Devrimci gerilla savaşına ilişkin diğer bir deformasyon, yine bir (ya da iki) kişi tarafından gerçekleştirilen önemsiz ve anlamsız eylemlerin büyük bir ajitasyonla "önemli ve anlamlı" eylem olarak gösterilmesidir. Örneğin, 5 Ekim 2016 günü Diyarbakır'da tek kişi tarafından gerçekleştirilen TOMA'ya yönelik taciz eylemi bu tür ajitasyonun tipik bir örneğidir Bunla ilgili ajitatif açıklamalar Yürüyüş dergisinde bulunmaktadır. (Burada Che Guevara'nın "gazoz fabrikası" örneği akılda tutulmalıdır.)

"Feda eylemi" tarzında tek kişilik eylemler (yine belirtelim eylemin "iki" kişi tarafından gerçekleştirilmesi sadece teknik bir konudur) yaygınlaşıp yüceltilirken, şehirlerde "iki kişi" tarafından gerçekleştirilen "baskın" türünden eylemler de ortaya çıkmıştır. Son İzmir adliyesi önünde yapılmaya çalışılan iki kişilik "baskın eylemi", gerek eylemcilerin eksik ve yetersiz eğitimleri nedeniyle, gerekse "ateş gücü"nün önemsenmemesiyle sadece bir polisin "kahramanlık" olayına dönüşmüştür.

Devrimci gerilla savaşına ilişkin bir diğer deformasyon ise, kır gerilla savaşına ilişkindir. PKK tarafından geliştirilen ve uygulanan "kış üslenmesi", kır gerilla savaşını bahar ve yaz aylarında yürütülen bir "savaş tarzı"na dönüştürmüştür.

PKK gibi yaygın bir silahlı örgütlenmeye ve ülke dışında barınma üslerine sahip bir örgütün ortaya çıkardığı "kış üslenmesi", yalın biçimiyle "kış bastırmak üzereyken" silahlı unsurların "uy-

gun alan"daki barınaklara yerleşerek ilkbahara kadar bu barınaklarda "üs"lenmesidir. Doğrudan TKP/ML, DHKP-C ve nihayetinde PKK'nin "mütemmim cüzü" olan MLKP'nin benimsediği bu "kış üslenmesi", giderek gerilla savaşını yürütecek silahlı güçlerin sadece "korunma ve hayatta kalma"ya yönelmesini getirmiştir. Geçen yılın Kasım ayında Dersim'de 10 DHKP-C'linin uçaklarla bombalanarak katledilmesinde olduğu gibi, "kış üslenmesi"nin ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Aynı biçimde, TKP/ML-TİKKO hareketinin PKK'nin "kış üslenmesi" içinde yer aldıkları barınağın çökmesi sonucu verdiği kayıp da bir başka örnektir.

Bütün bu deformasyon içinde "kış üslenmesi", doğrudan hareketli gerilla birliği temelli kır gerilla savaşının dışlanması sonucunu doğurmuştur. Sorun, ağır kış koşullarında belli bir sığınakta ya da tahkim edilmiş bir mağarada barınmak zorunda kalınması değildir. Sorun, "kış üslenmesi" adı altında PKK'nin stratejisine uygun bir "tarz"ın egemen olmasıdır. Ağır kış koşullarında gerilla savaşının yürütülmesine ilişkin sorunları çözmek gerillanın sorunudur. Bunu gerilla savaşlarının tarihsel dersleri bir yana bırakılarak, başka bir mantığın ürünü olan bir stratejinin "üslenme"siyle çözmeye çalışmak çaresizlikten çok daha ötedir.

Burada genel olarak ele aldığımız bu deformasyonlar, doğrudan doğruya ülkenin ve toplumun içinde bulunduğu koşullarla, kitlelerin politizasyonuyla ve nihayetinde legalizmin egemenliğiyle bağlantılıdır.

Mahir Çayan yoldaşın aktarımıyla Che Guevara şöyle söylemektedir:

> "Yoğun bir şehirleşmenin ve gerçek bir sanayileşme değilse bile az çok gelişmiş bir hafif ve orta sanayinin bulunduğu ülkelerde gerilla grupları teşkil etmek daha zordur. Şehirlerin ideolojik etkisi, barışçıl usullerle örgütlenmiş kitle savaşları umudunu yaratarak gerilla savaşlarını frenler. Bu da bir çeşit 'örgütçülük' ya da 'kurumculuk' (revizyonist örgütlenme) yaratır ki, az çok 'normal' sayılabilecek olan dönemlerde, halkın geçim şartlarının başka durumlara nazaran pek o kadar çetin olmaması ile nitelenebilir."[20]

Öte yandan, Che Guevara'nın "Bir hükümet, hileli olsun ya da olmasın, belli bir biçimde halk oyuyla iktidara gelmişse ve en azından anayasal yasallığı koruyorsa, henüz barışçıl mücadele olanakları tüketilmediğinden gerilla çıkışının gelişmesi olanaksızdır."[21] değerlendirmesi de unutulmamalıdır. Temel sorun, **bu koşullar altında**, gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesidir. Bu yapılabildiği oranda ve ölçüde, kitlelerin içinde bulunduğu durum değiştirilebilir.

Şubat 2017

Dipnotlar

[1] Bu tanım Mao Zedung'a aittir.
[2] Engels, *Anti-Dühring*, s. 254
[3] Marks, "Devrimci İspanya", *New-York Daily Tribune*, Nº 4222, 30 Ekim 1854
[4] Marks, "Devrimci İspanya", *New-York Daily Tribune*, Nº 4222, 30 Ekim 1854
[5] Lenin, *Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler*
[6] Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları, c. 1, Ankara, 1985, (24 Nisan 1920-21 Şubat 1921), sh. 6-7

Aynı konuşmada Mustafa Kemal, Kuva-yı Milliye'nin politik yanını da şöyle ifade eder: "Asıl ulusun birliğini meydana getiren ve İstanbul'un içinde bulunduğu koşullara rağmen, bu birliği içeriye ve dışarıya göstermeye yönelik bir amaçla yapılan örgütlenme ise yalnız kuva-yı milliye unsurlarından ifade ettiğimiz silahlı unsurdan ibaret değildi. Tersine bütün ülkede ve ülkenin en ücra köşelerinde bile ortaya çıkmış, doğrudan doğruya yasal ve çağdaş örgüttür ki, ona da 'Müdafaa-i Hukuk' teşkilatı diyoruz."

[7] Mao Zedung, *Seçme Eserler*, Cilt II, s. 176
[8] Mao Zedung, *Seçme Eserler*, Cilt II, s. 310
[9] Võ Nguyên Giáp, *Halk Savaşının Askeri Sanatı*
[10] Mao Zedung, *Seçme Eserler*, Cilt II, s. 210
[11] F. Castro, *II. Havana Bildirgesi*, 1962
[12] Che Guevara, *Gerilla Savaşı*
[13] Che Guevara, *Gerilla Savaşı*
[14] Che Guevara, *Gerilla Savaşı*
[15] Che Guevara, *Gerilla Savaşı*
[16] J. Quartim, *The Dictatorship and Armed Struggle in Brazil*, s. 179-80
[17] "Bilindiği gibi, gerilla savaşı kavramı, kavram olarak tek başına nitelik belirleyici değildir.

Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe de düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir. Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi denir." (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*.)

[18] *Özgür Gelecek*
[19] Benzer bir söylemsel aynılaşma Yürüyüş dergisinde de ortaya çıkmaya başlanmıştır. Bu derginin son sayılarında (Sayı 557) PKK söylemine doğru bir evrilmenin izleri görülmektedir: "Halk olarak silahlı güçlerimiz Mahallelerimizin Şahanlarıdır. Şahanlarımıza katılalım. Şahanlarımızı destekleyip, büyütelim."
[20] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*
[21] Che Guevara, *Gerilla Savaşı*

SAVAŞTA YIPRATMA VE DİRENME

"... üçüncü yol ise **düşmanın yıpratılmasıdır.** Bu terimi sadece bir tanımlama yapmış olmak için değil, konumuzun gerçekten tam bir tarifini yaptığı ve ilk bakışta sanıldığı kadar mecazi olmadığı için kullanıyoruz. Muharebede yıpranmak kavramı, uzun süren bir harekât aracılığı ile düşmanın maddi kuvvetlerinin ve iradesinin giderek tükenmesi anlamına gelir.

Ancak mücadeleye düşmandan daha uzun süre dayanmak istiyorsak, mümkün olduğu kadar mütevazi amaçlarla yetinmek gerekir, çünkü işin niteliği gereği önemli bir hedef önemsiz bir hedefe göre daha büyük ölçüde kuvvet harcamasını gerektirir. Saptanabilecek en küçük hedef ise sadece direnmektir, yani olumlu bir amacı olmayan bir mücadeleye girmektir. Bu durumda, nispeten kuvvetli araçlara sahip olduğumuz ölçüde, sonuca daha emin bir şekilde ulaşmamız sağlanmış olacaktır. Ancak bu salt olumsuz (menfi) yolda nereye kadar gidebiliriz? Elbette tam bir hareketsizliğe kadar değil, çünkü sadece dayanmak muharebe etmek değildir. Direnme, düşman kuvvetlerinin, düşmanı niyetinden vazgeçirmeye yetecek kadar bir kısmını yok etmeye dönük bir faaliyettir...

Tek bir harekette yansıyan bu menfi niyet kuşkusuz, başarıya ulaşması şartıyla, aynı hedefe yöneltilecek müspet bir hareket kadar etkili

değildir. Ancak menfi hareketin üstünlüğü şuradadır ki, müspet harekete oranla başarı şansı daha fazladır ve dolayısıyla daha garantilidir. Tek bir eylem oluşu nedeniyle etkinlik yönünden kaybettiğini zaman mücadele aracılığı ile, yani mücadelenin sürdürülmesiyle telâfi etmelidir. Böylece, salt direnmenin temel ilkesini oluşturan bu menfi niyet aynı zamanda mücadeleye düşmandan daha uzun süre dayanmanın, yani onu yıpratmanın doğal bir aracıdır...

Demek oluyor ki, eğer menfi amaç, yani bütün kaynaklarımızın sadece savunma için seferber edilmesi, mücadelede üstünlük sağlıyorsa ve bu üstünlük düşmanın ilerdeki muhtemel hâimiyetini dengeleyecek kadar büyükse, o zaman mücadelenin sadece süresi düşmanı yavaş yavaş yıpratmamıza ve politik amacının artık yeterli bir etken teşkil etmeyeceği bir noktaya, yani mücadeleyi terketmek zorunda kalacağı noktaya getirmemize yetecektir. Görülüyor ki, bu yöntem, yani düşmanı yıpratmak yöntemi, zayıfın kuvvetliye direnmesini gerektiren pek çok halleri içermektedir…

Muharebe savaşta tek etkili faaliyettir; muharebede, karşımızdaki düşman kuvvetlerinin imhası bizi amacımıza ulaştıracak olan araçtır. Muharebe fiilen vuku bulmasa bile bu böyledir; çünkü bu takdirde karar, her halükârda bu imhanın muhakkak sonucu olduğu varsayımına dayanacaktır. Bundan şu sonucu çıkarabiliriz ki, düşman kuvvetlerinin imhası bütün savaş harekâtlarının kilit noktası, temel taşıdır; bir kemerin istinat noktalarına dayanması gibi, savaşta bütün tertipler, bütün kombinezonlar bu nihai hedefe dayanır. Bu itibarla tüm harekât, silah zoru ile el-

de edilecek sonucun, bu sonuç gerçekten elde edildiği takdirde olumlu bir sonuç olacağı varsayımına dayanır. Silah zoru ile elde edilecek bir sonuç ister küçük ister büyük olsun, bütün savaş operasyonlarında, senetli alışverişlerde nakdi ödemenin yerini tutar. Bu ilişkiler ne kadar aralıklı olursa olsun, ödeme ne kadar seyrek yapılırsa yapılsın, yine de ara sıra hesap görülecektir."

Clausewitz, *Savaş Üzerine*, s. 72-79,
Şiar Yalçın çevirisi

TAHRİFAT'TAN YALANCILIĞA

> "Oportünizmde ilke istikrarı diye birşey yoktur. Düne kadar savunduğu ilkelerin niteliği kitlelerin gözünde açıklığa kavuşunca, o bu ilkeleri en ağır suçlamalarla karalar. Onun için tek şey önemlidir: 'Herşeye rağmen proletaryanın devrimci hareketini nasıl pasifize edebilirim?'. Bu eyleminde Marksist ilkeler sadece basit birer araçlardır." (Mahir Çayan, *Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine*)
>
> "Oportünizm, her yerde ve her zaman bilimsel sosyalizmi tahrifte iki metoda başvurur. Ya zaman ve mekân kavramlarını dikkate almadan, Marksizm ustalarının başka tarihi şartlar için ileri sürdükleri ve yaşanılan dönemde eskimiş olan tezlere dört elle sarılır ve bu tezleri kendi sapmasına dayanak yapmaya çalışır. Veya Marksizm-Leninizmin her şart altında geçerli tezlerini 'zaman ve mekân değişmiştir, o yüzden geçerli değildir' diyerek, Marksizmi revize eder." (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*)

Evet, bir zamanlar oportünizm, Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi, marksizm-leninizmi (zaman ve mekân kavramlarını farklılaştırarak) **tahrif** eden ve yer yer onu bozan, değiştiren, yani revize eden bir siyasal çizgiydi.

O zamanlarda oportünistler, legalizmin dışında bir "yol" görmezlerken, bunu teoriyi **tahrif** ederek (bozarak), değiştirerek kendilerine dayanak yaparlardı. Ama "o zamanlar"ın üzerinden çok zamanlar geçti. 12 Eylül askeri darbesiyle devrimci mücadele güçten düştü, ortalık "sol birlikçiler"in, legalistlerin egemenliği altına girdi. Artık yepyeni oportünist-legalist kesimler ve birlikleri ortaya çıktı.

Bu kesimler, artık marksizm-leninizmi tahrif etmek (bozmak, değiştirmek) yerine, teorik düzeyin olağanüstü düşmesinden yararlanarak "köşe yazarlığı" paravanası altında ulu orta akıl vermeye, söylediklerinin marksizm-leninizmle ilişkisini kurmaksızın "aklına geleni" aklına geldiği gibi yazıp söylemeye başladı.

Söylenenler, en yalın ve en çok bilinen bir konuda bile olsa (örneğin Kolombiya) hiçbir gerçekliği olmayan tumturaklı sözlerle ifade edildi.

Kolombiya'daki "barış anlaşması" vesilesiyle Kolombiya'daki gerilla mücadelesini "değerlendiren" yeni tip oportünizmin ürünü olan bir "yazar" (Can Önen) şunları yazabilmektedir:

> "Yoksul köylü hareketinin Küba devriminin rüzgarının da etkisiyle yüzünü liberalizmden marksizme döndüğü 1960'lı yılların ortasında doğan FARC, hem varlığını hem de bugün kendisini tasfiyenin eşiğine getiren karakteristik özelliklerini bir anlamda Küba devriminin özgünlüğüne borçludur. Küba devrimi bir gerilla hareketinin iktidara gelirken işçi sınıfının tarihsel çıkarlarını program haline getirmiş bulunan komünist partiyle buluşmasıyla başarıya ulaş-

mıştı. FARC'ın bu rüzgârı arkasına alması, hareketi sola çekti, ancak kıtanın bu bölgesinde devrim rüzgarının dinmesi ve hareketin **işçi sınıfı partisiyle buluşmamış olması**, zamanla onu hakimiyeti altında bulundurduğu kırsal lokalliklerde üretim ilişkilerinin kapitalistleşmesini yavaşlatan bir güç haline getirdi. FARC'ı 52 yıllık savaşın ve ara ara gündeme gelen "barış" denemelerinin muhatabı haline getiren işte bu özelliğidir." (abç) ("Boyun Eğme" dergisi, Sayı: 51)

Bu "yazar" marksist-leninist bir savdan ya da saptamadan söz etmiyor. Yani teorik bir konuyu ele almıyor. Somut-tarihsel bir olayı, kendi sözleriyle söylersek, "romantize edici biçimsel bir bakış açısıyla okumaya çalışmaktan" çok öte bir "yerden" konuşmaktadır. Sonuçta, FARC hareketini "ikinci bir Küba olamayan hareketin çelişkileri" alt başlığında "liberal" bir harekete indirgiyor. Yani düpedüz yalan söylüyor.

En tipik yalan, FARC'ın "işçi sınıfı partisiyle buluşmamış olma" iddiasıdır. Bu yalancı "yazar"a göre, 1964'den bu yana (52 yıl) gerilla savaşı yürütmektedir. Bu zaman içinde bir aralar "yüzünü" marksizme döndürmüşse de ("yazar"ın iddiası böyledir), sadece sosyal-demokratlaşması beklenebilecek bir harekettir.

Alberto Goméz, 1967 yılında *World Marxist Review*'da (ki o zamanlar SBKP yanlısı KP'lerin yayın organıdır) yayınlanan makalesinde şunları yazıyor:

"1950'nin başlarında başka bölgelerden 1.000'den fazla köylü ailesi sıradağlar böl-

gesinin merkezindeki Tolima bölgesinde 'El Davis'de toplandı. Büyükler parti üyesiydi, gençler Genç Komünistler örgütündendi, çocuklar 'Şeker Birliği'nde yer alıyorlardı ve kadınların da kendi komiteleri vardı. Bu, gerilla eylemlerine yönelen örgütlü ve disiplinli ilk silahlı topluluktu. Ayrıca Tolima bölgesinin güneyi kısa sürede gerilla hareketinin denetimine girdi. Manuel Marulanda, Ciro Trujillo, Isauro Yosa, Alfonso Castañeda (Richard), Jacopo Frías Alape (Charro Negro) ve Isaias Pardo gibi pek çok seçkin savaşçı, 'El Davis'de ateşle vaftiz edilmişlerdi. Bu, Latin-Amerika'da proletarya partisi tarafından yönetilen ilk büyük gerilla mücadelesi merkeziydi. Bugünkü savaşçılar, bu savaşçıların geleneklerini sürdürüyorlar."

"*Latin-Amerika'da Gerilla Hareketleri*" kitabının yazarı Richard Gott bu "komünist böbürlenme"ye şu notu düşer:

"Latin-Amerika'daki komünistler soldan gelen gerilla savaşını desteklemediklerine ilişkin suçlamalara karşı hemen her zaman Kolombiya örneğini anmaktan hoşlanmışlardır. Bu yüzden gerilla savaşının Küba Devrimi'nden çok daha önce kendileri tarafından yapıldığını söylemek için "El Davis"in komünistlerin yönettiği "ilk büyük gerilla mücadelesi merkezi" olduğuna vurgu yaparak, gerilla savaşının Küba Devrimi'nden çok daha önce yapıldığını ve sıradan bir strateji olduğunu göstermeye çalışırlar." (Agy, İkinci Cilt, s. 22, 16 No'lu dipnot)

Öte yandan Kolombiya gerilla hareketinin "efsanevi komutanı" Manuel Marulanda Velez ("Tirofijo") Kolombiya Komünist Partisi Merkez Komite üyesiydi.

Bunlar da açıkça göstermektedir ki, "yazar"ın tüm söylediğinin aksine FARC hareketi daha ilk başlangıçtan itibaren Kolombiya Komünist Partisi tarafından örgütlenmiş ve yönetilmiştir. Bu da "yazar"ın bir kez daha yalancı olduğunu kanıtlamaktadır.

Aynı kesimin daha "yaşlı" bir başka üyesi, Fidel üzerine kaleme aldığı bir "köşe yazısı"nda şunları döktürür:

> "Küba'da suni dengeyi bozdular diyorsanız, en azından şunu eklemek durumundasınız: Sadece namlularıyla değil, bir orman köşesine kuruverdikleri kara tahtalarıyla, ilaç sandıklarıyla, radyo alıcıları, satranç tahtaları ve el çakısıyla oyulmuş tahta oyuncaklarıyla bozdular. İnançsızlığı yıktılar, insana inanmakla, inanmayıp çürük bir ot gibi yaşamak arasında salınan yoksulların itildikleri çaresizliği bozdular." (Mehmet Kuzugil, Sol Portal, 2 Aralık 2016)

"Halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında" kurulmuş olan ve temelinde egemen sınıfların siyasal zoruna dayanan suni dengenin ne olduğunu bile bilmeyen, öğrenmeyen ve de ne olduğunu söylemeyen bu yalancı "teorisyen", bunun karşısına "kara tahtaları, ilaç sandıklarını, radyo alıcılarını, satranç tahtalarını ve tahta oyuncakları" koyarak "suni dengeyi bozdular" diyebilmektedir.

Ama bu yalancılığın zirvesine, hiç tartışmasız bu yalancılar dergahının "tape"sinde olan **Aydemir Güler** çıkmıştır.

Biraz uzun olmakla birlikte bu baş yalancının yazdıklarını okuyalım:

> "Bizim 'terör teorimiz' kuşkusuz güvenlik kriterleri, teknikler, istihbarat ilişkileri, organizasyon modelleriyle değil sınıflar mücadelesiyle ilgili olmalıdır. Sınıflar arasındaki mücadele siyasetin ta kendisi, yani özü çünkü.
>
> Bir kere, terörün bağımsız bir olgu olarak algılanmasına buradan hareketle son vererek başlanmalıdır. **Terör siyasetin devamıdır. Egemenlerin, mülk sahiplerinin siyaseti doğası gereği kirlidir ve terör siyaseti kirin zirvesi sayılabilir**.
>
> Emekçi sınıfların siyasetindeyse terör geçici olarak, basit bir alet olarak bile yer bulamaz, hatta bir kereliğine bile ödünç alınamaz. Etik bir ilke sayabilirsiniz bunu.
>
> Lakin bugün terörün sahibi olan burjuva siyaseti, solu karalamak için terörist suçlamasını hoyratça kullanabilmektedir…
>
> Terörün, yani dehşet yaratarak politik avantaj kazanma yolunun, bunu kullanan herkesin işine yarayabileceği düşüncesi yanlıştır. Solun işine yaramaz. Bu kulvara giren sol, siyasal ilişkileri domine etmekte kendinden daha güçlü aktörlerin oyuncağı olma riskini almış demektir. Bu alet nötr değil, burjuvadır. Terörün sol adına kullanıldığını sandığınız sırada neye hizmet ettiğiniz şaşmış olabilir. Büyük olasılıkla şaşar

da" (abç) (Aydemir Güler, 2 Temmuz 2016)

Sonuç olarak, yalancılar dergahının eşbaşkanı "terör sınıf mücadelesinde bir burjuva enstrümandır" diyerek kestirip atar.

Şimdi devrimler tarihinde Büyük Devrim olarak yer alan 1789 Fransız Devrimi'ndeki "jakoben terörü" denilen dönemin önderi Robespierre'in "terör"e ilişkin sözlerini okuyalım:

> "Devrimci hükümet teorisi, kendisine hayat veren devrim kadar yenidir. O, ne devrimi öngörememiş politik yazarların kitaplarında, ne de güçlerini kötüye kullanmanın mutluluğuyla, bu gücün meşruiyetini sorgulamaya boş veren zorbaların yasalarında aranıp bulunamaz. Aristokratlar için bu sözcük bir yıldırı (terör) konusu, bir iftira ifadesidir; zorbalar için bir skandaldır, başkaları için bir muammadan ibarettir…
>
> Yıldırı (terör), yurtseverlerin ya da zavallıların yüreklerinde değil, ama yabancı soyguncuların saklandıkları, ganimetleri paylaştıkları ve Fransız halkının kanını içtikleri inlerinde egemen olmalıdır.
>
> Barış zamanında halk hükümetinin dayanağı erdem ise, devrimde hem erdem hem terördür; terörsüz erdem güçsüzdür, erdemsiz terör kıyıcıdır. Terör, işini çabuk gören, sert, bükülmez adaletten başka bir şey değildir; bu yüzden erdemin bir türevidir, özel bir ilkeden çok, anayurdun acil ihtiyaçlarına uyarlanmış demokrasinin genel ilkesinin bir sonucudur…
>
> Terörün despotik hükümetin dayanağı olduğu söylenir. Peki sizinki despotizme

benziyor mu? Evet, özgürlük savaşçılarının elinde parlayan kılıçların, zorbaların uydularının kullandığı kılıçlara benzediği kadar benziyor. Bırakın despot, kendi kullarını terörle yönetsin; bir despot olarak buna hakkı var, Cumhuriyetin kurucuları olarak sizin de özgürlüğün düşmanlarını terörle sindirmeye hakkınız olacaktır. Devrim hükümeti, zorbaların üzerinde özgürlüğün despotizmidir." (M. Robespierre, *Siyasal Ahlak İlkeleri Üzerine*, 5 Şubat 1794, Bkz: "Ayaklar Baş Olunca", İlkeriş Yayınları, s: 55...)

Tarihsel gelişim ve ortaya çıkışı anlamında Fransız Devrimi'ne, kısacası "Jakoben"lere itimat etmeyen "demokrat" okuyucularımıza, şimdi de, terör konusunda Lenin'in değerlendirmesini aktaralım:

"Devrimci bir partinin, sadece devrimci bir sınıfın hareketine gerçekten kılavuzluk [aynen böyle] ettiği zaman kendi adına layık olacağını akıldan çıkarmamalıyız. Herhangi bir halk hareketinin sonsuz biçimlere sahip olduğunu, sürekli yeni biçimler geliştirdiğini ve eskileri attığını, değişiklikler yaptığını ya da eski ve yeni biçimlerin yeni bileşimlerini yarattığını akıldan çıkarmamalıyız... **İlke olarak şiddeti ve terörizmi hiç reddetmeksizin**, kitlelerin doğrudan katılımını getirecek ve bu katılımı güvenceye alacak şiddet biçimlerinin hazırlığı için çalışılmasını istedik. Bu görevin zorluklarına gözlerimizi kapatmıyoruz, ama bunun 'belirsiz ve uzak bir geleceğin' konusu olduğu-

na ilişkin itirazlara aldırmadan, bu görevi yerine getirmek için kararlılıkla ve sabırla çalışacağız. Evet beyler, biz sadece hareketin geçmişteki biçimlerini değil, gelecekteki biçimlerini de savunuyoruz. Biz, geçmiş tarafından mahkûm edilmiş şeylerin 'kolay' bir tekrarını değil, gelecek vaadeden uzun ve güç bir çalışmayı yeğliyoruz." (abç) (Lenin, *Devrimci Maceracılık*.)

Görüldüğü gibi, Lenin, çok açık ve net bir biçimde "terörizmi" (ve şiddeti) ilke olarak reddetmez. Ama bizim yalancılar dergahının eşbaşkanı, bu açık ve net ifadelere rağmen terörün "bir burjuva enstrümanı" olduğunu söyler.

İşte dünün marksizm-leninizmi tahrif eden oportünistleri ile günümüzün yalana dayalı oportünizmi arasındaki fark buradadır.

"Eskide" kalmış oportünistler, en azından böyle bir "tez" ortaya attıklarında, bunu değişik alıntılarla haklı ve doğru göstermeye çalışırlardı. Bugünün yalancı oportünistleri böyle bir şeye hiç ihtiyaç duymazlar. Onlar yalan "tez"lerini yazmak ve söylemekle yetinirler. Ne de olsa "steril" ortamlarda büyütülmüş ve hiçbir teorik bilgiye sahip olmayan bir "kitle"ye sahiptirler! Onlar da öylesine edilgenleştirilmiştir ki, "zirve"dekiler ne söylerse onu hap gibi yutarlar!

Son olarak belirtelim ki, oportünizmin tahrifattan yalancılığa bu evrimi, aynı zamanda Türkiye devrimci hareketinin gerilemesinin bir sonucu ve ürünüdür. Oportünist tahrifatın ötesine geçmiş olan bu yalanlar karşısında gerçekleri sadece devrimciler ortaya koyabilir ve onların gerçek yüzlerini teşhir edebilir. Zaten tahrifkâr ya da

yalancı her türlü oportünizme karşı mücadele devrimci mücadelenin bir parçasıdır.

Aralık 2016

GAYRI-MEŞRU İKTİDARA KARŞI MÜCADELE VE SORUNLARI

Silahlı propaganda, askeri değil politik mücadeledir. Ferdi değil, kitlevi mücadele biçimidir. Yani silahlı propaganda, pasifistlerin iddia ettiği gibi kesin olarak terörizm değildir. Bireysel terörizmden amaç ve biçim olarak farklıdır.

Silahlı propaganda, belli bir devrimci stratejiden hareketle, emekçi kitlelere elle tutulur, gözle görülür maddi ve somut eylemlerden hareketle, soyuta gider. Maddi olaylar etrafında siyasi gerçekleri açıklayarak, kitleleri bilinçlendirir, onlara politik hedef gösterir.

"Silahlı propaganda, kır ve şehir gerilla savaşı ile psikolojik ve yıpratma savaşını içerir.

"Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi denir." (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*, Bkz: Politik ve Askeri Savaş Sanatı-V, İlkeriş Yayınları)

Her şeyden önce altı çizilmesi gereken konu, Mahir Çayan yoldaşın açıkça ifade ettiği gibi, gerilla savaşı kavramının, kavram olarak tek ba-

şına nitelik belirleyici olmadığıdır. "Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe[1] de, düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir."

Bugüne kadarki savaş tarihi buna ilişkin sayısız örneklere sahiptir.

II. Yeniden Paylaşım Savaşı'nda "düzenli birlikleri yenilmiş" Sovyetler de, Uzak Asya'daki İngilizler de Alman ve Japon faşizmine karşı gerilla savaşı yürütmüşlerdir.

Yine Asya, Ortadoğu ve Afrika tarihinde de "yerel otoriteler"in (mahalli mütegallibe) merkezi iktidara karşı yürüttükleri savaşlar, hemen her zaman gerilla savaşı tarzında olmuştur.

Keza yabancı işgal güçlerine karşı yerli güçler de gerilla savaşıyla direniş göstermişlerdir. Anadolu hareketindeki *Kuvayi Milliye* böyle bir direnişin en tipik örneklerinden birisidir.

Bütün bu tarihsel olgulara, Nikaragua'da Amerikan emperyalizmi tarafından örgütlenen ve yönetilen "kontraları", Afganistan'da Sovyetlere karşı "islamcıların" yürüttüğü gerilla savaşını ve nihayetinde Lübnan'daki Hizbullah hareketini eklemek gerekir.

Burada ifade ettiğimiz değişik örneklerin çoğunluğunun devrimcilikle ve devrimci mücadeleyle hiçbir ilişkisi yoktur. Ama hepsinin ortak özelliği gerilla savaşının yürütülmesidir.

Bunların gösterdiği tek gerçek, **gerilla savaşı**nın, değişik amaçlarla ve değişik koşullar altında zayıf bir gücün, maddi olarak güçlü bir düşmana karşı yürüttüğü bir savaş tarzı olduğudur.

Gerilla savaşı, en genel tanımla, maddi olarak zayıf gücün, zaman unsurunu kullanarak, maddi (ve teknik) olarak güçlü **düşmanı yıpra-**

tarak zayıflatılmasının ve aynı zaman içinde **kendi güçlerini koruyup geliştirmesinin** aracıdır.

Bu özellikleriyle gerilla savaşı, **askeri** bir **savaş tarzı**dır. Bu nedenle de gerilla savaşının örgütlenmesi ve yürütülmesi kesinkes askeri savaşın kurallarına tabidir. (Clausewitz, "*Savaş Üzerine*" adlı ünlü yapıtında bu kuralları ayrıntılı olarak ortaya koyar.)

Askeri bir savaş biçimi olarak gerilla savaşı, aynı zamanda kendi güçlerini koruyup geliştirmeyi de içerir. Bu da gerilla savaşının örgütleyici özelliğini ifade eder.

Gerilla savaşı, küçükten büyüğe, basitten karmaşığa doğru gelişen bir rota izler. Birden binlere, on binlere, tekil harekâtlardan çoklu harekâtlara, tek hedeflilikten çok hedefliliğe, tek boyutluluktan çok boyutluluğa doğru gelişir. Bu gelişimin tek koşulu, gerilla savaşıyla maddi olarak güçlü düşmanın yıpratılmasıdır.

Gerilla savaşında **nitelik belirleyici** olan, savaşın hangi amaçlara ulaşmanın aracı olarak ele alındığıdır.

"Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınması" onun niteliğini, devrimci niteliğini ortaya koyar. Bu yönüyle ve niteliğiyle yürütülen gerilla savaşı, politikleşmiş bir askeri savaş özelliğine sahiptir.

Politikleşmiş askeri savaş biçimi olarak yürütülen gerilla savaşı, siyasi gerçekleri (örneğin iktidarın yolsuzluklarını ya da gayrı-meşruluğunu) açıklayarak kitleleri bilinçlendirir ve örgütler.

Özcesi, devrimci mücadele açısından gerilla savaşı, kitlelerle temas kurmanın, siyasi ger-

çekleri açıklama kampanyasıyla onları bilinçlendirmenin ve örgütlemenin aracıdır.

Bu boyutuyla gerilla savaşı, kırlarda ve kentlerde, yani ülkenin tüm sathında yürütülür. Merkezi otoritenin güçlü olduğu, iletişim ve haberleşmenin olağanüstü boyutlarda geliştiği bir çağda, bir kentin ya da bir bölgenin sınırları içinde yürütülen bir gerilla savaşı amaçlarına ulaşamaz.

Bütün bunlar gerilla savaşının (hiç kuşkusuz politikleşmiş askeri savaştan söz ediyoruz) strateji ve taktiklerini belirler.

Gerilla savaşının strateji ve taktikleri, mücadelenin belli bir aşamasında mevcut olan güçlere dayanılarak saptanır. Diğer bir deyişle, mücadelenin belli bir aşamasında varolan güçlerin savaşta ve harekâtta nasıl kullanılacağına ilişkindir. Bu nedenle de gerilla savaşının bugüne kadar doğruluğu defalarca kanıtlanmış strateji ve taktikleri, savaşın belli bir aşamasındaki varolan güçlere dayandığı için, savaşın örgütlenmesi ve başlatılmasına ilişkin bilgi ve deneyimleri kapsamaz. Yani gerilla savaşının "ne yapmalı"sı bilinen ve doğruluğu kanıtlanmış strateji ve taktiklerle yazılamaz.

İçinde yaşanılan somut koşullar ya da konjonktürler gerilla savaşının nasıl örgütleneceğini ve başlatılacağını belirler. Öyle koşullar ortaya çıkar ki, bu koşullar altında gerilla savaşının örgütlenmesi ve başlatılması, bir başka koşullara göre çok daha zorludur.

Örneğin, Che Guevara'nın ortaya koyduğu gibi, "Yoğun bir şehirleşmenin ve gerçek bir sanayileşme değilse bile az çok gelişmiş bir hafif ve orta sanayinin bulunduğu ülkelerde gerilla grupları teşkil etmek daha zordur. Şehirlerin ideolojik

etkisi, barışçıl usullerle örgütlenmiş kitle savaşları umudunu yaratarak gerilla savaşlarını frenler. Bu da bir çeşit 'kurumculuk' yaratır ki, az çok 'normal' sayılabilecek olan dönemlerde, halkın geçim şartlarının başka durumlara nazaran pek o kadar çetin olmaması ile nitelenebilir". (Che Guevara, "*Küba: Bir İstisna mı, Yoksa Sömürgeciliğe Karşı Mücadelenin Öncüsü mü?*")

Che Guevara'nın, gerilla savaşının "ne yapmalı" ve "nasıl yapmalı" soruları bağlamında ikinci saptaması da şudur:

> "Bir hükümet, hileli olsun ya da olmasın, belli bir biçimde halk oyuyla iktidara gelmişse ve en azından anayasal yasallığını (meşruiyetini) koruyorsa, henüz barışçıl mücadele olanakları tüketilmediğinden gerilla çıkışı gelişemez." (*Gerilla Savaşı*)

Che'nin birinci saptaması, doğrudan "nispi refah" koşullarıyla bağlantılıdır. Bilindiği gibi, "nispi refah", aynı zamanda suni dengenin oluşturulması ve sürdürülmesinde etkin bir unsurdur.

İkinci saptama ise, doğrudan doğruya (üstelik "hileli olsun ya da olmasın") seçimle iktidara gelmiş bir iktidarın "meşruiyeti"yle ilgilidir. Che, seçimlerde hile yapılmış olsa bile, anayasal meşruiyetini koruyan bir iktidar koşullarında ("barışçıl mücadele olanakları tüketilmediğinden") gerilla savaşının gelişemeyeceğini belirtir. Ancak buradan "gerilla savaşı örgütlenemez" anlamı çıkartılamaz. Che, "*Gerilla Savaşı*" yazısında, "profesyonel ordulara karşı bir şey yapılamayacağı bahanesine sığınan ve edilgen kalan, mekanik biçimde tüm öznel ve nesnel koşulların

bir araya gelmesine kadar oturup bekleyen, bunları hızlandırmayı düşünmeyen devrimcilerin ya da sözde devrimcilerin bozguncu tutumuna karşı" şöyle yazar:

> "Devrim yapmak için tüm koşullar varolana kadar beklemek gerekli değildir; ayaklanma *foko*su bunu yaratabilir."

Ve ekler:

> "Doğal olarak, devrimin tüm koşullarının gerilla faaliyetinin verdiği itmeyle yaratılacağı düşünülemez. İlk *foko*nun oluşturulmasını ve pekiştirilmesini olanaklı kılan zorunlu asgari koşullar her zaman akılda tutulmalıdır. Halk, sivil talepler çerçevesinde toplumsal hedefler için mücadele etmenin boşuna olduğunu açıkça görmelidir. Barışı bozan, kesinlikle, ezenlerin hukuka karşı iktidarda kalmalarıdır." (abç)

Bütün bunlar, gerilla savaşının örgütlenmesi ve başlatılmasına ilişkin verilerdir. Ancak toplumsal çelişkilerin ne zaman ve nasıl keskinleşeceği, toplumsal olayların ne zaman ve nasıl değişeceği önceden öngörülemez. Dolayısıyla, devrimciler beklenmedik gelişmeler karşısında hazırlıksız yakalanmaktansa, hazırlıklarıyla savaşın daha zorlu koşullarda yürütülmesini göze almak zorundadırlar.

Lenin, "*Nereden Başlamalı?*" yazısında şöyle söyler:

> "... otokrasinin, her yönden kendisini

sürekli olarak tehdit eden kendiliğinden patlamaların ya da öngörülemeyen siyasal karışıklıkların etkisi sonucu çökmesi gerçekten olanaklıdır ve tarihsel olarak çok daha büyük olasılıktır. Ama maceracı kumardan sakınmak isteyen siyasal bir parti kendi faaliyetlerini böylesi patlamaları ve karışıklıkları beklemeye dayandıramaz. Biz kendi yolumuzda ilerlemeliyiz ve düzenli çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürmeliyiz ve beklenmedik olaylara ne kadar az bel bağlarsak, herhangi bir 'tarihsel dönemeç'te hazırlıksız yakalanma şansımız o kadar az olur."

Kır Ve Kent Gerilla Savaşı

Silahlı devrimci mücadele olarak gerilla savaşı (politikleşmiş askeri savaş), mücadele biçimi açısından, silahlı propagandanın ana unsurudur. Silahlı propaganda ise, Öncü Savaşının gerçekliğidir. Dolayısıyla gerilla savaşının örgütlenmesi ve yürütülmesi ile Öncü Savaşının örgütlenmesi ve yürütülmesi bir ve aynı şeydir.

Hiç kuşkusuz, gerilla savaşı, zayıf bir gücün hareketli ve esnek bir savaş yürüterek düşmanı zayıflatması olduğundan, tek başına düşman güçlerinin (askeri olarak) yenilgiye uğratılmasını sağlayamaz. Bunun başarılabilinmesi için, gerilla savaşının geliştirilmesi ve giderek hareketli savaşa ve oradan da düzenli ordu savaşına geçilmesi gerekir.

Savaşın, devrimci savaşın amacı düşman güçlerini yenilgiye uğratmakken, gerilla savaşının amacı da düşmanı yıpratarak hareketli ve

düzenli ordu savaşına geçişi sağlamaktır. Ama bu gerilla savaşının sonu demek değildir. Bu geçiş sağlandığında ve sağlandığı ölçüde gerilla savaşı ikincil hale gelir ve diğer savaş biçimlerinin tamamlayıcı ve yardımcı unsuru olur.

Belli ve yeterli bir örgütlü güç mevcut olduğu koşullarda, gerilla savaşının **stratejik hedefi**, düşman güçlerinin **yıpratılması** ve **hareketli ve düzenli ordu savaşının** koşullarının yaratılmasıdır. Diğer bir ifadeyle, gerilla savaşı temelinde yürütülen Öncü Savaşının Halk Savaşına dönüştürülmesidir. Bu da, gerilla savaşındaki askeri eylemlerin ve harekâtların amacıdır.

Gerilla savaşında yıpratma ya da genel olarak (psikolojik ve maddi yıpratma olarak) yıpratma savaşı, her durumda iki yönlü sonuçlar üretir. Clausewitz'in tanımıyla, yıpratma kavramı, "uzun süren bir harekât aracılığı ile düşmanın **maddi kuvvetlerinin** ve **iradesinin** giderek tükenmesi anlamına gelir." Bu sonuca ulaşabilmek içinde, savaşa düşmandan **daha uzun bir süre** dayanabilmek gerekir. Bu da bir yönüyle savaşın niteliğine, diğer yönüyle de savaşçıların özelliklerine bağlıdır.

Tüm savaşlarda, karşılıklı güçlerin "**düşmanlık duygusu** ve **düşmanlık niyeti**" savaşın başlatılması ve sürdürülmesinde en etken unsurlardır. Diğer ifadeyle, hasım güce karşı duyulan **kin ve nefret**, **uzun süreli bir savaşın sürdürülmesinde belirleyici bir rol oynar**. Düşmanına karşı kin duymayanlar asla gerçek bir savaşı sürdüremezler. (Burada küçük bir anımsatma yapalım: Recep Tayyip Erdoğan'ın "kindar ve dindar nesil" söylemi, yani "kinine bağlılık" basit bir ajitasyon sloganı değil, düşman olarak tanım-

lanan kesimlere karşı sürekli ve uzun süreli bir savaş sürdürme hedefinin ifadesidir. Bu kesimin ne kadar "kindar" oldukları da 15 Temmuz sonrasında yürütülen operasyonlarda çok açık biçimde ortaya çıkmıştır. Ne yazık ki, aynı özellik, yani düşmanlık duygusu ve düşmanlık niyeti "laik kesim"de söylemden öteye geçmemektedir. Bu da olası bir iç savaş gerçekliğinde önemli bir dezavantaj oluşturur.)

Gerilla savaşının amacına ulaşabilmesi için **ülke çapında**, **kır ve kentlerde** yürütülmesi gerekir. Yerel ve yöresel gerilla ne kadar güçlü olursa olsun, bazı istisnai durumlar dışında ne stratejik hedefine ulaşabilir ne de hareketli ve düzenli ordu savaşına dönüşebilir.

Burada **kırsal alanlarda** yürütülen gerilla savaşı ile **kentlerde** yürütülen gerilla savaşı arasında bir ayrım yapmak gerekir.

En bilinen tanımla, kırsal alanlarda yürütülen gerilla savaşı **kır gerillası** tarafından ve kentlerde yürütülen gerilla savaşı da **kent/şehir gerillası** tarafından yürütülür. Her ikisi de savaşın yürütüldüğü alanın özelliklerine göre değişik teknik ve taktiklere sahiptir. Dolayısıyla kır ve kent gerillasının oluşturulması, bu teknik ve taktik özelliklere bağlıdır.

Kır gerilla savaşı, her durumda **hareketli bir saldırı savaşı**dır. Düşman, "Sürekli olarak vurulmalıdır. Bir harekât alanında bulunan düşman askerinin uyumasına izin verilmemelidir; sistematik olarak karakollara saldırılmalı ve tasfiye edilmelidir. Düşmanda her an kuşatıldığı izlenimi yaratılmalıdır." (Che)

Kır gerillasının sabit üsleri ve sabit mevzileri yoktur. Hareketlilik onun temel belirleyicisidir.

Kır gerilla savaşı, niteliği gereği **açık savaş**tır ve bu savaş **hareketli gerilla birliği** ya da birliklerince (Che Guevara, hareketli gerilla birliğini "*foko*", yani gerilla odağı olarak tanımlar) yürütülür. Kır gerilla savaşının bu özelliği, onu şehir gerilla savaşından ayıran yanıdır.

Kent gerillası, kır gerillasının aksine, kitlelerle **doğrudan**, yani silahlı bir güç olarak **araçsız** temas halinde değildir. Bu nedenle kitlelerle temas kurmak ve sürdürmek için yardımcı araçlara gereksinme duyar. (Bildiri, broşür, bülten, duvar yazısı, pul, afiş, pankart, ses aygıtları, kitle iletişim araçları gibi.) Bu araçların her birinin kullanımı bir gerilla eylemi olarak düşünülür ve bu anlayışla yürütülür. Günümüz teknolojisinin gelişimi açısından kent gerillasının gizliliği ile kır gerillasının açıklığı arasındaki fark net biçimde kavranılmak zorundadır. Kentlerde yürütülen silahlı propaganda, yukarıdaki nedenlerden dolayı, etkiyi yaratan güç ile etkiyi örgütleyen gücün göreli bir ayrışmasına yol açar. Bir başka deyişle, **etkinin yaratılması**yla **etkinin örgütlenmesi** arasında bir eş zamanlılık sözkonusu değildir.

İkinci olarak, koşullar olgunlaştığında kent gerillasına kitlesel katılım sözkonusu olamaz; ona katılım bireyseldir, kadrosaldır. Bunun anlamı ise, kent gerillasının zaman içinde bir halk ordusuna dönüşemeyeceğidir. Koşulların olgunlaştığı bir evrede meydana gelen kitlesel katılım, şehir gerilla savaşları yerine şehir ayaklanmalarının geçmesine yol açar. Bu yüzden, kent gerilla savaşı, kendi iç evrimiyle ve koşulların şehirlerde olgunlaşmasıyla kitlesel bir hareketi (silahlı ayaklanma vb.) tek başına başlatıp, yürütemez. Bu, ülke çapındaki gelişmeye bağlı ve kır gerillasına

tabi olarak merkezi devrimci örgüt tarafından gerçekleştirilebilinir. Bu nedenle de kent gerilla savaşı kır gerillasına tabidir ve ona göre biçimlenir. Bunun nasıl olacağı ise, doğrudan stratejik rota ve stratejik hedef tarafından belirlenir.

Elde yeterli bir güç mevcutsa, bu gücün savaşın rotasına ve hedeflerine uygun biçimde nasıl kullanılacağı teknik ve taktik bir sorundur. Bu teknik ve taktiğin en temel unsuru ise, savaş alanının **çok iyi bilinmesi**dir. Savaş alanı **bilindiği** takdirde, her yer "elverişli arazi" haline gelir.

Gerilla savaşına, özellikle kır gerilla savaşına ilişkin diğer bir sorun da "uygun alan-uygun nüfus" ilişkisidir.

"Uygun alan", kır gerilla savaşının (askeri savaş) yürütülmesine elverişli arazi demektir. Bu yönüyle, düşman güçlerinin ulaşması olanaksız ya da zor olan, kolayca mevzilenebilecek ve saklanılabilecek dağlık ve ormanlık arazi gerilla savaşı için "uygun alan"lar olarak ortaya çıkar.

"Uygun nüfus" ise, toplumsal ve sınıfsal çelişkilerin keskinleştiği, mevcut düzene karşı tepkilerinin yoğunlaştığı kitlenin varlığıdır.

Alan ve nüfusun her ikisinin de "uygun" olduğu koşullarda gerilla savaşı **daha hızlı** ilerler ve gerillaya katılım çoğalır. Ancak kırsal alanların niteliği ve düşmanın kontra-gerilla taktikleri bu iki unsurun biraraya gelmesine elvermez. Doğal olarak uygun alan ile uygun nüfus ilişkisinin çakışması ideal bir durumdur ve çok istisnai olarak böyle bir ideal durum ortaya çıkar. Bu nedenle, gerilla savaşına "uygun alan" ile gerilla savaşının gelişimini belirleyen "uygun nüfus" hareketli gerilla birliğiyle sağlanır. Bu da gerillanın **harekât alanı** ile gerillanın barınma ve gizlenme alanla-

rının farklılaşması demektir.

Buraya kadar gerilla savaşının ne olduğu, nasıl olması gerektiği konularını ele aldık. Her durumda bu konular, elde mevcut bir gerilla gücünün varlığını esas alır. Eğer ortada, hazır bir gerilla gücü mevcut değilse, bu söylenenler sadece **teorik saptamalar** olarak kalır. Teori ne kadar doğru ve tam olursa olsun, pratiğe geçirilemediği sürece kâğıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Bu nedenle, mevcut bir gerilla gücünün olmadığı koşullarda ana sorun ("ne yapmalı?) gerillanın oluşturulmasıdır. Bu da gerilla savaşının hazırlık aşamasını kapsar.

Gerilla Savaşının Hazırlık Aşaması

Gerilla savaşının hazırlık aşaması, gerillanın nasıl ve kim tarafından hazırlanacağı sorunudur. "Fokoculuğun teorisyeni" Regis Debray'ın "tarih öncesi bir aşama" olarak gördüğü ve her şeyi cesur, kararlı ve gerektiğinde ölümü göze almış belli sayıda militanın "dağları çıkması" olarak düşündüğü "hazırlık aşaması" teknik bir aşama değildir. Yani belli sayıda militanın "gerillanın arka cephesi, onun sırt çantasıdır" özdeyişiyle "dağlara" çıkması, araziyi tanıması, gerekli ve uygun yerlerde silah ve mühimmat depoları hazırlaması, kendilerini fiziki koşullara uyarlaması, silah, harita vb. askeri araçlarla donatılması gibi salt teknik bir sorun değildir.

En yalın haliyle, "dağlara" çıkacak olan belli sayıda militanın örgütlenmesi ve bir araya getirilmesi bile bir dizi ön hazırlığı ve ilişkiyi gerektirir. Bunlar da doğrudan siyasal alana ilişkin ko-

nulardır ve siyasal olarak çözülmesi gereken sorunlardır.

Sınıfsal ve toplumsal çelişkilerin alabildiğine keskinleştiği, halkın mevcut düzene karşı tepki ve memnuniyetsizliğin fiilen açığa çıktığı ve eyleme dönüştüğü koşullarda (suni dengenin bozulması), yani herkesin gerilladan ve gerilla olmaktan söz ettiği bir evrede belli sayıda militanı bir araya getirmek ve "dağa" çıkarmak teknik bir sorun olarak görünse de böyle bir durum istisnai bir durum olarak ortaya çıkar. Che böyle bir durumu, "oligarşik diktatörlük ile halkın baskısı arasında kurulmuş olan **kararsız denge** durumu" olarak tanımlar (*Gerilla Savaşı: Bir Yöntem*).

"Kararsız denge", her an taraflardan birisinin ağır basacağı bir geçici ve özel bir durumdur. Burada "denge durumu"nun devrimci güçlerin lehine bozulması, oligarşinin silah tekelini sona erdirecek bir silahlı gücün ortaya çıkmasıyla olanaklıdır. Bu nedenle de **teknik olarak hazırlığını tamamlamış bir gerilla gücünün harekete geçmesi** belirleyicidir.

Örneğin, Kolombiya'da gerilla güçleri (bilinen adlarıyla FARC ve ELN), 1948-1953 yılları arasında süregiden iç savaş (*La Violencia*) tarihine dayanır. Silahlı köylü birlikleri ve özsavunma ("bağımsız cumhuriyetler") bu dönemde ortaya çıkmıştır. Ama FARC ve ELN gerilla örgütlerinin etkinliği, asıl olarak iktidarın 1961 yılında bağımsız cumhuriyetlere karşı askeri harekata girişmesiyle başlamıştır. Ortada bir iç savaş ve bu iç savaş koşullarında oluşmuş özsavunma birlikleri ve bağımsız cumhuriyetler bulunmaktadır. Köylüler de bağımsız cumhuriyetler de silahlanmış durumdadır. Bu "kararsız denge" durumunda

gerillalar, yani örgütlü silahlı güçler hızla gelişebilmiştir.

Böyle bir ortamda gerillanın örgütlenmesi teknik bir hazırlıkla sağlanabilir.

Burada unutulmaması gereken, kararsız denge durumları ile suni denge durumunun birbirinden farklı özelliklere sahip olmasıdır.

Kararsız denge, karşılıklı güçlerin durumuyla ilgilidir. Ama suni denge, kitlelerin mevcut düzene karşı tepkilerinin değişik araçlarla (belirleyici olan her zaman siyasal zordur) pasifize edildiğinde ortaya çıkan bir durumdur. Kararsız denge durumu görece olarak daha kısa sürelidir; suni denge ise, göreceli olarak daha uzun bir süreyi kapsar.

Suni dengenin kurulduğu ülkelerde gerilla savaşını örgütlemek ve yürütmek pek çok sorunu da beraberinde getirir.

Kitlelerin mevcut düzene ya da mevcut iktidara (ki bunun gayrı-meşru olması burada belirleyici değildir) tepkileri nispi refah ve siyasal zor ile pasifize edilmiştir. Bu tepkiler açıkça ifade edilmez ve eyleme dönüşmez. Bu da özellikle siyasal zorun suni dengenin kurulup sürdürülmesindeki başat rolünün "algı"lanmamasına yol açar. Bunun doğal sonucu olarak da mevcut düzenin ya da iktidarın "barışçıl" mücadele biçimleriyle (ki "temsili demokrasi" içinde kalarak) değişebileceği beklentisi ve umudu yaratır. "Temsili demokrasi"de, daha tam ifadeyle, gizli faşizm koşullarında "sandık", yani seçimler bu "barışçıl mücadele"nin belirleyicisi haline gelir.

Che Guevara bu durumu şöyle ifade eder:

"Dar kapsamlı seçim çekişmeleri; şura-

daburada seçimi kazananların başarıları; iki milletvekili, bir senatör, dört belediye başkanı, halkın üzerine ateş açılarak dağıtılan büyük çapta bir gösteri; bir öncekine göre bir iki oy farkıyla kaybedilen yeni bir seçim; kazanılan bir grev, kaybedilen on grev; bir adım ileri, on adım geri; belli bir kesimde zafer, bir diğerinde on kez bozgun... Sonra birdenbire oyunun kuralları değişir, herşeye yeniden başlamak gerekir."

Che, haklı olarak şu soruyu sorar: **Halk enerjisini neden hep böyle boşuna harcıyor**?

Ve bu sorusunu Latin-Amerika somutluğunda şöyle yanıtlar:

"Bunun tek nedeni var: Bazı Amerika ülkelerinde ilerici güçler taktik hedefler ile stratejik hedefleri korkunç bir şekilde birbirine karıştırıyorlar, küçük taktik sorunlarda büyük stratejik hedefler görmek istemişlerdir. Bu önemsiz saldırı mevzilerini ve elde edilen küçük kazançları, sınıf düşmanının temel hedefleri olarak göstermeyi bilen gericiliğin akıllıca davrandığını kabul etmeliyiz.

Böylesine büyük hatalar işlenen ülkelerde, halk hiçbir değeri olmayan eylemler için son derece büyük fedakarlıklar pahasına her yıl alaylarını seferber eder. Bunlar düşman topçusunun ateşine maruz kalan geçici mevzilerdir.

Bu mevzilerin adı, parlamentodur, kanuniliktir, yasal ekonomik grevdir, ücret artışıdır, burjuva anayasasıdır, **bir halk kahra-**

manının serbest bırakılmasıdır... Ve işin en kötü tarafı şudur ki, bu mevzileri elde etmek için bile, burjuva devletinin oyun kurallarını kabul etmek ve bu tehlikeli siyasal oyuna katılmak iznini alabilmek için de uslu ve aklı başında insanlar olduğumuzu, hiçbir tehlike arz etmediğimizi; örneğin kışlalara ve trenlere saldırmak, köprüleri uçurmak, katilleri ve işkence uzmanlarını cezalandırmak, dağlara çıkıp ayaklanmak ya da yumruklarımızı sert ve kararlı bir biçimde kaldırarak, Amerika'ya son kurtuluş mücadelesinin kesin müjdesini vermek gibi tehlikeli işlerle bir alışverişimizin olmadığını ispat etmek lazımdır." (Che Guevara, *Latin-Amerika Devriminin Taktik ve Stratejisi*)

İşte bunlar, solda egemen olan legalizmin ve pasifizmin ortaya çıkardığı gerçeklerdir.

Yukarda ifade ettiğimiz gibi, "şehirlerin ideolojik etkisi, barışçıl usullerle örgütlenmiş kitle savaşı umudunu yaratarak gerilla savaşların frenler". Bu koşulların **ürünü** olan legalizm ve pasifizm, aynı zamanda bu koşulların **sürdürülmesinin** bir aracı olarak ortaya çıkar. Bu da onları **emperyalizmin ve oligarşinin soldaki uzantıları** haline getirir.[2]

Gerilla savaşının hazırlık aşamasında ortaya çıkan ikinci bir engel, nispi refah koşullarında mevcut düzene karşı tepkilerin büyük ölçüde pasifize olmasıdır. Özellikle aydın kesim (ki öğrenci gençlik de bu kesimin içinde yer alır), göreceli ekonomik gelişmeden pay alır (ya da pay alabileceği beklentisine girer). Böylece mevcut düze-

nin niteliğini ve ne yönde evrileceğini daha kolay anlayabilen aydın kesimin düzene bağlanmasına yol açar. Yine bunun doğal uzantısı ise, bu kesimlerin, yani düzenin bir parçası haline gelen aydın kesimin soldaki pasifizmin ve legalizmin en temel destekçisi haline gelmesidir.

Hazırlık aşamasına ilişkin üçüncü bir sorun da gerek hazırlık aşamasının gerekse bizatihi gerilla savaşının **uzun süreli** olmasından kaynaklanır. Özellikle 12 Eylül askeri darbesinin terörü ve ardından Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığının yarattığı demoralizasyon devrimci silahlı mücadeleye önemli darbeler vurmuştur. Bir dönem eldeki kadrolarla mücadele sürdürülmeye çalışılmışsa da her durumda mücadeleye yeni unsurların katılımı sürekli olarak gerilemiştir. Bu da gerilla savaşının hazırlık aşamasının **görece olarak daha uzun süreli olması** sonucunu doğurmuştur.

İşçi sınıfı ve köylülük gibi "sabırlı" olmayan kentli kitleler (ki bunlara küçük-burjuvazi demek fazlaca yanlış olmayacaktır) herşeyin **bir anda ve kısa sürede** olup bitmesini isterler. Uzun süreli bir savaş kadar uzun süreli bir hazırlık çalışması da bu kesimler için "bıktırıcı", "usanç verici"dir. Gelişen konjonktürel siyasal olaylar bu kesimleri harekete geçmeye itse de bu hareketler kısa süreli hareketler olarak, bir çeşit anlık patlamalar olarak kalır. Bu kitlelerin örgütlenebilmesi için de belirli günlerde (örneğin 1 Mayıs, 8 Mart) "aksiyon" içeren yapay görüntülerin yaratılmasıyla sağlanabileceği düşünülür.)

Kitlesel ölçekteki bu durum, doğal ve kaçınılmaz olarak bireylere de yansır. Gelişen siyasal olaylar karşısında "birşeyler yapılması gerektiğini" düşünen bireyler, bu ortamda ve bu hava

içinde yapılacakların bir an önce yapılmasını isterler. Amerikan emperyalizminin "kültür tekeli"nin ifadesi olan "now!" (şimdi) sözcüğü bu durumdaki bireyler için çok uygun düşer. (Genel tekerlemeyle söylersek, "Barış istiyoruz", "Ne zaman istiyoruz?", "Hemen şimdi!")

Baştan itibaren altını çizerek ifade ettiğimiz gibi, gerilla savaşı, **uzatılmış** bir savaşın başlangıcında temel mücadele biçimidir. Savaş, doğrudan devrimci güçler tarafından uzatılmaktadır. Bu **uzatılmış savaş** aracılığıyla, maddi ve teknik olarak güçlü düşmanı yıpratarak yenilgiye uğratmak olanaklıdır.

Aynı şekilde, yukarıda ifade ettiğimiz gibi, askeri darbe koşullarında ağır darbeler almış, giderek demoralize olmuş devrimci güçlerin, depolitizasyon (apolitikleştirme) ve ideolojisizleşme koşullarında yeniden örgütlenmesi ve savaşa hazırlanması kısa vadeli bir olay değil, uzun vadeli bir çalışmayı gerektirir.

İkinci olarak, savaşın belli bir kent sınırları ya da yöre içinde yürütülemeyecek olması gerçeği, ülke çapında **asgari bir örgütlenmenin** yaratılmasını (ki hazırlık aşaması bu asgari örgütlenmenin yaratılmasını hedefler) gerektirir. Ülkenin eşitsiz gelişimi, kitlelerin bölgesel farklılıkları (ki seçimlerde görüldüğü gibi, Ege ve Akdeniz "kıyı bölgeleri" politik olarak daha duyarlı iken, İç ve Doğu Anadolu ile Karadeniz bölgesindeki kitleler mevcut düzenin ve iktidarın mutlak egemen olduğu yerlerdir), asgari örgütlenmenin eşit olarak gelişimini engeller. Bazı bölgelerde hazırlık çalışmaları çok daha kolay ve hızla gelişebilirken, diğer bölgelerde ya hiç gelişmemiştir ya da asgari koşullara göre çok az gelişmiştir. Bu ne-

denle de örgütlenme çalışmalarının hızla geliştiği yerler ile henüz gelişen ya da hiç gelişmeyen yerler arasında farklılıklar ortaya çıkar. Hazırlılık çalışmalarının hızla geliştiği yerlerde bir an önce harekete geçilmesi beklentisi ve istemi ("Ne zaman?", "Hemen şimdi!") ortaya çıkarken, ülke çapında böyle bir hareketin asgari koşulları oluşmamıştır. Dolayısıyla ülke çapında mücadele edecek bir örgütlenmenin yapabileceği tek şey, diğer bölgelerdeki örgütlenmeyi (hazırlık çalışmalarını) geliştirmektir. Ama hazırlık çalışmalarının hızla gerçekleştiği yerlerdeki beklenti ve istem, giderek bir "**basınç**" oluşturur. Bu "basınç" karşısında beklenti ve istemlere uygun olarak harekete geçmek, ülke çapında mücadeleyi esas alan stratejinin terk edilmesini, yöresel ya da tek bir kentle sınırlı mücadeleyi getirir. Bu da silahlı devrimci mücadelenin mutlak yenilgisine yol açar.

Öte yandan, hazırlık aşamasının uzun olması ve uzaması, daha hızlı gelişen bölgelerde "**sabırsızlığa**" neden olur. Aradan geçen aylar ve hatta yıllar, var olan devrimci enerjinin tükenmesine ve tüketilmesine neden olur. Giderek hızlı gelişen bölgelerdeki çalışmalar dağılmaya başlar. Bu da hazırlık çalışmalarını engelleyerek gerilla savaşını frenler.

Hiç kuşkusuz, bu durum kentlerin "küçükburjuva" niteliği ile açıklanabilir. Nitekim Régis Debray kentlerin bu "küçük-burjuva" niteliğinden yola çıkarak, "dağ, burjuva ve köylü elemanları proleterleştirir; şehir, proleterleri burjuvalaştırır" sonucuna ulaşmıştır. Bunun mantıki sonucu da öyle hazırlık aşaması gibi "teferruat"larla fazlaca uğraşmaksızın, eline silahı alıp sırt çanta-

sını yüklenerek dağa çıkmaktan söz eder. Ama Latin-Amerika pratiğinde ve ülkemiz somutluğunda görülmüştür ki, böylesine bir "foko" oluşturma anlayışı, savaşçılar ne kadar üstün niteliklere sahip olurlarsa olsunlar, sonuçta gerillaların yok edilmesine, yenilgiye yol açmıştır.

Hazırlık aşamasının dördüncü sorunu, özellikle gerilla savaşının yürütüleceği kırsal alanlarda **politik kitle çalışması**nın asgari düzeyde yapılması gerekliliğidir.

Bu kitle çalışması, sadece kır gerillasının teknik ve askeri gereklilikleriyle sınırlı (yani lojistik vb. ihtiyaçlar için) bir çalışma olmayıp, halkın en ileri kesimlerinin örgütlenmesine dayanması gerekir. Bu da kentlerde ve kasabalarda politik kitle çalışması yürütülmesi demektir. Doğal olarak bu çalışma, belli ölçüde gizlilik içerse de çoğu durumda açık-legal çalışma olmak durumundadır. Bir yandan açık-legal çalışma, yani kitlelerin ekonomik ve demokratik hak ve özgürlükleri için mücadele etme, öte yanda mutlak gizlilik içinde yürütülmesi gereken kır gerilla savaşının hazırlıkları sözkonusu olur. Çoğu durumda da özellikle başlangıçta bu iki faaliyet aynı kadrolar tarafından yürütülmek zorundadır. Legal ve illegal, açık ve gizli çalışma arasında doğru bir ilişki geliştirme deneyimine sahip olmayan kadroların bu iki faaliyeti yürütebilmesi olanaksızdır. Bunun sonucu olarak, faaliyetlerden birisi ikincil hale gelir ve bir süre sonra önemsizleşir. Genellikle gerilla savaşının hazırlık çalışmaları bu ikincil ve önemsizleşen çalışmaya dönüşür. Bu da bir başka "frenleme" olarak ortaya çıkar.

Hazırlık aşamasının altıncı sorunu, kentsel alanlardaki gerilla savaşının (kent gerillası) ör-

gütlenmesine ilişkindir.

Kent/şehir gerillası, kentlerde yerleşik nüfusun artmasına paralel olarak artan bir değere ve öneme sahiptir. Dolayısıyla kentlerde gerilla savaşının örgütlenmesi kaçınılmaz olarak öne geçer. Kentlerde, özellikle metropol kentlerinde gerçekleştirilen silahlı eylemlerin kitlelere duyurulması çok daha hızlı ve kolay olmaktadır. Bu yüzden de kent silahlı eylemleri daha çok istenen eylemler olarak ortaya çıkar.

Böylece hazırlık aşaması çalışmalarının kentlerde yoğunlaşması gündeme gelir. Bu da kır gerilla savaşı hazırlıklarını ve bizatihi savaşı frenler.

Diğer taraftan, oligarşik devletin baskı güçlerinin kentlerde yoğunlaşması, artan polis sayısı ve "mobese kameraları" şehir gerillasının gizliliğini ve hareketliliğini büyük ölçüde engelleyici niteliktedir. 3-5 kişilik gerilla eylemleri organize etmek, geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde riskli olmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak da tek kişilik, tekil ve bireysel eylemler tercih edilmeye başlanmıştır. Adına "feda eylemi" denilen eylemlere yönelimin ardında bu durum yatmaktadır.

Gerçeklikte ise, şehir gerilla savaşı, kır gerilla savaşına göre daha teknik araçlara gereksinme duyar. Bu teknik araçlar geliştirilemediği sürece, şehir gerillasının hareket alanı giderek daralacak ve nihayetinde yanlış olduğu bilinmesine rağmen "feda eylemi" dışında bir eylem yapılamaz hale gelinecektir. Bu da somutta görüldüğü gibi, çoğu durumda başarısızlığa yol açmıştır.

Şehir gerillası açısından içinden çıkılamaz bir başka durum da gecekondu bölgelerinin giderek küçülmesi ve "yarı-legal" (belki de buna

"yarı-illegal" demek daha doğru olacaktır) "kitle" gösterilerinin ortaya çıkmasıdır. Böylece şehir gerillasının yerine getirmesi gereken ve şehir gerillası teknik ve taktikleriyle yürütülmesi gereken eylemler yerini "yarı-legal" gösteri eylemlerine bırakmıştır. Bu da neredeyse şehir gerillasına ("feda eylemleri" dışında) yapacak "iş" bırakmamaktadır. Legal dergi dağıtıcılığıyla "yarı-legal" eylemler neredeyse özdeşleşmiştir. Dernekler, "kültür merkezleri" politik eğitim yapılan mekanlara dönüşmüştür. Siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olan bildirilerin yerini "basın açıklamaları" almıştır. Sonuç olarak, şehir gerillası yapacak "iş" bulamayan işlevsiz bir faaliyet görünümü kazanmıştır.

Hazırlık aşamasının yedinci sorunu, kırsal alanlara, özellikle de kasabalara ilişkin yeni gelişmelerdir.

Bugün kırsal alanlarda belli oranda nüfusun toplaştığı kasabalar, neredeyse feodal döneme özgü bir içe kapanıklık içindedir. Bu "kapalı toplum" yapısı, her ne kadar ekonomik olarak dışa açıksa da (ki bu "tüketim ekonomisi"nde kaçınılmazdır), "dış dünya"yla ilişkileri ve iletişimi olmayan bir topluluk ortaya çıkarmıştır. Bir çeşit "cemaatleşme" olarak nitelendirilebilecek bir kasabalaşma olgusu vardır.

Bu olgu, ülkenin tüm illerinde, pek çok ilçesinde ve kasabasında kurulan "üniversiteler" ve "bölümler"le paralel gelişmiştir. Daha düne kadar kasabaların dış dünyayla ilişkisini kuran kasaba tüccarı yanında büyük kentlerde üniversiteye giden öğrenciler vardı. Bu öğrenciler, büyük kentlerdeki üniversitelere giderek, kasabanın dar kırsal zihniyetinin büyük ölçüde kırılmasına

yol açıyorlardı.

Diğer yandan, geçmişte büyük kentlerde "bilinçlenen" kasabalı öğrenci, okul tatillerinde kasabaya dönerek, doğrudan kitle içinde yer alabilmekteydi. Bu da yerel kadroların örgütlenmesini sağlayan bir unsurdu.

Neredeyse her ilçede, her kasabada açılan "yüksek öğrenim kurumları", kasaba gençliğini kendi kasabasının sınırlarına hapsetmiştir. "İçe kapanık", "cemaatleşmiş" bir kasabada "kırsal bönlük" doğal olarak kalıcılaşmıştır. Bu "yüksek öğrenim kurumları"na "dışardan" (ki çoklukla üniversite sınav puanları başka bir yere girmesine yetmediği için) gelen öğrenciler ise, kasabanın "yabanları" olarak yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Ama kasabalılar için bu "yabanlar" birer ekonomik gelir kapısıdırlar.[3] "Yaban" olarak kaldıkları sürece salt bu ekonomik nedenlerle kasabada yaşamalarına olanak tanınmaktadır. Bu "yabanlar"ın çoğunluğu da bir başka kasabanın öğrencileri durumundadırlar. Bir bakıma, cami imamı köy öğretmenini yenmiştir!

Gerilla savaşının hazırlık aşamasına ilişkin bu ve diğer sorunlar çözülmek ve aşılmak zorundadır. Bu gerçekleştirilemediği sürece, kır gerillası, kendi öz kaynaklarından (ağırlıklı olarak kentlerden) beslenen, kendi içinde devinen, kırsal kitleyle iletişimi olmayan bir "*foko*"ya dönüşmek durumunda kalacaktır. Bunun trajik sonuçları da devrimci mücadelelerin tarihinde yer almaktadır.

Bugün gayrı-meşrulaşmış ve sadece "özel harekâtçılara" dayanan bir Recep Tayyip Erdoğan iktidarı karşısında mücadele etmek, geçmiş dönemlere kıyasla çok daha elverişli ve avantajlı

bir durum yaratmıştır.

15 Temmuz darbe girişimi ile tüm komuta yapısı dağılmış TSK, sürekli tasfiyelere uğrayan polis teşkilatı, "butik güvenlik güçleri" haline dönüşmüştür. Yüzbinlerce kişinin "FETÖ" kapsamında görevden alınması ve tutuklanması devlet kurumlarını çalışamaz hale getirmiştir. Devlet kurumlarına değişik "hizmetler" için Recep Tayyip Erdoğan'a mutlak biat etmiş "komiserler"in yerleştirilmesi ve kurumun çalışmalarının bunlarca denetlenmesi, en sıradan işlerin bile bunlara sorulmadan yapılamaz hale gelmesine yol açmaktadır. Bu da bürokratik devlet mekanizmasını işlemez hale sokmaktadır.

Hiç kuşkusuz "butikleşmiş" güvenlik güçleri operasyonal işlevlerini yerine getirmektedir. Ancak bunlar "nokta operasyonları" dışında gerçek bir "güvenlik" unsuru değillerdir. Jandarma ve polis "özel harekât" gücü, tümüyle kontragerilla gücü olarak kurulmuş ve eğitilmişlerse de bugün sadece Recep Tayyip Erdoğan'ın "özel güvenlik gücü" durumundadırlar. Hiç şüphesiz bu "özel harekatçılar"ın operasyonel gücü küçümsenemez, ancak sadece buna dayanan bir silahlı gücün varlığı (ki hepsi paralı askerlerdir) gerilla savaşı açısından avantaj sağlamaktadır. Doğal olarak gerilla karşısında kayıp verecek olan bu "özel harekât gücü"nün kayıplarının hızla telafi edilmeye çalışılması (ilk oluşumuna göre) niteliği zayıf bir güce dönüşmesine yol açacaktır.

Bu öznel somut koşullarda hazırlık aşamasının tamamlanması her zamankinden çok daha zorunlu ve gereklidir. Gayrı meşru iktidardan kurtulmanın yolu da buradan geçmektedir.

Recep Tayyip Erdoğan'ın bu gayrı-meşru

iktidarı uzun süredir "iç savaş" koşullarına göre esnafları, muhtarları, tarikatları ve her türden radikal islamcıları örgütlemeye ve bunları savaşa hazırlamaya çalışmıştır. Özellikle Mısır'daki "Sisi Darbesi" sonrasında bu çalışmalar hızlandırılmıştır. Bu yönüyle de sadece olası bir iç savaşa karşı değil, aynı zamanda askeri darbeye karşı da bu güçler harekete geçirmek için hazırlanmıştır.

Bu iç savaş ve darbeye karşı hazırlıklar "yerli ve milli" söylemiyle islamcı-faşist bir ideolojik temele oturtulmuştur. PKK'ye yönelik yeni saldırı dalgası da bu ideolojik temeli güçlendirmeye yönelik olmuştur.

15 Temmuz darbe girişimi sırasında, özellikle darbe girişiminin etkisizleştirildiği saatlerde bu güçler harekete geçirilmiştir. Böylece iç savaş hazırlıkları "saha"da sınanmıştır. Ancak en belirgin gelişme, 2015'ten itibaren meşruiyetini yitiren Recep Tayyip Erdoğan'ın OHAL üzerinden tam bir dikta ortamı oluşturmasıdır.

Öte yandan 15 Temmuz darbe girişiminin yaratmış olduğu korku, OHAL aracılığıyla, büyük bir tasfiye hareketi ortaya çıkarmıştır. Özellikle ordu ve poliste yapılan tasfiyeler, bu iki zor gücünün sadece "prestijini" ve "imajını" değil, "dev gibi güçlü", "karşı konulmaz" gücünü de büyük ölçüde zaafa uğratmıştır. Her ne kadar Suriye'ye yönelik askerî harekâtla "prestij" ve "imaj" düzeltilmeye çalışılsa da ordu ve polisin güçsüzleştiği gerçeği değişmemiştir.

Bugün gayrı-meşru iktidar, kendi içinde güvensiz ve korku içindedir. Sadece jandarma ve polis özel harekâtcılara dayanarak ayakta kalmaya çalışmaktadır. Bu çabasında 16 Temmuz sabahı harekete geçirilen gerici ve lümpen kit-

lenin varlığını kullanmaktadır. Olası yeni bir "darbe" girişimine karşı bir silah olarak bu kitlenin kullanılması, aynı zamanda kendi güçsüzlüğünün de dışa vurumudur.

İktidarın bu durumu bazı "iştahları" artırsa da, "yepyeni" akıllar üretilmesine[4] yol açsa da, toplumsal muhalefette "düşmanlık duygusu ve düşmanlık niyeti", yani iktidara karşı kin ve nefret çok belirgin değildir. Bu kin ve nefret (ki toplumsal ve sınıfsal nitelikte olmalıdır) olmadığı sürece iktidarı yıkmaya yönelik bir kitlesel savaş verilmesi olanaksızdır. Bunu yaratmak da doğrudan devrimcilere ve devrimci mücadeleye düşmektedir.

Ekim 2016

Dipnotlar

[1] Yerel zorba

[2] "Bir zamanlar", özellikle sonrasında, Mahir Çayan yoldaşın bu ifadesi demagoji konusu haline getirilmiştir. Bu demagoglar, böyle bir saptamanın solda ayrıştırıcı ve düşmanlaştırıcı sonuçlar doğurduğunu ve "sol içi çatışmalar"ın ideolojik temeli olduğunu iddia etmişlerdir. Sınıfsal ve toplumsal çelişkilerin keskinleştiği, mutlak bir kutuplaşmanın olduğu dönemlerde, devrim ile karşı-devrim uzlaşmaz bir savaşa girişir. Bu koşullarda "tarafsız" olmak, açık ve net biçimde güçlüden yana olmaktır. Devrim cephesinin zayıf olduğu koşullarda bu "yan" mutlak biçimde düzenin yanıdır.

[3] Burada "Komünist belediye başkanı"na sahip "tek ilçe" olan Tunceli'nin Ovacık ilçesinde Munzur Üniversitesi'ne bağlı üç "yüksek öğrenim kurumu" (bölüm) bulunmaktadır. Her ne kadar bu "üç bölüm" "meslek yüksek okulu"ysa da sonuçta "yüksek öğrenim kurumu"durlar. Bu üç "bölüm"ün "güvenlik" gerekçesiyle kapatılması üzerine "komünist belediye başkanı"nın yaptığı açıklama gerçeği açıkça göstermektedir: "200 öğrencinin ilçeden gitmesi hem ilçe **esnafını** hem halkını mağdur etmiştir. Birçok ev kiralanmış ve ilçede sosyal yapı etkilenmiştir. Vatandaş ile bütünleşen ve **ilçe ekonomisine katkısı** olan öğrencilerimizin il merkezine alınmasını asla doğru bulmuyoruz."

[4] 4. Bunalım Dönemi savunucusu bir siyasal çizginin bir unsuru şöyle bir "akıl"yürütmektedir:

"Bu atmosfer Kürt halkının, uygun bir strateji ve bu stratejiye göre belirlenmiş bir taktik çizgiyle (eylemlerin Karadeniz'den Marmara'ya ve hatta Ege'ye bütün şiddeti ve hızıyla yayılması) bir bütün olarak PKK'nin arkasında 'zorunlu olarak' saf tutmasını sağlayabilir.

Kürt Siyasi Hareketinin yapacağı böylesi bir sıçrama, kuşkusuz Batı'da, özellikle sürecin başında şovenizmin ve faşizmin en üst düzeye çıkmasına yol açacaktır. Ve elbette bu durum en fazla sosyalistleri olumsuz etkileyecektir. Ancak böylesi koşullarda siyasal varlığını ve elbette siyasal faaliyeti sürdürebilen ve sürece sosyalist ilkelerle müdahale edebilen hareketler, Türkiye halkları için bir başka seçeneği oluşturacaklardır." (Ural Köroğlu, 30 Eylül 2016, sendika.org)

Bu "akıl"yürütücü, bunu "Batı'yı kapsayacak bir iç savaşa ilerletme" olarak görmektedir. Üstelik bütün bunları iç savaş hazırlıklarını uzun süredir sürdüren ve bizatihi "alan"da sınayan bir iktidar koşullarında ileri sürmektedir. Bu da "halk ne kadar fazla ezilirse, devrimci mücadeleye o kadar fazla katılır" türünden aydın anarşizminin bir ifadesidir.

BAŞARISIZ DARBE VE İÇSAVAŞ

[OHAL Koşullarında Örgütlenmek ve Mücadele Etmek]

> "Korkutabildiğin kadar korkut, bütün burjuva basının sloganı bu. Her çareye başvurarak korku saç! Yalan söyle, kara çal, ama yeter ki korkut!" (Lenin)

Türkiye, AKP iktidarı ile birlikte yeniden "dizayn" edilecek bir ülke konumuna gelmiştir. Kimi zaman "ılımlı islam" adı verilen bu yeni "dizayn", Necip Fazıl Kısakürek'in "tedrisatından" geçmiş islamcı-milliyetçi kadrolar aracılığıyla yürütüldü. Ancak bunların içinde "özel" bir yere sahip olan Recep Tayyip Erdoğan, kendisini güçlü hissettiği sürece Necep Fazıl Kısakürek'in "ideolocya"-sının "revizyonisti" olarak daha da öne geçti.

12 Ağustos 2013 Sisi darbesiyle birlikte bu "revizyonist"i sarıp sarmalayan (özellikle "üst akıl" ABD tarafından yönetilen bir askeri darbe ile) "devrilme korkusu", (Gezi Direnişi'yle birlikte) "laikciler"in ve solun "sivil kalkışma"syla "devrilme korkusu"yla bütünleşti.

Bütün bunlar, Recep Tayyip Erdoğan'ı, bir yanıyla TSK'ya, diğer yanıyla "sivil kalkışma"ya karşı bir **içsavaş örgütlenmesine** yöneltti. Bunun sonucunda da Ergenekon ve Balyoz "mağdurları" tahliye edilirken, öte yandan tarikatlardan "radi-

kal islamcı"lara (İBDA-C gibi) kadar her çeşit kan dökmekten, katliam yapmaktan hiç çekinmeyecek olan anti-laikçi ve anti-komünist kesimlerle (ki örtük biçimde MHP'de buna dahildir) ittifak kurmaya başlanıldı. Lümpen-mafyatik kesimler bu ittifakın içine alındı. Kürt ulusalcıları, her ne kadar bu ittifak içinde yer almaya çok istekli olsalar da bunun içine alınmadılar.

2014-2015 arasında "yolsuzluk ve rüşvet" üzerinden yıpratılmaya çalışılırken, Recep Tayyip Erdoğan'ın (hiç kuşkusuz doğrudan kendisi değil, çevresinde yer alan ve onu her açıdan yönlendiren "üst akıl"cıların) odak noktasında "sivil kalkışma" yer aldı.

Zaman seçimlere doğru evrildi. 7 Haziran seçimleri Recep Tayyip Erdoğan'dan "kurtulma"nın tek seçeneği ve çaresi olarak görülmeye başlandı. Demirtaş'ın "seni başkan yaptırmayacağız" sözleri, seçimler üzerinden yeni bir "devirme senaryosu"nun uygulamaya sokulduğu biçiminde algılandı. Bunun üzerine Recep Tayyip Erdoğan "meydanlara çıktı". Elindeki tüm demagoji ve "medya" olanaklarını kullanarak 7 Haziran seçimlerini "devirme senaryosu"nun başlangıcı olmaktan çıkartmaya çalıştı. Ama seçim sonuçları istediği gibi olmadı. Gelişmeler bu yönde olurken, içten içe iç savaş örgütlenmesi geliştirilmeye ve pekiştirilmeye çalışıldı.

İşte bu koşullarda Devlet Bahçeli (gizli müttefik) imdadına yetişti. Devlet Bahçeli yoluyla 7 Haziran seçimleri "yok hükmünde" sayıldı.

Recep Tayyip Erdoğan'ın iç savaş örgütlenmesi ne denli geliştirilmiş olursa olsun, doğrudan pratikte ne kadar işlevsel olacağı ve ne kadar etkili olacağı bilinemediği gibi, iç savaş örgütlen-

mesinin sokaklara çıkartılması için "uygun zemin" de bulunmuyordu. Bunun yerine PKK'ye yönelik söylemler ve operasyonlar öne çıkartıldı. Bu da (siyasal temsilcisi MHP olan) faşist-milliyetçilerin iç savaş örgütlenmesine dahil edilmesini getirdi.

Suruç ve Ankara katliamları "sivil hedef kitle"nin korkutulması ve sokaktan uzaklaştırılması sonucunu doğururken, siyasal çatışmalar sadece PKK'yle oluyormuşçasına bir hava oluştu.

PKK'nin "hendek savaşları"yla beslenen bu hava, giderek iç savaş örgütlenmesinin biçimlenmesine olanak sağladı. Özellikle PKK'nin kentsel "hendek savaşı", doğrudan polis gücünü (elbette PÖH) **ağır silahlar eşliğinde** iç savaşın merkezi gücü konumuna getirdi. Giderek TSK'nın yerine polis ve onun özel gücü olarak "özel harekat"cılar öne geçti ve PKK'ye yönelik kent operasyonlarının "başarısının" sahibi olarak gösterildi.

Bu gelişmeler sırasında Recep Tayyip Erdoğan'ın iç savaş örgütlenmesi biçimlenirken, sol kitle sokaklardan uzaklaşmış ve evlerine kapanmış haldeyken, hemen hemen **iç savaş** konusu tümüyle unutulup gitti. İç savaşa ilişkin söylenenler havaya ve yazılanlar suya yazılmışçasına hiçkimseyi hiçbir biçimde ilgilendirmeyen bir durum ortaya çıktı.

Mayıs sonuna gelindiğinde, PKK'nin ağır kayıplara uğradığı "hendek savaşları" birden sona erdi. Gündem, bir kez daha "askeri darbe" oldu.

Haziran ayı "darbe" tartışmalarıyla geçerken, Recep Tayyip Erdoğan iç savaş örgütlenmesini pekiştirmeyi ve geliştirmeyi sürdürdü. Böylece olası bir "Sisi darbesi" karşısında kendine

bağlı "sivil güçleri" "Rabia meydanı"na çıkarabilmenin koşulları oluşturuldu. "Rabia" onların son direnme alanı olurken, bunun için gerekli psikolojik ortam zaten oluşmuştu.

15 Temmuz gece yarısından sonra, yani "fethullahçı darbe"nin "başarısız" olduğu anlaşıldıktan sonra tüm iç savaş güçleri **sokağa** salındı. Sokaklar "fethedildi". Kendi komuta yapısı tümüyle dağılmış ve kendi içinde parçalanmış TSK, "sokak" aracılığıyla tasfiye edilmeye başlandı. Sonuçta, "sokak"taki iç savaş güçleri ve "resmi" polis gücü ülkenin tek zor ve silahlı gücü olarak resmen devlete el koydu.

Gelinen aşamada TSK büyük ölçüde tasfiye edilerek etkisizleştirilirken (ve büyük bir prestij kaybına uğratılırken), askeri okulların kapatılması ve "sivil otoriteye" bağlı kılınmasıyla iç savaş örgütlenmesinde yeni bir evreye girildi. Bundan sonra "askerler" birer polis haline dönüştürülürken, **özel harekât polis eğitim programı**nın TSK'nın yeni subay yetiştirme programı olarak kullanılmasının yolu açıldı. Artık özel harekatçılar "yeni TSK"nın üstü haline getirildi.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan ve şürekası (özellikle Katar emirinin maddi ve mali desteğinde) özel harekatçıların komutasında polis teşkilatıyla "silah tekelini" ele geçirmişlerdir. Bu "silah tekeli", aynı zamanda "sokak"taki "sivil" iç savaş güçleriyle meşruiyet kazanmıştır.

Askeri okulların kapatılması ve TSK'nın kuvvet komutanlıklarının Millî Savunma Bakanlığı'na bağlanması bu gelişmenin "doğal" sonucu olurken, TSK içinde kendilerine biat edenlerin istihdam edildiği göstermelik bir "ordu" oluşturulmaya yönelinmektedir.

Şurası kesindir ki, bu göstermelik "ordu", hiçbir biçimde "NATO'nun ikinci ve dünyanın dördüncü büyük ordusu"nun yerini alamayacaktır. Alamayacağı gibi, özel harekatçıların komutası altında oluşturulacak olan "polis ordusu" da bir düzenli ordunun işlevini yerine getiremeyecektir. Böyle bir "polis ordusu", sadece yasal görünüm altında ("yok yasa, yap yasa"yla çıkartılan yasalarla) Türkiye'nin "tek ordusu" olsa da hiçbir yasayı gözetmeyen ve her eylemiyle yasadışı olan bir silahlı güç olmaktan öteye geçmeyecektir.

Açıkçası, bugün Recep Tayyip Erdoğan, **tüm iç savaş güçleriyle siyasal iktidara** (devlete) **el koymuştur**. Buna isterse "sivil darbe" denilsin, her durumda iç savaş güçleri iktidara gelmiştir.

İçsavaş ilan edilmiş ve ilan eden taraf tüm güçleriyle iç savaşa göre mevzilenmiş ve harekete geçmiştir. Üstelik içsavaş güçleri, "devlet gücü" olmuşlardır. Dahası bu "devlet gücü", eski düzenin anayasasının (12 Eylül anayasası) görüntüsel yasallığı içinde OHAL yetkileriyle donatılmıştır.

İlan edilmiş iç savaşın bir tarafı çok açık biçimde görünür olurken, diğer tarafı (ister TSK denilsin, ister "halk güçleri" denilsin) ortalıkta görünmemektedir. Dolayısıyla ortada ilan edilmiş bir içsavaş vardır, ama bu savaşın diğer/karşıt unsuru ortalıkta yoktur. Bu da özellikle solda belirsizlik ve bekle-gör tutumu yaratmaktadır. Bu yüzden içsavaş konusu fazla "revaçta" değildir.

Burada öncelikle "içsavaş" konusuna (ne kadar yazılmış-çizilmiş olursa olsun) netlik kazandırmak gerekmektedir.

Lenin, iç savaşa ilişkin birkaç yazısından birisinde içsavaşı şöyle tanımlar:

> "18. yüzyılın sonundan beri Avrupa'daki bütün devrimlerin deneyimine tamamıyla uygun düşen bu deneyim, bize gösteriyor ki, iç savaş, birbiri ardı sıra gelen, birbiri üzerine yığılmış, artmış, kızışmış, iktisadî ve siyasal çatışmalardan sonra **iki sınıf arasında silahlı çatışma haline dönüşen sınıf savaşımının en keskin biçimi**dir. Ülkelerin pek çoğunda –hemen istisnasız hepsinde denilebilir– ne kadar az özgür ve az gelişmiş olurlarsa olsunlar, kapitalizmin bütün iktisadî gelişmesinin, bütün dünyadaki modern toplumun tüm tarihinin, aralarında uzlaşmaz karşıtlık yarattığı ve bu uzlaşmaz karşıtlığı güçlendirdiği sınıflar arasında, yani **burjuvazi ile proletarya arasında iç savaş** görülür." (abç) (Lenin, *Nisan Tezleri-Ekim Devrimi*, s. 160-161.)

Lenin, aynı yerde "proletarya içsavaşının başlangıcı" ile "burjuva içsavaşının başlangıcı" arasında ayarım yapar. Bu ayrım, çok açık biçimde, burjuvazinin **tek yönlü** bir içsavaş başlatabileceğini belirtir. Diğer bir ifadeyle, bir içsavaşın olabilmesi için mutlak biçimde "iki tarafın" olması şart değildir. Bir taraf doğrudan içsavaş başlatabilir. Sorun, bir tarafın doğrudan başlattığı bir içsavaş karşısında "diğer taraf"ın tutumu ve yapacaklarıdır.

Lenin, bu "tek taraflı içsavaş"a örnek olarak 1917'deki Kornilov isyanını gösterir.

> "Kornilov isyanı ise, başta kadet partisi tarafından yönetilen, toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından desteklenen, burjuvazinin bir iç savaş başlatmasının eşiğine gelen bir askeri komployduu." (agy)

Görüldüğü gibi, devrim öncesi Rusya'sında Kornilov'un **askeri darbe girişimi** (Kornilov, Geçici Hükümet'in başkomutanıdır) "burjuva iç savaşının başlangıcı" olarak tanımlanmaktadır. Eğer bu askeri darbe başarıya ulaşmış olsaydı, açıktır ki, devrimci proletaryaya ve köylülere karşı (ki Sovyetler olarak örgütlenmişlerdir) kanlı bir bastırma ve yok etme harekâtı düzenlenecekti.

Özetle söylersek, iç savaş, her durumda karşıt iki gücü gerektirir, ancak bu bir tarafın tek yönlü iç savaşa girişmeyeceği anlamına gelmez.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan, bir yandan TSK'yı parçalayıp yok ederken, diğer yandan olası her türlü toplumsal muhalefete karşı bir iç savaş başlatmıştır. Bu iç savaşta, toplumsal muhalefet bu savaşın hedefidir. Toplumsal muhalefetin böyle bir iç savaşa karşı savaşa girmemesi, iç savaş gerçeğini değiştirmemektedir. Sadece iç savaş yerine, toplumsal muhalefetin **topyekün sindirilmesine ve yok edilmesine yönelik bir saldırı**dan söz edilebilir. Bu da ilan edilmiş tek taraflı iç savaşta "diğer taraf"ın edilgenliği, pasifliği demektir.

Doğal olarak, bu aşamadan sonra, iç savaştan değil, "resmi devlet güçleri"nin toplumsal muhalefeti sindirmek ve yok etmek amacıyla zor ve şiddeti en son sınırına kadar kullanmasından söz edilebilir.

Böylesi bir **özgün** durumun ortaya çıkması,

yani iç savaş koşulları nesnel olarak mevcutken ve fiilen tek yönlü iç savaş başlatılmışken, toplumsal muhalefetin (iç savaşın hedefi) örgütsüz olması ve iç savaşa girişebilecek durumda olmaması, devletin tümüyle iç savaş başlatıcılarının denetimine geçmesi sonucunu doğurmuştur. Bu andan itibaren, artık "yeni devlet" güçleri ile yürütülen bir **karşı-devrim** sözkonusudur.

Bu karşı-devrimin (istenirse buna "karşı-darbe" de denilebilir) ilk hedefinde "fethullahçı darbeciler" görünüyor olsa da gerçekte hedef tüm toplumsal muhalefettir.

Bugün Ergenekon ve Balyoz "mağdurları"nın gönüllü katkısıyla ve "sol"un ne yapacağını bilemez haliyle (ki mevcut zihniyetiyle ve örgütlenme anlayışıyla zaten yapabileceği bir şey yoktur) bu gerçeğin üstü örtülmüştür.

Eski düzenin anayasası açısından bile gayrımeşru olan bir iktidar vardır ve kendi meşruiyetini kendi kendisine oluşturmaya yönelmektedir. Bu gayrı-meşru iktidara karşı "direnme hakkı" ne kadar evrensel bir hak olursa olsun, bu hakkı kullanacak kitleler ve onun öncüleri mevcut değildir.

OHAL, geçiş koşullarında ilan edilmiş bir sıkıyönetimdir. **Recep Tayyip Erdoğan'ın OHAL'i ile 12 Eylül "paşaları"nın sıkıyönetimi bir ve aynı**dır. Nasıl ki, 12 Eylül "paşaları"nın çıkardığı yasalar ve kararnameler **anayasa hükmü** olarak kabul edilmişse, bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın OHAL'a dayanarak çıkardığı Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) aynı özelliğe sahiptir.

Hiç kimse kendisini ve çevresini aldatmamalıdır. OHAL, sıkıyönetim halidir ve sıkıyönetim devletin tüm zor ve şiddet araçlarının mad-

deleştirilmesi demektir. Artık görev, içinde yaşanılan sürecin ne olduğunun tahlil edilmesi ve buna uygun "strateji ve taktik" saptanması değildir. Ortada fiili bir durum vardır ve bunun ne olduğuna ilişkin "teori" yapmanın fazlaca bir önemi yoktur.

"Teori" yapmanın, derin tahlillere girişmenin fazlaca bir önemi yoktur, çünkü herşey ortadadır. Böylesi durumları kapsayan bir devrimci çizgiye sahip olmayanların, bu durum karşısında "arayışa" girmeleri ve "çözümler" üretmeye çalışmaları, sadece zaman kaybıdır ve **yenilgiyi baştan kabul etmek**le özdeştir.

OHAL koşullarında (isterseniz buna "sıkıyönetim koşulları" da diyebilirsiniz), Recep Tayyip Erdoğan'ın iç savaş güçlerinin sokağa egemen olmuş olduğu bir ortamda, **ya** herşeye boyun eğerek olayların gelişimini izlemekle yetinilecektir, **ya da** bu koşullarda ve bu ortamda **direnme ve mücadele etme** yolu **seçilecek**tir.

Birincisi, çok açıktı ki, teslimiyetten başka bir şey değildir. Recep Tayyip Erdoğan'ın ilan ettiği iç savaşta "zafer" kazandığını kabul etmek, buna boyun eğmek demektir.

İkincisi ise, **her türlü olumsuz koşullara rağmen**, mücadeleye girişmek ve bu karşı-devrime karşı **devrimci mücadeleyi başlatmak** demektir.

"Sol", alabildiğine legalize olmuş ve bu legalizasyon içinde, "soyut gelecek için somut bugünden vazgeçmeyen" bireyselleşmiş bireylere dayanan bir amorf (biçimsiz) oluşumlardan ibarettir. Bu oluşumların (örgütlerin ya da partilerin diyemiyoruz, çünkü bu sözcüklerin ifade ettiğiyle hiçbir ilgileri yoktur) yapabilecekleri hiçbir şey

olmadığı gibi, kendilerini koşullara uygun hale (savaş koşullarına) dönüştürmeleri de sözkonusu değildir.

İllegal, gizli ve silahlı bir örgütlenme olmaksızın, OHAL koşullarında, eski düzenin anayasasındaki anlamında sıkıyönetim koşullarında "polis ordusu"na ve sokaklarda egemenlik kurmuş sivil-lümpen güruhlara karşı (küçük de olsa) bir şeyler yapabilmek olanaksızdır.

Gerçekleri açık biçimde ortaya koymak zorundayız.

Bugün Türkiye solunda bu koşullar altında mücadele edebilecek bir örgütlülük yoktur. Kimilerinin öyleymiş gibi kabul etmek durumunda olduğu PKK, böyle bir mücadelenin aracı olamayacak kadar kendi programına gömülmüş durumdadır. PKK etrafında toplanmış ve PKK'nin olanaklarıyla (Doğu Karadeniz bölgesinde) birşeyler yapıyormuş gibi görünen kesimlerin, bu konumlarından çıkarak Türkiye devrimci mücadelesinin örgütleri haline dönüşmesi beklenemez. Yapabilecekleri şey, kırsal alanlarda ve kendi faaliyet yörelerinde birkaç silahlı eylemle sınırlıdır. Bu da PKK'nin konjonktürel politikalarıyla tümüyle uyumlu olduğu sürece sözkonusudur.

Legalistlerden PKK "müttefiki" olanlara kadar tüm sol, yaşanılan olağanüstü koşullara uyum sağlayabilecek ve buna bağlı mücadele yürütebilecek durumda değildir. Yapabilecekleri şey, sadece olayları seyretmek ve kendilerini ("yöneticileri"ni) korumamaktan ibarettir. Onlar için "Salkım söğüt" şiiri henüz okunmuş gibidir.

Zor olan, ama yapılması gereken, legalizm tarafından her yönden örgütsüzleştirilmiş sol unsurların, bu olağanüstü koşullarda örgütlenmesi,

eğitilmesi ve mücadeleye sokulmasıdır. Gizli çalışmanın hemen hiç bilinmediği, illegal faaliyetin neredeyse unutulduğu, silahlı örgütlenmenin "terörizm" olarak kafaların içine yerleştirildiği bir ortamda örgütlenmek ve mücadele etmek.

İşte zor olan, imkânsız görünen budur.

Bu durumdan, "gerçekçi ol, imkansızı iste" türünden ajitatif söylemlerle çıkabilmek de mevcut legalist örgütlenmelerin dönüştürülebileceğini ummak/sanmak da safdillikten başka bir şey değildir.

Birkaç günlük yayınla (üç gazete ve bir televizyonla) ne olup bittiğinin izlenebildiği, her türlü "çağdaş" iletişim olanaklarının kolayca kesilebildiği bir gerçeklikte, "akıllı telefonlar"la, "internet iletişimi" ile, yani "sanal" olarak örgütlenmekten söz etmek de budalalıktır.

Bugün, 12 Eylül askeri darbesi koşullarından çok daha geriye düşülmüştür. Kendi varlıklarını korumak için "steril" bir ilişki ağına kendini mahkûm etmiş "sol", her türlü uyarıyı elinin tersiyle bir yana itmiştir. Bu nedenle onları uyarmanın da zamanı geçmiştir.

İçinde yaşanılan gerçekliğin bilincinde olan ve bu gerçeklik karşısında (çok zor da olsa) bir şeyler yapmak isteyen herkes, öncelikle ne olanağa sahip olduğunu ve ne yapabileceğini düşünmelidir. Kendisi gibi düşünen insanlar bulmaya çalışmalıdır. Ancak bu çalışmasında, daha ilk andan itibaren gizliliğe (aşırıya kaçabilse de amatörce olsa da) özel önem vermelidirler. Nereden ve nasıl mücadele "araçları" bulabileceklerini araştırmalıdırlar. "Sanal iletişim" araçları dışındaki "klasik" araçlarla iletişim kurmaya çalışırken, doğru devrimci çizginin çerçevesinde

kendilerini örgütlemelidirler.

Bütün bunlar yapılırken, Recep Tayyip Erdoğan'ın "polis devleti"nin ve sokak çetelerinin saldırılarına hazır olmalıdırlar. Gerekirse saldırıya uğrayan ya da uğramak durumunda olan kitleleri "kitlesel göç"e yönlendirebilmelidirler.

Bunlar, olağanüstü koşullarda başarılması olağanüstü zor görevlerdir. Bu konuda Türkiye devrimci mücadelesinin tarihsel deneyimi çok sınırlıdır ve bunlar da legalizmin hegemonyası altında unutulup gitmiştir.

Ya cellada boyun eğilecektir ya da mücadele ederek, direnerek, savaşarak ayakta kalınacaktır.

Sözlerimizi Che Guevara'nın sözleriyle noktalayalım:

> "Gerilla savaşçısı, çizilmiş hedefin büyüklüğü ve onun gerçekleşmesi için yapılması gerekecek fedakârlıkların çokluğu ölçüsünde yiğitlik kazanacaktır. Bu fedakârlıklar günlük çatışmalar, düşmanla adam adama çarpışmalar olmayacaktır. Bunlar çok daha ince ve gerillalar için ruhen ve bedenen çok zor dayanılacak biçimler olacaktır.
>
> Belki düşman orduları tarafından çok kötü bozgunlara uğratılacaklardır. Kimi zaman gruplara bölünecekler, tutuklanırlarsa işkence göreceklerdir. Etkinlik için seçilmiş bölgelerde kuduz hayvanlar gibi izlenecekler, düşmanın peşinde olması huzursuzluğu onları sürekli kovalayacak, ileri sürülen nedenlerin ortadan kalkması ile baskı birliklerinden kurtulmak için, korkutulmuş köylülerin bile onları belli durumlarda tes-

lim edeceklerine dair herkese ve her şeye şüpheyle bakacaklardır.

Ölümün bin kez mevcut bir kavram ve zaferin yalnızca bir devrimcinin hayal edebileceği rüya olduğu anlarda ölümden ya da zaferden başka bir alternatif olmamacasına."

İşte yaşanılan dönemde devrimcilik budur.

Ağustos 2016

DARBE, KARŞI-DARBE... KURGU, SPEKÜLASYON... VE İÇ SAVAŞ

15 Temmuz "darbe"si, "**başarısız**" olduğu için, "darbe **girişimi**" olarak tarihte yerini aldı.

"Darbe girişimi"nin ardından başlatılan, ağırlıklı olarak TSK ve kamu yönetimine yönelik "FETÖ" (Fethullah Gülen Terör Örgütü) operasyonlarının "paralel"inde OHAL (Olağanüstü Hal) ilan edilmesiyle birlikte yeni bir döneme evrildi.

Bu evrilmeyle, 15 Temmuz akşamının "**ne oluyor**" sorusu da "**ne oldu**" sorusuna yerini bıraktı. Yine de yaşanılan "an itibariyle", yapılan operasyonlar, gözaltılar, tutuklamalar, işten "el çektirmeler" görevden almalar, OHAL'la "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"nin askıya alınması ve nihayetinde tekme tokat dövülmüş generallerin (yandaş ve yandaşlaşan "medya" söylemiyle "vatan hainleri"nin) görüntüleriyle "ne oluyor" sorusu gündemde kalmayı sürdürdü.

Her zaman olduğu gibi, küçük-burjuva "merak"la (ki bunun en yaygın aracı "sosyal medya" üzerinden yapılan "paylaşımlar"dır) şekillenmiş olan "ne oluyor" sorusunu, yine aynı küçük-burjuva "merak"ıyla "**ne olacak**" sorusu izledi.

"**Ne oldu**" sorusu, her türlü "hikâye" ve "rivayet"in önünü açarken ve "**ne oluyor**" sorusu bilinemezci bir kurguya yönelirken, "**ne olacak**" sorusu her türden ve her cinsten spekülasyonun, manipülasyonun alanını oluşturmaya başladı.

Recep Tayyip Erdoğan'ın "esnaf alperenler"inin sokağa inmesiyle desteklenen polis terörü (toplu gözaltılarla, işkencelerle birlikte) karşısında "darbe girişimi" tek boyutlu ve tek sesli bir "gerçek"le sınırlandırıldı.

Bu "tek gerçek", "darbe girişimi"nin, "mutlak ve kesin olarak" Fethullahçı bir girişim olduğundan ibaretti.

Bu "tek gerçek" bir kez kabul edildi miydi, "en solcu"sundan, "en demokrat"ına kadar her türden ve her cinsten "muhalefet"in "ikincil/tali" alanlarda oyalanması kaçınılmazdı.

"İkincil alan", rivayet ve spekülasyonlarla doldurulduu.

Rivayet ve spekülasyonların odak noktasını ise, bu "darbe girişimi"ni kimin "tezgahladığı" oluşturuyordu.

"Her türden darbeye" (ve hatta "diktatörlüğe"!!) karşı olduğunu ilk fırsatta dile getiren "muhalefet" ortak bir paydaya sahip değildir.

Bir kesime göre, "darbe"yi Fethullah Gülen "cemaati"nin tezgahladığı "mutlak"ken, diğer bir kesime göre, "darbeyi önceden haber alan" Recep Tayyip Erdoğan tezgahlamıştır!

Genel olarak "solcu"luğun olmaz-sa-olmazı olan "ABD emperyalizmi" ya da "CIA-Pentagon" her kesim açısından "bir olasılık" olarak kabul görürken, buna ilişkin "karineler" ("belirtiler") rivayet ve spekülasyonla örülmüş olarak şurada ya da burada dile getirilmeye çalışıldı.

Rivayetler ve spekülasyonlar ne denli "kanıt/kanı"yla güçlendirilmiş olursa olsun, her durumda "darbe girişimi"nin **niteliği** konusunda olduğu kadar, "**oluşumu**" ve "**yapılışı**" konularında da farklılıklar oluşturdu.

Böylece "darbe girişimi" **tahlilleri**, rivayet ve spekülasyonla birleşerek, bir "**iman**"a, bir "**inanç**"a dönüştü.

Her "iman", "inanç" gibi, bu "darbe girişimi imanı" da totaliterdir, topyekûncüdür. Diğer ifadeyle, her "iman" bir "iman bütünlüğü" oluşturduğundan ideolojik bir bakış açısıyla çerçevelenir. Dinsel "iman" (şeriatçılık) kadar (olumsuz anlamda), "laikçilik" de (olumlu anlamda) totaliterdir. Bu totaliter bakış açısı, bilinmeyen, bilinemeyen, belirsiz ya da muğlak her alanı ideolojik olarak doldurmak demektir. Yani "iman", "olay"daki boşlukları ideolojiyle doldurur ve ideoloji de "iman"a dönerek kendisini yeniden biçimlendirir. "Doğa boşluk kabul etmez"mişçesine, boşlukların "iman"la doldurulması, kaçınılmaz olarak yalan söylemek, düpedüz uydurmak demektir.[1] Bu "görev", bugün yandaş ve yandaşlaşan "medya" aracılığıyla (magazinleştirilerek) yerine getirilmektedir.

Ne Oldu?
Rivayet/söylenti

Yandaş ve yandaşlaşan (en tipik örneği *Hürriyet*) "medya"ya göre, "darbe" (yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, "başarısız" olduğu için "darbe girişimi" denilen "darbe"), hiç tartışmasız (otoriter) Fethullah Gülen "cemaati"nin tezgahıydı (totaliter bakış). Üstelik "çok kan" da dökmüşlerdi. Bu da "başarılı" olduklarında "dökecekleri kanın" teminatı olarak kabul ediliyordu.

"Ne oldu?"nun bundan sonrası, Fethullahçıların nasıl "dehşetengiz" örgütlendiklerinin (eski Ergenekon ve Balyoz "mağdurları"nın "tanık-

lığı" eşliğinde) "masalları"yla dolduruldu.

"15 Temmuz akşamı" diye başlayan bu "dehşetengiz" masallar, Genelkurmay Başkanı'nın nasıl "esir alındığı"yla başlayıp, Marmaris'e gönderilen "suikast timi"nin ne kadar "profesyonel ölüm makineleri" olduğuna ilişkin "masallar"la sürüp gitti. Recep Tayyip Erdoğan'ın "*facetime*" üzerinden "milleti" sokağa çağırmasıyla başlayan "direniş"in masalları bu masallara eklendi.

Masalları masallar, rivayetleri rivayetler izlerken, hemen hergün "medya"da "darbe girişimi"nin yeni, yepyeni maceraları yazılıp-çizilirken, gerçek gerçeklikte "ne oldu" sorusu yanıtsız kalmaya mahkûm oldu.

Rivayetler muhtelif olsa da "darbeciler"in "dehşetengiz" örgütlenmesi ile "amatörlükleri" arasındaki **çelişki** ortada kaldı.

"Devletin içinde" bu kadar "derin" ve "üst düzeyde" örgütlenmiş bir "darbeciler gerçeği" karşısında, 15 Temmuz akşamı görülen "acemilikler" ve TSK generallerine "yakışmayacak" boyuttaki "amatörlükler" pek de "akıl" işi olmadığını gösteriyordu. (İşte bu "akıl işi olmayan" durum, aynı zamanda her türlü rivayetin ve spekülasyonun da temelini oluşturur.)

F-16'ları ve helikopterleri havalandıran, oraya ya da buraya tankları sevk eden, Ankara Emniyet Müdürlüğü ile, özellikle Gölbaşı Polis Özel Harekât Merkezi'ni "gözünü kırpmaksızın" bombalayan "gözü dönmüş", "kan dökücü" "darbeciler"in alelacele hazırlandığı anlaşılan "darbe bildirisi"ni TRT'de "okutma" girişimleri bile "akıl işi" değildi.

Üstüne üstlük, henüz "mutabakat" olmasa

da “darbe”nin 15 Temmuz'un akşam üstüne doğru, saat 16.00 sularında “etkili ve yetkililer”ce “haber” alındığına ilişkin iddialar, “darbe”nin **fiilen** 22.00 civarında başlamasıyla birleştirilerek, arada geçen “altı saat”i açıklayamamaktadır.

Elbette 15 Temmuz gününden günümüze kadar “medya” üzerinde ağır bir tehdit ve baskı bulunmaktadır. Böyle bir ortamda “birileri”nin bunları “sorgulaması” pek de olabilir bir şey olarak görünmemektedir. Ama öte yandan, böyle bir “sorgulama”nın pek yaptırımı olacağı da söylenemez.

Söylentisiz/Rivayetsiz Olan “olay”

“Olay”, öylesine “derin” tahliller yapılmasını, dolayısıyla da “derin” bilgilere sahip olunmasını gerektiren bir olay değildir.

“Olay”, “mutat” olarak Ağustos başında toplanacak olan Yüksek Askeri Şura'da, 180 “Fethullahçı” subayın ordudan atılacağı haberleriyle başlamıştır. Yani “TSK içindeki Fethullahçı örgütlenme” açısından Yüksek Askerî Şûra toplantısı “milat” durumundadır. Ancak “mutat” Yüksek Askeri Şura'da “mutat” biçimde gerçekleşmesi pek olanaklı olmayan bu “tasfiye”nin “mutat olmayan mutatlık içinde” gerçekleştirileceği de yandaş ve yandaşlaşan “medya” üzerinden piyasaya sürülmeye başlanmıştı.

“Mutat olmayan mutat” denilen şey de geçmişte Ergenekon ve Balyoz “tertibi”nde olduğu gibi, Yüksek Askerî Şûra toplantısından önce yapılacak polis operasyonlarıyla “Fethullahçı subaylar”ın gözaltına alınması ve bu gözaltı koşul-

larında Yüksek Askeri Şura'da terfilerinin durdurulması ya da ihraçlarının gerçekleştirilmesidir.

Daha önce yaşandığı için, bu "tertip", "ne oldu" sorusunun en gözde açıklaması oldu.

İşte (sözün gelişi) ne olduysa oldu, kendilerine böyle bir "tertip" düzenlendiğine inanan generaller ve diğer subaylar 15 Temmuz akşam üstü Genelkurmay Başkanlığı'nda "zuhur" ettiler. Kimilerine göre öğleden sonra 13.00'de, kimilerine göre 16.00'da bir grup silahlı "personel"le Genelkurmay Başkanlığı'nda "zuhur" eden "Fethullahçı generaller" Hulusi Akar'la "görüşme"ye başladılar. Daha sonra kuvvet komutanlarının da "dahliyle" sürdürülen "görüşme"nin **ana konusu**, TSK'da yapılmak istenen tasfiyeler ve buna karşı alınabilecek önlemler olmuştur.

"Fethullahçı generaller", Genelkurmay Başkanı'ndan (Hulusi Akar) "Balyozcular" gibi derdest edilmelerinin önlenmesini talep ederken, yapılabilecek şeyin "emir-komuta zinciri" içinde "yönetime el koyma" olduğunu "görüşme masası"na koymuşlardır. Yaklaşık altı saat süren bu "görüşme trafiği"nde "sertleşmeler" ve "restleşmeler" silahların çekilmesine, uçakların uçurulmasına doğru evrilmiştir. Birkaç F-16'nın alçaktan uçuşu ve "süpersonik patlama" sesleri çıkarması hem görüşmelerin sertleştiğinin hem de çıkmaza girdiğinin göstergesi olmuştur.

Recep Tayyip Erdoğan'ın "darbe"den haberdar olması da bu altı saatlik görüşme/müzakere süresinde olmuştur. Görülen odur ki, bu altı saat boyunca Recep Tayyip Erdoğan ile Genelkurmay arasında düzenli bir iletişim sürdürülmüştür. Recep Tayyip Erdoğan'ın bu süre içinde "harekete geçmemesi" de, Genelkurmay Baş-

kanlığı'nda süren görüşmelerin "isyankâr generaller"in "ikna" edilmesiyle sonuçlanacağı beklentisidir. Yine de emri altında bulundurduğu ve kesin olarak kendisine "biat" etmiş olan Polis Özel Hareket Dairesi'ni "teyakkuz"a geçirmiştir.

Burada, olabilirliğe sahip tek "mutabakat", Yüksek Askeri Şura'daki tasfiyelerin "sınırlandırılması" olarak ortaya çıkarken, "isyankâr generaller"in "emir-komuta zinciri" içinde yönetime el konulması yönündeki taleplerinde ısrarcı oldukları görülmektedir.

Böylece herhangi bir "mutabakat" (uzlaşma) olasılığının ortadan kalkmasıyla (ve polis özel harekatçıların/PÖH "teyakkuz"da oldukları bilgisiyle) birlikte "isyankar generaller" ellerindeki güçleri harekete geçirmişlerdir.[2]

İlk askeri eylem, denetim altında bulundurdukları **askeri karargâhlara ulaşımı kesmek** ("anlamsız" gibi görünen ve gösterilen "köprüyü tek şerit üzerinden tanklarla kesmek") ve karşı harekata girişecek **polis merkezlerinin bombalanması** oldu. Böylece "ok yaydan çıkmış", "isyan" darbeye dönüşmüştür.

Ancak "isyankâr generaller", "emir-komuta zinciri" dışında kendi başlarına ve kendi güçleriyle yönetime el koymayı planlamadıklarından (ve düşünmediklerinden), yaptıkları şeyler sınırlı kalmıştır.

"Darbe"nin fiilen başlamasının ardından Recep Tayyip Erdoğan'ı "derdest" etmek için "SAS komandoları" Marmaris'e gönderilmişse de, iş işten geçmiştir.[3]

İşte bu koşullarda Recep Tayyip Erdoğan, Genelkurmay'daki görüşmelerden 8 saat 25 dakika, fiilen "darbe girişimi"nin başlamasından 2

saat 25 dakika sonra "Skype" üzerinden "halkı sokağa çıkmaya" çağırdı. Saat 01.30 civarında ülkenin her yerinde camilerden Diyanet İşleri Başkanı'nın talimatıyla sala okunmaya ve "Devletimiz adına, Allah adına sokağa çıkın, vatanınıza sahip çıkın" çağrıları yapılmaya başlandı.

Birkaç yıldır iç savaş hazırlıklarını sürdüren Recep Tayyip Erdoğan, ilk kez "**iç savaş birlikleri**"ni sahneye sürdü.

Böylece görüldü ki, sahneye sürülen "iç savaş birlikleri", "alperenler", ağırlıklı olarak değişik tarikatların (İBDA-C dahil) müritleri ile lümpen nitelikli "**çarşı esnafı**"ndan, **taksici ve kamyonetçiler**den oluşmuştur.[4] Ve yine görülmüştür ki, bu kesimler Whatsapp ve SMS üzerinden AKP kurmaylarıyla bağlantı içindedirler.

Hemen belirtelim ki, bu "çarşı esnafı", bizim gibi ülkelerin çarpık kapitalist yapısı içinde geleneksel, yani yarı-feodal denilebilecek bir toplumun "orta sınıf"ını oluşturur. Ancak yukarıdan aşağıya geliştirilen kapitalizmin yaratmış olduğu yeni iş konularıyla bu geleneksel "orta sınıf", ithalata bağımlı, dolayısıyla ülkenin "dış politikası"yla ilgili bir kesimdir de. "Sokağa çıkan" bu "çarşı esnafı"nın içinde "**büfeciler**" ve "**pazarcılar**" önemli bir yere sahiptir. Bu kesimin lümpen özelliği de buradan kaynaklanmaktadır. Diğer yandan bu "**büfeciler**" ve "**pazarcılar**", iş alanları nedeniyle doğrudan belediyelere bağımlıdırlar. Bu nedenle, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın "çağrıcılar" arasında yer alması basit bir tesadüf değildir. "Eli sopalı ve palalı" denilenler de bu kesimdir.

Taksici "esnafı" ve **kamyonetçiler**, doğrudan tefeci-tüccar kesiminin gelişmesine paralel

olarak çoğalmışlardır. Bu taksici ve kamyonetçilerin hiçbir işgüvencesinin olmaması ve her an işsiz kalma olasılıkları lümpenleşmelerinin birincil etkenidir.

Böylece tefeci-tüccar kesiminin siyasal egemenliğinden nemalanan "lümpenler",[5] "alperenler" olarak sokağa çıkmış ve "vatanını savunan şehitler, gaziler, kahramanlar" ilan edilmiştir.

Ancak bu kesimlerin, bu sınıfsal özellikleri yanında, 14 yıllık AKP iktidarının yoğun biçimde sürdürdüğü "mağduriyet" söyleminin ideolojik etkisi altında oldukları da son olaylarda görülmüştür. AKP ve özellikle Recep Tayyip Erdoğan'ın "seksen yıllık cumhuriyet" döneminde "inananların" "ağır baskılara" maruz kaldığı temelinde sürdürdükleri propagandanın bu kesimlerde **laikliğe ve laiklere** karşı büyük bir **kin ve nefrete** yol açmış görünmektedir. Özellikle de bu "ağır baskının" ordu tarafından ve "dinsiz subaylar" aracılığıyla yürütüldüğü demagojisiyle, bu kesimin kin ve nefreti kolayca "laikliğin bekçisi" "darbeci" ordu ve subaylara yönlendirilmiştir. Bu da bugün sokağa egemen olan güruhun kin ve nefretinin hedefinde doğrudan doğruya laiklik ve laikler olduğunu açıkça göstermektedir.

Diğer yandan artık "devleti" mutlak olarak ele geçirdiklerine inanan bu güruh, kendilerini bir devlet gücü olarak görmektedirler. Bu da bu kesimlere büyük bir **moral üstünlüğü** sağlamıştır. Bu moral üstünlüğü de onları daha fazla **saldırgan** hale getirmektedir.

Bu "iç savaş birlikleri"nin harekete geçirilmesinde ikinci bir "tipik"lik de **Diyanet İşleri Başkanlığı**'nın (ve elbette başkanının) 85 bin cami üzerinden oynadığı roldür. Bu rolüyle Diyanet,

(Necip Fazıl Kısakürek'ın "*İdeolocya*"sının ifadesiyle) "başyüce"liğe dayalı şeriat devletinin dayanağı olacağını göstermiştir. Şerif Mardin'in deyişiyle, "cumhuriyet öğretmeni köy imamına yenilmiş" görünmektedir.

Bütün bu iç savaş unsurlarının arka planında ve temelinde, "kayıtsız-şartsız" Recep Tayyip Erdoğan'a "biat" etmiş **özel hareket** polisleri (PÖH kısaltmasını kullanan) bulunmaktadır. "Hendek savaşları" sırasındaki "acımasızlığı" ve "kan dökücülüğü"yle "rüştünü" ispatladığı düşünülen yaklaşık 40 bin civarındaki PÖH'çüler, "darbe girişimi" sonrasındaki asker ve subayların tutuklanmasında baş rolü oynamışlardır. Ve Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nın "derdest" edilmesinin ardından Recep Tayyip Erdoğan'ın (özel korumalarıyla birlikte) "**muhafız birliği**" konumuna yükseltilmişlerdir.

PÖH, Recep Tayyip Erdoğan ve şürekasının "darbe korkusu" nedeniyle sürekli büyütülüp beslenen ve ağır silahlarla donatılan "iç güvenlik" temelli **hassa** alaylarıdır.[6]

Bu hassa alayları (ve **MİT**'e), 2011 yılındaki bir tebliğle ve 2013 yılında çıkartılan bir yasa ile, "iç güvenlikte kullanılmak üzere ihtiyaç duyduğu silahları ithal etme" izni verilmiştir. "Darbe girişimi" sırasında MİT'te açığa çıktığı gibi, bu "ithal izni" kapsamında **SAM füzeleri** ve **doçkalar** ithal edilmiştir. Bütün bunlar MİT'in ve özellikle PÖH'ün doğrudan TSK'nın "darbe girişimi"ne karşı bir güç haline getirilmesinin ve silahlandırılmasının bir parçasıdır.

Bugün 250 bin kişilik polis teşkilatı ve bunun içinde "hassa birliği" olarak örgütlenen 40 bin PÖH'çü, Jandarma Komutanlığı'nın İçişleri Ba-

kanlığına bağlanmasıyla birlikte JÖH'çülerle birleştirilmektedir. Böylece TSK'ya karşı "alternatif" bir silahlı güç oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Bunun ne ölçüde başarılı olacağı, TSK'ya karşı gerçek bir "alternatif" olabileceği bugün için belirsizdir. Ancak PÖH'ün MHP'li faşistlerden oluşturulduğu gözönüne alınırsa, bu oluşumun milliyetçi-faşistler ile şeriatçı-faşistlerin bir karması olacağını bugünden söyleyebiliriz.

Bu "hassa birlikleri"nin vurucu güç olarak kullanılacağı mutlaktır. Recep Tayyip Erdoğan'ın iç savaş örgütlenmesinin asli unsuru oldukları da kesindir. Ama bu tür "özel" askeri örgütlenmelerin düzenli ordunun yerini alamayacağı da kesindir. 15 Temmuz "darbe girişimi"nde Ankara/Gölbaşı'nda bulunan PÖH merkezinin bombalanmasında görüldüğü gibi, asker ile PÖH arasındaki çatışkı ve çelişki bu iç savaş gücünün de sınırlarını göstermektedir.

Yaşanılan "an"da Ne Oluyor?

Türkiye toplumu, özellikle de küçük-burjuva aydın kesim, 12 Eylül askeri darbesinden günümüze kadar geçen süreçte sadece "**an**"**ı** yaşamakla yetinmiştir. Doğal olarak "an"ı yaşamakla yetinen bir toplum ya da toplumsal kesim, giderek dün ile yarın arasında hiçbir bağlantı kurmayan, kuramayan bir "kütle" haline dönüşmüştür. Bu nedenle de televizyonlarda "an be an" kaydedilmiş görüntüler, "an" olarak sunulan haberler revaçtadır. Bu da "anbean" değişen borsa endeksleri ve döviz kurlarıyla tamamlanmaktadır.

Böylesine "an"ı yaşayan bir toplumda, do-

ğal ve kaçınılmaz olarak "an"a ilişkin her türden bilgi ve haber "ilgi" ve "merak" konusu haline dönüşür. "Darbe girişimi" sonrasında yandaş ve yandaşlaşan "medya"ya servis edilen haberler, bilgiler ve hatta belgeler, toplumun bu "an"cılığını tatmin etmeye yöneliktir. Bu da her türden manipülasyonun kolayca yapılabilinmesini sağlamaktadır.

Dünü ve yarını olmayan "an"a ilişkin sunulanlar, her zaman "dün"e ilişkindir. "Şu an" diye sunulan her şey, "dün"de olanların "ilgi" ve "merak" uyandıracak biçimde sunulmasından ibarettir. Televizyonların "canlı yayınları" da bu "an"cılığın sonucu olarak alabildiğine kullanılır hale getirilmiştir.

Bu toplumsal yapıda en çok "merak" edilen "yaşanılan an"da neler olduğudur.

"Darbe", "darbe girişimi", "isyan", "başkaldırı" vs. sözcüklerinin arasında 15 Temmuz belirsiz ve niteliksiz hale getirildiği gibi, "yaşanılan an"da neler olduğu da bilgi/haber parçacıklarıyla anlaşılmaz ve bilinemez hale getirilmektedir.

Ortada "allahın lütfu" olarak görülen bir "darbe girişimi" vardır. Bu "allahın lütfu", Recep Tayyip Erdoğan'ın "başkan" olma hırsının "yasal" ya da "anayasal" hale getirilmesi için bir "fırsat" olarak kabul edilmektedir. Diğer yandan, "tek adam" iktidarına karşı olan her türlü muhalefetin sindirilmesi ve (ideal olan) yok edilmesi için "uygun ortam"ın oluştuğu düşünülmektedir. Böylece "fethullahçılar"la başlayan gözaltı ve tutuklama dalgasının, giderek her türlü muhalefeti kapsayacak biçimde genişleyeceği söylenebilir.

Recep Tayyip Erdoğan ve şürekası için emellerine ulaşmak için bulunmaz bir "fırsat"tır. Diğer

ve popüler ifadeyle, "*kriz, yeni fırsatlar yaratır*".[7] Bugün ortaya çıkan siyasal kriz, Recep Tayyip Erdoğan'ın "dava"sına uygun biçimde devletin yeniden yapılandırılması için "fırsat" olarak görülmektedir. Dolayısıyla da "yaşanılan an"da olanlar ve yapılanlar krizi fırsata çevirmeye yönelik olmaktadır. Bu da neo-liberal bakış açısından "kriz yönetimi" olarak tanımlanır.

Yaşanılan "an"da "olan", "insan hakları sözleşmesi"nin askıya alındığı "Olağanüstü Hal" (OHAL) koşullarında,"demokrasi nöbeti" tutan "siviller"in eşliğinde PÖH'ün "önceden hazırlanmış listeler"e göre gerçekleştirilen gözaltılar, tutuklamalar ve işten atmalar olarak ortaya çıkmaktadır. "Kamu"da çalışan yaklaşık (ki "günbegün" sayı artmaktadır) 66 bin kişi görevden alındı, 10 bin kişi resmen tutuklandı. OHAL kararnamesinin Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla birlikte "fethullahçı" 15 üniversite ve 1.043 özel okul kapatıldı. Millî Eğitim Bakanlığı'nda 15.200 kişi "açığa" alındı, 21.000 öğretmenin "lisansı" iptal edildi. İkinci OHAL "kararnamesi" ile "fethullahçı" 45 gazete, 16 televizyon, 16 dergi, 3 haber ajansı ve 23 radyo kapatıldı ve buralarda çalışan ya da yazan 42 "fethullahçı" gazeteci ve yazar hakkında gözaltı kararı çıkartıldı. "Bir günlük" YAŞ (Yüksek Askerî Şûra) öncesinde, "darbeci" 149 general, 1.099 subay, 436 astsubay ordudan atıldı.

Özcesi, Türkiye tarihinde görülmemiş bir tasfiye hareketi ülke çapında yürütülmektedir. TSK (ordu) sözcüğün tam anlamıyla felç olmuştur. Kamu faaliyetleri yürütülemez hale gelmiştir. "Sokaktaki siviller", her yerde terör estirmektedirler. Yapılanlara ilişkin aykırı her eleştiri, fiili sal-

dırılarla tehdit edilmektedir.

Bütün bunların yanında çıkartılan ikinci OHAL kararnamesi ile, "darbe teşebbüsü ve terör eylemleri ile bunların devamı niteliğindeki eylemlerin bastırılması kapsamında karar alan ve tedbirleri icra eden; OHAL süresince yayımlanan KHK'lar kapsamında karar alan ve görevleri yerine getiren kişilerin, bu karar, görev ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğu olmayacağı" hükmü getirilmiştir. Böylece **mevcut yasalar** bir yana itilmiş ve mevcut yasallık içinde ilan edilen OHAL üzerinden, mevcut yasallıkla hiçbir ilişkisi olmayan, her türlü işkenceye, tutuklamaya, elkoymaya izin veren "**karşı-darbe hukuku**" oluşturulmuştur.

"Yaşanılan an"da tüm olanlar, tümüyle bu "karşı-darbe hukuku"yla olmaktadır.

Görünüşte mevcut düzenin meşruiyetini sağladığı kabul edilen bir parlamento ve (bir türlü değiştirilemeyen) meşru bir anayasa vardır. Ama "karşı-darbe hukuku" tüm bunların meşruiyetinin üstünde bir "olağanüstü hal hukuku" olarak karşı çıkışsız, direnişsiz egemenlik kurmuştur. "Darbe"ye maruz kalanların "darbecilere karşı" **her türlü** önlemi almaları ve yaptırım uygulamaları, hiçbir dirençle karşılaşmaksızın **meşruiyet** kazanmıştır.

Kısacası, bugüne kadar varlığını sürdüren ve anayasada yazılı olan **mevcut yasallık** resmen ve fiilen **ortadan kalkmıştır**.

Bu ortamda ve bu koşullarda, "eski" yasallık varmışcasına, mevcut kurumların ve uygulamaların meşru olduğunu söylemek ya da kabul etmek insanlığa, demokrasiye, evrensel hukuka, tarihe ve ülkeye **ihanetten** başka bir şey değildir.

"Ülkenin güvenliği ve bütünlüğü" ve "fethullahçı tehlikeyi bertaraf etme" adına haklı göstermeye çalışan **siyasal oportünizm** bu ihanete meşruiyet kazandırmaktadır.

Evrensel olarak, bir ülkede mevcut yasallık ortadan kaldırılmışsa (ki tüm askeri darbelerde böyle olmuştur), **buna karşı direnmek ve savaşmak meşrudur ve haklıdır**.[8]

Bugün "olan", **sokakta egemenlik kurmuş lümpen-sivil zorbalarla mevcut anayasanın askıya alındığı bir polis darbesidir**.

Bu polis darbesinin herhangi bir askeri darbeden **tek farkı**, silahlı gücün asker değil, polis olmasıdır. Recep Tayyip Erdoğan'ın, bugün OHAL'le ortadan kaldırılmış eski anayasayla **seçilmiş** olması bu gerçeğin üstünü örtmektedir. Toplumsal muhalefet, özellikle de "sol", bu görüntü ile "fethullahçı darbe" arasına sıkışmıştır. "Her türlü darbeye karşı" olmayı siyaset sananlar, bugünkü polis darbesini askeri darbeyle karşılaştırarak kendilerince siyasal bir sonuç üretmeye çabalamaktadırlar. Diğer yandan da "ne olur ne olmaz" diyerek kendilerini "güvenceye" almaya çalışmaktadırlar.

Bir zamanlar askeri darbe koşullarında "illegaliteye" ("sırra kadem basmak") geçmek için Nazım Hikmet'in "salkım söğüt" şiirinin okunmasını bekleyenler için bugün bu şiirin okunacağı bir "radyo" da mevcut değildir. İllegal örgütlenmeye sahip olmayanlar, gizli çalışmayı küçümseyenler ve özellikle gayrı-meşru bir iktidara karşı silahlı mücadele verilmesine bile karşı çıkanlar, ellerindeki birkaç ilişki ve "pasaport şebekesi"yle orta yerde kalmışlardır.

Bugün, toplumsal muhalefetin hiçbir kesi-

minden, özellikle de "sol"dan, OHAL'e ve OHAL'-le oluşturulmuş gayrı-meşru hukuka karşı mücadele çağrısı gelmemektedir. Hemen herkes Recep Tayyip Erdoğan ve şürekasının "fethullahçılara karşı" seferberliğinin ne yöne evrileceğini kestirmeye çalışmaktadırlar. Bu da sokakların lümpen çetelerin terörüne terk edilmesine yol açmaktadır.

Ne Olacak?

"Ne oldu" ve "ne oluyor" soruları belli bir kurgu içinde ele alındığında, "ne olacak" sorusu, "komplo teorileri" ile "senaryolar" arasına sıkıştırılır. Böylece de kurguya bağlı olarak (olgusal montajlama) her türlü spekülasyonun önü açılır. Spekülasyonlar da herhangi birinin herhangi bir yerde öylesine aklına geliveren "olası"lıklarla birlikte varolur. Bu nedenle de yarına, geleceğe ilişkin demagojilerin ve münipülasyonların önünü açar. Bu andan itibaren de spekülasyonlara inanıp-inanmamak (bir kez daha) "iman" konusu haline dönüşür.

Gerçeklikte ise, olmuş-olanlar ile yaşanılan "an"da olanlar gelecek günlerde neler olacağının nicelikleridir. Diğer bir ifadeyle, gelecek, bugüne kadar yaşanılanların oluşturduğu niceliğin niteliğe dönüşmüş halidir. Hamasetçi siyaset diliyle söylersek, "yapılanlar yapılacak olanların teminatıdır".

Olmuş-olanlardan ve içinde bulunulan zaman diliminde yaşanılanlardan yola çıkıldığında şu gerçeklerle karşılaşırız:

Her şeyden önce TSK, tarihinde görülmemiş boyutta bir tasfiyeye maruz kaldığı gibi, tarih-

te görülmedik bir biçimde "itibar" kaybına uğramıştır. Tasfiye ve itibar kaybı (ve elbette bunların getirdiği büyük bir moral çöküntüsü), "NATO'nun ikinci, dünyanın dördüncü büyük ordusu"nu çökertmiştir. Bu ordunun, bu koşullar altında, "dış politika"nın bir aracı olarak kullanılması, "caydırıcı bir güç" olması olanaksız görünmektedir. Diğer yandan, 1971 yılından günümüze kadar değişik tasfiyelerle mutlak bir **iç savaş ordusu**na dönüştürülmüş olan TSK, bu ortamda bu işlevini de yerine getirecek bir güç olmaktan çıkmıştır. Savaş gücü ise (bir kez daha yineleyelim büyük bir moralsizlik içinde) büyük ölçüde yitirilmiştir. Sadece hava kuvvetlerinde yapılan "temizlik" sonucunda savaş uçakları için bile yeterli "personel" bulunmamaktadır.

Askeri okulların kapatılması, askeri personelin (subaylar) yetiştirilmesinin tümüyle "siviller"e verilmesi, resmen TSK'nın tasfiye edilmesi demektir. TSK bu yolla tasfiye edilirken, yerine geçecek olan "yeni ordu" (Nizam-ı Cedid, daha çok da Sekban-ı Cedid türünden bir ordu) henüz embriyon halinde bile değildir. Ellerindeki tek şey, polis teşkilatı ve polis okullarıdır. Buralardaki eğitmenlerle "yeni ordu" kurulmaya çalışılması, **gerçekte** TSK'nın yerine polisin, "polis ordusu"nun geçirilmesinden ibarettir. Böyle bir "polis ordusu", hiçbir koşulda gerçek bir düzenli ordunun yerini alamaz. Bu nedenle, "yeni ordu", sadece bir iç savaş gücü olarak varolabilir.

Bunun anlamı, Türkiye'nin TSK aracılığıyla Ortadoğu'da, özellikle de sınır bölgelerinde yürüttüğü **gözdağı ve tehdit politikasının** iflas ettiğidir. Bu nedenle de zaten iflas etmiş olan "yeni-osmanlı"cı dış politikanın sürdürülebilirliği de

kalmamıştır. Recep Tayyip Erdoğan Türkiyesi'nin kendi sınırlarını bile koruyabilmesi olanaksızdır. Bu durumda ve bu koşullarda, Suriye ve Irak'taki olası gelişmelerin (özellikle Suriye'nin kuzeyinde "özerk Kürt bölgesi"nin oluşturulması ve **Musul harekâtı**) fiilen dışına itilmiştir. Böylece bu alanlarda "ayak sürten" ve yer yer "sorun çıkartan" (Suriye ve Irak pazarından pay isteyen) Türkiye, TSK tasfiyeleriyle (en azından bir süreliğine) sorun olmaktan çıkmıştır.

İkinci olarak, bugün sokağa egemen olan lümpen esnaf vs. kesimi ("gerekli görüldüğünde") istenilen hedeflere kolayca yönlendirilebilecek bir güruh oluşturmaktadır. Laikliğe ve laiklere karşı kin ve nefretle doldurulmuş olan bu kesimin yapabileceklerinin sınırı yoktur. "Esedullah timi" türü yapılanmaya sahip olan PÖH'cülerin etkin olduğu bu kesimlerin "islamcılık" ve "türkçülük" üzerinden harekete geçirilmesi büyük olasılıktır. "Sokağın" Recep Tayyip Erdoğan tarafından "mutlak biçimde" kontrol edildiğini düşünmek de "zamanı gelince" onları durduracağını sanmak da aptallıktan öte, teslimiyetçiliğe ve hatta katliamlara kapıyı aralamaktır.

Üçüncü olarak, yakın dönemde Gezi Direnişi türünden bir kitlesel hareketin "**eski tarzda**" varolabilmesi olanaksızdır. "Taş atma"yı "şiddet" olarak gören "Gezi direnişçileri", şimdi kin ve nefretle dolu lümpen şeriatçı-faşist bir güruhla karşı karşıyadırlar. Recep Tayyip Erdoğan'ın "evlerinde zorla tutuyoruz" dediği "%50" artık sokağa egemendir ve her türlü karşıtlığa ve muhalefete saldırmaya hazır durumdadır. Bu da bir **iç savaşı** göze almaksızın ve **iç savaşa göre hazırlanmaksızın** toplumsal muhalefetin yapılama-

yacağı demektir. (Üstelik AKP'nin "%50"sinin yanında MHP'nin %15'i de iç savaşın kitlesel gücü haline gelmiştir.)

Dördüncü olarak, parlamenter sistem, güçler ayrılığı ve hukuk devleti fiilen son bulmuştur. Bunların savunucusu konumundaki CHP, "eski tarzda" ve 70'li yılların başlarında geçerli olan politikanın (parlamentoyu "açık tutmak") ötesine geçemeyecektir. Lümpen çetelerin sokaktaki teröründen kendi kitlesini bile koruyabilecek durumda değildir.

Beşinci olarak, çökmüş ve tahrip olmuş TSK'nın bu haliyle (belli bir süre) "yeni bir darbe"ye kalkışması beklenemez. Dolayısıyla Recep Tayyip Erdoğan'dan "laik darbe"yle kurtarılmayı bekleyenler, hayal kırıklığının ötesinde, tam olarak sindirilmiş olacaklardır.

Altıncı olarak, devletler arası çatışma veya fiili işgal olasılığının, ABD'nin istem ve çıkarlarına ters düşeceği ve kendileri açısından da Osmanlıcığa dönülmenin mümkün olamayacağı durumda, milli ve yerli olunamayacağı anlamında, kendi iktidarları süresince silahlı örgütlenmeyi tümüyle **iç savaşa** ve **darbeye** göre örgütlemek ve bu yönde ilerlemeyi düşünmek demektir.

İşte bu "ahval ve şerait içinde", "fethullahçı terör örgütü"ne yönelik operasyonlar belli bir boyuta ulaştığında tüm toplumsal muhalefet Recep Tayyip Erdoğan'ın iç savaş güçlerinin **hedefi** haline gelecektir. Bu, kimi yerde "alevilere", kimi yerde "Kürtlere", kimi yerde "laiklere", "aydınlara" ("Bizi okumuşların şerrinden korumak" için) yönelik **tehdit, taciz** ve yer yer **fiili saldırılar** demektir.

Bugün için Recep Tayyip Erdoğan ve şüre-

kasının "fethullahçılar"ın dışındaki kesimlere yönelmemeleri, basit bir "hedef küçültme" olayı değil, düşmanlarını sırayla yok etme stratejisinin bir taktiğidir.

Herkes Nazi dönemine ilişkin rahip Martin Niemöller'in sözlerini[9] ezbere bildikleri gibi, gün be gün "*susma, sustukça sıra sana gelecek*" sloganını atmışlardır. Ama birincisi ezberden, ikincisi basit bir ajitasyon sloganından öte bir değer ve anlam taşımamıştır. Bugün bu sözleri yinelemek, bu sloganları anımsatmak boşa kürek çekmek demektir. **Örgütlenmemiş ve silahlanmamış kitleler**, basit tekrarlarla, yalın sloganlarla mücadeleye girişemezler. Hele ki, karşılarında "dişine kan değmiş" PÖH'çüler ve sokağa egemen olmuş lümpenler ortalıkta dolanırken, kitleleri sloganlarla direnmeye çağırmak hayalle avunmak demektir.

Yedinci olarak, geniş anlamda "burjuva yasallığı", dar anlamda mevcut düzenin 12 Eylül'den sonra oluşturduğu kendi yasallığı, bizatihi Recep Tayyip Erdoğan ve şürekası tarafından ortadan kaldırılmıştır. Artık Türkiye'de (anti-demokratik de olsa) anayasal bir meşruiyet mevcut değildir. Meclisin "açık" olması ve düzen içi muhalefet partilerinin ortalıkta bulunması yitirilmiş meşruiyeti gerçeklik haline getirmez. Görüntüsel olarak "eski" (1982) anayasasına dayanılarak yürütülen iktidar icraatları, doğrudan bu iktidarın zora, şiddete ve silaha başvurması sonucu gayrımeşru hale gelmiştir. Bu da silahlı savaşın nesnel koşullarının mevcudiyeti demektir. Gayrı meşru bir iktidarın zoruna, şiddetine karşı direnmek ve savaşmak her zamankinden çok daha fazla meşru ve haklıdır.[10]

Gayrı meşrulaşmış ve hiçbir biçimde ceza almayacağı garantisi verilmiş olan "sokaktaki adam" aracılığıyla her türlü zoru, şiddeti kullanan bu iktidar koşullarında 2019 ve sonraki seçimlerini beklemek, dahası seçimlerle iktidarın değiştirilebileceğini sanmak, ezilmiş, sindirilmiş ve yer yer katliamlara uğramış halk kitlelerinin bozgunu üzerinden "zafer" kazanmayı hayal etmek demektir.

Sekizinci olarak, bugün halk kitlelerine, özellikle de "sol"da legalistlerin saflarında yer alanlara gerçekler tümüyle ve tüm yönleriyle ortaya konulmalıdır. "Sol"un tümüyle legalize olduğu, dolayısıyla "devlet" tarafından "listelendiği" koşullarda, legalistlerin ve oportünistlerin "örgütlenmek"ten söz etmelerinin nasıl bir aldatmaca olduğu gösterilmelidir.

Bugün, solda yer alan, (demokratik ya da sosyalist) devrimden söz eden ve hatta bunun için mücadele ettiğine inanan herkes mevcut iktidarın gayrı-meşru olduğunu ve iktidarda kalabilmek için zora, şiddete başvurduğunu görmek ve anlamak zorundadır. Bu ortamda, örgütlenmenin **illegal, gizli ve silahlı** bir örgütlenme olması gerektiğinin bilincine ulaşmalıdırlar. Olağanüstü boyutta legalize olmuş bir solun (en azından bir bölümünün) böyle bir örgütlenmeye kolayca ve kısa sürede geçebileceğini düşünmek de budalalıktır. Onlarca yıldır illegal örgütlenmeler küçümsenmiş ve aşağılanmıştır. Silahlı mücadele, ya basit bir propaganda söylemi olarak kullanılmış ya da "terörizm" olarak suçlanmıştır.

Bu geçmiş ve bu geçmişin yarattığı "zihniyet"in birden ortadan kalkıvermesi, ne üzücüdür ki, olanaksızdır. Bu "zihniyet" uzun yıllar içinde

yerleşmiş ve kökleşmiştir. "Soyut bir gelecek için somut bugünden vazgeçmeyen" yeni kuşaklar yaratılmıştır. Legalist sol, bu yeni kuşaklara "uygun" söylemler ve politikalar uyarlayarak kendi varlığını sürdürmeye çalışmıştır. Ama şimdi, her türlü "burjuva yasallığı"nın ortadan kaldırıldığı ve **silahlanmaktan ve savaşmaktan başka yolun kalmadığı** bir sürece girilmiştir.

Bugüne kadar hiçbir devrim stratejisine sahip olmayanların, birden "titreyip" silaha sarılacaklarını, legal örgütlerinin illegal ve gizli örgütlenmeye dönüşeceğini beklemek, her yönden iç savaşa göre hazırlanmış ve örgütlenmiş bir şeriatçı-faşist tehlike karşısında insanları ve kitleleri aldatmaktan, onları kendi cellatlarının insafına terketmekten başka bir anlama sahip değildir.

Bugün solda yer alanlar, legalize olmanın ötesinde, her türlü silahlı eylem ve mücadele deneyimine (sözel olarak bile) hiç sahip değillerdir. Alabildiğine "bilinir" olan insanlarla gizli ve illegal bir örgütlenme gerçekleştirmek neredeyse olanaksızdır. Herkesin herşeyi bildiği ve bu "bilme"yi "demokratik örgütlenme" sanan insanların, herkesin herşeyi bilmediği bir yapıya dönüştürülmesi ya da dönüştürülebilir olduğunun sanılması anlamsız bir safdilliktir.

Bu koşullarda, illegal, gizli ve silahlı örgütlenme, "sol" kitlenin örgütlenmesi değil, tekil bireylerin örgütlenmesi olacaktır. Sözcüğün tam anlamıyla, öncü savaşçı bir örgütlenmeye gidilmek zorundadır. Bu örgütlenmenin yürütmek durumunda olduğu tek savaş da **öncü savaşı** olacaktır.

Hiç kuşkusuz, şeriatçı-faşist karşı devrimin baskın olduğu, büyük bir moral üstünlüğe ve devlet olanaklarına sahip olduğu koşullarda ör-

gütlenmeye çalışmak hiç de kolay değildir. Legalizmin içselleştirilmesi kadar, "demokratik zihniyet"ler de bu örgütlenme çalışmasını engelleyen unsurlardır.

İllegal, gizli ve silahlı bir örgütlenme gerçekleştirilmeksizin OHAL koşullarında ve OHAL'e karşı "direnmek"ten sözedilemez.

İlerici, demokrat, yurtsever insanlar bugün sokağa çıkmaktan korkmaktadırlar. Bir kez daha yineleyelim: En basit ve sıradan bir siyasal eleştiriye bile tahammül etmeyen bir güruh sokaklara egemendir. Her türlü yasallık ortadan kaldırılmıştır. Hiç kimsenin canı, malı, özel yaşamı hiçbir güvenceye sahip değildir. Farklı dinsel inançlar ve mezhepler, farklı etnik kökenliler bu lümpen-faşist çetelerin terörüyle karşı karşıyadırlar. Her an ve herhangi bir yerde bu "farklı" kesimlere yönelik saldırılara ve katliamlara girişilmesi şaşırtıcı olmayacaktır.

Bu saldırılar ve katliamlar karşısında bu kitlelerin korunması, ancak yeterli ve güçlü bir silahlı örgütlenmeyle olanaklıdır. Doğal olarak, böyle bir örgütlenme mevcut değilken, kitlelerin "korunması"ndan sözetmek, hatta kitleleri "direnmeye" çağırmak, kitle katliamına davetiye çıkarmakla özdeştir.

Kitlelere gerçekler tümüyle ve tam olarak söylenmelidir: Evet, bugün sokağa egemen olan lümpen şeriatçı-faşist güçler her an saldırmaya ve katliama girişmeye hazırdırlar. Bu katliamların hedef kitleleri de herkesçe bilinmektedir. Böylesi bir saldırı ve katliam karşısında (Maraş vb. olaylarda olduğu gibi) "sığınılacak" meşru bir devlet kurumu da mevcut değildir. "Peygamber ocağı" denilen orduya zorunlu askerlik yasası ne-

deniyle gitmiş erlere yapılanlar herkesin gözleri önünde gerçekleşmiştir. Burada hukuk, meşru devlet güçleri vs. olmadığı gibi, vicdan, insaf vb. de yoktur. Bu ölümcül bir kin ve nefrettir. Bunun karşısında kentsel yapı içinde tekil aileler olarak dağılmış kitleleri korumak olanaksızdır. Birkaç eski tarzda gecekondu semtinde kısmen "barikat"lar vb. aracılığıyla "direnmek" ya da saldırıları püskürtmek olanaklı görünüyor olsa da saldırganların bir "devlet gücü" haline dönüştürülmüş olması bu olanağı da ortadan kaldırmaktadır.

Bu koşullarda, saldırı ve katliam girişimlerine karşı kitlelerin yapabileceği tek şey, bulabildikleri her türlü direnme ve savaş aracını yanlarına alarak kırsal alanlara çekilmektir.

Ne üzücüdür ki, kırsal alanlara çekilecek kitleleri örgütleyecek, eğitecek ve silahlandıracak bir silahlı öncü güç mevcut değildir. Bu nedenle, kırsal alanlara çekilecek kitleler, kendi olanakları ve becerileriyle kendilerini örgütlemek ve ayakta kalmak zorundadırlar. Kentlerde saldırı ve katliamlarla yok edilmektense, geniş kırsal alanlarda, dağlarda barınak sağlamak, en azından bu barınakları sağlarken yaşamlarını yitirmek çok daha az kayba yol açacaktır.

Şunu belirtelim ki, burada ortaya koyduğumuz "olacak olan"lar, olabileceklerin sadece belirgin olanlarını kapsamaktadır. Yaşanılan "kriz" ortamında beklenmedik pek çok gelişme, olay vb. ortaya çıkabilecektir. Buraya kadar örgütlülükten, örgütlü mücadeleden söz ettik. Bilmek zorundayız ki, "barışçıl dönemlerde" herşeye boyun eğen, seslerini çıkartmayan kitleler, "yukardakiler" tarafından "bağımsız tarihsel bir eyleme" doğru itilebilirler. Bu da, eğer "düşürülmez"se,

hiçbir zaman "düşmeyecek olan iktidarı tamamen (ya da kısmen) yıkacak güçte bir kitlesel devrimci eyleme yöneltebilir.[11]

Bitirirken, son olarak Lenin'in "*Nereden Başlamalı?*"daki şu sözlerini aktaracağız. Bu sözler, böylesi koşullarda hepimize kılavuz olmalıdır:

> "Son olarak, doğabilecek olası bir yanlış anlamayı önlemek için birkaç söz daha edelim. Durmadan sistemli ve planlı hazırlıktan söz ettik; ama asla, otokrasinin ancak düzenli bir kuşatmayla ya da örgütlü bir saldırıyla yıkılabileceğini söylemek istemiyoruz. Böyle bir görüş hem saçma hem de doktriner bir görüş olur. Tam tersine, otokrasinin, kendisini sürekli olarak tehdit eden kendiliğinden patlamaların ya da önceden görülemeyen siyasi karışıklıkların etkisi sonucu çökmesi son derece olanaklıdır ve böyle bir olasılık tarihsel olarak çok daha fazladır. Ama maceracı kumarlardan sakınmak niyetinde olan hiçbir siyasi parti, faaliyetlerini, böyle patlamaları ve karışıklıkları beklemeye dayandıramaz. Biz kendi yolumuzda ilerlemeli ve düzenli çalışmamızı kararlılıkla sürdürmeliyiz. Beklenmedik olaylara ne kadar az bel bağlarsak, herhangi bir 'tarihi dönemeç' karşısında hazırlıksız yakalanmamız da o kadar imkânsızlaşır."

Ağustos 2016

Dipnotlar

[1] Marks, *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*'nın Önsöz'ünde "ideolojileri", "sınıf egemenliğinin yalanlaşmış, yalanlaştıran, arkadan gelen doğrulamaları" olarak tanımlar. Yine Alman İdeolojisi'nde, "İnsanlar ve sahip oldukları ilişkiler tüm ideolojilerinde sanki *camera obscura*'daymış gibi başaşağı çevrilmiş bir biçimde görülür" demektedir.

[2] Son yapılan açıklamada (27 Temmuz) "darbe girişimi"ne katılan teçhizat ve askeri personel sayısı şöyle verilmektedir:

–24'ü savaş ("muharip") uçağı olmak üzere 35 uçak,
– 8'i taarruz helikopteri olmak üzere 37 helikopter,
– 74'ü tank olmak üzere 246 zırhlı araç,
– 3 gemi,
– 3992 adet hafif silah.

Aynı açıklamada, "asker elbisesi taşıyan illegal çete mensubu hain teröristlerin (FETÖ) sayısı", 1.676'sı erbaş/er ve 1.214'ü askeri öğrenci olmak üzere 8.651 olarak verilmektedir.

[3] Burada hemen belirtelim ki, Marmaris'e gönderilen "SAS komandoları" üzerine "medya"da yazılıp-çizilenler, bu birliklerin "elit birlikler" olduğunun ötesine geçmemiştir. Bir "eski" SAS "binbaşı"sının beyanlarına dayandırılarak, bu "elit birlikler"in "teçhizatlı olarak günde 40 kilometre" yol yapabilecek şekilde "eğitildikleri", "hiçbir dış yardım almaksızın aylarca arazide kalabildikleri", tam bir "savaş makinesi" oldukları magazinsel haber haline getirilmiştir. Sonuçta, "standart" TSK eğitiminden geçmiş bu "elit birlik" mensupları, "darbe"nin başarısız olduğunu öğrendiklerinde tüm **teçhizatlarını araziye bırakarak** "ortadan kaybolmuş"lardır. Böylece "devlet"ten aldıkları meşruiyeti ve saldırganlığını "araziye bırakan" SAS komandoları birkaç gün arayla "saç-baş dağınık, perişan" bir halde orada-burada teker teker ele geçirilmişlerdir. Bu da "devlet" kavramının, en sıradan insanlara bile saldırganlık için nasıl meşruiyet sağladığının ve bunun ortadan kalkmasıyla yeniden sıradan insan durumuna döndüklerinin açık göstergesidir.

[4] Yaklaşık iki yıl önce, Kasım 2014'de Recep Tayyip Erdoğan şunları söylüyordu: "Esnaf sanatkar gerektiğinde askerdir, alperendir. Gerektiğinde cephede vatanını savunan şehittir, gazidir, kahramandır. Gerektiğinde asayişi tesis eden polistir. Gerektiğinde adaleti sağlayan hakimdir, hakemdir. Gerektiğinde de şefkatli bir ağabeydir, kardeştir. Taksici, şoför deyip geçemezsiniz. Mahallenin ağabeyidir, mahallenin bekçisidir. Bakkal, kasap, manav, terzi deyip geçemezsiniz. O

mahallenin adeta ruhudur. Sokağımızın, semtimizin vicdanıdır. Çok açık söylüyorum; esnafı çıkarıp aldığınızda Türkiye tarihinde geriye hiçbir şey kalmaz".

[5] Marks, *18 Brumaire*'de şunları yazmaktadır:

"Bonaparte, daima 10 Aralık derneğine bağlı kişilerle birlikteydi. Bu dernek, 1849'da kurulmuştu. Bir yardımsever dernek kurmak bahanesi ile Paris lümpen-proletaryası gizli kollar halinde örgütlendirilmişti, derneğin kendisi bonapartçı bir general tarafından yöneltilmek üzere, herbir kolun başına bonapartçı ajanlar konulmuştu. Geçimlerinin ve hatta kökenlerinin nereden geldiği şüpheli, yıkıma uğramış 'kibar düşkünler' yanında, burjuvazinin kokuşmuş serüvencileri ve döküntüleri yanında, bu dernekte, başıboş serseriler, yol verilmiş askerler, zindandan çıkmış forsalar, sürgün kaçkını kürek mahkûmları, hırsızlar, şarlatanlar, lazzaroniler, yankesiciler, gözden sürmeyi çeken hokkabazlar, kumarbazlar, pezevenkler, genelev işletenler, hamallar, işsiz yazarlar, org çalıcıları, paçavracılar, bileyciler, kalaycılar, dilenciler, kısacası, Fransızların 'bohéme' dedikleri bu ne olduğu belirsiz, çürümüş, kararsız tüm yığın vardı

... Ordunun kendisi bile, artık köylü gençliğin çiçeği değil, kır lümpen-proletaryasının bataklık çiçeğidir. Ordunun büyük bölümü, tıpkı İkinci Bonaparte'ın Napoléon'un yerini alması, onun yerine geçmesi gibi, başkalarının yerine bedel karşılığında asker olanlardan, başkalarının yerini alanlardan oluşuyor."

[6] Hassa birliği ya da hassa ordusu, 1826'da yeniçeri ocağının kaldırılmasından sonra kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin sarayı ve padişahı korumak için ayrılmış birimlerine verilen bir addır.

[7] André Gunder Frank, on yıllar öncesinde şunları söylemektedir: "Bunalım (kriz), son demek değildir. Tersine, bunalım, yeniden uyum sağlama imkânları aranarak son'un önlenmekte olduğu zaman dilimidir; ancak eğer bu yeniden uyum sağlama denemeleri başarısızlığa uğrarsa, son kaçınılmaz olur.

Concise Oxford English Dictionary şu tanımı veriyor: "Bunalım: Dönüm noktası, özellikle hastalık sırasında. Politikada tehlike ya da belirsizlik noktası, vb. örneğin hükümet bunalımı, mali bunalım. Yunanca krisis'ten: karar." Yani bunalım, hasta bir toplumsal, ekonomik veya politik organizmanın süregelen eski tarzda yaşayamaz hale geldiği ve ölüm başucunda beklerken, kendisine yeni bir yaşama şansı verecek değişiklikler geçirmek zorunda bulunduğu zaman dilimidir. Bu yüzden, bunalım dönemi, bir tehlike ve belirsizlik noktası,

sistemin gelecekteki gelişimini (eğer böyle bir gelişim olacaksa tabii) belirleyecek ana kararların alındığı temel değişimlerin gerçekleştirildiği bir uğraktır." ("Dünya Sistemi Bunalımda", *Dünya Ekonomisi, Bunalım ve Siyasal Yapılar*, s. 145.

Bu "bunalım" ("kriz") yaklaşımı, 1980 sonrasında neoliberal kesimlerin "kriz fırsatçılığı"nın, daha da önemlisi buna "iman" etmenin temeli olmuştur.

[8] Che Guevara, *Gerilla Savaşı: Bir Yöntem* yazısında şöyle yazmaktadır: "... bu yasallık, kitlelerin zorlamasını durdurmak için kendi yaratıcıları tarafından çiğnenmek zorundadır. Hiç şüphesiz, her zorba, yasanın utanmazca çiğnenmesi, üstelik bunun onayı için sonradan yasa çıkarılması, halk güçlerini daha büyük bir gerilime itmektedir. Bu yüzden, oligarşik dikta, cephesel bir çatışma olmadan, anayasa gerçekliğini değiştirmek ve proletaryayı daha da boğmak için eski yasa hükümlerinden yararlanmaya çalışmaktadır."

[9] Yine de rahip Niemöller'in sözlerini anımsatalım: "Naziler komünistler için geldiğinde sesimi çıkarmadım; çünkü komünist değildim. Sosyal demokratları içeri tıktıklarında sesimi çıkarmadım; çünkü sosyal demokrat değildim. Sonra sendikacılar için geldiler, bir şey söylemedim; çünkü sendikacı değildim. Benim için geldiklerinde, sesini çıkaracak kimse kalmamıştı."

[10] Bu gerçek, daha "darbe girişimi"nden birkaç gün önce "müzmin muhalif" ve düzen yanlısı Tarhan Erdem tarafından şu cümlelerle ifade edilmiştir:

"Evet, Sayın Erdoğan seçilmiş bir cumhurbaşkanıdır. Ancak seçildiği an, Anayasa'nın açık hükümlerini çiğnemiş, sonra gelişen siyasal olayları yozlaştırmış, sonraki seçimlerde seçim kanunlarının ilkelerini bertaraf etmiş, memleketini demokratik seçimlerden de mahrum bırakmıştır.

7 Haziran ve 1 Kasım seçimleri bana göre, yasal ilkelere uyulmadan yapılmış, sonuçlarının yasal kurullarca irdelenmesi engellenmiş seçimlerdir.

Bunlar meşru seçim değildir, bugünkü fiili durum ve yürütülen anlayış sürdükçe yapılacak hiçbir seçim de, "eşit seçim" olmayacaktır.

Yurttaş olarak hiçbir şey değişmeden "seçim sonucu" olarak açıklanacak gayri meşru ilanları tanımayacağımı açıkça beyan ediyorum.

Seçim denilecek oyunda ne oy veririm ne de sonuçlarına saygı gösteririm." (T24, 8 Temmuz 2016.)

[11] Bkz. Lenin'in milli kriz tahlili.

SİLAHLI EYLEM BİÇİMLERİ, SİLAHLANMA, TEÇHİZAT VE DEVRİMCİ SAVAŞ

Belki de dünyanın en zor işi, yaşamını yitiren devrimcilere ilişkin bir yazı kaleme almak, dahası eleştirel bir yazı kaleme almaktır.

Bir tarafta, doğru ya da yanlış bir çizgide mücadele eden ve bu mücadele içinde yaşamını yitiren devrimciler vardır. Hatta kimilerinin küçümseyici bir ifadeyle söyledikleri, "devrimci demokrat"lar yahut "devrimci maceracılar"dır onlar. Öte yanda, izlenilen ya da öyle olduğu varsayılan ideolojik-politik çizgiye değinmeksizin, onların eylemini yücelten ve geride kalanlara savaşma azmi yaratmayı hedefleyen "devrimciler ölmez" söylemleri vardır. Bunlara, toplumun dinsel inancından türetilmiş olan "ölünün arkasından konuşulmaz" anlayışını da ekleyebiliriz.

Böyle olunca da devrimci mücadelede yaşamını yitiren devrimcilerin "arkasından" yazmak, yukarda belirttiğimiz gibi, eleştirel bir yazı yazmak çok daha güçleşmektedir.

Bütün bunlara, "ölünün arkasından konuşulmaz"a dayanan ve bu sayede devrimci olan ile devrimci olmayan, devrimci mücadeleyi (doğru ya da yanlış bir çizgide yahut anlayışta) yürüten ile devrimci mücadeleyi terk edenler arasındaki ayrım çizgisinin ortadan kaldırılışını da eklemek gerekir.

Örneğin Mihri Belli yaşamını yitirdiğinde, "arkasından" neredeyse "tek kötü söz" (daha doğrusu kendisinin yanlış anlayışına ilişkin "olumsuz" tek bir söz) bile edilmeksizin "sonsuzluğa uğurlanması" Türkiye "sol"undaki egemen bir tutumdur. Ya da devrimciliği neden ve niçin terk ettiği bile bilinmeyen, eski dönemlerin "önemli" ve "sorumlu" kişilerinin [E. Kürkçü, S. Kuray, A. Çubukçu...] "arkasından" söylenenlere bakıldığında, "kenara çekilmesi"nde, "suskunluğunda", özetle devrimciliği bırakmasında nasıl bir keramet arandığını görmek olanaklıdır.

Hiç kuşkusuz, yaşamını yitiren devrimciler hakkında yazı yazmaktan kastettiğimiz, bu örnektekiler ve onların eşdeğerlerine ilişkin değildir. Sözkonusu olan zorluk, belli bir devrimci örgütlenme içinde yer alan ve bu örgütlenmenin çizgisi doğrultusunda hareket ederken yaşamını yitiren devrimcilere ilişkindir. Oysa yapılan, tekil bireylerin değil, bu bireylerin içinde yer aldıkları örgütlenmelerin çizgisinin ve eylem tarzının sorgulanması, eleştirilmesidir.

Hiçbir *somut* olaya ya da olguya atıf yapmaksızın salt örgütsel çizginin (ya da eylem tarzının) sorgulanması "zor" bir iş değildir. Ancak sorgulanan ya da eleştirilen örgütsel çizginin somut sonuçları ortaya konulmadığı sürece, sorgulama ya da eleştiri *soyut* kalmakta ve sözkonusu olan çizginin mantıksal sonuçları ortaya konulamamaktadır.

Oysa belki aynı çevreler, çok kolaylıkla "halk sınıf"larında, "*Eylem Öğretiyor*" başlıkları altında pek çok somut eylemi ele alırlar. Ama bu ele alış tarzı, "eylem"den ne öğrenildiğinden daha çok, eylemi gerçekleştirenlerin ne denli "ba-

şarılı" olduklarını ortaya koymaktan ibarettir. Böyle olunca da ele alınan somut olay ya da olgu, kolayca kabul görebilmektedir.

Zor olan, "başarı"dan çok "başarısızlığın", olumlu "dersler"den daha çok "olumsuz" derslerin ortaya çıkarttığı somut olaylara ilişkindir.

Bir başka zorluk ise, aynı olayı (ya da eylemi) ele alan bir dizi oportünist ve pasifistin kötüleyici ve karalayıcı yaklaşımlarıdır. Doğal olarak, eleştirel bir yazı, böylesi bir oportünist ve pasifist yaklaşımla eşdeğerleştirilebilme tehlikesini içerir. Böyle bir tehlike karşısında da oportünist ve pasifistlerle aynı "kefe"ye konulmaktan kaçınmak için, ister istemez böylesi zorlu bir işe hiç kalkışmamak tercih edilir. Çünkü devrimci mücadelede yaşamını yitirenler, kendi yapısallığı ve örgütlülüğü içinde çok önemli bir değerdirler ve bu değerlere yönelik bir eleştiri kaçınılmaz olarak olumsuz bir içtepiye yol açar.

Ancak ele alınacak olan olay ya da eylem, yanlış bir çizgiye ya da yanlış bir anlayışa sahip bir örgütlenmenin tipik bir eylemi, somut bir gerçekliği ise, bunun karşısında suskun kalmak yanlış bir çizginin onanmasından başka bir anlama da gelmez.

Uzun bir silahlı devrimci mücadele tarihine *sahip* bir ülkede, böylesine bir tarih *yokmuşçasına*, sanki tarihin ilk başlangıcında yer alıyormuşçasına gerçekleştirilen bir silahlı eylemin değerlendirilmesi başlı başına bir tarihsel sorundur.

İNTİHAR EYLEMLERİ VE SİLAHLI DEVRİMCİ MÜCADELEYE YANSILARI

Son yıllardaki silahlı eylemlere baktığımızda, intihar eylemleri (ki bu eylemi gerçekleştirenlerden yola çıkarak "canlı bomba eylemleri" de denilmektedir) neredeyse başat bir yere sahiptir.

1980'lerin sonlarında Lübnan'da ve daha sonra Filistin'de dinci-şeriatçı örgütlerin başlı başına bir eylem tarzı olarak gerçekleştirdiği intihar eylemleri, Filistin mücadelesinin neredeyse tek eylem biçimi olarak ortaya çıkmıştır.

Özellikle İslami Cihat ve daha sonra Hamas tarafından gerçekleştirilen "intihar eylemleri"nin Filistin halkınca büyük bir "sempati"yle karşılanması üzerine bu eylem biçimi giderek yaygınlaşmıştır. 2000'li yıllara gelinirken Hamas'ın gerçekleştirdiği "intihar eylemleri", bir yandan Filistin halkının geleneksel örgütlerinden (El-Fetih, FHKC) ve onların mücadele çizgisinden uzaklaşmasına yol açarken, diğer yandan Hamas'ın başlı başına bir siyasal güç haline gelmesini sağlamıştır.

Filistin hareketi içindeki bu dönüşüm, İsrail'e karşı pek fazla bir şey yapamayan, daha başka bir ifadeyle, İsrail'in saldırganlığına gerekli yanıtı veremeyen örgütleri etkisizleştirirken, aynı zamanda bu dönüşümü sağlayan "intihar eylemleri"nin yeni bir "mücadele biçimi" olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Filistinli islamcı örgütlerin "intihar eylemleri" karşısında İsrail'in içine düştüğü "acz" ve arkasından Hamas'la "müzakere"ye başlaması, bu "mücadele biçimi"nin etkili olduğu düşüncesini

(özellikle Türkiye'de) yaygınlaştırmıştır. Diğer yandan, Türkiye devrimcilerinin Filistin mücadelesine duydukları geleneksel sempati bu "mücadele biçimi"ne yönelik her türlü eleştirinin bir yana itilmesini getirmiştir.

Bu eylemlerin en tipik özelliği, patlayıcı maddeleri kuşanmış bir ya da iki kişinin, kendilerince seçtikleri hedefe ulaştıklarında kendilerini patlatmalarıdır. Burada hedefin ne olduğunun fazlaca bir önemi yoktur; hedef, "düşman" (ya da "kafir") olarak görülen herkestir.

Bu tarzın diğer bir özelliği, eylemi gerçekleştirenlerin herhangi bir eğitme, bilince vb. sahip olmasının gerekmemesidir. Eylemi gerçekleştirenlerin, belli bir biçimde ölerek (şehitlik) başka bir dünyada (cennette) yaşayacaklarına inanması yeterlidir.

Bu eylemler "düşman"ı sivil-asker, suçlu-suçsuz vb. biçimde ayrıştırmaz. Hedef, "düşman" olarak belirlenen bütün bir topluluktur. Filistin bağlamında söylersek, hedef "tüm yahudiler"dir, yahudinin, sadece yahudi olduğu için ölmeyi "hak ettiği" düşünülmektedir. Diğer yandan, bu eylemler aynı zamanda "intikam" eylemleridir. Böylece "düşman" ("kafir") tarafından öldürülenlerin "intikamı" alınmış olmaktadır.

Bu eylemlerin şu ya da bu oranda etkili olduğu, özellikle de "mağdur"lar tarafından büyük bir sempatiyle karşılandığı görüldükçe, süreklilik göstermeye başlamıştır. Ankara'daki "TAK"ın üstlendiği 13 Mart saldırısında görüldüğü gibi, saldırı sonucunda yaşamını yitirenlerin sadece "karşı taraf"ta yaşıyor olmaları yeterli görülebilmektedir.

Aynı şekilde Filistin'de ortaya çıkan bu ey-

lem tarzı, giderek "yahudiler"den çıkarak tüm "kafir"ler dünyasını hedef alan eylemlere dönüşmüştür. İstanbul'da turistlere yönelik IŞİD'in gerçekleştirdiği eylemler bu dönüşümün bir ürünü olduğu gibi, Fransa'da yapılanlar da "kafirler dünyası"nın hedef olarak alındığının ifadesidir.

"İntihar eylemcileri" (istenirse buna daha değişik isimler verilebilir, örneğin "feda eylemi" gibi) "hak" yolunda "kafir"e karşı yürütülen bir "cihat"ta öldükleri için "şehit" kabul edilir. İslam inancı içinde "şehit"ler sorgusuz-sualsiz cennete giderler. Yanlarında ne kadar "kafir" götürürlerse, o kadar "onurlu" ve "başarılı" olarak kabul görürler. Bu eylem sonucunda ölenlerin kim olduklarının hiçbir önemi yoktur. Onlar "karşı taraf"tır, "düşman"dır, "kafir"dir.

Bu açılardan ele alındığında, "intihar eylemleri", doğrudan islamcılıktan üremiş ve islamcılık tarafından üretilmiştir. Konunun bu boyutu, doğrudan doğruya islamcılığa (radikal islamcılıkla bunu sınırlandırmanın fazlaca bir anlamı yoktur) bağlı bir durumla karşı karşıya olunduğunu gösterir.

"İman" sahibi, "inanmış" birinin böyle bir eylemi "tam hedefinde" gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin de önemi yoktur. Herşeyden önce o kendisini "patlatmaya" hazırdır. Doğal olarak herhangi bir koruma ya da güvenlik engeliyle karşılaştığında, bombaları patlatarak "şahadetini" gerçekleştirmiş olur. Bu nedenle de "engellenebilir" bir eylem tarzı değildir. Topyekün bir savaş (cihat) anlayışına dayandığı için de, eylem alanı tüm dünya olarak ortaya çıkar. Bu nedenle de belli bir alanda güvenlik önlemi alınarak engellenemez.

Öte yandan, bu eylemlerin gerçekleştirilebilinmesi için belli miktarda patlayıcı bulunması gerekir. Patlayıcı bulunduğu sürece, "şahadet"i önleyecek hiçbir şey yoktur.

Şüphesiz islamcıların gerçekleştirdiği "intihar eylemleri", *topyekûncü* bir anlayışla hedef gözetmeksizin gerçekleştirildiğinden pek çok "sivil" insanın ölümüne yol açar. Bu yönüyle de eylemin gerçekleştiği toplumu "terörize" eder; toplumsal yaşam şu ya da bu oranda kesintiye uğrar. Bu durum, toplumsal/sınıfsal mücadelenin gelişiminden korkan siyasal iktidarlar ve siyasal partiler için "uygun" bir ortam yaratır. Olağan devlet kurumlarıyla önlenemez ve engellenemez olan bu eylemler karşısında çıkartılan "anti-terör yasaları"yla toplumlar tam bir "cendereye" alınır. Demokratik hak ve özgürlükler kısıtlanır. Bizim gibi, demokratik hak ve özgürlüklerin olmadığı ülkelerde ise, bu tür eylemler, devletin gerçekleştireceği her türlü baskının, saldırının ve katliamın meşrulaştırıcı bir unsuru olarak kullanılır.

Sorun, sadece islami terör değildir. Bu tür eylem biçimlerinin silahlı mücadele bağlamında bir "biçim" olarak görülmesi ve kabul edilmesidir. Böyle olunca da "islam coğrafyası"nda faaliyet yürüten kimi örgütler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin, PKK'nin bünyesi içinde "TAK" adıyla üstlenilen intihar eylemleri ya da DHKP-C'nin "feda eylemleri", böyle bir önkabulün ifadesidir.[1]

Şimdi, Cemil Bayık'ın, Ankara'daki intihar eyleminden dört gün önce yapıldığı söylenen ve 15 Mart'ta İngiliz *Times* gazetesinde yayınlanan röportajını okuyalım:

"*Türkler*, sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı Kürt kentlerinde mümkün mertebe herşeyi yağmalayıp yaktılar. Bu nedenle *halkımız intikam* hisleriyle dolu. *Gerillalarımıza*, onlara yapılanların intikamını almaları çağrısında bulunuyor. Bu, halk mücadelesinde yeni bir dönemdir. Kısa bir süre öncesine dek Türk ordusu ile savaş sadece dağlardaydı. Daha sonra kasabalara ve kentlere de taştı. Artık *her yerde olacak*. Mücadelenin bu aşamasında, gerillalarımıza yerine getirmeleri yönünde verilecek her emir, *meşru* olacaktır."

Altını çizdiğimiz sözcükler, bir yanıyla "hendek savaşı" adı verilen, gerçeklikte ise PKK'nin "çözüm süreci"nin sona ermesiyle birlikte "bir şeyler yapmak" zorunda kalmasının ortaya çıkardığı durumu ifade etmektedir. Diğer yanıyla, yine PKK'nin "silahlı savaş" sürecine bakış açısını ortaya koymaktadır.

Her şeyden önce, birbirlerine *mutlak karşıtlık* içinde olan iki taraf söz konusudur: Türkler ve Kürtler. Bir taraf, yani "Türkler", "Kürt kentlerinde", "yağmalama", "yakma" ve katliam yapmaktadır. Diğer taraf, "Türkler"in "yağmalama, yakma ve katliamı"nın "kurbanları" ve "mağdurları" durumundadır. "Mağdur" oldukları anlamda da "Türkler"in yaptıkları karşısında *intikam* duyguları ile "dolu"durlar. Bu intikam duygusu içindeki Kürtler, Cemil Bayık'ın sözcükleriyle, "gerillalarımız"dan "intikam" alınmasını talep etmektedirler. Doğal olarak, böyle bir "talep" ne kadar haklı ve meşru ise, bu "talebi" yerine getirenler de bir o kadar haklı ve meşru kabul edil-

mektedir.

Böyle olunca da "Türkler"in "metropoller"-inde hedef gözetmeksizin gerçekleştirilen bir intihar eylemi ya da saldırı, kendi haklılığını ve meşruiyetini kendi "halkı" içinde bulmaktadır. İki "taraf" arasında mutlak bir karşıtlık olduğundan (antagonist bir karşıtlık), savaş, bunun üzerine inşa edilir.

Bu "sonuç", I. Yeniden Paylaşım Savaşı'nda Alman generali ve "savaş kahramanı" *Erich Ludendorff* tarafından 1935'de bir savaş stratejisi haline dönüştürülen "topyekün savaş" ("*totale krieg*") anlayışının yeni bir uygulamasıdır. Bu da sonuçta, Nazilerin askeri savaşı topyekün savaşa dönüştürmelerini getirmiştir. Artık sadece askerler ve askeri hedefler sözkonusu değildir. Savaşın, askeri savaşın hedefi, bir bütün olarak "düşman"ın askeri ve sivil tüm insanlarıdır.

Bu savaş anlayışı ve stratejisi, II. Yeniden Paylaşım Savaşı'nda "düşman güçler"in (Nazilere ve Japonlara karşı İngiltere ve ABD'nin ana gövdesini oluşturduğu "müttefik güçler") kentleri bombalamalarıyla sonuçlanmıştır. Nazilerin Londra hava saldırıları, "müttefik güçler"in Alman kentlerine, özellikle Dresden'e yönelik hava saldırıları bu anlayışın bir ürünüdür. Bu saldırılarda asker-sivil ayrımı yapılmaksızın bütün kent bombalanmıştır.

KISASA KISAS YA DA MİSİLLEME

Bu bombalama eylemleri, bir yanıyla karşı tarafı, özel olarak karşı tarafın "sivil" halkını te-

rörize etmeyi hedeflerken, diğer yanıyla "misilleme" eylemleridir. Örneğin, Dresden kentinin bombalanması Nazilerin Londra saldırılarına karşı yapılmış bir misilleme eylemi olmuştur.

Misilleme, askeri savaşta, taraflardan birisinin "kural dışı" gerçekleştirdiği bir askeri eyleme karşı, aynı boyutta ve aynı nitelikte yanıt vermektir. Misilleme, sözlük anlamıyla, "yapılan bir kötülüğün karşılığını aynı biçimde vermek", "kısasa kısas", "kana kan, göze göz, dişe diş" demektir. Bu yönüyle de misilleme, askeri savaşın "mutlak savaş"a yakınlaştığı yerdir.

Mutlak savaş, Clausewitz'in formüle ettiği bu kavrama göre, savaş, düşman güçlerinin imha edilmesine yönelik bir eylemdir ve bu eylem, düşmanın tüm güçlerinin, son savaş gücüne kadar yok edilmesine yönelir. Clausewitz'in sözleriyle, "savaş bir şiddet hareketidir ve *bu şiddetin sınırı yoktur*."

Misilleme harekâtları ya da eylemleri, böylesi bir "sınırsız şiddet" karşısında, bu şiddeti uygulayanları benzer sonuçlarla yüzyüze bırakarak, bu "sınırsız şiddet" eyleminden vazgeçirmeyi hedefler. Diğer ifadeyle, "sınırsız şiddet" *kullananlara karşı* "misliyle" karşılık vermek, yani "sınırsız şiddet" *kullanmak* misilleme anlayışının gerçekliğidir.

Ancak savaşın politik amacı ve savaşın gerçekliği, "mutlak savaş"ın yerini "gerçek savaş"ın almasına yol açar. Dolayısıyla "sınırsız şiddet", düşmanı son kişisine kadar yok etme hedefi, politik amaç tarafından sınırlandırılır. Böylece doğrudan askeri güçleri ve onların yardımcı unsurları dışında kalan kadınların, çocukların, savaş gücü olmayan "siviller"in hedef alınmadığı "ger-

çek savaş" ortaya çıkar.

Ama savaşan güçlerin içinden çıktıkları toplumların gelenek ve görenekleri, örf ve adetleri, inançları, savaşı yönetenlerin zihninde sürekli varlığını korur. Savaş, sadece düşman güçlerine yönelik bir şiddet eylemi olmanın ötesinde, aynı zamanda kendi güçlerinin iradesi, morali ve savaşkanlığı üzerine yükselir. Bu irade, moral ve savaşkanlığın pekiştirilmesi ve sürekli kılınması da düşman güçlerinin imhası kadar etkin bir unsur olarak ortaya çıkar. Savaşan tarafların kin ve nefreti, Clausewitz'in kavramıyla, "düşmanlık duygusu ve düşmanlık niyeti"nin boyutu, savaşı "mutlak savaş"a doğru iter, yani "sınırsız şiddet" kullanımına yöneltir. Böylece savaşan tarafların hepsini kapsayan karşılıklı bir eylem ortaya çıkar. *Politik amaç*, "sınırsız şiddet" kullanımının gerisine çekilir ve yeniden göreve çağrılana kadar ortalıkta görünmez olur.

Politik amacın ikincil hale geldiği, kan ve şiddet ortamında görünmez olduğu böylesi zamanlarda sınırsız güç kullanımı ortaya çıkar. Bu güç, herhangi bir hedefle, amaçla ya da politik amaç tarafından belirlenen kurallarla sınırlandırılamaz. Her sınırsız ve kuralsız güç kullanımı, varolan düşmanlık duygusunu, nefreti ve kini daha da artırır. Böylece de mutlak savaşa, topyekün savaşa doğru hızla yol alınır. Savaşlarda ortaya çıkan katliamların gerçekliği de burada yatar.

Savaşla doğrudan ilişkisi olmayan, askeri gücün parçası ya da yardımcısı olarak faaliyet yürütmeyen insanlara, çocuklara, kadınlara, yaşlılara yönelik ve onların yaşamlarını yitirmelerine yol açan askeri eylemler, olağan savaş koşullarında "*savaş suçu*" olarak kabul edilir. Doğal ola-

rak bu askeri eyleme katılanlar, bu eylemi yönetenler ve bu eylem emrini verenler "*savaş suçlusu*" olarak ilan edilir. Böyle olduğu için de Cemil Bayık *Times*'e verdiği röportajda "Mücadelenin bu aşamasında, gerillalarımıza yerine getirmeleri yönünde verilecek her emir, *meşru* olacaktır." sözleri, kendilerinin bir "savaş suçu" işlemediklerini (karşı tarafın, "Türkler"in askerî harekâtı karşısında "meşru") ve "savaş suçu" kabul edilecek bir askeri eylem talimatı vermediklerini ("meşru" bir eylemin talimatı da "meşru" olur) vurgulama gereği duymuştur. Çünkü "savaş suçları"nda eylemi gerçekleştirenlerden daha çok bu eylem emrini verenler suçlu kabul edilir.

Dünden bugüne fiili olarak "T.C." ("Türkler"mi!?) ile PKK arasında bir savaş, askeri bir savaş gündemdedir. Ancak bu savaş, uluslararası planda kabul edilmiş bir savaş değildir. Bu nedenle de uluslararası "hukuk" çerçevesinde "savaş suçu" olarak kabul edilen bir durumdan söz edilemez. Ama işte tam bu nedenle de ortadaki "savaşma durumu", "meşru" bir devlet gücüne karşı "gayri nizami" bir savaş yürütülmesi olarak kabul edilir. Bu durumda da ortaya çıkan "savaş suçu", uluslararası savaş hukukunun değil, "terörizm"in bizatihi kendisi olarak görülür. Bu açıdan, PKK, "TAK" tarafından gerçekleştirilen eylemler nedeniyle "savaş suçu" işlememiş, bunun yerine "terörist eylemler" gerçekleştirerek sivil halkın ölümüne yol açmıştır denilir.

Savaşın politik amacını ikincil kılan "aşırı şiddet" eğilimi, yine politik amacın kendisi tarafından sınırlandırılabilir. Doğal olarak politik amaç, devrim yapmak olduğu koşullarda, "aşırı

şiddet", "sınırsız şiddet" denetime alınabilir.

Devrimci savaşın kuralları da bu amaçtan doğar. Hedefler ve düşmanlar net olarak tanımlanır. Bunun dışında kalan hedeflere ve insanlara yönelik her hareket dışlanır ve olumsuzlanır. Ama bu, devrimci savaşın, "düşmanlık duygusu" ve "düşmanlık niyeti" olmaksızın sürdürülebildiği anlamına gelmez. Devrimci savaş, aynı zamanda bir sınıf savaşıdır. Bu nedenle de, sınıfsal düşmanlık ve sınıf kini, devrimci savaşın da ana unsurlarındandır. Ama bu düşmanlık ve kin, karşı-sınıfın *tüm bireylerine* yönelik bir düşmanlık ve kin değildir. Devrimci savaşta asıl güçlük de burada yatar. Bir tarafta sınıf düşmanları vardır; onların topyekün altedilmesi, iktidardan düşürülmesi ve yeni bir toplumun kurulması amaçlanır; diğer taraftan savaş gibi bir şiddet ortamında, karşı-sınıfın sınır tanımaz şiddeti karşısında sınıf kinini koruyabilmek gerekir. Sınıf düşmanlarına karşı sınıf kinini, tüm sınıf düşmanlarına, onların tüm bireylerine yönelik bir intikam ve öç alma duygusundan arındırabilmek devrimci savaşın en temel sorunlarından birisidir. Bu da etkin bir sınıf bilinciyle olanaklıdır.

Hiç tartışmasız, savaşta öyle hedefler ortaya çıkar ki, bu hedeflere *mutlak* insan kaybı vermeksizin ulaşmak olanaksızdır. Böylesi hedeflere yönelik askerî harekâtlar, bu harekâta katılanların *mutlak* kaybı ile sonuçlanır. Ancak askeri tarihte böylesi askeri harekâtlar "intihar eylemi" olarak kabul edilmezler. Bu yüzden, mutlak insan kaybına yol açacak olan bir askeri harekât savaş eyleminin bir parçasıdır.

DONANIMDA İLKELLİK, EĞİTİMDE YETERSİZLİK

Lenin, *Ne Yapmalı?* da mücadelenin ilk aşamasında doğal ve kaçınılmaz olarak ortaya çıkan "ilkellik/amatörlük" konusunda şöyle yazar:

> "Bu dönemde, tüm öğrenci gençliğin dikkatini marksizme yönelttiğini belirtmiştik. Elbette, bu öğrenciler, marksizmle sadece bir teori olarak değil, aynı zamanda "Ne yapmalı?" sorusunun yanıtı olarak, düşmana karşı savaşmak için bir çağrı olarak da ilgileniyorlardı. Ve bu yeni savaşçılar, şaşılacak ölçüde ilkel donanımla ve eğitimle savaşa girdiler. Çoğu durumda hemen hemen hiç donanımları yoktu ve kesinlikle eğitime sahip değillerdi. Onlar, sabanını bırakıp sadece sopalarla silahlanmış köylüler gibi savaşa girdiler."

Lenin, sosyalist devrim mücadelesinden, proleter mücadelesinden, özcesi sınıf mücadelesinden söz eder. Bu yönüyle Lenin'in bu saptaması politik mücadeleye ilişkin bir saptamadır. Ancak savaş, politikanın başka araçlarla (şiddet araçlarıyla) sürdürülmesi olduğundan, sınıf mücadelesinin er ya da geç bir savaşa, iç savaşa evrileceği gerçeğinden yola çıkıldığında, Lenin'in "ilkellik/amatörlük" konusundaki söyledikleri aynı zamanda savaş için de geçerlidir.

Lenin, savaşın, mücadelenin başlangıcında, "savaşçıların" ilkel donanımla ve eksik eğitimle işe başladıklarını yazar. Bu durumun "baş-

langıçta" ne denli doğal kabul edilirse edilsin, her durumda bunun aşılması gerektiğini kesin bir dille vurgular.

Devrimci savaşta, silahlı devrimci mücadelede, "başlangıçta", donanımın (askeri donanım) ilkelliği ve eğitimin (hiç şüphesiz askeri eğitimin) yetersizliği kaçınılmaz bir durumdur. Latin-Amerika'daki gerilla hareketleri dışta bırakılırsa (ki bir bölümü doğrudan askeri isyanlara dayanır), ülkemizdeki silahlı mücadele "sivil savaşçılar" tarafından başlatılmıştır.

Bu ilk savaşçıların, sözcüğün gerçek anlamıyla, askeri bir eğitimleri mevcut değildi. İçlerinden bazıları "Filistin"e giderek askeri eğitim almış olmakla birlikte, bu eğitimin niteliği sanılanın çok daha ötesinde basitti. Dahası bu askeri eğitim, ne kadar gelişkin olursa olsun, hiçbir durumda şehir gerilla savaşını kapsamayan bir eğitimdi.

İlk savaşçılar, bir yandan kendilerine askeri malzeme bulmaya çalışırken, diğer yandan varolan askeri malzemelerle ilk eylemlerini gerçekleştirmişlerdir.

İlk eylemler, polis noktasına dinamit atılması (ki ülkenin her yerinde ve hatta balıkçılarda bile bulunur) ve tabancayla kurşunlanması biçiminde olmuştur. Ardından kamulaştırma eylemleri gelmiştir.

Kamulaştırma eylemleri, genellikle beş kişilik ve tabancayla donatılmış bir eylem gurubu tarafından gerçekleştirilmiştir. Her durumda eylemin hızla gerçekleştirilmesi sözkonusu olmuşsa da, olası bir müdahaleye, çatışmaya karşı bir koruma bulundurulmuştur.

Giderek askeri malzemeler tabancanın öte-

sine geçmeye başlamıştır. İlk askeri malzeme, orduda görevli subaylar tarafından sağlanan el bombaları olmuştur. Ordunun o dönemdeki geri donanımı doğal olarak ilk savaşçılar için bir avantaj olmakla birlikte, daha gelişkin donanım sağlamak açısından bir dezavantaj olmuştur.

Deyim yerindeyse, ilk savaşçılar, elde tabanca ve birkaç MKE yapımı el bombası ile savaşa girişmişlerdir. Bu savaşta, tutukluk yapan tabancalar ve *patlamayan* el bombaları tipik bir olgudur. Örneğin, 13 Şubat 1972'de İstanbul/Levent'teki çatışmada Ulaş Bardakçı yoldaşın kullandığı el bombaları patlamamıştır.

Kızıldere'de devrim savaşçılarının ellerindeki malzemeler, daha sonraki yıllarla kıyaslandığında alabildiğine "ilkel" olarak kabul edilebilir.

Kızıldere'de, saplı savunma el bombaları, Amerikan savunma el bombaları, 10 adet tabanca, 3 adet Tomson, Mısır yapımı Port-Said ve İngiliz yapımı Sten makineli tabanca kullanılmıştır. Bütün bu otomatik/makineli tabancalar II. Paylaşım Savaşı dönemine ilişkin silahlardır.

Bu silahların dışında, değişik zamanlarda kullanılan, aynı döneme ilişkin Amerikan yapımı 100 metre menzilli 9 mm'lik M3 makineli tabancalar da ilk donanımın içinde yer almıştır.

Devrimci savaşın bu ilk aşamasında, bugün gerillanın olmazsa-olmaz silahı olarak kabul edilen Kalaşnikov'lar hiç yoktur.

Silahlı devrimci mücadelenin ilk kurşununun sıkılmasının üzerinden 45 yıl geçmiştir. Bu 45 yıl içinde devrimci mücadelenin yükselişi ve 12 Eylül askeri darbesiyle geriye çekilişi yaşanmıştır. Sadece 1975-80 döneminde iki bine yakın devrimci ya da devrimci sempatizanı faşist

milisler ve resmi devlet güçleri tarafından katledilmişlerdir. Yine aynı dönemde değişik örgütler tarafından yüzlerce, hatta binlerce silahlı eylem gerçekleştirilmiştir. Bütün bunlar silahlı devrimci mücadele için, yaşam pahasına elde edilmiş dersler ortaya çıkarmıştır. Ama her durumda, silahlı devrimci mücadelede, kendi güçlerini koruma ve düşman güçlerini imha etme ilkesi egemen olmuştur.

Kimi eylemler "mükemmel" denilebilecek düzeyde planlı eylemler olurken, kimileri (ki çokluk) faşist milislere karşı yapılan ve neredeyse yerel düzeyde gerçekleşen eylemlerdir. Ancak silahlı devrimci mücadelenin örgütlü, merkezi ve stratejik boyutu, şehirlerin ağır bastığı bir *gerilla savaşına* dayanmıştır.

Gerilla savaşı, örgütlü bir gücün, merkezi ve stratejik nitelikteki savaşıdır. Bu nedenle, her evresi ve her eylemi, stratejik plana, stratejik rotaya, kısacası devrim stratejisine uygun olmak zorundadır. Stratejik rotanın dışına çıkmaya zorlayan her güncel-somut gelişme, ancak stratejiye bağlılıkla aşılabilinir.

Evet, savaşın, devrimci savaşın, başlangıcında donanım fazla gelişkin değildir, askeri eğitim neredeyse hiç yoktur. Ancak savaş sürecinde, savaşçılar, gerek donanımlarını (teçhizat ve silah) geliştirirken, daha yetkin silahlar kullanmaya yönelirken, diğer yandan da askeri eğitim için pratik yollar bulmuşlardır. Yine bu savaş sürecinde, kır gerillasıyla bütünlenmeyen şehir gerillasının uzun süre varlığını sürdüremeyeceği de

öğrenilmiştir. Devrimcilerin, savaşçıların yaşamları, düşmanın imha edilmesinden çok daha fazla değerli olduğu da bu savaş sürecinde temel ilke haline gelmiştir. Bir düşmanın (ki özel bir niteliği olmayan bir düşmanın) yok edilmesi, bir devrimcinin yaşamı pahasına olmamıştır. Bu da devrimcilerin, silahlı eylem *sırasında* fazlaca kayıp vermemelerini sağlamıştır. En büyük kayıplar, eylem *sonrasında* yapılan polis ve asker operasyonlarında meydana gelmiştir.

Evet, silahlı devrimci mücadelenin değişik zamanlarında, tutukluk yapan silahlar, patlamayan bombalar olmuştur. Ama hiçbirinde, şöylesine bir gerekçe yaratılmaya çalışılmamıştır:

> "Eylem anında ("Bayrampaşa'da çevik kuvvetin beynini taradılar" olarak açıklanan 3 Mart'ta gerçekleştirilen eylem kastediliyor) el bombalarının ikisi **patlamamış**, ama ikisi, savaşçılarımız kuşatıldığında **patladı**. **Bilmiyoruz neden patlamamış, o bombaları biz imal etmedik**. Ama savaşma, direnme, haklılık, meşruluk, adalet, hesap sorma geleneğini biz yarattık. Biz yaptık. Silahımız yoktur, bulacağız. Bize kimse uçaklardan silah atmıyor. Bize kimse havaalanları kurup silah vermiyor. Ve kimse tarihin gözlerini kapatamaz. Bunların hepsi yaşanan gerçeklerdir." (DHKC'nin 5 Mart 2016 tarihli 460 nolu açıklaması.)

Bu tür gerekçeler, hiç şüphesiz ajitatif söylemin bir parçası durumundadır. Ancak son dönemde aynı kesim tarafından üstlenilen tekil eylemler birden çoktur. Bu tekil eylemler, yani

bir kişi tarafından gerçekleştirilen silahlı eylemler, her durumda eylemcinin yakalanmasına ya da öldürülmesine yolaçmıştır. Vatan Caddesi'nde Emniyet Müdürlüğüne yönelik tek kişilik eylemde görüldüğü gibi, eylemi gerçekleştiren devrimci, kendisini koruyan başka kişi ya da kişilerin olmadığı bir konumda yaşamını yitirmiştir. Aynı biçimde, Tunceli'de gerçekleştirilen tek kişilik eylemde de aynı nedenlerle, eylemi gerçekleştiren devrimci yaşamını yitirmiştir.

Bu ve benzeri tekil, tek kişinin gerçekleştirdiği ve sonuçta eylemcinin yakalandığı ya da katledildiği eylemlerin neden böyle planlandığını *anlamak* çok da olanaklı değildir. Çünkü bu tür eylem biçimleri, son tahlilde intihar eylemlerinden *farksız* sonuçlar doğurmaktadır. **Genel olarak silahlı devrimci mücadelenin tüm tarihine, özel olarak da kendi geçmiş eylemlerine temelden ters düşen bu tarz eylemlerin gerçekleştirilmesi anlaşılabilir bir şey değildir**.

Burada bu tür eylemlerde kullanılan silahların çok eski oluşu, örneğin, 1968 yılına kadar üretilmiş olan Ceska Zbrojovka CZ 25 tipi makineli tabanca (yukarda sözünü ettiğimiz Amerikan yapımı M3 makineli tabancanın Çek versiyonudur) neredeyse "standart" bir silah olarak kullanılmıştır. "Bize kimse havadan silah atmıyor" denilerek, bu tür silahların kullanılmasının haklı gösterilmesini de anlayabilmek mümkün değildir.

Lenin'in belirttiği gibi, "ilkellik/amatörlük", "... eğitim yoksunluğundan daha fazla bir şeyi kapsar; bu terim, genel olarak, devrimci çalışmada dar kapsamlılığı, bu kadar dar eylem temeli üzerinde iyi bir devrimciler örgütünün ku-

rulamayacağını anlayamamayı ve nihayet (ki bu en önemlisidir) bu darlığı haklı gösterme ve onu özel bir 'teori' durumuna yükseltmeyi, yani bu sorunda da kendiliğindenliğe böylece boyuneğmeyi ifade eder." (*Ne Yapmalı*?)

İşte uzak durulması gereken, bu ilkelliği/amatörlüğü "özel bir teori" durumuna yükseltmemek, yani başlı başına bir silahlı eylem tarzına dönüştürmemek ve yüceltmemektir.

Eğer "eylem öğretiyor" deniliyorsa, bu tekil eylemlerden de dersler çıkartılması gerekir. Nasıl ki, bir dönem "intihar eylemleri" aynı örgütsel yapı tarafından "feda eylemleri" tanımıyla bir eylem tarzı olarak sunulmuşsa, bugün de bu tekil eylemler aynı biçimde gündeme getirilmektedir.

Hiç kuşkusuz, burada bir silahlı örgütün hangi biçimde eylemler yapması gerektiğine ilişkin "ahkam kesmek", "akıl vermek" bizim işimiz değildir. Bizim sözümüz, bu tür eylem biçimlerinin ortaya çıkardığı yanlış anlayışlardır. Ajitatif söylemlerle bu yanlış anlayışın üstü örtülemez, örtülmemelidir.

Şunu da belirtelim ki, silahlı devrimci mücadelenin donanımının ilkelliği ve eğitimsizliği (amatörlük) ile PKK'nin elindeki gelişkin silahlar ve sayısız askeri eğitim kampları birbirleriyle kıyaslanamaz. Bu elma ile armutu toplamanın ötesinde bir yanlışlıktır. PKK, değişik biçimlerde ve değişik amaçlarla içine girdiği "ittifak/işbirliği" ilişkileri aracılığıyla gelişkin silahlara sahip olmuştur. Ancak ne kadar çok ve gelişkin silaha sahip olursa olsun, her durumda bu silahları "çözüm süreci" türünden bir anlayışın çerçevesi içinde kullanmıştır, kullanmaktadır. Herşeyden önce, PKK'nin *devrim* diye bir sorunu yoktur. Bu

nedenle, yanlış bir çizgide ve anlayışta da olsa devrim için yola çıkanlar ile devrim diye sorunu olmayanlar kıyaslanamazlar.

Son olarak, bir kez daha vurgulayalım ki, silahlı devrimci mücadele belli *kurallara* bağlıdır. Bu kurallar, genel olarak silahlı devrimci mücadeleyi, özel olarak gerilla savaşını terörizmden kesinkes ayırır. Mahir yoldaşın sözleriyle, silahlı devrimci mücadele, "*bireysel terörizmden amaç ve biçim olarak farklıdır*". Bu farklılık, haklı savaşı haksız savaştan ayıran farklılıktır.

Nisan 2016

[1] DS, henüz DHKP-C olarak adını değiştirmediği zamanlarda şöyle bir anlayışı savunuyordu:

"Toplu imhaya yönelik saldırılar, verdirilen ağır kayıplar, kışla ve karakol baskınları ve intihar eylemleri düşmanı derinden etkiler... düşman saflarına yönelik intihar eylemi sadece romanlarda yaşanmış/yaşanacak şeyler değildir..." (*Mücadele*, Sayı 24, 12 Aralık 1992.)

DHKC, bir "intihar eylemi"nden sonra yayınladıkları 302 Nolu açıklamada da şunları söyler: "Feda eylemleri halkların bu zorbalık karşısında geliştirdiği bir 'ölme' biçimidir. Feda, halkların yaşama ve yaşatma eylemidir."

SİLAHLI AYAKLANMA, SİLAHLI İSYAN VE BARİKAT SAVAŞI

Silahlı ayaklanma, iktidar güçlerinin ve askeri birliklerin belli bir merkezde toplandığı koşullarda ya da yerlerde *iktidarı ele geçirme*nin bir yolu ve yöntemidir. *Silahlı isyan* ise, iktidarı ele geçirme amacından daha çok, mevcut duruma karşı gösterilen en üst düzeyde bir tepki biçimidir.

İnsanlık tarihinde, baskı ve zulmün olduğu her yerde ve her dönemde, siyasal iktidarı ele geçirmeyi hedeflemese de pek çok silahlı ayaklanmalar ve isyanlar ortaya çıkmıştır.

Proletarya tarih sahnesine çıktığı ilk andan (1848) itibaren dünyanın değişik yerlerinde, değişik zamanlarda silahlı ayaklanmaya başvurmuştur.

Yalın proleter nitelikte ilk silahlı ayaklanma Haziran 1848'de gerçekleşti. Bu ayaklanma, 22 Şubat 1848'de Paris'te başlayan ve mart ayında Viyana, Prag ve Berlin'e yayılan "Şubat devrimi"nin bir devamı niteliğinde olmakla birlikte, yalın biçimde proleter damgasını taşıyordu.

> "25 Şubat 1848 Fransa'ya *cumhuriyeti* getirdi, 25 Haziran ise, ona *devrimi* zorla kabul ettirdi. Ve, Şubattan önce, devrim, *devlet biçiminin yıkılması* anlamına geldiği halde, Hazirandan sonra devrim, *burjuva toplumun altüst olması*, yıkılması demeye geliyordu."[1*]

Marks'ın "devrim yılları" dediği 1848-1849

yıllarında ortaya çıkan silahlı ayaklanmalar zafere ulaşamamış da olsa, içerdiği tüm dersleriyle tarihte yerini almıştır.

"Birkaç bölüm dışında, 1848'den 1849'a kadar devrim yıllıklarının her önemli kesimi, 'Devrimin Yenilgisi!' başlığını taşır.

Ama bu yenilgilerde asıl yenik düşen devrim olmadı. Yenilgiye uğrayanlar, geleneksel devrim-öncesi uzantılar, henüz şiddetli sınıf karşıtlıkları haline gelecek kadar keskinleşmemiş olan toplumsal ilişkilerin sonuçları oldu: devrimci partinin Şubat devriminden önce kopamadığı ve *Şubat zaferi* ile de kurtulamayıp ancak bir dizi *yenilgiler* sonucu kendini kurtarabildiği kişiler, yanılsamalar, düşünceler, tasarılar oldu.

Kısaca: devrimci ilerleyiş, hiç de kendi dolaysız traji-komik kazanımları ile kendine yol açmadı, tersine, ancak sımsıkı, katı, güçlü bir karşı-devrim ortaya çıkartarak, kendisine bir hasım yaratarak ve onunla savaşarak, yıkıcı parti, en sonunda gerçekten devrimci bir parti oldu."[2]

F. Engels, Ağustos 1852'de 1848-49 silahlı ayaklanmalarından çıkan dersleri şöyle özetliyordu:

"Oysa, ayaklanma ya da savaş da herhangi bir başka sanat kadar bir sanattır; savsaklanmaları, bunları savsaklayan partinin yıkımına yolaçan bazı pratik kurallara bağlıdır. Böyle durumlarda gözönünde tutulmaları gereken partilerin ve koşulların

özlüğünden mantıksal olarak çıkan bu kurallar öylesine açık ve öylesine yalındırlar ki, kısa 1848 deneyi, bunları Almanlara adamakıllı öğretmiştir. Birincisi, eğer oyununuzun bütün sonuçlarına korkusuzca göğüs germeye iyice kararlı değilseniz, ayaklanma ile hiç oynamamak. Ayaklanma, değerleri her gün değişebilen çok belirsiz büyüklükler ile yapılan bir hesaptır; düşman güçleri, her tür örgütlenme, disiplin ve yetke alışkanlığı üstünlüğüne sahiptirler; eğer onların karşısına daha üstün güçler çıkaramazsanız, bozguna uğradığınızın, hapı yuttuğunuzun resmidir. İkincisi, bir kez ayaklanma yoluna girdikten sonra, en büyük bir kararlılık ile ve saldırıcı biçimde davranmak. Savunma, her türlü silahlı ayaklanmanın ölümüdür; ayaklanma, daha düşmanları ile boy ölçüşmeden yitirilir. Düşmanlarınıza, güçleri dağınık olduğu sırada, birdenbire saldırın, ne kadar küçük olursa olsun, yeni, ama günlük başarılar hazırlayın; ilk başarılı ayaklanmanın size verdiği morali yükselterek sürdürün; her zaman en güvenilir yanda gitmeye çalışan sallantılı öğeleri böylece kendi yanınıza alın; devrimci siyasette, bugüne kadar bilinen en büyük usta olan Danton ile birlikte: *de l'audace, de l'audace, encore de l'au-dace*[3] diyerek, düşmanlarınızı güçlerini size karşı toparlayamadan, önünüzden kaçmaya zorlayın."[4]

Engels'in 1895'de Marks'ın "*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri* (*1848-50*)" adlı yapıtına yazdığı "*Gi-*

riş"te 1848-49 silahlı ayaklanmalarından çıkan dersleri ve yeni dönemdeki yerini şöyle özetlemektedir:

> "Eski tarzda ayaklanma, 1848'e kadar her yerde belirleyici olan barikatlarla sokak savaşlarının şimdi büyük ölçüde modası geçmiştir.
>
> Bu konuda hayale kapılmayalım: sokak savaşında, başkaldırmanın askeri birliklere karşı zaferi, iki ordu arasındaki bir savaşta olduğu gibi bir zafer, çok ender bir istisnadır. Ama zaten başkaldıranların bunu hedef almış oldukları durumlar da çok seyrek olmuştur. Onlar için ancak birlikleri moral bakımından etkileyerek gevşetmek, zayıflatmak sözkonusuydu, bu da savaşan iki ülkenin orduları arasındaki savaşta hiçbir rol oynamaz ya da pek o kadar büyük bir rol oynamaz. Eğer bu başarılırsa, askeri birlikler savaşmayı reddeder, ya da komutanlar başlarını kaybederler ve başkaldırma, zaferi kazanır. Ama eğer bu başarıya ulaşamazsa, o zaman, sayıca daha az birliklerle bile olsa, donatım (teçhizat), eğitim (talim), tek merkezden yönetme, silahlı kuvvetlerin sistemli bir biçimde kullanılması ve disiplin bakımından üstünlük galip gelir. Bir başkaldırma hareketinin gerçekten taktik bir eylemden bekleyebileceği en fazla şey, tek başına bir barikatın yoluna yordamına göre kurulup savunulmasıdır. Karşılıklı destek, yedek kuvvetlerin kurulması ve kullanılması, kısacası, bir mahallenin, hele hele bütün bir büyük kentin daha savunulması için

mutlaka zorunlu olan ayrı ayrı müfrezeler arasında işbirliği ancak çok yetersiz bir biçimde gerçekleştirilecektir ya da hiç gerçekleştirilemeyecektir. Silahlı kuvvetlerin belirleyici bir noktada yoğunlaştırılması elbette ki sözkonusu değildir. Bu nedenle pasif savunma, egemen mücadele biçimidir; kuvvetlerini toplayarak saldırı, elbette ki, şurada burada, fırsat düştüğünde, ama gene de ancak çok özel durumlarda, ilerlemeler ve yandan saldırılar kaydettirecektir, ama genel kural olarak geri çekilmekte olan birliklerin bıraktıkları mevzilerin tutulması ile sınırlı kalacaktır. Buna ek olarak, ordunun emrinde, toplar vardır, baştan aşağı donatılmış, talim görmüş istihkâm birlikleri, başkaldıranların hemen hemen her zaman tümden yoksun bulundukları savaş araçları vardır. Çok büyük bir kahramanlıkla yürütülen barikat savaşında bile, –Haziran 1848'de Paris'te, Ekim 1848'de Viyana'da, Mayıs 1849'da Dresden'de– saldırıyı yöneten liderler siyasal düşüncelere aldırmadıklarından salt askeri ölçütlerle hareket edince ve erleri de kendilerine bağlı kalınca, sonunda başkaldırmanın yenilgisiyle sonuçlanmasında şaşılacak bir şey yoktur.

1848'e kadar, başkaldıranların sayısız başarıları çok çeşitli nedenlerden ileri gelmiştir. Paris'te, 1830 Temmuz'unda ve 1848 Şubat'ında, İspanya'da sokak savaşlarının çoğunda olduğu gibi, başkaldıranlarla erler arasında bir sivil muhafız örgütü vardı. Bu muhafızlar, ya doğrudan doğruya ayaklanmalardan yana geçiyordu, ya da kendi oy-

nak, kararsız tutumu ile birlikler içinde de bir kararsızlık yaratıyor ve ayrıca da başkaldıranlara silah sağlıyordu. Bu sivil muhafızın, daha işin başında ayaklanmanın karşısına dikildiği yerde, Haziran 1848'de olduğu gibi, ayaklanma yenildi. Berlin'de, 1848'de, 19 Mart gecesi ve sabahında, yeni yeni silahlı kuvvetlerin akın edişi sayesinde olsun, askeri birliklerin bitkinleşmesi ve iyi yedirilip içirilmemesi yüzünden olsun, son olarak komuta kademesinin felce uğraması sonucu olsun halk kazandı. Ama her durumda da zafer, birlikler emirleri dinlemedikleri için, askeri şeflerde karar verme yeteneği eksik olduğu ya da elleri kolları bağlı olduğu için kazanıldı.

Demek ki, klâsik sokak savaşları çağında bile, barikatların, maddi olmaktan çok manevi bir etkisi vardı. Barikat, askerlerin cesaretini, dayanma gücünü sarsmak için bir çare idi. Eğer barikat, askerler çözülünceye kadar tutunursa zafer elde ediliyordu; yok, tutunamazsa yenilmek vardı. Bu, gelecekte de sokak savaşının başarı olasılıkları incelendiği zaman akılda tutulması gereken başlıca noktadır.

1849'da bu görünüm oldukça kötüydü. Burjuvazi her yerde hükümetlerden yana geçmişti. Ayaklanmaya karşı yola çıkan askerleri "uygarlık ve mülkiyet" selamlıyor ve ağırlıyordu. Barikatlar, çekiciliğini, büyüsünü yitirmişti; asker, barikatların ardında artık "halkı" değil, birtakım başkaldıranları, kışkırtıcıları, yağmacıları, her şeyi paylaştırmak isteyenleri, toplumun tortusunu görü-

yordu; subay, zamanla, sokak savaşlarının taktik biçimlerini öğrenmişti, artık, düpedüz, kendini gizlemeden beklenmedik bir barikatın üzerine doğru yürümüyordu, ama bahçelerden, avlulardan, evlerden geçerek onu çeviriyordu. Ve biraz beceriyle, bu, artık onda dokuz başarıya ulaşıyordu.

Ama o zamandan beri daha çok şey değişti ve hepsi de askerlerin lehinde oldu. Büyük kentler önemli bir genişlik kazandıysa da ordular daha da fazla büyüdü. 1848'den beri Paris ve Berlin, o zamanki durumlarının dört katına çıkmadılar, ama garnizonları bunun da ötesinde çoğaldı. Bu garnizonlar, demiryolları sayesinde, yirmi dört saatte iki katlarının üstüne çıkabilirler ve yirmi dört saatte dev ordular haline gelecek kadar büyüyebilirler. Muazzam bir şekilde takviye edilen bu birliklerin silahları eskisiyle ölçülemeyecek kadar daha etkilidir. 1848'de basit horozlu tüfek vardı, şimdi ise küçük kalibreli ve mekanizmalı tüfek, ilkinden dört kere daha uzağa, on kere daha isabetli ve on kere daha çabuk ateş ediyor. Eskiden topçunun göreli olarak az etkili gülleleri ve obüsleri vardı; bugün bir tanesi en iyi barikatı un ufak etmeye yetecek, çarpınca patlayan havan topu mermileri var. Eskiden duvarlar, istihkâmcıların sivri kazması ile delinirdi, bugün dinamit lokumları kullanılıyor.

İsyancılar tarafında ise, tersine, bütün koşullar daha da kötüleşti. Halkın bütün katmanlarının sempatisini toplayacak yeni bir ayaklanma pek güç olacaktır; sınıf mücadelesinde, bütün orta katmanlar, hiçbir za-

man, karşı yönde, yani burjuvazinin çevresinde toplanmış gerici partiyi hemen hemen tamamen ortadan kaldıracak biçimde, yalnızca proletaryanın çevresinde toplanmayacaklardır kuşkusuz. Şu hâlde, "halk", her zaman bölünmüş görünecektir ve bundan dolayı güçlü bir kaldıraç, 1848'de o kadar yüksek etkinliği olan bir kaldıraç eksik olacaktır...

Son olarak, 1848'den bu yana büyük kentlerde kurulan mahallelerin uzun, dümdüz ve geniş caddeleri, yeni topların ve yeni tüfeklerin etkinliklerine uyarlanmış gibidir. Bir barikat çatışması için Berlin'in kuzey ve doğusundaki yeni işçi semtlerini seçecek bir devrimcinin çılgın olması gerekirdi.

Bu demek midir ki, gelecekte sokak savaşları hiçbir rol oynamayacaktır? Hiç de değil. Yalnız şu demektir: 1848'den bu yana koşullar, sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, birlikler için ise çok daha elverişli olmuştur. Şu hâlde bir sokak çarpışması, gelecekte, ancak bu elverişsiz durum başka etmenlerle kapatıldığı, giderildiği taktirde başarılı olabilir. Onun için, sokak çarpışması, büyük bir devrimin başlarında, gelişmesi sırasında olduğundan daha seyrek olacaktır ve bu işe daha büyük kuvvetlerle girişmek gerekecektir. Ama o zaman da bu büyük kuvvetler, bütün Fransız Devrimi'nde, 4 Eylül ve 31 Ekim 1870'te Paris'te olduğu gibi, kuşkusuz, açık saldırıyı barikatın pasif taktiğine yeğ tutacaklardır."[5]

Paris Komünü de proletaryanın 72 günlük

ilk iktidarı da silahlı ayaklanmanın sonucu olmuştur. Ama yeni dönemin, emperyalist dönemin ilk klasik silahlı ayaklanması (Engels'in sözünü ettiği tarzda) Rusya'da 1905 Devrimi'yle gerçekleştirilmiştir.

1905 Rus Devrimi, bir kez daha "Devrimin Yenilgisi!" başlığını taşımışsa da 1917 Şubat ve Ekim Devrimi'nin üzerinde yükseldiği tarihsel bir temeli yaratmıştır.

EKİM DEVRİMİ VE SOVYETİK AYAKLANMA

Rusya'da 1917 Şubat Devrimi, bir kez daha klasik silahlı ayaklanmanın pratiğe geçirildiği bir devrim yaratırken, proletaryanın 72 yıllık sınıf iktidarını yaratan Ekim Devrimi, sözcüğün tam anlamıyla *yeni dönemin yeni* bir silahlı ayaklanmasıyla zafere ulaşmıştır.

Klasik silahlı ayaklanmalardan farklı olarak, Ekim Devrimi'ni yaratan bu silahlı ayaklanma *önceden* planlanmış ve örgütlenmiş bir faaliyetin ürünü olmuştur. Bu nedenle, bu ayaklanmayı planlayan ve örgütleyen marksistler "komploculuk"la, blankicilikle de suçlanmışlardır.

> "Marksistleri, ayaklanmayı bir sanat olarak gördükleri için, blankicilik olarak suçlamak! Ayaklanmanın bir *sanat* olduğunu açıklayarak, onu bir sanat olarak ele almak gerektiğini, ilk başarıları kazanmak ve kargaşalık içine düşmesinden yararlanarak, düşmana karşı *yürüyüşü* aksatmaksızın,

başarıdan başarıya ilerlemek gerektiğini, vb., vb. söyleyerek bu konudaki fikrini en belirgin, en açık ve en kesin bir biçimde açıklayanın Marks'ın da kendisi olduğunu hiçbir Marksist yadsıyamayacağına göre, gerçeğin bundan daha apaçık bir çarpıtılması olamaz.

Başarmak için, ayaklanma bir komploya değil, bir partiye değil, ama öncü sınıfına dayanmalıdır. İşte birinci nokta. Ayaklanma *halkın devrimci atılımına* dayanmalıdır. İşte ikinci nokta. Ayaklanma, yükselen devrim tarihinin, halk öncüsünün etkinliğinin en güçlü olduğu, düşman saflarında ve *devrimin güçsüz, kararsız, çelişki dolu dostlarının saflarında duraksamaların* en güçlü oldukları bir *dönüm noktasında* patlak vermelidir; İşte üçüncü nokta. Ayaklanma sorununu koyma biçiminde, *Marksizmin blankicilikten* ayrılması sonucunu veren üç koşul, işte bunlardır."[6]

Lenin'in saptadığı bu koşullar altında ortaya çıkan yeni tip silahlı ayaklanmayı klasik silahlı ayaklanmalardan ayırmak için "*Sovyetik Ayaklanma*" olarak tanımlanmıştır.

Emperyalist aşamada devrimlerin yönünün Batı'dan Doğu'ya dönmesiyle birlikte, silahlı ayaklanmalar bir kez daha tarih sahnesine çıkmıştır.

HALK SAVAŞI VE SİLAHLI AYAKLANMA

Çin'de 1 Ağustos 1927 Nançang Ayaklanması, 9 Eylül 1927'de Güzhasadı Ayaklanması ve 11 Aralık 1927'de Kanton Ayaklanması, bir yanıyla Lenin'in ortaya koyduğu yönde ilerleyen silahlı ayaklanmalar olurken, diğer yanıyla yeni bir savaş stratejisinin başlangıcını oluşturmuştur.

Bu yeni savaş stratejisi, Mao Zedung tarafından formüle edilmiş ve Vietnam Devrimi'yle birlikte en üst boyuta ulaştırılmış olan *halk savaşı stratejisi*dir.

Bu yeni strateji, Giap'ın ifade ettiği gibi, silahlı ayaklanma ile silahlı mücadelenin (temel olarak gerilla savaşı) yeni bir bileşimidir. Bu yeni stratejinin ilk kez Çin'de ortaya çıkması da tesadüf değildir.

Çin demokratik halk devrimi, Sun Yat Sen'in birbiri ardına gelen silahlı ayaklanma girişimleri ve 1911 Devrimi'nin üzerine yükselmiştir.

Bu tarihsel temel üzerinde tarih sahnesine çıkan Çin Komünist Partisi de Komintern'in gözetimi ve yönetimi altında silahlı ayaklanmaların klasik tarzına uygun biçimde 1927 ayaklanmalarını düzenlemiştir. Ancak bu ayaklanmaların, ne kadar cüretkâr olursa olsun, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülke olan Çin'in somut tarihsel koşullarına uygun olmadığı yenilgilerle ortaya çıkmıştır.

ÇKP'nin 1927 silahlı ayaklanmaları, "Feodalizme karşı, feodal sopa ile sömürülen halkın, özellikle hemen hemen serf statüsünde olan köylülerin –çelişkiler çok keskin– spontane patlamalarının ve isyanlarının" örgütlenmiş bir biçimi

olmuşsa da ortaya çıkan yenilgiyle, yeni bir savaş tarzının (gerilla savaşı) ve yeni bir stratejinin (halk savaşı stratejisi) doğuşuna yol açmıştır.

Bu strateji, "Silahlı güçlerle politik güçleri, silahlı mücadele ile politik mücadeleyi, silahlı ayaklanma ile devrimci savaşın birleştirilmesi"-ne (Giap) dayanır. Dolayısıyla klasik ya da yeni tarihsel koşullara uyarlanmış (bir bakıma "Sovyetik Ayaklanma" denilebilecek) bir silahlı ayaklanma çizgisi değildir. Silahlı ayaklanma ile silahlı mücadeleyi, özel olarak da gerilla savaşını birleştiren bu yeni strateji, silahlı ve kitlesel ayaklanmanın kendiliğinden (spontan) niteliğini ortadan kaldırmış ve halk ordusuna dayanan yeni bir yönelimini ortaya çıkarmıştır.

Burada vurgulanması gereken yan, silahlı ayaklanmanın *siyasi iktidarı ele geçirmenin* bir aracı olduğu gerçeğidir. Engels'in çok açık biçimde uyardığı gibi, silahlı ayaklanma "savaş türünden" bir sanattır ve "oyununuzun *sonuçlarını*" karşılamaya hazır olmadıkça ayaklanmayla oynanmamalıdır. Yeni tarihsel koşullarda bu uyarının temelinde yatan, kentlerin "eskisi gibi" (klasik) sokak savaşlarına uygun olmaması (dar sokaklar yerine geniş caddeler ve bulvarlar) ve düşmanın askeri güçlerinin teknik üstünlüğüdür.

Bu koşullarda, yani *düşmanın maddi ve teknik olarak güçlü olduğu* koşullarda, iktidar mücadelesi silahlı ayaklanma ekseninden silahlı mücadele eksenine doğru evrilmiştir.

SAVAŞ, "KENT SAVAŞI" VE SİLAHLI AYAKLANMA

Silahlı ayaklanma *barikat savaşına* dayanırken, silahlı mücadele *gerilla savaşına* dayanır. Dar sokaklara sahip eski (feodal ya da yarı-feodal) kentler kısmen barikat savaşı için uygun görünürse de, bu savaş tarzıyla siyasal iktidarın ele geçirilmesi (Engels'in vurguladığı gibi) artık mümkün değildir.Özellikle Hausmann'ın Paris'te yaptığı "kentsel dönüşüm projesi"yle barikat savaşına elverişli sokak yapısı tümüyle değiştirilmiştir. Büyük ve geniş caddeler, bulvarlar, meydanlar oluşturulmuştur. Bu "*Haussmann*" yöntemini Engels şöyle değerlendirir:

> "... üstüste inşa edilmiş işçi mahallelerinin tam ortasında, uzun, düz ve geniş yollar açmaktaki ve onların her iki yanına büyük lüks binalar sıralamaktaki amaç, *barikat savaşını stratejik olarak güçleştirme* amacının yanısıra hükümete bağımlı, özellikle bonaparçı bir inşaat kesimi proletaryası yaratmak ve kenti tam anlamı ile bir *lüks kenti* haline dönüştürmektir. 'Haussmann' derken ben, büyük kentlerimizden ve özellikle merkezi konumlu olanlarda, bu uygulama, ister kamu sağlığı ve güzelleştirme kaygıları, ister büyük merkezi konumlu işyeri istemi, ya da ister demiryolları, sokaklar vb. yapımı gibi trafik gereksinmeleri nedeniyle ortaya çıkmış olmasından bağımsız olarak, şimdi genelleşmiş olan işçi sınıfı mahallelerinde gedikler açılması uygulanmasını kastediyorum. Nedenler ne kadar farklı olursa

olsun, sonuç her yerde aynıdır: Bu pek büyük başarısından dolayı burjuvazinin her fırsatta kendini yüceltmesine refakat eder biçimde en rezilane ara sokaklar ve dar yollar ortadan kalkar..." (abç)[7]

Ve Engels, her zaman olduğu gibi, diyalektik bakış açısıyla değerlendirmesini sürdürür:

"ama – hemen başka bir yerde, ve çoğunlukla en yakın mahallede tekrar ortaya çıkarlar."[8]

Böylece, bir yanıyla barikat savaşlarına karşı yeni bir kent yapısı ortaya çıkartılırken, diğer yanıyla eski tarzda (ki buna gecekondu mahalleleri denilebilir) mahalleler yeniden ortaya çıkar. Artık barikat savaşı, eskisi gibi bütün kenti kapsayamaz. Bunun yerine yeni kent yoksullarının eski tarz mahallelerindeki tekil direniş odakları sözkonusu olabilir.

Bu durumda bu eski tarz mahallelerin dışında bir silahlı gücün varlığı her dönemkinden çok daha fazla önem kazanmıştır. Bu yönüyle de "Haussmann" tarzı kentsel dönüşümle ortaya çıkan yapı yeni bir silahlı ayaklanma ve "kent savaşı" ortaya çıkarma potansiyelini taşımaktadır.

Yine de "kent savaşları" günümüzde de varlığını sürdürmektedir. En gelişmiş haliyle dün Somali'de, bugün Suriye'de ortaya çıkan "kent savaşları", ne silahlı ayaklanmanın bir parçasıdır, ne de iktidarı ele geçirmenin aracıdır. Bu "kent savaşları"nın ayırıcı özelliği, merkezi otoritenin güçsüzleşmesi ve parçalanmışlığıdır. Bu yönüyle "kent savaşları", bir kentin ya da bir kentin içinde

belli mahallerin belli bir süre ele geçirilmesinden ibarettir. Bunun en tipik örneği olarak Stalingrad direnişi gösterilebilse de en gelişmiş biçimleri *iç savaş* koşullarında ortaya çıkmaktadır.

Stalingrad, düzenli birlikleri yenilmiş ya da dağıtılmış Kızıl Ordu'nun bir kent direnişidir. Her bina, her yıkıntı, her taş, her tuğla yeni bir direniş odağı olarak kullanılmıştır. Direniş, Kızıl Ordu'nun yeniden düzenlenmesi ve güçlendirilmesine kadar savaşı sürdürme iradesinin ifadesidir.

Diğer bir "kent savaşı" örneği de faşist Franko güçlerine karşı Madrid'in savunulmasıdır.

Madrid, İspanya iç savaşının merkezi ve cumhuriyetçi güçlerin komuta merkezi olarak öne çıkarken, faşist güçlerin "nihai hedefi" olmuştur. Madrid'in düşmesi, cumhuriyetçi iktidarın düşmesi ve faşistlerin iktidarı ele geçirmeleriyle özdeştir. Cumhuriyetçi güçlerin ülkenin her yanında yenilgiye uğratılmasının ardından faşist güçlerin Madrid kuşatması fazla uzun sürmemiştir. Tüm cephelerdeki yenilgilerin ardından Madrid, ünlü "*No Pasaran*"sloganının ortaya atıldığı kent, birkaç aylık kuşatma sonucunda 28 Mart 1939'da düşmüştür. Yaratılan "algı"nın aksine, 26 Ocak 1939'da Barcelona'nın düşüşünden sonra Madrid'te önemli bir direniş ve çatışma ortaya çıkmamıştır.

Şimdi "kent savaşları" başlığı altında *yeni* bir *barikat savaşı* ortaya çıkmıştır.

Bu yeni barikat savaşı, doğrudan iç savaş koşullarında ortaya çıkan bir çeşit direniş ve *savunma* savaşıdır. Ama her durumda kentin ya da bölgenin dışında bir silahlı gücün varlığını öngerektirir.

İkinci olarak, bu yeni barikat savaşı, eskisi

gibi siyasal iktidarın ele geçirilmesinin yöntemi olan silahlı ayaklanmanın bir parçası değildir. Silahlı ayaklanma (genel ya da kısmi), merkezi, özellikle kırsal alanlarda oluşturulmuş bir silahlı gücün kentleri ele geçirmeye yönelik harekâtında *ikincil* unsur olarak ortaya çıkar. Bu da bir çeşit kentlerdeki iktidar güçlerinin kent ayaklanması yoluyla kıskaca alınmasıdır. Bu nedenle, yeni barikat savaşı ve silahlı ayaklanma, merkezi silahlı güçlerin kentlere yönelik saldırısıyla *eşgüdümlü* olarak yürütülen ve merkezi silahlı güçlerin ayaklanma bölgesine *ulaşana kadar* sürdürülmesi gereken tamamlayıcı (ikincil) bir savaş yöntemi olmaktadır. Bu gerçekleşmediği takdirde kentlerdeki ayaklanmanın ve barikatların ezilmesi kaçınılmazdır. Eski tarz barikat savaşından geriye sadece "barikat"ın kendisi kalmıştır.

Üçüncü olarak, yeni barikat savaşı, sadece silahlı unsurların planlı ve bilinçli yürüttükleri bir "ayaklanma" başlangıcı olmanın ötesinde, geniş halk kitlelerine yapılan ayaklanmaya katılım çağrısıdır. Bu çağrı hedefine ulaştığı oranda barikat savaşı genel (silahlı) ayaklanmaya dönüşür. Ancak bu da sınırlı alanlarda ve iç savaş koşullarında geçerlidir.

Bütün bunların dışında "barikat savaşı" değişik amaçlar için de kullanılabilir. Örneğin, kentin belli bir bölgesine yönelik düşman saldırısını yavaşlatmak amacıyla da "barikat"lar kurulabilir. Bu durumda Lenin'in Moskova ayaklanmasına ilişkin söylediği tarzda, gerilla savaşıyla birleştirilmiş bir "barikat" savaşı sözkonusudur.

Bunlar, silahlı ayaklanmanın ve onun bir parçası olan barikat savaşının bir savaş sanatı olduğunu ve bu sanatı uygulayabilmek için ger-

çek önkoşulların bulunması gerektiğini ortaya koyar. Ve Engels'in ifade ettiği gibi, sonuçlarına katlanılamayacağı durumlarda asla bununla "oynanmamalıdır".

Tüm bu tarihsel gelişmeye ve bunlardan çıkan derslere rağmen "barikat savaşı"nın *güç gösterisi* aracı olarak da kullanılabildiği durumlar vardır. Burada barikat savaşının, sınırlı da olsa, belli bir hedefi yoktur. Amaç, sadece güç göstermektir. Bu güç gösterisi ya da güç oyunu, yukarıda sözünü ettiğimiz siyasal iktidarı ele geçirme hedefinin çok uzağında yer alır ve sadece askeri teknikle belirlenen sonuçlar üretir. Bu yüzden, güç oyunu, her ne kadar "silahlı ayaklanma" görünümünde olsa da her ne kadar "barikat"lara dayansa da iktidar mücadelesinin bir parçası olarak yorumlanamaz. Suriye'de (ve bazı iç savaşlarda) görüldüğü gibi, bu tür "silahlı ayaklanmalar" ve "barikat savaşları" *dış güçlerin desteğini kazanmaya yönelik* güç gösterisinden ibarettir. Dış güçlerin yardımı ve desteği olmaksızın ilerleme de sağlayamaz. Sonuçta, bir iktidar mücadelesi sözkonusuysa, bu yolla, yani dış güçlerin devreye girmesiyle, devreye girmelerinin sağlanmasıyla iktidarın ele geçirilmesi olanaklı olabilir. Bu da bu yazının ve devrimci mücadelenin kapsamı içinde değerlendirilemez.

Şubat 2016

Dipnotlar

[1] Marks, *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri* (*1848-50*) *Seçme Yapıtlar*, Cilt: I, s. 277
[2] Marks, *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri* (*1848-50*), , *Seçme Yapıtlar*, Cilt: I, s. 249-250
[3] Cüret, cüret, daha fazla cüret
[4] Engels, Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim, *Seçme Yapıtlar*, Cilt: I, s. 451-452
[5] Engels, Karl Marks'ın *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri [1848-1850]*'ne yazdığı *Giriş*, *Seçme Yapıtlar*, Cilt: I, s. 239-242
[6] Lenin, *Marksizm ve Ayaklanma*, Eylül 1917
[7] Engels, "Konut Sorunu", *Seçme Yapıtlar*, Cilt: II, s. 417
[8] Engels, "Konut Sorunu", *Seçme Yapıtlar*, Cilt: II, s. 417

"SOL"UN HALLERİ VE İSLAMİ TERÖR

2015 1 Kasım seçimlerinin üzerinden üç ay geçti. "Sol"un, –isterseniz "Türkiye solu" diyebilirsiniz– "*kış sezonu*"na, 1 Kasım seçimlerinin "beklenmedik" sonuçları karşısında içine girdiği şaşkınlık, kaygı, apolitikleşme (depolitizasyon), "bu millet adam olmaz" içtepisi, (Ankara katliamının yaratmış olduğu) korkuyla tam bir pasifizme ve hatta yer yer, kesim kesim *teslimiyetçiliğe* dönüştü.

Bir açıdan "*kış sezonu pasifizmi*", "sol"un geleneksel ve kronik legalizm hastalığının neredeyse "klasik" özelliğidir. Hemen her kış, günler kısalıp geceler uzayınca, havalar soğuyunca ortaya çıkan içe kapanıklık (melankoli) ve (artık ülkemizde vaka-i adiyeden olan) depresyon "sol"u bütünüyle pençesine alır.

Kısa kış günleri, kısa süren birkaç panel, sanatsal etkinlik vb. dışında "kitlesel" denilebilecek hiçbir etkinliğin yapılmadığı, herkesin evine kapandığı, "melankoli"nin bireysel düzeyde görünür olduğu, karamsarlığın, kaygının ve korkunun egemenliğinde bir "psikolojik" ortamda yaşanır. Böyle bir ortamda (hazır günler kısalmışken) kitle mücadelesi ve kitle eylemleri neredeyse hiç gündeme gelmez, daha da önemlisi, kitle mücadelesi ve eylemlerine yönelik çağrılar bile ortalıkta görünmez.

Bu durum, yaz geldiğinde, "sol"un tümüyle

tatile çıkması gibi, ülkemiz solunun dönemsel hareketsizliğinin (ya da kış ile yaz arasında kalan ilk ve sonbahar günlerine denk düşen dönemsel hareketliliğinin) "olağan", "alışılagelen" halidir.

Böylece "sol" ya da toplumsal mücadele, kış aylarında eve kapanır, yaz aylarında tatile, "yaz kampları"na gider. Bu neredeyse "tarihsel" ("makus" bir tarih) diyebileceğimiz bir olgudur.

Bu olgu, devrimin "*ne zaman* olacağı"nı düşünenler (ya da hesaplayanlar) ile devrimin *nasıl yapılacağı*nı düşünen ve bu yönde hareket eden devrimciler arasında *gerçek* bir farklılığın görünür olduğu bir durumun ifadesidir.

Birinciler, yani devrimin "olacağı"nı düşünen ve Godot'yu bekler gibi devrimin olacağı "günü" beklerler. Bireysel ve tekil düzeyde her biri birer Oblomov'durlar. Oblomov'un hırkası (sabahlığı) ve puflu terlikleriyle Godot'yu ("devrimi") beklemek ve beklerken "devrim"e ve "*devrimden sonra*"sına ilişkin bolca konuşmak bu kesimlerin tipik özelliğidir.

Çok düşündüklerinden ve çokça konuştuklarından, "kış günleri", bu alanlarda onların en "üretken" oldukları zamanlardır. Kendi bireysellikleriyle başbaşa kalabildikleri, "kitle" eylemleri ile kendi dünyalarından uzaklaştırılmadıkları bu "kış günleri", onların pasifist ideolojileriyle, "risk"siz ya da "riskler"i (özellikle çatışmak, ölmek, tutuklanmak ve hatta "psikolojik" bile olsa işkence görmek gibi bireysel "risk"leri) en aza indirilmiş siyasal görüşleriyle ve siyasal tutumlarıyla tam bir uyum içindedir. Hatta, kendileri gözaltındayken, maaşları (emeklilik maaşı da olabilir) çekilebilsin ve kendisine harçlık gönderilebilsin de, gerisi çok önemli değildir! Nezarette

gönül rahatlığıyla yatar olurlar.

Devrimin, er ya da geç "*olacağına*" inandıklarından, devrimin "olabilmesi" için üstlerine düşen "herşeyi" (elbette "risksiz") yapmaya da hazırdırlar. Ne de olsa devrim, kendisinin "olması"nı sağlayan "nesnel süreçlerin nesnel bir sonucu"dur. Öznel çabalar ya da katkılar, olsa olsa bu "nesnel"liğin koşulları *altında* ve *içinde* bir işleve sahiptir. Bu nedenle de "devrimci demokratlar" gibi, "goşistler" gibi, "anarşistler" gibi, silahlı mücadeleyi benimsemiş devrimciler gibi, "*ölüm, nereden ve nasıl gelirse gelsin, hoş geldi, safa geldi*" pervasızlığına "asla ve kat'â" sahip değillerdir.

Zaten nesnel koşullar olgunlaştığında "olacak" olanı hiçbir "güç" önleyemeyeceğinden, bu nesnel koşulların olgunlaşacağı günü iple çekerler. Ama "ip", ya "uzun"dur ya da kördüğüm olmuştur. Bu nedenle de "o güne" ulaşamazlar.

"Sol"daki, daha tam ifadeyle, legalist (yasalcı, mevcut düzenin mevcut yasalarının sınırları içinde hareket eden) soldaki "kış sendromu", kitle mücadelelerinde tam bir ataletle, durgunlukla, hareketsizlikle ve gelişen siyasal olaylara karşı tam bir duyarsızlıkla nitelenebilir.

İlkbahar aylarında sığınaklardan çıkan, sonbaharın son aylarında yeniden sığınaklarına giren "kırsaldaki gerillalar"ın neredeyse *kentsel* izdüşümüdürler. Bu tür "gerillalar" yoğun kış günlerinde sığınaklarından çıkamadıkları gibi, bunlar da kentlerdeki evlerinden (birkaç sanat etkinliği, sergi, panel vb. dışında) dışarı çıkmazlar.

Böylesi bir "kış" olgusunun olduğu bir ülkede, toplumsal ve siyasal süreçler de bu durumla

uyumlu gibi görünür. “Siyaset”, “parlamenter siyaset”, Aralık ayındaki “yoğun bütçe görüşmeleri”nin ardından tam bir “kış uykusu”na girer. “Sol siyaset”in “kış uykusu” ile “parlamenter siyaset”in “kış uykusu” eşzamanlı (senkronize) olarak birbirini destekler ve birbiriyle “uyum”ludurlar. Uzun ve kasvetli “kış geceleri”nde besiye çekilirler, yağlanırlar.

Ama bir de “ötekiler” vardır. ***Devrimcinin görevinin devrim yapmak*** olduğunu bilen bu “ötekiler”, yazın sıcağına, kışın soğuğuna aldırmaksızın devrim için ellerinden geleni, üstlerine düşeni ve fazlasını yapmaya çalışırlar. “Yaz”a ve kış”a aldırmaksızın mücadele ederler, savaşırlar, vururlar ve vurulurlar. Pek çok devrimci kışın tam ortasında savaşarak yaşamlarını yitirmişlerdir. Onların kitabında “durmak”, “ara vermek”, “tatil yapmak” vb. şeyler yoktur. Tek yapmak istedikleri şey devrimdir ve devrim yapmak için de yapamayacakları şey yoktur.

İşte “geleneksel sol”un bu iki tarafı tam bir kutupsallık içindedir. Birisi “kış” günlerini, deyim yerindeyse uyuklayarak geçirirken, diğeri (ya da “ötekiler”) uyumak zorunda kaldığı her saat için, her dakika için hayıflanır.

Evet, 1 Kasım seçimlerinin üzerinden üç ay geçti.

1 Kasım'da hiç kimse AKP'nin “açıkara” seçimi alacağını beklemediğinden, AKP'nin bir kez daha %49 düzeyinde oy alması özellikle ilerici, demokrat ve solcu kesimler için tam anlamıyla bir “sürpriz” oldu ve “şok” etkisi yarattı. Bir kez daha başlar eğildi, bir kez daha moraller çöktü, bir kez daha umutlar tüketildi, bir kez daha karamsarlık baş gösterdi. Kimsenin ağzını “bıçak”

açmıyordu. "Şok" öylesine şiddetli oldu ki, en radikal "seçim boykotçusu" kesimler bile onun şiddetinden uzak kalamadı.

Kendilerini PKK/HDP çizgisinde konumlandırmış olanların, PKK/HDP tarafından gelecek "işaret"i bekleyenlerin, her fırsatta "silah"tan, "silahlı mücadele"den söz edenlerin bile nutku tutuldu. Bütün varlıklarını legal örgütlenmelerine, legal faaliyetlerine bağlamış olan kesimler gibi "şok"u atlatabilmek için "zaman"a ihtiyaç duyar hale geldiler. Ne de olsa, "zaman en iyi ilaçtı"!

İşte böylesi bir ortamda PKK'nin "*hendek savaşları*" ("silahlı isyan" vb.) ülkenin baş gündem maddelerinden birisi olarak "kış" günlerine damgasını vurdu.

Aylardır sürüp giden "sokağa çıkma yasakları", sokak çatışmaları, ölümler vb. olaylar dizisi, "sol"un tam da "seçim şoku"nu "zaman"a *yayarak* geçiştirmeye çalıştığı günlere denk geldi.

Recep Tayyip Erdoğan, 1 Kasım seçimlerinde elde ettiği "zafer"in yarattığı "özgüven patlaması" içinde devletin tüm güçleriyle Kürt kentlerine saldırırken, bombalanmış, kurşunlanmış, delik-deşik olmuş evlerin görüntüsü insanları "bir şey yapma"ya zorlarken, "sol", legalist sol, öylesine "izleyici" konumunda kalakaldı.

Hiç tartışmasız, PKK'nin "*hendek savaşları*"yla "ne yapmak istediği"nin belirsizliği, onlarca yıllık pragmatizmi ve "araçsallaştırma" politikasıyla birleşerek, insanları kararsızlığa yöneltmiştir.

Devletin yoğun saldırısı karşısında yaşananlar (mağduriyetler, zorla göç etmeler vb.), bir yandan insanları ("sol" "kış sezonu"na girdiği için örgütler değil, tekil insanlar söz konusudur)

"*bir şey* yapılması gerektiği" düşüncesine yöneltirken, 1 Kasım "şoku" altında "nasıl *bir şey*" yapılabileceği boşlukta kalmıştır. 1.100 "akademisyen"in imzaladığı "**suça ortak olmayacağız**" bildirisi böyle bir boşlukta ortaya çıkmış "klasik" "bir şey" olurken, bildirinin ardından akademisyenlere yönelik operasyonlar tam bir *örgütsüzlük* ve dağınıklık halini ortaya koymuştur.

Bugün, daha tam ifadeyle, 22 Temmuz'dan bugüne kadar, PKK, "*hendek savaşları*"nı olanca gücüyle sürdürürken, "devlet", Recep Tayyip Erdoğan'ın "tek adam"lığıyla özdeşleşen devlet, olanca ve olabildiğince gücüyle (tankıyla, topuyla ve tüm vahşiliğiyle) saldırısını sürdürmektedir.

Görüntüler, iç savaştan daha çok "*kent savaşı*" görüntüleridir.

1 Kasım sonrasının "hendek" ve "barikat" görüntüleri, giderek yıkılmış, bombalanmış, kurşunlanmış kent görüntülerine dönüşmüştür.

Bu görüntüler arasında, "Batı"ya, yani Türkiye'nin batısına tam bir "izleyicilik" egemen olurken, neo-liberal solcular başta olmak üzere pek çok kesimde PKK'nin bu kent savaşlarıyla "nereye" varmak istediği tartışılır hale gelmiştir.

Legalizm, yani yasalcılığın neredeyse "tek siyaset yolu" olarak hükümranlık kurduğu ve hatta bunun sadece "seçimler" boyutuyla ele alındığı "sol" da bu tartışmalara *bir biçimde* dahil olmuştur. Ama en temel sorunlardan birisi, soldaki legalizm ve bunun pasifizmi (ve de teslimiyetçiliği) olurken, ikincisi, legalistleri desteklemeyen kesimlerde bile egemen olan PKK'nin "çizgisi"ne duyulan *güvensizlik*tir.

PKK, 90'lı yıllardan itibaren, sözcüğün tam anlamıyla pragmatist bir hareket haline dönüş-

müştür. "İlkesel" denilebilecek neyi varsa, hepsi pragmatizme kurban edilebilmektedir, edilmiştir. Daha dün "çözüm sürecinden", "müzakere"den, "Eşme ruhu"ndan söz edilirken, bugün "sonuna kadar savaş" sloganları atılabilmektedir. PKK pragmatizmi, son yayınlanan "*İmralı Tutanakları*" kitabında çok açık biçimde sergilenmektedir.[1] "Devlet"le, devletin istihbarat örgütüyle (MİT), dahası istihbarat şefiyle içli dışlı olan, iltifatlar yağdıran bir siyasal hareketin, legalist de olsa kendisinin belli "ilkelere" sahip olduğunu düşünen "sol"un "ortak payda" bulabilmesinin koşulları neredeyse yok gibidir.

İster kendilerini PKK/HDP çizgisinde konumlandırmış olsunlar (kendilerini bu çizgiyle özdeşleştirenler dışında), ister bu konumlanmanın dışında yer alsınlar ya da almış görünsünler, PKK pragmatizmi ile "sol"un oportünist "ilkeleri" arasında kesin bir karşıtlık vardır. Pragmatizmin (ilkesizliğin) oportünizmi ile oportünizmin pragmatizminin (ilkesizliğinin) böylesine bir karşıtlık içine girmesi, bir tarafın (PKK) silahlı güçlere dayanması, diğer tarafın ise tümüyle "seçimlere", "sandığa" bağlı olmasından kaynaklanmaktadır.

"Silah" ile "demokrasi" (elbette varolmayan, ama varmış gibi yapılan "demokrasi"), "silahlı mücadele" ile "demokratik mücadele", legal ve illegal mücadele biçimlerinin "birlikte" yürütülmesi gibi bir "uyumluluk" göstermez. Her durumda bunlardan birisi temel, diğeri tali, yani ikincil olmak durumundadır. Süreç olarak da (*stratejik düzeyde*) temel olan, *taktik düzeyde* tali (ikincil) olabilse de, uzun dönemde her zaman temel olmayı sürdürür. Sorunlar da bu boyutlarda ortaya çıkmaktadır.

PKK açısından "silahlı mücadele" ve bunun bir biçimi olarak gerilla savaşı, süreç olarak, stratejik düzeyde *temel*dir (altını çizelim ki, PKK'nin silahlı mücadeleyi, gerilla savaşını "temel" alması, "*temel mücadele biçimi*" olarak tanımlanamaz). HDP gibi legal yollar sadece bu "temel" içinde ve arasında yer alan "taktik" denilebilecek "açılımlar" olarak ortaya çıkmaktadır. "Temel" hiçbir biçimde ve hiçbir koşulda ikincil hale getirilmemektedir. PKK'nin varlık koşulu, kitle içindeki gücünün kaynağı, her durumda bu "temel"e bağlıdır.

"Çözüm süreci" denilen, sonuçta AKP'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın "seçim taktikleri"nin bir aracı olan "görüşmeler", bu "temel" noktasında "çıkmaza" girmiştir.

İkinci bir sorun da budur.

A. Öcalan'ın meşhur "Newroz" açıklamasında "silahlı mücadele dönemi sona ermiştir" denilmişse de bunun nasıl olacağı belirsizlik içinde bırakılmıştır. Tıpkı "devlet"le "görüşme/müzakere" yoluyla "demokratik özerklik"in sağlanması ile "tek taraflı" "demokratik özerklik" ilanlarının yarattığı belirsizlik gibi.

Ortada bir "niyet" (belki de "iyiniyet") beyanı vardır: Devletle (ki bu "T.C. devleti" olmaktadır) "karşılıklı görüşüp anlaşarak" "barış"ın tesisi ve bu yolla "demokratik özerklik"in "elde edilmesi".

"Devlet" ve de büyük çoğunluk bu "niyet"e kuşkuyla bakmaktadır. Kuşkunun kaynağı, "Bağımsız Kürdistan"ın kurulmasının nesnel koşulları yokken, bu yolla oluşturulacak "demokratik özerklik"in bir "ara aşama" ya da "geçiş aşaması" olup olmayacağıdır. Bir başka ifadeyle, "gö-

rüşmeler" yoluyla oluşturulacak "demokratik özerklik"in, uygun bir uluslararası konjonktürde "bağımsızlık" ilanına zemin hazırlayıp hazırlamayacağıdır.

Bu kuşku, özellikle küçük-burjuva eğitim görmüş kesimlerde zaman zaman yoğunlaşmaktadır. Bu kuşku, açık ve net biçimde *ulusların kendi kaderini tayin hakkı*, yani *ayrı devlet kurma hakkı* tanınmadan, sanki tanınmasına da *gerek yokmuşçasına*, "özerklik"le yetinileceği söyleminin yarattığı bir kuşkudur.

Dahası uluslararası "konjonktür"ün taraflar için "lehte" olduğu düşünüldüğünde (ki bu sadece bir taraf için geçerlidir, birisi için "lehte" olan durum, diğeri için "aleyhte"dir), taraflar çok kolaylıkla "görüşmeleri" (ki buna "pazarlık" demek daha doğrudur) kesebilmekte ya da daha üst taleplere yönelebilmektedir.

Ve uluslararası "konjonktür", bir yandan Suriye üzerinden PKK lehine görünürken, diğer yandan Suriye-Irak (özellikle Musul) üzerinden Recep Tayyip Erdoğan'dan yana dönüşmeye başlamıştır. Suriyeli sığınmacılar sorunu nedeniyle AB'nin, özellikle de Almanya'nın "kerhen" desteğini alan ve böylece "Gezi Direnişi" sonrasında yitirdiği "prestiji" ("kerhen" de olsa) yeniden kazanan Recep Tayyip Erdoğan, Suudilerin himayesinde ve finansatörlüğünde "islam ordusu" peşinde koşarken, Amerikan emperyalizminin kendisine "elimahkum" olduğunu (IŞİD ve Musul üzerinden İncirlik Üssü) gördüğü andan itibaren "çözüm süreci"ni kolayca bir yana itebilmiştir.

Seçimlerde aldığı %49 oy oranıyla 2011 yılındaki "gücü"ne yeniden kavuşan Recep Tayyip

Erdoğan, tefeci-tüccar sınıfsal kökeninin ve şeriatçı ideolojisinin ürünü olan "takiyye" yerine "savaş"a girişmiştir. 2010 "anayasa referandumu"ndan 1 Kasım seçimlerine kadar "analar ağlamasın" takiyyesini kullanan Recep Tayyip Erdoğan, şimdi "savaş" naraları atmaktadır.

Bu gelişme karşısında Kürt ulusal hareketi (PKK'nin tüm pragmatizmine karşın) "savaşa savaşla" yanıt vermekten başka bir seçenek bulamamıştır.

Şimdi mevcut "resme", yani olaylara ve olgulara bir bütün olarak bakalım.

Bir yandan "sol"un ve sol kitlenin yaşadığı "1 Kasım şoku" ve "kış sezonu", ardından PKK'nin tutarsızlığı ve Recep Tayyip Erdoğan'ın "takiyyeciliği" (bunların peşi sıra "Suriye"deki gelişmeler (Rusya olgusu) ve Suudilerle "haşır-neşir" olma durumu) karşısında kitlelerde ve "sol"da "yaprak" bile kımıldamamaktadır. Sur'da, Cizre'de vb. ortaya çıkan çatışmalar ve bunların "trajik" görüntüleri karşısında "bir" şey yapmak isteyenler de ne yapacaklarını bilememektedirler.

Hiç tartışmasız, devrimciler, "*hangi sınıfları etkiliyor olursa olsun*, zorbalık, baskı, zor ve suistimalin *her türlüsüne* karşı tepki göstermek"le (Lenin) yükümlüdürler.[2] Devrimcilerin tepkisi, "baskı, zor ve suistimale" uğrayan kesimlerin *o andaki temsilcisinin* kim olduğuna bakmaksızın ortaya koymaları gereken bir tepkidir. Bu tepkilerini, "gadre" uğrayan kesimlerin *o andaki* temsilcilerinin istediği yönde ve biçimde değil, *kendi* gücüne ve stratejik çizgisine uygun olarak ortaya koymak durumundadırlar. Hiç şüphesiz bu tepki, kendi (küçük de olsa) fiziki varlığını ortadan kaldıracak boyutta ve nitelikte olmayacaktır. Ya-

şanılanlar böylesi bir boyutta tepki göstermeyi *öngerektirmemektedir*. Özellikle "hareketin temcilcisi" konumunda olan PKK'nin kendi fiziki ve maddi varlığını tümüyle ortaya koymadığı bir "çizgi" izlediği bir süreçte böylesi bir tepki yanlış ve aldatıcı olacaktır. Yaşanılanlar bir *iç savaş* değil, "örgütlü zor güçleri"nin karşılıklı eylemidir, bir çeşit boy ölçüşmesidir.

Devrimcilerin tepkisi, alışageldikleri türden "eylemlilik"le de sınırlanamaz. Özellikle ulusal ve uluslararası gelişmeleri gözönüne almayan kendine özgü "eylem programını" izlemekle yetinmek de tepkisizlikle özdeştir. Devrimcilerin eylemleri, amaç ve biçim olarak farklı olmak zorundadır. Amaç, sadece eylem üzerine yapılan açıklamada ortaya konan sözelliğin ötesinde, bizatihi eylemin kendisinde maddeleşmelidir. Biçim ise, daha ilk andan itibaren eylemin devrimci niteliğini ortaya koyacak biçimde olmalıdır.

Bugün Kürt kentlerinin bir bölümünde süregiden "hendek savaşı"nda PKK'nin *askeri tırmanma politikası* "özenli" ve "ılımlı"dır. Bir başka ifadeyle, PKK, "hendek savaşı"nı en üst boyuta tırmandırmamaktadır. Bu açıdan "hendek savaşı", sınırlı ve sınırlandırılmış bir alanda, tam olarak bilinemese de "sınırlı amaçlarla" yürütülen bir "güç gösterisi" özelliğine sahiptir. Böylesi bir durumda devrimcilerin tepkisi, kendi stratejik çizgilerinin gereğine uygun olmaktan öte, savaşı, "savaşı yürüten gücün" ötesine taşımak da olamaz.

PKK, ister Amerikan emperyalizminin "telkini"yle olsun, ister pragmatizminin ürünü olsun, her durumda "savaş/çatışma" çizgisini değiştirebilme özelliğine sahiptir. Böylesi değişkenlik i-

çinde devrimciler "savaşın" trajik görüntüleriyle hareket etmemek zorundadırlar. "Akademisyenler Bildirisi"nde görüldüğü gibi, en keskin söylemle kaleme alınmış bir "manifesto" bile sahipsiz, kimsesiz kalabilmektedir.

Daha da önemlisi, Recep Tayyip Erdoğan'ın diktatoryası karşısında "Gezi Direnişi" türünden kitlesel protesto eylemlerinin karşı karşıya olduğu zor ve şiddettir. Kitlesel protesto eylemleri *sadece* devletin resmi zor güçlerinin *açık zor* kullanımı tehdidi altında değildir. Suruç'ta, Ankara katliamında (ve hatta Paris, Sultanahmet katliamlarında) olduğu gibi "devlet dışı" olan, ama devletin denetiminde olan güçlerin saldırılarıyla da yüzyüzedir. Kitlelerin böylesi bir saldırı kaygısı ve korkusu taşıdıkları bir zamanda kitlesel protesto eylemlerine yönelik çağrılar da sözde kalmaktan öteye geçmeyecektir.

Recep Tayyip Erdoğan ve "danışmanlar ordusu"nun oluşturduğu "militan" ve tetikçi çevresi kendilerini "güvenlikli bölge" olarak gördükleri "saray"a kapatarak her türlü "terör"den uzak kaldıkları ve kendilerine hiçbir biçimde ulaşamayacağı düşüncesiyle hareket etmektedirler. Gerek Recep Tayyip Erdoğan'ın, gerekse "yakın çevresi"nin yüzlerce korumayla çevrelenmiş olması, ne kadar korktuklarının dışa vurmasıdır.

Ankara katliamında görüldüğü gibi, pervasız bir biçimde kitlelere, özellikle de legalist sol çevrelere saldırabilmektedir. Onlar için "terör" basit bir araçtır. İstedikleri zaman ve istedikleri yerde katliam yapabilecek (ve elbette "terörist" denilmesinden hiç çekinmeyen) "terör araçları"na sahiptirler. Bu nedenle kitleleri "terör"le tehdit edebilmektedirler. Recep Tayyip Er-

doğan'ın tüm iç savaş planları da bu "terör"e ve bu "terör"ün yaratacağı korku ve yılgınlığa endekslenmiştir. Onlar için oyların %50'sini almak çok fazla önemli değildir. Kendileri için önemli olan ve kendilerini korkutan, oranı yüzde kaç olursa olsun, toplumsal muhalefettir. Çokluk örgütsüz olan, ama "örgütlü" olduğu yerde de tümüyle legalistlerin fiili ve ideolojik yönetimi altında bulunan toplumsal muhalefet "*islami terör*"le kolayca sindirilebilmektedir.

"İslami terör" tehdidi altındaki toplumsal muhalefeti, "sözle", ajitasyonla, trajik görüntülerin eşliğinde yürütülen "humanist" söylemlerle harekete geçirmek, en azından pasifize olmasını engellemek olanaksızdır.

"İslami terör", sadece IŞİD'in kullandığı bir araç değildir. Tarihsel olarak islamiyetin bizatihi kendisi "terör" yoluyla var olabilmiştir. "Terör", her türden "radikal islamcılık"ın en önemli silahıdır.

Bu "terör" tehdidine ve "terör"e karşı yapılabilecek tek şey, kitlelerin bu "islami terör"e karşı örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesidir.

Türkiye sol hareketi ve toplumsal muhalefet, tarihte pek çok kez "terör" saldırılarına maruz kalmıştır. Yakın dönemde MHP'li faşist-milislerin kitlelere yönelik "terör" eylemleri en yaygın olanıdır. Kitle ulaşım araçlarından kahvehanelere kadar kitlelerin bulunduğu her yer bu faşist terörün hedefi olmuştur. Bu faşist teröre karşı "direniş komiteleri" vb. adlarla yapılan örgütlenmeler, bugün iddia edildiği ve sanıldığı gibi etkin bir araç olmamıştır. Faşist terörü sınırlandıran ve etkisizleştiren silahlı devrimci mücadelenin bizatihi kendisi olmuştur. Bu nedenle,

bugünün gerçekliğinde “islami terör”e karşı en etkin “savunma” aracı da yine silahlı devrimci mücadele olmaktadır.

Şubat 2016

Dipnotlar

[1] "İmralı Tutanakları" kitabına bakılacak olursa, bütün bu ilişki ve çelişkiler içinde, "taraflar" birbirleriyle çok "samimi" diyaloglar içinde olmuşlardır.

"İmralı Tutanakları" kitabında bu "samimiyet" daha açık görünüyor. "Gezi Direnişi" nedeniyle İmralı heyetinden çıkartılan S. S. Önder heyete yeniden alınışına ilişkin Recep Tayyip Erdoğan'la yaptığı görüşmeyi şöyle aktarıyor:

"S. S. Önder: Sayın Başbakan beni davet etti ve üç saat görüştük. Yanımızda bir tek Yalçın Akdoğan vardı.

A. Öcalan: Haberim ve bilgim var. Sadece Başbakanın isteği ile olmadı. Bunda heyetin ve benim de ısrarım oldu. Doğrusu buydu ve çok önemliydi. Neredeyse tarihseldir.

S. S. Önder: Şimdi ben heyete girersem Kandil'e de gideceğim. Siz süreç hakkında ne düşünüyorsunuz, neleri yapmayı planlıyorsunuz diye sordum. O da bana 'Cemil'e söyle bana meydan okuyup durmasın' dedi.

A. Öcalan: (Gülerek) Türk işi kabadayılık! Cemil'i ben uyaracağım. Başbakan'ı da siz uyarın. Bu işler bu üslupla olmaz.

S. S. Önder: Başbakan devam etti: 'Bana ne yapacağımı soruyorsun, söyleyeyim. Her şeyi yapacağım. Bir zamanı var ve bu konuda Apo ile de anlaşmışım. Tek bir kırmızı çizgim var, o da Suriye'dir. Orada Kuzey Irak benzeri bir yapılanmaya asla izin vermeyeceğim' dedi."

[2] Lenin, siyasi gerçekleri açıklamaya ilişkin olarak söyledikleri şunlardır:

"Eğer işçiler, *hangi sınıfları etkiliyor olursa olsun*, zorbalık, baskı, zor ve suistimalin *her türlüsüne* karşı tepki göstermede eğitilmemişlerse ve işçiler bunlara karşı, başka herhangi bir açıdan değil de, sosyal-demokrat açıdan tepki göstermede eğitilmemişlerse, işçi sınıfı bilinci, gerçek bir siyasal bilinç olamaz. Eğer işçiler, öteki toplumsal sınıfların *herbirini*, *entelektüel*, manevi ve siyasal yaşamlarının *bütün* belirtilerinde gözleyebilmek için somut ve her şeyden önce güncel siyasal olgular ve olaylardan yararlanmasını öğrenmezlerse; eğer materyalist tahlil ve ölçütleri, nüfusun *bütün* sınıflarının, tabakalarının ve guruplarının yaşam ve eylemlerinin bütün yönlerine pratik olarak uygulamayı öğrenmezlerse, çalışan yığınların bilinci gerçek bir sınıf bilinci olamaz. Kim, işçi sınıfının dikkatini, gözlemini ve bilincini, tamamıyla ya da hatta esas olarak işçi sınıfı üzerinde yoğunlaştırıyorsa, böylesi,

sosyal-demokrat değildir; çünkü, kendini iyi tanıyabilmesi için, işçi sınıfının, modern toplumun *bütün* sınıfları arasında karşılıklı ilişkiler konusunda tam bir bilgi, sadece teorik bilgisi değil, hatta daha doğru olarak ifade edelim; teorik olmaktan çok, siyasal yaşam deneyimine dayanan pratik bilgisi olması gerekir. Bu nedenle yığınları siyasal harekete çekmek için en geniş uygulanabilirliğe sahip araç olarak ekonomistlerimizin va'zettikleri iktisadi mücadele kavramı, pratik sonuçları bakımından çok zararlı ve gericidir. Bir sosyal-demokrat haline gelebilmesi için, işçi, toprakbeyi ile papazın, yüksek memur ile köylünün, öğrenci ile serserinin iktisadi niteliği ve toplumsal ve siyasal özellikleri konusunda açık-seçik bir fikre sahip olmalıdır; onların güçlü ve zayıf yanlarını bilmelidir; her sınıf ve tabakanın kendi bencil özlemlerini, kendi gerçek "iç yapısını" *gizlemek* için kullandığı bütün parlak sözlerin ve safsataların anlamını kavramalıdır; belirli kurumların ve yasaların yansıttığı şu ya da bu çıkarların neler olduğunu ve bu yansıtmanın nasıl olduğunu anlamalıdır. Ama bu "açık-seçik tablo", herhangi bir kitaptan edinilemez. İşçi, bunu, ancak canlı örneklerden, belirli bir anda çevremizde olup bitenlerin, herkesin üzerinde konuştuğu ya da birisinin fısıldadığı şu ya da bu olayda, rakamlarda, mahkeme kararlarında vb. belirenin sıcağı sıcağına teşhirinden edinebilir. Bu kapsamlı siyasal teşhirler, yığınları devrimci eylem bakımından eğitmenin zorunlu ve *temel* bir koşuludur." (Lenin, *Ne Yapmalı*? s. 89-90.)

OPORTÜNİSTLER, REVİZYONİSTLER, PASİFİSTLER, ORTAYOLCULAR, KENDİLİĞİNDENCİLER...

Aslında bu yazı, seçimlerde, özel olarak da 1 Kasım 2015 seçimlerinde, "sol"un legalizminin ve parlamenter alıklığının niteliğini ortaya koymayı amaçlar. Bunun için de birkaç cümleyle bu niteliğin ortaya konulmasıyla yetinilebilir: "Legalist Sol", revizyonist kökeni ve neo-liberal sol yönelimi içinde kendi oportünist ve pasifist niteliğini yeniden üretmiştir. Suruç ve Ankara katliamlarından sonra görüldüğü gibi, pasifizmin oportünist niteliği de "seçim politikaları"nda ve "seçim ittifakları"nda görünür olmuştur.

Evet, bu iki cümle, "solun halleri"ni, en azından marksist-leninist terminoloji çerçevesinde özetlemektedir. "Dün", "dünle giden dün"-de, bu cümlelerin belirgin ve anlaşılabilir bir anlamı vardı. Ama bugün, ne marksist-leninist teori ne yazın ne de terminoloji bulunmaktadır. Dolayısıyla içinde oportünist, revizyonist, pasifist ve de neo-liberal sol sözcüklerinin geçtiği cümlelerin, anlatımların "üç kuruş" değeri yoktur.

*Oportünizm*in, sadece somut-pratik yaşamda ortaya çıkan "fırsatlar"dan, "olanaklar"dan yararlanmak olarak anlaşıldığı bir "bugün"de yaşıyoruz. Ekonomik krizin "yeni fırsatlar" yarattığına, AKP iktidarıyla birlikte Türkiye'-

nin "fırsatlar ülkesi" olduğuna hemen hemen hiç tepki gösterilmemesi de "fırsatçılığın" (oportünizm) olağan ve doğal görülmesinden kaynaklanmaktadır.

Yine de bu olağan ve doğal görüntünün kendisi oportünizmin "sol"daki egemenliğini ve gücünü açıklamamaktadır. Eğer kendisine (gerçekte öyle olmasa bile) marksist-leninist diyenler kolayca oportünist olabiliyorlarsa ya da bu oportünistliklerini çevrelerinde yayabiliyor ve gizleyebiliyorsa, bunun en temel nedenlerinden birisi marksist-leninist teorinin bir yana itilmesidir. Ama bu marksist-leninist teorinin bir yana itilmesi, basitçe onun gözlerden uzaklaştırılmasıyla, bilinmezliğe itilmesiyle olmamıştır. Bu "itilme", marksizm-leninizmi öğrenme süreçlerinin, daha tam ifadeyle, marksist-leninist eğitim çalışmalarının "gereksiz" hale getirilmesi ve bu "işlevin" ikincil el bilgilerle dolu, kolay okunur, eğlendirici kitaplara bırakılmasıdır. Örneğin, Lenin'in *Ne Yapmalı?* kitabını okumak ve anlamak yerine "'*Ne Yapmalı*'cılar *Kitabı*"nı okumak kafidir! Böyle olunca da bu "yardımcı ders kitabı" kitabın aslının yerine geçmekte ve kitabı yazanın seçmeciliğine göre "bilgi" sunmaktadır.

Bu durumda, Latince kökenli oportünizm sözcüğünün siyasal anlamı ve marksist-leninist çizgi açısından konumu kolayca bir yana itilebilmektedir. Doğal olarak ("doğa boşluk kabul etmez") bu "bir yana itme"nin yarattığı boşluk da "sanal alem"den (örneğin, *Wikipedia*'dan) doldurulmaktadır. Bütün bunlara küçük-burjuva aydınları arasında popüler olan "oyun teorisi"nin (*Game theory*) oportünizme yüklediği olumlu anlam eklendiğinde, kendisini solda tanımlayan,

sosyalist ve hatta komünist olarak gören ya da devrimci olmaya yönelen insanlar için hiçbir sakıncası olmadığı gibi, tersine fırsatlardan yararlanmayanları "budala" olarak gören bir zihniyet oluşturmaktadır.

Lenin'in *Ne Yapmalı?* kitabını "ikinci elden" "öğrenmiş" bir devrim sempatizanı kişinin Lenin'in şu sözlerinden bihaber olarak "devrimcilik" yapmaya çalışması çok doğaldır:

> "**Oportünistler bir ülkede uzun zamandan beri ayrı bir bayrak altında birleşmişlerdir; bir diğerinde teoriyi savsaklamışlar ve gerçekte radikal sosyalistlerin siyasetini izlemişlerdir; bir üçüncüsünde devrimci partinin bazı üyeleri oportünizm kampına gelmişler ve amaçlarına, ilkeler ve yeni taktikler uğruna açık mücadeleyle değil, partilerini yavaş yavaş, hissedilmez ve, deyim yerindeyse, cezalandırılamaz bir biçimde yozlaştırarak ulaşmaya çalışmışlardır; bir dördüncü ülkede ise, aynı cinsten kaçaklar, 'legal' eylemle 'illegal' eylemi tamamen orijinal bir biçimde birleştirerek, siyasal köleliğin karanlıklarında aynı yöntemlere başvurmaktadırlar, vb.. Eleştiri özgürlüğünden ve bernştaynçılıktan, Rus sosyaldemokratlarının birliğini sağlamanın bir koşulu olarak sözetmek ve Rus bernştaynçılığının kendisini nasıl ortaya koyduğunu ve bunun ne gibi özel sonuçlar verdiğini açıklamamak, hiçbir şey söylememek amacıyla laf etmektir."**
>
> (Lenin, *Ne Yapmalı?* s. 23-24)

Yine oportünizmin en tipik özelliği olan olayların kuyruğuna takılmayı ve belli bir devrimci plan/strateji çerçevesinde mücadele edilmesini yadsıyan özelliğini ortaya koyan şu saptama da bilinemez olarak kalır:

> **"Özlemi duyulacak olan mücadele, mümkün olan mücadeledir ve mümkün olan mücadele belli bir anda verilmekte olan mücadeledir. Bu, kendini edilgen olarak kendiliğindenliğe uyduran sınırsız oportünizm eğiliminin ta kendisidir."** (Lenin, *Ne Yapmalı?* s. 63)

Hiç şüphesiz marksizm-leninizmden söz edip Lenin'i "ikinci el"den okuyanlar için Mahir Çayan yoldaşın şu belirlemesi de bilinemezler arasında yer alır:

> "**Bilimsel sosyalizmin ustaları devrimci savaşı, iktisadi, siyasi, ideolojik mücadele diye tanımlarlar.**
>
> **Sahip olduğu devlet aygıtı, ideolojisi, kültürü, sanatı ... vb. bilimsel sosyalizmin karşısında bozguna uğramış olan karanlık güçler, zorla, savaşla gelişmesini, güç kazanmasını önleyemedikleri proleter sosyalizminin gelişmesini bir süre de olsa engellemek için, proleter sosyalist saflara sızarak proleter sosyalist teoride tahrifler, sabotajlar yapmaya, devrimci saflarda kargaşalık yaratmaya çalışırlar.**
>
> **'Tarihin diyalektiği öyledir ki, marksizmin teorik zaferi, onun karşıtlarını mark-**

sizm kılığına girmeye mecbur eder.'

Bilimsel sosyalist teoride tahrifler yapma ve kafaları bulandırma eylemi mutlaka bilinçle ve art niyetle yapılmaz. İnsanlığın mutluluğu, özgürlüğü vb. gibi yüce amaçlarla yola çıkan kişi, iki bin yılın idealist tortularından salt anlamıyla arınamamasının ve de devrimci teoriyi kavrayamamasının sonucu –proleter sosyalist teorinin lafızlarına kölece bağlanması, sınıf içgüdüsünde devrim yapamamış sözde sosyalist, pratiğe katılmayan bir birey vb.– bilimsel sosyalist teoride tahrifler yaparak, gerici sınıfların hesabına pekâlâ çalışabilir. Bu kişiye literatürde 'objektif olarak ajan' denilir.

Bilimsel sosyalizmin ustaları tehlikeyi başlangıçtan itibaren görmüşler ve bilimsellik kisvesi altındaki bu gerici güçlerin devrimci saflardaki uzantılarıyla, yaşantıları boyunca mücadele etmişlerdir. Bilimsel sosyalizmin gelişimi bir yerde bu sapmalara karşı verilen uzun mücadeleyle hızlanmış ve güç kazanmıştır. Açıkça sosyalist saflardaki gericiler, karşı saflarda yer alanlardan çok daha tehlikelidirler,.

Kısaca özetlersek, anti-sosyalist güçlerin, kılık değiştirip devrimci saflara sızarak, bilimsel sosyalist teoride sabotajlar yapmasına literatürde 'oportünizm' denir. Oportünizm bukalemun gibidir. Amacı için girmeyeceği kılık, yapamayacağı şey yoktur.

'Oportünizm çeşitli kılıklara bürüne-

rek sosyalist hareket içinde ortaya çıkar. Oportünizmin kılığını, o ülkenin ekonomik ve sosyal bünyesi, gelişme derecesi –gelişme derecesi ile kopmaz bağları bulunan– proletaryanın bilinç ve örgütlenme düzeyi, dolayısıyla ülkenin içinde bulunduğu devrim aşamasının niteliği belirler. Kısaca denirse, dünyadaki ve ülkedeki hâkim ve tali çelişkilere göre oportünizm biçimlenir, kılık kıyafetini ayarlar. Hangi devrim süreci içinde olursa olsun, hangi kılığa bürünmüş olursa olsun oportünizmin değişmez özelliği ideolojik mücadeleden kaçmaktır. Oportünizmin panzehiri ideolojik mücadeledir. Oportünizm devrimci teorinin karşısına hiçbir zaman açıkça çıkamaz.'

Oportünizmin açıkça çıkamamasından anlatılmak istenen şudur: açıkça teorik tartışmalardan kaçınmak, devrimci teoriyi küçümseyerek yalnız pratiğe önem vermek, koşulları ve olanakları uygun ise bilimsel sosyalizmin öğrenilmesine karşı çıkmak ve parti içinde sosyalist eğitimi önemsememek, ülkenin koşullarının uygun olmadığını söyleyerek bilimsel sosyalist teoriye ters düşen kavramlar kullanmak ve aykırı şeyler söylemek ve kanımızca en önemlisi de, bilimsel sosyalizmin ustalarının arkasına gizlenerek, bilimsel sosyalizmin ana metinlerinde tahrifat yaparak, kendi oportünist tezlerini bilimsel sosyalizmin tezleri diye savunmaktır.

En son söylediğimiz oportünizm, yani

bilimsel sosyalizm ustalarının eserlerini tahrif ederek, bilimsel sosyalizm ustalarının, yaşadıkları dönemin bazı ülkelerinin ayrık ve özel koşullarının oluşturduğu sosyal pratikten hareketle, o ülkeler için geçerli olan istisnai tezlerini, evrensel geçerliliğe sahip tezler diye ileri sürerek veyahut bunun tam tersi bir davranışla uzlaşmaz çıkar çelişkileri devam ettiği sürece, evrensel geçerliliğe sahip ana tezlerin geçmiş dönemin tezleri olduğunu ve içinde yaşanılan dönem için geçerli olmadığını söyleyerek kafalarda karışıklık yaratıp kendi tezlerini sinsice sergileyen oportünizm en ince, en dikkat edilmesi gereken ve de en tehlikeli olan türüdür." (Mahir Çayan, *Revizyonizmin Keskin Kokusu-I*, 12 Ağustos 1969)

Olumsuzluğun daha da olumsuzu, kötünün daha da kötüsü vardır. Mahir Çayan yoldaş, aktardığımız belirlemesinin ilk cümlesinde yer alan şu sözler "bilinemez"lik alanında kalabilmektedir: "Bilimsel sosyalizmin ustaları devrimci savaşı, iktisadi, siyasi, ideolojik mücadele diye tanımlarlar."

Marksizm-leninizmle, devrimcilikle az-çok tanışıklığı olan herkesin bilebileceği (ama "bilinemez" olan) gibi, "iktisadi mücadele" *ekonomik-demokratik mücadele* olarak da tanımlanır. İşçi sınıfının ve diğer halk kitlelerinin kendi yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmek uğruna (sendikalar aracılığıyla) yürüttükleri ekonomik/-iktisadi mücadele, aynı zamanda yaşam ve çalışma koşullarına ilişkin haklar elde etme mücade-

lesini, yani demokratik mücadeleyi de kapsar.

Ne Yapmalı?'yı okuyan herkes Lenin'in şu sözlerini hemen anımsayacaktır:

> **"İktisadi mücadele, işçilerin, işgüçlerini daha elverişli koşullarla satmak için, çalışma koşullarını, yaşam koşullarını iyileştirmek için, işverenlere karşı kolektif mücadelesidir. Bu mücadele, zorunlu olarak, sendikal bir mücadeledir, çünkü çalışma koşulları farklı meslek dallarında büyük farklılıklar gösterir ve bu yüzden de bu koşulların iyileştirilmesi uğruna mücadele, ancak meslek örgütü temeli üzerinde yürütülebilir (Batı ülkelerinde sendika temeli aracılığıyla; Rusya'da geçici meslek birlikleri ve bildiriler vb. aracılığıyla). Demek ki, 'iktisadi mücadelenin kendisine siyasal bir nitelik' kazandırmak demek, bu mesleki istemlerin yerine getirilmesi için uğraşmak, her meslek kolundaki çalışma koşullarını (Martinov'un makalesinin bir sonraki sayfasında, s. 43'de), 'yasal ve idari önlemler' yoluyla iyileştirmek demektir. İşçi sendikalarının yapmakta oldukları ve her zaman yapmış oldukları da bundan başka bir şey değildir. Bay ve Bayan Webb gibi ağırbaşlı bilim adamlarının (ve 'ağırbaşlı' oportünistlerin) yapıtlarını okuyunuz, o zaman İngiliz işçi sendikalarının uzun zamandan beri "iktisadi mücadelenin kendisine siyasal bir nitelik kazandırma" görevini benimsediklerini ve o görevi uzun zamandan beri yerine getirmekte ol-**

duklarını, uzun zamandan beri grev hakkı için, kooperatif ve sendika hareketi önünde bütün yasal engellerin ortadan kaldırılması için, kadınların ve çocukların korunmasını sağlayacak yasalar için, sağlık, ve fabrika yasaları vb. aracılığıyla çalışma koşullarının iyileştirilmesi için mücadele etmekte olduklarını göreceksiniz." (agy, s.79)

Bunlarla birlikte Lenin'in, *"Ne Yapmalı?"*sında "ekonomizm"in şu "tez"leri ileri sürdüğü de görülür:

"**İşçi sınıfının siyasal mücadelesi sadece (hiç de "sadece" değil) iktisadi mücadelenin en gelişmiş ve en etkili biçimidir."**

"Sosyal-demokratlar, şu anda, iktisadi mücadelenin kendisine olabildiğince siyasal bir nitelik kazandırma göreviyle karşı karşıya bulunmaktadırlar."

"İktisadi mücadele, yığınları etkin siyasal mücadeleye çekmek için en geniş uygulanabilirliğe sahip bir araçtır." (agy, s. 75)

Lenin'in kitabını (ve elbette tüm kitaplarını) "birinci el"den okuyanlar için 1 Kasım seçimlerinin ardından söylenen şu sözlerin boş ve anlamsızlığı, hatta su katılmamış bir "ekonomizm" ürünü olduğu hemen görülecektir:

"İktidar karşısında, toplumsal muhalefetin mücadele gereklilik ve olanakları, önümüzdeki dönem daha da güçlenecektir.

> Bunun için sosyalistlerin kalıcı ve kararlı bir mücadele çizgisine ihtiyaç vardır. Bu çizgi faşizme karşı mücadeleyi ve halkın **politikleşmiş** *hak ve emek mücadeleleri* ekseninde saflaştırılmasını, sokakta etkin bir şekilde seferber edilmesini içermelidir." (Halkevleri Genel Başkanı Oya Ersoy)

Evet, marksist-leninist teorinin yalın biçimde bir yana itildiği, "teori" denilen şeyin basit bir "köşe yazısı"yla özdeşleştirildiği "bugün", "**politikleşmiş**" iktisadi mücadeleden söz etmek bile "derin", "ufuk" açıcı, "yol" gösterici saptama olarak görülebilir. Üstelik böylesine "derin" sözler kendilerini bir "siyasal hareket", bir "siyasal örgüt" olarak görenler tarafından edilebilmektedir. Lenin'in sözleriyle söylersek, bu "politikleşmiş" iktisadi mücadelecilik, "kendini edilgen (pasif) olarak kendiliğindenliğe uyduran sınırsız **oportünizm** eğiliminin ta kendisidir".

Marksist-leninist klasiklerin yerini "ikinci el" kitapların ve "köşe yazıları"nın aldığı "bugün"e ilişkin bir başka örnek de SİP-TKP'sinin "KP"-sinin teorisyenlerinden birisinin "açıklayıcı" yazısından verilebilir.

Bu "ikinci el" bilgi "dağarcığı" teorisyen, 1 Kasım seçimlerinin sonuçlarına "aldırmamazlık" edilemeyeceğini "usulen" söyledikten sonra şöyle devam eder:

> "Ne olursa olsun, işimize bakmalı. Hiç aldırmadan, hiç takmadan olmaz; o zaman işimizi iyi yapamayız. Kavrayıp yerli yerine oturtacak kadar taktıktan sonra, hak ettiğinden bir saat bile fazla süre harcamadan, hemen işimize dönmeli, oraya yoğunlaşmalı-

yız..."(Mesut Odman, 27 Kasım 2015, Solportal)

Peki "işimiz" nedir?

Teorisyen bunu hemen yanıtlar: "Ne olursa olsun hemen her şeyle uğraşma konusunda, ancak onu nasıl ve ne kadar kolaylaştırdığına, onun açısından ne ölçüde gündemde tutulması gerektiğine bakarak karar vermek durumunda olduğumuz asıl işimiz örgütlenmektir..."

Buraya kadar "iç açıcı", "yol-yordam" gösterici bir şeyler okuyoruz! Ardından "örgütleme"-yi "hangi örgüte yapacağımız"a ilişkin yönerge gelir:

> "Her örgütün farklı özellikler taşıyabileceğini ve bu özelliklerin örgütlenme çabalarını farklılaştıracağını akılda bulundurmakla birlikte, burada önemli olan iki kategori örgütün varlığından söz edilebilir: biri parti, öbürü diğer örgütler. Altmışlı yılların ortalarında, 'ana örgüt' derdik; o parti idi. Bir de 'ana örgüt paralelindeki örgütler' vardı. Aslolan ilki idi..."

Aktarmaları uzatmaya gerek yok. Teorisyenin söylemek istediği (neden doğrudan söyleyemediğini de anlamak zor) seçim-meçimi bırakıp partiye adam örgütleme "işimize" geri dönmektir. Böyle olunca da teorisyenin "asıl işimize", partiye adam örgütleme "işimize" geri dönmekten söz ettiğine göre, yazının hedef kitlesi "KP"lerinin bizatihi kendi kadrolarıdır. Bu kadrolara, "KP" üyelerine "solportal" gibi "herkese açık kapı"dan "yönerge" verilmektedir. Eğer bu

kadrolar, parti üyeleri Lenin'in *Ne Yapmalı?* kitabını "ikinci el"den okumamış olsalardı, böyle bir "yönerge"nin kendilerini budala yerine koymak anlamına geldiğini kolayca anlayabilirlerdi.

Bu örnek de revizyonizmin, "altmışlı yıllar"-daki tanımla "*modern revizyonizmin*" oportünizmini ve "bugün"e kendisini uyumlandırmakta fazlaca zorluk çekmediğini göstermektedir.

Ama burada kullandığımız "revizyonizm" ya da "modern revizyonizm" terimlerinin "bugün" açısından fazlaca bir anlamı da yoktur. "*Revizyon*" sözüklerinden yola çıkarak "revizyonizmi", marksizm-leninizmi "*yeniden gözden geçirmek*", neo-liberal sol söylemle, "*günün koşullarına uyarlamak*" olarak anlamak, yani *olumlu* bir sözcük olarak görmek revizyonizmin anti-marksist niteliğini bilmemek demektir.

Şüphesiz revizyonistler aynı zamanda oportünisttirler. Böyle olduğu için de oportünizmin tüm özelliklerini yansıtırlar. Yukarıda SİP-TKP'sinin "KP" bölüntüsünün teorisyeninin "halini" ele aldık. Şimdi diğer bölüntünün, HTKP'nin teorisyeninin incilerine bakacağız.

Teorisyenimiz, yaşını-başını almış, SİP'ten yola çıkmış, gezmiş-dolaşmış yeniden SİP'e dönmüş ve ardından SİP-TKP'sinin iki bölüntüye ayrılmasında etkin olmuş Metin Çulhaoğlu'dur. Deneyimli teorisyen "Çıkar yol görünmeyen iki başlık" yazısında "özellikle ön plana çıkan ve kritik önem taşıdığı söylenebilen" iki konuyu, "uçak düşürme meselesinden sonra Türkiye'nin durumu ve içeride de şu malum başkanlık sistemi…"ni ele alır. Doğal olarak önce "her iki başlığa ilişkin genel tespitleri... aktarır". Eşme Ruhu'ndan, düşürülen Rus uçağı olayından, Kürt sorunundan

ve “saray”ın halinden söz edip, “her iki başlıkta da yakın dönemde bir uzlaşma, mutabakat ihtimali görünmemektedir” diyerek “genel tespitleri” yaptıktan sonra “sadede” gelir: “Peki, böyle bir durumda sol ne yapmalı?”

Bu soruya “bu yazıda hiç girmeyeceğini” söyleyerek yanıtlar. Bunun “nedeni”ni de şöyle açıklar: “Çünkü okur tarafından az çok makul bulunan bir yazının sonlarındaki “sol ne yapmalı” bölümünün şiddetli itirazlarla karşılaşması, sonuçta yazının 'doğru' bulunan ilk bölümü hakkında bile soru işaretleri doğurması muhtemeldir.”

Her ne kadar “neme lazım...” diyerek işi “espri”ye çevirmeye çalışsa da, su katılmamış oportünizmin ta kendisidir. Bu oportünistlerin konuyu “espri”ye çevirmenin yanında belirgin bir özellikleri de “pişkin” oluşlarıdır. Örneğin, bu teorisyenimiz 7 Haziran seçimlerinin hemen ardından daha önce yaptığı “seçim tahmini”nin “tutmadığını” söylerken, “yanıldım” demekten imtina ederek çok kolaylıkla “İyi ki de tutmadı” diyebilmektedir. (Bkz. 9 Haziran 2015, İleri Haber)

Sözün özü, marksist-leninist metinlerin “ikinci el”den öğrenilmeye çalışıldığı, her türlü teorik-ideolojik tartışmanın bir yana bırakıldığı “bugün” de “oportünizm bukalemun gibidir”. Onlar bulanık suda balık avlamanın dışında, suyu bulandırarak kendileri için balık avlayacak bulanık suyu da oluştururlar. Biz, “dün” olduğu gibi “bugün” de, oportüniste oportünist, revizyoniste revizyonist, pasifiste pasifist vb. demeyi sürdüreceğiz.

Aralık 2015

"NE OLACAK"CILIK

Önce devrimci teori ve ardından ideoloji öldürüldü. Sonra medyumlara, cinci hocalara inanılmaya başlandı. Özellikle eğitim görmüş kesimler, yaşadıkları sorunların "nedenleri"ni psikologlarla ararken, "ne olacağını" medyumlardan, cinci hocalardan öğrenmeye çalıştılar. 90'ların başları medyumların, cinci hocaların yükseldiği, her türlü hurafenin el üstünde tutulduğu, dinciliğin, tarikatçılığın, cemaatciliğin giderek yaygınlaştığı bir dönem oldu. Her sorunun, her sıkıntının, her derdin dermanı hocalarda, şeyhlerde, şıhlarda aranır oldu. Bu da dinciliğin yaygınlaşmasına ve siyasal islamın güçlenmesine yol açtı.

"Allahın dediği olur"a, başa gelenlerin ve geleceklerin "alın yazısı" olduğuna ilişkin inanç siyasal islamcılığı iktidara doğru taşırken, bir tarafıyla maddeci (materyalist değil), bir tarafıyla pragmatist anlayışlar ve yaklaşımlar baş tacı oldu.

Ne kadar "Allahın dediği olur"a, "alnımıza ne yazılmışsa o olur"a inanılırsa inanılsın, yine de "maddiyat", "ahrette iman, dünyada mekan"ın ayrılmaz bir parçası olmayı sürdürdü.

Bu "maddiyatçılık", her ne kadar 80'lerin başlarında "bankerliği" keşfetmişse de, 90'ların ortasından itibaren borsanın keşfiyle birlikte "zirve" yaptı. Borsa, dolar ve altın, bu "iman sahibi" "maddecilerin" gözdesi olup çıktı. "Ne olacak bu memleketin hali"nden daha çok, "ne olacak bu

borsanın hali" sorusu sorulmaya başlandı. Ama soru böyle de olsa, "maksat", borsada hangi hisse senedinin fiyatının artacağını, hangisini almanın kârlı olacağını önceden bilmekti. Dünyada ve ülkedeki siyasal gelişmelerin borsa üzerindeki etkisi, siyasal gelişmelerin insanların ve ülkelerin geleceğindeki etkisinden çok daha fazla önemsenir oldu.

Repolar, ters-repolar keşfedildi. Eldeki her türlü "varlığı" paraya çevirip hisse senetlerine, hazine bonolarına yatırmak, "geleceği bilme" arzularını daha da pekiştirdi. Geleceği, daha doğrusu hangi hisse senedinin yükseleceğini, doların ne yönde gideceğini bilmenin getirisi olduğu sürece bu arzu sürüp gitti.

Yanlış öngörülerden yola çıkanlar, "geleceği bildiği" varsayılanların (televoleci ekonomistler gibi) bildiklerinin boş olduğunu görenler, ellerindeki her şeyi kaybettikçe "allah"a döndüler. Ne de olsa "Allah ne takdir ettiyse o oluyordu". Kayıpları telafi etmenin yolu da "allah"a inanmaktan geçiyordu.

Yine de "allah", varlık sahiplerinin ya da ellerinde-avuçlarındaki her şeyi satarak varlık sahibi olmaya kalkışanların hangi hisse senedine para yatırmaları gerektiğini, doların yükselip yükselmeyeceğini, altının değerinin artıp artmayacağını "alınlarına" yazmadığı için, çareyi, gazetelerin ekonomi sayfalarında, televizyonların ekonomi programlarında, daha da önemlisi ekonomist köşe yazarlarında aramaya koyuldular.

İşyerlerinin özelleştirilmesinden pay kapmak isteyen işçiler ve devlet kağıtlarına para yatırmanın çok kârlı olduğunu düşünen devlet memurları yepyeni bir dünyanın kapısından içeri

girdiler. Özelleştirilen işyerlerinin giderek kapanacağı, işlerinden atılacakları işçilerin bile umurunda değilken, açılan yeni kapıya olan itimat ve ihtimam daha da arttı.

19 Şubat 2001 gününe gelindiğinde, tüm "maddiyatçılar" ellerindeki kağıtların birden buhar olduğunu, tüm varlıklarını kaybettiklerini gördüler. Kandırılmışlardı. Bunun cezasını da mecliste bulunan tüm partilere kestiler. Maddiyat kaybetmişti, ama "maneviyat" olanca haşmetiyle karşılarına çıktı.

Şimdi sıra şeriatçı, islamcı AKP'deydi. Yine ekonomi köşe yazarlarından, televizyon yorumcularından öğrendikleriyle, "istikrarlı" bir ülke olabilmek için "tek parti iktidarı"nın olmazsa olmaz olduğunu bellediler. "Tek parti iktidarı"nda herşey güllük gülistanlık olacaktı, aldıkları hazine bonoları, hisse senetleri öyle bir gecede buharlaşmayacaktı. Ülkenin "istikrarı", borsanın istikrarı demekti ve bu da ancak AKP iktidarıyla olurdu.

Böylece AKP'nin açık ara seçim "zaferleri" süreci başladı. Zaten "allah korkusu" taşıyan bu dinciler hak yemezlerdi, garibanın ekmeğine göz koymazlardı. Üstelik şeker, un, kömür dağıtarak garibanlara yardım bile ediyorlardı.

Özelleştirmeler sonucunda işyerleri kalmamış işçiler, sayıları giderek azalan devlet memurları ve "doğrudan gelir yardımı" adı altında üretmeden "para" sahibi olan köylüler, maddiyat uğruna maneviyatın peşine takıldılar.

Sonuçta, maneviyatın peşine takılanlar, garibanlar, "cahil-cühela" takımıydı. Bunların böylesine aldatılması, kandırılması çok "doğal"dı. Doğal olmayan ise, eğitim görmüş kesimlerin aynı

teranelerle maneviyatçıların peşine takılmasıydı.

AKP'nin "AB'ye gireceğiz" söylemiyle Avrupalı olma hayaline kapılan eğitim görmüş kesimler, yani küçük-burjuva "aydın"ları, bu yolla zahmetsiz biçimde iyi bir yaşam kuracaklarını hesaplarken, AKP ihaleleriyle "ihya" edilen küçük-burjuvalar ise, bakkallıktan marketçiliğe sıçramanın hazzını yaşıyorlardı.

Ülkede tek parti iktidarı hiç yıkılmazcasına yerleşmiş göründüğünden, artık çok daha güvenli biçimde borsaya para yatırabilecekti. Bütün birikimleri 2001 kriziyle "sıfırlanmış" olan işçiler ve memurlar kredi kartlarıyla, tüketici kredileriyle, konut kredileriyle ve hatta tatil kredileriyle yeni bir "birikim"in kapısını açtılar. Kredi kartlarıyla sağladıkları yeni "birikimlerini" bir kez daha, ama daha güvenli biçimde "değerlendirmeye" yöneldiler.

Kimisi bir kez daha borsada şansını denemeye karar verirken, kimisi konut sektöründe rantiye olmanın hesaplarını yapmaya başladılar. Her ne kadar arada inişler-çıkışlar olsa da krizler "teğet" geçip gitti. Hiç kimse bu işin sonunun ne olacağını düşünmediği gibi, bu "suyun" kaynağının ne olduğunu da sormadı. ABD'deki "mortgage krizi"nin sonucu olarak ortaya çıkan 2010 krizini AKP'nin engin öngörüsüyle ve Ali Babacan'ın marifetiyle kolayca atlattılar! Bu "atlatmanın" ülkeye maliyetinden çok, kendi paralarının akibeti onları ilgilendiriyordu.

Bu ortamda ve bu havayla çocuklar üniversitelere gönderildi. Dört yıllık klasik üniversitelerin yanında ve yanı başında açılan "iki yıllık üniversiteler" en gözde bölümler oldu. Milyonlarca öğrenci "iki yıllık üniversite"ye girmenin heye-

canı ile mutluyken, üniversite sınavlarının lise birinci sınıf dersleriyle sınırlandırılmasından da aileler mutlu oldular. Üniversite sayıları onlarla ifade edilirken, ellilere, yüzlere ve yüz ellilere ulaştı. Her bölümden her cinsten on binlerce öğrenci mezun edildi. Bu mezunların nerede ve nasıl iş bulacağı ise kimsenin umurunda olmadı.

Hiç şüphesiz, bütün bu olayların ve gelişmelerin gerçek niteliğini, ülkeye ve insanlara neye mal olacağını bilenler elbette vardı. Ama bir kez toplum şirazesinden çıkmıştı ve bu kesimleri de içine almakta fazla gecikmedi.

"Bilenler", kendilerini "marksist" görüyor olsalar da, "solcu" gibi görünüyorlarsa da, "makro iktisat"tan "mikro iktisada" transfer oldular. Gazetelerde, televizyonlarda borsanın, doların ve altının "teknik analizi"ni yapan bu "bilgiçler", bir yandan kariyer sahibi olurken, diğer yandan para sahibi oldular.

Bunların sonucu ise, on yıllardır süren "kâhinlik" beklentilerinin güçlenmesi ve yaygınlaşması oldu. Gelişen siyasal olaylar yer yer "ne olacak bu memleketin hali" sorusunu öne çıkartırken, beklenilen yanıt kâhinlikle ilgiliydi, ne olacağının bilinmesiyle ilgiliydi. "Allahtan başka" kimsenin bilemeyeceği söylenen "gelecek", bir kez daha kâhinlik, medyumluk işi haline dönüştü.

Bilinmek ve öğrenilmek istenen, sadece "ne olacağı"ydı. Eğer "ne olacağı"nı önceden bilebilirlerse, ona göre "pozisyon" alacaklardı. Hiç kimse olacak olanın olması gereken olup olmadığına bakmadığı gibi, olacak olanın iyi ya da kötü, olumlu ya da olumsuz olmasına da bakmadılar. Dahası olumsuz, kötü olacak olanın olmaması için de bir şey yapma isteği ve eğilimi de

ortadan kalkmıştı.

İnsanları, halkı, kitleleri aydınlatması, bilinçlendirmesi gerekenler de bu ortama ve havaya uydular. Kendilerine devrimci diyenler de "komünist" diyenler de, hatta "marksist-leninist ve de komünist" diyenler de, bu ortamda ve bu hava içinde ajit-prop bir söyleme yöneldiler. Devrimci teorinin defteri çoktan dürülmüştü, ideoloji ise, Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığıyla birlikte zaten ölmüştü. Silahlı devrimci mücadele, zaten 12 Eylül'le birlikte "yenilmiş"ti. Artık varolmak, varolmaya çalışmak "sol"un tek amacı haline gelirken, dünyayı değiştirmek sadece "anti-küreselleşme" söylemlerinde sözü edilen bir "şey" haline geldi.

Böylece "sol"un giderek artan bir legalizasyon süreci başladı. Amaç, bir yandan "devlet"in her türlü baskı ve şiddetinden uzak kalmak, diğer yandan "legal olanaklar"dan yararlanmak oldu. Steril ortamlarda varlık göstermek, belli mekanlarda "kültür" yapmak, belli mahallelerde gövde göstermek, 2-3 kişilik "medyatik" eylemlerle manşetlere çıkmak başlı başına "eylem" haline geldi. Birbiri ardına kurulan legal partilerle ve legal partiler arasında kurulan "bloklar"la seçimlere katılmak bu "eylemliliğin" doruk noktası oldu.

Kimileri "stratejik hedef"lerle yetinerek, ülkedeki somut siyasal gelişmeleri bir yana bırakarak "silahların propagandası"na yönelirken, kimileri de illegalite ile legalitenin melez bir karışımını uydurarak "siyaset" yaptı. Ama her durumda, bazı istisnalar dışında, hemen hemen tüm sol legalize oldu ve "Kürt özgürlük hareketi" yandaşı kesildi.

"Kürt açılımı", "barış görüşmeleri", "müzakere süreci" başladı. İlk günlerdeki çoktan terk edilmiş "klasik sol" bakış açısıyla bunlara "mesafeli" duranlar, "Osmanlıda oyun bitmez" diyenler, "sürecin" nasıl geleceğini keşfetmeye çalıştılar. "Kürt sorunu"nun "barışçıl" yoldan ve şeriatçı AKP aracılığıyla çözülebileceğine olan inanç giderek arttı ve sonunda inanç olmaktan çıkıp iman haline geldi.

AKP iktidarı koşullarında "memleketin hali" pek de umursanır olmadığı gibi, "merak" konusu bile olmadı.

Bu ortamda 2010 referandumu yapıldı ve 2011 seçimlerini AKP, bir kez daha açık ara kazandı.

Bu sıra ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal yapısı, kimsenin umurunda olmasa da kendi yolunda ve kendi yasalarıyla olacak olana doğru ilerlemeyi sürdürdü. Kendi gücünün zirvesinde olan AKP'nin giderek şeriatçı "dava"sını daha fazla öne çıkartması ve bu yönde icraatlara başlaması bu süreçte belli bir kırılmaya ve kaygıya yol açtı. Böylece Haziran 2013'e, Gezi Direnişi'ne gelindi.

Her ne kadar insanlar ve "solcular", ne olacağını bilme derdinde olsalar da olacak olanın olmaması için bir şey yapma derdinde olmadılar. Olmadıkları için de "ne yapmalı" diye bir soruları da yoktu. Gezi Direnişi bu hava içinde başlayıp sonlandı.

Artık bir şeyler kırılmıştı. AKP'nin gücünün zayıflıkları yavaş da olsa ortaya çıkmaya başlamıştı. Artık bu gücü kırmanın zamanı gelmişti. Ama sadece geleceğin "ne olacağı"nı bilmekle yetinenler, böylesi bir zamanda "ne yapılacağı"nı bilebilecek ve düşünebilecek durumda değil-

lerdi. Herşeyleriyle legalize olmuş "sol"un legalite dışında "bir şeyi" düşünebilmesi de olanaksızlaşmıştı.

Soru yine aynıydı: Ne olacak?

Bir kez daha kahinlik, medyumluk revaç buldu. "Ne olacak" sorusuna, bir dizi senaryolarla, onlarca olasılıklarla yanıtlar verilmeye başlandı. Şöyle olursa böyle olur, böyle olursa şöyle olur türünden köşe yazarlarına özgü bir dil ve söylem gelişti. "Ne olacak" sorusu, günlük gazete manşetleriyle değişen bir "değişken" olarak ortalıkta dolaşmayı sürdürdü.

İçinde yaşanılan somut koşulların somut tahlilinin yerine günlük olaylara "endeksli" yazılar solun tek "besin" kaynağı haline geldi. Hararetli televizyon tartışmaları teorik ve ideolojik polemiklerin yerine geçti. İdeolojisizliği politikasızlık izledi. Devrimci mücadele çoktan unutulduğundan, devrimci mücadelenin taktiklerine yön verecek durum tahlilleri zaten unutulmuştu. Devrim stratejisi de dünyanın ve ülkenin tahlili olmaktan çok, "taktik hevalım" mantığı içinde öylesine konuşulan bir "şey" haline geldi. Dünyayı değiştirmek yerine yorumlamakla yetinenler bile mumla aranır oldu. İçinde yaşanılan koşulları anlamakta zorlanıldıkça, "ne olacak" sorusu daha fazla sorulmaya başlandı.

Bununla da yetinilmedi. "Ne olacak" sorusu, giderek "mikro"laştı. Her seçim öncesinde seçim sonuçlarının "ne olacağı" merakı başlı başına siyaset konusu olmaya başladı. 7 Haziran seçimlerinde görüldüğü gibi, "HDP barajı geçecek mi" türünden sorular, HDP'nin barajı geçebilmesi için ne yapması gerektiği sorusunu bile gölgede bıraktı.

Böylesi bir ortamda "seçimlerde devrimci tavır ne olmalıdır" sorusu buharlaşırken, "bu seçimde hangi partiye oy verilmeli" sorusu da pek sorulmaz oldu. Kendi programının ve söyleminin herhangi bir yerinde "sosyalist" sözcüğü geçmeyen bir parti, bu ortam içinde kolayca "sol" ve "sosyalist" parti olarak "algı"latıldı.

Böylece solda ajit-prop söylem egemen olurken, seçimlerle "bir şeylerin değişebileceği" beklentisi her yanı sardı.

Devrim yapmak rafa kaldırıldı. Kimilerinin film malzemesi haline getirdiği gibi, devrim, devrimcilerin ve halkın sabah kalktıklarında öğrendikleri bir "şey" olarak sunuldu. Devrimin "olurluğu" bile "ne olacak" sorusunun "kapsama alanı" içinde yer almıyordu.

Devrim yapmak bir yana konulunca, devrim için örgütlenmek de kitleleri bilinçlendirmek de bir yana konuldu. "Ne olacağını" bilme isteği politik pasifizme yol açtı.

Devrimci örgütlenme geriledikçe, devrimci mücadele de o ölçüde geriledi. Devrimci örgütlenmeyi geliştirmek ve harekete geçirmek de o kadar zorlaştı. Devrimci örgütlenme ve devrimci mücadele zorlu ve yoğun bir çabayı ve zamanı gerektirir hale geldi. Çaba göstermekten uzaklaşanlar ya da bir şeylerin hemen olmasını isteyenler, çabanın yoğunluğu ve zamanın uzunluğu karşısında karamsarlığa kapıldılar. Böylece devrimci mücadele biraz daha geriye itildi. Devrimci mücadelenin güç kaybetmesi ve geriye itilişi arttıkça, onu örgütlemek o ölçüde daha fazla çabaya ve zamana ihtiyaç duyar hale eldi.

Böylece içinde yaşanılan somut tarihsel koşullarda "ne yapmalı"yı konuşmak yerine, "ne

olduğunu" tahlil etmeye ve anlamaya çalışmak zorunda kalındı.

Devrimci örgütlenme gerilememiş olsaydı, bugün bütün bunları konuşmak yerine, "eldeki mevcut güçlerle ne yapılması gerektiği" sorusunu konuşuyor olurduk. Eğer bugün, eldeki mevcut güçlerle ne yapmalı sorusunu konuşamıyorsak, bunun temel nedenlerinden birisi de "ne yapmalı" yerine, kahinlikten muzdarip "ne olacak" sorusunun sorulmasının bir alışkanlık haline gelmiş olmasıdır. Bu koşullarda 777 bin kilometre kare ve 72 milyonluk bir ülkede devrim yapmak için daha fazla çaba göstermekten ve zamandan başka bir araç, yol yoktur.

Ekim 2015

İLLEGALİZMİN LEGALİTESİ!
LEGALİZMİN İLLEGALİTESİ!

Her siyasal hareket, siyasal iktidarı ele geçirmek için mücadele eder.

Mevcut düzenin legal (yasal) partileri de legalist (yasalcı) "sol" partiler de iktidar mücadelesi yürütürler. Bunun için mevcut yasalara bağlı olarak ("siyasi partiler yasası") bir parti kurmalarıyla işe başlamak zorundadırlar. Bu partilerin bir ya da birkaçının iktidarı ele geçirebilmeleri için de genel seçimlere katılma hakkına sahip olmaları gerekir. Bu da mevcut düzenin yasalarının zorunlu kıldığı sayıda il ve ilçede örgütlenmek demektir (asgari örgütlenme)[1] Bu da Türkiye'deki siyasal partiler yasasına göre yaklaşık olarak bin kişiyi gerektirir. (Silahlı mücadeleye sempati duyan okuyucu bunu "bin gerilla" olarak hayal eder) Diğer yandan "parti teşkilatı" için bir mekân (yer) gerekir. Bu da yaklaşık iki yüz kiralık yer tutulması demektir. (Yine aynı okuyucu bu kira paralarıyla ne kadar "silah" alınabileceğinin hayalini kurar).

Bütün bunları yasalara uygun olarak yaptıktan sonra genel seçimlere "katılma hakkı" kazanılacaktır.

Seçimlere katılma hakkı "kazanıldığı" andan itibaren yapılması gerekenler ise "klasik" parti çalışması, yani propaganda faaliyetidir.

Propaganda, siyasal propaganda, partinin amaçlarının, yani iktidar olduğu koşullarda **ne-**

ler yapacağının kitlelere anlatılmasıdır. Hiç tartışmasız, neler yapılacağının anlatılması, aynı zamanda, bunların **neden** yapılacağının açıklanmasını gerektirir. "Neden" ise, her durumda ülkenin içinde bulunduğu durumdan çıkar.

Böylece düzenin yasallığı içindeki bir siyasal parti, yasaların emrettiği sayıda "il ve ilçe teşkilatı" kurduğu andan itibaren yürüteceği "parti çalışması"nda, ülkenin içinde bulunduğu "durumu" ve bu "durumdan" nasıl çıkılacağını en geniş kitlelere anlatmaya ve açıklamaya çalışır. Bu anlatı ve açıklamayla, geniş kitleler, içinde yaşadıkları "durum"un bilincine varır ve bu "durum"dan kurtulmak için de bu "parti etrafında" örgütlenir. Kısacası, mevcut düzenin yasallığı içinde kalmayı kendi varoluş koşulu olarak kabul etmiş olsun ya da olmasın bir partinin **olağan** parti çalışması, kendi düşünceleri ya da ideolojisi çerçevesinde kitleleri bilinçlendirip örgütlemeyi hedefler. (Sol örgütlerin "klâsik" parti çalışması da böyledir.)

Bu parti çalışmasında en önemli araçlar, günlük, haftalık ya da aylık yayınlar, kitle toplantıları, mitingler, afişler, bildiriler, "basın" açıklamaları vs.'dir.

Hiç kuşkusuz, bu propaganda faaliyetinde "ulusal medya" önemli bir araçtır, hatta en önemli bir araçtır. Bir basın açıklaması bu "medya" aracılığıyla milyonlarca insana ulaşabilir. Bu nedenle tüm partiler "medya"da yer alabilmek için olağanüstü çaba gösterirler. Bu amaçla "medya uzmanları" ya da "iletişim teorisyenleri" göreve koşulur. Bunların "yol" göstericiliğinde "medya"nın istediği türden görüntü vermeye özen gösterilir. Hatta "medya"da yer alabileceği-

ni umdukları eylemler bile düzenlerler.

Ancak işin içine "solculuk" girdiği andan itibaren, bu parti çalışması düzen partilerinden söylemsel olarak farklılaşmaya başlar. Bazı istisnalar dışında, her "sol parti" öncelikle kendisini "marksist" ya da "marksist-leninist" yahutta "komünist" bir parti olarak ilan eder. Eğer mevcut yasalar böyle bir "sıfat" kullanılmasını yasaklıyorsa, böyle bir durumda isimler yumuşatılır. "Sosyalist", "ilerici", "demokrat" vb. sıfatlarla kendisinin "düzen partileri"nden farklı olduğunu göstermeye çalışır.

Artık "ser"de "marksistlik" ya da "marksist-leninist"lik vardır. Böyle olunca da programından söylemine kadar herşeyi "kitaba" uydurmak zorundadır. Hiçbir koşul altında mevcut düzenin bir parçası olduğunu, mevcut düzen partilerinin "birinin" yerine talip olduğunu söylemez, söyleyemez. Tüm pratiği sıradan bir düzen partisinin yaptığından farklı olmasa bile, görüntüde onlardan farklıymış gibi hareket etmek durumundadır.

Böyle durumlarda en yaygın söylem, "legal mücadele yürüttükleri" söylemidir.

Sadece bu "ifade" bile, zımni olarak, "aslında" illegal oldukları "imajı" ("algısı") yaratır. Yani "aslında" tüm "marksist-leninist partiler" gibi illegaldirler, sadece "legal olanaklardan yararlanmak" için "legal" faaliyet yürütmektedirler! Bu yolla da Lenin'in "Ne Yapmalı?" kitabında ortaya koyduğu partiye benzedikleri izlenimi oluştururlar.

Legal "sol" partilerin ikinci özelliği ise, "demokratik muhalefetin en solunda" yer aldıklarını göstermektir. (Soldaki keskinliğin bir nedeni de budur.)

Bu özellikleriyle, "aslında illegal" olan "le-

gal" bir "sol" partinin "legal programında" ne yazılmış olursa olsun, "gönlünden geçen"in "devrim" (ve hatta "sosyalist devrim") olduğunu hemencecik anlarız. (Elbette "legal" parti yazınında "demokratik halk devrimi"nden de söz edilir. Ancak biraz fazla "keskin" göründüğünden, bunun yerine "demokratik devrim" ya da "demokratik bir toplum" vb. ifadelere yer verilir.)

Bu andan itibaren de "devrim"in, "sosyalizm"in ne olduğu sorusu ortaya çıkar.

Mevcut düzenin yasaları çerçevesinde yapılabilecek bir "devrim"in ya da "sosyalist devrim"in hiç de olanaklı olmadığı bilinir olduğu andan itibaren (ya da kendi saflarında yer alanlar tarafından öğrenildiği andan itibaren) herşey eğilip bükülmeye başlanır. Yasalar izin verdiği ölçüde "parti yazını"nda bolca marksist-leninist söyleme sahip "teoriler" ortaya atılır, "teorik değerlendirmeler" yapılır. Burada "marifet", söylenenler ile yapılanlar arasındaki çelişkinin görülmesini engellemektir. Bunun yolu da legal faaliyetin "aslında" sadece "legal olanaklardan yararlanmak" için yürütüldüğü "algısı"nın yaratılmasından geçer. Bir kez bu "algı" oluştu muydu, artık tüm söylenenler ve yapılanlar "aslında" illegal olan bir "devrimci" hareketin söylemleri ve eylemleri olarak kabul edilmeye başlanır. Legaldeki faaliyet ne kadar başat hale gelirse gelsin, arka plandaki bu "kabul" nedeniyle "yoldan sapıldığı" düşüncesi o kadar geç anlaşılır. Artarak yürütülen legal faaliyet, her durumda "illegal" bir amacın faaliyetleri olarak düşünülür.

Legal faaliyet, bir tarafıyla "legal parti"leşmeye giderken, diğer tarafıyla "klasik sol" faaliyet olarak sürdürülür. "Marksist", "marksist-leni-

nist" ve hatta "marksist-leninist-komünist" bir partidirler, öyle ise "hedef kitleleri" proletarya, yani işçi sınıfı olacaktır. "Hedef kitle" proletarya (işçi sınıfı) olduğu için, "hedef" de öncelikle bu sınıfı bilinçlendirmek ve örgütlemek olmak durumundadır.

İşçi sınıfı **nasıl** bilinçlendirilecektir? İşçi sınıfı "neyin" bilincine varacaktır ki, örgütlenecek ve devrim yapabilecektir?

Bu sorulara verilen yanıt tektir: **Siyasal bilinç**. Dolayısıyla işçi sınıfının siyasal bilince sahip olabilmesi için mevcut düzenin siyasal niteliğini kavramış olması gerekir. Bu da "siyasal teşhir"i gerektirir. Bunu gören ve kavrayan işçi sınıfı, yine aynı doğallık içinde "siyasal iktidarı ele geçirmek amacıyla" siyasal olarak örgütlenir. Bu da "aslında" illegal olan "legal" parti çevresinde örgütlenmek demektir.

Ama işçi sınıfı sadece "siyaset"le ilgilenmez. Aynı zamanda kendi ekonomik koşullarını iyileştirmek için de mücadele eder (ekonomik mücadele). Ekonomik mücadele de ekonomik durumun teşhirini öngerektirir. Bu mücadelenin en temel aracı **sendikalar**dır ve en temel mücadele biçimi **grev**dir.

Böylece "sol parti"ler, işçi sınıfı partisi olarak işçi sınıfının tüm sorunlarıyla ilgilenmek zorunda olduğundan, işçi sınıfının ekonomik mücadelesine de "katkı sunar".[2] Eğer sendikalar mevcutsa kendi kadrolarını bu sendikalara gönderir ve bu sendikalar içinde örgütlenmeye çalışır. Giderek "daha doğru ve tutarlı bir ekonomik mücadele" yürütülebilinmesi için bu sendikaların yönetimlerinin ele geçirilmesi gerektiğine kanaat getirilir. Böylece her "sol parti"nin bir sendi-

ka çalışması, bir sendika seksiyonu, bir sendika yayını olur ve bir sendikayı ele geçirme çabası ortaya çıkar.

Öte yandan, toplum sadece işçi sınıfından oluşmaz. Değişik "halk" sınıfları mevcuttur ve bunlar da tıpkı işçi sınıfı gibi, kendi ekonomik sorunları nedeniyle ekonomik mücadeleye yönelirler. "Sol parti", tüm "halk" sınıflarını da kucaklamak zorunda olduğundan (çünkü "işçi sınıfı tüm halkın öncüsüdür") bu kesimlerin ekonomik mücadelesine de "katkı sunar". Bugün "sol"-da pek önemi kalmamışsa da tarım kooperatifleri, köylü sendikaları vb. örgütlenmeler bu ekonomik mücadelenin önemli unsurlarıdırlar. Ancak "halk" sınıfları içinde en aktif olan kesim gençliktir. Bu nedenle "sol parti", gençlik örgütlenmesine yönelir (hem zaten dünyanın tüm komünist partilerinin bir "gençlik kolu" vardır). Gençlik, özellikle öğrenci gençlik, aktivizmiyle harekete canlılık katar ve yeni kadroların kaynağıdır. Bu arada "kadın hareketi" gelişmeye başlarsa, "sol parti"nin bir de "kadın seksiyonu" oluşturulur. İlerici ve demokrat meslek kuruluşları (mimar ve mühendis odaları, barolar vb.) doğal "müttefikler" olduklarından, bunlar içinde de çalışma yürütülür. Hiç şüphesiz en önemsenen "seksiyon" da Kürt ulusal seksiyonudur. Bütün bu "çoklu" ve "çok yönlü" çalışmalara bir de "kültür merkezleri", mahalle festivalleri, yaz kampları ve de müzik guruplarının konser organizasyonları eklenmelidir.

Bir yandan günlük, haftalık, aylık yayınlar çıkartılırken, diğer yandan işçi sendikalarından öğrenci derneklerine, meslek kuruluşlarına kadar "hayatın her alanında" faaliyet yürütülür. Tek amaç vardır: Örgütlenmek, daha fazla örgütlen-

mek. Böylece tek sayılardan çift sayılara, çift sayılardan üç basamaklı sayılara ve giderek binlere, on binlere, yüz binlere, milyonlara doğru ilerlenecektir. "Yeterince" örgütlenildiğinde de "amaç" hasıl olacaktır, siyasal iktidar ele geçirilecektir.

Hiç kuşkusuz "yeterince" ifadesi göreli bir kavramdır. Kişiden kişiye, koşuldan koşula, durumdan duruma göre değişir. Yapılan örgütlenmelerin ne zaman "yeterli" olacağı bu nedenle önceden belirlenemez. Örgütlenmenin "yeterliliği", yaşamın canlı pınarında ortaya çıkar!

Örgütlenme tarafı, yani öznel koşullar göreceli olduğu için tüm dikkatler ve söylemler nesnel koşullara yönelir. İşte bu andan itibaren ülkenin içinde bulunduğu durum "sol parti"nin ilgi alanına girer. Marksist-leninist terminolojiyle söylersek, artık tüm dikkatler "milli kriz" kavramına yönelir. "Milli kriz" patlak verdiğinde "sol parti"nin krizden çıkışın adresi haline geleceği varsayılır. Artık iktidarı ele geçirmek, devrim yapmak çok kolaydır. Yeter ki "yeterli" örgütlenme olsun, yeter ki "milli kriz" patlak versin!

Böylece her şey "yeterli örgütlenme"ye sahip olmayı ve "milli kriz"in patlak vermesini beklemeye indirgenmiş olur. Bu "bekleme" döneminde her türlü fırsattan yararlanarak örgütlenmek ve yine örgütlenmek gerekir. Ve "bir gün" bu ikisi eşzamanlı olarak geliştiğinde iktidarı almak için "son bir hamle" yapılacaktır! "Yasal zorunluluk" nedeniyle adı söylenmese de bu "son hamle", genel greve dayanan silahlı bir ayaklanma biçiminde olacaktır. Bu da yıllarca legalizmin kahrını çeken legal partinin ne kadar cengâver olduğunun işareti olarak görülür.

Bu düşünce ve beklentiler içinde aylar, yıllar geçer. Bu aylar ve yıllar içinde aynı söylemlerle, aynı yerlerde, aynı tarzda faaliyet yürütülmeye devam edilir. Her gelişen siyasal olay beklentileri yükseltir, umutları artırır. "Biraz daha gayret", "biraz daha örgütlenmek" yeterli olacaktır. Siyasal olaylar ters yönde geliştikçe de yepyeni "ricat taktikleri" konuşulmaya başlanır.

Doğal olarak aylar ve yıllar içinde düşünülenler ve beklenilenler gerçekleşmedikçe, gerçekleşmesi geciktikçe, eldeki insanları saflarda tutmak başlı başına bir sorun haline gelir. Yıllar boyunca aynı tarz çalışmalarla, aynı söylemlerle zaman geçirildiğinden, giderek "inandırıcılık" sorunu ortaya çıkmaya başlar. İşte bu andan itibaren siyasal söylem yön değiştirir ve ajitasyona dayalı söylemler (ajit-prop) temel, neredeyse tek konuşma tarzı haline gelir.

Ancak olumsuz gelişmeyi durdurmaya bu da yetmez. Ülke, "normal" bir ülke değildir. "Hemen her şeyin olduğu" bir ülkede, doğal olarak "legal" düzen de değişir. Mevcut düzenin yasallığından çok yasadışılığı gündeme gelir. Zor ve şiddet, şu ya da bu oranda siyasal alanı kapsamaya başlar. Her ne kadar "faşizm", "faşizmin tırmanışı" söylemi piyasayı kaplasa bile, yine de zor ve şiddete karşı bir "tutum" geliştirilmesi ve "tavır" alınması somut bir gerçeklik haline gelir. (Zaten solda, bu "legal" yoldan bir yere varılamayacağını açık biçimde söyleyen başka örgütlenmeler de vardır.) Mevcut düzenin, devletin zor ve şiddet uygulamasına karşı yapılan protesto eylemleri (örneğin Taksim Tramvay Durağı eylemleri gibi) ne kadar örgütlenirse örgütlensin, katılım ne kadar çok olursa olsun, her durumda bir "tavır"

beklentisi giderek yoğunlaşır. Bu beklenti, başka örgütlerin "pasifizm" eleştirileriyle birleşerek "aktif eylem" beklentisine dönüşür.

Öte yandan, doğrudan kendi legal varlıklarına yönelen "devlet baskısı" da "aktif eylem" beklentisi yaratır. Ama, Marks'ın sözleriyle ifade edersek, devlet, "*kendi* istek ve buyruklarını yerine getiren, *kendi* gelişmesini sağlayan insanlardan hiç kimseyi dıştalamaz. Kendi *yetkinliği* içinde, *gerçek* muhalefetlerin *siyasal* hiçbir yönleri olmayan ve canını sıkmayan muhalefetler olduklarını bildirecek, hatta gözlerini kapayacak kadar ileri gider."[3] Askeri darbe dönemleri dışında bu partiler için "devlet baskısı" fazla ileri gitmez. Zaman zaman afiş asan, bildiri ya da yayın dağıtan birkaç parti üyesinin gözaltına alınması dışında önemsenebilecek bir gelişme ortaya çıkmaz. Yine de geçen zamanın baskısıyla ortaya çıkan "aktif eylem" beklentisi varlığını sürdürür.

Hiç kuşkusuz bizim gibi ülkelerde "aktif eylem", silahlı eylem olmak zorundadır. Böylece "aslında" illegal olduğu varsayılan "legal sol parti" (ya da "legal sol örgütlenme") giderek "gerilla şubesi" oluşturmak zorunda kalır. Özellikle toplumun büyük tepkisini çeken olaylar karşısında bu "gerilla şubesi" harekete geçirilir. "Gerilla şubesinin "eylemleri" ajit-prop faaliyetin ana malzemesi haline gelir. Bir yandan alabildiğine legalleşilirken, diğer yandan alabildiğine illegalmişçesine faaliyet yürütülür. "Gerilla şubesi"nin "eylemleri", giderek, "aslında" illegal olan "legal" harekete güç katar ve işin içine "silah" girdiğinden "sol içi rekabet"te de önemli bir "avantaj" sağlar.

Böylece "gerilla şubesi"ne sahip olan "legal sol parti" ya da "legal faaliyet", mevcut diğer "le-

gal sol parti"lerden (ya da faaliyetlerden) ayrışır ve farklılaşır.

Mahir Çayan yoldaş *Kesintisiz Devrim II-III*'de "Revizyonist, Klâsik 'Ortodoks' Çizgi"nin karakteristliklerinden sözederken şöyle yazar:

> "Askeri yan ile politik yanı birbirine zıt şeylermiş gibi görüp, askeri yanın küçümsenmesi. Şehir proletaryasının siyasi işlevini, proletaryanın anahtar rolü oynadığı sovyetik modelin ışığı altında görerek, aşırı abartma. Silahlı propagandanın prestij kazanması üzerine solda prestij kaybına maruz kalan bu örgütler, sonradan gerilla yapan bir şube de açmışlardır. Tabiî bu gerilla hikâye olmuştur. Milli bir krizin ülkede olmasına rağmen barışçıl mücadele metodlarının temel alınmasının ve de evrim ve devrim aşamalarının kesin çizgilerle ayrılmasının, Öncü Savaşının reddinin oluşturduğu kendiliğindencilik."

Bu noktaya "farklı" yoldan da gelinebilir. Bunun için mutlaka "legal" bir parti kurmaya gerek bile yoktur. "Legal" alanlarda faaliyet yürütmek tek başına yeterlidir. Bu açıdan daha başlangıçta, söylem düzeyinde bile mevcut legal "sol" partilerden farklı olduğunu ileri süren bir örgütlenme, kendi "legalitesi" içinde aynı noktaya ulaşır. Bu da başlangıçta illegal olarak oluşturulmuş olan bir örgütün legalize olmasından başka bir sonuç vermez.

SİYASAL AJİTASYON, "GERİLLA ŞUBESİ" VE SİLAHLI EYLEM

İster legalden illegale ister illegalden legale gidilsin, her durumda yapılanlar yalın bir "pratikçilik"tir. Ne de olsa, "özlemi duyulacak olan mücadele, mümkün olan mücadeledir ve mümkün olan mücadele belli bir anda verilmekte olan mücadeledir".

Kısacası ortam ne gerektiriyorsa o yapılır. Gerilla savaşının niteliği, devrim mücadelesindeki yeri, rolü vb. bir tarafa bırakılır. "Eylem", herşey haline gelir. Marksizm-leninizmde siyasal ajitasyonun ne olduğunun burada hiçbir önemi yoktur. "Nihai amaç hiçbir şeydir; hareket ise her şeydir". Yapılan ve yapılması gereken, yalın bir "ajit-prop" söylem geliştirmektir. "Gerilla şubesi"nin eylemleri birer "yiğitlik", "kahramanlık", "fedakârlık" örnekleri olarak sunulur. Her "eylem", mevcut düzenin zor ve şiddetine karşı verilmiş bir "yanıt"tır, egemen sınıfların suratına atılmış birer "tokat"tır.

Bir yandan mevcut düzenin izin verdiği sınırlar içinde legal faaliyet yürütülürken, diğer yandan "gerillacılık"la itibar kazanılmaya çalışılır. Böylece de legal faaliyetlerin "amacı", yeni ve daha çok "gerillacılık" yapmak gibi görünür, en azından o saflarda yer alanlar böyle düşünüp "algı"larlar.

Legalistlerin "gerilla şubeleri", ister silahlı devrimci mücadelenin, silahlı propagandanın prestij kazanması üzerine kurulsun, isterse özel amaçlarla kurulmuş olsun, her durumda kendi "anayollarından" bir sapmayı temsil eder. Kendi

yollarından, yani legalizmlerinden sapma olduğu anlamında, bir süre sonra bu "gerilla şubeleri" işlevsiz, eylemsiz hale getirilir, kısacası kapatılır.

İsmail Bilen'in "gizli" TKP'sinin 1979-80 arasında "silahlanması" kadar, TDKP'nin Dersim'de dağa "gerilla" çıkartması da, MLKP'nin 2003-2004 arasında piyasaya sürdüğü FESK de, "gerilla yapan şube"lerden başka bir şey değildir.[4]

Bu "algı" ortamında marksizm-leninizmin ustalarından bir dizi alıntı yapmak hiçbir işe yaramayacaktır. Örneğin, Lenin, "*Ne Yapmalı?*"da demiş ki, "Kısacası, propagandacı 'birçok düşünceyi' vermelidir, o kadar çok ki, bu düşünceler birbirleriyle bağlantılı bir bütün olarak ancak (nispeten) az sayıda kimseler tarafından anlaşılabilir olacaktır. Aynı konu üzerinde konuşan ajitatör ise en çarpıcı ve en çok bilinen bir olguyu, diyelim işsiz bir işçinin ailesinin açlıktan ölmesini, artan yoksullaşmayı, vb. örnek olarak ele alacak ve herkesin bildiği bu olgudan yararlanarak 'yığınlara' tek bir düşünceyi, örneğin servet artışıyla yoksulluğun artışı arasındaki çelişkinin saçmalığı düşüncesini iletme yolunda çaba harcayacaktır; ve bu çelişkinin daha tam bir açıklamasını propagandacıya bırakarak, bu göze batan haksızlığa karşı yığınlar arasında hoşnutsuzluk ve öfke yaratmaya çalışacaktır. İşte bu yüzdendir ki, propagandacı, genellikle, yazı yazarak görevini yerine getirir; ajitatör ise konuşarak." (Lenin) demekle "ajit-prop" yönelimleri engellenemeyeceği gibi.

Propagandasız ajitasyon ve siyasal ajitasyonun yerine tekil-bireysel kahramanlıklara dayalı ajitasyon, kaçınılmaz olarak, bireysel öfke ve kin biriktirmekten öteye geçemez. Hiç tartışmasız,

ortaya çıkan bu bireysel öfke ve kin pek çok insanın devrimci fedakarlığına yol açar. Ama sonuç değişmez.

Yine de "gerilla şube"lerinin "eylemleri"yle, gerilla savaşı yürütülüyormuşçasına bir "algı" oluşturulur. Her ne kadar bu konuda "gerilla savaşı kavramı, kavram olarak tek başına nitelik belirleyici değildir. Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe de, düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir" (Mahir Çayan) denilmişse de, tek başına "gerilla" yüceltilir.[5]

Oysa gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesi, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınması bir **stratejik** kavrayıştır, stratejik bir çizgidir. Bu çizgi, aynı zamanda gerilla savaşından hareketli savaşa ve oradan da düzenli ordu savaşına doğru ilerleyen bir politikleşmiş askeri savaş çizgisidir ve siyasal iktidarı fethetmenin yoludur.

Bu stratejik çizgi, genel ifadeyle, basitten karmaşığa, küçükten büyüğe doğru ilerleyen bir devrim yoludur. Atılan her adım, yapılan her eylem, yürütülen her faaliyet ve gerçekleştirilen her örgütlenme devrimin stratejik çizgisine bağlıdır. Eğer bu bağ kurulamıyorsa ya da "kurgu"lanarak kurulmaya çalışılıyorsa, ortada "gerillacılık"tan başka bir şey yok demektir. Hedefin ne olduğu ve neden olduğu bile "müphem" olan "gerilla şube"si eylemlerinden "keramet" beklemek hiç de akıl işi değildir.

Sadece yakın tarihe bakıldığında bu "gerilla şubesi" anlayışının nerelerden nerelere geldiğini görmek ve anlamak olanaklıdır. Ancak bütün

bunlar için devrimci teorik bilgi ve devrimci mücadele tarihinin bilgisi gerekir. Bunlar olmadığı sürece, söylenenler suya yazı yazmakla özdeştir.

"Gerillacılık" ya da "gerilla şubesi" kurma anlayışı, sözcüğün geniş anlamında "*foko*culuk"un bir türevinden başka bir şey değildir. Ama "*foko*culuk" sözcüğü artık "sol"un literatüründen çoktan çıkartılmıştır. Bu nedenle de "gerillacılık"ın bir "*foko*culuk" türevi olduğunu söylemenin de anlamı kalmamıştır.

Böylesi bir ortamda şehir gerillasından, kır gerillasından, hareketli savaştan, düzenli ordu savaşından vb. söz etmek abesle iştigal etmek olarak görülecektir.

Yine de "abesle iştigal" etmek pahasına "**şehir *foko*culuğu**" üzerine birkaç şey söylemek gerekli olmaktadır.

"Şehir *foko*culuğu" teorisinin tarihsel kaynağının Brezilya'da **Marighella** ile başladığı kabul edilir. Özellikle Marighella'nın "*Şehir Gerillasının Elkitabı*", bu eğilimin teorisi olarak görülür. *Elkitabı*'nın girişinde şöyle yazar Marighella:

> "**Askeri diktaya muhalif ve ona karşı savaşmaya istekli her kişi, eylemi ne denli mütevazi olursa olsun, mutlaka bir şeyler yapabilir. Bu elkitabını okuyan ve bundan böyle pasif kalınamayacağı sonucuna varan herkesi, okuduklarını hemen uygulamaya ve derhal kavganın içine girmeye davet ediyorum**." (Bkz: Politik ve Askeri Savaş Sanatı-IV, İlkeriş Yayınları, s. 78)

Buradan düz mantıkla çıkartılan sonuç, herhangi bir örgütlenmeye, devrimci çizgiye vb. sahip olmaksızın herkesin hemen ve şimdi eyle-

me geçmesidir. Böylece 3-5 kişinin biraraya geldiği ve birbiriyle bağlantısı olmayan "hücreler" oluşturulur. Bu bağımsız hücreler, "elkitabı"nı okuyarak eyleme geçerler. Ortada merkezi bir örgütlenme olmadığı için de ortaya çıkacak başarısızlık ya da yakalanma durumunda diğer "hücreler" zarar görmeyecektir. Her "hücre" kendince belirlediği hedeflere, kendince uygun gördüğü bir zamanda ve uygun gördüğü bir yerde eylem yaptığından, eylem hazırlıklarının bir başka olumsuzluk nedeniyle deşifre olma olasılığı da yoktur.

Legalizmin "aktif eylem"e yönelmesiyle keşfedilen bu örgütlenme ve eylem tarzı, legal merkezin kararıyla ya da "uyuyan hücreler"in[6] etkisizleştirilmesiyle işlevsiz kalır. Aksi halde "hücre"nin eylemleri "hücre" tümüyle yok olana kadar sürer.

Marighella'nın "*Şehir Gerillasının Elkitabı*"ndan türetilen (hiç şüphesiz Marighella buna açık kapı bırakmıştır) "kent *foko*culuğu" sadece legalizmin "aktif eylem" ihtiyacına denk düşmez. Aynı zamanda silahlı mücadeleyi, özellikle şehir gerilla savaşını benimseyen örgütler açısından da "cazip" bir yol ve yöntemdir.

Gerilla savaşına, özel olarak şehir gerilla savaşına ilişkin olarak temel yanlışlardan birisi de savaşın askeri ve teknik boyutunun ihmal edilmesi ya da askeri ve teknik boyutunun abartılması olarak ortaya çıkar. Bu da şehir gerilla savaşının belli bir merkezi örgütlenmeye bağlı (ki Marighella, kendi anlayışı çerçevesinde buna "stratejik komutanlık" ya da "genel komutanlık" adını verir) yürütülmesi yerine, birkaç kişiden oluşan tekil ve bağımsız grupların eylemlerine

indirgenmesidir.

Marighella'dan türetilen şehir fokoculuğunun dayanağı yine Marighella'nın şu sözleridir:

> "Görevlerini yerine getirebilmek için, şehir gerillaları küçük guruplar halinde örgütlenmelidir. 'Ateş Gurubu' denen bir gurup dört ya da beş kişiden fazla olmamalıdır. Diğer guruplardan ayrılmış olup bir ya da iki kişi tarafından yönetilen iki ateş gurubu, birlikte, 'ateş timi' meydana getirir. Ateş gurubundaki yoldaşlar arasında mutlak bir güven bulunması lazımdır. En iyi atış yapabilen ve makineli tüfeği en iyi kullanabilen kişi harekâtın yöneticisi olur. Ateş gurubu, şehir gerillası eylemlerini planlar, yürütür, silahları ele geçirip muhafaza eder, kendi taktikleri üzerinde çalışmalar yapar, işlediği hataları düzeltir. Eğer stratejik komutanlık tarafından planlanmış görevler varsa, bunlar öncelik kazanır. Fakat ateş gurubu daima kendi inisiyatifiyle hareket eder. Ateş guruplarının tam bir inisiyatifle hareket etmelerini sağlamak için, örgütte her türlü katılıktan kaçınmak gerekir. Geleneksel solun eski tip hiyerarşisi, bizim örgütümüzde asla olmamalıdır. Bu demektir ki, stratejik komutanlığın verdiği öncelik taşıyan görevler dışında, her bir ateş gurubu, banka soymak, diktatörlüğün bir ajanını, gerici bir kimseyi veya bir Amerikan casusunu kaçırıp gerekirse cezalandırmak, propaganda ya da psikolojik savaşı yürütmek gibi işleri, genel komutanlığa danışmak gereğini duymadan kendi başına yapabilmelidir. Hiçbir ateş

gurubu, yukarıdan emir gelmesini bekleyerek boş durmamalıdır. Onun görevi eylem yapmaktır."

Askeri yazında "şok grupları" olarak da adlandırılan bu "ateş grupları" teorisi, şehir gerillasını salt askeri ve teknik bir olaya indirger. Burada önemli olan "silahlı eylem"dir. Silahlı eylem, kendi başına ve kendi kendine bir siyasal propaganda olarak kabul edilir. Kır *foko*culuğunun teorisyeni olan R. Debray bunu şöyle ifade eder:

> "Silahlı propaganda, askeri eylemden önce gelmez, askeri eylemi izler. Silahlı propaganda, askeri faaliyetin önünden değil, ardından gelir. Silahlı propagandanın gerilla cephesinin dışında değil, içinde yapılacak şeyleri vardır. Bugünkü şartlar altında en önemli propaganda şekli başarılı askeri faaliyettir." (*Devrimde Devrim*)

Görüldüğü gibi, sol kendiliğindencilik olan *foko*culuk ile legalizmin "aktif eylem" anlayışı belli ölçülerde birbiriyle çakışır. Birincisi askeri alanda aşırı profesyonelleşmeyi ifade ederken, ikincisi her türlü askeri ilke ve kuralı bir yana koyar. Sonuç ise, aşırı profesyonelleşme ve "uyuyan-otonom hücreler" tarzı örgütlenme "aktif eylem"lerin sürekliliğini güvenceye almak isterken, legalizmin "aktif eylem"ciliği ilkellik ve amatörlük içinde boğulup gider.

Legalizmin illegalitesinin niteliği budur. Sorun, bu niteliğin görülmesi ve kavranılmasıyla bitmemektedir. Bu "illegal legalist" saflarda, isterse "illegal" tarafında yer alınsın, her durumda,

bu "yol"dan gidildiğinde devrime ulaşılıp ulaşılamayacağını kendilerine sormalıdırlar.

Soru yalın ve açıktır: Bu "yol" devrime çıkar mı? Çıkacağı ve çıkartılacağı iddia ediliyorsa, bunun nasıl olacağının stratejik bir çerçevede ortaya konulması gerekir. Aksi halde, onlarca yıldır yapılageldiği gibi, insanları yanıltmaktan ve yanlış yollardan devrime ulaşılacağı sanısı yaratmaktan bir adım öteye geçilemez.

> "**Elbette bu yoldan gidildiğinde de görünüşte bazı ilerlemeler olacaktır. Ancak bu yolun savunucuları, giderek başlangıçta savaşçı niteliklere sahip olsalar bile, bu niteliklerini kaybedecek, yozlaşacak ve giderek bürokratlaşacaklardır. Yitirilen devrimci öz ve de pasifize edilmiş beş-on emekçi; işte bu görüşün yolu basitleştirilince budur**." (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*.)

Ekim 2015

Dipnotlar

[1] Siyasal Partiler Kanunu: "Madde 36 - (Değişik: 3420 - 31.3.1988) Siyasî partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında ve ilçelerin en az üçte birinde teşkilât kurmayı gerektirir." Bu nedenle bir partinin seçime girebilmesi için en az 41 ilde ve yaklaşık 150 ilçede örgütlenmesi gerekmektedir. Ancak bugün "var"olan partilerin birçoğu bu yeter sayıya sahip değildir. Bu nedenle "tabela partisi" olarak anılırlar.

[2] "Yasal" olarak doğrudan bu mücadeleyi örgütler ve yürütür denilemediği için böyle söylüyoruz.

[3] Marks-Engels, *Kutsal Aile*, s. 149

[4] "Gizli" TKP'nin "silahlı güçleri" 1980 başlarında sır olurken arkalarında "sol içi çatışma"da bıraktıkları izler kalmıştır. TDKP'nin Dersim "gerillaları", Ekim 1993'de 4 TDKP'linin PKK'liler tarafından öldürülmesiyle birlikte sona ermiştir. 2003 yılında MLKP'nin "askeri kanadı" olarak ortaya çıkan ve 2004 yılında yapılan polis operasyonlarıyla "darbelenen" FESK faaliyetleri uzun yıllar görülmez ve duyulmaz olmuştur. Temmuz ayındaki Suruç katliamı *öncesine* kadar uzun bir "uykuya" yatırılmış görünen FESK adı yeniden duyulmaya başlanmıştır. Bu "yeni"dönemdeki "ilk" eylemi, 19 Temmuz günü, yani Suruç katliamından bir gün önce, Figen Yüksekdağ'ı manşete çeken Star gazetesine bomba koymak olmuştur.

[5] Eğer bu "gerilla şube"sine sahip olan örgütlenmenin "kökeni"nde THKP-C varsa, kaçınılmaz olarak yüceltilen "gerilla", sanki THKP-C'nin stratejik çizgisini izliyormuş gibi "algı"lanır. THKP-C "kökeni"nden değil de "maoist" kökenden gelen kesimler için de aynı durum geçerlidir. Aralarındaki tek fark, birinin "Mahir'ler"den, diğerinin "İbo"dan söz etmesidir.

[6] Bugüne kadar "uyuyan hücreler" deyimi, Sovyetler'e kar-şı yürütülen anti-komünist propagandanın en hayali deyimidir. Dünyanın her ülkesinde Moskova'da "beyinleri yıkanmış" insanlardan oluşan "uyuyan hücreler" olduğundan söz edilirdi. Ama Murat Karayılan'la yapılan son röpartajda bunun anti-komünist propagandanın hayali bir unsuru olmadığı anlaşılmaktadır: "Evet, sizin de belirttiğiniz gibi Ölümsüzler Taburu'nun bir takım uyuyan hücreleri savaş başlar başlamaz hemen harekete geçtiler; Pozantı'da, Sultanbeyli'de çok keskin eylemler yaptılar. Biz bunları durdurduk. Henüz erken gördük." (*Yeni Özgür Politika*, 28 Eylül 2015.)

DEVRİMCİ MÜCADELEDE İLKELLİK VE AMATÖRLÜK

"Bu soruyu ('İlkellik nedir?' sorusunu), 1894-1901 döneminin tipik bir sosyal-demokrat çalışma çevresinin faaliyetini kısaca anlatarak yanıtlamaya çalışacağız. O dönemde, öğrenci gençliğin tümünün marksizme sarıldığını belirttik. Bu öğrenciler, marksizmle, elbette ki, sadece bir teori olarak ilgilenmiyorlardı, onunla 'Ne Yapmalı?' sorusuna bir yanıt olarak, düşmana karşı savaşmak için bir çağrı olarak ilgileniyorlardı. Bu yeni savaşçılar, şaşılacak ölçüde ilkel donanım ve eğitimle savaşa girdiler. Çok kez hemen hemen hiç donanmları yoktu ve eğitim diye bir şey görmemişlerdi. Sabanını bırakıp savaşa katılan köylüler gibi ellerinde sopalarla yürüdüler. Bir öğrenci çevresi, hareketin eski üyeleriyle hiçbir bağlantısı olmadan, başka yörelerdeki, hatta aynı kentin başka kesimlerindeki (ya da başka eğitim kurumlarındaki) inceleme çevreleriyle hiç bir bağlantı kurmadan, devrimci çalışmanın çeşitli bölümlerini örgütlendirmeden, belirli bir zaman süresini kapsayan sistemli bir eylem planı olmadan, işçilerle ilişki kuruyor ve çalışmaya koyuluyor. Bu çevre, yavaş yavaş propaganda ve ajitasyonunu yaygınlaştırıyor; eylemleriyle oldukça geniş bir işçi kesiminin ve eğitim görmüş

tabakanın belirli bir kesiminin sempatisini kazanıyor; bu kesimler ona para sağlıyorlar ve 'komite' gençlerden oluşan yeni gurupları bunlar arasından ediniyor. Komitenin (ya da mücadele birliğinin) çekici gücü büyüyor, eylem alanı genişliyor, eylemini tamamen kendiliğinden bir biçimde yayıyor; bir yıl ya da birkaç ay önce, öğrenci çevrelerinin toplantılarında konuşan ve 'Nereye?' sorusunu tartışan, işçilerle bağlantı kuran ve bu bağlantıları sürdüren, bildiri yazıp yayınlayan bu kimseler, artık öteki devrimci guruplarla ilişkiler kuruyorlar, yazın ediniyorlar, yerel bir gazetenin yayınına girişiyorlar, bir gösteri düzenlemekten sözetmeye başlıyorlar, ve nihayet açık savaşa geçiyorlar (bu açık savaş ilanı, duruma göre ilk ajitasyon bildirisi, bir gazetenin ilk sayısı ya da ilk gösteri yürüyüşü olabilir). Çoğunlukla bu çıkışlar, daha ilk anında tam bir fiyaskoyla sonuçlanır. İlk anında ve tam bir fiyasko, çünkü, bu açık savaş daha önce düşünülmüş ve uzun uzadıya saptanmış sistemli bir plan, inatçı ve uzun süreli bir mücadele planı sonucu değildi, sadece inceleme çevresinin geleneksel çalışmasının kendiliğinden büyümesi sonucuydu; çünkü, polis, besbelli ki, hemen her seferinde, yerel hareketin, üniversite sıralarında 'adları duyulmuş olan' başlıca militanlarını tanıyordu, ve bir baskın için kendisine en elverişli anı kollarken, kasıtlı olarak, elle tutulur bir suçüstü sağlayabilmek için, devrimci gurubun yayılmasına gözyummuştur ve her seferinde tanıdıkları bazı kimselerin 'tohumluk olarak' ser-

best gezmelerine izin vermiştir (bildiğim kadar 'tohumluk' terimi hem bizimkilerin hem de çar polisinin kullandığı bir terimdir). Böyle bir savaşı, bir köylü yığınının, ellerinde sopalarla, modern askeri birliklere karşı savaşına benzetmemek insanın elinden gelmiyor. Ve insan, savaşçıların tam bir eğitim yoksunluğuna karşın, yayılan, büyüyen ve başarılar sağlayan hareketin canlılığına şaşıyor. Tarihsel bakımdan donanımın ilkelliğinin başlangıçta yalnız kaçınılmaz olmakla kalmadığı, savaşçıların geniş ölçüde seferber edilmesinin koşulu olarak meşru bile olduğu doğrudur; ama ciddi çatışmalar yer almaya başlayınca (ve bunlar fiilen 1896 yazındaki grevlerle başlamıştır), savaş örgütümüzün eksikliklerini gittikçe daha çok duymaya başladık. İlkten şaşkınlığa düşen ve gaf üstüne gaf yapan hükümet (örneğin sosyalistlerin yaptıklarının kötülüklerini anlatarak kamouyona başvurması, ya da işçilerin başkentlerden taşradaki sanayi merkezlerine sürülmesi gibi), kısa zamanda mücadelenin yeni koşullarına ayak uydurabildi ve kusursuz biçimde donatılmış bir ajan provokatör, casus ve polis birliklerini ustaca kullanmaya başladı. Baskınlar o kadar sıklaştı, o kadar çok insanı etkiledi ki ve bu baskınlar sonucu yerel inceleme çevreleri öylesine silinip süpürüldü ki, işçi yığınları hemen hemen bütün liderlerini kaybettiler, hareket inanılmaz ölçüde dağınık bir nitelik aldı ve çalışmalarda süreklilik ve uyum tümüyle olanaksızlaştı. Yerel liderlerin böyle darmadağın edilişi, inceleme çevreleri

üyelerinin rasgele kişilerden oluşması, teorik, siyasal ve örgütsel sorunlarda gerekli eğitimin olmaması ve bu sorunlarda dargörüşlülük, bütün bunlar, yukarıda anlatılan koşulların kaçınılmaz sonuçları idi. İşler öyle bir hale geldi ki, birçok yerde işçiler, gereken sağlamlığı gösteremediğimizden ve gizlilik kurallarına uyamadığımızdan ötürü, aydınlara olan inancını yitirmeye ve onlardan uzak durmaya başladılar. İşçiler şöyle diyordu: aydınlar pek dikkatsiz davranıyorlar ve polis baskınlarına yolaçıyorlar!...

Şimdi de kuşkusuz her okurun aklına gelmiş olması gereken bir sorunu ele alalım. *Bütün* hareketi etkileyen büyüme hastalığı olan bu ilkellikle, Rus sosyal-demokrasisinin içerisindeki akımlarından biri olan ekonomizm arasında bir bağlantı kurulabilir mi? Biz kurulabileceği görüşündeyiz. Pratik eğitimden, örgütsel çalışmalarını yürütme yeteneğinden yoksunluk, hiç kuşku yok ki, daha başından beri, her zaman, devrimci marksizmi savunanlar dahil, *hepimizin* ortak noksanlığıdır. Eğer sorun sadece pratik eğitimden yoksunluk olsaydı, kimse pratik içinde çalışanları suçlayamazdı. Ama 'ilkellik' terimi eğitim yoksunluğundan daha fazla bir şeyi kapsar; bu terim, genel olarak, devrimci çalışmada dar kapsamlılığı, bu kadar dar eylem temeli üzerinde iyi bir devrimciler örgütünün kurulamayacağını anlayamamayı ve nihayet (ki bu en önemlisidir) bu darlığı haklı gösterme ve onu özel bir 'teori' durumuna yükseltmeyi, yani bu sorunda da kendiliğindenliğe böylece bo-

yun eğmeyi ifade eder...

Tekrar tekrar belirttiğim gibi, örgütle ilgili olarak 'akıllılar' sözüyle kastettiğim, *profesyonel devrimcilerdir*, kökenleri öğrenci olmuş ya da işçi olmuş önemli değil. İddia ediyorum ki: 1° sürekliliği sağlayan istikrarlı bir önderler örgütü olmadan hiçbir devrimci hareket varlığını sürdüremez; 2° hareketin temelini oluşturan ve ona katılan halk yığınları mücadeleye kendiliklerinden ne kadar büyük sayıda sürüklenirlerse, böyle bir örgüte olan gereksinme o ölçüde ivedileşir, ve bu örgüt de o ölçüde sağlam olmalıdır (yoksa demagogların yığınların daha geri kesimlerini peşlerinden sürüklemeleri daha da kolaylaşmış olur); 3° böyle bir örgüt esas olarak devrimci eylemi meslek edinmiş kimselerden oluşmalıdır; 4° otokratik bir devlette, böyle bir örgütün üyelerini devrimci eylemi meslek edinmiş kimselerle ve siyasal polisle mücadele sanatında profesyonel olarak eğitilmiş kimselerle ne denli *sınırlarsak* örgütü açığa çıkartmak, o ölçüde zorlaşacaktır; 5° harekete katılabilen ve orada etkin olarak çalışabilen işçilerin ve öteki toplumsal sınıflardan gelme öğelerin sayısı o ölçüde *büyük* olacaktır." (Lenin, *Ne Yapmalı?* s. 125-153.)

Lenin'in "*Ne Yapmalı?*" kitabında ayrıntılı olarak incelediği bir devrimci örgütlenmenin nasıl olmasına ilişkin belirlemeleri bugün de geçerliliğini korumaktadır.

Lenin'in bu değerlendirmeleri, özellikle devrimci mücadelenin geliştiği ve kitleselleştiği dö-

nemler açısından çok daha eğitici ve öğreticidir.

1965'lerden itibaren gelişen ve yükselen devrimci mücadele, bir yandan "ne yapmalı" sorusunu, diğer yandan "nasıl yapmalı" sorusunu devrim için mücadele etmek isteyen insanların önüne koymuştur. "Ne yapmalı" sorusu "örgütlenmeli ve devrimci bir örgüt kurmalı" diyerek yanıtlandığı andan itibaren, devrimin nasıl yapılacağı sorusu sorulmaya ve yanıtlar bulmaya çalışılmıştır.

Şiddete dayanan devrim/barışçıl geçiş tartışmalarının içinden geçilmiş ve devrimciler ile oportünist-revizyonistler birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmışlardır. Bir tarafta şiddete dayanan devrimi savunan, doğal olarak silahlı devrimci mücadelenin zorunluluğunu ortaya koyan devrimciler, diğer tarafta ise, TİP'den "illegal" TKP'ye kadar her türden oportünistler, revizyonistler yer almıştır.

1970'lere gelindiğinde "nasıl yapmalı" arayışı devrimci bir strateji arayışına yönelmiştir. Devrimci silahlı mücadelenin yolu, rotası ve stratejik hedefleri bu arayış sürecinde belirginleşmiştir. **Mahir Çayan**'ın formüle ettiği **Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi** bunun doruk noktası olmuştur.

Artık devrim için savaşma zamanı gelmiştir. Ama savaşa girecek olanların çoğunluğu "sivil" insanlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla savaş eğitimine ve deneyimine sahip değillerdir. İşte Türkiye'nin yakın tarihi, bu "sivil savaşçılar"ın, kendilerini eğittikleri, pratikte savaşı öğrendikleri ve doğrudan savaşa girdikleri bir tarihtir. THKO somutunda bu "sivil savaşçılar"ın bir bölümü "Filistin"e giderek askeri eğitim almaya yönelirken,

THKP-C somutunda ülke içi olanaklarla ön eğitimler (en ilkel koşullarda) yapılmaya çalışılmıştır. Ancak devrimci pratik tüm bunları aşmıştır.

Sadece boş zamanlarını değil, bütün yaşamlarını devrime adamış olan "sivil savaşçılar", Mahir Çayan yoldaşın sözüyle ifade edersek, "savaş içinde, savaşarak" öğrenmişler ve örgütlenmişlerdir. Lenin'in deyişiyle, "şaşılacak ölçüde ilkel donanım ve eğitimle savaşa girdiler. Çok kez hemen hemen hiç donanımları yoktu ve eğitim diye bir şey görmemişlerdi. Sabanını bırakıp savaşa katılan köylüler gibi ellerinde sopalarla yürüdüler." Neredeyse "nuh nebiden" kalma teçhizatla, taş ocaklarından alınmış patlayıcılarla, askeri birliklerden temin edilmiş bombalarla savaşa girdiler. Teçhizatları ve silahları öylesine ilkeldi ki, ordudaki ilişkiler tarafından getirilmiş elbombaları bile patlamamıştır.

Teçhizatın ve silahların tüm ilkelliğine karşın gerçekleştirilen silahlı eylemler sözcüğün tam anlamıyla profesyonel biçimde örgütlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Çünkü ellerinde "daha önceden düşünülmüş ve uzun uzadıya saptanmış sistemli bir plan, inatçı ve uzun süreli bir mücadele planı" vardı. Silah ve teçhizat ne kadar ilkel olursa olsun, bu "sivil savaşçılar", savaş tarihini, savaş sanatını ve dünya silahlı devrimci mücadele deneyimlerini incelemişler ve bunların yol göstericiliğinde eyleme geçmişlerdir.

Silahlı devrimci mücadelenin hazırlık sürecinde ortaya çıkan eksiklikler ve örgütsel deneyim yetersizliği bir dizi operasyona yol açmışsa da bazılarının yaptığı gibi savaşı durdurmaya ya da "dönüştürmeye" çalışmamışlardır.

1970'ler silahlı devrimci mücadelenin bü-

yük bir prestij kazandığı ve ülke çapına yayıldığı yıllar oldu. Bu yıllarda ülkenin her yerinde, illerde, ilçelerde, kasabalarda 3-5 kişi de olsalar bir araya gelerek silahlı örgütlenmeye yöneldiler. Birbiriyle bağlantısı olmayan küçük savaşçı guruplar oluşturdular. Bunların da askeri eğitimleri, deneyimleri bulunmuyordu. Askeri malzemeleri ise, birkaç tabanca, bir miktar patlayıcı ve her ne pahasına olursa olsun alınmış bir otomatik silahtan oluşuyordu. Bu guruplar ilk buldukları fırsatta donanımın ilkelliğine aldırmaksızın eyleme geçtiler. Yerel operasyonlarla ya da eylem sırasındaki hatalar nedeniyle çok kısa sürede etkisizleştirildiler. Ülke çapında örgütlü, merkezi yapıya sahip bir silahlı devrimci örgütlenmenin parçası olmadıklarından, onların yöresel tekil eylemleri tarihe sadece bir "anı" olarak geçti. Aynı şekilde, yöresel de olsa deneyimleri aktarılamadan yok olup gitti.

Bütün bu yöresel silahlı örgütlenmelerin yanında ülke çapında örgütlü ve merkezi örgütlenmeler de vardı. Bunların da donanımları çok gelişmiş değildi, ama deneyimleri örgütsel ilişkiler içinde paylaşılabiliniyordu, yeni kadrolara aktarılabiliniyordu. Devletin tüm operasyonlarına rağmen varlıklarını sürdürmeyi başarabiliyorlardı.

Hiç kuşkusuz, henüz polis operasyonlarından kurtulmanın yolu olarak "otonom hücreler" sistemi keşfedilmemişti. Keşfedilmediği için de silahlı mücadele, bir kitle mücadelesi olarak kavranıyor ve buna uygun olarak yürütülüyordu. Yine de belli metropollerle sınırlı örgütlenmeler ve bu sınırlar içindeki eylemler bu döneme damgasını vurdu. Bu mekansal olarak sınırlı eylemler ne kadar etki yaratıyorsa o kadar çok yapılır oldu.

12 Eylül askeri darbesi, sadece silahlı devrimci örgütleri değil, tüm sol örgütleri hareketsizleştirdi ve kadrolar büyük sayılarda ele geçirildiler. Yine de ülke çapında örgütlenme hedefi terk edilmedi.

Ülke çapında örgütlenme hedefi terk edilmediği gibi, silahlı mücadele, sözcüğün kentsel anlamında gerilla savaşı olarak yürütülmesi gerektiğine ilişkin bilinç de değişmedi. Bu hedefle ve bu bilinçle 90'ların başlarında silahlı eylemler yeniden başladı. Devletin olağanüstü baskısı altında örgütler büyük operasyonlara maruz kaldı. Pekçok kayıp verildi, toplu yakalanmalar üst üste geldi. Aynı anda 5-6 örgütsel ev birden basıldı. Polis takibi karşısında yeterli profesyonellik gösterilemedi.

Operasyonlar, yakalanmalar, baskınlar örgütleri yok olma noktasına doğru ittikçe, legalizasyon arttı. Legalizasyonun artmasıyla birlikte silahlı eylemler de gerilla eylemi olmaktan giderek uzaklaştı.

İşte bu ortamda, tekil-bireysel "intihar eylemleri" ve ardından biri eylemci, diğeri yardımcı olan 2 (en çok 3) kişiden oluşan "otonom hücreler" keşfedildi.

Gerilla savaşı politik kitle mücadelesi olmaktan çıktıkça, legal alanlardaki faaliyetler "kitle savaşı" olarak sunuldu. Bugüne kadar "öncü"-yü savaştıranlar, artık "kitleyi" savaştırmaya karar verdiler. Böyle olunca da işler daha "kolay" hale geldi. Artık kendince "gerekli" malzemeye, maddi olanağa vb. sahip olan tekil eylemci ne kadar açık verirse versin "merkezi" yapıya uzanan bir operasyona neden olmuyordu. İşin içine "feda ruhu" eklenince, bu tekil eylemcinin ele

geçirilmesi bile olanaksızdı. Yapılan tekil silahlı eylemler ile gerilla savaşı giderek birbirinden koptu, ayrıştı.

"Otonom hücreler", kendi malzemelerini kendileri bulduğundan, bulunabilen her araçla eylem yapmak durumuna geldiler. Patlamayan elbombaları, kullanılamayan eski tip silahlar ve asıl olarak da herhangi bir askeri bakış açısına dayanmayan "eylemler" birbiri ardına yapılır oldu.

Böylece "otonom hücreler"le birlikte bir kez daha başa dönüldü. Donanımın ilkelliği ve faaliyetin amatörlüğü ile "eylemin propagandası" (ki buna "silahların propagandası" da denilebilir) beraber ilerledi. En başarısız, en amatör silahlı eylemlerden bile bir "kahramanlık" çıkartılmaya başlandı. Yılbaşında, Sultanahmet "intihar eylemi"nde olduğu gibi, merkezi örgütlenmenin kendisi bile şaşkınlığa düştü.

Bugün silahlı devrimci mücadele tarihinin en zor dönemlerinden geçmektedir. Bu zorluk sadece düşmanın gücünden değil, aynı zamanda gerilla savaşından uzaklaşmayla kendini göstermektedir. Tekil-bireysel eylemler yüceltildikçe, ülke çapında, merkezi bir gerilla savaşını örgütlemek bir o kadar zorlaşmaktadır. Tekil-bireysel eylemlerin "kahramanlığı" karşısında, ülke çapında merkezi bir gerilla savaşının örgütlenmesinin gerektirdiği zamansal gereklilikler birbiriyle çelişir oldu.

Türkiye silahlı devrimci mücadelesinin geleceği bu çelişkinin aşılmasına bağlıdır. Bu da "silahların propagandası"nın yerini silahlı propagandanın almasıyla olanaklıdır.

Ekim 2015

KENDİ GÜVENLİĞİNİ SAĞLAMA VE ÖZSAVUNMA

Suruç katliamıyla birlikte "kendi güvenliğimizi kendimiz alacağız" ya da "özsavunmayı kendimiz sağlayacağız" şeklinde bir söylem gelişti. Bu söylemin *çıkış noktası*, Suruç katliamını gerçekleştiren "intihar bombacısı" IŞİD'linin "devlet" tarafından engellenmediği, "halkın güvenliği"nden sorumlu "devletin" halkın güvenliğini sağlayamadığıdır. Böylece, devletin, kitlenin güvenliğini sağlayamadığı koşullarda, kitlenin kendisini koruması gerektiği sonucuna ulaşıldı.

Suruç katliamından sonra, biraz tarih, dünya, savaş vb. konularda bilgisi olan hemen herkesin "*özsavunma*" olarak bildiği "kendi güvenliğini kendinin sağlaması" söylemini ilk dile getiren Hatip Dicle oldu.

Hatip Dicle, *21 Temmuz*'da şunları söyledi: "Suruç'taki olay bize şunu dayatıyor. Halk olarak güvenliğimizi kendimiz almak durumundayız. Özsavunmamızı kendimiz sağlamak durumdayız. Bu ille de sadece silahlı olmak zorunda değil, özsavunma halkın örgütlülüğü demektir. Her mahallemizde her sokağımızda kim giriyor, kim çıkıyor, kurumlarımıza kimler giriyor kimler çıkıyor hepsini takip edeceğiz. Kendi güvenliğimizi kendimiz almak durumdayız.

Ardından Selahattin Demirtaş da aynı konuya girerek, "Artık halkımızın kendi güvenliğini almak durumunda. Tüm il ve ilçe teşkilatlarımız

kendi güvenlik tedbirlerini almalıdır" dedi.

Ve daha bu konuşmaların (deyim yerindeyse) "mürekkebi" kurumadan, ilk "icraat" Van'ın Başkale ilçesinden geldi.

Gazetelere göre, Başkale'de "Belediye zabıta ekipleri ile HDP ve DBP'li yöneticiler güvenlik önlemi aldı". Haberin devamında, HDP ilçe eşbaşkanı'nın, "halkımızın güvenliğini sağlamak için tedbir alıyoruz. Bu yüzden belediye zabıta ekipleri ve HDP ile DBP yöneticilerimizi cami önlerinde görevlendirdik. Halkımız güven içinde Cuma namazını kılsın." dediği aktarılıyordu.

Böylece "kendi güvenliğimizi kendimiz alacağız" söylemi daha ilk günden "karikatürize" edilmiştir.

Konu hakkında biraz daha bilgisi olanlar ya da konuya biraz daha ciddi yaklaşanlar ise, sorunun "özsavunma" olduğunu söylediler.

Mustafa Karasu, "IŞİD her tarafta saldırıyor. Halk savunmasız kalıyor... Bugün Suruç'ta, yarın başka yerde saldırı olacaktır. Kürt halkının acilen kendisini yönetecek, öz savunmasını sağlayacak bir örgütlemeye ihtiyaç duyduğu ortaya çıkmıştır. Kürt halkı kendi savunmasını AKP'nin insafına bırakamaz. AKP'nin insafına bırakmak, çetelerin insafına bırakmaktır." derken, bir başkası "özsavunma"nın A. Öcalan'ın "konsepti" olduğunu söyleyerek konuyu daha da öznelleştirdi.[1]

Atılım gazetesinde yazan bir üçüncü şahıs, "DAİŞ faşizmine karşı savaş"tan söz ederek "özsavunma"yı şöyle tanımladı: "Özsavunma, ferdi/ailevi/semt esaslı güvenlik olduğu için savunmaya dairdir, merkezi yapısı esnek bir nefsi müdafaa hattıdır ve her aşamasını halk, mesela ferdi araçlar ve nöbetlerle doğrudan örgütler. Yakın

tehlike altındaki kesimler buna ne kadar erken yönelirlerse muhtemel kayıplarını o oranda azaltırlar."[2]

PKK'nin "teorik yayın organı" *Serxwebûn*'da yayınlanan bir yazıda ise "özsavunma" şöyle tanımlanmaktadır:

> "Öz savunma veya meşru savunma diyelim, her canlının kendini savunmasını, korumasını ifade eden bir durumdur. Canlı olarak var olmanın üç temel öğesinden birini oluşturuyor. Beslenme ve üremenin yanında üçüncü öğe olan güvenlik ve korunmadır. Bunun için kendini savunma önemlidir. Yoksa kendini savunmazsan nasıl koruyacaksın, güvenliğini nasıl sağlayacaksın. Öz savunma demek güvenliğini sağlamak demektir. Özünü, kendini savunmaktır. Bu canlılar için en doğal hak olarak görülüyor. Devredilemez, reddedilemez en temel canlı olma hakkı, insan için de en temel insan hakkı, en meşru haktır. Onun için buna meşru savunma hakkı da deniliyor. Öz savunma, meşru savunma kapsamında değerlendirilen bir duruştur."

Şüphesiz "özsavunma"ya ilişkin çok daha naif öneriler ve söylemler de olmuştur. Örneğin, kadınlara yönelik şiddet karşısında "özsavunma komiteleri erkek şiddetini azaltır" söylemleri geliştirilmiştir.

Bütün bu sözlerden ve söylemlerden gerçek bir özsavunmaya ilişkin "ortak" bir şeyler bulmak pek de kolay değildir. Bir insanın (kadın ya da erkek) kendisini koruması "özsavunma" ola-

rak tanımlandığında, doğal olarak doğadaki pek çok canlının bir tehlike karşısında "kendisini koruması" da pekâlâ "özsavunma" olarak tanımlanabilir. Bu kargaşa ve karmaşanın ortadan kaldırılabilmesi için, herşeyden önce "özsavunma" kavramının tarihteki, özellikle de devrimci savaş tarihindeki yerini doğru ve tam olarak ortaya koymak gerekir.

SİLAHLI ÖZSAVUNMA

"Özsavunma", pek çok sözcük gibi, tek başına nitelik belirleyici değildir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, doğadaki tüm canlıların bir tehlike karşısında kendisini koruması çok kolaylıkla "özsavunma" olarak adlandırılabilir. Ama marksist-leninist yazında "özsavunma" kavramı, doğrudan halk savaşlarıyla birlikte kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Bu haliyle "özsavunma", devrimci halk kitlelerinin silahlı saldırganlara karşı kendisini *silahla* korumaları demektir. En gelişkin örneği Vietnam halk savaşında ortaya çıkmıştır.

Giap şöyle yazar:

> "Halk savaşı vermek için, silahlı güçler, *ana kuvvet birlikleri, bölgesel birlikler, milis* ve *özsavunma* (self-defense) *birliklerini* içeren uygun örgütlenme biçimlerine sahip olmalıdır. Ana kuvvet birlikleri, ülkenin herhangi bir yerindeki çarpışmalarda kullanılabilen hareketli birliklerdir. Bölgesel birlikler, bölgedeki silahlı mücadelenin dayanağıdır. Milis ve özsavunma birlikleri, üretim faaliyetini sürdüren emekçi halkın yaygın yarısilahlı

güçleridir ve üslerdeki halk iktidarının temel aracıdır." (*Halk Savaşının Askeri Sanatı.*)

Vietnam halk savaşında özsavunma, doğrudan *üs bölgeleri* ve *kurtarılmış bölgelerle* ilgili bir olgudur ve *silahlı* bir örgütlenme tarzıdır. Ancak bu silahlı ya da yarı-silahlı örgütlenmeler, "ana kuvvet birlikleri"ne, yani düzenli orduya ve "bölgesel birlikler"e, yani hareketli birliklere dayanır. Diğer bir ifadeyle, halk silahlı güçlerinin bir parçasını oluşturan "özsavunma birlikleri" *kurtarılmış bölgelerdeki* halkın örgütlenmesidir. Bu yönüyle de kurtarılmış bölgelerdeki halk iktidarının örgütlenmesinin bir parçasıdır. "Özsavunma birlikleri" *kurtarılmış bölgeler (ya da üs bölgeleri) olmaksızın* hiçbir değere sahip değildir.

Giap, aynı yazısında "*gizli özsavunma birlikleri*"nden söz eder. Bu "gizli" özsavunma birlikleri, Vietnam somutunda gerilla savaşının ve hareketli savaşın bir parçasıdır. Gizli olarak örgütlenen özsavunma birlikleri, gerillaların ya da bölgesel birliklerin harekâtlarına katılan ve kimi durumlarda doğrudan gerillaya dönüşen birliklerdir. Vietnam'da genel ve yerel silahlı ayaklanma öncesinde oluşturulan "gizli özsavunma birlikleri" ise, silahlı ayaklanmanın hazırlık aşamasına ilişkin bir örgütlenme olmuştur.

Giap, "*Halk Savaşı, Halk Ordusu*" kitabında (gizli) özsavunma birliklerine dayanan gelişmeyi şöyle anlatır: [Bkz: https://ilkeris.com/kitap.html]

> "Vietnam halkının silahlı gücü olarak halk ordusu ulusal kurtuluş savaşının alevleri içinde doğdu ve gelişti. Bu ordunun rüşeym hali, 1930-1931'de devrimin yükselişi

sırasında, birkaç aylığına iktidarı ele geçirmeyi başaran Nghe An Sovyetleri tarafından kurulan, özsavunma (*self-defense*) birlikleriydi."[3]

Kısacası, Vietnam Halk Savaşı'nda "özsavunma" her durumda silahlı özsavunmadır ve doğrudan kurtarılmış bölgelerin oluşturulmasına bağlı olarak ortaya çıkan bir örgütlenme tarzıdır.

Che, Giap'ın "*Halk Savaşı, Halk Ordusu*" kitabına yazdığı *önsözde* bu durumu şöyle özetler:

> "Özsavunma, bütünün özel niteliğe sahip küçük bir parçasından başka bir şey değildir. Bir özsavunma bölgesini, kendi başına bir bütün olarak, yani halk güçlerinin, diğer bölgeler işe karışmadan düşman saldırısına karşı kendilerini savunmaya çalıştıkları bir bölge olarak düşünmek kesinkes olanaksızdır. Böyle bir durumda, gerilla savaşı, diğer bir deyişle halk savaşının ilk aşamasına hemen geçilmedikçe, *foko*, tecrit edilecek, köşeye sıkışacak ve yenilecektir."

Latin-Amerika'daki gerilla savaşı yazınında ise, "özsavunma" kavramı doğrudan "*silahlı özsavunma*" olarak yer alır.

Latin-Amerika'da "silahlı özsavunma"nın temel örgütlenme tarzı olduğu ilk yer Kolombiya olmuştur.

Kolombiya'daki "silahlı özsavunma", liberaller ile muhafazakârlar arasında başlayan iktidar savaşının (iç savaş) yarattığı "Şiddet" (*La Violencia*) döneminde kendiliğinden ortaya çıkmış-

tır. Bu iç savaş ortamında gelişen şiddet hareketleri, insanların kendilerini korumaları yönünde silahlı örgütlenmelere yol açmıştır. Bu dönemde Kolombiya'nın feodal yapısı içinde hemen hemen her kasabada, her köyde birden çok silahlı güç ortaya çıkmıştır. Bu silahlı güçlerin merkezi bir yapısı ve komuta sistemi olmamıştır. Bu güçlerin tek amacı, kendilerine karşı olanlara karşı şiddet kullanmak ve kendilerine yönelik şiddete karşı kendilerini korumak olmuştur. (Beş yıl süren "*La Violencia*" döneminde 200 bin kişi yaşamını yitirmiştir.)

Ancak örgütlü, planlı ve düzenli bir "silahlı özsavunma" hareketi 1950'lerin sonlarına doğru ortaya çıkan "*bağımsız cumhuriyetler*"le birlikte başlamıştır. Bu "bağımsız cumhuriyetler" iç savaş sürecinde (1948-1953) ortaya çıkan birbirinden bağımsız silahlı güçlerin oluşturduğu yerel iktidarlar niteliğine sahiptir. Kitlelerin kendiliğinden hareketini örgütleyen Kolombiya Komünist Partisi (CCP), başta Marquetalia bölgesi olmak üzere, ülkenin değişik yerlerinde "kızıl cumhuriyetler" oluşturmuştur.

Bu "cumhuriyetler", iç savaşın ve feodal yapının yarattığı bölünmüşlük ve parçalanmışlık içinde 1958-1964 yılları arasında varlıklarını sürdürmüşlerdir. Amerikan emperyalizminin doğrudan müdahalesi sonucu liberaller ile muhafazakârlar arasında uzlaşma sağlanması ve buna paralel olarak merkezi otoritenin (Bogota) güçlendirilmesiyle birlikte "bağımsız cumhuriyetler"e yönelik askeri saldırılar başlamıştır. 1964 yılında Marquetalia Cumhuriyeti'ne yönelik başlatılan yoğun askeri saldırı sonucunda Kolombiya ordusunun Marquetalia'ya girmesiyle

birlikte "bağımsız cumhuriyetler" dönemi sona ermiştir. Diğer bir ifadeyle, "bağımsız cumhuriyetler" ve "köylü özsavunma bölgeleri" Kolombiya ordusu tarafından işgal edilmiştir.

Marquetalia'da "köylü özsavunma birlikleri"nin düşmanın askeri üstünlüğü karşısında etkisiz kalışı, daha da önemlisi "bağımsız cumhuriyet"te yaşayan halkın (merkezi bir askeri güç olmadığından) korunamayacağının ortaya çıkması üzerine CCP elde kalan silahlı güçlerle gerilla savaşına yönelmiştir.

Latin-Amerika tarihinde "silahlı özsavunma"yı teorize eden ve *stratejik bir çizgi* haline ilk (ve son) getiren Peru'da troçkist Hugo Blanco olmuştur. Hugo Blanco'nun stratejik çizgisi, kendi terminolojisiyle söylersek, köylüleri "sendikalar" içerisinde ("köylü sendikaları") örgütlemek[4] ve örgütlenme belli bir düzeye ulaştığında toprak işgalleri vb. eylemlerle kırsal alanlarda "ikili iktidar"lar yaratmaktır. "Köylü sendikaları"nda örgütlenen köylüler, "silahlı özsavunma" birlikleri ("milis") oluşturarak, toprakları işgal edecek ve işgal edilen yerler de yine bu "silahlı özsavunma" birlikleri tarafından korunacaktır.

Troçkist Hugo Blanco'nun "köylü sendikaları" ve "köylü milisleri" "stratejisi", oligarşinin askeri güçleriyle savaşacak bir silahlı güç olmaksızın "silahlı özsavunma" birlikleriyle *ayaklanarak* kırlarda "kurtarılmış bölgeler" yaratmayı hedeflemiştir. Ancak Hugo Blanco'nun "köylü sendikaları" örgütleme çalışması daha henüz silahlanma aşamasına geçmeden Peru ordusunun operasyonlarına maruz kalmış ve çok kısa sürede dağıtılmıştır.

Hugo Blanco, daha sonraki yıllarda kendi

çizgisi ile Küba Devrimi'yle özdeşleşen gerilla savaşı çizgisi arasındaki farkı şöyle ortaya koyar:

> "Temel soru şudur: Kırlarda ikili gücün var olabileceğine inanıyor musunuz? Eğer inanmıyorsanız gerilladan, inanıyorsanız milisten yanasınız demektir."

Böylece devrimci strateji sorunu, *genel* bir silahlı mücadele söyleminin çok daha ötesine geçmiştir. Sorun, yaşanılan koşullarda, *belli bölgelerde* halk kitlelerinin ayaklanmasına dayanarak kurtarılmış bölgelerin yaratılıp yaratılamayacağı ve bu kurtarılmış bölgelere dayanarak adım adım iktidarın fethedilip edilmeyeceğidir.

Yaşanılan koşullar, eski feodalizmin egemen olduğu koşullardan çok farklıdır. Feodalizmin egemen olduğu dönemde merkezi otorite zayıf ve yer yer parçalanmış olduğundan (Mao'nun sözleriyle "beyaz rejimin savaş halinde olması"), köylü kitlelerinin kendiliğinden ya da örgütlü ayaklanmaları sonucunda belli bölgeler kurtarılabiliniyordu.[5] Ama emperyalizmin III. bunalım döneminde bütün bunlar değişmiştir.

Mahir Çayan yoldaş bu değişimi şöyle ortaya koyar:

> "Merkezi devlet aygıtı, geçmiş döneme kıyasla çok güçlenmiş ve ittifak projeleri, ikili anlaşmalar, askeri pakt ilişkileri ile oligarşik devlet cihazı, devrimci iç savaş dikkate alınarak militarize edilmiştir.
>
> Ülke içinde pazarın genişlemesine paralel olarak şehirleşme, haberleşme ve ulaşım çok gelişmiş ve ülkeyi ağ gibi sarmıştır.

Eski dönemlerdeki halkın üzerindeki zayıf feodal denetim –emperyalizmin fiili durumu bütün ülke çapında değil ticari merkezlerde ve ana haberleşme yerlerindeydi– yerini, çok daha güçlü oligarşik devlet otoritesine bırakmıştır. Oligarşik devletin ordusu, polisi ve de her çeşit pasifikasyon ve propaganda araçları ülkenin her köşesinde egemenliğini kurmuştur.

Bütün bunlara, I. ve II. genel bunalım dönemlerindekilerle kıyaslanmayacak şekilde, bu ülkelerde emperyalizmin ve oligarşinin propaganda araçlarını korkunç seviyeye getirmesini, pasifikasyon yöntemlerini geliştirmesini ve geçmiş dönemlerde milli kurtuluş savaşlarından edindiği tecrübeleri ilave etmek gerekir.

Artık geri-bıraktırılmış ülkelerdeki oligarşik devlet aygıtı, mevcut üretim ilişkilerini –buna ülkedeki kapitalizm iç dinamikle gelişmediği için, emperyalist üretim ilişkileri demek yanlış olmayacaktır– uzun bir süre koruyabilecek seviyeye gelmiş, bu ülkelerdeki halk kitlelerinin özellikle geniş emekçi yığınlarının tepkileri pasifize edilerek, bu tepkiler ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. (Bu durum, pasifizmin, revizyonizmin bu ülkelerdeki maddi dayanağını teşkil etmektedir.)"[6]

Özetlersek, halk savaşı stratejisinde "silahlı özsavunma birlikleri", kesinkes kurtarılmış bölgelere dayanan ve kurtarılmış bölgelerin savunulmasında yer alan yarı-askeri bir örgütlenmedir. Kurtarılmış bölgeler ve bu kurtarılmış böl-

geleri düşman saldırısına karşı savunacak *merkezi silahlı güçler* (Giap'ın sözleriyle "üç bölümden oluşan" silahlı güçler) olmaksızın gerçekleştirilmeye çalışılacak bir "özsavunma" yaklaşımı kitle katliamından başka bir sonuç vermeyecektir.

ÖZSAVUNMANIN ÖZSAVUNUSU

Yukarıda özetle ortaya koyduğumuz "silahlı özsavunma" anlayışının, kesinkes "madem *devlet* bizi koruyamıyor, öyle ise kendi güvenliğimizi kendimiz sağlarız" çıkarsamasıyla uzaktan yakından ilgisi olmadığı açıktır.

İster Çin ve Vietnam halk savaşı pratiği ele alınsın, ister Latin-Amerika'daki devrimci strateji tartışmaları ele alınsın, her durumda "özsavunma" silahlı niteliktedir ve siyasal iktidara karşı yürütülen mücadelenin bir unsuru durumundadır. Devrimci mücadele ya da devrimci savaş, mutlak biçimde bir iktidar mücadelesidir. Bu nedenle de siyasal iktidarı elinde bulunduran sömürücü sınıflara karşı yürütülen bir mücadeledir. Siyasal iktidar, devlet gücünü kullanır. Dolayısıyla egemen sınıflara karşı yürütülen iktidar mücadelesi, her koşulda mevcut devlet aygıtının parçalanması ve yerine yeni bir devlet aygıtının geçirilmesi mücadelesidir.

Bu gerçekler ve bu gerçeklerin ifadesinde kullanılan kavramlar, ne yazık ki, basit ve yalın bir ajitasyon/propaganda söylemiyle içeriksizleştirilmektedir. Eğer bir ülkede "bir" devlet gücü varsa ve bu devlet gücünün egemenliği altında, Jean-Jacques Rousseau'nun sözüyle, "bir" top-

lumsal sözleşme ile bu devlete bağlı "bir" yurttaşlar topluluğu, "bir" halk topluluğu varsa, kamu düzeni ve kamu güvenliği bu *toplumsal sözleşmeye bağlı olarak* bu *devlet* tarafından sağlanır ve korunur. Bu devlet, kamu düzeninin bozulduğu (ya da bozulmaya yöneldiği) ve kamu güvenliğinin tehlikeye düştüğü koşullarda, halkın "onay"ını alarak *kendi güçlerini* harekete geçirir.

Herkesin bileceği gibi, devlet, egemen sınıfların baskı, zor aygıtıdır. Bu yüzden devletin *kendi güçlerini* harekete geçirmesi, bizatihi baskı ve zor gücünü kullanması demektir. Bir yandan "devlet bizim güvenliğimizi sağlayamıyor" demek, diğer yandan devletin baskı gücünün (ordu ve polis gücü, yargı vb.) kullanılmasına karşı çıkmak, sözcüğün tam anlamıyla saçmalıktan başka bir şey değildir.

Şüphesiz bugün ortaya çıkan bu "saçmalık", bu "saçmalığı" yapanların bilisizliğinden, yani cehaletinden kaynaklanmamaktadır. Suruç olayından yola çıkarak "özsavunma" söylemleri geliştirenlerin ortak özelliği, *kendilerini belli bir yasallık ile sınırlandırmış olmalarıdır*. Bu yasallığın en temel unsuru, *mevcut* "anayasal hukuk düzeni"dir. Bu anayasal hukuk düzeninde, kamu güvenliği doğrudan doğruya *devletin* yasal ve resmi silahlı güçleri tarafından sağlanır. Bu yasallık bir kez kabul edildi miydi, kamu güvenliğinin bu devlet güçleri tarafından sağlanacağı da kabul edilmiş demektir.

Ancak sözkonusu olan "özsavunma" olduğunda, devletin resmi ve yasal güçlerinin dışında bir *başka* gücün kamu güvenliğini sağlayacağı kabul edilmiş demektir. Böylece mevcut devlet gücünün yanında ikinci bir güç söz konusudur.

Yine söz konusu olan "silahlı" saldırılara karşı "özsavunma" ise, yani silahlı özsavunmadan söz ediliyorsa, bu durumda da ikinci güç silahlı bir güç olmak durumundadır.

Mevcut "anayasal hukuk düzeni"nin devletin resmi ve yasal silahlı güçlerinin dışında bir ikinci silahlı gücün varlığını tanıdığı durumlarda, bu ikinci silahlı güç devletin resmi ve yasal silahlı güçlerinin parçası olur. Örneğin, *köy koruyuculuğu* sistemi böyle bir resmi ve yasal silahlı güçtür. Eğer ikinci silahlı güç, mevcut "anayasal hukuk düzeni" tarafından kabul edilmeyen, yani yasadışı olarak kabul edilen bir güç ise, bu durumda, ikinci silahlı gücün kamu güvenliğini sağlamaya yönelmesi, devletin resmi ve yasal silahlı güçleriyle *çatışmadan* varolamaz. Bu iki karşıt gücün belli bir zamanda ve mekânda "bir arada" bulunabilme durumları da marksist-leninist yazında "*ikili iktidar*" olarak tanımlanır. "Kurtarılmış bölgeler" de bu "ikili iktidar"ın özgün bir biçimidir.

Lenin, Şubat Devrimi'nden sonra ortaya çıkan özgün durumu "ikili iktidar" olarak tanımlar. Lenin, "*İkili İktidar*" yazısında açıkça ifade ettiği gibi, ikili iktidar koşullarında "kamu düzeni silahlı işçiler ve köylülerin *kendileri* tarafından, silahlı halkın *kendisi* tarafından korunur".[7] Ancak ikili iktidarın da bir sınırı vardır.

> "Hiç kuşku yok ki, bu 'kitlenme' uzun zaman *süremez*. Bir devlette iki iktidar *olamaz*. İkisinden biri yok olacaktır."[8]

Salt ajitasyon ve legalite uğruna silahlı özsavunmayı eğip bükmek bütün bu gerçekleri yok saymakla özdeştir.

Burada halk savaşı stratejisi bağlamında silahlı özsavunmanın savunulduğu, ama "legal parti" söylemi içinde bunun açıkça ifade edilemediği ileri sürülebilir. Hatta PKK'nin "devrimci halk savaşı" olarak tanımladığı çizgisinin çok açık biçimde silahlı özsavunmayı içerdiği de söylenebilir. Dahası bütün bu iddialara ve söylemlere A. Öcalan'ın yazıları tanık olarak da gösterilebilir. Ancak bu iddialara ve söylemlere yakından bakıldığında durumun hiç de böyle olmadığı kolayca görülebilecektir.

Evet, PKK'nin "barış süreci"nde sıkça bir "tehdit" aracı olarak kullandığı "devrimci halk savaşı" söyleminde olduğu kadar "demokratik özerklik" bağlamında da özsavunmadan söz edilir. Ancak A. Öcalan'ın "demokratik toplum" çerçevesindeki özsavunma ile "devrimci halk savaşı" çerçevesindeki özsavunma birbirinden farklıdır.

Klasik ve eski PKK söyleminde "devrimci halk savaşı" kavramı, doğrudan Çin ve Vietnam halk savaşlarıyla büyük ölçüde çakışır. Ancak 1995'ten itibaren PKK çizgisinde ortaya çıkan "kırılma"yla birlikte ("demokratik ekolojik toplum" söylemi) "devrimci halk savaşı" giderek bir "taktik"e dönüşmüştür. Bu nedenle halk savaşının silahlı özsavunma örgütlenmesi ile PKK'nin "öz savunma" söylemi birbiriyle örtüşmemektedir.

A. Öcalan şöyle söylemektedir:

> "Öz savunma KCK, PKK tarzı silahlı yapıyı değil halkın kendi güvenliğini sağlamasıdır. Demokratik toplumun her alanda örgütlenmesini, kurumsallaşmasını kendi güvenlik sistemine kavuşmasını ifade ediyorum…"

"*Demokratik Özerklik ve Öz Savunma*" başlıklı bir yazıda da, özsavunmanın "bir güvenlik sorunu" ve "güvenliğin de toplumsal kimliğin ve varlığın yaşatılması" olduğu belirtilerek şunlar söylenmektedir:

> "Doğal olarak da bu durum, *devletle yetki paylaşımı içine giren özerk yönetimleri değil* de kendi farklılığını kendi iradesi ile göstermeyi esas alan toplumsal alan örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır." (İtalikler bize ait.)

Halk savaşı ise, Giap'ın tanımladığı gibi, "*uzun süreli savaş stratejisi*"dir. Yine Giap'ın belirttiği gibi, halk savaşı, "büyük bir gücü daha küçük bir güçle bozguna uğratma" savaşıdır.

> "Askeri sanatımız, silahlı güçleri teçhizat ve teknik olarak hâlâ zayıf olan, ama maddi olarak çok güçlü bir düşmana karşı savaşmak için ayaklanan küçük bir ulusun askeri sanatıdır. Bu, özelliği, *maddi gücü moral güçle, çağdaş olanı ilkel olanla, güçlü olanı zayıf olanla, saldırgan emperyalizmin çağdaş ordularını halkın yurtseverliği ve devrimi tam olarak gerçekleştirme kararlılığıyla yenmek* olan bir askeri sanattır." (Giap)

PKK'nin en temel ve en büyük sorunu, başlangıçta benimsediği halk savaşı çizgisini zafere ulaştıramaması ve bu nedenle de bu çizgiyi terk ederek, "uzlaşma" temelinde bir başka yöne savrulmasıdır. Bu yüzden halk savaşı çizgisinin bir parçasını oluşturan "özsavunma" da boşlukta

kalmış ve giderek bir biçimde "uzlaşma" siyasetine uygun olarak değiştirilmiştir.

Suruç katliamından sonra bir kez daha güncelleştirilen "özsavunma" söylemi, bugün tümüyle PKK'nin 1995 sonrasındaki "uzlaşmacı" çizgisine uygun olarak muğlaklaştırılmıştır. Doğal olarak böyle bir muğlaklık, belirsizlik içinde "özsavunma" isteyenin istediği yöne çekebileceği bir "şey" haline dönüşmüştür. Bu muğlaklık ve belirsizlik içinde PKK'nin silahlı güçleri, bir yerden sonra halk savaşı stratejisindeki özsavunmanın önkoşullarından birisi olan merkezi ve bölgesel silahlı güçlerin yerine kolayca ikame edilebilmektedir.[9]

Devrimci halk kitlelerini devletin resmi ya da gayrı-resmi güçlerinin saldırılarına karşı korumak, basit ve yalın biçimde bir kitle gösterisinde el ele tutuşarak "güvenlik çemberi" oluşturmak olmadığı gibi, "kazanımları korumak" adı altında "özsavunma" oluşturarak sağlanamaz.

Herşeyden önce, özsavunma, silahlı özsavunmadır. Bu da ancak halk savaşı stratejisi çerçevesinde oluşturulabilecek bir örgütlenmedir. Bunlar unutularak ya da bir yana bırakılarak Suruç katliamı gibi bir kitlesel katliamı önlemek adına "özsavunma"dan sözetmek, kitleleri aldatmaktan ve yeni katliamlara yol açmaktan başka bir sonuç vermeyecektir.

Ağustos 2015

Dipnotlar

[1] Nazan Üstündağ, *Özgür Gündem*, 24 Temmuz 2015

[2] Efe Dağlı, *Atılım haber*, 27 Temmuz 2015. Hemen ekleyelim ki, bu *Atılım* yazarı, devrimcilerin "ağırlıklı işi"nin "adaleti tesis etmek" olduğunu, dolayısıyla devrimcilerin "özsavunmaya yardımcı olmaları" gerektiğinden de söz etmektedir. Aynı yazar, yaklaşık bir yıl önce (29 Ağustos 2014), bu kez Rojava ve Şengal olaylarından yola çıkarak, "Özsavunma zorunluluğu" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Bu yazıda, "Bilinen anlamıyla öncü savaş mantığının, halkı basit-zayıf izleyici pozisyonuna sürükleyen sınırlı güçlerin profesyonel savaşının kalıcı direnişlere yol açma imkanını daha da yitirdiğini, bu arada yeni koşullar altında halkın bizzat katıldığı, örgütlediği savunma savaşlarının öne çıktığı"ndan söz ederek, "Şengal'e saldıranların yarın Kürt veya Alevi yoğunluklu semtlere saldırmayacaklarını kim garanti edebilir" demektedir. Bu sözlerde açık-seçik gereği yapılmayan ve sadece söylemde kalan bir "öngörü" bulunmaktadır. Ne yazık ki, bu "öngörü"yü yapan kişi, Suruç'ta katledilenlerle aynı siyasal hareketin içinde yer almaktadır.

[3] *Halk Savaşının Askeri Sanatı* içinde, s. 94

[4] Bu köylü örgütlenmesi, "hijyenik sorunlara kadar her konuda sendika içinde onları eğiterek, bölgenin sorunlarını açıklayarak, onlara kendi haklarını öğreterek, kültürel faaliyetler (okul kurarak) ve sağlık çalışmaları örgütleyerek, tıbbi müdahaleler için sağlık ocakları kurarak" gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

[5] Mao Zedung şöyle yazmaktadır: "Toprak, savaş-ağaları arasındaki parçalanmalar ve savaşlar, beyaz rejimin iktidarını zayıflatmaktadır. Böylece küçük bölgelerde kızıl politik iktidarın kurulması için fırsatlar doğmaktadır. Ama savaş ağaları arasındaki kavga her gün sürüp gitmiyor. Beyaz rejim bir ya da birkaç bölgede geçici istikrara kavuşur kavuşmaz, egemen sınıflar, buralarda hemen kaynaşıyor ve kızıl politik iktidarı yok etmek için gerekli bütün güçleriyle yükleniyorlar. Kurulması ve sürmesi için gerekli bütün koşulların yerine getirilmediği bölgelerde Kızıl Politik İktidar, her an devrilme tehlikesiyle karşı karşıyadır." (Mao Zedung, *Askeri Yazılar*, s. 16.)

[6] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*

[7] Lenin, Şubat Devrimi'nden sonra ortaya çıkan "ikili iktidar" durumunu şöyle belirtir:

"Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur. Bu sorun

kavranılmadıkça devrimde kendi rolünü bilinçli bir biçimde oynamak ve hele devrimi yönetmek sözkonusu olamaz.

Devrimimizin, bir *ikili iktidar* yaratmış bulunması gibi büyük bir özgünlüğü var.

İkili iktidar nedir? Bir tarafta Geçici Hükümet, burjuvazinin hükümeti, diğer tarafta henüz güçsüz ve tohum durumunda olan, ama yine de gerçek, söz götürmez ve büyüyen bir varlığı olan bir başka hükümet – İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri...

Bu iktidar, 1871 Paris Komünü ile *aynı tipte* bir iktidardır ve başlıca belirtici özellikleri de şunlardır: 1) İktidar kaynağı, bir parlamento tarafından daha önce tartışılmış ve onaylanmış bir yasa değil, ama halkın doğrudan, yerel, aşağıdan gelen girişimiyle, yaygın bir deyimi kullanmak gerekirse, doğrudan bir 'el koyması'dır; 2) halktan ayrı ve halka karşı kurumlar olan polis ve ordunun yerine, tüm halkın doğrudan silahlanması geçmiştir; bu iktidar altında, kamu düzeni silahlı işçiler ve köylülerin *kendileri* tarafından, silahlı halkın *kendisi* tarafından korunur..." (Lenin, İkili İktidar, *Toplu Yapıtlar*, Cilt: 24, s. 38.)

[8] Lenin, Devrimimizde Proletaryanın Görevleri, *Toplu Yapıtlar*, Cilt: 24, s. 60

[9] Bir kez daha anımsatalım: "Halk savaşı, genel olarak, bizden maddi olarak güçlü olan bir düşman üzerinde mutlak siyasal üstünlüğü sağladığımız koşullarda verilir... Halk savaşı vermek için, silahlı güçler, a*na kuvvet birlikleri, bölgesel birlikler, milis* ve *özsavunma birliklerini* içeren uygun örgütlenme biçimlerine sahip olmalıdır. Ana kuvvet birlikleri, ülkenin herhangi bir yerindeki çarpışmalarda kullanılabilen hareketli birliklerdir. Bölgesel birlikler, bölgedeki silahlı mücadelenin dayanağıdır. Milis ve özsavunma birlikleri, üretim faaliyetini sürdüren emekçi halkın yaygın yarı-silahlı güçleridir ve üslerdeki halk iktidarının temel aracıdır." (Giap

"SAVAŞIN VE ÇATIŞMANIN BİZİM GİBİ SİVİLLERİN ANLAYAMAYACAĞI BİR İÇ MANTIĞI VARDIR"![*]

Gerçekten böyle mi? Şimdi biz "siviller", yani askeri okullarda okumamış, profesyonel asker olmamış ve hatta eline hiçbir zaman silah bile almamış biz "siviller" bugün gelişen "savaş ve çatışma" ortamında neyin ne olduğunu anlayamayacak insanlar mıyız?

Selahattin Demirtaş'a göre, bu sorunun yanıtı "evet"dir. Ancak yine Demirtaş'a göre (ki röportajı yapan gazeteci de aynı şeyi sormuştur), biz "siviller" bunu "anlayamıyor" olsak da kendisi, bizatihi S. Demirtaş bu "savaş mantığı"nı pekâlâ da "anlayabilmek"tedir! Üstelik "anlama"nın da ötesinde "savaş mantığı içerisinde devletin yaptığının da PKK'nin yaptığının da bir tutarlılığı" olduğunu bile "anlayacak" kapasiteye de sahiptir.

"Anlayamayan" sadece "bizim gibi siviller" (Demirtaş bu "biz"in içinde sayılamaz) olmaktadır.

Eğer savaş, Clausewitz'in ünlü tanımıyla, politikanın başka araçlarla, yani şiddet araçlarıyla devamı ise, açıktır ki, "savaşın iç mantığı"nı anlayamayanlar (yani "biz siviller"), doğal ve kaçınılmaz olarak politikanın (eğer varsa) "iç mantığını" da anlayamayacaklardır.

Buradan çıkartılabilecek en basit sonuç, savaşın bir "yüksek siyaset" olduğu ve ancak "üst akıl" sahipleri ile profesyonel askerler tarafından yürütülebileceğidir. Özcesi, "biz siviller"in, anlayamadığımız savaş üzerine de anlayamayacağımız politika üzerine de kafa yorması abesle iştigaldir!

Amerikan emperyalizminin askeri termino-

lojisinde "*düşük yoğunluklu savaş*" olarak tanımlanan bugünkü "savaş ve çatışma" durumunu, eğer "iç mantığını anlayamadığımız" için anlayamayacaksak, doğaldır ki, bu "durum" hakkında da bir düşünce sahibi olamayız! O zaman savaşı devlete ve PKK'ye, siyaseti de AKP'ye ve HDP'ye bırakmamız gerekir!

Hiç şüphesiz Demirtaş "siyaset" yapmaktadır. Üstelik "devlet"in yasallığı içinde "siyaset" yapmaktadır; o bir "barış siyasetcisi"dir. Onun "siyaset"inde "hiç kimsenin ölmemesi lazım"dır. Ama ortada bir savaş vardır ve savaş da insanların birbirlerini öldürdükleri kanlı bir eylem alanıdır.

Evet, bugün pek çok insan "bir şeyleri" anlayamamaktadır. Daha düne kadar "barış süreci"nden, "Eşme ruhu"ndan, "müzakere"den söz edilirken, "birdenbire", "durup dururken" "devlet ile PKK" arasında şiddetli çatışmaların *neden* ortaya çıktığını anlayamamaktadır. Onlara "savaşın iç mantığı"ndan söz ederek, bu mantığı "anlayamayacaklarını" söyleyerek "yanıtlamak", olayların sıradan "izleyicisi" olarak kalmalarını istemekle özdeştir. Ama biz "siviller" olarak, Demirtaş'a rağmen, savaşın "iç mantığını" anlamaya çalışmak durumundayız. Bu "anlama" çabamızda, savaş tarihinin en önemli teorisyenlerinden Clausewitz'den bize "önderlik" etmesini isteyeceğiz.

Clausewitz'e göre, "**savaş, hasmı irademizi yerine getirmeye zorlayan bir şiddet hareketidir**". Savaşan taraflar, "fiziki gücü sayesinde, diğerini iradesine boyun eğdirmeye çalışır; **en yakın** amacı hasmını alt etmek, yıkmak, böylece tüm direnişini yok etmektir". Bu şiddet hareketi, tarafların birbirlerinin "kanını dökmeleri", birbirlerini öldürmeleri demektir.

"İnsancıl kişiler belki kolaylıkla, düşmanı çok kan dökmeden silahsızlandırmanın ve yenmenin etkin bir yöntemi bulunduğunu ve gerçek savaş sanatının bu amaca yöneldiğini düşünebilirler. Ancak bu istenilir bir şey gibi görünmesine karşın, aslında bir çırpıda bir kenara itilmesi gereken bir yanılgıdır. Savaş gibi tehlikeli bir işte, iyi yüreklilikten gelen hatalar başa gelebilecek şeylerin en kötüsüdür. Fizik gücün sonuna kadar kullanılması hiçbir zaman zekanın kullanılmaması anlamına gelmediğinden, bu fizik gücü acımadan kullanan ve kan dökmekten çekinmeyen taraf, aynı şekilde hareket etmeyen diğer tarafa oranla avantajlı bir durum elde eder. Neticede de iradesini hasmına kabul ettirir. Böylece her iki taraf da aynı şeyi düşündüğünden, birbirlerini aşırı hareketlere iterler ve bu aşırılıklar karşı tarafın güç ve direncinden başka bir sınır tanımaz."[1]

Özcesi, savaş bir şiddet hareketidir ve bu şiddetin sınırı yoktur. Savaşta amaç, düşmanın **irademize boyun eğmesini** sağlamaktır. Bu da "bizim" kendi isteklerimizin "düşman" tarafından kabul edilmesi demektir. "Bizim isteklerimiz" karşı taraf için ne kadar "kabul edilemez" olursa olsun, savaşın amacı bu "kabul edilemez"lik durumunu ortadan kaldırmayı hedefler. Bunun tek yolu ise, savaşla kaybedeceklerinin, ödeyeceği bedelin çok daha büyük ve ağır olmasıdır.

"Düşmanın irademize boyun eğmesi için, onu kendisinden istediğimiz fedâkarlıktan daha elverişsiz duruma sokmamız gerekir. Bununla birlikte durumunun elverişsizliği

geçici olmamalı, hiç değilse öyle görünmemelidir, aksi halde, düşman daha elverişli bir anı kollar ve teslim olmaz. Bu itibarla, savaş faaliyetinin devamının düşmanın durumunda meydana getireceği her değişikliğin, hiç değilse teorik olarak, kötüye doğru olması gerekir. Savaş halinde bulunan bir kimse için en kötü durum, tamamen etkisiz hale geldiği durumdur. Öyleyse düşmanı bir savaş hareketi ile irademize boyun eğecek duruma getirmek istiyorsak, ya onu gerçekten silahtan tecrit etmek, ya da kendisini öyle bir tehdit altında hissedeceği bir hale getirmek gerekir. Bundan çıkan sonuç şudur ki, düşmanın silahtan tecridi veya bozguna uğratılması –adına ne dersek diyelim– askerî harekâtın amacıdır."

Ama savaş hiçbir zaman mutlak bir sonuç doğurmaz. "Bir savaşın nihai sonucu bile her zaman kesin ve mutlak sayılmamalıdır. Çünkü yenilen taraf, uğradığı bozgunu geçici bir talihsizlik sayar, gelecekteki politik koşulların durumu telafi edebileceğini umar." Bu da savaşın son noktasına kadar, deyim yerindeyse son askerine, son silahına kadar kullanılmasını, "aşırılığı" engelleyen en temel unsurdur.

"Düşmandan istediğimiz fedakârlık ne kadar küçük olursa, bunu reddetmek için bize karşı girişeceği direnme o kadar az olacaktır. Ancak onun çabaları ne kadar zayıf olursa bizimkiler de o ölçüde zayıf olacaktır. Kaldı ki, politik amacımız ne kadar az önemli olursa, ona o kadar az değer veririz ve ondan vazgeçmeye o kadar daha yatkın

oluruz. Bu da kendi çabalarımızı gevşek tutmamız için ek bir neden yaratacaktır. Böylece, savaşın ilk saiki olan politik amaç hem askerî harekâtın hedefini hem de bunun için gerekli çabaların ölçüsünü tayin edecektir."

Bütün bunlar savaşın politik niteliğini ve amacını ortaya koyar. Ama savaşın (Demirtaş'ın "bizim gibi siviller"in anlayamayacağını söylediği) bir de "iç mantığı" vardır. Bu "iç mantık", düşmanın **askeri güçlerinin imhası**na ilişkindir.

Düşmanın askeri güçlerinin imhası, yani onları "savaşı sürdürmeye mecalleri kalmayacak bir hale getirmek" doğrudan askerî harekâtların amacıdır. Burada silahlanmış ve birbirini imha etmeye yönelmiş güçler (askeri güçler) söz konusudur.

> "Düşman kuvvetlerinin imhası bütün savaş harekâtlarının kilit noktası, temel taşıdır; bir kemerin istinat noktalarına dayanması gibi, savaşta bütün tertipler, bütün kombinezonlar bu hedefe dayanır. Bu itibarla tüm harekât, silah zoru ile elde edilecek sonucun, bu sonuç gerçekten elde edildiği takdirde olumlu bir sonuç olacağı varsayımına dayanır. Silah zoru ile elde edilecek bir sonuç ister küçük ister büyük olsun, bütün savaş operasyonlarında, senetli alışverişlerde nakdi ödemenin yerini tutar. Bu ilişkiler ne kadar aralıklı olursa olsun, ödeme ne kadar seyrek yapılırsa yapılsın, yine de ara sıra hesap görülecektir." [2]

Düşmanın askeri güçlerinin **imhası**, savaşta yer alan silahlı "unsurlar"ın yok edilmesidir. Bu "unsurlar", herhangi bir askeri teçhizat, silah, zırhlı araç, uçak vb. olabileceği gibi, doğrudan silahlı insandır da. Doğal olarak silahlı bir insanın "imha" edilmesi, o insanın öldürülmesiyle özdeştir. Savaşın "iç mantığı" denilen şey, düşmanın askeri güçlerinin imhasına yönelik askerî harekâtların düzenlenmesidir. Bu harekâtlar, askeri malzemelerin yanında, asıl olarak silahlı **askerlerin** yok edilmesini hedefler. Savaşın trajik görüntüleri, birbiri ardına gelen ölümler, savaşın amacına ulaşmanın aracı olan düşmanın askeri güçlerinin imhasının sonuçlarıdır ve "iç mantık" denilen şey de savaşın amacına ulaşmasını sağlamak amacıyla kullanılan aracın bizatihi kendisine ilişkindir. Diğer bir tanımla, düşmanın askeri güçlerinin imhası, onun askerlerinin öldürülmesidir, ölümler demektir. Askeri kavramlarla, muharebe, çarpışma ve çatışma bu imha eyleminin, öldürme eyleminin araçlarıdır. Muharebede ya da çarpışmada hangi askeri taktiklerin uygulanacağı ise, doğrudan savaş alanının niteliğine, savaşan güçlerin konumuna ve savaş araçlarının özelliğine göre değişir.

Özcesi, savaşın "iç mantığı", hasmın askeri güçlerinin imhasından türer ve düşman askerlerinin öldürülmesi demektir.

Hiç tartışmasız, savaş, "barışçıl" ve "hümanist" bir olgu değildir. Savaşta amaç ne kadar sınırlı olursa olsun, her durumda kan dökülmesine yol açar. Popüler ifadeyle, "realite" budur.

Ağustos 2015

Dipnotlar

[1] Selahattin Demirtaş, *Radikal*, 28 Temmuz 2015

[2] Engels, 7 Ocak 1858'de Marks'a yazdığı mektupta şöyle yazar: "Başka şeyler arasında Clausewitz'in 'Savaş Üzerine' adlı kitabını okuyorum. Garip bir muhakeme yürütme tarzı var, ama çok iyi. Savaş sanatı mı, savaş bilimimi demek gerekir sorusuna, savaşın her şeyden önce ticarete benzediği yanıtını veriyor. Savaşta muharebe, diyor, ticarette nakdi ödemenin yerini tutar; her ne kadar gerçekte nakdi ödeme seyrek de olsa, sonunda her şey ona bağlıdır, bütün işlemlerin amacı odur, eninde sonunda bu ödemenin yapılması gerekir, yani kesin ve tayin edici unsur odur."

GERİLLA SAVAŞI: BİR POLİTİK MÜCADELE ARACI VE ASKERİ SAVAŞ BİÇİMİ

Clausewitz'in çok bilinen tanımıyla, "*savaş, hasmı irademizi yerine getirmeye zorlayan bir şiddet hareketidir*".

Bu şiddet hareketi, yani fiziki güç kullanımı, değişik savaş araçlarıyla (genel anlamda silahlarla) yürütülür. Amaç, hasma (düşmana) kendi irademizi, kendi isteklerimizi bu şiddet (zor) araçlarını kullanarak kabul ettirmektir. Savaşın amacı bir kez belirlenince, artık her şey bu amaca ulaşmak için araçların, yani şiddet araçlarının kullanımı haline dönüşür. Savaş sanatının özü de bu şiddet araçlarının, zor araçlarının, hangi koşullarda ve nasıl kullanılacağıdır.

Şiddet/zor araçları, değişik silahlardan ve bu silahlarla donatılmış insanlardan (askeri güçler) oluşur. Askeri güçler, silah teknolojisinin geldiği düzeye bağlı olarak biçimlenir ve bu teknolojiye uygun olarak hareket ederler.[1]

Askeri güçlerin hareket tarzındaki farklılıklar da, değişik savaş biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açar.

Genel olarak savaş biçimleri üç başlık altında toplanır: Mevzi savaş, hareketli savaş (manevra savaşı) ve gerilla savaşı.

Mevzi savaş ve hareketli savaş, doğrudan düzenli ya da yarı-düzenli birlikler tarafından yürütülür. Bu nedenden dolayı bu iki savaş biçimine

"nizami savaş" (düzenli savaş) adı verilir. Yani belirlenmiş bir örgütlenme tarzına, belli bir yapılanmaya ve yerleşime sahip silahlı güçlerle yürütülen savaş biçimleridir.

Bunların tersine, gerilla savaşı ise, **sabit** bir örgütsel yapılanışa ve savaş tarzına sahip olmayan "gayri nizami" ("düzensiz") savaş biçimidir.

Gerilla savaşı, amiyane deyimle, "vur-kaç" savaşıdır. Bu yönüyle tarihin değişik aşamalarında değişik kesimler, hatta soyguncu ve yağmacı çeteler tarafından uygulanmış bir yöntemdir.[2*] Ancak gerilla savaşının bir askeri savaş biçimi haline gelmesi ve askeri savaş stratejilerinin içinde yer alması yakın tarihte ortaya çıkmıştır. Mao Zedung, Çin devrimci savaşında, gerilla savaşını stratejik bir savaş biçiminde ele alarak, halk savaşı stratejisinin temel unsuru haline getirmiştir.

Bu tarihten itibaren, gerilla savaşı, devrimci savaşın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Gerilla savaşı, tanımında ifadesini bulduğu gibi, *gayri nizami*, yani düzenli bir yapıya ve düzenli bir savaşma tarzına sahip olmayan bir savaş biçimidir (Amerikan askeri literatüründe "asimetrik savaş" olarak tanımlanır). Bu nedenle, gerilla savaşında, temel hedefler ve amaçların ötesinde belli bir savaş tarzı yoktur. Gerilla savaşını biçimlendiren ana unsur, sadece savaşın sürdürüldüğü arazidir. Bu yönüyle gerilla savaşı, kır ve şehir gerillası olarak iki bölüme ayrılır.

Kır gerillası, kırsal alanlarda ve kırsal alanların yapısına uygun olarak faaliyet yürüten gayri nizami askeri güçlerden oluşur. Şehir gerillası ise, kentlerde faaliyet yürüten ve kentlerin özelliklerine göre biçimlenmiş askeri güçlerden oluşur.

Her iki durumda da gerilla savaşı, savaşın stratejik amaçlarına ulaşmanın bir aracıdır. Bu nedenle gerilla savaşı, uzun süreli bir harekât niteliğine sahiptir. Böyle bir uzun süreli harekâtta, birincil olan, gerillanın kendi gücünü korumasıdır. Che'nin sözleriyle ifade edersek, "*düşman güçlü ise ondan sakınılır, zayıf ise ona saldırılır*". Amaç, kendini korumak ve geliştirmek; düşman güçlerini küçük zaferlerle yıpratmak ve tüketmektir. Gerilla savaşının en önemli kuralı, her koşulda insan kaybı vermekten kaçınmaktır.

İkinci olarak, kesin başarı şansı olmayan hiçbir harekâta girişilmez. Gerilla savaşında başarı mutlak zorunludur.

Kır gerilla savaşı, açık bir savaştır. Şehir gerillası ise, kentlerin özelliğiyle biçimlenmiş gizli/örtük bir savaş tarzıdır. Çünkü kentler, hasım güçlerin ekonomik-politik-sosyal-kültürel ve askeri güçlerinin en güçlü ve örgütlü olduğu yerlerdir. Hasım gücün kentlerdeki denetimi (göreli olarak, kırlara göre) daha yoğundur. Bu koşullar içerisinde, başarılı bir eylem yapılabilmesi için, hızlı ve çabuk hareket etmek esastır. Gerilla, kentlerde faaliyetini gizli yürütmek zorundadır ve şehir gerilla savaşı açık savaş olarak yürütülemez.

Şehir gerilla savaşında, bir yerin işgali ya da baskın, istisnai koşullar içerisinde gerçekleştirilmesi gereken eylem biçimleridir. Bu tür eylemler ancak, amacın büyüklüğü ve de başka bir eylem biçimi ile gerçekleşemeyecek amaçların mevcudiyeti koşullarında gerekli olur.

> "Şehir gerillası **gizliliği** yüzünden kitlelerden mahrumdur. Kırlardaki hareketli

stratejik birlik **zaman** içinde gelişmek için, **mekânda** geri çekilebilir, çünkü kır gerilla savaşı, gerillalara hareketlilikle savaş için uygun alan seçme olanağı sağlayan bir yıpratma savaşıdır. Diğer taraftan şehir gerilla savaşı ise, sadece aynı operasyonları sürekli yineleyebilir. Gizli bir destek üssünden (gecekondu, apartman vb.) yola çıkarak, tekrar çıktığı noktaya geri dönerek, aynı hedeflere saldırır.

Güç toplamada bir etken olan zaman, kır gerilla hareketinde yavaş yavaş güçler dengesini değiştirmek ve sürekli olarak köylü kitlelerinin bölümler halinde katılımıyla bir halk ordusu oluşturmak için yararlanabilirken, şehir gerillası açısından aynı etkiye sahip değildir. Silahlı öncü ile kitleler arasında sürekli temas olmadığına göre, öncü müfrezenin bir halk ordusuna dönüşmesi şeklinde bir gelişme şehirlerde olmayacaktır. Bu demektir ki, şehir gerillası eylemi bir kitle mücadelesi değildir. Şehir öncüsü bu yüzden bir isyan odağı, yani devrimci kadroların politik-askeri öncü örgütü olması imkansızdır, uzatılmış savaş yoluyla bir ayaklanmaya doğru da gelişemez. Şehir gerilla hareketine katılım *bireysel* katılımdır; şehir gerilla hareketi *yeni kadrolar* gerektirir, *kitleleri* değil."[3](abç)

Gerilla savaşı, o andaki somut koşullarda beklenen amaca (siyasal amaç), yürütüldüğü alana ve gerilla güçlerinin seviyesine (insan ve teknik seviye) uygun olarak çeşitli eylem biçimlerini kapsar. Gerilla savaşı, düzensiz, yani gayri

nizami savaş olduğundan, onun eylem biçimleri de **önceden** belirlenmiş biçimler değildir. Bu açıdan gerilla savaşının eylem biçimlerini, Marighella'nın yaptığı gibi, belli bir sıralamaya bağlamak yanlıştır.[4]

Che, gerilla savaşının eylem biçimlerine ilişkin şunları yazar:

> "Sabotaj eylemlerinin önemi çok büyüktür. Etkisi yüksek bir devrim aracı olan sabotaj, genellikle az etkili, önceden görülemeyen koşullar içinde yapıldığında suçsuz insanlar arasından çok kurban veren, devrime yararlı çok sayıda hayata kıyan terörist eylemlerden ayırdedilmelidir. Terörizm, zalimliğiyle, baskı yapmada etkililiğiyle tanınan, baskı güçlerinin önemli bir yöneticisini cezalandırmak için, yokedilmesinin yararlı olacağı biliniyorsa uygulanan bir yöntem olarak kabul edilmelidir. Fakat önemi az olan, ölümü daha sıkı bir baskıya neden olacak bir birey hiçbir zaman öldürülmemelidir.
>
> Terörizmin değerlendirilmesinde çok tartışılan bir nokta vardır. Bazıları, polis baskısına sebep olmanın ya da şiddetlenmesine yolaçmanın kitlelerle tüm az ya da çok yasal –ya da yarı-gizli– bağları güçleştirdiğini, zamanı geldiğinde gerekli olacak eylemler için guruplaşmayı olanaksızlaştırdığını kabul ederler. Kendi başına bu doğrudur, fakat bir iç savaş süresince, belirli bir halk için, baskının zaten her türlü yasal eylemi ortadan kaldıracak kadar şiddetli olduğu durumlar da vardır. Bu durumda, silahla

desteklenmedikçe kitle eylemi olanaksızdır. O halde uygulanacak yöntemlerin seçimine çok dikkat edilmesi, devrim için yararlanılabilecek elverişli koşulların incelenmesi gerekir. Koşullar ne olursa olsun, sabotaj iyi kullanıldığında, daima daha etkili bir silahtır. Sabotajdan, halkın bir kesimini felce uğratacak, başka deyişle, bir toplumun normal yaşayışını felce uğratmaksızın işsizlik yaratacak biçimde üretim araçlarını kullanılmaz duruma getirmekte yararlanılmamalıdır. Diğer kelimelerle, bir elektrik santralinin sabote edilmesi hem etkili hem yerindeyken, bir gazoz fabrikasını sabote etmek gülünçtür."[5]

Gerilla savaşına, özel olarak şehir gerilla savaşına ilişkin olarak temel yanlışlardan birisi de, savaşın askeri ve teknik boyutunun **ihmal edilmesi** ya da askeri ve teknik boyutunun **abartılması** olarak ortaya çıkar. Bu da şehir gerilla savaşının belli bir merkezi örgütlenmeye bağlı (ki Marighella, kendi anlayışı çerçevesinde buna "stratejik komutanlık" ya da "genel komutanlık" adını verir) yürütülmesi yerine, birkaç kişiden oluşan tekil ve bağımsız grupların eylemlerine indirgenmesidir.

Marighella'nın kendine özgü **şehir fokoculuğu** teorisi bağlamında şöyle yazar:

"Görevlerini yerine getirebilmek için, şehir gerillaları küçük guruplar halinde örgütlenmelidir. 'Ateş Gurubu' denen bir grup dört ya da beş kişiden fazla olmamalıdır. Diğer guruplardan ayrılmış olup bir ya da iki kişi

tarafından yönetilen iki ateş gurubu, birlikte, 'ateş timi'ni meydana getirir.

Ateş grubundaki yoldaşlar arasında mutlak bir güven bulunması lazımdır. En iyi atış yapabilen ve makineli tüfeği en iyi kullanabilen kişi harekâtın yöneticisi olur. Ateş gurubu, şehir gerillası eylemlerini planlar, yürütür, silahları ele geçirip muhafaza eder, kendi taktikleri üzerinde çalışmalar yapar, işlediği hataları düzeltir.

Eğer stratejik komutanlık tarafından planlanmış görevler varsa, bunlar öncelik kazanır. Fakat ateş grubu daima kendi inisiyatifiyle hareket eder. Ateş guruplarının tam bir inisiyatifle hareket etmelerini sağlamak için, örgütte her türlü katılıktan kaçınmak gerekir. Geleneksel solun eski tip hiyerarşisi, bizim örgütümüzde asla olmamalıdır. Bu demektir ki, stratejik komutanlığın verdiği öncelik taşıyan görevler dışında, her bir ateş gurubu, banka soymak, diktatörlüğün bir ajanını, gerici bir kimseyi veya bir Amerikan casusunu kaçırıp gerekirse cezalandırmak, propaganda ya da psikolojik savaşı yürütmek gibi işleri, genel komutanlığa danışmak gereğini duymadan kendi başına yapabilmelidir. Hiçbir ateş gurubu, yukarıdan emir gelmesini bekleyerek boş durmamalıdır. Onun görevi eylem yapmaktır."[6]

Askeri literatürde "şok grupları" olarak da adlandırılan bu "ateş grupları" teorisi, şehir gerillasını salt askeri ve teknik bir olaya indirger. Burada önemli olan "**silahlı eylem**"dir. Silahlı eylem, kendi başına ve kendi kendine bir siyasal

propaganda olarak kabul edilir. Kır fokoculuğunun teorisyeni olan R. Debray bunu şöyle ifade eder: "Silahlı propaganda, askeri eylemden önce gelmez, askeri eylemi izler. Silahlı propaganda, askeri faaliyetin önünden değil, ardından gelir. Silahlı propagandanın gerilla cephesinin dışında değil, içinde yapılacak şeyleri vardır. Bugünkü şartlar altında en önemli propaganda şekli başarılı askeri faaliyettir."[7]

Gerçekte ise, silahlı propaganda ile gerilla savaşı birbirini izleyen iki ayrı "durum" değildir. Devrimci bir politik mücadele biçimi olan silahlı propaganda, ne silahların propagandasıdır, ne de yapılan eylemlerin, şöyle ya da böyle duyurulmasıdır. Silahlı propaganda, Mahir yoldaşın tanımıyla, "Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesi, yani **politik kitle mücadelesi** olarak ele alınması"dır.

Politik bir mücadele biçimini (silahlı propaganda) salt silahlı eyleme indirgemek ve salt silahlı eylemin yapılmasının başlı başına bir propaganda olduğunun varsayılması, sözcüğün tam anlamıyla, politik mücadele biçimini ve bunun stratejik niteliğini küçümsemekten başka bir anlama gelmez.

Sürekli yinelediğimiz gibi, silahlı eylemler, propagandası yapılmadığı müddetçe silahlı eylem düzeyinde kalır ve asla silahlı propaganda değildir. Propaganda ise, silahlı eylemlerin burjuva yayın organları aracılığıyla kitlelere duyurulması demek değildir. Propagandayı, yapılan silahlı eylemin duyurulması olarak ele almak, devrimci propagandayı "reklamcılık" düzeyine indirgemektir. Devrimci propaganda, silahlı eyle-

min niçin ve neden yapıldığını kitlelere anlatmak ve politik hedef göstermek demektir. Kısaca ifade edersek, "silahlı eylemin bizatihi kendisi silahlı propagandadır" görüşü temelde fokoculuğa dayanan yanlış anlayıştır.

Mahir yoldaş şöyle yazar:

> "Partimiz Marksizm-Leninizm kılavuzluğu altında, emperyalizmin III. bunalım döneminin çelişki ve ilişkileri ile, bu çelişki ve ilişkilerin Türkiye'ye yansımasının (ülkemizin tarihi, sosyal, politik, ekonomik, psikolojik niteliklerinin) devrimci tespitinden hareketle **Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi**'ni, devrim stratejisi olarak saptamıştır.
>
> **Bu stratejik çizgi, kır ve şehiri, silahlı propaganda ve öteki politik kitlevi mücadele biçimlerini diyalektik bir bütün olarak ele alan çizgidir**.
>
> Bilindiği gibi, gerilla savaşı kavramı, kavram olarak tek başına nitelik belirleyici değildir.
>
> Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe de düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir. Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına **Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi** denir. Politikleşmiş askeri savaş stratejik çizgisinin teorik kaynakları, hareket çizgisi, somut durumların somut tahlilindedir. Yani genel olarak emperyalizmin III. bunalım döneminin ayırtedici niteliklerinde, özel olarak bu çeliş-

ki ve özelliklerin Türkiye şartlarına yansımasında yatmaktadır.

Devrim stratejisini bu şekilde saptayan bir örgütün örgütsel ilkesi de, bu Leninist çizginin örgütsel ilkesi olan, **politik ve askeri liderliğin birliği ilkesidir**."[8]

Bu bir devrim stratejisidir. Amaç, sınırlı belli bir zaman diliminde ve belli somut koşullarda bir "politik tutum" takınmak ve buna uygun bir "silahlı eylem" düzenlemek değildir. Amaç, devrim yapmaktır. Amaç devrim yapmak olduğunda, kaçınılmaz olarak, gerilla savaşı da tekil silahlı eylemler de bu amaç çerçevesinde değerlendirilmek zorundadır. Devrim perspektifinden ayrıştırılmış ve devrimci bir stratejiye bağlanmamış tekil silahlı eylemler, eylemi gerçekleştirenler ne kadar cesur ve kararlı olurlarsa olsunlar, her durumda tekil eylem olarak kalacaktır.

"**Silahlı propaganda askeri değil, politik mücadeledir. Ferdi değil, kitlevi mücadele biçimidir. Yani silahlı propaganda, pasifistlerin iddia ettiği gibi kesin olarak terörizm değildir. Bireysel terörizmden amaç ve biçim olarak farklıdır.** Silahlı propaganda belli bir devrimci stratejiden hareketle, emekçi kitlelere elle tutulur, gözle görülür, maddi ve somut eylemlerden hareketle, soyuta gider. Maddi olaylar etrafında siyasi gerçekleri açıklayarak, kitleleri bilinçlendirir, onlara politik hedef gösterir."[9]

Devrimcinin görevi, devrim yapmaktır. Pasi-

fistlerin ve legalistlerin iddia ettiği gibi, devrim "olmaz", yapılır. Bu da ancak doğru bir devrimci stratejiyle ve bu stratejiye bağlı devrimci mücadeleyle olanaklıdır. Silahlı propagandayı silahlı eyleme indirgemek, silahlı eylemi başlı başına bir propaganda olarak görmek ve silahlı eylemin bizatihi kendisinin propaganda olduğunu sanmak, devrimci güçlerin tekil eylemlerle oyalanmasına yol açar. Şüphesiz bu yoldan gidildiğinde bazı sonuçlar elde edilecektir. Yapılan tekil eylemler ve bu eylemleri gerçekleştiren devrimcilerin cesareti ve kararlılığı insanları etkileyecektir. Özellikle devrimci mücadelenin önemsizleştirildiği, legalizmin ve pasifizmin alabildiğine egemen olduğu koşullarda böyle bir sonuç, pek çok örgüt açısından özlem duyulacak bir sonuç olacaktır. Ama yapılan eylemlerin sadece bir "kararlılık ve cesaret" gösterisi olmaktan öteye geçemeyeceği de tarihsel bir gerçektir.

Bir kez daha yineleyelim: Devrimcilerin görevi, doğru bir devrim stratejisinden yola çıkarak ve bu stratejiye bağlı olarak hareket edip, **devrim yapmaktır**. Dünya ve Türkiye devrimci pratiği bu konularda engin derslerle doludur. Asıl önemli olan bu dersleri bilmek ve buna uygun olarak devrimci mücadeleyi örgütlemektir.

Nisan 2015

Dipnotlar

[1] "Silahlanma, bileşim, örgütlenme, taktik ve strateji, her şeyden önce üretim ve ulaştırma olanakları tarafından her durumda ulaşılmış bulunan düzeye bağlıdır. Bu konuda bir altüst etme etkisi yapan şey, deha sahibi buyük komutanların "özgür zekâ yaratılan" değil, daha iyi silahların türetimi ve insan öğesinin, yani askerin değişmesidir; deha sahibi büyük komutanların etkisi, en iyi durumda savaş yöntemini, silahlara ve yeni savaşçılara uyarlamakla sınırlanır." (F. Engels, *Anti-Dühring*, s. 252.)

[2] Che Guevara, "*Gerilla Savaşı: Bir Yöntem*" yazısında şöyle yazar: "Gerilla savaşı, tarih boyunca, çeşitli koşullar altında ve farklı hedeflere varmak için pek çok kez uygulanmıştır. Son zamanlarda, çeşitli halk kurtuluş savaşlarında, halkın öncülerinin düşmana karşı üstün askeri potansiyele sahip kural dışı silahlı mücadele yolunu seçtiği yerlerde kullanılmıştır. Feodal, sömürgeci ya da yeni sömürgeci sömürüye karşı mücadelede, iktidarı ele geçirmek sözkonusu olduğundan, Asya, Afrika ve Amerika bu eylemlerin sahnesi olmuştur. Avrupa'da ise kendi ordularının ve müttefik düzenli orduların tamamlayıcısı olarak kullanılmıştır.

Amerika'da, çeşitli nedenlerle gerilla mücadelesine başvurulmuştur. Örnek olarak en yakın geçmişten gezici yankee birliklerine karşı Nikaragua Segovia'sında mücadele eden Cesar Augusto Sandino'nun girişimi gösterilebilir. Ve yenilerde Küba'daki devrimci savaş. O zamandan beri kıtanın ilerici partilerinin teorik tartışmalarında gerilla savaşının sorunları ortaya atılmakta ve uygulanma olanakları ile amaca uygunluğu, karşıt polemiklerin konusu olmaktadır."

[3] João Quartim, *Brezilya'da Diktatörlük ve Silahlı Mücadele*, s. 166-167, 1971.

Aynı yerde Quartim şöyle yazar: "Gerilla *foko*sunun (kır gerillası–Bn.) hareketliliği, bu bağlamda, belirleyici etmendir. *Foko*nun stratejik zayıflığını taktik bir üstünlüğe dönüştürmenin askeri olarak *olmaz-sa-olmaz* koşuludur. Tersine, şehir gerilla gurubu, tam anlamıyla gizliliğe mahkumdur. Kentli kitlelerle doğrudan temas içinde değildir ve onları saflarına katamaz. Üstelik gerilla *foko*su gibi hareketli değildir. Kentlerdeki gerilla savaşı *sabit bir üs* olmaksızın fiilen olanaksızdır. Onu gizleyen 'somut orman' sadece bir apartmanın ya da evin anahtarıdır. Evler gömlek değiştirir gibi değiştirilemez ve bir apartmanda bir ağacın ya da otların arasında olduğu gibi

mevzilenilemez. Bu saptamalar, şehir gerilla yaşamının özgün koşullarını bilmeyen okuyucuya önemsiz görünebilir, ama onun içinde yer alanlar için belirleyicidir." (agy, s. 162.)

[4] Carlos Marighella, *Şehir Gerillasının Elkitabı*'nda eylem biçimlerini şöyle sıralar:

1) Saldırı, 2) Bir yerin basılması, 3) Bir yerin işgali, 4) Pusu kurma, 5) Sokak taktikleri, 6) Grev ya da boykot eylemleri, 7) Silah, cephane ve patlayıcı madde depolarının boşaltılması, 8) Mahkumların kurtarılması, 9) İnfazlar, 10) Adam kaçırmalar, 11) Sabotajlar, 12) Silahlı propaganda, 13) Psikolojik savaş.

Marighella, büyük bir devrimci ve şehir gerillasının teorisyeni olmakla birlikte, en temel yanılgısı, kır fokosunun kentleştirilmiş hali olarak bir şehir fokosundan söz etmesidir. Şehir gerilla eylemlerini böylesine açık ve basit biçimleriyle (ki mekaniktir) sıralarken, temel bakış açısı şehir fokoculuğuyla biçimlenmiştir. Sıralama, her ne kadar mekanik ve şehir gerillasının bu mekaniklik içinde algılanmasına yol açıyorsa da, yine de bir "fikir" verebilmektedir.

[5] Che Guevara, *Gerilla Savaşı*

[6] Marighella, her ne kadar şehir fokoculuğunu teorize ederse de, kimi durumlarda şehir gerilla savaşının tekniğine ilişkin bazı uyarılarda da bulunur: "Şehir gerillası, ağır silahlı düşman kuvvetlerine, kolayca taşınabilen hafif silahlarla karşılık vermek zorundadır. Ayrıca, düşmanın ateşine, hedef olmadan kaçmasını da bilmelidir. Şehir gerillasının görevi saldırmak ve ricat etmektir. Eğer ağır silahlarla ve bu silahların gerektirdiği fazla miktarda cephane ile donanarak çatışmaya girmeye kalkışırsak, en büyük özelliğimizi, hareketliliğimizi kaybedeceğimiz gibi, ağır bir yenilgiyi de kaçınılmaz hale getirmiş oluruz."

[7] R. Debray, *Devrimde Devrim*

[8] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*

[9] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*

BİR MANİPÜLASYON VE DEZENFORMASYON HİKAYESİ: ŞAFAK YOLCULUĞU

[Libya: Dezenformasyonun Şafak Yolculuğu]

Manipülasyon: Fr. *manipulation*, 1. **Yönlendirme**. 2. **Seçme, ekleme ve çıkarma yoluyla bilgileri değiştirme.**

Dezenformasyon: Fr. *désinformation*. a. **Bilgi çarpıtma**. (TDK)

> "... 21. yüzyılı 'enformasyon' çağı olarak tanıtan emperyalist propaganda, aynı zamanda iletişim alanındaki gelişmeleri kullanarak, dünya çapında bir 'enformasyon ağı' oluşturmuştur. 1991 yılındaki Körfez Savaşı'nda en açık biçimde uygulamaya sokulan CNN'in 'canlı' yayınları, emperyalizmin 'enformasyon' çağının gereklerine en uygun bir aracı kamuoyunun karşısına çıkarmıştır.
>
> Emperyalizmin 'enformasyon' konusundaki bakış açısı, tümüyle 'dezenformasyon' anlayışına dayanmaktadır. Yani, kamuoyunun aydınlatılması, onların haber alma özgürlüğünün en geniş ölçekte gerçekleştirilmesi ile emperyalizmin uygulaması arasında temel bir karşıtlık vardır. Emperyalizm, kamuoyunun aydınlatılmasına yönelik 'enformasyon' yerine, kamuoyunun koşullandırılmasına yönelik 'dezenformasyon'u esas almıştır.
>
> Emperyalizmin 'dezenformasyon' politi-

kası, olay ve olgulara ilişkin bilgilerin (enformasyonların) kamuoyuna aktarılmadan önce **denetlenmesi** ve **yeniden düzenlenmesi** şeklindedir. Eğer mevcut olay ve olgulara ilişkin bilgilerle, istenilen doğrultuda bir kamuoyunun oluşturulması olanaklı değilse, bu bilgilerin yeniden **kurgulanması**, kamuoyunun 'sağlıklı bilgi alabilmesi' açısından 'gerekli' görülmektedir.

Kısacası, 'dezenformasyon', emperyalist basın ve yayın organları kullanılarak, istenilen konularda belirli bir kamuoyunun oluşturulması amacıyla olayların ve olguların bilinçli olarak değiştirilmesi demektir. Bunun en temel unsurları ise, haberin **kurgulanması** ve abartılmasıdır." (*Kurtuluş Cephesi*, Sayı: 49, Mayıs-Haziran 1999.)

"Enformasyon", kamuoyuna yönelik "malumat", "haber", "istihbarat" ya da "bilgi" anlamına gelmektedir. Ancak buradaki "bilgi"nin, gerçek anlamıyla "bilgi" ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bilgi kavramı, bilimsel bir niteliğe sahipken, enformasyon sözcüğünün içerdiği "bilgi", olan ya da olacak olana ilişkin haber-bilgidir, yani birileri tarafından alınan ya da yapılan "bilgi"dir. Genellikle kitle iletişim araçlarından (yazılı ya da görüntülü "medya") alınan bu "bilgi" (enformasyon) aracılığıyla, bir konu ya da bir olay üzerine bir yorum ya da düşünce üretilir. Bu "bilgi" (enformasyon), gerçek bilgi olmadığından, buna dayanılarak üretilen yorum ya da düşünce, bilgiye dayalı, bilimsel bir değerlendirme ya da düşünce olarak tanımlanamaz.

"Enformasyon"a dayalı yorum, tümüyle

"algı yönetimi"nin kapsamına girmektedir. Diğer ifadeyle, "medya" aracılığıyla ortaya konulan "enformasyon", bilgiye dayalı düşünce üretimi yerine, fiktif/hayali, kurmaca/kurgusal "malumat"a dayalı algı yönetiminin aracıdır. Böylece "medya enformasyon"uyla oluşan/oluşturulan "algı", doğrudan doğruya kanı ya da sanıdan başka bir şey değildir. Bu yönüyle de "medya enformasyonu", önkabullerin, önyargıların oluşturulmasının aracıdır.

İşte bu nedenden dolayı, "enformasyon", denetlenmiş, yeniden düzenlenmiş, kurgulanmış ve abartılmış haber-bilgi olarak aynı zamanda "dezenformasyon" faaliyetinin bir parçasıdır. Bu bağlamda, "globalleşen dünya"nın en büyük dezenformasyon kampanyası, Irak'a ve Irak'taki Saddam yönetimine karşı 1991-2003 yılları arasında yürütülmüştür.

24 Şubat 1991 günü kara harekatıyla ("Çöl Fırtınası" Operasyonu) başlayan Körfez Savaşı sırasında CNN'in "canlı yayın"ları, doğrudan savaş alanından yapılan dezenformasyon kampanyasını en açık biçimde ortaya koyarken, 1991 sonrasındaki dezenformasyon kampanyası, Hollywood filmlerinden uluslararası haber ajanslarının "enformasyon"larına kadar uzanan geniş ve uzun bir süreci kapsamıştır.

Ve yıllarca sürdürülen dezenformasyon kampanyasına dayanılarak 19 Mart 2003'de "II. Körfez Savaşı"yla Irak işgal edildi.

"Globalleşen dünya"nın ikinci büyük dezenformasyon kampanyası, Yugoslavya'ya karşı emperyalist ülkelerin hava saldırılarının "meşrulaştırılması" için yürütülmüştür.

Bu dezenformasyon kampanyasında, ağla-

yan kadın ve çocuk görüntüleri, yaşlıların içler acısı halleri, sınırlara yığılmış "yüzbinlerce" göçmenin görünümü, bir "insanlık trajedisi yaşandığı" algısının oluşması için "medya" aracılığıyla kamuoyuna sunulmuştur. Buna, "bağımsızlık" için mücadele eden "UÇK gerillaları"nın "kahramanlığı" ve yeterince güçleri olmadığı için "başarısız" kalışlarının görüntüleri eklenmiştir. Böylece Balkanlarda yaşanan "insanlık trajedisi" karşısında NATO'unun "eli kolu bağlı" kalmadığını göstermek için 24 Mart 1999 günü Yugoslavya'ya yönelik hava saldırısı başlatılmıştır ("Kararlı Güç" Operasyonu).

Bu "global" dezenformasyon kampanyalarının bir benzeri de Türkiye'de 2002 yazında yerel düzeyde örgütlenmiştir. Bu dezenformasyon kampanyasını *Kurtuluş Cephesi*'nin Temmuz-Ağustos 2002 tarihli 68. sayısında şöyle ifade etmiştik: http://anadolusanat.org/kc/kurcep1/kc68_1.html

> "Avrupa Birliği'nin Ankara temsilcisi Karen Fogg'un ünlü e-maillerindeki ifadesiyle 'uyuyan güzeller', 'rüya timi' olarak karşımıza çıkartılırken, bir zamanların 'umudu' 'karaoğlan' Bülent Ecevit (ve özellikle Rahşan Ecevit) akla gelebilecek her yol ve sözcük kullanarak karalanmaya, suçlanmaya başlanmıştır. 'İş göremez' raporu alınarak 'başbakan'lıktan azledilmeye çalışılan Bülent Ecevit'e yönelik suçlamalar, karalamalar öylesi boyutlara ulaştırılmıştır ki, eşi Rahşan Ecevit 'Marie Antionet' gibi 'on binlerce DSP'liyi' yok eden 'haris ve meş'um kadın' olarak sunulmuştur. 'Rüya timi'nin yaratıcısı ve yöneticisi olduklarını her fırsatta göstermek-

ten hoşlanan 'Doğan Medya Grubu'na göre Bülent Ecevit'in başbakanlıktan ve parti başkanlığından istifa etmesini engelleyen tek kişi Rahşan Ecevit'ti. Eğer Rahşan Ecevit devreden çıkartılabilinirse, DSP de, Türkiye'de rahatlayacaktı!

İstenilen açıktı: Bülent Ecevit başbakanlıktan ve parti başkanlığından istifa edecek, 'rüya timi' partinin başına geçecek, İsmail Cem'in başbakanlığında Hüsamettin Özkan'ın koordinatörlüğünde ve Kemal Derviş'in ekonomi yönetiminin tek şefi olduğu yeni bir hükümet kurulacaktı. Ama hesaplar bir türlü tutturulamıyordu! Bülent Ecevit 'direngen' çıkmıştı, 'inat' ediyordu! Ve tüm kamuoyu oluşturma araçları (medya) kullanılarak amaca ulaşmak için yola çıkıldı. Ve ülkemiz tarihinin en açık, en sıradan, ama bir o kadar 'akıllıca' yapıldığı düşünülen dezenformasyon faaliyeti ve bu yolla kamuoyunun koşullandırılması süreci başlatıldı.

Medyatik dilde söylersek, 'düğmeye' 29 Mayıs günü gazetelere ilan vererek TÜSİAD basmıştır. '*Türkiye: Nasıl Bir Gelecek?*' başlığıyla yayınlanan TÜSİAD ilanında şöyle deniliyordu:

'Türkiye, tarihi bir yol ayrımında. AB ile ilgili kararlara bağlı olarak, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde nasıl bir ülkede yaşayacağımız ve nüfusumuzun yarısını oluşturan gençlerimize nasıl bir Türkiye bırakacağımız bu yıl içinde belli olacak. Refah düzeyi yüksek, siyasi ve demokratik standartların en üst düzeyde uygulandığı, ekonomisi sağlam, gençlerine çağdaş eğitim ve istihdam olanakları

sağlayan, dünyanın gelişmiş ülkeleriyle aynı düzeyde bir Türkiye mi, yoksa ekonomik sarsıntıların belirli aralıklarla devam ettiği, istikrara kavuşmamış siyaseti ile geleceği belirsiz, kişi başına 2000 dolarlık bir milli gelire mahkûm olmuş bir Türkiye mi?'

... TÜSİAD, sadece 'düğmeye' basmakla kalmamış, aynı zamanda bu savaşın taktiklerini de belirlemiştir. 'Medya'nın tüm yapacağı iş, bir yandan Bülent Ecevit'in 'sağlığı' ve 'eşi' ile ilgili haberleri gündemin ilk sırasına çıkartırken, diğer yandan 'AB karşıtı' MHP'yi 'yeni oluşum'la işbirliği yapmayı kabul etmesi için köşeye sıkıştırmaktır.

Böylece 'medya', ülke tarihinin en büyük manipülasyon ve dezenformasyon operasyonlarından birisine başlamak için 'start' almıştır.

Ağustos ayına girildiğinde, TÜSİAD'ın Mayıs ayı sonunda başlattığı 'AB' kampanyasının gelişim ve dönüşüm aşamalarının Avrupa Birliği ile ilgili olmadığı, 'AB yanlıları'nın bir başka amaç için kullanıldığı daha açık görünür olmuştur: **Irak saldırısı ve saldırı sonrası Orta-Doğu'nun yeniden şekillendirilmesi.**"

Ve bu dezenformasyon kampanyası sonucunda **Kasım 2002**'de seçimlere gidilmiş ve sekiz ay önce kurulmuş olan AKP bu seçimlerden birinci parti çıkarak tek başına iktidara gelmiştir.

Bugün, emperyalizmin aynı dezenformasyon ve manipülasyon kampanyası Libya ve Kaddafi için yürütülmektedir.

Kampanyanın açılışı Mısır ve Tunus "devrimleri"nin "domino etkisi" adı altında yapıldı.

Önce Libya'nın doğu bölgesine egemen olan aşiretler "sivil göstericiler" olarak sunuldu. Ardından "sivil-barışçıl gösteri"ler "Kaddafi'nin baskı düzenine karşı direniş" olarak ilan edildi. Ve "sivil direniş"in silahlı aşiret güçlerinden oluştuğu gerçeği ise kamuoyundan sürekli gizlendi. Artık sadece "çılgın", "deli" Kaddafi'nin "42 yıllık baskı düzenine" karşı "direnişçiler" vardı!

Türkiye "medya"sında Kaddafi'ye yönelik dezenformasyon kampanyası 20 Şubat 2011'de başlatıldı. "Kaddafi'ye başkaldıran protestocular'ın Bingazi'yi ele geçirdiklerine ilişkin haberlerle birlikte "Libya'dan Jet tahliye" haberleri manşetlere çıkartılırken, Kaddafi'nin ne kadar acımasız bir "cani" olduğunu gösteren manşetler atıldı.

22 Şubat tarihli gazeteler, "Kaddafi'nin uçakları"nı manşetlere çıkardılar. Böylece "uçuşa yasak bölge" yaratılması ve bu amaçla askeri müdahalede bulunulması için uygun bir gerekçe ortaya çıkarılmaya başlanıldı.

Bir yandan Kaddafi'nin "uçakları" öne çıkartılırken, bir yandan da Kaddafi'nin "gidici" olduğu ve hatta "kaçtığı" haberleri yayılmaya başlanıldı. "Medya"ya göre, artık Libya, Kaddafi "deli"sinin kan banyosuna dönmüştü. AKP hükümeti de Libya'da çalışan 25 bin "Türk"ü bu kan banyosundan kurtarmak için tahliye işlemlerini başlattı.

Gazete ve televizyon haberlerine bakılacak olursa, Türkiye, tarihinin en büyük "tahliye harekatı"nı gerçekleştirerek 25 bin "Türk"ü Libya "cehennemi"nden kurtarmıştı.

Ve Libya'da Kaddafi yönetiminin "protestocular"a karşı uyguladığı "şiddet ve katliam" Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde ele alındığı 26 Şubat gününü kadar "katliam" haber-

leri birbiri arkasına manşetlere çıkartıldı.

26 Şubat'ta toplanan BM Güvenlik Konseyinin, Libya'nın BM elçisinin dua ve yalvarışları altında Libya'ya karşı ilk yaptırım kararını almasıyla birlikte manşetler değişmeye başladı.

"Sivil protestocular", "rejim muhalifleri" haline dönüştürülürken, bu silahlı "muhalifler"in tek tek kentleri nasıl ele geçirdiklerinin haberleri yapılmaya başlandı. Kaddafi için "çember daralmış"tı, ay-yıldızlı krallık bayrağının dalgalandığı yerlerde Kaddafi'ye "yer yok"tu!

İşte tam bu sırada Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy 5 saatlık bir görüşme için **25 Şubat'ta** Türkiye'ye geldi. "Müzmin Türk düşmanı" olduğu için de "düşük profilli karşılama" töreni yapıldı. "Medya"ya göre, Sarkozy Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmakla bunu hak etmişti. Ama Sarkozy'nin apartopar ve sudan bir bahaneyle Türkiye'ye neden geldiği ise açıklanmadı.

Üç gün sonra, 28 Şubat günü Recep Tayyip Erdoğan, olayların hızla askeri müdahaleye doğru gittiği bilgisiyle konuştu ve "Libya'daki olaylar karşısında müdahale ya da yaptırımların gündeme alınmasını Libya halkı adına, Libya'daki yabancılar adına kaygı verici buluyoruz. Yönetimlerin yanlışlarının faturası, halklara ödetilmemelidir. Libya halkının cezalandırılması anlamına gelecek her türlü yaptırım ve müdahale büyük ve kabul edilemez sıkıntılara sebep olabilir. Şimdi bize basın mensupları soruyor. NATO Libya'ya müdahale etmeli midir? Böyle bir saçmalık olur mu yahu? NATO'nun ne işi var Libya'da? Türkiye olarak biz bunun karşısındayız, böyle bir şey konuşulamaz, tartışılamaz." dedi.

Ve yine aynı günkü haberlerde ABD'nin

"*Kaddafi'ye son teklifi*" yer aldı. Buna göre, "Kaddafi sonrası" Libya'yı görüşmek üzere Cenevre'deki BM İnsan Hakları Konseyi toplantısında, ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, "Kaddafi için artık gitme zamanı geldi" ifadesini kullandı. Clinton ayrıca, Libya'daki şiddet olayları devam ettiği sürece, "her türlü seçeneğin masada olacağını" söyledi.

Görünen oydu ki, Libya'ya askeri müdahale için kamuoyunun hazırlanması süreci henüz tamamlanmamıştı. Bunun için biraz daha zamana ihtiyaç duyuluyordu.

"Türk medyası" da üzerine düşen dezenformasyon görevini yerine getirmek için canla başla çalışmayı sürdürdü.

Mustafa Karaalioğlu'nun yönetiminde "imaj" değiştiren Star gazetesi, iç kamuoyunu koşullandırmak için Kaddafi'nin "*Barbaros'a dil uzattı*"ğı haberini manşetten vererek dezenformasyon alanında bir adım öne atıldı. Ama olaylar dezenformasyondaki "ilerleme"ye ters orantılı olarak gelişmeye başladı. Tarihler 9 Mart'ı gösterdiğinde Kaddafi güçlerinin isyancıların elindeki kentleri birer birer ele geçirdiği haberleri gelmeye başladı. Günler ilerledikçe Kaddafi güçlerinin isyanın başkenti olan Bingazi'ye doğru ilerlemesi ve Bingazi'yi kuşatması üzerine BM Güvenlik Konseyi 18 Mart günü "acil" olarak toplandı.

BM Güvenlik Konseyi, Lübnan tarafından teklif edilen ve 5 çekimser oya karşı 10 oyla kabul edilen karar tasarısıyla, "BM'ye üye tüm ülkelere, BM Genel Sekreteri ile işbirliği halinde olmak kaydıyla Bingazi'de yaşayan siviller dahil Libya'da saldırı tehdidi altında olan sivilleri korumak üzere, Libya'nın hiçbir yerinde, her-

hangi şekilde bir yabancı işgalci güç oluşturmadan, gerekli tüm önlemleri almaları yetkisi" verdi. Böylece BM yoluyla Libya'ya askeri müdahalenin "yasal" kılıfı da oluşturulmuş oldu.

19 Mart 2011 – Saat 18:45

Fransa'nın "önderliğinde" askeri müdahale başladı ("Şafak Yolculuğu" Operasyonu).

Evet, emperyalizmin Libya müdahalesine yönelik dezenformasyon 19 Mart günü Libya'nın bombalanmasıyla birlikte amacına ulaştı. Böylece son yirmi yıl içinde "medya" yoluyla gerçekleştirilen üç büyük dezenformasyon kampanyası "başarıyla icraa edilmiş"tir.

Bu süreçte en "tipik" olan ise, Türk "medya"sının Libya'ya emperyalist müdahalenin "meşruiyetini" sağlamak için yürütülen dezenformasyonun merkezini oluşturmasıdır. Türkiye'nin Libya'da 14 milyar dolarlık müteahhitlik ihalelerine sahip olduğu ileri sürülürken ve Recep Tayyip Erdoğan, daha birkaç ay önce "Uluslararası Kaddafi Barış Ödülü"nü almışken böylesine bir dezenformasyonun "merkezi" olması ilk bakışta "şaşırtıcı" gibi görünmektedir. Oysa bundan önceki büyük Irak ve Yugoslavya dezenformasyonlarına bakıldığında, her zaman "figüran rolü" oynayan Türkiye'nin "bir koyup üç alma" mantığıyla hareket ettiği ve her durumda emperyalizme göbekten bağlı olduğu açıkça görülmektedir. Libya'ya yönelik emperyalist müdahaleyi haklı ve mazur göstermek için yürütülen dezenformasyon kampanyasında Türkiye "medya"sının "merkezi" rol oynamasının, daha doğru ifadeyle oynatılmasının temel nedeni, dezenformasyon kampanyasının amacının, kamuoyunda müdahale edilecek ülkede bir "insanlık trajedi-

si"nin yaşandığı, "sivil halk"ın ölümle yüzyüze olduğu "algı"sı oluşturmak için "uygun" olmasıdır. Libya'da "mahsur kalan binlerce Türk vatandaşı"nın "tahliye" olayı, tipik bir dezenformasyon operasyonu olmuştur.

Benzer olaylar 1991'de Irak'ta 36. paralelin kuzeyinde "uçuşa yasak bölge" oluşturulması sırasında "yaşandığı" gibi, 1999'da Yugoslavya saldırısında da aynı şekilde "yaşanmış"tır.

Tüm bu dezenformasyon kampanyası ve operasyonları içinde emperyalizmin Libya müdahalesinin en önemli özelliği, Arap ülkelerindeki 1954'de Nasır'la başlayan devrimci-milliyetçi iktidarların (Baas rejimleri) açık ve kesin biçimde tasfiye edilmesidir. Saddam'la başlayan, Arafat'ın "sessiz sedasız" tasfiyesi ile süren ve "Tahrir Meydanı" eylemleriyle Mısır'daki Baas rejiminin son kalıntılarının tasfiye edilmesi süreci Libya'da devam etmektedir. Bugün Baas rejimlerinin biçimsel olarak da olsa "son kalesi" olan Suriye bu tasfiye sürecinin son halkası durumundadır. Gelecek günlerde Suriye'ye yönelik yeni bir dezenformasyon kampanyasının başlatılması fazlaca şaşırtıcı olmayacaktır.

Son olarak belirtelim ki, emperyalizmin dezenformasyon kampanyası hemen her durumda kamuoyunu etkilemeyi başarmaktadır. Ama en büyük başarısı, bu dezenformasyon ortamında ilerici ve demokrat kamuoyunun "canilere" sahip çıktığı suçlamasına muhatap olmamak için tepki veremez hale getirilmesi ve pasifize edilmesidir.

Ekim 2014

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

Yazımıza popüler bir başlık da atabilirdik: "Türkiye, Cumhurbaşkanlığı seçimine kilitlendi!" Oysa böyle bir başlık, bir "niyeti", "istemi", "arzuyu" dile getirmekten ve insanların dikkatini cumhurbaşkanlığı seçimine yöneltmekten başka bir değere sahip değildir.

Şüphesiz yazılı ve görsel "medya", başlıklarıyla, köşe yazarlarıyla, küçüklü büyüklü "haber"leriyle cumhurbaşkanlığı seçimini gündemin ilk sırasında tutmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda bir "kilitlenme"den söz etmek elbette olanaklıdır. Yakından bakıldığında, yazılı ve görsel "medya"nın bu "kilitlenme" hali, her yönden ve her açıdan, sadece kendilerinin desteklediği ya da desteklemekle yükümlü oldukları "aday"ın seçilmesini sağlamaya yönelik bir propaganda faaliyetinden başka bir şey değildir.

Nedeni çok yalındır.

Yazılı ve görsel "medya" (ki buna "internet medyası"nı ya da "sosyal medya"yı da dahil etmek gerekir), sadece cumhurbaşkanlığı seçiminden değil, tüm seçimlerde kendi çıkarlarına, kendi arzularına vb. göre birilerinin ya da bir partinin kazanması yönünde hareket etmektedir. Bu hareket, kaçınılmaz olarak seçim propagandalarının bir parçası (önemli bir parçası) olmayı zorunlu kılmaktadır. Bunun sonucu olarak da geniş anlamda "medya" için "haber verme" işlevi

tümüyle bir yana itilmekte, kendi arzularını, çıkarlarını azami ölçüde gerçekleştireceğini düşündükleri kişi ya da kurumların propagandasını yapmaktadırlar.

"AKP medyası", "yandaş medya" ya da "havuz medyası" denilen kesimler, her seçimde olduğu gibi, cumhurbaşkanlığı seçiminde Recep Tayyip Erdoğan'ın iktidarını koruması, hatta daha güçlü biçimde iktidarını sürdürmesi yönünde propaganda çalışmalarını dur durak bilmeden sürdürmektedir. Amaçları yalındır: Nasıl olursa olsun da Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel otoritesine dayalı mevcut düzeni sürsün ve pekişsin. Çünkü bugünkü varsıllıkları (zenginlikleri) ve varlıkları tümüyle buna bağlıdır. Recep Tayyip Erdoğan'ın herhangi bir seçimi kaybetmesi, çok açıktır ki, onun mutlak-kişisel otoritesinin sarsılmasına yol açacaktır. Bu da Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel otoritesine dayalı düzenin eskisi kadar kolay ve rahat yürüyemeyeceğini göstereceğinden, "çıkar ortakları" arasında bir çıkar çatışmasına neden olacaktır. Bunun doğal sonucu ise, bugüne kadar çıkarlarını azami ölçüde "realize" eden kesimlerin bir bölümünün mevcut çıkarlarından vazgeçmek zorunda kalmasıdır.

Mevcut iktidarın (ister adına AKP iktidarı deyin ister Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel otoritesine dayalı "diktatörlük" deyin) zayıflaması demek, iktidar karşıtlarının güçlenmesi demektir. Bu da mevcut iktidara karşı bir "alternatif"in giderek güçlendiği ve zaman içinde mevcut iktidarı alaşağı edebileceği umudunu, düşüncesini ya da sanısını ortaya çıkarır. Ve yine doğal olarak böyle bir umut, düşünce ya da sanı, mevcut iktidardan nemalanan, onun aracılığıyla varsıllığını

ve varlığını sağlayan kesimlerin yeni bir pozisyon almalarını gündeme getirir. Yeni pozisyon, açıktır ki, olası yeni iktidar seçeneklerine yönelik olacaktır.

İşte bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı seçimini kazanması ya da kaybetmesi böyle bir iç çıkar çatışmasının gerçekleşebilirliğine ilişkin sonuçlar üretmek durumundadır.

AKP içinde ortaya çıkabilecek bir çıkar çatışması ise, doğal ve kaçınılmaz olarak AKP çevresinde toplaşmış ve blok oluşturmuş olan kesimlerin parçalanması demektir. Özellikle kimilerinin "Anadolu kaplanları" adını verdiği, kimilerinin "Anadolu sermayesi" olarak teorize ettiği kesimler arasındaki "*consensus*", uzlaşma ve bloklaşma sona erdiği andan itibaren, AKP'de bloklaşmış seçmen kitlesi parçalanacak ve dağılacaktır. Bu da AKP'nin bugüne kadar olduğu gibi yüksek oranda oy almasının sona ermesi demektir.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın ve AKP'nin olduğu kadar "muhalefet" partilerinin de cumhurbaşkanlığı seçimine atfettiği önem buradan ileri gelmektedir.

Recep Tayyip Erdoğan'a karşı Ekmeleddin ya da Demirtaş, bolca konuşulduğu ve tartışıldığı yönüyle söylersek, bir "seçenek" ya da "alternatif" olarak görünmese de, alacakları her oyun, Recep Tayyip Erdoğan'ın kaybettiği bir oy olarak orta ve uzun vadede sonuçlar doğuracağı beklenmektedir.

EKMELEDDİN'İN ARİTMETİĞİ

"Ekmek için Ekmeleddin", "sol"cu söylemle ifade edersek, "solun" "beklediği ve özlediği" aday değildir. Bunu tartışmak, Ortaçağ'da kiliselerin "*bir toplu iğnenin üzerinde kaç melek dans eder?*" ya da "post modern" bağlamda *Google*'nin "beyin fırtınası"nda yaptığı gibi, "*bir otobüse kaç golf topu sığar?*" türünden boş ve anlamsız, ama bir o kadar da kitleleri apolitikleştiren bir tartışma yapmakla özdeştir.

Dünyaya "ılımlı islam"ın "en mükemmel örneği" olarak sunulan Recep Tayyip Erdoğan'a karşı "dinin en mükemmeli" adını (Ekmeleddin) taşıyan ve "İslam İşbirliği Teşkilatı" Genel Sekreterliği'ni yapmış birisini çıkarmanın "solcu" bir "aklın" ürünü olmadığı çok açıktır.

"Dinin en mükemmeli"ni (Ekmeleddin) "alternatif aday" olarak piyasaya süren "akıl", "ılımlı islam" teorisini ortaya atan "akıl"la bir ve aynıdır.

"Ilımlı islam"ın ilk örneği, yani Recep Tayyip Erdoğan, giderek daha "otoriter", daha "kişisel", daha "pervasız", daha "denetlenemez" ve nihayetinde daha "sıkıntılı" olmaya başlayınca, "ılımlı islam projesi" giderek anlamsızlaşmaya ve önemsizleşmeye başlamıştır. Bu durumda "Arap baharı" sürecinde pazarlanmaya çalışılan "ılımlı islam projesi"nin restore edilmesi, ancak Recep Tayyip Erdoğan'ın "dizginlenmesi"yle ya da (ideal olan) yeni bir "ılımlı islamcı" tipinin ortaya çıkarılmasıyla olanaklıdır.

İşte "ılımlı islam projesi"ni üreten "akıl", Türkiye somutunda "dinin en mükemmeli"ni

bulup cumhurbaşkanlığına aday olmasını sağlamıştır.

Bu yönüyle "Ekmek için Ekmeleddin" bir uluslararası/globalist bir seçenek, bir olaydır. Ama bu uluslararası seçenek, aynı zamanda, Türkiye içindeki ekonomik, toplumsal ve siyasal ilişkilere de denk düşmektedir.

30 Mart Yerel Seçimleri'nde açık biçimde görüldüğü gibi, CHP ile MHP'nin oy oranı AKP'nin oy oranını az farkla da olsa geçmiştir.[*]

Buradan yola çıkan bir düzen içi siyasal "akıl", CHP ile MHP'nin üzerinde anlaşacakları (*consensus* sağlayacakları) bir "ortak aday" çıkarabildikleri koşulda, bu "ortak aday"ın Recep Tayyip Erdoğan'la "başa baş" bir seçim "yarışı" sürdürebileceği sonucuna ulaşmıştır.

Bu "akıl", %2,84 oy oranına (1.180.322) sahip Saadet Partisi ile %1,51 oy oranına (628.729) sahip BBP'yi yanına çekebildiğinde, "ortak aday"ın doğrudan %48,5 oy oranına ulaşabileceğini hesaplamıştır. Seçimi kazanabilmek için geriye kalan %1,5'luk oy oranının da yürütülecek seçim propagandasıyla sağlanabilineceğini düşünmüştür.

Şüphesiz bu aritmetiksel olarak yapılmış bir "hesap"lamadan ibarettir. Toplumsal ve siyasal olaylar hiç de aritmetik hesabı gibi toplama-çıkarma-bölme ve çarpmadan ibaret değildir. Hele ki "sandıksal demokrasi"lerde, sandık sonuçları aritmetik bir işlemle önceden kestirilebilir bir olay değildir.

"Ekmek için Ekmeleddin"i "ortak aday" olarak bulup çıkaran "akıl" elbette aritmetiksel hesaplamaların sandıksal sonuçlara denk gelmediğini bilmek durumundadır. Ama 30 Mart

Yerel Seçimleri'nin sandık sonuçlarının aritmetiksel verileri Recep Tayyip Erdoğan'a karşı bir "alternatif"in varolabildiğini göstermektedir. Bunun yaratacağı "sinerji"nin ya da "umut"un, Recep Tayyip Erdoğan "karşıtı" kitlenin daha fazla hareketlenmesine yol açabileceğini de hesaba katmak durumundadır.

Burada "Ekmek için Ekmeleddin" tek "aday" değildir. Hatta CHP ile MHP'nin üzerinde anlaşabileceği "tek aday" da değildir. Başka adaylar da bulunabilir. Ancak burada esas olan CHP ve MHP seçmen kitlesinin birlikte oy verebileceği bir "ortak"lığın oluşturulmasıdır.

CHP+MHP+vs= EKMELEDDİN Mİ?

Türkiye'nin siyasal tarihine bakıldığında, CHP'nin kitlesi ile MHP'nin seçmeni arasında kesin bir uzlaşmazlık ve karşıtlık olduğu her türlü tartışmanın üzerindedir. MHP'li seçmenin (ki buna "dini bütün" seçmenlerin tamamı dahildir) CHP'li bir adaya oy vermeyeceği de çok bilinen ve tartışmasız bir gerçektir. MHP'nin seçmen kitlesi demagojik söylemlere bağlanmış ve bu demagojik söylemlerle hareket eden bir kitledir. Bu demagojik söylemin ana unsuru "milliyetçilik" olduğu kadar "anti-komünizm"dir. Dolayısıyla bu söylemle on yıllarca "komünist" olarak öne çıkartılmış bir CHP'ye bu seçmen kitlesinin oy vermesi hemen hemen olanaksızdır.

Öte yandan CHP kitlesi, geniş anlamda "sol" bir kitledir. Demagojik olmaktan çok ideolojik yönü belirleyici olan CHP kitlesi, belli bir "pozitif akıl"ın, belli bir bilincin doğrultusunda hareket eder. Ama CHP kitlesinin ideolojik yönü,

devrimci bir dünya görüşüne ve devrimci ilkelere mutlak olarak bağlı değildir. Dönemsel olarak devrimci harekete yönelirse de çokluk "sosyal-demokrat" yönelimin niteliğine uygun bir yol izler. Bu yönelim, legalist solun yönelimiyle büyük ölçüde çakışan bir **oportünizmi** içerir. Dolayısıyla "ortak düşman"a karşı olan pek çok kesimle birlikte hareket edebilme eğilimine sahiptir. Buradan çıkartılabilecek sonuç ise, CHP kitlesinin, MHP kitlesine göre daha fazla "aklın yolu"nu izleme eğiliminde olduğudur. Bunun en somut örneği, 1999-2002 döneminde Bülent Ecevit'in başbakanlığında kurulan DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümetidir.

İşte bu nedenlerden dolayı "Ekmek için Ekmeleddin"i cumhurbaşkanı adayı olarak ortaya çıkaran "akıl", MHP, SP ve BBP seçmen kitlesinin özelliklerini esas almaktadır. Bu kesimlerin oy verebilecekleri bir adaya CHP kitlesinin belli bir "mantık" çerçevesinde oy verebileceği varsayılmıştır. (Yer yer Fransa'daki 2002 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turunda Fransa solunun Le Pen'e karşı Jacques Chirac'ı desteklemesinin örnek gösterilmesinin nedeni de budur.)

Buna karşılık olarak "sol"un "aklı", her seçim öncesinde olduğu gibi, kendisini temsil ettiğini düşündüğü, ama kesinkes CHP'li olmaması gereken bir "solcu" adayın çıkartılması yönündedir. Marksist, leninist, komünist, devrimci, çevreci vs. olarak kendisini tanımlayan, bilcümle "sol", bu tanımlamasına "uyan" bir adayla "mutlu" olma eğilimindedir. Tıpkı kendilerini kendi kendine tanımladıkları sıfatlarına uygun legal partilerle seçimlere girmeleri gibi, cumhurbaş-

kanlığı seçimine de böyle bir "farkındalık" içinde girme arzusunu taşır. Sonuç ise, her seçimde olduğu gibi "binde bir"lerle ifade edilen bir oy miktarıdır.

Bu oy miktarı ile "ideal bir solcu aday"ın seçimlerde hiçbir varlık gösteremeyeceğini de aynı "sol akıl" çok iyi bilmektedir.

Şüphesiz "sol akıl", kendi içselliğinde, herhangi bir seçimi hatırı sayılır bir oy oranıyla "kazanabileceğini" varsaymaz. Seçimlere ilişkin büyük laflar etseler de alacakları oyların beş haneli rakamları geçmeyeceğini bilirler. Yine de büyük konuşurlar. Ne de olsa "boğulacaksan büyük denizde boğulacaksın"a inanmışlardır.

Türkiye'de ilk kez uygulanacak olan iki turlu seçim sisteminin "sırrı" (Sırrı Süreyya Önder değil elbette) çözülememiştir. Birinci turda hiçbir adayın yeterli çoğunluğu, yani %50'yi alıp alamayacağı bilinememektedir. Dolayısıyla Fransa örneğinde olduğu gibi, ilk turda "kendi adayını" çıkararak "kendi gücünü" görmek ve ikinci turda "kendisine" daha fazla avantaj sağlayacağını düşündüğü adaya oy vermek şeklinde bir "seçim stratejisi" de izleyememektedir. Bu durumda da "ya Recep Tayyip Erdoğan birinci turda %50'yi alırsa" kaygı ve endişesiyle "iki arada bir derede" kalmaktadır. Bu Araf içinde kalan "sol akıl", kaçınılmaz olarak "kendi" adayı yerine "ehven-i şer" bir adaya oy vermenin "akıl" işi olduğunu düşünebilmektedir. Ama... Ya Recep Tayyip Erdoğan ilk turda %50'yi alırsa!?

SEÇİMLER, "SOL" VE "BOYKOT TAKTİĞİ"

12 Eylül 2010 Anayasa Referandumu'nda görüldüğü gibi, seçimlerin boykot edilmesi durumunda bile verilmeyen her oy önde giden adayın seçilmesini sağlayan bir oya dönüşebilmektedir. Bilinebileceği gibi, oylar seçimlerde kullanılan oylara göre oranlanır. Kullanılmayan oyların seçim sonuçlarında hiçbir hükmü bulunmamaktadır. "Sol"un oyları zaten binde birlerle hesaplandığından, bu kesimlerin seçimleri "boykot" etmesinin bir etkisi de olmamaktadır.

Yine de "sol akıl", gerçeklikte durum ne kadar net olursa olsun, kendi legalist ve oportünist mantığı içinde, "ya kendi adayımız ya da boykot" seçeneğinin ötesine geçememektedir. Ama "handikap"ları da çok açıktır: Cumhurbaşkanlığına aday olabilmek için, ya genel seçimlerde %10'un üzerinde oy alan bir parti tarafından ya da en az 20 milletvekili tarafından aday göstermesi gerekmektedir. Bu da sadece AKP, CHP, MHP ve 20'den fazla milletvekiline sahip BDP/HDP'nin aday gösterebilmesi demektir. Özcesi "marksist, leninist, komünist vs." sıfatlara sahip legalist "sol"un aday gösterebilmesinin yolu, ya 20 CHP'li milletvekilini "transfer" etmekten ya da BDP/-HDP'yle "ittifak" kurmaktan geçmektedir. Bir milletvekili iki aday için imza veremeyeceğinden (seçim yasasının "amir hükmü"), BDP/HDP'nin kendi adayını göstermesi durumunda, "sol"un kendi adayını gösterebilmesinin tek yolu, CHP'li 20 milletvekili ayarlamaktır. Bunun da ne kadar "marksist, leninist, komünist vs." sıfatlı aday olacağı da açıktır!

Yine de legalizmle malul "sol akıl"ın duru-

mu bu kadar da "pragmatik" değildir.

Şöyle geri dönüp, yakın tarihte yapılan seçimlerdeki "sol taktikler"e bakıldığında, legalist "sol" ile daha henüz legalize olmamış, ama legalize olmaya yönelmiş "sol" arasındaki en yoğun tartışmanın "seçimlerde devrimci taktik ne olmalıdır?" tartışması olduğu hemen görülecektir.

"Seçimlerde devrimci taktik" başlığı altında yapılan tartışmaların odak noktası ise, "seçimlerin bir aldatmaca olduğu" tezinden yola çıkan kesimlerin seçimleri "boykot" etme yönünde hareket ederken "seçimler geniş kitlelerle temas kurmanın bir aracıdır" tezinden yola çıkanların "boykot karşıtı" söylemleridir.

Aradan geçen yıllar, "illegal" olan yapıların tsfiye edilmesini ve hızla legalize olmalarını getirmiştir. Bu da giderek "seçimlerin boykot edilmesi" yönündeki "geleneksel sol seçim taktikler"inin ortalıktan kaybolmasına yol açmıştır. (Arada sadece 2010 Anayasa Referandumu'nda BDP'nin "boykot" kararı vardır.) Bugün ise, Araf'ta kalan "sol" yeniden eski taktikleri anımsamış ve "*dilemma*"dan çıkış yolu olarak "boykot"tan söz eder hale gelmiştir.

Seçimlere katılımın %88'lere yükseldiği bir ortamda, birkaç milyon seçmenin seçime katılmamasının, (oy oranlarında değil) katılım oranında **önemsenebilir** bir azalışa yol açmayacağı da bilinebilecek bir gerçektir. Bu nedenle "sol akıl"ın "boykot taktiği", sadece söylemsel olarak "solcu" görünen bir tutumdan ibaret kalmaya mahkumdur.

CHP, MHP vs. ve legalist "sol akıl"ın dışında kalan tek hareket BDP/HDP'dir. BDP/HDP'nin cumhurbaşkanlığı seçimi "taktiği"nin de "İmralı" tara-

fından belirlendiğinden kimsenin şüphesi yoktur.

"İmralı taktiği"ni *Kurtuluş Cephesi*'nin geçen sayısında (138. sayı) şöyle ifade ettik: [http://anadolusanat.org/kc/kurcep1/kc138_7.html]

> "'Seçim toto' ya da 'seçim olasılıkları' konuşulduğunda, HDP'nin ikinci turda 'muhalefet' partilerinin oylarının birleşeceği adayı desteklediğinde Recep Tayyip Erdoğan'ın seçimleri kazanması neredeyse olanaksızdır. Ama her an her şeyin olduğu bir ülkede, her kesimin kendi çıkarlarını 'maksimilize' etme peşinde koşmaları kadar 'doğal' bir şey yoktur. HDP'nin de 'İmralı'da MİT üzerinden AKP ile yapılan 'pazarlıklara' bağlı olarak hareket edeceği de kesindir. Ancak HDP'nin 'sol' ve 'Türkiye partisi' olma iddiası nedeniyle, böylesine MİT'çi bir 'pazarlığa' bağlı olarak AKP'yi alenen desteklemesi ve AKP adayına oy verilmesini istemesi de fazlaca olanaklı değildir.
>
> Bu durumda 'sol görünümlü' HDP'nin yapabileceği şey, 2010 Anayasa Referandumu'nda 'İmralı'nın talimatıyla yaptığından farklı olmayacaktır: *İkinci tur oylamaya katılmamak*.
>
> Bugün için 'İmralı'nın ikinci tur oylamaya ilişkin bir 'politikası' açıklanmamıştır. Yepyeni bir olay ortaya çıkmadığı sürece, birinci turun sonuçlarına bakılacaktır. Ama 'görünen köy', hiç şüphesiz 'kılavuz' istemez. HDP, ikinci turda AKP adayını (Recep Tayyip Erdoğan) kendi çıkarlarını 'maksimilize etme'ye hizmet edecek olsa da alenen destekleyebilecek siyasal cesarete sahip değil-

dir. Bu durumda, 2010 Anayasa Referandumu'nda olduğu gibi, seçime katılmayarak, dolaylı yoldan AKP'yi desteklemekten başka bir seçeneği bulunmamaktadır." (*Kurtuluş Cephesi*, Sayı: 138, Mayıs-Haziran 2014.)

Bugün BDP/HDP'nin cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş olmuştur.

Böylece Ekmeleddin'e karşı Selahattin, yani "**dinin en mükemmeli**"ne karşı "**dinine bağlı olan**" alternatif aday olarak ortaya çıkmıştır.

Şüphesiz hiç kimse kendi adını kendisi seçmemektedir. Selahattin (Arapça Selahaddin'in Türkçe ses uyumuna göre yazılış halidir) Demirtaş da kendi adını kendisi seçmemiştir. Burada ünlü "sebataist avcısı" Yalçın Küçük gibi isimlerden yola çıkarak kişiler hakkında boş ve spekülatif yorumlar yapmak durumunda değiliz. Ancak "Ekmeleddin"in adından yola çıkarak "islamcı aday" muhabbeti yapan "solumsu"ların demagojilerinin de ne kadar boş ve spekülatif olduğunun altını çizmek de gereklidir.

İşte "sol"un ve "sol"culuğun "din" ve "tin" karşısındaki "ikilem"leri böylesine bir boşlukta salınmaktadır.

TEK SEÇENEK, RECEP TAYYİP Mİ?

Recep Tayyip Erdoğan gerek kişisel yönelimiyle gerekse AKP'de bloklaşmış olan küçük ve orta sermaye kesimleri ile tefeci-tüccar kesimlerinin "tek seçeneği"dir.

Her şeyi devletten bekleyen, zenginliğin kaynağı olarak devleti ve devletin serveti pay-

laştırma gücünde gören kesimler açısından "tek adam yönetimi" tartışmasız tek tercihtir. Bu kesimler, "astığı astık, kestiği kestik" olan bir "tek adam yönetimi" (ki buna "tek adam diktatörlüğü" de denilebilir), devlet olanaklarını, özellikle bireyleri zenginleştirebilme olanaklarını çok daha kolay ve hızla kullanabildiğine inanırlar. Cumhuriyet tarihi boyunca devletten dışlanmış kesimlerin Cumhuriyet öncesi döneme, yani padişahlık dönemine duydukları özlem bu "tek adam yönetimi"yle somutlaştığı sanısı da bu kesimler arasında yaygın bir inançtır.

İnançlar, imanlar bir yana bırakılıp, somut gerçekliğe bakacak olursak, Türkiye'nin yakın tarihinin, *sömürücü sınıflar* arasındaki bölünmelerin, ayrışmaların ve çatışmaların tarihi olduğunu görürüz. Bu tarihin en belirleyici özelliği, kapitalizmin yukarıdan aşağıya, emperyalizmin istem ve çıkarlarına uygun olarak geliştirilmesidir. Yukarıdan aşağıya, dış dinamikle geliştirilen kapitalizm, doğal ve kaçınılmaz olarak, mevcut ekonomik ilişkileri değiştirmeye başlamıştır. Uluslararası tekelci sermaye (emperyalizm) ülkeye ilk girdiğinde mevcut egemen sınıflarla ittifak kurmuş ve bunların bir bölümünü (ister kompradorlaştırarak, ister satın alarak) kendi çıkarlarını doğrudan temsil eden ve kollayan bir işbirlikçi haline dönüştürmüştür.

Bu durum, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması ve Anadolu'da Cumhuriyet'in kurulması ile zamandaş olmuştur. T.C., yani Türkiye Cumhuriyeti, bir yandan yukarıdan aşağıya geliştirilen kapitalizmin zeminini oluştururken, diğer yandan mevcut egemen sınıf yapısında değişime yol açmıştır. Geleneksel feodal yapılar belli

ölçüde tasfiye edilmeye çalışılırken, feodal egemen sınıflar ayrıştırılırken, devlet, yeni düzenin tek kurucusu olarak ortaya çıkmıştır. Serveti alan da veren de devlettir.

1950'lere kadar Cumhuriyet Türkiyesi'nin ana eğilimi, feodal egemen sınıfları tasfiye etme yönünde hareket ederken, aynı zamanda yeni bir egemen sınıf, burjuva bir sınıf yaratma yönünde olmuştur. Yeni burjuvazi, tekelci kapitalizmin koşullarına uygun olarak **işbirlikçi** ve özellikle de **tekelci** nitelikte olmuştur. İşbirlikçi-tekelci burjuvazi, zaman içinde devlet kurumlarında belirleyici ve başat bir güç haline gelmiştir. Bu başat ve belirleyici güç, tekelci niteliğine bağlı olarak da devletin "tek sahibi" haline gelmiştir. Ancak 1950'lere kadar bu "tek sahip", Cumhuriyet döneminin "tek adam" yönetimiyle özdeşleşmiştir. Bunun sonucu olarak, eski güçlerini yitiren feodal kesimler ile yeni düzenden beklentilerini karşılanmadığını gören kesimler "tek adam" yönetimine karşı "muhalif" olarak birleşmişler ve 1950'de DP ile "demokratik yollardan" iktidara ortak olmuşlardır.

27 Mayıs hareketi, birleşmiş ve bloklaşmış "Cumhuriyet muhalifleri"nin gücünü belli ölçülerde kırmışsa da işbirlikçi-tekelci burjuvazinin feodal egemen sınıflarla olan ittifakını ortadan kaldıramamıştır. Bunun sonucu olarak da 1965'-de Süleyman Demirel'in başkanlığındaki AP (Adalet Partisi) %52,9 oyla tek başına iktidar olmuştur.

Gerek 1950 seçimleri, gerekse 1965 seçimleri, sömürücü sınıflar arasındaki bir "*consensus*"-un ("demokrasi kuralları içinde") mutlak çoğunluğu sağlayabildiğini göstermiştir. Ama 1970'lere girildiğinde, hiç bilinmeyen ve beklenmeyen bir

gelişme ortaya çıkmıştır. Bu gelişme, "sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması"na yol açan toplumsal mücadele olmuştur.

Böylece Türkiye'nin Cumhuriyet tarihi, bugüne kadar sadece egemen sınıflar arasındaki uyum-çatışma ilişkisi içinde gelişen siyasal olayların sahnesi olmaktan öte, **sömürülen** sınıfların toplumsal mücadelesinin tarihi haline gelmeye başlamıştır.

1970-1980 dönemi (geniş anlamda 1965-1980 dönemi), sömürücü sınıflar ile sömürülen sınıflar arasındaki sınıf mücadelesinin belirleyici olduğu bir dönem olmuştur. Gelişen sınıf mücadelesi, sömürücü sınıflar arasında da parçalanmalara ve ayrışmalara yol açmıştır. Her kesim kendi sınıf çıkarlarını "realize" etmek amacıyla siyasal olarak örgütlenmeye ve siyaset sahnesinde yer almaya başlamıştır.

Sömürücü sınıflar arasındaki parçalanmalar ve ayrışmalar, 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle oluşturulan yeni bir "*consensus*"la birlikte kısmen duraksamışsa da 1980 öncesindeki ayrışmanın ürünü olan siyasal örgütlenmeler ve hareketler varlığını sürdürmüştür.

1990'lı yıllar, sömürücü sınıflar arasındaki ayrışmanın ve parçalanmanın getirmiş olduğu siyasal mücadelelere sahne olurken, öte yandan belli ölçülerde yeni "ittifaklar" ortaya çıkarmıştır. Yeni "ittifaklar", 1991 seçimlerinde DYP-SHP koalisyon hükümetini doğururken, 1995 seçimleri Tansu Çiller'li DYP ile Erbakan'ın RP'si arasında farklı bir koalisyon hükümet kurulmasına yol açmıştır.

1999 seçimleri, sömürücü sınıflar arasındaki parçalanma ve ayrışmanın yarattığı bir zeminde gerçekleşmiştir. Bu kez, seçmen "tercihi", Bü-

lent Ecevit'in DSP'si ile Devlet Bahçeli'nin MHP'si yönünde olmuştur (Bu iki partinin oy oranı %40'-lara ulaşmıştır).

İşte tam bu ortamda, 1997 Asya Krizi ve ardından gelen 2000 dünya ekonomik krizi, Türkiye tarihinde görülmemiş bir ekonomik krize yol açarken, seçmen "tercihi" bir kez daha 1995 seçimlerindekine benzer bir yönelime girmiştir. Bunun sonucu olarak da AKP, 2002 genel seçimlerinde oyların %34,2'sini alarak tek başına iktidara gelmiştir.

AKP, sözcüğün tam anlamıyla, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin "bitaraf" olduğu, daha doğru ifadeyle, siyasal gelişmeleri izlemek için "kontrol kulesi"ne yerleştiği bir dönemde diğer sömürücü sınıflar arasındaki yeni bir uzlaşmanın/birleşmenin ürünüdür. Sözcüğün tam anlamıyla, AKP, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin "bitaraf"lığı koşullarında tüm sömürücü sınıf ve tabakaların ortak partisi olarak doğmuş ve iktidar olmuştur.

Bu iktidar koşullarında, işbirlikçi-tekelci burjuvazi (ve elbette belirleyici olarak emperyalizm) bu yeni iktidarı oluşturan sömürücü sınıfların "kollanması" ve "beslenmesi" için "yeşil ışık" yakmıştır. Uzanlar'ın mal varlıklarına, geleneksel ve mevcut **hukuka aykırı olarak** el konulması ve el konulan servetin AKP "paydaşları" arasında paylaştırılması, hem sömürücü sınıf ve tabakalar arasındaki "ittifakı" pekiştirmiş, hem de genişlemesine yol açmıştır. Böylece geleneksel ve mevcut hukukun tümüyle anlamsızlaştığı ve değersizleştiği bir sürece girilmiştir.

İşte bu mevcut ve geleneksel hukukun ortadan kalktığı, hükümetin her icraatının hukuksal olarak denetlenemez olduğu bu süreçte AKP'nin

"tek parti iktidarı", sömürücü sınıflar ve tabakalar arasındaki "*consensus*"un daha da genişlemesini sağlamıştır. Ve bugün AKP'nin "tek parti iktidarı"ndan Recep Tayyip Erdoğan'ın "tek adam iktidarı"na gelinmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan, "tek parti" ya da "tek adam" iktidarını oluşturan sömürücü sınıflar ve tabakalar arasındaki "*consensus*"un **cisimleştiği** kişidir. "*Consensus*" ne denli bir kişide cisimleşirse, "*consensus*"un sürekliliği de o kişiyle belirlenir ve "*consensus*"u oluşturan sömürücü sınıflar ve tabakalar gözden o kadar uzaklaşır. Bu nedenle Recep Tayyip Erdoğan (işbirlikçi-tekelci burjuvazinin "bitaraf"lığı içinde) tüm sömürücü sınıf ve tabakaların tek ve kişisel temsilcisi olarak ortaya çıkmıştır.

Bu "*consensus*"da ağır basan unsur, tefeci-tüccar sermayesi ile Anadolu esnaf ve zanaatkar kesimleridir. Düne kadar MÜSİAD'ta örgütlenmiş olan tefeci-tüccar sermayesi ile TOBB'la simgelenen Anadolu esnaf ve zanaatkar kesimlerinin belirleyiciliği giderek zayıflamaya başlamış ve "müteahhitler" belirleyici konuma geçmiştir. Müteahhitler denilen kesim, basit biçimde sadece inşaat sektörü değildir. Ağırlıklı olarak demir-çelik ve çimento sanayileri ile dayanıklı tüketim malları sektörü, inşaat sektörü tarafından beslenen ana sektörlerdir. Bu nedenle "müteahhitler" denilen kesim, sanılanın aksine Ali Ağaoğlu gibi yap-satçılardan çok daha fazla bu sanayi sektörlerine dayanır. İSO-500 sıralamasında ilk sıralarda yer alan Çolakoğlu Metalurji (İSO-500 sıralamasında 11. sırada), Habaş, İÇDAŞ (7. sırada), Diler Demir Çelik (40. sırada), Kroman Çelik (23. sırada) vb. ile OYAK'ın sahip olduğu İskenderun

ve Ereğli Demir ve Çelik (8. ve 9. sırada) bu sektörün en önde gelenleridir. Bu sektör, aynı zamanda dışa bağımlı otomotiv sektörünün de en önemli bileşenlerindendir. Yine OYAK'ın sahip olduğu Bolu, Adana, Ünye, Mardin Çimento ile Sabancıların Çimsa'sı, Yibitaş Lafarge Orta Anadolu Çimento inşaat sektörünün en önemli girdilerini sağlamaktadır.

Görüleceği gibi, AKP'nin dayandığı "*consensus*", sanılanın aksine sadece tefeci-tüccar sermayesiyle sınırlı değildir. Eski ve yeni yerli-işbirlikçi-tekelci kesimler bu "*consensus*"un en temel unsurları durumundadır. Recep Tayyip Erdoğan'ın "kimsenin yaşam tarzına karışmıyoruz" türünden açıklamalarının arka planında, bu işbirlikçi-tekelci kesimlerle olan işbirliği yatmaktadır. İSO-500 sonuçlarında açıkça görüldüğü gibi, AKP ve Recep Tayyip Erdoğan iktidarında, Koç Holding kadar OYAK da güçlerini artırmıştır. Daha açık ifadeyle, gerek "eski" işbirlikçi-tekelci burjuvazi, gerekse yeni yetme işbirlikçi-tekelci burjuvazi AKP ve Recep Tayyip Erdoğan iktidarından memnundurlar. Recep Tayyip Erdoğan'ı "tek adam" ve "tek seçenek" konumuna getiren de bu konumda tutan da bu kesimlerdir.

"Ekmek için Ekmeleddin" olayında ya da Abdullah Gül konusunda olduğu gibi, istenildiğinde bu "tek adam"a "alternatif" kolayca bulunabilmektedir. Eski ve yeni işbirlikçi-tekelci burjuvazi için önemli olan Recep Tayyip Erdoğan'a bir "alternatif" bulmak değil, mevcut sistemin örselenmeden, hasar görmeden ve toplumsal mücadele dinamiklerini harekete geçirmeden sürdürülmesidir. Burada en "hassas" nokta, toplumsal mücadeledir. Recep Tayyip Erdoğan'ın

"tek adam yönetimi", toplumsal mücadeleyi "tetiklediğinde" ya da önleyemez hale geldiğinde kolayca bir yana atılabilecek ("deliğe süpürülebilecek") bir "seçenek"ten ibarettir. Ama tek koşulla: Mevcut sistemin olduğu gibi sürdürülebilir olduğu koşullarda.

KİM KAZANIR?
KİME OY VERMELİ?

Buraya kadar yazdıklarımızı "anladığını", hatta daha önceden "bildiğini" söyleyen okur, ister istemez bunca yazılandan sonra bir "sonuç" bekleyecektir. Çokluk olayların ne yönde gelişebileceğinden daha çok, "ne olacağını" bilmek isteyenler ise, cumhurbaşkanlığı seçimini "kimin" kazanacağına ilişkin bir "yorum" ya da "değerlendirme" beklemek durumundadır. Daha "pratik" ve daha "somut" bir şeyler bekleyen okur ise, seçimde "kime" oy vermek gerektiğine ilişkin açıkseçik bir "beyan"da bulunulmasını isteyecektir.

Öncelikle belirtelim ki, her toplumsal olayda olduğu gibi, "sandıksal demokrasi"lerde seçmen kitlesinin eğilimlerini değişik yollarla saptamak olanaklıdır. Ancak **eğilimin saptanması** ile **seçim sonucunun ne olacağının bilinmesi** arasında, bilgi ile kehanet arasındaki kadar büyük fark vardır.

Bizler kâhin değiliz. Kâhin olmadığımız gibi, "anket kuruluşu" da değiliz. Hangi adayın ne kadar oy alacağını anketler yoluyla "bilmek" (anketçi diliyle söylersek, "gerçeğe yakın tespit etmek"), ne kadar "bilimsel yöntemler" kullanıldığı iddia edilirse edilsin, bizim işimiz değildir.

Bizim yaptığımız, hangi adayın hangi koşul-

larda ve hangi sınıfsal temelde aday olduklarını ortaya koymaktan ibarettir. Hangi adayın "kazanacağını" saptamaya kalkmak ya malumu ilan ya da kahinlik olur. Daha da önemlisi, "kimin kazanacağı"na ilişkin bir kanaat belirtilmesi ya da saptama yapılması beklentisi küçük-burjuva aydınlarına özgü bir "güç" tutkunluğunun ürünüdür. "Cumhurbaşkanlığı seçimini Recep Tayyip Erdoğan kazanacaktır!" diyerek sonucu bugünden ilan etmek, toplumsal ve siyasal mücadelenin dönüştürücü, değiştirici ve devrimcileştirici gücünü yok saymakla özdeştir.

Recep Tayyip Erdoğan'ın seçim dönemlerinde "İmralı" ile yaptığı "ateşkes" anlaşmaları, en yalın haliyle, iradi bir eylem sürecinin seçim sonuçlarını etkileyebileceğinin açık kanıtıdır. Bugün herkesin üzerinde anlaştığı bir konu, PKK'nin seçim süreçlerinde "eylemsizlik" kararı almasının AKP'nin seçim başarısında önemli bir etken olduğudur.

Bugün Cumhurbaşkanlığı koltuğunun Recep Tayyip Erdoğan için "çantada keklik" olduğunu düşünen herkesin, bir an durup, sonucu etkileyecek bir olayın ortaya çıkıp çıkmayacağını düşünmesi bu gerçeğin anlaşılabilmesi için yeterli olacaktır.

Devrim adına layık bir mücadelenin, özellikle de silahlı devrimci mücadelenin geliştiği koşullarda seçimlerin ve seçim sonuçlarının nasıl etkileneceğini bilmek de o kadar zor değildir.

Ancak ortada gelişen bir devrimci silahlı mücadele yokken, sol hareket her açıdan tırnak içinde yazılabilen bir "sol" haline dönüşmüşken seçim sonuçlarının şöyle ya da böyle olması, şu ya da bu adayın kazanması sadece boş geveze-

likten öteye geçmez.

Bugün devrimci hareket, ülkede gelişen siyasal olaylara doğrudan müdahale edebilir durumda ve güçte değildir. Siyasal olaylar, devrimci güçlerin içinde yer almadığı, sadece düzen içi siyasal güçler arasında süregiden bir süreç içindedir. Dolayısıyla devrimci güçlerin iradi müdahalesinin yolunu ve yöntemini belirlemeye yönelik olan "seçimlerde ne yapmalı?" sorusu, sadece "varsayımsal" bir soru durumundadır. Diğer ifadeyle, ortada bir devrimci mücadele **varmışçasına** "seçimlerde ne yapmalı?" sorusunu sorup yanıtlamaktan ibarettir.

Benzer durum "seçimlerde hangi adaya oy vermeli?" ya da "seçimlerde hangi aday desteklenmeli?" soruları için de geçerlidir. "Kitle potansiyeli"nin seçmen kitlesinin binde biri kadar olan "sol"un bu ve benzeri sorulara vereceği yanıtlar da ciddiye alınabilecek şeyler değildir.

Yine de aynı soru sorulmaya devam edecektir: Kimi destekleyelim? Kime oy verelim?

Bu bitip tükenmez soru silsilesinin arka planında "kitle"ye karşı "ne söyleneceği" beklentisi yatmaktadır. Sonal olarak kendisini solda tanımlayan bir birey için "kime oy vereyim?" sorusu çok fazla önem taşımaz. Çokluk seçime katılmayacak, oy vermeyecektir. Çünkü seçimlerin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini, düzenin şu partisi ya da kişisi ile bir başka partisi ya da kişisi arasında bir tercihten başka bir şey olmadığını bilir. Bu yönüyle kendisini solda tanımlayan birisi için "boykot" seçeneği tam yerine oturur.

Ama aynı kişi, az ya da çok belli bir çevreye sahiptir ve insanlarla temas halindedir. Doğal olarak çevresindeki insanlar, temas ettiği kişiler

seçimlere ilişkin düşüncelerini öğrenmek isteyecektir. Bugüne kadar tüm seçimlerde olduğu gibi, bizim kendisini solda tanımlayan insanımız seçimlerin niteliği hakkındaki düşüncelerini enine boyuna anlatmak zorunda kalacağı bir durumla karşı karşıya kalır. Seçimlerin ne kadar bir "aldatmaca" olduğunu söylerse söylesin, bunları ne kadar tarihsel olgularla ortaya koymaya çalışırsa çalışsın, her durumda aynı somut soruyla yüz yüze gelir: İyi de hangisine oy vereyim?

"Aklın yolu"nu izleyen bir küçük-burjuva solcu aydını, belli bir mantıksallık içinde adayların niteliğini, seçimi kazanma durumunda neler olabileceğini ortaya koyarak, bunlar içinde "en mantıklı, en yararlı" adaya oy verilmesi yönünde bir tutum belirler. Cumhurbaşkanlığı seçiminde de farklı bir tutum ortaya koymayacaktır. Ama cumhurbaşkanlığı seçiminin iki turlu olmasından yola çıkan aynı aydın kişi, büyük bir ermiş ve bilge gibi davranarak, ilk turda "gönlünün adayı"na oy vermesini isteyecek ve söyleyecektir.

Bu durumdaki küçük-burjuva solcu aydının tercihi ("üçün biri"), "sosyalist aday" olarak lanse edilen Selahattin Demirtaş olarak ortaya çıkar. Ama Selahattin Demirtaş'ın Kürt ulusal hareketinin "önderliği"nin "taktikleri"ne uygun olarak aday yapıldığını unutmayan solcu aydın ise, tercihini "boykot"tan yana yapacaktır.

Bir başka aydın kesimi ise (ki çoğunluğu oluştururlar), "aklın yolu"nu izleyerek, asıl önemli olanın Recep Tayyip Erdoğan "diktatörlüğü"nden "kurtulmak" olduğunu, "mızrağın ucunu" bu yönde bükmek gerektiğini söyleyerek, ilk turda önemli olanın Recep Tayyip Erdoğan'ın %50'yi bularak seçilmesini engellemek olduğunu dile

getirecektir. Bunlara göre, hangi adaya oy vermek değil, hangi adaya oy **vermemek** önemlidir. Bunun "mantıksal" sonucu ise, ilk turda Recep Tayyip Erdoğan dışındaki iki adaya da oy verilebileceğidir. Elbette tek koşulla: Seçimlere katılmak! Kılıçdaroğlu'nun sözüyle, "tıpış tıpış" sandığa gidip oy kullanmak koşuluyla!

Ya seçimler ikinci tura kalırsa?

İşte bu noktada aynı "mantıksallık" içinde Recep Tayyip Erdoğan dışındaki adaya oy verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılır. Bu da büyük olasılıkla CHP-MHP adayı olarak ortaya çıkan Ekmeleddin İhsanoğlu olacaktır.

Ya Selahattin Demirtaş?

S. Demirtaş'ın ikinci tura kalabilme olasılığı hiç yoktur. Bu, daha resmi adaylığı öncesinde hemen herkesin bildiği bir gerçektir. Demirtaş'ın bilinen BDP/HDP oylarının ötesinde alacağı her fazla oyun "İmralı süreci"nde bir pazarlık kozu olarak kullanılacağını da herkes bilmektedir.

Böylece cumhurbaşkanlığı seçimi "iki islamcı aday" arasında yapılacak bir "tercih" olarak solcu aydının önünde durmaktadır.

Toplumsal ve siyasal olaylar karşısında devrimciler kadar aydınlar da "bana ne" diyemez, sırtını dönerek bunlar yokmuşçasına hareket edemez. Bu nedenle hangi adayın seçilmesi durumunda hangi sonuçların ortaya çıkabileceğini saptamak zorundadır. Adına "taktik" denilen şey, zaten niteliklere göre değil, niceliklere göre yapılan bir planlamadır. Dolayısıyla Recep Tayyip Erdoğan'ın ya da Ekmeleddin İhsanoğlu'nun seçilmesi durumlarına göre ülkedeki siyasal olayların nasıl gelişeceğini ya da yön değiştireceğini saptamak, genel olarak "taktik" alanına girer.

Ancak "taktik", geniş anlamda devrimci taktik, sadece olayları ve olguları saptamakla yetinemez. Herşeyden önce içinde yaşanılan dönemin tahlilini yapmak durumundadır. Mevcut durum tahlili adını verdiğimiz bu tahlil, belli bir zaman diliminde toplumdaki sınıf ilişki ve çelişkilerini, sisteme bağlı olarak değişimini inceler, gelişen olguları saptar, bu olgular arasındaki ilişkiyi kurar ve genel gelişim çizgisini belirler.

Marksizm-Leninizm, gelişen olayları etkileyen çelişmeleri yakalayan ve genel gelişme dinamiğine bağlı olarak ön plana çıkaran unsuru, çözücü eylemi öne çıkaran bir eylem kılavuzudur. Buna uygun düşen ve içinde bulunulan durumu sergileyen tahliller, her şeyden önce, içinde bulunulan durumun tarihi köklerini "içinde bulunulan an"ın pratiği ile olan bağlarını açığa çıkaracak biçimde olmalıdır. Durum tahlilleri, toplumdaki sınıflararası ilişki ve çelişkileri, genele (sisteme) bağlı bir biçimde değişimini (içinde bulunulan pratiği de kapsayacak biçimde) kısa bir tarihi dilimde inceler. "Ne var ki, sadece olguları yakalayıp aralarındaki ilişkileri tespit etmek yetmez. Bu kadarı ile yetinmek yüzeyseldir ve anti-marksistir. Esas olan, olaylar içinde gelişen unsurların (olguların) iç çelişkilerini yakalamak ve bu çelişkilerin ortaya çıkardığı o döneme ilişkin öne çıkan çelişmeyi ve hareketin yönünü tayin etmektir. Pratiğe yönelmeyen ve salt dışsal gözlemciliği taşıyan durum tahlilleri, gözlemciliğin (amprizmin) pasifizmini taşır ve devrimci hareketi yönlendiremez. Durum tahlilleri özünde sınıfsal tahlillerdir ve toplumu kavrayışın ürünleridir."

Kısacası, mevcut durum tahlili devrimci

taktiklerin temelidir ve devrimci bir taktiğe dönüşmeyen durum tahlilleri boş bir gevezelikten öteye geçmez.

Devrimci taktik ise, devrimci stratejinin çizdiği çerçeve içinde **siyasal olaylara müdahale etmenin aracı**dır. Ortada siyasal olaylara müdahale edecek yeterli bir devrimci güç sözkonusu değilken, hatta böyle bir müdahale olasılığı bile mevcut değilken, "taktikler" ilan etmek gülünç ve saçmadır. Bu koşullarda devrimci taktikler üzerine tartışmak, "olmayana ergi metodu" gibi, olmayan bir durumu varmış gibi kabul ederek soyut akıl yürütmelerde bulunmakla özdeştir.

Elbette bu akıl yürütmelerin hiçbir değeri olmadığını söylemek istemiyoruz. Bunlar, bugün için olmasa da gelecekteki durumlarda doğru durum tahlilleri yapılması ve doğru devrimci taktiklerin üretilmesi açısından eğitici ve öğretici özelliklere sahiptir. Ancak bunların, içinde yaşanılan somut koşullarda uygulanabilir taktikler olarak "algı"lanması, öyleymiş gibi davranılması, kişilerin kendisini aldatmasından başka bir şey değildir.

Eğer devlet, egemen sınıfların baskı aygıtı ise, cumhurbaşkanı ister aktif ister pasif durumda olsun, her durumda devletin, yani baskı aygıtının başıdır. Devlet, kendisine tam olarak "tabi" olan, kendi koyduğu kurallara uyan, kendisine "biat" eden "yurttaşlarına" karşı zor gücünü kullanmaz. Devletin baskı gücü, her durumda, her koşulda, her çağda ve her ülkede kendisine karşı olan, kendisinin hizmetinde olduğu egemen sınıflara muhalefet eden, onları devirmeye yönelen her kişiye ve harekete karşı kullanılır. Bu durum, devlet kurumlarındaki görevlilerin kişisel

niyetlerinin ötesindedir.

Bugün seçilecek cumhurbaşkanı, işte devletin, baskı aygıtının resmi/legal başı olacaktır. Kim seçilirse seçilsin, devletin baskı aygıtı olma özelliği değişmeyecektir. Değişebilecek tek şey, seçilen kişinin temsil ettiği sınıfların ya da sınıf ittifakının niteliğine bağlı olarak baskı gücünün **göreli** kullanımıdır.

Recep Tayyip Erdoğan, her durumda ve her fırsatta cumhurbaşkanı seçildiğinde ne yapacağını, yasaları nasıl değiştireceğini, yasaları değiştiremese bile yasalar üstünde nasıl hareket edeceğini açık biçimde ifade etmektedir. Bu yönüyle Recep Tayyip Erdoğan, nasıl tanımlanırsa tanımlansın, "hukuk devleti"nden daha çok "keyfiyet"le ülkeyi yöneteceğini ilan etmiştir.

Buna karşılık Ekmeleddin İhsanoğlu, kendisini aday gösteren partilerin "ortak paydası" doğrultusunda hareket edeceğini, "hukuk devleti"ne saygılı olacağını vb. ifade etmektedir.

Bu ikisi arasındaki fark sadece niceliksel-dir. Recep Tayyip Erdoğan neye, kime ve hangi kesimlere karşı olduğunu açıkça dile getirirken, Ekmeleddin İhsanoğlu bunlarla "dostane" ilişkiler kurmaktan söz etmektedir.

Ekmeleddin İhsanoğlu'nun seçilmesi, göreceli olarak, yani AKP dönemine göre daha demokratik bir ortamın oluşmasına ve hukuk devleti ilkesinin belli ölçülerde işler hale gelmesine yol açabilecektir. **Göreceli** bir demokratik ortamda (emperyalizme bağımlı bir ülke ne kadar "demokratik" olabilirse o kadar) basın özgürlüğünden, örgütlenme özgürlüğünden, toplantı ve yürüyüş yapma özgürlüğünden yararlanmak o kadar fazla olacaktır.

İşte böylesi bir göreceli durum, devrimci mücadele açısından yeni legal olanaklar ortaya çıkartarak, kitlelerle temas etmeyi göreceli olarak kolaylaştırarak bir "soluklanma" olanağı sağlayacaktır.

Ama hepsi bu!

Bunun bir adım ötesi, devletin baskı gücünün bir kez daha toplumsal muhalefet hareketi üzerinde yoğunlaşmasıdır.

Böylesi bir göreceli demokratik ortam ne kadar kısa süreli olursa olsun, bu ortamda legal mücadele olanakları daha fazla olacaktır. Bu ortamda, güçlerini pekiştiren, saflarına yeni unsurları katan, kitlelerle olan temasını geliştiren devrimci bir hareket daha sonraki baskı koşullarına daha hazırlıklı olarak girecektir.

Bu, bir devrimci taktik sorunudur.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, böylesine bir taktiğin uygulanabilmesi için, herşeyden önce bir devrimci gücün mevcut olması ve böyle bir taktik uygulama yeteneğine sahip olması gerekir. Böyle bir güç ve yetenek yokken, böylesi bir gelişme karşısında ne yapılabilir diye akıl yürütmek, gerçeklerden kaçmakla özdeştir.

Bugün devrimci mücadele, devrimci silahlı mücadele, çözücü, değiştirici ve devrimi gerçekleştirecek tek etmendir. Ama gerçeklikte ise, devrimci mücadele aklın sınırlarını zorlayacak kadar gerilemiş durumdadır. Devrimci örgütler, tarihlerinin en zayıf ve en güçsüz noktasında bulunmaktadırlar. Legalizm her yana dal budak sarmış ve yeni kuşakları hegemonyası altına alarak devrimi düşünemeyecek hale getirmiştir.

Böyle bir somutlukta devrimci mücadele-

nin taktiklerinden söz etmek, bu gerçekleri görmezlikten gelmekle özdeştir.

Bugün yapılması gereken, ülkede gelişen siyasal olaylara yön verebilecek, siyasal gelişmeleri yönlendirebilecek bir devrimci örgütün geliştirilmesi ve güçlendirilmesidir. Güçlü bir devrimci örgütün varlığı koşullarında, adına devrimci demeye değer taktiklerden söz edilebilir. Bugün böyle bir güç yoktur. Legalist "sol"un tüm yaptığı da böyle bir gücün ortaya çıkmasını engellemekten ibarettir.

Ekmeleddin İhsanoğlu'nun seçilmesi devrimci mücadelenin içinde bulunduğu bu durumun ortadan kaldırılabilmesi için uygun koşullar **yaratmayacaktır**. Ama 12 yıldır AKP'nin seçim "zaferleri"yle demoralize olmuş, mücadele etme arzusunu yitirmiş, karamsarlaşmış ve siyasal mücadeleden uzak duran halk kitlelerinde belli bir hareketlenmeyi sağlayacaktır. Cumhurbaşkanlığı seçiminin sonucu, tüm diğer seçimlerde olduğu gibi, **sadece** bu yönüyle önem taşımaktadır.

Şu unutulmamalıdır ki, halk savaşı, maddi ve teknik olarak güçlü düşmana karşı moral ve politik üstünlüğün sağlandığı koşullarda verilir.

Ağustos 2014

Dipnot

[1] 30 Mart Yerel Seçimleri'nin YSK tarafından açıklanan kesin sonuçları şöyledir:

	Aldığı oy	Oy Oranı (%)
AKP	17.802.976	42,87
CHP	10.938.262	26,34
MHP	7.399.119	17,82
CHP+MHP	18.337.381	44,16

SARI İNEK VE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

Vaktiyle aynı ormanda yaşayan bir aslan ve bir inek sürüsü varmış. Aslan sürüsünün gözü inek sürüsünde, ama inek sürüsü kendini savunacak kadar kalabalık ve güçlü.

Aslanlar açlıktan yorgun, halsiz, güçsüz kalmışlar. Düşünüp taşınıyorlar; sürü kalabalık ve güçlü, saldırırlarsa karşılık bulacakları kesin. Çaba sarf etmeden, enerji harcamadan nasıl karınlarını doyurabilirler, bunun yollarını arıyorlar…

Ve aralarında konuşup anlaşıyorlar, içlerinden ineklerin sürüsüne bir elçi gönderiyorlar. Elçi diyor ki:

– Size saldırırsak ne olacağını biliyorsunuz. Mutlaka aranızdan birini alıp yiyeceğiz, buna engel olamazsınız. Gelin ne kendinizi ne bizi uğraştırmayın, aranızdan birinin rengi çok sarı, sizden de farklı, bizim de gözlerimizi alıyor. Onu bize verirseniz size saldırmadan onu alıp gideriz ve bir daha gelmeyiz. Bundan sonra da güzel güzel geçiniriz.

İnekler düşünmüşler, taşınmışlar, bilge ineğe sormuşlar. "Olmaz" demiş bilge inek, "Aramızdan hiçbirini vermeyin" Ama aslanlar ısrarlı. En sonunda razı olmuş inekler, nasıl olsa saldırırlarsa birimiz gidecek, hem biz de çok yorulacağız. En sonunda peki demiş inekler, bir inekten ne çıkar? Biz büyük

bir sürüyüz, bize bir şey olmaz.. Vermişler sarı ineği, aslanlar da sarı ineği bir güzel yemişler, karınlarını doyurup kendilerine gelmişler.

Birkaç gün sonra aslanlar gene acıkmışlar, yine gelmiş aslanların elçisi ineklerin yanına,

– Aranızda boynuzu kırık bir inek var, sinirimizi bozuyor, verin onu, ne kendinizi ne bizi uğraştırmayın demiş…

Barış yanlısı inekler, ikinci tavizi vermişler. O inek de verilmiş. Artık işi öğrenen aslanlar, benekli inek, kuyruğu kısa inek, şöyle inek, böyle inek deyip inekleri bir bir almışlar sürüden. Sürü de günden güne iyice azalmış. Artık aslanlar elçiye gerek kalmadan açık açık saldırmaya, istedikleri ineği sürüden ayırıp yemeye başlamışlar.

Sürünün ileri gelen inekleri, panik içinde tekrar bilge ineğe koşmuşlar. "Biz nerede hata yapıyoruz, sürümüz yok olacak!" demişler.

Bilge inek yanıtı vermiş, "Siz hatayı, sarı ineği verince yaptınız…"

Recep Tayyip Erdoğan cumhurbaşkanı olmak istiyor. Ama bugüne kadar olduğu gibi bir cumhurbaşkanı değil, tek seçici, tek atayıcı, tek karar verici, "koşan, terleyen" ve ülkeyi mutlak hükümranlıkla yönetecek bir cumhurbaşkanı olmak istiyor. Üstelik bu isteğini hiç gizlemiyor. Bulduğu her fırsatta açıkça dile getiriyor. AKP'nin "kurmayları" ya da bizim deyişimizle, "mehteran takımı" da Recep Tayyip Erdoğan'ın arzusuna göre bir cumhurbaşkanı olması için gerekli "yasal"

hazırlıkları yapıyorlar.

Recep Tayyip Erdoğan'ın hedefinin, dünyanın "demokratik" hiçbir ülkesinde olmadığı kadar geniş, hatta sonsuz denilebilecek yetkilere sahip bir "ulu başkan" olmak olduğunda hemen herkes hem fikir. Bunun "demokratik" bir ülkede "tek adam diktası" kurmak anlamına geldiğini de bilmeyen yok gibi.

Recep Tayyip Erdoğan'ın hayalini kurduğu ve hedefine oturttuğu cumhurbaşkanlığı, her ne denli "tek adam diktası", alenen "diktatörlük" olarak tanımlansa da özünde **yasama** ve **yürütme gücünün tek elde** ve tek kişide **toplanması**ndan başka bir şey değildir. Olayları izleyen ve izlediği oranda olayları anımsayan herkesin bildiği gibi, Recep Tayyip Erdoğan, "güçler ayrımı"na karşıdır. Yine herkesin bilebileceği gibi, kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesiyle birlikte, başta emperyalist ülkelerde olmak üzere, yürütmenin güçlendirilmesi yönündeki çabalar ve girişimler alabildiğine yoğunlaşmıştır.

Geçmiş dönemlerde feodal egemen sınıflarla (aristokrasi) burjuvazi arasındaki dengenin bir ifadesi ve kabulü olan "güçler ayrımı", yürütme karşısında bir güç ve denge unsuru olarak yasamanın (parlamentonun) ve sözde bağımsız, özde ise yasama gücünün çıkardığı yasaları uygulamakla görevli yargı kurumunun ortaya çıkartılmasıyla siyasal sistemin temel unsuru olmuştur. "Güçler ayrımı" doktrini, 1789 Fransız Devrimi'nin "eşitlik-özgürlük-kardeşlik" şiarı gibi, o güne dek oluşmuş burjuva ilişkilerin, burjuva kurumların meşruluğunu sağlayan, önündeki engelleri kaldıran, ama burjuvazinin çıkarlarını toplumun "ortak çıkarı" gibi sunan bir burjuva ideolojisinin

ifadesidir. Ama tekelci kapitalizmle (emperyalizm) birlikte "güçler ayrımı" doktrini de bir yana itilmeye başlanmıştır.

> "Devlet gücünün ve ekonomik görevlerinin alanının genişletilmesinin yanı sıra parlamenter kurumların etkinliğinin azalması da görülür. Otto Bauer şöyle diyordu: 'Emperyalizm, yasama gücünün yetkilerini yürütme gücünün lehine olarak azaltır.'... Parlamento merkezileşmiş monarşilerin ellerindeki gücü istedikleri gibi kullanmalarını önlemek için kapitalist sınıfın verdiği mücadeleden doğdu. Bu durum çağdaş dönemin ilk zamanlarının özelliğiydi. Parlamentonun görevi daima hükümet gücünün kullanımının denetlenmesi ve kontrol edilmesi olmuştur. Bunun sonucu olarak parlamenter kurumlar, devletin özellikle ekonomik alandaki görevlerinin asgariye indirildiği rekabetçi kapitalizm dönemlerinde güçlendiler ve prestijlerinin en yüksek noktasına vardılar... Emperyalizm döneminde kesin bir değişiklik olur... Parlamento gittikçe artan bir ölçüde birbirinden farklı sınıf ve grupların çıkarlarını temsil eden partilerin savaş alanı olur. Bir taraftan parlamentonun olumlu eylem gerçekleştirme kapasitesi azalırken, diğer taraftan, uzaktaki toprakları yönetmeye, donanma ve orduların faaliyetlerini düzenlemeye ve karmaşık ve zor ekonomik sorunları çözmeye hazır ve yetenekli olan merkezi bir devlete olan gereksinme artar. Parlamento bu şartlar altında elinde bulundurduğu ayrıcalıkları birbiri ardından bırakmak ve

gözleri önünde, gençliğinde iyi ve etkin biçimde mücadele verdiği türde, merkezi ve denetlenmeyen bir gücün ortaya çıkışını seyretmek zorundadır." (Sweezy, *Emperyalizm*, Çağdaş Kapitalizmin Bunalımı, s. 90.)

Emperyalizm, kendine bağımlı ülkelerde kendi işlerini kolayca ve her türlü "bürokratik engelden" (ki bu parlamentoda temsil edilen değişik sınıf ve tabakaların çıkarlarıyla uzlaşmak zorunda kalmamak anlamına gelir) arındırılmış olarak yapmak ister. Dolayısıyla bu ülkelerde de yürütmenin güçlendirilmesini talep eder.

Emperyalizmin bu talebi ile Recep Tayyip Erdoğan'ın mutlak bir yürütme gücünü elinde bulunduran bir cumhurbaşkanı ya da "devlet" başkanı arzusu birbiriyle tam olarak örtüşmektedir. Burada gizli-saklı hiçbir şey yoktur.

Yürütmenin güçlendirilmesi, çok açıktır ki, değişik sınıf ve tabakalarının temsilcilerinden oluşan ve bu sınıf ve tabakalarının çıkarlarını "ortak çıkar" paydasında birleştirmekle "yükümlü" olan yasamanın aleyhinedir. Diğer deyişle, yasama organının (parlamento) güç ve yetkilerinin yürütmeye aktarılmasıdır. Güçlü bir yürütme koşullarında, değişik sınıf ve tabakaların çıkarlarının "ortak çıkar" olarak birleştirilmesi, yani bu kesimler arasında belli bir uzlaşmanın ve "consensus"un oluşturulmasına ihtiyaç duyulmayacaktır. Egemen sınıfın iktidarı mutlak hale getirilecek ve diğer sınıf ve tabakalar onun mutlak iktidarına tabi olacaktır.

Yasama organının gücünü kendisinde cisimleştiren ve kullanan yürütmenin gücünü tek adamın ya da bir adamlar gurubunun (oligarşi)

kullanıp kullanmamasının burada hiçbir önemi yoktur. Emperyalist "demokrasi" anlayışı bağlamında, önemli olan yürütme organının şu ya da bu biçimde ve şu ya da bu aralıklarla yapılan (Che Guevara'nın sözüyle, "hileli ya da hilesiz") bir "seçim"le işbaşına gelmesidir. Gerisi "teferruat"tır!

Bütün bunlar açık-seçik ortadayken, tekelci kapitalizmin tarihsel eğiliminin bu yönde olduğu bilimsel olarak pek çok sefer ortaya konulmuşken, Recep Tayyip Erdoğan'ın "güçlü yürütme" söylemiyle "üstün yetkilerle donatılmış cumhurbaşkanı" istemi karşısında kaygı ve endişe duyulması şaşırtıcıdır.

Bugün toplumsal muhalefetin düzen içi partileri, Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte, parlamentodaki AKP'nin mutlak çoğunluğuyla (ve elbette HDP ya da MHP'nin desteğiyle) "tek adam diktası" kurulacağını söylemektedir. Ağustos ayındaki Cumhurbaşkanlığı seçiminde "muhalefet"in ortak bir aday çıkararak bu sürecin önünü kesmeye çalışmaktadırlar. Oysa "atı (sarı ineği) alan Üsküdar'ı geçmiş"tir!

Bugün hemen hemen hiçkimsenin anımsamadığı 21 Ekim 2007 Anayasa Referandumu bu sürecin ilk ve temel halkasıdır.

"Unutulmuş Referandum -Tayyip-Bonaparte'ın '*Coup de Tête*'si" yazımızda ifade ettiğimiz gibi, 21 Ekim 2007 referandumuyla kabul edilen "cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi" hükmü, açık biçimde yasama organının yetkilerini "seçilmiş cumhurbaşkanı"na devretmesinin başlangıcıdır. Bu da anayasa hukukunun sonu demektir. Sözkonusu olan yazımızda ifade ettiğimiz gibi, bu referandumla birlikte, "anayasa

değişiklikleri ve hatta tüm anayasa, meclisten çıkartılan herhangi bir 'kanun' gibi kanun olacak, 'kanunlar anayasaya aykırı olamaz' ilkesi 'anayasa kanunlara aykırı olamaz' zırvalığına dönüşecektir." Ve dönüşmüştür de.

21 Ekim 2007 Anayasa Referandumu'nda, 42.690.252 kayıtlı seçmenin %67,5'i sandığa gitmiş ve 19.422.714 "evet" oyuyla (%68,95) kabul edilmiştir.[1]

Oysa bu referandumdan üç ay *önce* yapılan ve AKP'nin "açık ara" kazandığı 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde 36.056.293 seçmen (%84,2) oy kullanmıştır. AKP'nin oy toplamı 16.327.291-'dir (%46,58). Bu sonuç karşısında referandumda hiçbir şey yapılamayacağını düşünen "muhalefet" partileri olayları kendi haline bırakarak, bugünkü sorunların ortaya çıkmasına yol açmışlardır.

Bu anayasa değişikliğiyle "halk tarafından doğrudan seçilmiş cumhurbaşkanı" ile "halk tarafından doğrudan seçilmiş parlamento" karşı karşıya getirilmiş ve cumhurbaşkanı parlamentoya değil, "halka" karşı "sorumlu" hale gelmiştir.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan, Kenan Evren için "biçilmiş" 1982 Anayasası'nın cumhurbaşkanına verdiği yetkileri sonuna kadar kullanacağını ilan ederken, parlamento seçimlerinin yerine "plebisit"lerle ülkeyi yönetmeye aday olmuştur.

Meclisteki "temsil edilen" "muhalefet partileri", A. Gül'ün parlamento tarafından "nasıl olsa" seçilmiş olduğundan yola çıkarak 21 Ekim 2007 referandumunda hiçbir şey yapmayarak bu durumun ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Şimdi de Recep Tayyip Erdoğan'a karşı "ortak aday" çıkartmaktan ve bu yolla Recep Tayyip Erdoğan'ın

“tek adam diktası”nın önünü kesmeye çalışmaktadırlar.

Evet, bugün için cumhurbaşkanlığı seçiminin sonucu ortadadır. “Muhalefet” bir bütün olarak hareket ettiğinde Recep Tayyip Erdoğan'ın “hayali” sandığa gömülebilecektir. Ama 2007 referandumuyla ortaya çıkan sorun/çelişki varlığını sürdürecektir. Bugün olmazsa yarın, parlamentoda mutlak çoğunluğu elde eden bir başka partinin ihtiraslı ve haris bir lideri, aynı yoldan giderek cumhurbaşkanında cisimleşen güçlü bir yürütmenin ortaya çıkmasını sağlayabilecektir.

Yasama organı (TBMM), kendisinde olan cumhurbaşkanını seçme yetkisini “halka” devrederek “tek adam diktası”nın önünü açmıştır. “**Muhalefet” partileri** ise asıl **hatayı**, bilge ineğin dediği gibi, “sarı ineği verirken”, yani **2007 referandumunu önemsemeyerek** yapmışlardır.

Şimdi artık değişik sınıf ve tabakaların çıkarlarının ortaklaştırıldığı ve aralarında belli bir consensusun yaratıldığı varsayılan “parlamenter sistem”e “elveda” demenin zamanı gelmiştir. Görüntüsel bir “demokrasi”nin olduğu bir ülkede bu da hiç şaşırtıcı değildir.

Haziran 2014

[1] Burada gözden kaçırılmaması gereken bir olgu da 21 Ekim 2007 referandumunda Kürt seçmenlerin Türkiye ortalamasından daha yüksek bir katılımda bulundukları ve yine Türkiye ortalamasının çok üstünde “evet” oyu verdikleridir. Örneğin Hakkari'de referanduma katılım oranı %74,5 ve “evet” oylarının oranı %91,8 olurken, Mardin'de katılım oranı %75,1 ve “evet” oylarının oranı %94,8; Şırnak'ta katılım oranı %72,2 ve “evet” oylarının oranı %91,3'tür.

AKP İKTİDARI VE TAYYİP SALTANATI NASIL YIKILIR

Buraya kadarki yazılarda cumhurbaşkanlığı seçimi, seçim "ittifakları" ve düzen partilerinin seçimlerdeki tutumu değişik yönlerden ele alındı.

Genel olarak AKP dışındaki düzen partilerinin ve "sol"un cumhurbaşkanlığı seçiminden büyük beklentileri bulunmadığı söylenebilir. Sonucun fazlaca şaşırtıcı olmayacağı, dolayısıyla da AKP iktidarının değişmeyeceği ve Recep Tayyip Erdoğan saltanatının çok daha fazla hukuk tanımaz biçimiyle sürüp gideceği kanısı oldukça yaygındır.

Bunun yanında, hiç tartışmasız, "sol kitle", şu ya da bu seçimde elde edilecek bir başarının AKP iktidarını ve Tayyip saltanatını zora sokacağını ve giderek yıkılma sürecine gireceğini de düşünmektedir. Ancak mevcut seçim sistemi ve AKP'nin "medya" desteği karşısında bunun pek de kolay olmayacağının bilincindedirler.

Cumhurbaşkanlığı seçimi somutunda konuşursak, "sol kitle", CHP-MHP ittifakının bir ölçüde sonuç üzerinde etkisi olabileceğini düşünseler de AKP'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın şu ya da bu biçimde seçimleri kazanacağına inanmaktadır. "Aritmetiksel" olarak Recep Tayyip Erdoğan karşıtı cephenin seçmen kitlesinin çoğunluğunu oluşturduğu görülse de bu kitlenin yekpare hareket edemeyeceği de bilinen bir gerçektir.

Herkesin ortak olduğu yer, AKP iktidarına ve Tayyip saltanatına **bir biçimde** son verilmesinin gerekli olduğudur. Ama bunun **nasıl** olacağına ilişkin düşünceler değişiktir.

Bir düşünceye göre, yani AKP'nin 2001 kriziyle iktidara geldiğini ve arkasında Amerikan emperyalizminin bulunduğunu düşünenlere göre, AKP'den ve Recep Tayyip Erdoğan'dan kurtulmanın yolu yeni bir büyük **ekonomik kriz**in patlak vermesidir.

Patlak verecek büyük bir ekonomik kriz koşullarında, AKP'nin ve Erdoğan'ın "medya"yı **eskisi gibi** besleyemeyeceği, "yardım paketleri"ni eskisi gibi dağıtamayacağı, temsil ettiği feodal-tüccar sermayesi ile müteahhitleri eskisi gibi doyuramayacağı varsayılmaktadır. Böyle bir durumda AKP'yi ve Erdoğan'ı baştan itibaren destekleyen seçmen kitlesinin ve sömürücü sınıf bloğunun ikircikleneceği ve yeni bir iktidar arayışına girebileceği düşünülmektedir. Ekonomik kriz koşullarında yapılacak bir **seçimde** AKP'nin ve Erdoğan'ın "gidici" olacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Ama burada Amerikan emperyalizminin, AKP'den desteğini çekmediği sürece, ekonomik krizin atlatılabilmesi için elinden geleni yapacağı da varsayılmaktadır.

Bu varsayım sonucunda, ekonomik koşullar ve AKP'nin Amerikan emperyalizmiyle olan ilişkisi sürekli gözetilen ve izlenen bir olay haline gelmektedir. Döviz kurlarında meydana gelen dalgalanmalar, ABD'den yapılan açıklamalar, Obama'nın Recep Tayyip Erdoğan'la yaptığı telefon görüşmeleri, beyzbol sopası vb. "haberler" yeni umutlar yaratmakta ve beklentiler oluşturmaktadır.

AKP iktidarından ve Tayyip saltanatından kurtulmanın bu "yolu", "merak etmeyin ordu var" söyleminin biçim değiştirmiş halidir. Ortak nokta, iç dinamiğin değil, dış dinamiğin belirleyici olduğunun kabul edilmesidir. Bu açıdan, pasif bir tutumun, "bekle-gör" anlayışının ve kitlelerin mücadele gücüne inançsızlığın ifadeleridir. Tüm seçim sonuçlarından çıkartılan sonuç ise, "bu halk adam olmaz" söylemidir.

Bir başka düşünceye göre, AKP dışındaki ve karşıtı olan tüm düzen partilerinin seçim ittifakı kurularak AKP iktidarı ve Tayyip saltanatı sona erdirilebilecektir. Ama burada en temel sorun, ittifak kurması beklenen partilerin (özellikle CHP, MHP ve BDP/HDP) "beş benzemez" oluşları ve aralarındaki "kan uyuşmazlığı"dır. Üstelik kurulacak ittifakta kimin belirleyici olacağı, hangisinin taleplerinin daha fazla yer tutacağı vb. konular da ek sorunlar yaratmaktadır. 30 Mart yerel seçimlerinde görüldüğü gibi, MHP kökenlilerin CHP listelerinden aday gösterilmesi bile sonuçları fazlaca etkilememektedir.

Bu düşünceyi savunanlar, doğal olarak birinci düşünceyi de gözönünde bulundurmak zorunda kalmaktadırlar. Bir yerden sonra, ekonomik kriz, Amerikan emperyalizminin AKP'den desteğini çekmesi ve "muhalefet" partilerinin işbirliği yapmaları sonucu AKP iktidarının ve Tayyip saltanatının **seçimler yoluyla** sona erdirilebileceği biçiminde bir tümlemeye ulaşılmaktadır.

Bir diğer düşünceye göre, "sol" muhalefet, her durumda kendi yolunda ilerlemelidir. Sol söylemler, sol programlar ve sol sloganlar bu yolun ayrılmaz parçasıdır. Bunlara göre, "sol", "tıpkı" 1977 genel seçimlerinde olduğu gibi, yok-

sulun, işsizin, haksızlığa uğrayanın, ezilenin, sömürülenin vb. yanında olduğunu gösteren programlar ve söylemlerle güçlü bir muhalefet olarak ortaya çıkabilir. Varsayıma göre, güçlü bir "sol" muhalefet, mecliste ve sokakta gücünü kullanarak AKP'yi ülkeyi yönetemez hale getirebilir. Bu da AKP saflarında parçalanmaya, "merkez sağ"da yeni oluşumların ortaya çıkmasına yol açar. Bu düşünce açısından, laiklik, ulusalcılık (anti-emperyalist anlamında) ve halkçılık temel unsur olmalıdır.

Her kurulan yeni legal "sol parti" ya da CHP içinde ortaya çıkan her "muhalefet" hareketi, hemen her durumda bu düşüncenin (ya da yaklaşımın) yılmaz savunucuları olarak ortaya çıkarlar. Ancak muhalefetin nasıl yapılacağı, temel unsurlardan hangisinin öne çıkartılacağı konularında anlaşmazlığa düştükleri ölçüde, bütünleyici ve birleştirici olmaktan çıkarak yeni bölünmelere yol açmaktadırlar. Yine de AKP iktidarından ve Tayyip saltanatından "kurtuluş" **seçimlere** bağlı kalmaktadır.

Dördüncü bir düşünceye göre ise, "sosyalist sol"un güçlenmesi sorunun kökten çözümünü sağlar. Bunlara göre, "sosyalist sol", (Gezi direnişinde olduğu gibi) sokaklardaki gücünü **seçimler yoluyla** meclise taşıyarak AKP iktidarına karşı güçlü bir muhalefet haline geldikçe, AKP iktidarının sonu gelecektir. Bunun savunucuları, ne kadar güzel ve mantıklı söylemlere sahip olurlarsa olsunlar, toplumsal pratiğin açık biçimde gösterdiği gibi, diğer yaklaşımlardan çok farklı değildir.

Tüm bu düşüncelerin ve yaklaşımların ortak noktası, hiç şüphesiz seçimler ve seçimlerde

elde edilecek bir "zafer"dir. Amaçları ve hedefleri, AKP iktidarını ve Tayyip saltanatını, "meşruiyet" sınırları içinde kalarak, "demokratik" yollardan devirmektir. Bundan dolayı, mevcut düzenin yasallığının dışına çıkan, "demokratik" olmayan yollara karşıdırlar. Dolayısıyla da ilk yaklaşımın gerekçelerini belli ölçüde paylaşırlar.

Bu AKP'yi "devirme projeleri"nin en belirgin özelliği, mevcut düzenin yasallığını mutlaklaştırmak ve siyasal sistem ile egemen sınıflar arasındaki bağı görmezlikten gelmektir. Her türlü sınıf tahlilini küçümseyen bu "alternatif devirme stratejileri", sınıf çelişkilerinin geldiği düzeyi ve bu çelişkileri örtbas eden mekanizmaları da bir yana bırakırlar.

Tüm bunların yanında ve hatta "karşısında" devrim söylemcileri yer alır. "Kurtuluş"u devrimde gören, tek yolun "devrim" olduğunu söyleyen bu söylemcilere göre, tüm alternatifler bir yana bırakılıp, halk kitlelerinin devrim mücadelesine katılımının sağlanmasıyla AKP iktidarı ve Tayyip saltanatı topyekün sona erecektir. Ama bu söylemciler de muhteliftir.

Devrim "söylemcileri"nin büyük **çoğunluğu**, legal alanlarda faaliyet gösteren ve değişik isimler altında legal olarak örgütlenmiş kesimlerden oluşur. Bu nedenle de mevcut düzenin **legalitesini** kendilerinin varoluş zemini ve çıkış noktası olarak ele alırlar. Resmi söylemde "demokratik yoldan" iktidarın değişmesinden söz ederler, ama özel söylemde ve "muhabbetler"de devrimden başka yolun olmadığını ileri sürerler.

Mevcut düzenin legalitesine olan bağlılıkları, bu legalite temelinde yasal olarak örgütlenmiş olmaları ellerini kollarını bağlar. Seçimlere gir-

diklerinde binde birler düzeyinde oy almış olsalar da büyük konuşmaktan uzak durmazlar. Söylemleri keskin, ama eylemleri düzen içidir.

Hiç tartışmasız, söylemsel olarak değil, özsel olarak devrimci olan unsurlar ve örgütlenmeler de vardır. Genellikle silahlı mücadeleyi savunan bu devrimci kesimler, izlenecek çizgi konusunda parçalanmış ve bölünmüş durumdadırlar. Sıkça "zamanın ruhuna" ve "olayların olağan akışına" göre "siyaset" yaparlar. Bunun temel nedeni, ülkedeki sınıf mücadelesinin keskinleşmemesi, devrimci mücadelenin gündem dışı kalması ve güçsüzlüğüdür. Doğal olarak, silahlı mücadele dışı yol ve araçlarla kendilerini varetmek, ayakta durmak ve dayanmak zorunluluğu içine girerler. Seçimleri "boykot taktiği" bu devrimci kesimlerin temel tutumu olsa da "zamanın ruhu" ve silahlı mücadele dışı yol ve araçlar kullanmaları nedeniyle, sıkça seçimlere katılımdan söz etmek zorunda kalırlar.

Devrimci kesimler açısından en temel sorun, sıkça dile getirilen, ama özenle vurgu yapmaktan kaçınılan "kadro" sorunudur. Bir süreliğine belli eylemlere katılan, ama sürekliliği olmayan unsurlarla uzun ve kalıcı bir mücadele örgütlenebileceği hayaline kapılırlar. Bu nedenle de adına gerçekten kadro denilebilecek sürekli ve kalıcı unsurların yaratılmasından daha çok, ajitasyona dayalı "eylemci" bulmakla yetinirler. Üç-beş kişilik, "medya"da yer alan görsel eylemlerle varlıklarını sürdürmeye çalışırlar. Yüzeysel teorik değerlendirmelerle yetinirler. Çıkardıkları yayınların ağırlıklı olarak ajitasyona dayalı olmasının ve bolca "görsel" malzeme içermesinin nedeni de budur.

Bu devrimci kesimlerin kimileri, konserlerde toplanan "yüz binler"le, 1 Mayıs'larda yürütülen "temsili gerillalar"la, "kızıl bayraklılar"la ne denli güçlü olduklarını "dünya aleme" gösterirken, silahlı mücadele sadece tekil eylemlere ya da "feda" eylemlerine indirgenir. Söylemde silahlı mücadelenin stratejik bir mücadele olduğu ne kadar çok söylenirse söylensin, pratikte silahlı mücadele stratejisinden daha çok "silahlı taktikler" söz konusu olur.

TEK YOL

Aşağıda söyleyeceklerimiz, "tek yol" sözünü duyduğunda irkilen, tüyleri diken diken olan, "tek doğru ve tek gerçek yoktur" klişesini benimsemiş kesimlere ilişkin değildir. Onlar, söyleyeceklerimizin "hedef kitlesi" olmadığı gibi, muhatabı da değillerdir.

Bir "tez"le başlayalım: Eğer AKP iktidarı, mevcut egemen sınıfların desteğini almış bir siyasal iktidar ise, onun devrilmesi egemen sınıfların egemenliklerinin sona erdirilmesiyle özdeşleşir. Yani AKP iktidarını ve Tayyip saltanatını yıkmak, mevcut egemen sınıfların iktidarını yıkmakla bir ve aynı şeydir. Diğer bir ifadeyle, mevcut düzeni, bu düzenin egemen sınıflarını devirmek ve yerine gerçekten demokratik bir düzen kurmak mücadelenin bir **stratejik** amacı ise, AKP iktidarını ve Tayyip saltanatını yıkmak bu stratejik amaca ulaşmanın somut **taktiksel** hedefidir.

Stratejik amaca ulaşabilmek için, herşeyden önce kitlelerin bilinçli ve örgütlü olması gerekir. Kitlelerin bilinçlendirilmesi ise, siyasal gerçeklerinin açıklanmasıyla olanaklıdır.

Bugün mevcut düzenin sürdürücüsü ve koruyucusu AKP iktidarıdır. Bu nedenle, taktik planda AKP iktidarının gerçek niteliğinin sergilenmesi, demagojilerinin etkisizleştirilmesi gerekir. Ancak, herkesin çok iyi bildiği gibi, AKP iktidarının "medya" üzerindeki mutlak denetimi siyasal gerçeklerin "medya" üzerinden teşhirini olanaksız hale getirmiştir. Yine aynı "medya" aracılığıyla her türlü demagoji kolayca yürütülebilmektedir. Bu "medya" gücü, yani kitle propaganda araçları, 17 Aralık yolsuzluk operasyonundan sonra çok daha açık biçimde görüldüğü gibi, her türlü demagojinin yapılabilmesini sağlayabilmektedir.

Diğer yandan devlet gücü ve olanakları AKP'nin siyasal çıkarları için seferber edilmektedir. Her türlü hukuksuzluğun yaşandığı, devletin her türlü yasadışı faaliyetlerinin yasal hale getirildiği, görüntüsel "demokratik kurallar"ın bile anlamsızlaştırıldığı bir dönem sözkonusudur. Bu ortamda demokrasiden, yasallıktan, yasal mücadeleden söz etmek, her türlü hukuksuzluğu, yasadışılığı önsel olarak kabul etmekle özdeştir.

Burada önemli olan, AKP'nin hizmetine koşulmuş büyük propaganda araçlarını ve devlet gücünü etkisizleştirmektir. Asıl sorun, bunun nasıl ve hangi mücadele araçları kullanılarak gerçekleştirileceğidir.

Genel olarak AKP'nin, özel olarak Recep Tayyip Erdoğan hegemonyasının en zayıf halkası, kendi gücünü mutlak görmesi ve kendisine muhalif her hareketi mevcut yasal sistemi kullanarak bertaraf edebileceğini düşünmesidir. Gücünün mutlak olmadığını gösteren ve mevcut yasallıkla kendisini sınırlandırmayan bir müca-

dele çizgisi karşısında yapabilecekleri fazlaca bir şeyleri yoktur.

Bu çizgi, silahlı devrimci mücadele çizgisidir. Bu da gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, yani siyasal gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak kullanılması demektir.

Bu çizgi, örneğin, Gezi Direnişi sırasında AKP iktidarının kitlelere karşı kullandığı "orantısız gücü"ne karşı asimetrik güç kullanarak bu "orantısız gücü" etkisizleştirir; Soma katliamı gibi olaylarda katliamcıları ve bunun siyasal destekçilerini cezalandırır ve teşhir eder. Diğer bir ifadeyle, AKP iktidarının görüldüğü kadar güçlü olmadığını, onun gücünün herşeyden önce yaygara, gözdağı ve demagojiye dayandığını gösterir. "Sandıksal demokrasi"nin sınırları içine hapsedilmiş kitlelerin dikkatini devrim hareketine çeker; pasifize edilmiş, demoralize olmuş kitlelerde hareketlenme yaratır, sokak direnişçilerini cesaretlendirir ve yalnız olmadıklarını gösterir.

Bütün bunlar, mevcut siyasal iktidarı (AKP) ülkeyi eskisi gibi yönetemez hale getirir. Artık mevcut düzenin yasallığı üzerinde yapılan düzenlemelerle, demagojilerle ve "medya"yı propaganda aracı olarak kullanarak kendi baskıcı ve keyfi yönetimini sürdüremez. Daha da ötesi, AKP iktidarına karşı etkin bir mücadele yürütmek isteyen kitleler için yeni bir alternatif mücadele yolu açar. Halk kitleleri, gece yarısı çıkartılan "torba yasalar"la mevcut yasal düzeni istediği gibi değiştiren AKP iktidarının "yasallığı" ile kendi mücadelelerinin sınırlandırılmasına izin vermezler.

Bu, AKP iktidarının ve Tayyip saltanatının sonu demektir.

Bu gelişme karşısında sömürücü sınıflar da bir yol ayrımına gelirler. Ya her türlü burjuva yasallığını ayaklar altına alan AKP iktidarı ile yola devam edeceklerdir –ki bu durumda devletin zor gücünü tüm yasa tanımazlığıyla devreye sokmak zorundadırlar– ya da AKP iktidarının yerine "alternatif" iktidar arayışlarına yöneleceklerdir. Ama iş işten geçmiş olacaktır. Artık halk kitleleri bir kez harekete geçmiştir. Yapılacak siyasal manevralarla bir kez daha pasifize edilebilmesi olanaksızdır. Ülkede halk kitlelerinin belirleyici olduğu gerçek bir demokrasi kurulacak ve AKP'yi iktidar yapan ve destekleyen sömürücü sınıflar AKP'yle birlikte topyekün devrilip gideceklerdir.

Özcesi, ülkede gelişen siyasal olaylara, AKP iktidarının her türlü hukuksuzluğuna, yasa tanımazlığına tavır alan ve bu tavrını silahlı eylemlerle ortaya koyan bir siyasal hareket, AKP iktidarından ve Tayyip saltanatından kurtulmanın tek yoludur.

Hiç kuşkusuz, bu tek yol, kolay bir yol değildir. Her seçim sonrasında demoralize olsalar bile tüm umutlarını seçimlere bağlamış, mevcut düzenden hala umutlarını kesmemiş, kendi geleceklerini mevcut düzen içinde ve mevcut düzenin "istikrarı"nda gören halk kitlelerinin bu yolu benimsemeleri ve desteklemeleri kısa sürede gerçekleşmeyecektir. Düzen partileri ve legalist sol, bu mücadele çizgisinin yaratmış olduğu etkiyi ve sonuçları kendi çıkarları için kullanmaya çalışacaklardır. Tüm bunlara rağmen, stratejik amaçlar doğrultusunda mücadelenin sürdürülmesi, "post-AKP senaryoları"nı etkisizleştirecek, mevcut düzenin "restorasyonu" yönündeki hareketleri bertaraf edecektir. Bu da gerçek bir de-

mokrasinin, gerçek bir halk iktidarının kurulması demektir.

Bugün toplumsal muhalefet hareketinin sesi çok cılız çıkıyorsa, yarattığı etki kısa sürede etkisizleşiyorsa, seçimlerden başka bir seçenek görülemez hale gelinmişse, bunun tek nedeni silahlı devrimci mücadelenin gözlerden uzaklaştırılmış olmasıdır.

Burada hiç kimsenin çıkıp, "demokrasi"den, "hukuktan", "yasadışılık"tan söz etmeye hakkı yoktur. AKP iktidarının hukuk ve yasa tanımazlığı, demokrasinin asgari kurallarına bile uymadığı her türlü tartışmanın ötesindedir. Bu hukuk ve yasa tanımazlık karşısında, hukuktan, yasallıktan ve yasal mücadeleden söz edilemez. Bugün devrimcilerin görevi, AKP iktidarının hukuk ve yasa tanımazlığını gizleyen örtüyü kaldırmak, onun gerçek yüzünü teşhir etmektir.

İşte o zaman, seçimlerde ne yapılacağına ilişkin hararetli tartışmaların da sonu gelmiş olacaktır.

Ağustos 2014

KAPITALİZM VE KÖMÜR MADENLERİ

Türkiye'de her yıl yüzlerce işçi, iş kazaları olarak adlandırılan olaylarda ölmekte ya da yaralanmaktadır. Binlerce işçi sakat kalırken, yaşamlarını yitiren işçiler sadece istatistiklerde yer alan basit birer rakam haline gelmektedirler. Şubat 1990'da Yeni-Çeltek'te meydana gelen "kaza" sonucunda yaşamlarını yitiren 66 maden işçisinin 58'inin cesetleri bile çıkartılamamıştır. Gazetelere yansıyan "iş kazaları", her zaman Yeni-çeltek olayı gibi geniş ölçüde yer de alamamaktadır. Örneğin 1983 yılında Zonguldak-Kandilli'de meydana gelen grizu patlaması sonucunda 103 maden işçisi yaşamını yitirmesine rağmen, basında yer almamıştır. Çünkü 12 Eylül faşist generalleri bu haberin geniş ölçüde yazılmasını "tehlikeli ve sakıncalı" bulmuşlardır.

Ülkemizde, 1981-86 yılları arasında her gün, ortalama 415 "iş kazası" meydana gelmiştir. Yaklaşık 100 "iş kazası"ndan birisi ölümle sonuçlanmıştır. "Kazaların" dağılımında %18 ile **inşaat** sektörü birinci sırayı alırken, %11 ile **metal** sanayi ikinci sırada ve %9.8 ile **kömür madenleri** üçüncü sırayı almaktadır.

"İş kazaları"nda kömür madenleri üçüncü sırayı almasına rağmen, **ölümlerde ilk sırada** yer almaktadır. Kömür madenlerinde ölüm olayları, grizu patlaması, göçük ya da su baskını gibi olaylar sonucu meydana gelmektedir. Son elli yılda meydana gelen *büyük grizu patlamaları* sonucu meydana gelen ölüm olaylarının dökümü şöyledir:

Yıl	Yer	Ölüm
3 Aralık 1942	Kandilli	40
21 Eylül 1947	Kozlu	47
24 Ocak 1955	Gelik	55
14 Mart 1960	Kozlu	22
19 Mart 1965	Merzifon- YeniÇeltek	72
4 Nisan 1967	Kandilli	17
23 Ekim 1972	Kozlu	23
7 Mart 1983	Kandilli	103
10 Nisan 1983	Kozlu	10
31 Ocak 1990	Amasra	66
7 Şubat 1990	Amasra-Yeni Çeltek	5
3 Mart 1992	Kozlu	263
26 Mart 1995	Yozgat-Sorgun	37
22 Kasım 2003	Karaman-Ermenek	10
8 Eylül 2004	Kastamonu/Küre	19
21 Nisan 2005	Gediz	15
23 Şubat 2006	Dursunbey	17
10 Aralık 2009	Kemalpaşa	19
23 Şubat 2010	Odaköy	17
17 Mayıs 2010	Gelik	30
8 Ocak 2013	Kozlu	30
13 Mayıs 2014	Soma	301

Bütün bunlar [**Soma hariç**], büyük grizu patlamasına ilişkin sayılardır. Bunların yanında, "küçük" sayılan grizu patlamalarında, yangın, su baskını, göçük olaylarında ölenlerin tam sayısı bilinmemektedir. Zonguldak kömür madenlerinde son 4**0 yılda** meydana gelen olaylarda **3.912 maden işçisi yaşamını yitirmiş** ve 305.000 yaralanma olayı meydana gelmiştir.

Bunların nedenleri vardır. Zaman içinde artarak gelişen ölüm olaylarının nedenlerini görmeden önce, bundan yaklaşık olarak **150 yıl önce**, **İngiltere**'de yayınlanmış olan bir raporu aktaralım:

> "Kömür ocağı sahipleri ve işletmecileri arasında rekabet altında ... en gözle görülür fizik güçlükleri yenmek için, gerekli olanın dışında hiçbir harcama yapılmaz; ve genellikle yapılacak iş için gerekli olandan çok daha fazla bulunan kömür işçileri arasında rekabet nedeniyle, çevrelerindeki tarım işçilerinden biraz yüksek bir ücret karşılığında, bunlar büyük tehlikelere ve çok zararlı etkilere seve seve katlanırlar ve bu iş ayrıca onlara çocuklarını kârlı bir şekilde kullanma olanağı da verir. Bu çifte rekabet ... ocakların büyük bir kısmının en yetersiz drenaj ve havalandırma ile işletilmelerini sağlamaya tamamen yetmektedir. Çoğu kez kuyular kötü açılmış, kötü donatılmış ve mühendisler yetersizdir; galeriler ve yollar kötü açılmış ve yapılmıştır; bunlar, can kaybına, vücut ve sağlığın bozulmasına yol açar; bunlara ait istatistikler korkunç bir manzara ortaya koyarlar."[1]

Karl Marks'ın, bundan 130 yıl önce yayınladığı ünlü yapıtı *Kapital*'de yer verdiği bu rapor ile ülkemizdeki maden ocaklarının durumu arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır.

Kendilerini geçindirecek kadar ürün alamadıkları topraklarından koparak madenlerde çalışmaya başlayan köylüler, zaman içinde çalışma koşullarının getirdiği "yeni bir dünya" ile yüz yüze gelmektedirler. İlk kez gerçek anlamda işçi olmanın getirdiği sorunlarla, işverenlerin kârlarını artırmak için onların yaşamlarını hiçe saymasının getirdiği sömürü koşullarıyla yüz yüze kalırlar. Ama tarımdan sağlanan gelirden az çok yüksek gelir sağlayan ücretler karşısında, elverişsiz ocaklarda (ya da başka sanayi kuruluşlarında) çalışmak durumundadırlar. Yaygın işsizlikle birleşen tarıma göre daha yüksek gelir sağlama durumu, **yaşam pahasına** bir çalışmanın sürdürülmesinin nedeni olur çıkar.

Siyasal özgürlüklerin olmadığı bir ülkede, yani bizim gibi bir ülkede, tarımdan kopup gelenlerin proleter sosyalist siyasal bilince ulaştırılması da güç olmaktadır. Gerçekler anlatılamamakta, anlatmaya çabalayanlar ağır hapis ve ölüm cezalarına çarptırılmaktadır. Böylece işçiler arasında bir "takdiri ilahi" sürüp gitmektedir.

Kömür madenlerinde bu durum daha da kötüdür. Meydana gelen "iş kazaları", onlar için "tevekkül" ile karşılanması gereken olaylardandır. Galeri girişlerine yazılan dini sözler, sanki onların bu kötü ve ağır çalışma koşullarında çalışmaları kaçınılmazmışçasına kömür işçilerinin her gün karşısına çıkar:

"BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM"
"EVVEL TEDBİR-SONRA TEVEKKÜL"

Tümüyle maden mühendisliğinin uzmanlık alanına giren ve bu uzmanlıklarla çözümlenebilen sorunlar, doğrudan kömür işçisinin "kendisine" ve sonra "allah"a bırakılmıştır. Ve işverenler (isterse kolektif kapitalist olan devlet olsun) bir kez daha işçileri sömürebilmek için "başkalarından" yardım almaktadırlar. Oysa hepsinin arkasında *kâr, daha fazla kâr* sağlama isteği yatmaktadır.

Kapitalizm koşullarında işçilerin nasıl sömürüldüklerini ayrıntılı bir biçimde tahlil eden *Marks*, kapitalistin ya da kapitalist devletin var olduğu üretim biçiminin bir özelliğini şöyle belirtir:

> "Kapitalist üretim biçimi, genellikle bütün pintiliğine karşın, insan malzemesi konusunda çok hovardadır."[2]

Kapitalistler ya da işletme yöneticileri kârlarını artırmak için pek çok konuda "tasarruf" peşinde koşarlar. Son on yılda ülkemizde de sık sık duyulan "enerji tasarrufu" bunlardan birisidir. Diğer bir tasarruf konusu da üretim artıklarından yararlanmaktır. Ama hepsinden önemlisi, çalışma koşullarında, *işçinin sırtından* yapılan tasarruflardır. Bunların en yaygın olarak gerçekleştirildiği yerler kömür madenleridir.

> "Nasıl ki, emeğin birleşik hale gelmesi ve elbirliği, makinelerin geniş ölçüde kullanılmalarına, üretim araçlarının yoğunlaşmasına ve ekonomik olarak kullanılmalarına yol açıyorsa, aynı şekilde, kitleler halinde, kapalı yerlerde ve sağlık gereksinmelerinden çok, üretimin işine gelen koşullar altında bu

birarada çalışmadır ki; işte bu kitle halinde bir ve aynı işyerinde yoğunlaşmadır ki, bir yandan kapitalist için büyük bir kâr kaynağının, öte yandan da daha kısa çalışma saatleri ve özel önlemlerle karşılanmadığı takdirde, işçilerin yaşam ve sağlıklarının hovardaca harcanmasının nedenini oluşturur."[3]

Bu konu öylesine basittir ki, yeni bir işçi bile, bu durumu, kısa sürede görebilmektedir.

Bilindiği gibi, kapitalistler, işverenler açısından, asıl olan kârdır. Ancak onların üzerinde durdukları nokta, kârlarının miktarı değil, yatırdıkları sermayelerine oranıdır. *Kâr oranı*, yatırılan sermaye üzerinden elde edilen bir çeşit sermayenin verimliliğidir. İşçiyi daha çok çalıştırarak, daha verimli hale getirmek peşinde koşan sermaye sahibi, bu amaçla düzenlediği "hizmet içi eğitim" çalışmalarıyla verimliliği artırmak peşindedir. Aynı şekilde, kapitalist açısından sermayenin de verimliliği önemlidir. Her zaman kapitalistler, yatırdıkları sermayelerinin en *yüksek kârı getirmesi* peşindedirler. Bir başka deyişle, onlar, sermayelerini en yüksek kâr oranı olan işlere yatırmak durumundadırlar. Sermaye ise, kendi dillerinde, sabit ve döner sermaye bölümlerinden oluşur. Ve bunların miktarındaki her azalış, işçilerin sömürü oranı sabit kaldığı sürece kâr oranının yükselmesine neden olur.

İşte, kapitalistin dilindeki *sabit sermay*e, binalardır, donanımdır, alet-edevattır. Kömür madenlerinde gerek gelişmiş teknolojik araçlarla gerekse maden mühendisliği verileriyle, madenlerin güvenlikli hale getirilmesi için yapıla-

cak harcamalar, kapitalistler için, sabit sermaye yatırımlarıdır. Ve bu yatırımlar, doğrudan üretken yatırımlar olarak kabul edilmediği için, **kapitalistlere göre, kâr oranını düşüren "gereksiz" harcamalar olarak değerlendirilir**. Kömür madenlerinde galerilerin daha güvenlikli olarak açılması, yolların mühendisliğin son bulgularına göre yeniden inşa edilmesi, grizunun gelişmiş aygıtlarla tespit edilmesi gibi, doğrudan işçilerin daha güvenlikli ve sağlıklı koşullarda çalışmalarını belirleyen yatırımlar, "masraf" ya da "maliyet" olarak kapitalistlerin kâr oranlarını düşüren yatırımlar olarak kabul edilir. Bu alanlarda ne kadar az harcama yapılırsa, yani ne kadar az sermaye bu işe ayrılırsa, kâr oranı, o oranda yükselecektir.

Yeni Çeltek'te meydana gelen ölümlerden sonra günlük basında bir uzman şöyle demektedir: "*...işçi güvenliği, kazaya karşı önlem almak üzere yapılacak yatırımlar için, maliyet kaygısından söz açılamaz. Politik büyüklerimiz sürekli Türkiye'nin çağ atladığından söz ediyorlar. Çağdaş dünyada, işçinin can güvenliği, kazaya karşı alınacak önlemler için maliyet hesaba katılmaz.*" Uzman, bir yandan kapitalist dünyada işçinin can güvenliğinin nasıl bir "maliyet" hesabı içinde ele alındığını vurgularken, öte yandan onun "çağdaş dünya"sının *kapitalist dünya* olduğunu söyleyememiştir. Ve tüm çarpıklıklar da işte bu dünyadan kaynaklanmaktadır.

Ülkemiz, emperyalist-kapitalizmin sömürüsü altında olan geri-bıraktırılmış bir ülkedir. Bu yüzden, pek çok durumda, ucuz emek gücü herşeyin önüne geçmektedir. Emperyalist sömürünün gereği olduğu kadar, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin yaşayabilmesi için de işçi ücretlerinin dü-

şük tutulması ve işçilerin kapitalistlere maliyetinin en aza indirilmesi gerekmektedir.

Tüm bunlar arasında kömür madenlerinin özel bir yeri vardır. Sanayi devriminden günümüze kadar en ucuz enerji kaynağı kömür olagelmiştir. Bugün kömürle çalışan elektrik santrallerinden, buhar kazanlarına kadar pek çok alanda kullanımı sürdürülen bu enerji kaynağı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni ve ucuz enerji kaynaklarının ortaya çıkmasına rağmen, önemini yitirmemiştir. Özellikle demir-çelik sanayisine sürekli bir girdi olan kömür cevheri, ülkemizde asıl olarak devlet eliyle işletilmektedir (TKİ yanında, bazı bölgelerde özel kişi ve şirketlerin işlettiği kömür ocakları da bulunmaktadır. Ama üretimin asıl ağırlığı devlet kuruluşlarındadır). Yıllardır devlet tarafından işletilen kömür ocakları sanayiciler için ucuz girdi sağlamaktadır. Özellikle demir-çelik fabrikalarında kullanılan kömür, işbirlikçi-burjuvazi için yaşamsal öneme sahiptir. Örneğin bir buzdolabı ya da "yerli" oto, kömür kullanımı sayesinde daha düşük maliyete sahip olabilmektedir.

Gerek demir-çelik üretimini, gerekse kömür madenlerini denetiminde tutan devlet kuruluşları olunca, siyasal iktidar başlı başına önem kazanmaktadır. "Yönetenler", bu sayede, kapitalistlere ucuz kaynak sağlamaktadırlar.

Kömür işçilerinin yıllardır yaşamlarını tehlikeye atarak çıkardıkları kömürlerin, kapitalistlere daha fazla kâr sağlamak için kullanılması, aynı zamanda, "iş kazaları"nda yaşamlarını yitiren işçilerin gerçek sorumlularının kimler olduğunu da göstermektedir.

Maden işçilerinin en basit iş güvenliğine sa-

hip olmadan çalıştırılmalarının sorumlusu kapitalistler ve onların siyasal yöneticileridir.

Bu gerçeklerin gizlenmesi için, her yol denenmiştir ve denenmektedir. Özellikle Zonguldak kömür havzası ve çevre ilçeleri, bu açıdan özel bir yere sahiptir. Madenlerde çalışan 40.000 kömür işçisi ve Ereğli ile Karabük demir-çelik fabrikalarında çalışan 10.000'e yakın işçisiyle, bu bölge olağanüstü boyutta önem kazanmıştır.

1960 sonrasında hareketlenen maden işçileri, çeşitli "iş kazaları" sonrasında çeşitli direnişler, mitingler düzenlemişlerdir. 1965 Kozlu olaylarında jandarma ve polislerce kurşunlanmışlar, toprak üstünde yeni yaşamlar yitirmişlerdir. Bunlara rağmen, oligarşik yönetim, 12 Mart sonrasında sıkıyönetim ilan etmekten geri durmamıştır.

Oligarşik yönetimin işçilerin direnişini azaltmak için kullandığı diğer yöntem de, Zonguldak maden işçilerini "bağımsız" yerel bir sendika içinde toplamak olmuştur. Politik alanda etkinlik kurmaktan uzak tutulan maden işçileri, bu yolla, güçlü bir sendikal hareket oluşturmaktan da uzak tutulmaktadır.

Maden işçileri, tüm işçi sınıfı içinde grev silahını en etkili bir biçimde kullanabilecek en önemli kesimi oluştururlar. Bunun bilincinde olan egemen sınıflar ve politik yöneticiler, onların bilinçlenip örgütlenmesini her yolu kullanarak engellemek peşindedirler.

Tüm bunlar karşısında, maden işçileri, kendi güçlerinin bilincinde olarak, her yerde, kendi komitelerini kurarak, kendi sorunlarına sahip çıkmalıdırlar. Bu sahip çıkış, aynı zamanda, siyasal iktidara yönelik olacak ve ülkenin geleceğini belirleyecektir. Güvenlikli ve sağlıklı iş koşulları-

nın yaratılmasının yolu da buradan geçmektedir. Üretenlerin yönetenler olması için, görev, örgütlenmek ve buna dayanarak mücadele etmektir.

Haziran 2014

... VE SOMA

Önceki yazı ("*Kapitalizm ve Kömür Madenleri*") 1990 yılında Amasra Yeni Çeltek kömür madeninde meydana gelen ve 66 işçinin ölümüne yol açan grizu patlamasından sonra yazılmıştır.

Aradan yaklaşık 25 yıl geçti, ama maden işçilerinin "kaderi", Recep Tayyip Erdoğan'ın ifadesiyle "fıtrat"ı değişmeden olduğu gibi kaldı.

Yine de bu yıllar boyunca pek çok şey değişti. Her şeyden önce, 1980'lerde İngiltere ve ABD'de uygulamaya konulan neo-liberalizmin en tipik özelliği olarak kömür madenlerinin bir bölümü kapatılırken, kalanları özelleştirildi. Kamu kurumlarının özelleştirilmesi dalgası 90'larda Türkiye'de yaygın biçimde uygulamaya konulurken kömür madenleri de büyük ölçüde özelleştirildi.

Kömür madenlerinin özelleştirilmesindeki tek amaç, maliyetleri aşağıya çekmekti. Bu da kömür madenlerindeki iş güvenliğinin bir maliyet unsuru olmaktan çıkartılması ve ücretlerin düşürülmesinden başka bir şey değildi. Öyle de oldu.

2000'li yıllarda, AKP iktidarı döneminde kömür madenlerindeki özelleştirme doruk noktasına ulaşırken, yeni özelleştirme yolları ve yöntemleri geliştirildi. Bunlardan en önemlisi, "*Rödovans*" adı verilen "kiralama" yoluyla madenlerin işletmesinin özel şirketlere devredilmesidir. Böylece mülkiyeti kamuya/devlete ait olan

kömür madenleri özel şirketlere kiralandı. Burada hedef, en düşük maliyetle kömür çıkartmak ve kârları maksimize etmektir. Bunun sonucu olarak da iş güvenliğine ilişkin yatırımlar en aza indirilmiştir.

Burada yeni ve şaşırtıcı elbette bir şey yoktur. Ancak Amasra Yeni Çeltek'te meydana gelen grizu patlamasından bugüne kadar geçen 25 yıllık süreçte ortaya çıkan ideolojik çarpıtmalar, daha tam deyişle, ideolojisizleştirmedir. Bunun sonucunda genel olarak iş kazalarıyla, özel olarak maden kazalarıyla kapitalizmin ilişkisinin gözlerden uzaklaştırılması ve her olayın özel şirketlerin aşırı kâr hırsına indirgenmesidir.

Soma katliamında açık biçimde görüldüğü gibi, bir taraftan maden facialarının maden işçilerinin "fıtratında" olduğu söylenerek dinsel bir kılıf bulunmaya çalışılırken, diğer taraftan değişik *emperyalist-kapitalist ülkelerdeki* maden kazalarının sınırlılığından yola çıkarak bunun "fıtrat" konusu olmadığı, iş güvenliğine ilişkin gerekli önlemler alınmamasının bir sonucu olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Diğer bir ifadeyle, bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkelerde "iktidarın işverenlerinin" aşarı kâr hırsından ve pervasızlığından kaynaklanan "iş kazaları", emperyalist-kapitalist ülkelerde olmadığı, oralarda iş güvenliğine "büyük" önem verildiği, dolayısıyla "iş kazalarının" büyük ölçüde azaltıldığı yazılıp çizilmiştir.

Genellikle liberal, liberal-solcu ve sol aydınlar tarafından Soma katliamının "fıtrat"ından kaynaklanmadığını göstermek için kullanılan bu kanıtlama yöntemi, gerçekte kapitalizm ile kömür madenlerindeki "iş kazaları" arasındaki doğrusal ilişkiyi görmezlikten gelmektedir.

Almanya'daki kömür madenlerinde son otuz yılda ölümle sonuçlanan bir "iş kazası"nın olmadığı bu konuda verilen en önemli "kanıt" olarak kullanılmıştır. Buradan yola çıkıldığında, kömür madenlerindeki "iş kazaları" ile kapitalizm arasında doğrudan bağ kurmak "yanlışlanmaktadır"! Doğal olarak buradan çıkartılan sonuç da kömür madenlerinin kapatılmasından başka bir şey olmamaktadır.

Bugün pek çok şey tümüyle unutturulmuştur.

İngiltere ve ABD'de 1980'lerdeki neo-liberalizm ve monetarizm uygulamaları sonucunda, özellikle İngiltere'de Thatcher'ın kömür madenlerini kapatmasıyla birlikte Türkiye'de de T. Özal döneminde (1984 sonrası) kömür madenlerinin kapatılması propagandası başlatılmıştır. Bu propagandanın temel söylemi de Türkiye'de çıkartılan kömürün birim maliyetinin "dünya ortalamasına göre" çok yüksek olduğu ve bunun da devlet bütçesine yük getirdiği iddiasıdır. Bu iddiadan yola çıkarak, başını İshak Alaton'un çektiği "akil insanlar", Zonguldak kömür madenlerinin kapatılarak buralarda "somon balığı çiftlikleri" kurulmasını önerdiler. Bu "öneri", kamuoyunda, özellikle "sol cenahta" hararetli bir tartışmanın başlamasına yol açtı. Sonuçta, Zonguldak maden işçilerinin 1991 yılının Ocak ayında gerçekleştirdikleri büyük "madenci yürüyüşü"yle birlikte bu tartışmalar sona erdi.[1]

Kömür madenlerinin kapatılması propagandasının ardından "özelleştirme" furyası başladı ve Soma olayında görüldüğü gibi, bu furya "*rödevans*" (kiralama) sistemi ile "zirve" yaptı.

Kömür madenlerinin kapatılmasından özelleştirilmesine kadar her yolun denendiği bü-

tün bu süreçte, asıl önemli olan kapitalist sanayi için olabilecek en ucuz maliyetle enerji üretilmesi olduğu ve bunun da kapitalist sistemin en temel unsuru olduğu unutturuldu.

1980'lerde İngiltere'de Thatcher yönetiminin kömür madenlerini kapatma kararı almasında belirleyici olan, kömüre dayalı enerji üretiminin (termik santraller) giderek daha pahalı hale gelmesi olmuştur. Özellikle kömür madeni işçilerinin uzun ve zorlu mücadelesi sonucunda gerek ücret artışı elde etmeleri gerekse iş güvenliğine ilişkin yeni yatırımlar yapılmasını sağlamaları, kömüre dayalı termik santralleri eskisi kadar ucuz enerji kaynağı olmaktan çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak da termik santraller giderek kömürden petrole ve doğal gaza dönüştürülmeye başlanmıştır. 1980'ler dünyasında kömür maliyeti artarken, petrol fiyatının göreli olarak daha düşük bir fiyata sahip olması bu dönüşümün gerçekleşmesinin önünü açmıştır.

Kapitalizmin temel özelliği olan maliyetin alabildiğine düşürülmesi ve kâr oranının alabildiğine yükseltilmesi kuralı burada bütün çıplaklığı ile karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan 1980'lerden günümüze kadar geçen süreçte ortaya çıkan ideolojik çarpıtmalar ve saptırmalar sonucunda, pekçok şeyin kapitalist üretim ilişkileriyle olan bağlantısı kopartılmış ve neredeyse her şey kapitalizmin *dışında* gelişen tekil olaylar olarak sunulmuştur. Soma katliamı sonrasında Recep Tayyip Erdoğan'ın "fıtrat" açıklamasına *karşı* geliştirilen "ama başka ülkelerde böylesine büyük maden kazaları olmuyor, örneğin Almanya" biçimindeki "karşı tezler", *kapitalizmin geliştiği ülkelerde* ölümcül maden

kazalarının azaldığı "algısı" yaratmaya hizmet etmektedir. Bu da maden kazalarının kapitalizmin bir ürünü olduğu gerçeğinin gizlenmesine yol açmaktadır.

Oysa kömür madenlerindeki kazalar/katliamlar, doğrudan kapitalizmin azami kâr hırsının bir sonucudur. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, yani emperyalist-kapitalist ülkelerde, işçi sınıfının, özellikle maden işçilerinin mücadelesi sonucunda kazanılan haklar (iş güvenliğine ilişkin haklar ve ücret artışları) maliyetlerin yükselmesine yol açmıştır. Bu da kapitalistleri daha düşük maliyetli enerji kaynakları arayışına yöneltmiştir. Kömür madenlerinin kapatılması da petrol, doğal gaz ya da nükleer enerji kaynaklarına yönelinmesi de bu düşük maliyet arayışının ürünüdür. Madenlerin özelleştirilmesi ya da "*rödevans*" sistemi bu arayışın ortaya çıkardığı uygulamalardır.

Son dönemde (2000'li yıllar) Türkiye'de kömür madenlerinin yeniden önem kazanmasının arka planında petrol ve doğalgaz fiyatlarındaki artışlar yer almaktadır. Özellikle "dışa bağımlı" olan bu enerji kaynaklarının yüksek fiyatları karşısında daha düşük maliyetle kömür çıkartılmaya yönelinmiştir. Bu da düşük ücretle işçi çalıştırılmasının yanında iş güvenliğine ilişkin önlemlerin olabildiğince düşük maliyetle sağlanmasına yol açmıştır.

Almanya örneğinde ise, maden işçilerinin ücretleri yüksek ve iş güvenliği önlemleri çok gelişmiştir. Bütün bunlar maden işçilerinin onlarca yıllık mücadelesinin ürünüdür. Öte yandan petrol fiyatlarındaki artış, Rusya'dan alınan doğal gazın "siyasal maliyeti" ve özellikle de nükleer enerjinin "toplumsal maliyeti" karşısında, ma-

den işçilerinin mücadelesiyle ortaya çıkan "maliyet" artışı çok daha azdır. Doğal olarak Almanya'da işçi ücretleri ne kadar yüksek, iş güvenliği önlemleri ne kadar pahalı olursa olsun, (rüzgâr enerjisi dahil) "alternatif enerji kaynakları" çok daha maliyetli hale gelmiştir. Bu nedenle de madenlerdeki yüksek ücret ve yüksek maliyetli iş güvenliği önlemleri, kapitalist açısından daha düşük bir "maliyet" anlamına gelmektedir. Almanya'da maden kazalarının azlığı ve ölümcül maden kazalarının neredeyse yok denilebilecek düzeye inmesinin arkasında yatan gerçekler bunlardır. Sonuçta, her şeyde olduğu gibi, kömür madeninde de kapitalizmin "maliyet/kâr oranı" ilişkisi tüm gerçekliğiyle varlığını sürdürmektedir.

Ek olarak Almanya, bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkeler için "emsal" teşkil edebilecek bir örnek değildir. Hiç unutulmamalıdır ki, Almanya, dünyanın belli başlı emperyalist-kapitalist ülkelerinden birisidir. Emperyalist-kapitalist ülkelerde işçi sınıfının ücretlerinin yüksekliğini telafi eden temel unsur bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkelerden elde edilen kârlardır.

Bir kez daha yinelersek, kapitalist sistemde asıl olan kapitalistin en düşük maliyetle artı-değer üretmesi ve bu yolla azami kâr sağlamasıdır. Bu sağlandığı sürece, işçinin ücreti de yaşamı da önemli değildir.

> "*Quarterly Reviewer*, sermayenin, kargaşalıktan, kavgadan kaçtığını ve ürkek olduğunu söylüyor ki, bu, çok doğrudur, ama sorunu pek eksik olarak ortaya koymaktadır. Sermaye, kâr olmadığı zaman ya da az kâr edildiği zaman hiç hoşnut olmaz, tıpkı

eskiden doğanın boşluktan hoşlanmadığının söylenmesi gibi. Yeterli kâr olunca sermayeye cesaret gelir. Güvenli bir %10 kâr ile her yerde çalışmaya razıdır; kesin %20, iştahını kabartır; %50, küstahlaştırır; %100, bütün insanal yasaları ayaklar altına aldırır; %300 kâr ile, sahibini astırma olasılığı bile olsa, işlemeyeceği cinayet, atılmayacağı tehlike yoktur. Eğer kargaşalık ile kavga kâr getirecek olsa, bunları rahatça dürtükler. Kaçakçılık ile köle ticareti bütün burada söylenenleri doğrular." (T. J. Dunning) (Akt. Marks, *Kapital*, Cilt: I, s. 779.)

Haziran 2014

[1] Yıllar sonra, 2010 yılında İshak Alaton şöyle demektedir: "30 yıl önce Zonguldak'a gittim. Oradaki insanlara, madenlerin kapatılması gerektiğini söyledim. Beni yuhaladılar. Sonra 'susun dinleyin. Aptalsınız siz. Bu kadar az parayla nasıl yeraltına inip ölürsünüz? Siz deli misiniz?' dedim. Ve Zonguldak'taki madenlerin kapatılması gerektiğini, buraya balık çiftlikleri kurulabileceğini söyledim. Sonrasında Bartın, Ayancık ve Sinop'ta deniz kenarında araziler kiraladım. Orada balık çiftlikleri kurdum. Çiftliklerde somon yetiştirecektim. Başarısız oldum. *Karadeniz sularında somon yetişmiyormuş*." (*Taraf*, 22 Mayıs 2010)

ZOR, ŞİDDET VE DİRENİŞ

"Siyasal zor, oligarşinin elinde ilk şart olarak, oligarşinin siyasal hakimiyetini koruması şeklinde görevini somutlaştırır. Kuşkusuz en önemli araç, devlet aygıtıdır. Devlet, bu dönemde, hâkim sınıfların karakterine bürünerek, oligarşik devlet niteliğini almıştır. Siyasal zorun bu biçimdeki görevi ona, üretim ilişkileri tarafından verilmiştir. Ve temel görevi, mevcut üretim ilişkilerinin devamını sağlamayı yerine getirmektir. Bu görevin yerine getirilişinde "zor"un askeri bir biçimde maddeleşmesi ve görünür olması, a) Hâkim sınıfların kendi iç çelişkileri yüzünden idare edememeleri, b) Gelişen sınıfsal muhalefetlerin mevcut üretim ilişkilerini tehdit eder bir nitelik almaları, c) Doğrudan doğruya iktidara yönelik bir siyasal alternatifin ortaya çıkması durumlarında olur. Ülkemizde özellikle 12 Mart ertesi uygulamalardan sonra, hâkim sınıfların kendi iç çelişkilerinden dolayı yönetimin askerileşmesi beklenemez. Bu nedenle, siyasal zorun askeri bir biçimde kendini göstermesi, mevcut üretim ilişkilerine yönelik muhalefetin görül-

düğü yerlerde ve oligarşiye alternatif bir gücün ortaya çıkması zamanlarında olacaktır. Bir başka deyişle, oligarşi emekçi yığınların muhalefetinin topyekûn muhalefete dönüşmesine hiçbir zaman izin vermek istemeyecek ve daha mevzi durumlarda iken uygulayacağı zor ile onu sindirerek, kitleleri pasifize etmeye çalışacaktır. Ülkedeki şekli demokratik ortam içinde gündemde olan bu uygulamada oligarşi, gerek nispi demokratik ortamın maddi koşullarını kullanarak yapacağı ideolojik ve politik saptırmalarla, gerekse de gelişen muhalefeti icazetli sosyalistler ve küçük-burjuva demokratlarına kanalize ederek, mevcut üretim ilişkilerine ve iktidara yönelik siyasal bir nitelik almasını engellemeye çalışacaktır. Ne var ki, bu nispi demokratik ortam içinde, ilk bakışta demokratik mevzi ve haklar mücadelesi şeklinde görülen bu demokratik muhalefet dahi, bir süre sonra oligarşinin kaçınılmaz bunalımları gereği, varlığı devam ettirilmemesi gereken bir unsur haline dönüşmektedir. Bu halde oligarşinin siyasal zorunu askeri bir biçimde görüntülemesi, şaşırtıcı olmayacaktır. Böyle bir durumda şaşıranlar ise, yalnızca bütün bu uygulamaları provokasyon olarak gören küçük-burjuva demokratları olacaktır." (İlker Akman)

Hiçbir teorik açıklamaya ve ön girişe başvurmadan doğrudan ifade edersek, bir ülkede siyasal iktidar artan oranda zora, şiddete başvuru-

yorsa, o siyasal iktidar, kendisini iktidara getiren yasaların verdiği meşruiyetini kaybetmiş demektir. Meşruiyetini yitiren siyasal iktidar, yitirdiği meşruiyetini yeniden kurmak amacıyla, bir yandan zor ve şiddetini artırırken, diğer yandan varolan yasaları sürekli değiştirmeye yönelir. Kendisi tarafından yapılan *yeni yasalarla* kendisine meşruiyet sağlamaya çabalarken, artan zor ve şiddetle meşruiyetini kabul ettirmeye çalışır. Ancak bu aşamaya gelindikten sonra, mevcut siyasal iktidar, meşruiyetini yitirmiş olduğundan, kendisi tarafından yapılan yasalarla yeniden meşruiyet kazanması artık olanaksızdır. Bu siyasal iktidar, er ya da geç, kendi meşruiyetini kendi tarihsel koşullarından alan yeni bir iktidara yerini bırakmak zorundadır.

Bu durumu ters yönden ele alırsak, eğer bir siyasal iktidar meşruiyetini kaybetmişse, iktidarını sürdürebilmek için zordan, şiddetten başka bir seçeneği kalmamış demektir. Onun zor ve şiddeti, gayrı-meşruluğunu örtmeyi ve kendi iktidarını gayrı-meşru gören kesimleri sindirmeyi amaçlar.

Zor, siyasal zor, öznel bir tercih ya da bir keyfiyet durumu değildir. Hiçbir siyasal yönetim zor kullanarak iktidarda kalmayı tercih etmez. Çünkü zor kullanımı, her durumda zora karşı bir direnmeye, zor araçlarını kullanarak bir karşı duruşa yol açar. Dolayısıyla, bu zor, siyasal iktidarın yasal düzenden gelen komuta etme, yönetme gücünü bozar. Bu nedenle, Makyavelli'nin "*Prens*"i de olabildiğince kendi muhaliflerinin zora başvurmayan "uysal" muhalifler olarak kalmasını yeğler. Bunun için mevcut yasal düzenin kendisine verdiği gücü, kendi yasallığı içinde kullanmaya özen gösterir. Ne zaman ki iktidarı yitirme olasılı-

ğıyla yüzyüze geldiğinde, mevcut yasallık içinde kalarak kendi iktidarını sürdüremeyeceğini gördüğünde hem yasal düzeni değiştirmeye hem de muhaliflerini zor yoluyla bertaraf etmeye yönelir; düne kadar "uysal" olan muhalefetin hareketini sınırlandırmaya başlar. Ama bu da mevcut yasallığın dışına çıkmaktır. İşte bu andan itibaren, o siyasal iktidar mevcut yasaların kendisine vermiş olduğu meşruiyetini yitirmiş ya da yitirmeye başlamış demektir.

Meşruiyetini yitirmiş ve bu nedenle, kendisini iktidara getiren mevcut yasallık içinde meşruiyet kazanmış bir başka siyasal güce yerini bırakmak durumunda olan, ama iktidarı bırakmayı kabul etmeyen bir iktidar için iktidarını sürdürebilmesinin tek yolu, muhalifler üzerinde zor ve şiddete başvurmaktır. Bu da onun gayrı-meşru bir iktidar olması anlamına gelir.

Bir siyasal iktidar, geniş halk kitlelerinin gözünde meşruiyetini yitirmiş ve zor ile ayakta kalmaya çalışıyorsa, bu siyasal iktidara ve onun siyasal zoruna karşı *direnme*, zora maruz kalan herkesin hakkı ve görevi haline gelir. Mevcut siyasal sistem ne kadar değiştirilirse değiştirilsin, bu direnme hakkı tarihsel bir meşruiyete sahip olur. Siyasal iktidarın zoruna karşı direnmenin ne kadar yasal ve barışçıl bir direniş (popüler söylemle "sivil itaatsizlik") olacağını ve bunun ne kadar sürdürülebileceğini sadece ve sadece siyasal iktidarın zorunun kapsamı ve şiddeti belirler. Siyasal zorun kapsamı genişledikçe, direnişe katılanların sayısı o ölçüde artar. Direnişin güçlenmesi siyasal zorun daha pervasızca ve daha şiddetli olarak kullanılmasına yol açar, her türlü yasal ve barışçıl direnişin olanaksız hale geldiği bir

aşamaya doğru evrilir. İşte bu andan itibaren, direniş, açık ve belirgin biçimde silahlı direnişe dönüşmek zorundadır. Aksi halde, yani zorun alabildiğine yoğunlaştırıldığı ve yaygınlaştırıldığı koşullarda yasal ve barışçıl direnişte ısrar etmek, siyasal iktidarın yoğun şiddeti karşısında direnişin kırılmasına ve silahlı direniş dışında kalan her türlü direniş araçlarının işe yaramaz hale gelmesine neden olur. Bu da yasal ve barışçıl direnişte ısrar eden hareketin kendi meşruiyetini yitirmesiyle sonuçlanır.

İşte bu andan itibaren, meşruiyetini yitirmiş iktidara karşı, onun zoruna karşı yeni bir direniş hareketi ortaya çıkar. Bu yeni direniş hareketi, her durumda, siyasal iktidarın zoruna karşı zor araçlarını kullanarak yapılan bir direniş olur ve bu silahlı direniş kendi tarihsel sürecinden gelen bir meşruiyete sahiptir.

Bu silahlı direniş, belki ilk dönemlerde sadece siyasal iktidarın zoruna karşı kendini koruma ve zoru etkisizleştirme gibi sınırlı bir amaçla ortaya çıkabilir. Siyasal zorunun etkisizleştiğini ya da yeterince etkin olmadığını gören siyasal iktidar, zor ve şiddeti artırır. Bu da silahlı direniş hareketi daha örgütlü olmaya ve daha belirgin amaçlar kazanmaya yöneltir. Böylece silahlı direniş hareketi, er ya da geç, mevcut, ama meşruiyetini yitirmiş siyasal iktidarın devrilmesi amacına ulaşır.

Meşruiyetini yitirmiş ve kendi muhaliflerine karşı zor ve şiddetten başka bir yol bulamayan siyasal harekete karşı silahlı bir direniş hareketinin ortaya çıkması ne kadar meşru olursa olsun, onun meşruiyeti bu silahlı direniş hareketinin mutlak olarak başarıya ulaşacağı, gayrı-meşru iktidarı

alaşağı edeceği demek değildir. Silahlı direniş, yani gayrı-meşru iktidara karşı yürütülen savaş, her durumda savaşın kurallarına uymak zorundadır. Savaşın gereklerini yapmayan ya da yapamayan, savaş sanatının gereğini yerine getiremeyen silahlı direniş, açıktır ki, zafere ulaşmaktan daha çok yenilgiye uğrama olasılığı ile yüzyüze kalır.

Bu nedenle gayrı-meşru iktidara karşı silahlı direniş, kendiliğindencilikle ya da örgütsüz biçimde sürdürülemez. Siyasal muhalefet hareketi, silahlı direnişin koşulları oluştuğu andan itibaren, silahlı savaşa uygun bir örgütlülüğe ve yapılanmaya sahip olmak zorundadır. Bu da, bir günde ya da kısa bir sürede gerçekleştirilebilecek bir "şey" değildir. Silahlı direnişe, direnişin nesnel koşulları ortaya çıktığı andan itibaren hazır olunmalı, hazırlık yapılmalıdır. Bu hazırlığı yapmayanlar ya da silahlı direnişin koşullarına hazır olmayanlar, daha direnişin ilk anından itibaren yenilgiye uğratılmakla yüzyüze kalırlar.

İnsanlık tarihi, meşruiyetini (krallıklar gibi, isterse bu meşruiyeti "tanrı"dan aldıklarını iddia etsinler) yitirmiş iktidarların zorunun, şiddetinin nasıl bir karşı zora yol açtığının sayısız örneklerine tanıktır. Hiçbir direnişin görülmediği, teslimiyetin egemen olduğu, deyim yerindeyse "yaprağın bile kımıldamadığı" koşullarda bile, gayrımeşru iktidarların zor ve şiddetine karşı bir direniş, yavaş ta olsa oluşmaya ve gelişmeye başlar. Belki ilk dönemde siyasal iktidarın zoru ve şiddetinin yaratmış olduğu korkuyla insanlar kendi köşelerine, evlerine çekilseler bile, her durumda, "bir avuç"ta olsalar direnişi başlatacak ve sürdürecek direnişçiler ortaya çıkar. Bu tarihin bir gerçeği olduğu kadar, gayrı-meşru şiddetin

doğal bir sonucudur.

Siyasal iktidarın zoru karşısında insanlar sinmiş olsalar bile, direnişi başlatan "bir avuç" direnişçi, sindirilmiş ve pasifize edilmiş kitlelerin sesi, soluğu ve yüreği olur çıkar. Kimi durumda bu "bir avuç" direnişçinin sayısı giderek artar ve güçlenir. Kimi durumlarda ise, "bir avuç" direnişçinin mücadelesi, sindirilmiş ve pasifize edilmiş kitlelerin harekete geçmelerinden önce yok edilmiş olabilir. Ama ilk direniş, "bir avuç" insanın direnişi ne kadar yok edilmiş olursa olsun, onların direnişinin gerekliliği ve zorunluluğu ortadan kalmaz. Bu da onların yok edildiği yerden yeni bir direnişin, yeni "bir avuç" direnişçinin ortaya çıkmasına yol açar.

Bu tarihsel gerçekler, eğitici, öğretici ve yol göstericidir. Bu gerçeklerin bilincinde olanlar, gayrı-meşru bir iktidara karşı, bu iktidarın siyasal zoruna karşı direnişin kaçınılmaz olduğunu bilirler ve buna uygun olarak örgütlenirler. Burada önemli olan, egemen sınıfların siyasal temsilcilerinin, sadece egemen sınıfların egemenliğini sürdürebilmek için, belli bir süreçten sonra zora ve şiddete başvurmasının kaçınılmaz olduğudur.

Belli bir ülkede ve belli bir tarihsel-toplumsal süreçte, hileli ya da hilesiz yoldan seçimle işbaşına gelmiş egemen-sömürücü sınıfların çıkarlarının öz temsilcisi olan bir siyasal iktidar, ne kadar meşru görünürse görünsün, belli bir zaman sonrasında meşruiyetini yitirecektir. Bu kaçınılmazdır. Bu nedenle de silahlı direniş, egemen sınıfların siyasal zoruna karşı direniş, tarihin belli bir evresinden sonra kaçınılmaz hale gelir. Bu nedenle de bu tarihsel bilince sahip olanlar, silahlı direnişin kaçınılmazlığından yola çıkarak

örgütlenirler.

Burada devrim, yani siyasal iktidarın ve toplumsal sistemin şiddet araçları kullanılarak devrilmesi ve yerine yeni bir toplumsal-siyasal sistemin geçirilmesi eylemi ile gayrı-meşru iktidara karşı silahlı direniş arasında özsel olarak bir farklılık yoktur.

Devrim, siyasal ve toplumsal devrim, tarihsel olarak kendisini var eden maddi varlık koşullarını yitirmiş ve buna rağmen iktidarda kalmayı sürdüren egemen sınıflara, yani meşruiyetini yitirmiş bir sisteme karşı yürütülen ve meşruiyetini buradan alan bir toplumsal/kitlesel harekettir. Devrimin, meşruiyetini yitirmiş bir iktidarın artan zor ve şiddetine karşı yürütülen silahlı direnişten tek farkı, sadece siyasal iktidara karşı değil, mevcut sosyo-ekonomik sisteme karşı bir mücadele oluşudur. Devrimciler, egemen sınıfların egemenlikleri sona erdirilmediği sürece, siyasal iktidarların değişiminin baskıyı, sömürüyü, haksızlığı ve giderek de zor ve şiddeti ortadan kaldırmayacağını bilirler. Bu nedenle, sadece bir siyasal iktidarın meşruiyetini yitirdiği koşulları değil, mevcut sistemin tarihsel meşruiyetini yitirdiği koşulları hesaba katarlar. Bu nedenle, devrim mücadelesi, mevcut sistemin topyekün ortadan kaldırılmasını (olumsuz eylem) ve yerine yeni bir toplumsal sistemin kurulmasını (olumlu eylem) hedeflerken, aynı zamanda meşruiyetini yitirmiş bir siyasal iktidara karşı direnişi de kapsar.

Bu ikisi, kimi durumlarda bir celsede görülecek bir hesap olarak ortaya çıkarken, kimi durumlarda birbirini izleyen aşamalar olarak ortaya çıkar. Her durumda devrim mücadelesi, birleşen ve zorunu giderek artıran güçlü bir karşı-devrim-

le birlikte gelişir. Egemen sınıfların kendi egemenliklerini sürdürmek için kullandıkları zor ve şiddet, her durumda onların siyasal temsilcilerinden oluşan siyasal iktidar (devlet) aracılığıyla yürütülür. Egemen sınıfların siyasal iktidarı, zor ve şiddete başvurduğu oranda siyasal meşruiyetini yitirir, giderek o güne kadar egemenliğini meşrulaştıran yasallıktan uzaklaşır ve kitlesel destekten yoksun kalır. Diğer bir ifadeyle, bu evrede, egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri kitlelerden tecrit olmaya başlar (siyasal tecrit).

Egemen sınıflar ne denli kitlelerden tecrit olursa, onların yasal "*consensus*"unu ne ölçüde yitirirse, zor ve şiddeti o ölçüde artar ve yaygınlaşır. Böylece daha düne kadar egemen sınıfların siyasal temsilcilerinin arkasından giden, onların sözlerini "kutsal" bir ayetmişçesine kabul eden kitleler de bu zorun ve şiddetin hedefi haline gelir. Artık egemen sınıflar ve onların siyasal temsilcileri için herkes ya "düşman"dır ya da potansiyel "düşman"dır. Bu da siyasal tecridi daha da artırır.

Siyasal tecrit, geniş halk kitlelerinin egemen sınıfların ve onların siyasal temsilcilerinin vaatlerine, sözlerine inanmaz oldukları bir durumdur. Yıpranmış ve meşruiyetini tümüyle yitirmiş siyasal iktidarın değiştirilmesi dahil olmak üzere yapacakları hiçbir siyasal "manevra" kitleler tarafından kabul edilmediği bir aşamaya ulaşılır.

İşte bu aşamadan itibaren, devrim hareketinin (ya da silahlı direnişin) öznel koşullarının zafer ya da yenilgiyi belirlediği bir noktaya gelinir. Bu, artık egemen sınıfların ve onların her türlü siyasal temsilcisinin, amiyane deyimle, "ağzıyla kuş tutsa" bile kimseyi inandıramadığı bir yerdir. Burası, mücadelenin yalın biçimde zor araçla-

rıyla sürdürüldüğü aşamadır. Bu aşama, siyasal yönelimler ve söylemlerin, bir bakıma "eleştiri silahı"nın terk edildiği, "silahlı eleştiri"nin tek karar verici unsur haline geldiği aşamadır. Artık herşey silahlara ve silahlı savaşa bağlıdır. Bu yalın bir askeri savaş demektir. *Politik* mücadele, bu aşamada *askeri savaşa* yerini bırakır. Politik güçler, bu andan itibaren askeri güçler haline dönüşür.

Bundan dolayı, devrimciler, ortaya çıktıkları ilk andan itibaren, içinde yaşadıkları dünyanın ve ülkenin nesnel bir tahlilini yaparak, değişimin ve dönüşümün neden kaçınılmaz olduğunu, politik mücadelenin kaçınılmaz olarak askeri bir mücadeleye dönüşeceğini saptayarak, ilk baştan itibaren politikleşmiş bir askeri savaş koşullarına göre örgütlenirler.

Devrimciler açısından, belli bir somut tarihsel evrede siyasal iktidarın meşruiyetini yitirip yitirmediği değil, mevcut sistemin tarihsel olarak meşruiyetini yitirip yitirmediği önemlidir. Bu da mevcut üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkinin gelişkinlik düzeyi tarafından belirlenir.

Devrimciler bilirler ki, tarihsel olarak ömrünü tamamlamış bir ekonomik-toplumsal-siyasal sistem, ayakta kalabilmek için zora ve şiddete başvurmaktan başka seçeneğe sahip değildir. Doğal olarak egemen sınıfların zoruna ve şiddetine karşı mücadele etmek herkesin hakkı ve görevidir. Devrimcilerin yaptığı da nesnel koşulların mevcut olduğu koşullarda bu hakkı ve görevi yerine getirmekten ibarettir.

Yıllarca söyledik ve söylemeyi sürdürüyoruz: Türkiye, emperyalizme bağımlı çarpık bir kapitalizmin egemen olduğu bir ülkedir. Ülkenin tüm iç dengeleri dışta, yani emperyalist ilişkiler ağı

içinde belirlenmektedir. Burada esas olan Türkiye toplumunun çıkarları değil, emperyalist ülkelerin (ve onun yerli ortaklarının ve işbirlikçilerinin) çıkarlarıdır. Alınan her türlü ekonomik, toplumsal ve siyasal kararlar bu çıkarların gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesini amaçlar. Siyasal iktidarlar, emperyalizmin çıkarlarını gerçekleştirebildikleri sürece iktidarda kalırlar. Emperyalizmin ve onun yerli işbirlikçilerinin çıkarlarını gerçekleştiremedikleri ya da yeterince gerçekleştiremedikleri durumlarda kolayca tasfiye edilirler.

O güne kadar emperyalizmin yerli ortak ve işbirlikçilerinin belli kesiminin çıkarlarını savunan bir siyasal iktidarın yerine geçirilen bir başka siyasal iktidar, bir başka kesimin çıkarlarının savunucusu olarak hizmet edebilir. İşbaşına getirilen yeni siyasal iktidar, iktidar olmanın gücünü kullanarak "servetin yeniden dağıtımı"nı da gerçekleştirebilir. Bu, egemen ve sömürücü sınıflar arasında belli çatışkılara yol açıyor olsa da emperyalizmin çıkarları her şeyin üstünde yer alır.

Her durumda emperyalizm, kendine bağımlı ülkelerde tüm çıkarlarını tek bir kesime ya da tek bir siyasal iktidara bağlamaz. Her zaman elinin altında bir "alternatif" bulundurur. Bu "alternatif" "sivil" olabileceği gibi, "askeri" de olabilir. Bunun hangisinin gündeme geleceğini ise, belli bir evredeki dünya koşulları ve ülke içindeki güçler dengesi belirler.

Bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın "şahsında" temsil edilen AKP iktidarı, bugüne kadar emperyalizmin çıkarlarını azami ölçüde gerçekleştirmeye çalışmış ve bunun için özel çaba göstermiştir. Bu sayede (kimilerinin "konjonktür" dedikleri koşullar) emperyalizmin "alternatifsiz ik-

tidarı" olarak ortaya çıkmıştır. Artık Recep Tayyip Erdoğan'ın "kişisel mülkü" olan AKP iktidarını "alternatifsiz" hale getiren de bizatihi emperyalizm olmuştur. Kimi durumda muhalefet partilerinden adam satın alarak, kimi durumda muhalefet partilerini bölüp parçalayarak, kimi durumda olası "alternatif"lere karşı "operasyonlar" yaparak ya da yapılacağı tehdidiyle ortadan kaldırarak emperyalizmin yaptığı müdahalelerdir.

Ancak halk kitleleri arasında giderek artan bir öfkeye yol açan uygulamalar ve söylemler içten içe gelişen bir huzursuzluğa, toplumsal muhalefete yol açmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın tam herşeyin egemeni olduğunu düşündüğü bir anda ortaya çıkan (üstelik henüz örgütlü olmayan) toplumsal muhalefet tüm dengeleri (ekonomist diliyle "istikrarı") altüst etmiştir. Ergenekon, Balyoz vb. operasyonlarda ortaya çıkan her türlü hukuksuzluğa bile sesini çıkarmayan, seçimden seçime (o da belli ölçülerde) sandığa giderek AKP'den kurtulacağını uman geniş kitlelerin giderek öfkeye dönüşen huzursuzluğunun ("endişe") Gezi Direnişi'yle birlikte görünür hale gelmesi, tüm iç dengeleri bozduğu gibi, AKP'nin tüm hesaplarını da altüst etmiştir.

Toplumsal huzursuzluğu azaltmanın her zaman kullanışlı bir aracı olarak görülen seçimler bile bu durumu değiştirmemiştir. Buna karşı AKP'nin ve sahibinin yanıtı ise, polis sayısını ve şiddetini alabildiğine yoğunlaştırmak ve yaygınlaştırmak olmuştur. Kimilerinin yücelttiği ve Recep Tayyip Erdoğan'ın "ustaca ve akıllıca" yürüttüğü "kutuplaştırma" politikası, giderek resmi ve gayrı resmi zor güçlerinin daha fazla kullanılmasından başka bir şey olmamıştır. Toplum-

sal muhalefet ve halk kitlelerinin huzursuzluğu ve öfkesi ne kadar "marjinalize" edilmeye çalışılırsa çalışılsın, AKP iktidarı *bu kitlelerin gözünde* meşruiyetini yitirmiştir ve sözcüğün tam anlamıyla siyasal olarak tecrit olmuş durumdadır.

Bu ortamda AKP'nin ve onun mülkiyetine sahip Recep Tayyip Erdoğan'ın önüne "yönetememe" sorunu çıkmıştır. Söylediği hiçbir söz ve vaatler artık toplumun önemli bir kesimince ciddiye alınmamaktadır. Recep Tayyip Erdoğan'ın "yönetememe krizi" karşısında siyasal zoru ne kadar yoğunlaştırırsa yoğunlaştırsın, "barış süreci" gibi hangi siyasal söylemin arkasına gizlenirse gizlensin, toplumsal huzursuzluğu ve öfkeyi ortadan kaldırabilmesi olanaksızdır.

Bu durumda Recep Tayyip Erdoğan'ın ve onun mülkü olan AKP'nin iktidarda bir süre daha kalabilmesinin tek yolu, resmi zor güçlerini daha fazla kullanmak ve gayrı resmi güçleri "sahaya" sürmekten geçmektedir. Bugün için Recep Tayyip Erdoğan'ın yapacağı şey, toplumsal muhalefet üzerinde ülke çapında terör estirmektir. Artan ve yaygınlaşan zor, kaçınılmaz olarak belli ölçülerde kitlelerin bir bölümünün pasifize olmasına yol açacak olsa da zora karşı direniş daha fazla keskinleşmektedir. Henüz örgütsüz olan, ama legalize olmuş sol örgütlerin kendiliğindenliğini bile önemseyen ve destekleyen bir toplumsal muhalefet söz konusudur.

Bu toplumsal muhalefet, giderek "demokratik batı ülkeleri ve kamuoyu"nun sempati ve desteğini kazanmıştır.

Bugün için AKP'nin ve Recep Tayyip Erdoğan'ın geleceği, örgütlü bir toplumsal direniş hareketine bağlı olduğu kadar, bugüne kadar can-

la başla hizmet ettiği emperyalizme de bağlıdır.

Toplumsal muhalefet örgütlü hale gelmediği ve "barışçıl gösteriler" düzeyini aşamadığı sürece bir sonuca ulaşması neredeyse olanaksızdır. Bu durumda Recep Tayyip Erdoğan'ın "kaderi", tümüyle emperyalizme kalmış görünmektedir. Bu durum toplumsal muhalefet hareketi içinde de oldukça önemsenen bir "seçenek" olarak kabul edilebilmektedir. Bunun en tipik ifadesi, "ekonomik krizle gelen ekonomik krizle gider" söylemidir.

Daha düne kadar "merak etmeyin ordu var" söylemleriyle pasifize edilmiş toplumsal muhalefet, bugün, emperyalizmin Recep Tayyip Erdoğan'ı "defterden silmesi"ne umut bağlayabilmektedir. Bu da toplumsal muhalefet saflarında anti-emperyalist bilincin ne denli zayıf olduğunun bir göstergesidir.

Şüphesiz emperyalizm herşeye kadir değildir. Tüm toplumsal dinamiklere yön veren, onları istediği gibi yönlendiren ve bu amaçla her türlü tertibi düzenleyebilen bir güç sözkonusu değildir. Mao Zedung'un (ne yazık ki, Sovyetler Birliği'nin dağıtılmasıyla birlikte "alay" konusu haline getirilen) ünlü deyişiyle, emperyalizm kâğıttan bir kaplandır. Kadir-i mutlak değildir. Kendi çıkarları önemli bir tehdit altına girmediği sürece, varolan ve kendi çıkarları için herşeyi yapan bir siyasal iktidardan vazgeçmesi beklenemez. Bizim gibi ülkelerde toplumsal muhalefetin kolayca "radikalleşebilmesi" karşısında varolan iktidarı belli bir süre koruyup kollaması çok daha büyük bir olasılıktır.

Ne denli "barışçıl" olursa olsun, ne kadar örgütsüz olursa olsun, toplumsal muhalefet, sis-

temin olağan işleyişinin mevcut siyasal iktidarla sürdürülemeyeceğini gösterdiği ölçüde emperyalizmin belli bir müdahalede bulunma olasılığı elbette vardır. Ama bu müdahalenin, sadece makyajdan ve gözboyamadan ibaret kalacağı da kesindir. Bir süre için toplumsal muhalefet pasifize edilebilse de sistemden kaynaklanan çelişkiler ve sorunlar çözülmeyeceği için, gelecekte çok daha güçlü bir toplumsal muhalefetin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Üstelik bu toplumsal muhalefet, Türkiye devrimci mücadelesinin tarihinden gelen dinamiklerle ve son yıllardaki direnişlerle daha donanımlı, daha örgütlü ve daha güçlü olarak tarih sahnesinde yerini alacaktır. Ama bu süreçte belirleyici olan, bu tarihsel gerçeklerin bilincine sahip, belli ve belirgin bir bakış açısı, stratejisi ve programı bulunan ve toplumsal muhalefeti örgütlü hale getirmeyi hedefleyen devrimci öncünün tarih sahnesinde yerini alabilmesidir.

Haziran 2014

7 ŞUBAT'TAN 17 ARALIK'A TAYYİPÇİLERİN GÜLENCİLERLE SAVAŞI

Kendisini "solcu", "marksist", "komünist" ya da devrimci olarak tanımlayan herkesin çok iyi bildiği gibi, devlet, bürokrasi ve militarizmiyle bir bütün olarak egemen sınıfların baskı aygıtıdır. Bürokrasi, yani devlet/kamu yönetimi doğrudan devletin yürütme gücünün asli unsurudur. Militarizm ise, ordusuyla, donanmasıyla, emniyet güçleriyle, özel silahlı adamlar aracılığıyla baskının icra edildiği kamu gücüdür. Bu nedenle bürokrasi (devletin sivil memurları) ile militarizm (devletin askeri-silahlı memurları) devlet gücünü oluştururken, aynı zamanda devletin yürütme gücünün temel unsurlarıdır.

Parlamenter cumhuriyetlerde bu devlet aygıtında bir de parlamento yer alır. "Güçler ayrımı doktrini"ne göre, bu parlamento, devletin yasama organı olarak baskının meşrulaştırıldığı kurumlardır. Baskı, yasama organı aracılığıyla "yasal" nitelik kazanır.

Devlet aygıtının üçüncü gücü ise, yasama organı tarafından meşrulaştırılmış ve belirlenmiş baskının somut ve maddi olaylar düzeyinde uygulanmasını sağlayan yargı gücüdür.

"Güçler ayrımı doktrini"ne göre, üç organ, yani yürütme, yasama ve yargı erkleri, bir arada ve yan yana faaliyet gösteren devlet gücünün bizatihi kendisidir. Devlet gücü, bu üç erk arasında belli kurallar ve ilişkiler içinde dağıtılmıştır.

Monarşilerde ya da krallıklarda (ki buna "tek adam iktidarları" olarak diktatörlükler de eklenmelidir), yürütme, yasama ve yargı gücü doğrudan monarka ya da krala aittir. Kral, "tanrıdan" ("büyük yasa koyucu") aldığı bir güçle ülkeyi yönetir. Bu yönetiminde, yani yürütme gücünü doğrudan kullanırken, aynı zamanda yasa koyucu ve baş yargıçtır.

Parlamenter cumhuriyette, yürütme gücü hükümet tarafından kullanılırken, yargı gücü doğrudan "bağımsız mahkemeler" adı verilen "yargıçlar bürokrasisi" tarafından yerine getirilir. Yüzyılların sınıf mücadeleleri sonucunda, yürütme ile yasama, yasama ile yargı ve yargı ile yürütme arasındaki ilişkiler "güçler ayrımı doktrini"nde ifadesini bulan bir "denge" oluşturmuştur. Bu "denge", somut tarihsel koşullara, özellikle sınıf çelişkilerinin ve mücadelesinin gelişimine ve boyutuna göre değişir. Her durumda "icra", yani yürütme ya da hükümet, devlet aygıtının en etkin ve belirleyici unsurudur.

Atanmış ya da seçilmiş hükümetler, mutlak olarak yürütme gücünü kullanırken, bunu doğrudan sivil ve askeri bürokrasi aracılığıyla gerçekleştirirler. Bu nedenle, yürütme gücünü kullanan her hükümet, "iktidar" olmanın ötesinde "muktedir" olabilmek için sivil ve askeri bürokrasi üzerinde mutlak bir otoriteye sahip olmak yönünde hareket eder. Bunun yolu da doğrudan hükümete bağlı, daha tam ifadeyle, hükümetle özdeşleşmiş ve hükümetin her türlü icraatını kendi icraatı olarak kabul etmiş bir bürokratlar grubuna sahip olmaktan geçer. Her hükümet, kendisine bağlı ("biat" etmiş) kamu

görevlilerini en etkin ve en yetkin konumlara atayarak, kendi icraatını pekiştirir.

Bu ise, en açık ifadesiyle, yürütme gücünü kullanan hükümetin kendisine bağlı bir bürokratlar kadrosuna gereksinme duyması demektir.

Kapitalizmin emperyalizme dönüşmesiyle birlikte, eski dönemlerin "güçler ayrımı"na dayanan burjuva devlet yapısı, giderek yürütmenin yasama ve yargı üzerinde egemenliğinin pekiştirildiği, yürütmenin her türlü denetim mekanizmalarından arındırıldığı ve yürütme gücünü başka hiçbir güçle paylaşmadığı bir yürütme imparatorluğuna dönüşmeye başlamıştır. Bu da giderek yürütme gücünü tümüyle hükümetin elinde bulundurduğu bir oligarşik yapıya dönüştürmüştür. Bu dönüşümün en uç noktası ise, hükümeti oluşturan oligarkların tek bir kişinin egemenliğine "biat" etmeleri ve böylece hükümetin başının (devlet başkanı ya da başbakan) her türlü icraatın tek belirleyicisi haline gelmesidir (tek adam diktatörlüğü).

Parlamenter cumhuriyetlerde, hükümet ya da hükümetin başı, anayasal olarak yasama organı tarafından belirlenmiş yetkileri kullanır ve icraatları aynı yasama organı tarafından denetlenebilir olmakla birlikte, bu yasal süreçler, yürütmenin hızlı karar alma ve icraa etme olanağını da sınırlar. Bu da "globalleşen dünya" koşullarında, tüm parasal ilişkilerin "ışık hızında" yürütüldüğü bir ortamda hantal, icraatı geciktirici, zaman kaybına yol açan vb. bir "bürokratik mekanizma" olarak kabul edilir. Bu yüzden hükümet (yürütme gücü) bu "bürokratik mekanizma"yı bertaraf etme yönünde hareket eder.

Bu hareketinin ilk hedefi, doğrudan yasama organıdır. Yürütme gücü, yasama gücünün elindeki yetkileri az ya da çok hızla kendi üstüne alır. "Kanun hükmünde kararname" vb. araçlarla yürütme (hükümet), çoğu durumda yasama gücünü de kullanmaya başlar. Sonuçta, yasama gücü, kendi yetkilerini kendi iradesiyle yürütme gücüne devrederek ortadan çekilir. Parlamenter cumhuriyette, hükümetin parlamentoda mutlak çoğunluğa sahip olması bu devir işlemlerini kolaylaştırır. Bu andan itibaren, "güçler ayrımı"na dayanan yürütme ile yasama arasındaki güç dağılımı ortadan kalkar, yasama gücüne sahip bir yürütme egemen olur.

Artık "güçler ayrımı"ndan geriye kalan, yasama gücüne sahip yürütme ile yargı gücüdür. "Hukukun üstünlüğü", "yargının bağımsızlığı" vb. ideolojik-hukuksal söylemlerle yürütme gücünün üstünde ve ondan bağımsız bir güç olarak tanımlanmış ve konumlandırılmış yargı gücü, yasama yetkisini üstlenmiş (ya da yasama organını etkisizleştirmiş) yürütme gücüyle uyumlu hareket ettiği sürece, yargı ile yürütme arasında bir çatışkı ortaya çıkmaz. Burada yargının yürütme ile "uyum"u, hükümetin icraatlarına engel oluşturmaması ve hükümetin icraatlarına engel oluşturan unsurları bertaraf etmesi koşuluna bağlıdır. Bunu yaptığı sürece, yargı gücü ile yürütme gücü arasında çatışma değil, uyum söz konusu olur.

Ancak tarih, sınıf mücadelelerinin tarihidir. Dolayısıyla tüm tarihsel süreçler, değişik sınıfların kendi konumlarını güçlendirmeye çalıştıkları ve iktidar olmaya yöneldikleri sınıf çatışmala-

rına sahne olur. Kapitalist toplumda, iki temel sınıf, proletarya ve burjuvazi, ezilenler ile ezenler, sömürülenler ile sömürenler arasındaki sınıf mücadelesi belirleyici nitelikte de olsa, diğer sınıf ve tabakların kendi "öz" çıkarları için yürüttükleri sınıf mücadeleleri de tarih sahnesinde yer alır.

Bizim gibi burjuva demokratik devrimini tamamlamamış, dolayısıyla feodal toplumdan kalma ilişki ve çelişkilerin varlığını belli ölçüde sürdürdüğü toplumlarda, diğer sınıf ve tabakaların hareketi ve karşılıklı çatışkısı siyasal mücadelelerin önemli bir bölümünü oluşturur.

Her şeyden önce böylesi toplumlarda, egemen olan, egemen sınıf, tek ve homojen bir bütün oluşturmaz. Bu toplumlarda egemen sınıftan daha çok, sınıflar ittifakı söz konusudur. İktidar, yani yürütme gücü, bu sınıflar ittifakındaki güçler dengesine göre değişik sınıf ve tabakalar arasında paylaşılır. Egemen sınıflar ittifakında yer alan değişik sınıf ve tabakaların güçlerinde meydana gelen değişim, er ya da geç, yürütme gücü içindeki güç paylaşımının yeniden yapılmasına yol açar. Yeniden güç paylaşımı, kaçınılmaz olarak yeni siyasal çatışmalara ve mücadelelere neden olur. Bu durumda, egemen sınıflar ittifakı içindeki çatışkı, her bir kesimin kendi dışındaki sınıf ve tabakalarla yeni ve geçici ittifaklar oluşturmasının önünü açar.

Burjuva demokratik devriminin tamamlanmadığı, dolayısıyla geri-bıraktırılmış bir ülkede, egemen sınıflar: a) İşbirlikçi-tekelci burjuvazi (sanayi ve ticaret burjuvazisi olarak); b) Büyük toprak sahipleri; c) büyük feodal-tüccar kesimlerinden oluşur. Ülke geri-bıraktırılmış ve dışa ba-

ğımlı bir ülke olduğundan, işbirlikçi-tekelci burjuvazi de tek bir emperyalist ülkeye bağımlı bir burjuvazi değildir. Dolayısıyla değişik emperyalist ülkelerle işbirliği yapan değişik kesimler egemen sınıflar ittifakında yer alırlar. Böylece dış çelişkiler (emperyalistler arası çelişkiler), ülke içindeki egemen sınıflar ittifakında etkin bir unsur olarak yer alır.

Genel olarak egemen sınıf ittifakını oluşturan üç temel kesim, süreç içinde kendi gücünü artırma ve pekiştirme yönünde hareket eder. Her biri, bu iktidar mücadelesinde, kendi güçleri yanında diğer toplumsal sınıf ve tabakalardan müttefikler sağlayarak etkin olmaya çalışırlar. Özellikle "temsili demokrasi" oyunun oynandığı, "sandık"ın kutsandığı, parlamentoda çoğunluğa sahip olmanın başlı başına iktidar olma anlamına geldiği ülkelerde, "diğer" toplumsal sınıf ve tabakaların niceliksel gücü, bu ittifak arayışlarında belirleyici yere sahiptir.

Bizim gibi ülkelerde niceliksel ve niteliksel olarak etkin ve büyük bir güç olan kesimler kent ve kır küçük-burjuvazisi ve aydın kesimdir. Bu nedenle, egemen sınıflar ittifakındaki çatışmalarda ("iktidar mücadelesi" ya da "güç mücadelesi") bu kesimlerin yedeklenmesi yaşamsal öneme sahiptir. Bu süreçte, küçük-burjuva aydınları (son günlerin moda sözcüğü ile "kullanışlı aptallar"), kent ve kır küçük-burjuvazisinin yedeklenmesinde en etkin güç konumundadırlar. Feodal-tüccar kesiminin "has" partisi olarak AKP'nin "kullanışlı aptallar"la, yani neo-liberallerle ittifakı bu amaçla gerçekleşmiştir.

Küçük-burjuva aydınlarının ikinci özelliği,

eğitim görmüş kesim olarak, aynı zamanda devlet bürokrasisinde görev yapabilecek niteliklere sahip olmalarıdır. Bu yönüyle de neo-liberaller ve onların ideolojik yönetimi altındaki eğitim görmüş kesimler, feodal-tüccar kesiminin bürokratik kadrolarını oluşturmuşlardır. Küçükburjuvazinin sağ ve orta kesimlerinin feodal-tüccar kesiminin saflarında yer alması son on yılın en tipik olgusu olmuştur. AKP, bu yolla, "eski" ("ulusalcı", "kemalist" bürokratların oluşturduğu) bürokratik mekanizmayı tasfiye etme sürecinde onların yerlerine geçecek kadroları sağlayabilmiştir.

Bu yönüyle AKP'nin temsil ettiği feodal-tüccar kesiminin küçük-burjuva aydınları yedeklemesi "klasik" bir durumdur. Ancak burada gözden kaçan nokta, AKP "zihniyeti"nin, yani "dinci" kesimlerin aynı süreçte kendi kadrolarını üretmeye başlamış olmasıdır.

Kökleri Kuran kurslarına, imam-hatiplere dayanan "dindar kadrolar" üretimi, özellikle 12 Eylül sonrasında sistem içi ve yasal bir konuma ulaşmıştır. Burada en etkin kurum Fethullah Gülen'in ("cemaat"in) okulları, yurtları ve dershaneleri olurken, imam-hatipler geleneksel olarak şeriatçı kesimlerin kadro kaynağı olmayı sürdürmüştür.

Bu kadrolar, bir dönem "müslüman" burju-vaların kendi işyerleri için gereksinme duyduk-ları eğitilmiş personeli oluşturmuşlardır. AKP'nin iktidar olmasıyla birlikte, bu "dindar kadrolar", giderek devlet bürokrasisi içinde yer almaya baş-lamışlardır. Bugün "cemaat devlete sızdı" vb. propagandalar, gerçekte "cemaat"in ve

imam-hatiplerin ürettiği "dindar kadrolar"ın devlet bürokrasisi içinde yer almalarından başka bir şey değildir.

Bu "dindar kadro" üretiminde, "cemaat" okulları ile imam-hatipler "eşgüdümlü" hareket etmiş olsalar da "cemaat" okulları ile imam-hatipliler arasında önemli bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. İmam-hatip mezunları, çokluk "meslek eğitimi" üzerinden "ara eleman" olarak "dindar kadrolar"ı oluştururken, "cemaat" okullarından mezun olanlar, yüksek öğrenim görmüş "dindar kadrolar" haline gelmişlerdir

İşte imam-hatipliler ile "cemaat" okullarının mezunları arasındaki bu farklılık, "dindar kadrolar"ın devlet içindeki görevlendirilişinde ve konumlarında ayrışma olarak ortaya çıkmıştır.

"Cemaat"in "dindar kadroları", yüksek öğrenim görmüş olduklarından devletin (yürütmenin) kilit noktalarında görev yapmaya başlarlarken, önemli bir bölümü yargı organı içinde yer almışlardır. (Unutulmamalıdır ki, bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın "övünerek" söylediği 160'a yakın sözde üniversitenin neredeyse tamamında "hukuk fakülteleri" ilk bölüm olarak açılmıştır.) AKP sözcülerinin "yargıyı cemaate verdik" sözlerinin gerçekliği budur.

Özcesi, "cemaat"in okullarında üretilen "dindar kadrolar", AKP'nin (dolayısıyla feodal-tüccar kesiminin) devlet iktidarını yönetebilmek için gereksinme duyduğu bürokratik kadroları oluşturmuştur. İmam-hatiplilerin "ara eleman" olmaktan öte bir niteliklerinin olmaması, kaçınılmaz olarak "cemaat"in "dindar kadroları"nın boşluğu doldurmasını sağlamıştır.

Recep Tayyip Erdoğan'ın imam-hatip liselerinin "önünü" açmasının, imam-hatiplilerin üniversiteye giriş koşullarını kolaylaştırmasının temel nedeni, başlangıçta bağımlı oldukları "cemaat" kadrolarından kurtulma çabasının ürünüdür. Bu yönüyle, Tayyipçiler ile Gülenciler arasındaki çatışmanın ya da "savaş"ın bu noktada başladığını söylemek pek yanlış olmayacaktır.

"Cemaat"in "dindar kadroları"nın yargı organlarındaki gücü ve etkisi, aynı zamanda yasama gücünü denetime almış yürütme karşısında nispi ve kısmi bağımsızlığını koruyan yargı gücünü bir iktidar ortaklığının aracı olarak kullanmasına hizmet etmiştir.

Bu iktidar ortaklığı, zorunlu olduğu kadar gerekliliktir de. Recep Tayyip Erdoğan'ın (dolayısıyla AKP) kendi iktidar gücünü pekiştirmek ve yaygınlaştırmak için, "eski rejim"in (Ancient regime) kadrolarını tasfiye etmeye ve onların yerini dolduracak "dindar kadrolara" ihtiyacı vardır. İmam-hatip kökenli "dindar kadrolar"ın niteliksizliği karşısında "cemaat"in yüksek öğrenim görmüş "dindar kadroları" kaçınılmaz olarak başat rol almalarını getirmiştir.

Böylece AKP'nin iktidar yılları içinde yasama ve yürütme gücü tek elde (Recep Tayyip Erdoğan) toplanırken, yargı gücü "cemaat"in kadrolaştığı ve denetime aldığı iktidar organı olmuştur. Bu iki güç, birbiriyle uyumlu ve birbiri yanında ("paralel") iki iktidar gücü olarak "eski rejim"in tasfiyesinde birlikte çalışmışlardır.

Bu "uyum" sürecinde, Recep Tayyip Erdoğan, imam-hatip kökenli yeni "dindar kadrolar" üretimini artırmak ve hızlandırmak yönünde giri-

şimlerde bulunmuşsa da "cemaat"in gücünü ve kadro üretim kapasitesini ortadan kaldırmadan bunu başaramayacağını görmüştür. "Dershaneler olayı", doğrudan "cemaat"in "dindar kadro" üretme gücünü ve kapasitesini ortadan kaldırmaya yönelik en önemli girişim olmuştur.

Devlet aygıtı içinde bu gelişmeler olurken, AKP'nin "kullanışlı aptallar"la, yani neo-liberal kesimlerle olan "ittifakı", "medya"nın denetime alınması ölçüsünde bozulmuş ve yıkılmıştır. Bu ana kadar, küçük-burjuvazinin sağ ve orta kesimlerinin AKP'ye yedeklenmesinde önemli bir rol oynamış olan bu neo-liberaller devreden çıkarılmış ve yerlerine denetime alınmış olan "medya" konulmaya çalışılmıştır. Bu girişim de beklenilen sonucu vermemiş, neo-liberallerin yerine devşirilen "medyatik" unsurların "cemaatçi" unsurlar oldukları bir süre sonra ortaya çıkmıştır.

17 Aralığa gelindiğinde Recep Tayyip Erdo-ğan iktidarının genel görünümü şöyledir:

"Eski rejim"in "ulusalcı/kemalist" olarak ad-landırılan bürokratik kadroları önemli ölçüde tasfiye edilmiş ve kalanları etkisizleştirilmiştir. Tasfiye edilen "eski rejim" kadrolarının yerleri, özellikle üst düzey bürokratlar ile yargı kadroları ağırlıklı olarak "cemaat"in "dindar kadroları" tarafından doldurulmuştur. İmam-hatip kökenli "dindar kadrolar"ın nitelikleri eski "vasat" düzeylerinin üstüne çıkartılamamış, ancak bürokrasi içinde görevlendirilmek zorunda kalınmıştır. Niteliksiz ve çapsız imam-hatip kökenli "dindar kadrolar" her ne kadar Recep Tayyip Erdoğan'a kayıtsız-şartsız "biat" ediyor olsalar da yetersizlikleri yaşamın her alanında ortaya çıkmıştır. Recep

Tayyip Erdoğan, bir yandan kendi kişisel iktidarını pekiştirmek için "cemaatçi" "dindar kadroları" tasfiye etmeye yönelirken, diğer yandan imam-hatip kökenlilerin niteliksiz ve çapsızlıklarının getirmiş olduğu handikapla yüz yüze gelmiştir.

Bu çıkmaz karşısında Recep Tayyip Erdoğan'ın "asabiyet katsayısı" artmış, "cemaat"e yönelik "saldırgan" tutumu şiddetlenmiş ve "cemaatçi"lerin tasfiyesine hız verilmiştir. Ancak "cemaat" tarafından doldurulmuş bürokratik kadroların tasfiyesinde ne kadar "muktedir" olursa olsun, onların yerini dolduracak kadrolar konusunda o kadar "kifayetsiz muhteris"tir.

İşte bu noktada Recep Tayyip Erdoğan ve kişisel "mehteran takımı"nın bulduğu formül, "eski rejim"in tasfiye edilmiş kadrolarının bir bölümünü yeniden göreve getirmek olmuştur. Recep Tayyip Erdoğan'ın ve "kurmayları"nın son günlerdeki "orduya komplo kuruldu" söylemleri, "yeniden yargılamanın önünün açılması" girişimleri, tümüyle tasfiye edilmiş "eski rejim" kadrolarıyla yeni bir "consnsus" yaratma çabala-rının ürünüdür.

Bu da Recep Tayyip Erdoğan'ın 4+4+4 formülüyle tüm okulları imam-hatiplere dönüştürerek "dindar gençlik" yaratma planlarının, en azından kısa vadede bir işe yaramadığının açık itirafıdır.

Recep Tayyip Erdoğan'ın dilinden düşürmediği "2023 vizyonu", imam-hatipler üzerinden kendisine mutlak olarak "biat" etmiş yeni "dindar kadrolar" yaratma projesinden başka bir şey değildir. Ama 2023'e on kala, yani varsayılan amaca

ulaşmadan "cemaat"e bağlı kadroların tasfiyesine girişmek zorunda kalmıştır. Bu da ister istemez "eski rejim"le yeni bir "consensus" arayışına girmeyi kaçınılmaz hale getirmiştir.

"Eski rejim"in kadroları denilenler ise, en bi-linen haliyle küçük-burjuvazinin radikal ve sol kesimidir. Bunların en temel özelliği, anti-emperyalistlik ve "laiklik"tir. "Cemaat"in uluslararası bağlantıları ve destekleri gözönüne alındığında bu küçük-burjuva kesimlerin "anti-emperyalist"-likleri "kullanışlı" görüldüğü gibi, "laik" oluşları da "cemaat"in üzerine yüklenilecek "şeriatçılık" karşısında etkili bir araç olarak görülmektedir. Amaç, "2023 vizyonu"na ulaşana kadar küçük-burjuvazinin radikal ve sol kesimlerini kendisine yedeklemek ve bunlar aracılığıyla "cemaat"in devlet içindeki gücünü kırmaktır.

Yine de Recep Tayyip Erdoğan ve onun kişisel "mehteran takımı"nın tek kadro devşirebileceği kesim küçük-burjuvazinin radikal ve sol kesimleri değildir. Aynı zamanda küçük-burjuvazinin sağ kanadının içinde yer alan ve belli ölçülerde feodal-tüccar kesimlerinden uzak duran "milliyetçi kadrolar" vardır. Bu "milliyetçi kadrolar"ın bir bölümü (BBP'liler ağırlıkta olmak üzere) 2010 Anayasa Referandumu sürecinde AKP'ye devşirilmişse de çoğunluğu, iktidar alternatifi olduğunu düşündükleri MHP'ye daha yakın konumdadırlar. Bu yeni kadro devşirme kaynağının, aynı zamanda küçük-burjuvazinin radikal ve sol kesimini dengeleyeceği varsayılmaktadır.

Böylece Recep Tayyip Erdoğan, "cemaat"e bağlı "dindar kadroları" tasfiye ederken, onların yerlerine "eski rejim"in "solcu" ve "milliyetçi"

kadrolarını atamanın kendisine bir üstünlük sağlayacağını hesaplamaktadır.

Ama bu hesaplar karşısında "Gülenciler" ("cemaat") boş durmamaktadırlar. Onlar da tıpkı Recep Tayyip Erdoğan gibi yeni ittifaklar ve müttefikler peşine düşmüşledir. Recep Tayyip Erdoğan gibi onların da ittifak kurabileceği kesimler bir ve aynıdır, yani küçük-burjuvazinin sağ kanadının "milliyetçi" unsurları ile sol kanadının "solcu" unsurlarıdır. "Cemaat", Recep Tayyip Erdoğan'dan farklı olarak, bu kesimlerden "kadro" temin etmekten daha çok, bu kesimlerin siyasal temsilcileri ile belli bir "consensus" arayışına yönelmiştir. Yani "cemaat"in müttefik arayışı, bireysel değil, kurumsaldır.

17 Aralık'ta "cemaat"in gerçekleştirdiği "yolsuzluk operasyonu", Recep Tayyip Erdoğan'ın kendilerine yönelik tasfiye hareketine verilmiş bir yanıttır. 17 Aralıktan günümüze kadar gelişen olaylar dizisinde, yolsuzluk operasyonları, bürokratik tasfiyeler ve yeni müttefik arayışları ön plana geçmiştir.

Bugün Tayyipçiler ile Gülenciler arasındaki "savaş"ı kimin kazanacağı tam olarak bilinememektedir. "Medya"daki genel eğilim, iktidar gücünü ve olanaklarını elinde bulunduran Recep Tayyip Erdoğan'ın bu "savaş"tan "muzaffer" çıkacağı yönündedir. İş dünyasından "medya"ya kadar pek çok kişi bu eğilime uygun olarak kendisini konumlandırmaktadır. Bu da "savaş"ta "güç dengesi"nin Recep Tayyip Erdoğan'dan yana ağır basmasını getirmektedir.

Gerçekte ise, sonucu bilinemese de bu "savaş"ın ilk büyük "muharebesi" 30 Mart yerel

seçimlerinde verilecektir. AKP'nin, doğal olarak Recep Tayyip Erdoğan'ın yerel seçimlerde alacağı olumsuz bir sonuç, tüm ilişkileri ve dengeleri değiştirecektir. Bu, hemen herkesin üzerinde anlaştığı tek ortak noktadır. Recep Tayyip Erdoğan'ın, "%50 çoğunluk" söylemi yerine "birinci parti" söylemini öne çıkarmasının gerçekliği de burada yatmaktadır. Ama seçim sonuçları ne olursa olsun, asıl sorunun, yasama gücünü denetime almış olan yürütmenin "muktedirliğini" sürdürebilmesi için yeterli kadrolara sahip olup olmayacağındadır. Bu nedenle de seçim sonuçları bu sorunu ortadan kaldıracak özelliklere sahip değildir.

Şubat 2014

"YEŞİL SERMAYE"NİN TEKELLEŞMESİ VE OLİGARŞİ

Öncelikle "Yeşil Sermaye"nin ne olduğunu anımsatalım.

Bilindiği gibi "Yeşil Sermaye", "dini bütün", "islamcı", moda sözcüklerle "ameli helal" olan kişilerin sahip olduğu sermayeyi tanımlamak için "medya"nın kullandığı bir sözdür. Gerçekte ise, *tefeci-tüccar* sermayesinin sanayi ve ticaret sermayesi haline dönüşmüş halidir. Diğer bir tanımla, feodal tefeci-tüccarların kapitalizm koşullarına uyumlanmasıyla ortaya çıkmış olan sermayedir. Kimi zaman "Anadolu Kaplanları" türünden yakıştırmalarla tanımlanan bu sermaye kesimi, Anadolu'daki "kapalı üretim birimleri"nde (feodal ve yarı-feodal) toprak ağalarıyla birlikte egemen olan tefeci-tüccar kesiminin *yukarıdan aşağıya* gelişen kapitalizmle uyumlanmasının ürünüdür.

Kapitalizmin "klasik" (iç dinamikle) gelişimi içinde tefeci-tüccar sermayesinin bir bölümü, önce ticaret sermayesine ve daha sonra sanayi sermayesine dönüşerek kapitalizme eklemlenir. Eklemlenemeyen kesimler feodalizmin tasfiyesi sürecinde yok olup giderler.

Ancak, bu kapitalizme eklemlenen kesimler, kapitalizmin kendi iç dinamiğiyle değil de dış dinamikle, yani emperyalizm tarafından yukarıdan aşağıya geliştirildiği ülkelerde emperyalizmle ittifak kurarak varlıklarını *üstyapısal* olarak

sürdürmeye çalışmışlardır (1950-1960 Menderes dönemi). Bu dönemde emperyalizm, her ne kadar tefeci-tüccar kesimiyle ittifak içinde olmuşsa da baştan kendisine bağımlı işbirlikçi-tekelci burjuvazinin egemen olmasını sağlamıştır.

Böylece yukarıdan aşağıya geliştirilen kapitalizme eklemlenmeye çalışan tefeci-tüccar sermayesi, işbirlikçi-tekelci burjuvazi karşısında giderek güçten düşmüş ve çoğu durumda *emperyalizm-yerli işbirlikçi sınıflar ittifakından büyük ölçüde dışlanmışlardır.*

12 Mart 1971 "Muhtırası"yla birlikte kurulan I. Erim Hükümeti, *küçük-burjuva aydınlarını* "ilerici, reformist, Atatürkçü" görünümü altında kendisine yedekleyerek bu feodal sınıf ve zümreleri tasfiye etmeye girişmiştir. Ancak gelişen silahlı devrimci mücadeleyle Erim Hükümeti'nin yüzünün açığa çıkması, yani emperyalizm ile işbirlikçi-tekelci burjuvazinin saf iktidarı olduğunun görülmesi üzerine küçük-burjuva aydınlarının desteğini kaybetmiş ve tasfiye etmeye çalıştığı tefeci-tüccar kesimiyle yeniden bir *consensus* (uzlaşma ya da asgari müşterek) oluşturmak zorunda kalmıştır. II. Erim Hükümeti bu ittifakın iktidarı olarak kurulmuştur (Aralık 1972).

Geniş anlamda feodal sermaye (ağırlıklı olarak tefeci-tüccar sermayesi), yukardan aşağıya geliştirilen kapitalizm koşullarında orta ve küçük sermaye kesimleri içinde yer alır. Diğer ifadeyle, Anadolu esnaf-zanaatkar sermayesi ile tefeci-tüccar sermayesi, bir bütün olarak orta ve küçük sermayeyi oluşturur.

Bu orta sermaye kesimlerinin bir bölümünün tekelleşmesini, tekelci burjuva olmalarını önleyen iki temel faktörden birisi *siyasal müda-*

haleler (siyasal iktidar ya da devlet), ikincisi sermaye yetersizliğidir. Hem devlet iktidarı hem de bankalar, yani kredi kuruluşları, işbirlikçi-tekelci burjuvazi ile emperyalizmin denetimi altında olduğundan bu kesimlerin ek sermaye talebi ya karşılanmamış ya da yüksek faizle karşılanmıştır. Dolayısıyla bu tekelleşememiş sermaye kesimleri, hem mevcut "statüko"ya hem de faize karşıdırlar ("Çatışma-uyum" diyalektiğinde "çatışma"nın öne çıkışı).

İşte bu kesimlerin siyasal ve ekonomik istemleriyle "şeriatçılık"ın ya da "siyasal islam"ın ortaklığı bu temelden kaynaklanır. Devletin *islamileştirilmesi*, bu sermaye kesimlerinin tekelleşebilmesi için gerekli ek sermayeyi kolay ve ucuz yoldan bulmasını sağlayacağı gibi, "kamu ihaleleri" yoluyla da büyümesini sağlayacaktır.

Amerikan emperyalizminin 1980'lerde Sovyetler Birliği'ne karşı geliştirdiği "Yeşil Kuşak" projesiyle bu sermaye kesimlerine Suudi Arabistan ve Katar aracılığıyla sermaye transferi yapılarak ek sermaye talebi belli ölçülerde karşılanmıştır. Ancak ek sermaye talebi karşılanmış olsa da mevcut oligarşik yapı içinde yer alacak güce ve büyüklüğe ulaşamamışlardır.

1991'de Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığı koşullarında, Koç ve Sabancı holdingin başını çektiği oligarşi ile tefeci-tüccar sermayesi arasında yeni bir *consensus*a gidilmiştir. Bu "uzlaşma"nın ürünü olarak da Recep Tayyip Erdoğan İstanbul belediye başkanlığı koltuğuna oturtulmuştur.

Her ne kadar işbirlikçi-tekelci sanayi burjuvazisinin ağırlıkta olduğu oligarşi ile tefeci-tüccar sermayesi ("Yeşil Sermaye" ya da orta sermaye) arasında yeni bir *consensus* oluşmuşsa da tefeci-

tüccar sermayesinin en büyüklerinin tekelleşmesi "28 Şubat süreci"yle engellenmiştir.

"28 Şubat süreci", tıpkı I. Erim Hükümeti döneminde olduğu gibi, oligarşinin, gelişen ve güçlenen tefeci/tüccar orta sermaye kesimlerinin tekelleşmesini önlemek amacıyla, "laiklik" temelinde küçük-burjuva aydınlarını kendine yedeklemesiyle gerçekleştirilen "post-modern" bir darbedir.

"28 Şubat süreci"nde "Yeşil Sermaye"nin bir bölümü (Kombassan vb.) Etkisizleştirilmişse de, küçük ve orta sermaye kesimlerine fazlaca dokunulmamıştır. Amerikan emperyalizmi, yeni pazar gereksinmesi ve "yeni" Ortadoğu "projesi"yle "islami sermaye" kesimleriyle yeniden ittifaka girmiştir. Bu ittifak sonucunda AKP Türkiye'de iktidara getirilmiştir.

AKP iktidarı, Amerikan emperyalizminin "islam ülkeleri"ndeki büyük ve irileşmiş tefeci-tüccar sermayesiyle ittifakının bir ürünü olmuşsa da, bu ittifak oligarşinin yapısına hemen yansımamıştır.

Ortadoğu'da emperyalizmin pazarlarını belli ölçüde daraltan Baas iktidarlarının tasfiye sürecine girilmesiyle birlikte "islami sermaye"nin en irileri (istemeye istemeye de olsa) oligarşinin içine alınmıştır.

İşte son yıllardaki "özelleştirme" ihalelerinde ortaya çıkan "konsorsiyumlar" bu yeni oligarşik yapının bir sonucudur.

Bugün Türkiye'de "islami sermaye"nin en büyük ve en iri kesimi olarak kabul edilen Ülker Holding (ya da bugünkü adıyla "Yıldız Holding"), tartışmasız biçimde tekelleşmiş ve oligarşi içinde yer almıştır.

17 Aralık 2012'de yapılan 5,720 milyar dolarlık otoyolların ve köprülerin "özelleştirme ihalesi"ni Koç Holding, UEM Group Berhad ve Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı "konsorsiyumu"nun ("ortak girişim grubu") "kazanması" Ülkerlerin oligarşiye kabul töreni olmuştur.

Bu ihalenin diğer bir özelliği ise, UEM Group Berhad'ın Malezya *devlet tekeli* olan *Khazanah Nasional Berhad*'ın yan kolu olmasıdır. Bir ülkenin tekel durumundaki bir kamu kuruluşunun bir başka ülkenin kamu kuruluşunun "özelleştirme ihalesi"ne katılıyor olması da bir başka "ilginç" olaydır.

Khazanah Nasional Berhad'ın bir diğer yan kuruluşu olan *Integrated Healthcare* şirketi, 24 Aralık 2011 tarihinde "islami sermaye"nin en gözde kuruluşlarından birisi olan Acıbadem hastanelerinin %75 hissesini 1,26 milyar dolara satın almıştır.

Böylece "Türkiye Malezyalaşıyor mu?" tartışmaları unutulup giderken, Malezya'nın devlet tekeli "islami sermaye"nin "dış finansetörü" olarak ortaya çıkmıştır. (Burada küçük bir parantez açarak, Abdullah Gül'ün "girişimçi ruh"lu (ya da "Kalvinist") oğlu Mehmet Emre Gül'ün "bardakta mısır" işinin Malezyalı Daily Fresh Foods'a ait olduğunu anımsatalım.)

Ancak "islami sermaye"nin en irilerinin oligarşiye "kabulü" bununla sınırlı değildir. Son yapılan "okul sütü ihalesi" de yeni oligarşik yapıya uygun olmuştur.

Türkiye genelini dört kısma ayıran okul sütü ihalesi, birinci kısım Dimes-Pınar Süt Ortak Girişimi'ne (27 milyon TL), ikinci kısım Aynes Gıda'ya (39 milyon TL), üçüncü kısım Ak Gıda'ya (52

milyon TL) ve dördüncü kısım Aynes Gıda'ya (14 milyon TL) verilmiştir.

Bu "kardeş payı"nda, Pınar Süt, oligarşinin "temel direklerinden" birisi olan Durmuş-Yaşar Holding'e (DYO) aittir. Ak Gıda ise, Ülker'in, yani yeni adıyla Yıldız Holding'in yan kuruluşudur. Her ne kadar Yıldız (Ülker) Holding süt ihalesinde "arslan payı"nı almışsa da bu da AKP (yani Ak Parti) iktidarı sayesindedir. Ne de olsa "bal tutan parmağını yalar".

Dün, 2000'lerin başlarında ve AKP'nin ilk yıllarında, 12 Eylül 2005'te yapılan "tarihin ikinci büyük özelleştirme ihalesi" olan Tüpraş'ı 4,1 milyar dolara (ve "yandaş" Çalık Grubu'na karşı) Koç Holding alırken "müttefiki" Shell olmuştur. Aynı biçimde ve aynı dönemde "tarihin üçüncü büyük özelleştirme ihalesi" olan Ereğli Demir-Çelik'i 2,7 milyar dolara "milli güçler" olarak OYAK almıştır. Bugün ise, Ülkerler ile Koç işbirliği içinde en büyük devlet ihalesini almaktadır. Son yıllarda Koç Holding "onursal başkanı" Rahmi Koç ile Recep Tayyip Erdoğan arasındaki "sıcak muhabbet" ve "ilk yerli otomobil"den "ilk milli tank"a kadar pekçok "girişim"e Koç Holding'in "imza" atması yeni oligarşik yapının "patronu"-nun yine Koç'lar olduğunu tanıtlamıştır.

Açıktır ki, bu yeni işbirliği, her ne kadar "Batı sermayesi"nin yerine Malezya devlet sermayesi, Dubai, Katar vb. "islam ülkeleri" sermayesi almış görünse de, oligarşinin yeni yapısını yansıtmaktadır. Daha açık ifadeyle, dün olduğu gibi bugün de oligarşinin "kaptanı" olan Koç Holding, küçük-burjuva aydın kesimin "algı"ladığı gibi, "ilerici, reformist ve laik" bir sermaye gurubu değildir. Koç Holding, dün olduğu gibi bugün de emper-

yalizmin işbirlikçi-tekelci burjuvazisinin en büyüğü ve çıkarlarının temsilcisidir. Şu asla unutulmamalıdır: Paranın dini ve imanı yoktur.

Şubat 2013

POLİTİK-ASKERİ MÜCADELE NEDİR VE NEDEN KAÇINILMAZDIR?

Toplumsal mücadeleler tarihi, haksızlığa, zorbalığa, gericiliğe ve yoksulluğa karşı başkaldırıların ve isyanların tarihidir. Bu nedenle ***Komünist Manifesto***, "**tarih, sınıf mücadelelerinin tarihidir**" diye başlar.

Tarihte ezilenlerin, sömürülenlerin ve baskı altında olanların başkaldırıları ve isyanları, hemen her zaman zor kullananlara karşı kendiliğinden ve zor araçlarıyla yapılan direniş olarak ortaya çıkmıştır. Silahlı isyan, silahlı başkaldırı, silahlı ayaklanma ya da silahlı direniş, egemen sınıfların zoruna ve şiddetine karşı gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, ezilenlerin, sömürülenlerin, baskı altında olanların isyanı, "üsttekiler"in zorunu zor araçlarıyla bertaraf etmeye yöneliktir. Bu yönüyle silahlı hareketlerdir ve karşılıklı silah kullanımını içerdiği için de bir savaş özelliği taşır.

Ama tarihte *savaş* denildiğinde, ilk akla gelen ülkeler, devletler ve uluslar arasındaki silahlı çatışmalardır. Bu nedenle de savaş tarihi, her zaman ülkeler ya da devletler arasındaki savaşın tarihi olarak karşımıza çıkar. "Savaş" sözcüğü, hemen her durumda bu anlamda kullanılır.

Bugüne kadarki en büyük savaş kuramcısı olarak bilinen Clausewitz savaşı şöyle tanımlar:

> "**Savaş, hasmı irademizi yerine getirmeye zorlayan *bir şiddet hareketidir***.

> Şiddet, şiddeti göğüslemek için, bilim ve sanatların buluşları ile silahlanır. … Şiddet, yani fizik kuvvet (çünkü Devlet ve Kanun kavramlarının dışında manevi kuvvet diye bir şey yoktur), böylece savaşın ***aracı*** olmaktadır; ***ereği*** ise düşmana irademizi ***zorla*** kabul ettirmektir. Bu ereği tam bir güven içinde gerçekleştirebilmek için, ***düşmanı silahtan arındırmak*** gerekir ve işte bu ***silahsızlandırma***, tanımlama gereği, savaş operasyonlarının gerçek anlamda ilk amacıdır. Bu amaç son ereğin yerini almakta, onu bir bakıma, savaşın kendisine ait bir şey değilmişçesine, bir kenara itmektedir."[1] (abç)

Savaş, yani ülkeler ve devletler arasındaki şiddet hareketi, baltadan gürze, kalkandan zırha, mızraktan kılıca, tüfekten topa, tanktan uçağa kadar pekçok savaş aracının kullanıldığı bir zor eylemidir. İnsanlık tarihi kadar eskiye dayanan savaşlar, zaman içinde gelişen ve yetkinleşen zor araçlarıyla daha karmaşık ve bütünsel bir şiddet hareketi haline gelmiştir.

Tarihin ilk dönemlerinden itibaren savaş, birden ve keyfi olarak ortaya çıkan bir şiddet hareketinden çok, siyasal amaçları olan ve önceden planlanan bir şiddet hareketi olmuştur. Bu nedenle de savaş, "politikanın başka (şiddet) araçlarıyla devamı" olarak tanımlanır.

20. yüzyıla kadar hemen hemen tüm savaşlar "meydan muharebesi" tarzında gerçekleşmiştir. Belli bir "meydan"da (genellikle ova gibi geniş düzlüklerde) karşı karşıya gelen düşman silahlı güçler birbirleriyle kıyasıya çatışmaya girer. Savaşın kaderi ve sonucu bu "meydan"da yapılan

muharebe tarafından belirlenir.

Ateşli silahların (top, tüfek vb.) icadıyla birlikte gerçekleşen "modern savaşlar", eski dönemde olduğu gibi "meydan"da karşılıklı güçlerin konumlanmasıyla, mevzilenmesiyle başlar. Bu nedenle, her bir taraf, kendisine üstünlük sağlayacak mevkilerde mevzilenmeye çalışır. En "stratejik yere" toplar yerleştirilir. Süvariler en uygun zamanda saldırmak için konuşlandırılır. Topların önünde "piyadeler" yer alır.

Savaş, top atışlarıyla başlar. Top atışlarının amacı, olabildiğince uzak mesafeden düşmanın mevzilerini tahrip etmek, mevzilerde gedikler açmak ve olabildiğince çok zayiat vermesini sağlamaktır. Doğal olarak, böylesi bir savaşta topların "menzili" belirleyici bir yere sahiptir. Açıktır ki, daha uzun menzilli toplara sahip olan taraf açık bir üstünlüğe sahiptir. Bu da daha gelişmiş topların üretimiyle, yani demir-çelik sanayisinin gelişmesiyle olanaklı olmuştur.

Belli bir mesafede ve sürede yapılan top atışlarını piyadelerin hareketi izler. Piyadeler "gögüs göğüse" savaşırlar. Her iki tarafın piyadeleri iç içe geçtiğinden, toplar işlevsiz kalır. Böylece sahneye sürülebilecek üçüncü güç olarak süvariler ortaya çıkar. At üstünde daha iyi silah kullanan, daha iyi kılıç sallayan taraf, düşman piyadesi üzerinde üstünlük sağlar.

Sonuçta daha gelişkin toplara, daha iyi eğitilmiş süvarilere ve daha savaşkan piyadelere sahip olan taraf muharebeyi kazanır.

Bu "meydan muharebesi", 20. yüzyılın ortalarına kadar savaşın kaderini belirleyen savaş tarzı olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlının "dillere destan" Mohaç zaferi de Napolyon'un Austerlitz Mu-

harebesi de, yenilgiye uğradığı Waterloo Muharebesi de, 26 Ağustos 1922'deki "Başkomutanlık Meydan Muharebesi" de bu savaş tarzının yürütüldüğü muharebelerdir.

Ancak "modern savaş"ın belirleyici unsuru, silahlı güçlerin konumlandığı mevzilerdir. Derin hendekler, çukurlar, kum torbaları vb. Araçlarla tahkim edilmiş mevziler "modern savaş"ın vazgeçilmez unsurları olmuşlardır. Bu nedenle de "modern savaş"la birlikte "*mevzi savaşı*" kavramı ortaya çıkmıştır. Mevzi savaşının doruk noktası ve en kanlı sahnesi I. Yeniden Paylaşım Savaşı'nda Verdun'daki Fransa-Almanya cephesinde gerçekleşmiştir. **Milyonlarca asker, birkaç metrelik ilerleme için** yaşamlarını yitirmişlerdir.

Verdun Savaşı, mevzi savaşının doruğu olduğu kadar sonu da olmuştur.

II. Yeniden Paylaşım Savaşı'ya birlikte Nazilerin "yıldırım savaşı" adını verdikleri *hareketli savaş* tarzı ortaya çıkmıştır.

Hareketli savaş, diğer tanımlamayla "*manevra savaşı*", meydan muharebesinden ve klasik mevzi savaşından farklı olarak, geniş bir bölgede askeri birliklerin kendileri için en uygun konumda savaşa girmelerini sağlayan esnek bir savaş tarzıdır. En temel özelliği, askeri birliklerin belli bir mevziye bağlı olarak savaşmaktan kaçınmalarıdır. Bu nedenle, hareketli savaş, düşmanın savunma mevzilerine karşı değişik manevralar yaparak *saldırmayı* esas alır.

Bu iki savaş tarzı, yani mevzi savaş ve hareketli savaş, askeri dilden politik dile aktarılarak "*yıpratma savaşı*" ve "*cephesel saldırı savaşı*" olarak iki farklı *politik stratejinin* belirleyicisi olmuşlardır. Öyle ki, I. Yeniden Paylaşım Savaşı öncesinde

Karl Kautsky ile Rosa Luxemburg arasındaki devrim stratejisi tartışmalarının odak noktasını oluşturmuştur. (Bu iki savaş tarzının en ünlü teorisyeni Hans Delbrück. Özellikle "*Savaş Tarihi*" kitabında bu iki savaş tarzını ayrıntılı olarak inceler.)

Genellikle ülkelerin genelkurmaylarının "*nizami savaş*" (düzenli savaş) olarak tanımladıkları bu iki savaş tarzı, ülkeler ve devletler arasındaki savaşlara ilişkin olduğundan, her durumda düzenli orduların savaş tarzı olarak kabul edilmiştir. ABD askeri kurmaylarının tanımlamasıyla "*simetrik savaş*" tarzlarıdır.

"ASİMETRİK SAVAŞ" YA DA GERİLLA SAVAŞI

Sözkonusu olan ülkeler ve devletler olmayıp da ezilenler, sömürülenler, baskı altında olan halklar sözkonusu olduğunda, savaş, yani şiddet hareketi tüm tarihsel anlamını bir yana iter. Ezilen halklar, sömürülen sınıflar ve baskı altındaki uluslar, kendilerini koruyacak ya da düşmanını yenilgiye uğratacak düzenli askeri güçlere sahip değillerdir. Onlar, yaşayan, çalışan, üreten, ama sömürülen, ezilen, baskı altında tutulan "sivil" kitlelerdir. Onların üzerindeki baskı, egemenlerin silahlı güç tekeline dayanan düzenli ordularıyla sağlanır. Dolayısıyla baskıya, sömürüye karşı durabilmek, bu baskı ve sömürü düzenini ortadan kaldırabilmek için, herşeyden önce silahlanmaları (egemenlerin silah tekelini kırmanın başka yolu yoktur) ve düşmanın düzenli ordularını yenilgiye uğratmaları gerekir.

Başta da belirttiğimiz gibi, ezilenlerin ve sö-

mürülenlerin başkaldırıları, uzun yıllar *kendiliğinden* ortaya çıkan isyanlar şeklinde olmuştur. Diğer bir ifadeyle, baskının en dayanılmaz olduğu bir aşamasında ezilenler ve sömürülenler ayaklanırlar. Onların ayaklanması öfkenin dışavurumudur. Bu "öfke patlaması", ilk andan itibaren karşı tarafın silahlarını ele geçirmeye yönelik kendiliğinden saldırılarla gerçekleşir. Askeri eğitime sahip olmayan isyancılar, ele geçirdikleri silahlarla saldırılarını sürdürürler. Silahlarının ve sayılarının az olduğu yerde geri çekilirler ve ülkenin her bir bölgesine dağılırlar.

Bu dağınık güçler, ülkenin her bir bölgesinde düşmanın kendilerini yok etmeye yönelik harekâtlarına ve saldırılarına karşı direnirler. Bu direniş, kimi durumda belli bir yerde "mevzilenmek" biçiminde olabileceği gibi, kimi yerlerde "vur-kaç" türü karşı saldırılar şeklinde yürütülür.

İsyan hareketlerinin kendiliğinden niteliği yüzünden gerek ilk başlangıçtaki saldırılar gerekse daha sonraki parçasal silahlı direnişler belli bir plandan, programdan yoksundur. Askeri terimlerle ifade edersek, bir savaş planlaması ya da savaş stratejisi sözkonusu değildir.

Bu tür isyanlar, genellikle "elebaşıları"nın öldürülmesiyle sona erer. Ancak "elebaşıları" öldürülse bile, kalanların bir bölümü savaşı sürdürmeye yönelir. Bu savaşı sürdürme çabası, her durumda uzun vadeli bir planlamayı gerekli hale getirir. Böylece ezilen ve sömürülenlerin silahlı isyanı *planlı ve programlı* bir silahlı mücadeleye doğru evrilir. Ancak başlangıçtaki güçlerini yitirdiklerinden daha zayıftırlar ve sayısal olarak azdırlar. Dolayısıyla, sayısal olarak az ve zayıf silahlanmaya sahip olduklarından, onların savaş

tarzı da bu koşullara uygun olarak değişikliğe uğrar.

Genellikle "*çete savaşları*" olarak küçültücü sıfatla tanımlanan bu savaş tarzı, 20. yüzyılın ortalarına kadar tüm kendiliğinden isyan ve ayaklanmaların kaçınılmaz bir son evresi olarak ortaya çıkmıştır. Ta ki kendiliğinden isyan ve ayaklanmaların yerine planlı ve programlı mücadeleler, yani devrimci mücadeleler dönemi başlayana kadar bu "çete savaşı", düzenli ordulara karşı halk kitlelerinin düzensiz (*gayri nizami*) savaşı olarak varlığını sürdürmüştür.

İnsanlığın, devrimlerin kendiliğinden olmadığının bilincine ulaşmasıyla birlikte, devrim yapmak için yola çıkanlar, her zaman önceden kime karşı ve nasıl savaşılacağını belirlemeye çalışmışlardır. Böylece *devrim stratejileri* oluşturulmuştur.

Devrim, ezilen ve sömürülenlerin, baskı altında olan halk kitlelerinin, baskıyı bertaraf etmeleri ve sömürü düzenini ortadan kaldırmaları eylemidir. Baskı ve sömürüye karşı çıkanlar varolduğu koşullarda, temel sorun, bu güçlerin, egemen sınıfların güçlerini nasıl yenilgiye uğratacağıdır. Bu nedenle de kendi ve karşı tarafın güçlerinin ne olduğunu saptamakla işe başlanır.

Baskı, mevcut düzenin kendi "yasal" silahlı güçleriyle sağlandığından, baskıyı bertaraf etmek, mevcut düzeni yıkmak, ancak bu "yasal" silahlı güçleri etkisizleştirmekle ve yenilgiye uğratmakla olanaklıdır. Bir maddi güç, ancak bir başka maddi güç tarafından ortadan kaldırılabilir. Dolayısıyla da baskı güçlerinin yenilgiye uğratılabilmesi için, onları yenilgiye uğratabilecek güç ve yeterlilikle silahlı gücün varlığı gerekir. Böylece sorun, *baskı güçlerini yenilgiye uğratabilecek bir*

silahlı gücün yaratılması sorunu haline dönüşür.

Tarihin açıkça ortaya koyduğu gibi, ezilen ve sömürülen halk kitlelerinin kendiliğinden isyanları, her durumda silahlı bir başkaldırı halini alır. Bu nedenle de, egemen sınıflar, ezilenlerin ve sömürülenlerin (kendiliğinden olsa bile) silahlı başkaldırılarını ezebilmek için "yasal" silahlı güçlerini önceden eğitirler ve düzenlerler. Bu eğitim ve düzenleme, amiyane deyimle, "yılanın başının küçükken ezilmesi"ni esas alır. Kendilerine karşı, küçük de olsa, bir silahlı gücün oluşmasına izin vermezler. Büyük bir silahlı güç haline gelebilmek için küçükten büyüğe doğru bir süreç gerekir. Karşı tarafın "küçükken ezme"ye yönelik hazırlığı ve örgütlenmesi karşısında küçük silahlı gücün yapabileceği ilk şey ayakta kalabilmektir. Bunu başarabildiği sürece kendi gücünü geliştirme olanağı ve zamanı kazanır. Gerilla savaşının ilk büyük kuramcısı ve pratikçisi olan Mao Zedung'un tanımıyla, bu evre, kendini koruma ve geliştirme aşamasıdır.

Bir ülke içinde silah tekelini elinde bulunduran "yasal" düzen, kaçınılmaz olarak küçük de olsa bir silahlı gücün varlığını sürdürmesine göz yummaz. Bu nedenle küçük silahlı gücü etkisiz kılabilmek için her türlü yolu ve aracı kullanır. Açıktır ki, küçük de olsa silahlı bir güce karşı en etkin mücadele yolu, bu gücü askeri olarak yok etmektir. Böylece küçük silahlı güce karşı imha (yok etme) harekâtları düzenlenmeye başlanır.

Bu imha harekâtlarının amacı, küçük silahlı gücü bulup yok etmektir. Bu yüzden, küçük silahlı güç, belli bir yerde mevzilenmiş ve düşmanını bekleyen bir güç olarak varlığını koruyamaz. Onun yapabileceği tek şey, düşmanın ken-

disini bulmasını önlemek için *sürekli hareket* etmektir. Askeri literatürün "mevzi savaşı" bu silahlı güç için hiçbir değere sahip değildir.

Küçük silahlı güç, bir yandan varlığını korumak için hareket ederken, diğer yandan düşmanın hareketini sınırlamak ya da engellemek için karşı hareketler düzenlemek durumundadır. Böylece düşman güçlerinin kendisini imha etmeye yönelik harekâtları etkisizleştirilmeye çalışılır.

İşte gerilla savaşı, bir yandan kendi güçlerini korurken, diğer yandan kendini korumak ve geliştirmek amacıyla düşman güçlerinin yıpratılmasına ve zayıflatılmasına yönelik askerî harekâtları içerir.

Askeri kurmayların "*gayri nizami savaş*" adını verdikleri savaş budur.

Ancak bu "gayri nizami savaş", yani gerilla savaşı kavramı, tek başına nitelik belirleyici değildir. Yani gerilla savaşı ile devrimci mücadele özdeş değildir. Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi,"Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe de, düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir". Bir silahlı gücün gerilla savaşı yürütmesi, onun devrimci bir mücadele yürüttüğü anlamına gelmez. Yakın tarihte görüldüğü gibi, Nikaragua'da Sandinistlere karşı Amerikan emperyalizminin örgütlediği "kontralar" da Afganistan'da Taliban güçleri de gerilla savaşını yürütmüşlerdir. Bugün Suriye'de "muhalefet" de Türkiye'nin desteğinde gerilla savaşı yürütmektedir.

"Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kam-

panyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi denir."[2]

Bu saptamanın ışığında diyebiliriz ki, gerilla savaşı, politik amaçları bir yana bırakıldığında sadece *askeri bir savaş tarzıdır*, savaş biçimidir. Bu savaş tarzında da, savaşın, askeri savaşın kuralları geçerlidir. Gerilla savaşının askeri bir savaş tarzı olduğu ihmal edilirse, bu ihmal ağır bedellere yol açar. Çünkü askeri savaşın en temel ilkesi, düşmanın askeri güçlerinin imhasıdır. Bunu hesaba katmayan tarafın, gerilla savaşı da yürütse, yenilgiye uğraması kaçınılmazdır.

Gerilla savaşı, genel olarak askeri savaşın ilke ve kurallarına tabi olmakla birlikte kendine özgü özelliklere ve kurallara sahiptir. Bu da onu diğer savaş tarzlarından (mevzi savaş ve hareketli savaş) ayıran özelliklerdir.

> "Gerilla savaşı, güçlü şekilde donatılmış ve iyi eğitilmiş olan saldırgan bir orduya karşı koyan, iktisadi bakımdan geri bir ülkenin geniş kitlelerinin savaşıdır. Düşman güçlüyse ondan sakınılır. Düşman güçsüzse ona saldırılır... Cephenin sabit bir yeri yoktur. Düşman neredeyse cephe de oradadır.
>
> Düşman üzerinde ezici üstünlüğü gerçekleştirmek için, hücum ve geri çekilmede, inisiyatif, esneklik, hızlılık, şaşırtmaca, saldırı ve geri çekilmede ani hareket etmeyle, birlikler düşmanın yeter derecede korunmadığı yerlere yoğunlaştırılır."[3]

Mao Zedung'un saptamasıyla, gerilla savaşı, askeri savaşın "kendi gücünü korumak ve düşmanın güçlerini imha etmek" ilkesine uygun olarak yürütülür. Ancak mevzi savaş ya da hareketli savaş gibi düşmanın askeri güçlerinin topyekün imhası amacına yönelmez. Bunun yerine düşmanın topyekün imha edilmesi amacına ulaşmak için zaman unsurunu kullanarak düşman güçlerini *yıpratmayı* hedefler (yıpratma savaşı).

Gerilla savaşında yıpratma amacı, zayıf bir gücün, zaman içinde, kendisini güçlendirerek düşmanı topyekün yenilgiye uğratabilecek düzeye gelirken, düşman güçlerini küçük küçük imha ederek gerçekleştirilir. Bu nedenle de gerilla savaşı, çabuk sonuçlu bir savaşın değil, *uzun ve uzatılmış* bir savaşın bir biçimidir.

Bugüne kadarki savaş tarihi, "gayri nizami savaş" olarak gerilla savaşının bütünsel bir stratejinin parçası olarak bilinçli biçimde yürütülebileceğini tanıtlamıştır. İnsanlık, savaş tarihinden elde ettiği bilgi ve deneyimleri *bilinçli*ce kullanarak gerilla savaşını *devrimci mücadelenin bir aracı* haline dönüştürebilmiştir.

GERİLLA SAVAŞIYLA ZAFER KAZANILABİLİR Mİ?

Gerilla savaşı, maddi ve teknik olarak üstün bir güce karşı maddi ve teknik olarak zayıf bir gücün savaşıdır. Bu yönüyle gerilla savaşı, maddi ve teknik olarak üstün bir güçle savaşmanın en temel savaş yöntemidir. Ancak bu maddi ve teknik olarak üstün güç tek başına gerilla savaşıyla yenilgiye uğratılamaz. Çünkü gerilla savaşı, niteliği gereği düşmanın büyük güçlerinin imha edilme-

sini sağlayacak güçten yoksundur. Düşmanın savaş gücünün yenilgiye uğratılabilmesi için, her şeyden önce bu gücü bütünsel olarak etkisizleştirecek, silahsızlandıracak bir güce gereksinim vardır. Gerilla savaşı dağınık ve düzensiz niteliği ile böyle bir güç değildir. Sadece böyle bir gücün yaratılabilmesi için gerekli koşulların oluşturulmasının temel yoludur.

Düşman güçlerini yenilgiye uğratabilmek için, asıl olarak savaş alanındaki (savaş alanının bir ülke olduğu durumda tüm ülkedeki) güçlerini savaşamaz hale getirecek yeterlilikte bir güce, orduya gereksinim vardır. Bu da gayri nizami savaşı değil, *nizami savaşı* gerektirir. Nizami savaş ise, sadece nizami askeri güçlerle, yani *düzenli ordu*yla yürütülebilir.

Devrimci askeri stratejide gerilla savaşı, bu nedenden dolayı, küçük ve zayıf devrimci askeri gücün gelişip düzenli ordular haline dönüşmesini hedefler. Genel olarak "Halk Savaşı Stratejisi" olarak tanımlanan bu devrimci strateji, gerilla savaşıyla askeri güçlerin korunup geliştirilmesini ve gerilla gücünün düzenli orduya dönüşmesini esas alır.

Gerilla güçlerinin mekân içinde biraraya getirilerek oluşturulan göreli olarak daha büyük birliklerle düşmanın daha büyük askeri güçleri imha edilebilir. Bu da nitelik ve biçim olarak gerilla savaşından daha çok *hareketli savaş* özelliğini taşır. Ancak gerilla güçlerinin belli bir zamanda ve mekânda biraraya getirilmesiyle oluşturulan göreceli olarak daha büyük birliklerin oluşturulması geçicidir. Dolayısıyla tam ve gerçek anlamıyla hareketli savaşın yürütülmesi için yeterli değildir.

Gerilla savaşının gelişimine paralel olarak hareketli savaşı yürütecek askeri güçler yaratılmak zorundadır. Bu askeri güçler, sadece savaş tarzıyla değil, aynı zamanda örgütlenme, bileşim, silahlanma ve komuta özellikleriyle de gerilla güçlerinden ayrıdır ve kısmen düzenli ordu örgütlenmesine yaklaşır. Bir gerilla gücünün hareketliliğini sınırlayacak ölçüde daha ağır ve etkili silahlara sahip olan bu güçler, büyük birimler halinde hareket ederler. Bu yüzden de gerilla gücü kadar hareketli ve esnek değildirler. Hareketli savaşla birlikte cephe hatları ortaya çıkmaya başlar. Oysa cephe hatları gerilla güçleri için bir kapan özelliği taşır. Bu nedenle gerilla savaşı cephesiz bir savaştır.

Halk savaşı stratejisinin üçüncü evresi, *düzenli ordular* evresidir. Bu evrede, iki silahlı güç, ülkeler ve devletler arası savaşta olduğu gibi karşı karşıya gelirler. Düzenli ordu savaşında da hareketli savaşta olduğu gibi, düşmanın büyük askeri güçlerinin imhası amaçtır, ancak bu amaca daha geniş kapsamda yönelinir.

Bu gelişme sağlanmadığı sürece, gerilla savaşıyla düşmanın yenilgiye uğratılması olanaksızdır. Diğer bir ifadeyle, gerilla savaşı, devrimci güçlerin hareketli savaş ve düzenli ordular savaşı evrelerine ulaşılabilmesi için gerekli ve zorunlu olan bir savaş tarzıdır.

Yine de her durumda savaşın politik amacı savaşın araçlarını ve biçimlerini belirler. Eğer amaç devrim yapmak ya da ulusal kurtuluşu sağlamak ise, açıktır ki, düşman güçlerinin topyekün imhası ya da teslim alınması için hareketli savaş ile düzenli ordu savaşı kaçınılmazdır. Bu gerçekleşmediği sürece zaferden sadece sözel

olarak söz edilebilir.

Gerilla savaşı, esnek ve düzensiz özelliğiyle değişik politik amaçların gerçekleştirilmesinin aracı olarak da kullanılabilir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, "mahalli mütegallibe" de düzenli birlikleri yenilmiş ordular da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir. Burada amaç, düşmanın kendisini topyekün imha etmesini önlemek, saldırılarını bertaraf etmek ya da saldırısının kendisine pahalıya mal olacağını göstermekten ibarettir.

Yine yukarıda ifade ettiğimiz gibi, amaç, karşı tarafı sürekli tedirgin etmek, ülkesel ölçekte istikrarsızlık yaratmak ise, bu durumda da gerilla savaşı bir araç olarak kullanılabilir. Bu durumda, gerilla savaşı, "terör hareketi" haline dönüşür. Burada "olumlu amaç", yani düşmanı yenilgiye uğratma ya da siyasal iktidarı ele geçirme amacı mevcut değildir. Diğer tanımla, gerilla savaşı bütünsel bir stratejinin parçası olmaktan çok, sınırlı amaçlar için kullanılan bir silahlı gücün eylem tarzı olarak ortaya çıkar. Sınırlı amaç, silahlı eylemlerle (ki bunlar "terör eylemleri"dir) yaratılan kargaşa, istikrarsızlık ve yılgı ortamında karşı tarafın belli koşulları kabul etmesini sağlamaktır.

Bu sınırlı amaç, hemen her durumda bir "pazarlık" ortamının yaratılmasına yöneliktir. Ancak burada esas olan, amacın sınırlı niteliğinden daha çok, "sınırsız" bir savaş ortamının sürdürülebileceği ve topyekün bir savaşa dönüşebileceği "algı"sını yaratmaktır. Bu "algı" içinde sınırlı amaç bir "pazarlık unsuru" olarak ortaya konulur. Böylece karşı taraf, daha büyük ve daha uzun süreli bir tehlike karşısında daha sınırlı bir amacı kabul etmek zorunda bırakılır. 80'lerde Nikaragua'da Sandinist iktidara karşı Amerikan emperyalizmi-

nin örgütlediği "kontralar" bu tür gerilla savaşının tipik bir örneğidir. Son yıllarda "Arap Baharı" söylemiyle sürdürülen Baas iktidarlarının tasfiye sürecindeki silahlı "muhalefet" hareketleri de benzer bir sınırlı amacın gerçekleştirilmesinin aracı olarak ortaya çıkartılmıştır.

Gerilla savaşının sınırlı politik amaçlarla kullanılması ile devrimci silahlı mücadelenin aracı olarak kullanılması birbirinden kesinkes ayrılmak zorundadır. Aksi halde, devrimci silahlı mücadele adı altında sınırlı politik amaçlar için kitlelerin savaş gücü ve potansiyeli tüketilir. Bu da, uzun dönemli sonuçlar yaratarak devrimci mücadelelerin yenilgisiyle sonuçlanır.

Amaç devrim yapmak, siyasal iktidarı ele geçirmek ise, gerilla savaşı bu amaca ulaşmanın en temel araçlarından birisi olarak karşımıza çıkar. Böylece gerilla savaşı, devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklamanın bir aracı haline gelir. Bu da gerilla savaşının, yalın biçimde askeri savaş olarak değil, politikleşmiş bir askeri savaş olarak yürütülmesi, "Halk Savaşı Stratejisi"nin bir parçası olarak ele alınması demektir.

SİYASİ GERÇEKLERİ AÇIKLAMANIN BİR ARACI OLARAK GERİLLA SAVAŞI

Devrimciler için, devrimin en temel unsurlarından birisi, kitlelerin bilinçlendirilmesi ve örgütlendirilmesidir. Bu da mevcut düzenin teşhir edilmesiyle olanaklıdır. Diğer ifadeyle, siyasi gerçekler açıklanarak mevcut düzenin ne olduğu, neden yıkılması gerektiği ve yıkılmasının neden kaçınılmaz olduğu geniş halk kitlelerine gösterilir.

Devrimler tarihi, siyasi gerçeklerin açıklan-

masının iki temel yöntemi olduğunu göstermiştir: a) Barışçıl mücadele yöntemleri (Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi "uzlaşıcı demek değildir"), b) Silahlı eylem yöntemleri.

Barışçıl mücadele yöntemleri, mevcut düzenin "yasallığı" içinde ve bu yasallığın sınırlarını genişleterek yürütülür. Bu yöntem marksist-leninist yazında "*klasik kitle çalışması*" olarak tanımlanır.

En bilinen ve yürütülen haliyle "klasik kitle çalışması", kitlelerin içine girerek, kitlelerin acil gereksinmeleri etrafında onları örgütleyip eyleme sokma ve bu örgütleme-eylem sürecinde onlara siyasi bilinç götürüp örgütleme, yani kitleleri ekonomik ve demokratik hak ve istemleri etrafında örgütleyip siyasi hedefe yönlendirme şeklinde yürütülür. Bu çalışmalarda, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı olarak "merkezi periyodik yayın organı" çıkartılır. Sendikalar, dernekler vb. legal kitle örgütlenmeleri bu çalışma tarzının araçları ve alanlarıdır. Ekonomik grevler, protesto gösterileri vb. bu çalışma tarzının eylem biçimleri olarak ortaya çıkar.

Bu çalışma tarzı, barışçıl mücadele yöntemleriyle kitlelerin bilinçlendirilmesini ve örgütlendirilmesini sağlayarak siyasal iktidara karşı bir alternatifin ortaya çıkmasını ve bu yolla iktidarın ele geçirilmesini hedefler. Bu süreçte silahlı eylem yöntemleri, bazı özel durumlar dışında, kesinkes sözkonusu değildir.

Demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlandığı, daha tam deyişle demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılamadığı ülkelerde bu "klasik kitle çalışması", düzenle uzlaşmanın ve düzenin "legalitesi" içinde faaliyet yürütmenin aracı hali-

ne gelir. Doğal olarak da, iktidarın barışçıl yollarla ele geçirilebileceği umudunu yaratır.

Dünya devrim tarihi göstermiştir ki, emperyalizm ve sömürücü sınıflar hiçbir zaman kendi iktidarlarını "barışçıl" biçimde terketmezler (Allende olayı açıktır). En demokratik ülkede bile işçi sınıfının barışçıl mücadelesinin (bir kez daha ifade edelim, oportünistlerin anladığı anlamda "uzlaşıcı" bir mücadele değildir) iktidarı alabilecek güce ulaşmasına asla izin verilmez. Bu nedenle, kitlelerin barışçıl mücadelesinin belli bir aşamasında bunu engellemek için her türlü yola ve araca başvurulur. Her durumda nihai ve temel araç, zor araçlarıdır, yani silahlı güçlerdir. Dolayısıyla en demokratik bir ülkede bile iktidara yönelen kitlelerin barışçıl hareketi, er ya da geç egemen sınıfların baskı aracının olanca gücüyle karşı karşıya gelir. İşte bu evrede, barışçıl mücadele yöntemleri, yerini, silahlı eylem yöntemlerine bırakır. Bu dönüşümü sağlayamayan barışçıl siyasal mücadele ezilmek ve yok edilmek durumundadır.

Demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlandığı, kullanılamadığı ülkelerde ise, barışçıl mücadele, daha ilk baştan itibaren egemen sınıfların baskı güçleriyle yüzyüze gelir. Her zaman olduğu gibi, egemen sınıfların baskı gücü, yani devlet, silahlı güçleri ve mahkemeleriyle hazır ve nazırdır. En "masum" talepler için yapılan kitle gösterileri zor ve şiddetle dağıtılır. Göstericiler, özellikle de gösteriyi düzenleyenler gözaltına alınır, baskıya uğrar ve hapsedilirler. Siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının "aracı" olarak çıkartılan "yayın organları", mevcut düzenin binbir çeşit yasalarıyla etkisizleştirilir, yayınlanamaz hale ge-

tirilir, düpedüz yasaklanır. Yine ülkemizin yakın tarihinde görüldüğü gibi, mevcut düzenin yasal sınırlarını aşan kitle hareketlerinin ortaya çıktığı durumda egemen sınıfların baskı gücü askeri biçimde maddeleşir, yönetim askerileştirilir. Böylece her türlü barışçıl mücadele yolu tümüyle kapatılır. En basit eğitsel talepler için ortaya çıkan öğrenci hareketi bile bu süreçten geçmek zorundadır. Egemen sınıflar açısından, en basit ve en temel hak ve özgürlükler talebi bile "masum değildir". Her talep, kendi iktidarlarını hedefleyen bir hareketin çıkış noktası olarak görülür. Dolayısıyla daha ilk andan devletin "orantısız güç kullanımı"yla yüzyüzedir.

Bu koşullar altında, "barışçıl mücadele yöntemleri"yle siyasi gerçekleri açıklamak, kitle içinde çalışmak ve kitleleri siyasal olarak örgütlemek olanaksızdır.

Şüphesiz egemen sınıflar da tarihten ders alırlar. Aldıkları en önemli derslerden birisi, her türlü kitle hareketinin hemen zor ve şiddet yoluyla bastırılmasının zaman içinde daha büyük direnişlere ve patlamalara yol açabileceğidir. Bu nedenle, çoğu durumda belli "muhalefet" hareketlerine izin verir, hatta bu hareketlerin gelişmesine göz yumar.

> "Toplum da aynı devlet tekelciliği ile davranır, ama bu işi daha kibarca yapar, sizi dışarı atacak yerde, size yaşamı o kadar güç kılar ki, kendi kendinize kapıyı tutarsınız.
>
> Gerçekte, devlet de başka türlü davranmaz; *kendi* istek ve buyruklarını yerine getiren, *kendi* gelişmesini sağlayan insanlardan hiçkimseyi dışlamaz. Kendi *yetkinliği*

içinde, gerçek muhalefetlerin *siyasal* hiçbir yönleri olmayan ve canını sıkmayan muhalefetler olduklarını açıklayarak, hatta gözlerini kapayacak kadar ileri gider."[4]

Şüphesiz bizim sözünü ettiğimiz, egemen sınıfların "canını sıkan" ve "siyasal yönleri" olan devrimci "muhalefet" hareketleridir. Bu hareketler, ilk oluşum anlarından itibaren devletin baskı gücüyle karşı karşıya gelirler. Devletin "potansiyel tehlike" olarak kabul ettiği her devrimci "muhalefet"in "barışçıl" ("uzlaşıcı" olmayan) mücadele yürütme olanağı daha ilk andan itibaren ortadan kaldırılır. Bu hareketin ilk unsurları kadar sempatizanları da devletin "yasal" baskısıyla yüzyüzedirler. Legalde örgütlenmelerine olanak tanınmaz, legal faaliyetleri bile "illegal faaliyet" olarak kabul edilir. Dolayısıyla da legal faaliyet yürütmesi bir yana, legal alanlarda bulunması bile olanaksız hale getirilir.

Bu durumda, yani legal mücadele olanağına daha baştan sahip olmayan ve olamayacağını bilen devrimci "muhalefet" hareketi, kaçınılmaz olarak "illegal" olmak ve gizli örgütlenmek zorundadır. Her durumda, daha başlangıç anından itibaren, devletin baskı güçleriyle yüzyüze olduğundan kendini savunmak için silahlanmak zorundadır. Legal kitle çalışması, devletin zor güçleri tarafından engellendiğinden, kitle çalışması yapabilmesi için herşeyden önce devletin zor güçlerinin engellemesini ortadan kaldıracak ya da etkisizleştirecek ölçüde silahlı bir güç olmak zorundadır. Böylece silahlı eylem yöntemlerini temel alan bir mücadele yolu ortaya çıkar.

Diğer yandan, en "masum" kitle hareketleri-

nin bile devletin zor güçleriyle karşı karşıya kalması, düzenin sınırlarını aşmaya yönelen kitle hareketlerinin zor yoluyla engellenmesi, kaçınılmaz olarak legal ve barışçıl mücadelenin sınırlarını belirler. Bu sınır, hemen her durumda mevcut düzenin sınırlarını aşmaya yönelmesi ya da böyle bir potansiyele sahip olmasıyla birlikte ortaya çıkar. İşte bu aşamadan sonra legal ve barışçıl mücadelenin sonuna gelinmiş olur. Doğal olarak devrimci "muhalefet" hareketi, *daha baştan itibaren* kitle mücadelesinin bu sınırlılığının bilincinde olarak hareket eder, örgütlenir. Bunu hesaba katmayan her hareket, mücadelenin belli bir aşamasında tasfiye olmak ya da yokedilmek durumundadır.

Gerek legal ve barışçıl mücadelenin sınırlılığı, gerekse devrimci örgütlenmenin daha baştan "yasadışı" kabul edilmesi ve devletin zor güçleri tarafından yokedilme tehdidi altında olması silahlı eylem yöntemlerini temel alan bir örgütlenmeyi gerekli kılar.

Devrimci kitle çalışmasını engelleyen devletin zor güçlerini etkisizleştirecek bir "zor gücü"nün, yani silahlı gücün yaratılması, gerilla savaşının siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı haline gelmesini gerektirir. Böylece kitle çalışması silahlı gücün eylemi haline gelir. Kitle örgütlenmesi ile silahlı güç birlikte büyür.

Bu koşullarda, gerilla savaşı, kitlelere ulaşmanın, siyasi gerçekleri açıklamanın, kitleleri bilinçlendirip örgütlendirmenin temel aracıdır. Böylece gerilla savaşı, yalın biçimde Halk Savaşı'nın ilk aşamasının (ya da Öncü Savaşı'nın) savaş tarzı olması yanında, kitleleri bilinçlendirip örgütlemenin, yani siyasal mücadelenin bir aracı olur.

Bütün bunlar, içinde yaşanılan nesnel koşulların gerçekliğidir. Bu gerçekliğin bilincinde olan insanlar, her durumda, buna uygun olarak örgütlenmek ve faaliyet yürütmek durumundadırlar. Aksi halde, egemen sınıfların baskı güçlerine boyun eğecek ya da direnemeyecek hale gelirler.

İnsanlık tarihi bu gerçeklerin tarihi olmuştur. Bilinçsiz bir sürecin bilinçli ifadesi olmak durumunda olan devrimciler, her durumda bu gerçekleri gözönünde bulundurarak devrimci mücadeleyi örgütlemeye yönelirler. Kim ki bu gerçekleri görmezlikten ve bilmezlikten gelirse, açıktır ki, er ya da geç somut pratikte bu gerçeklerle yüzyüze gelecektir. Ama baştan bunu görmezlikten ve bilmezlikten geldikleri için kaçınılmaz sonuç mücadelenin tasfiye edilmesi olacaktır.

Şubat 2013

Dipnot

[1] Carl von Clausewitz, *Savaş Üzerine*, s. 40, May Yay.
[2] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*
[3] Giap, *Halk Savaşının Askeri Sanatı*, s, 91-92
[4] Marks-Engels, *Kutsal Aile*, s. 133

POLİS TERÖRÜNE KARŞI HALK DİRENİŞİNİN SİYASAL NİTELİĞİ VE SINIFSAL YAPISI

Ağustos ayına girdiğimiz bugünlerde, "Gezi Direnişi" ya da tam tanımıyla Gezi Parkı'na yönelik polis terörüne karşı yükselen halk direnişi dalgası büyük ölçüde geri çekilmiştir. Şüphesiz geri çekiliş, birden ve aniden ortaya çıkmamıştır. 15 Haziran günü Gezi Parkı'ndaki "özgür alanın" polis saldırısıyla sona ermesiyle başlayan geri çekilme süreci Temmuz ortalarına doğru büyük ölçüde tamamlanmıştır. Halk direnişi, Ankara'da (Dikmen) ve Antakya'da belli ölçülerde sürdürülmeye çalışılmışsa da "her kesimin" elbirliğiyle "forumlar"a dönüştürülmüş ve böylece geri çekiliş belirgin hale gelmiştir.

Örgütsüz, öncüsüz ve kendiliğinden gelişen bir kitle hareketinin belli bir süreden sonra geri çekilmesi, sönümlenmeye başlamasında şaşırtıcı olan bir yan yoktur. Ancak halk direnişinin geri çekilişi, sönümlenmesi, doğrudan "Gezi Direnişi"ne, yani halk direnişinin Gezi Parkı bölümüne egemen kılınılan "barışçıl ve şiddet içermeyen kitle eylemi" anlayışına ve söylemine paralel gitmiştir.

Şu gerçek tartışmasızdır: Halk direnişi, "çevre duyarlılığına sahip", ancak İstiklal Caddesi-Harbiye-Nişantaşı çevresinde oturan ve kamuoyunu belli ölçüde harekete geçirme olanağına sahip küçük bir bireyler topluluğuna yönelik polis terö-

rünün bir ürünüdür. Şüphesiz Gezi Parkı'na yönelik polis terörüne karşı ilk harekete geçenler, hemen her zaman Galatasaray Lisesi ile Taksim Tramvay Durağı arasında "protesto" eylemleri düzenleyebilen bir "kitle" olmuştur. Bu "kitle" yeni ortaya çıkmış değildir. Hrant Dink'in öldürülmesi üzerine yapılan "protesto" eylemi, on binleri kapsayan bir "kitle"nin varlığını açık biçimde ortaya koymuştur. "Çevre duyarlılığına sahip" Gezi Parkı eylemcilerine yönelik polis terörü karşısında ilk harekete geçen ve Taksim meydanını dolduran da bu "kitle" olmuştur.

Bu "kitle", büyük ölçüde kimilerinin "yeni orta sınıf" adını verdiği "profesyoneller"den ve İstiklal Caddesi çevresinde toplaşmış "legalist sol" yapıların kadrolarından oluşmaktadır. Yıllar boyu Galatasaray Lisesi önünden Taksim Tramvay Durağına kadar yürüyen ve burada yapılan "basın açıklaması" ile "protesto" eylemlerini sonlandıran bu "kitle", yüz metrekarelik bir alanda Greenpeace'leştirilmiş eylemlerine polisin fazlaca müdahale etmediğinin, Taksim Tramvay Durağı'nda "basın açıklaması" yapmalarına icazet verildiğinin bilincindedir. Dolayısıyla Gezi Parkı'na yönelik polisin "şafak operasyonu"na karşı tepki verirken, bu bilinçle hareket etmişlerdir. Burada herhangi bir "hesap", "kitap" ya da "öngörü" mevcut değildir. "Her zaman olduğu gibi" Taksim'e çıkmışlardır. Kendilerine göre, "çok masum" bir "çevreci eylemi"ne yönelik polis "operasyonu"nu "protesto" etmek de "masum" bir hareketten başka bir şey değildir.

Şüphesiz legalist "sol", yılların "deneyimi"yle "protesto" eylemlerini Taksim Tramvay Durağı'nın (ya da Ankara'da Yüksel Caddesi'nin) sınır-

larının ötesine taşıdıkları andan itibaren "büyük bir kitle" bulamayacaklarını, "icazet" alamayacaklarını, dolayısıyla da polisin "sert" müdahalesiyle karşılaşacaklarını da çok iyi bilmektedirler. Bu nedenle Gezi Parkı eylemcilerine polis müdahalesinin olacağının da farkındaydılar. Ancak Gezi Parkı'daki eylemcilerin "çok masum" bir "çevreci eylem" yaptıkları için, onlara yönelik polis saldırısını "protesto" etmek için Taksim Tramvay Durağı'nın sınırlarını aşmanın da "masum" görüleceğini umut etmişlerdir. Ama polis, beklenilenin aksine, büyük bir kinle bu "kitleye" saldırmıştır.

Buraya kadar "Gezi Direnişi", alışılagelen bir "protesto" eylemliliğinin bir devamı niteliğindedir. Farklı olan, Gezi Parkı'ndaki eylemcilere ve onları desteklemeye gelenlere yönelik polis terörünün çok şiddetli olması ve bu şiddete karşı ülke çapında geniş halk kitlelerinin sokağa çıkmasıdır.

İşte ülke çapında halk kitlelerinin sokağa çıkışı, "Gezi Direnişi"nin kendiliğindenliğinin ifadesidir. Bu andan itibaren, İstanbul'un pek çok semtinden (özellikle Beşiktaş ve Kadıköy) İzmir'e, Ankara'dan Samsun'a, Adana'dan Antakya'ya kadar yayılan halk direnişi ortaya çıkmıştır. Beklenmeyen olay da budur.

Bir diğer "beklenmedik olay" ise, Taksim Tramvay Durağı "protestocuları"na İstiklal Caddesi-Nişantaşı bölgesinde oturan "yeni orta sınıf" (reklamcılar, pazarlamacılar, "ofis" çalışanları, sanatçılar vb.) mensuplarının kitlesel ölçekte katılması ve polisin biber gazlı, Toma'lı saldırısı karşısında dağılmamalarıdır.

Ancak polisin saldırısı karşısında dağılmamak sadece bu "kitle"ye özgü bir durum değildir. Ül-

kenin her yerinde sokağa çıkan halk kitleleri polis saldırıları karşısında geri çekilmemiş, bulundukları yerleri terketmemiştir.

Yine de bu "yeni" bir durum değildir. 1 Mayıs'larda "sol" örgütlerin "sokak çatışmaları"na hiçbir biçimde benzemeyen bu durum, 29 Ekim olaylarında Ankara/Ulus Meydanı'nda belirgin biçimde görülmüştür. Toma'ların karşısında duran, biber gazına aldırmayan ve her türlü saldırıya karşın dağılmayan bir kitle ortaya çıkmıştır. Bu kitle, "korku duvarını" aşmış bir kitle değildir. Onları birarada tutan, geriletmeyen güç, yaptıkları eylemin haklılığına olan inançlarıdır.

29 Ekim olayları "ulusalcılar"ın "eylemi" olarak görüldüğünden yeterince değerlendirilmemiş ve çoğunlukla görmezlikten gelinmiştir.

Polis terörüne karşı halk direnişinin üçüncü olayı ise, halk kitlelerinde AKP iktidarının uygulamalarına yönelik tepkinin, özellikle öfkenin patlama noktasına gelmiş olmasıdır.

İstanbul'da başlayan ve 77 ile yayılan halk direnişi, şüphesiz tüm "motivasyonu"nu Taksim eylemlerinden ve direnişinden almıştır. Halk direnişi, Taksim direnişinden güç almış ve bu güçle ülke çapında halkın biriken öfkesinin dışa vurulmasına yol açmıştır.

Böylece Türk'ünden Kürt'üne, BDP'lisinden "ulusalcı"sına, legalist solculardan sosyal-demokratlara kadar her cinsten ve her kesimden insan halk direnişinin yapıcıları olarak meydanlarda toplanmıştır. Halk direnişinin en özgün tarafı ise, tüm bu kesimlerin kendi bayraklarıyla, kendi sloganlarıyla meydanlara çıkmasıdır. Bu da pek çok önyargının meydanlarda yıkılmasına yol açmıştır.

Burada legalist ve legalize olmuş sol her zamanki tutumunu sergilemekte hiç duraksamamıştır. İstiklal Caddesi çevresinde kümelenmiş bu "sol" kesimler Taksim direnişine kendi "renklerini" vermek için hemen harekete geçmişlerdir. 2012 1 Mayıs'ında olduğu gibi, Taksim Meydanı bu "sol" kesimlerin pankartlarıyla donatılmıştır. Ve yine 2012 1 Mayıs'ında olduğu gibi, Taksim Meydanı'nın bir "festival" alanına çevrilmesine öncülük etmiştir. Yapabildikleri tek "öncülük" de bu olmuştur.

Kürt ulusal hareketi ise, bu gelişen ve yayılan halk direnişi karşısında tam anlamıyla "milliçi" bir çizgi izlemiştir. BDP'nin "eşbaşkanı" Demirtaş'ın sözleriyle, "milliyetçiler ve kafatasçılarla aynı karede görünmemek" adına, "barış süreci zarar görmesin" diye (ya da Ahmet Türk'ün sözleriyle, "bu fırsatı kaçırmamak" için) halk direnişinden uzak durulmuştur. İlerleyen günlerde "İmralı"dan verilen mesaja rağmen bu uzak duruş sürüp gitmiştir.

Öte yandan, ülkenin her yerinde Türk bayrağını alıp sokağa çıkan ve CHP'nin olduğu kadar devrimci solun da tabanını oluşturan halk, "ulusalcılar" olarak damgalanmıştır. Gerçekte ise, Taksim Meydanı'ndan polisin çekilmesi ve Gezi Parkı'nın "özgürleştirilmesi", bu "ulusalcı" olarak damgalanan halk kitlesinin ülke çapındaki eylemliliğinin bir sonucu olmuştur.

"Örgütlü" kesimlerin, yani legalist ve legalize olmuş sol ile Kürt ulusal hareketinin bilinen ve alışılagelen "siyaseti" karşısında, "Taksim Dayanışması" etrafında toplanan "yeni orta sınıf"ın "barışçıl siyaseti" Taksim Direnişi'ne damgasını vurmuştur. Bu "barışçıl siyaset"le, polise karşı taş at-

mak dahil her türden "aktif savunma" çabaları "şiddet eylemi" olarak damgalanmış ve direnişin "kitleselliğine" zarar verdiği gerekçesiyle her türden bayrak ve pankart Taksim Meydanı'ndan uzaklaştırılmıştır.

Bu "barışçıl siyaset", "özgürleştirilmiş Gezi Parkı"ndaki 14 günlük "kolektif ve komünal yaşam"ın belirleyicisi olurken, gerçekte çoğunluğu oluşturan, kimi zaman "tencere tava" çalarak halk direnişine destek veren "ulusalcı" kitle giderek uzaklaşmaya başlamıştır.

"Ulusalcı" olarak damgalanan geniş halk kitlelerinin siyasal tutumu ise, hiç şüphesiz, "laik cumhuriyet" temeline dayanmaktadır. "Laik cumhuriyet" Mustafa Kemal'le özdeşleştirildiği ölçüde kendilerini "kemalist" olarak görmektedirler. Bu siyasal tutumun en tipik özelliği, Türkiye'nin "bölünmez bütünlüğü"ne karşı gösterdikleri duyarlılıktır. Bu da Kürt ulusal hareketine karşı duruşlarının nedeni olmaktadır.

Onlar, yani "ulusalcı" kitle, demokratik ve laik, bağımsız bir ülke istemine ve özlemine sahiptirler. "Tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye" bu "ulusalcı" kitlenin istem ve özlemlerine karşılık gelen bir slogandır. Bu yanlarıyla Türkiye'deki devrimci mücadelenin temel kitlesini oluştururlar. Ancak Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkının tanınmasını "ülkenin parçalanması ve cumhuriyetin dağılması"na yol açacağını düşündüklerinden, bu hakkın tanınmasına karşıdırlar. Bu da onların "ulusalcılık" ("millicilik" anlamında) ile "milliyetçilik" arasındaki farklılığı kavramamalarına yol açmaktadır. Onlar için "en büyük tehlike", emperyalizm ve şeriatçılıktır. Bildikleri şey ise, emperyalizme ve

şeriatçılığa karşı "tüm Türkiye"nin bir bütün olarak birlikte mücadele etmesidir. Bu yönüyle Kürt ulusal hareketi, bu bütünlüğü ve birliği bozan, ortak mücadeleyi dışlayan bir hareket olarak görülmektedir. Diğer yandan, PKK'nin "İmralı" aracılığıyla AKP iktidarıyla ittifak kurması ve bu ittifakın en büyük "düşmanı" olarak "ulusalcı-darbecileri" görmesi de ("Gezi Direnişi"nde bu açıkça ortaya çıkmıştır) birbiriyle uzlaşmaz bir "karşıtlık" yaratmıştır.

"Ulusalcı" olarak yargılanan ve damgalanan kitle, geleneksel olarak CHP'nin seçmen kitlesini oluşturmaktadır. Bu kitle, aynı zamanda 1980 öncesindeki devrimci kitledir ve Anadolu'daki "Gezi Direnişi"nin kitlesidir. Her ne kadar "Kürt sorunu"nda "milliyetçi" bir çizgiye savrulmuşlarsa da demokratik, bağımsız ve laik bir toplumsal sistem istemleri belirleyici niteliktedir. Onların "ulusalcılığını" belirleyen anti-emperyalist siyasal tutumdur.

"Gezi Direnişi"nin sönümlenmeye yönelmesinde "ulusalcı" kitlenin değişik nedenlerle geri çekilmesi belirleyici olmuştur. Bu nedenlerin başında, kendilerinin "siyasal temsilcisi" olarak gördükleri CHP'nin pasif davranması ve kendisini geri planda tutması gelmiştir. Bu geri çekilişte, "Taksim Dayanışması"nın "siyaset üstü" tutumu sonucu "her türden bayrak"ın direniş meydanlarından dışlanması da etken bir unsur olmuştur. Direnişe, laik, demokratik ve bağımsız bir Türkiye istem ve özlemiyle katılan ve bunun doğal sonucu olarak AKP'nin iktidardan düşürülmesini bekleyen bu kitle, beklentilerinin gerçekleşmeyeceğini gördüğü ölçüde geri çekilmiştir. "Gezi Direnişi"ne güç veren ve ülke çapına yayıl-

masını sağlayan büyük bir kitlenin bu geri çekilişi, "Gezi Direnişi"nin geri çekilme sürecini başlatmıştır. Polisin 15 Haziran'daki Gezi Parkı'nı ve Taksim Meydanı'nı boşaltmaya yönelik "nihai" saldırısı, bu kitlesel geri çekilmeye paralel gelişmiştir.

Adına "ulusalcılar" denilse de polis terörüne karşı halk direnişinin temel kitlesi, direnişin AKP'nin iktidardan düşürülene kadar sürdürülmesinden yana olmuştur. "Tayyip İstifa", "Hükümet İstifa" sloganları bu halk kitlesinin direnişten beklentisinin ifadesi olmuştur. Kendilerinin "siyasal temsilcisi" olarak gördükleri CHP'nin böylesi bir amaca sahip olmadığını görmüş olmalarına rağmen, direnişe devam etmişlerdir. Onları uzaklaştıran, geri çekilmelerine yol açan, asıl olarak "Gezi Direnişi"ne damgasını vuran "yeni orta sınıf" siyasetinin de böylesi bir amaçtan uzaklaştığını düşünmeleri olmuştur.

Bu kitle, 29 Ekim'de görüldüğü gibi, AKP iktidarıyla ve onun polis gücüyle "cephesel çatışma"ya girme ve sonuna kadar gitme iradesine sahiptir. Bu iradenin tarihsel temeli, 1965-1980 dönemindeki devrimci mücadeledir. Bu yönüyle devrimci mücadeleye açık bir kitle söz konusudur. Ancak devrimci mücadelenin gelişmediği, devrimci öncünün bulunmadığı koşullarda, bu kitle kolayca "devrimci-milliyetçi" bir yöne kanalize edilebilmektedir. "Mustafa Kemal'in Askerleriyiz" sloganında ifadesini bulan bu "devrimci-milliyetçi" çizgi, İP'in gençlik örgütlenmesi olan TGB'nin bu kitle üzerindeki etkisinde kendi gerçekliğini bulmaktadır. B. Ecevit döneminde "demokratik sol" çizgiye kanalize olan, devrimci mücadelenin gelişmesine paralel olarak devrimci müca-

delenin kitlesini oluşturan bu halk kitlesinin bugün "devrimci-milliyetçi" çizgiye yakınlaşması ve bu çizginin sloganlarını atması geçici bir olgudur. Asıl olan bu kitlenin devrimciliğidir.

Legalist ve legalize olmuş solun Kürt ulusal hareketine bağlı ve paralel hareket etmesi, bu halk kitlesinin "ulusalcılar" olarak bir yana bırakılmasını getirmiştir. Bu kitlenin devrimci niteliği bir yana itilmiş, "milliyetçi" yanı öne çıkartılmıştır.

Gerçeklikte, Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkını tam ve doğru biçimde ortaya koyan bir devrimci hareket, bu "ötekileştirilmiş" halk kitlesini kendi saflarına kolayca çekebilecektir.

Şüphesiz her siyasal tutum bir sınıfsal temele sahiptir. Dolayısıyla "Gezi Direnişi"nde ortaya çıkan farklı siyasal tutumlar da farklı sınıfsal niteliğe sahiptir.

"Barışçıl ve şiddet içermeyen gösterilerin ve protestoların" ve "partiler üstü" siyasetin savunucuları, mevcut düzenin yıkılmasından daha çok "restorasyon"undan, "reforme edilmesi"nden yana olan toplumsal kesimlerin çıkarlarına uygun siyaset yapmaktadırlar. Bu kesimler, "globalleşen dünya"dan yanadırlar ve bu nedenle "globalizme" karşı olan anti-emperyalist mücadeleden uzak dururlar. "Karşılıklı-bağımlılık" tezlerini destekleyen bu kesimlerin anti-emperyalist mücadeleyi, "yerellik", "içe kapanıklık" ve "globalleşen dünya"da çağdışı kaldığı ilan edilen "ulus-devlet" istemi olarak görür. Sosyolojik anlamda "yeni orta sınıf", bu tutumun sınıfsal temelini oluşturur. Onların varoluşunu sağlayan "globalleşen dünya" ve "neo-liberal ekonomi"dir. Onların karşı çıktıkları, ülkenin her yanını rant

alanına çeviren, HES'ler inşa eden, AVM'ler kuran, "kentsel dönüşüm" adı altında kentlerin rant alanı haline gelmesine yol açan "vahşi kapitalizm"dir. Sweezy'nin tanımlamasıyla, "bireyin temel toplumsal birim olduğu" bir ütopyaya bağlanma eğilimindedirler. "Gezi Direnişi"nde "bireysel özgürlükler"e yapılan vurgular da bu sınıfın niteliğine uygundur.

Bu kesimler, kendi varlık koşullarını sağlayan "globalizm"in, yani para-sermayenin ve metaların uluslararasılaşmasının krize girdiği, kendi varlık koşullarını ortadan kaldırdığı koşullarda, klasik terimlerle söylersek, işlerini kaybettikleri, eski yaşam standartlarını yitirdikleri koşullarda hızla "yerelleşirler". Yerel koşulların (ki bu ulusal devletin egemen olduğu koşullardır) "modernleştirilmesi"yle "globalleşme"yle elde ettikleri koşullara ulaşmayı umarlar. Onların "kriz" koşullarında "yerelleşmesi", kaçınılmaz olarak "yerel" olan "ulusalcılara" yaklaşmalarına yol açar.

"Ulusalcılık" ise, en genel anlamıyla kent küçük-burjuvazisinin siyasal tutumudur. Küçük-burjuvazinin bir bölümünü oluşturan "yeni orta sınıf"tan farklı olarak, sadece "globalleşen dünya"nın getirdiği tüketim olanaklarından yararlanır. Geleneksel serbest meslek sahipleri ile bürokratların ("kamu emekçileri") ağırlığını oluşturduğu bu kent küçük-burjuvazisi, "globalizm" yanlısı "yeni orta sınıf"ın tersine, "yerel" ve "ulusal" niteliklere sahiptir. "Yeni orta sınıf"la toplumsal ilişkileri oldukça sınırlıdır. Kent küçük-burjuvazisinin bu iki kesimi, eğlence mekanlarından tatil yerlerine kadar birbirinden ayrılmışlardır. Her iki kesimin "serbest çalışanları", avukatlar ve doktorlarda açıkça görüldüğü gibi, birbirinden farklı hukuk

ve sağlık anlayışına sahiptirler. Örneğin, "yeni orta sınıf"a mensup avukat "şirket avukatı" olurken, diğerleri "klasik" avukatlıkla geçimlerini sağlarlar. Birincileri "uluslararası hukuk"tan, ikincileri ise "ulusal hukuk"tan yanadır. Kaçınılmaz olarak bu iki farklı hukuk yaklaşımı anayasa hukukunda da kendisini dışa vurur. Birinci kesim, "ulusal anayasa"da geniş ve belirsiz bir "yurttaşlık" tanımından yanayken, ikinci kesim belirgin ve ulusu esas alan bir "yurttaşlık" tanımından yanadır.

Benzer durum tıp alanında da ortaya çıkar. "Yeni orta sınıf" mensubu bir doktor, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesinden yanadır ve çokluk özel hastanelerde parça başı ücretli olarak çalışır. Diğer doktorlar ise, devlet hastanelerinde istihdam edilir. Kaçınılmaz olarak, "sosyal güvenlik yasası"ndaki "düzenlemeler"den bir taraf doğrudan etkilenirken, diğer taraf neredeyse hiç etkilenmez.

"Yeni orta sınıf" olarak tanımlanan kent küçükburjuva kesimleri, "ulusalcılar"dan farklı olarak, "globalizm"den yanadır ve kendisini "uluslaşan" kozmopolitik bir "dünya vatandaşı" olarak görür.

İşte bu farklılıkları nedeniyle kent küçük-burjuvazisi homojen değil, heterojen bir yapıya sahiptir. Bu heterojenlik içinde "yeni orta sınıf" mensupları "bireysel hak ve özgürlükleri", yani bireysel hakları öne çıkartırken, "klasik" kent küçük-burjuvazisi "toplumsallığı" ve "kamu çıkarını" öne çıkarır. "Yeni orta sınıf", Radikal ve Taraf gazetesinin çizgisini kendisine yakın görürken, diğerleri Cumhuriyet (ve giderek Sözcü) okuru ya da düşüncesine yakındırlar. Bu nedenle de birincileri "neo-liberal sol"da yer alırken,

ikinciler "klasik sol"da yer alırlar.

İşte bu farklılıklar, ağırlıklı olarak kent küçük-burjuvazisini kapsayan "Gezi Parkı Direnişi"nde somut olarak görünür hale gelmiştir. Bu direnişin "birinci aşaması"nda, yani "daha başlangıç"ında kent küçük-burjuvazisinin "yeni orta sınıf" kesimi ağırlığını koymuş ve direnişe kendi damgasını vurmuştur. Ancak bundan sonraki süreçte, yani "mücadeleye devam" sürecinde, "klasik" kent küçük-burjuvazisinin mücadele gücü ve katılımı belirleyici niteliktedir.

Şüphesiz bu sınıf ilişkileri içinde belirleyici olan kent küçük-burjuvazisidir. Bu süreçte işçi sınıfı ve köylülük kendisine yer bulamamıştır. Demokratik halk devriminin bu iki temel gücünün "Gezi Direnişi"nde önemsenebilir bir yere sahip olmaması, kaçınılmaz olarak "Gezi Direnişi"nin tipik bir küçük-burjuva kitlesel hareketi olmasına yol açmıştır. Tipik bir küçük-burjuva hareketi olarak da, direnişin bir saman alevi gibi parlayıp sönmesine neden olmuştur. "Gezi Parkı Direnişi"ne damgasını vuran kesimler, bu saman alevini "tüm bozkırı tutuşturacak bir kıvılcım" olarak "algı"lama eğilimindeyseler de "bozkır" denilen şey, işçi ve köylü kitlesinden başka bir şey değildir.

Ve tüm marksist-leninistlerin çok iyi bildiği gibi, bu "bozkır"ı tutuşturacak olan "kıvılcım", proletaryanın ideolojisini benimsemiş bir devrimci öncüden başkası değildir.

Ağustos 2013

KONTRA
SOKAK TAKTİKLERİ

Önce "korsan eylem" taktikleri ortaya çıktı.

"Toplanma ve gösteri yapma hakkı"nın kullanılamadığı, kullanılmasına izin verilmediği, dahası bu hakkı kullanmak isteyenlerin ağır yaptırımlarla yüzyüze kaldığı koşullarda ortaya çıkan "korsan eylem taktikleri", belirli günlerde (örneğin 1 Mayıs) toplanma ve gösteri yapma hakkının herhangi bir yasal sınırlamaya bağlı kalmaksızın kullanılmasından başka bir şey değildir.

"Korsan eylem taktikleri", herhangi bir kentin, herhangi bir yerinde, olabildiğince sınırlı sayıda insanın, "önceden izin almaksızın" biraraya gelmesi, olayın ya da günün özelliğini içeren bazı sloganları atması ve polis müdahalesi olmadan olay yerinden ayrılması şeklinde özetlenebilecek bir eylem tarzıdır.

"Korsan eylemler"in en temel özelliği, sınırlı sayıda insanın kendi aralarında anlaştıkları bir zamanda, anlaştıkları bir mekânda protesto vb. eylemi gerçekleştirmek için ara sokaklarda bir araya gelmeleri ve eylemi gerçekleştirdikten sonra yeniden ara sokaklara dağılmalarıdır.

"Korsan eylemler"in en yoğun olarak gerçekleştirildiği yerler, İstanbul'da Taksim Meydanı ve Beyoğlu'nun ara sokakları ile Ankara'da Kızılay ve Yüksel Caddesi olmuştur.

"Korsan eylemler"in en büyük avantajı, "önceden izin alınmaksızın" gerçekleştirilmesi,

yani mevcut düzenin yasal kurallarının ve sınırlamalarının bir yana bırakılmasıdır. Dezavantajı ise, eyleme katılanların olabildiğince sınırlı sayıda olmasıdır.

"Korsan eylemler"e katılım ne denli sınırlı olursa olsun, her durumda "kuşlama" vb. olarak adlandırılan "başka" taktiklerle birleşerek (bildiri dağıtma vb.), daha geniş kesimlere ulaşmanın bir aracı olmuştur.

Genellikle 12 Eylül askeri yönetiminden "sivil yönetime" geçilmesiyle başlayan "korsan eylem taktikleri", kitlesel eylemlerin gelişmesine paralel olarak önemini yitirmeye başlamışsa da 1 Mayıs eylemleriyle birlikte biçim değiştirerek yeniden ortaya çıkmıştır. Ancak bu "yeniden" ortaya çıkış, "korsan eylem taktikleri"nin sınırlı sayıda insanlardan oluşan özelliğinin aşılarak ve daha büyük kitlelerin katılımını sağlayan bir biçime dönüşerek gerçekleşmiştir.

"Korsan eylem taktikleri"nin dönüştüğü yeni biçim, 1990'lardan günümüze kadar meydanlarda kutlanmasına izin verilmeyen tüm 1 Mayıs'larda görülen "sokak taktikleri" olmuştur.

1 Mayıs eylemlerinde en yaygın biçimde kullanılan bu yeni "sokak taktiği", yasaklı meydanlara çıkmak amacıyla ara sokaklarda biraraya gelen belli yoğunluktaki kitlenin polis barikatlarını aşmaya çalışmalarıyla başlayan, giderek polisle çatışmaya dönüşen ve polisin baskısı yoğunlaştığında yeniden ara sokaklara dağılarak süren bir kitlesel eylem biçimidir.

"Korsan eylemler"de sınırlı sayıda insanlar söz konusuyken, bu yeni "sokak taktiği"nde olabildiğince çok sayıda insanın katılımı sözkonusudur. Birincisinde, slogan atmak, "kuşlama" yo-

luyla bildiri dağıtmak ve olabilecek en kısa sürede ve hızla dağılmak neredeyse eylemin bütününü oluştururken, ikincisinde, kitlesel ölçekte katılım ve önceden hazırlanmış pankartlar, flamalar, bayraklar vb. söz konusudur. Ancak her ikisi de mevcut yasaların "izin" vermediği eylemlerdir ve eylemin gerçekleştiği meydanlara açılan ara sokaklarda örgütlenir. Bu yönüyle her iki "taktik", birbirine benzer, ikincisi, birincisinin daha geniş katılımla gerçekleştirilmesidir.

1990'lardan günümüze kadar tüm 1 Mayıs'larda görülen bu yeni "sokak taktikleri", önceden "izin" alınmaksızın gerçekleştirilen eyleme karşı uygulanan polis terörüne direnmeyi, polislerle çatışmayı içerir. Bu yönüyle de yeni bir "sokak çatışması" tekniği ortaya çıkmıştır.

Bu "sokak çatışmaları" tekniği, meydanlara girilmesini engellemek amacıyla oluşturulmuş polis barikatlarının "barışçıl biçimde" zorlanması, meydanlara girilmeye çalışılmasıyla başlar. Ardından, "barışçıl" yollarla polis barikatları aşılamadığı ya da polisin saldırıya geçtiği durumda, kitlenin, taş vb. araçlarla polisleri geriletmeye, geri püskürtmeye ve bu yolla meydanlara girmeye çalıştığı ikinci aşama gelir. Polislerin geriletilemediği, polis saldırısının yoğunlaştığı (gaz bombaları, Toma'lar vb. araçlarla) durumlarda ve mevcut "direnme araçları" (taş vb.) azaldığında, kitle hızla ve düzenli biçimde ara sokaklara dağılır. "Göstericiler"in ara sokaklara dağılması üzerine polis güçleri de bölünerek "göstericileri" ara sokaklarda "kovalamaya" devam eder. Bu da meydanlardaki polis güçlerinin sayısal olarak azalması, belli yerlerdeki polis barikatlarının dağılmasını getirir. Bu durumda "göstericiler", po-

lis gücünün göreceli olarak daha zayıf olduğu, gücünün bölündüğü, kendi barikatlarını korumak yerine sokak aralarında "gösterici" peşine düşerek dağılması karşısında, yeniden sokak aralarından çıkarak meydanlara yönelirler. Böylece "çatışmalar", bir kez daha sokak aralarından meydanlara taşınmış olur. Ardından yeniden organize olan polis, bir kez daha sokak aralarından meydanlara çıkan "göstericilere" saldırır, onları meydanlardan uzaklaştırmaya çalışır. Bu ikinci hamle karşısında "göstericiler" bir kez daha ara sokaklara dağılır ve polis de bir kez daha ara sokaklara dağılan "göstericileri" tümüyle dağıtmak için ara sokaklara yönelir. Bir kez daha meydanlar boşalır, çatışmalar ara sokaklarda sürer. Ara sokaklara dağılmış olan "göstericiler", bir kez daha polisin boşalttığı alana yönelir ve bir kez daha ara sokaklara dağılmış olan polisler meydanlara geri döner...

Böylece bu "sokak taktikleri"yle, "göstericilerin" kararlılığına bağlı olarak, aynı çevrimin sürekli yinelendiği bir eylem süreci meydana getirir.

Bu "sokak taktiği", bugün nasıl karalanmaya çalışılırsa çalışılsın (vandalizm vs. türünden "şiddet eylemi" olarak), başlangıçta olabilecek en geniş kitlenin katılımıyla "barışçıl" olarak başlar. Pankartlarla, flamalarla, bayraklarla, sloganlarla kitle "barışçıl" biçimde yürüyüşe geçer. Belli bir yere gelindiğinde polisin "yasal" uyarıları başlar, "dağılmaları" yönünde "uyarılır". Dağılmadıklarında (ki her zaman bu böyledir), gaz, su vb. araçlarla polis "müdahalesi" başlar. Polis "müdahalesi"ne karşı kitlenin tek silahı, taş ve pankart sopalarıdır. Taş ve sopaların etkin bir biçimde kullanılması karşısında polis çaresizliğe

düşer, şiddetini daha fazla arttırır. Hemen her durumda artan polis şiddeti, polisin doğrudan silah kullanması sonucunu doğurur. 1989 1 Mayıs'ında ya da 1995 Gazi Olayları'nda olduğu gibi, polis şiddeti (silah kullanması) ölümlere de yol açar.

Bu olaylar ve bu "sokak taktikleri" yıllar boyu sürüp giderken, "sokak savaşçıları" da bu süreçten dersler çıkarır.

İlk ve birinci ders, ne kadar kitlesel ve "barışçıl" olursa olsun, önceden "izin" verilmeyen kitle eylemleri benzer aşamalardan geçen bir polis müdahalesine maruz kalır. Eğer kitle, polis müdahalesine hazırlıklı değilse ve bu müdahaleyi belli ölçülerde durdurabilecek araçlara sahip değilse, polis müdahalesi kitlenin dağılmasıyla sonuçlanır. Bu nedenle de daha baştan polis müdahalesi ve polis şiddeti hesaba katılarak "hazırlık" yapılır. Gerekli "savaş araçları" (taş vb.) önceden "tedarik" edilir. Polis, önce bu araçlarla püskürtülmeye ve etkisizleştirilmeye çalışılır. Bunda etkili olunmadığı, polis saldırısının ağırlaştığı durumda, yeniden biraraya gelmek üzere ara sokaklara dağılınır.

İkinci ders, "sokak çatışması"nın verildiği "arazi"nin iyi bilinmesidir. Hangi ara sokağın nereye çıktığı, meydana giden ara sokakların hangileri olduğu ne kadar iyi bilinirse, bu çatışmalarda o kadar etkili olmak mümkündür.

Bu yönleriyle, "sokak taktikleri", önceden hazırlığı yapılan bilinçli bir eylemdir. Ancak bu "sokak taktiği", bir siyasal mücadele biçimi, iktidarı ele geçirmeye yönelik bir "kitle taktiği" ya da "ayaklanma taktiği" değildir. Onun sınırlı bir amacı vardır. Bu amaç da belli günlerde, özellikle 1 Mayıs'larda meydanların kitlelere yasaklanma-

sını protesto etmek ve böyle bir yasak kararının "pahalı"ya patladığını "devlete" göstermektir. Bu yönüyle "olumlu" bir amaç gütmez. Yani belli bir siyasal hedefi yoktur ve belli bir yer ve zamanla sınırlıdır. Bu nedenle de neredeyse yılın aynı günlerinde sürekli yinelenen gelenekselleşmiş bir "durum" söz konusudur.

"Sokak taktikleri"nin üçüncü dersi, polisin "geleneksel" ya da "klasik" "müdahale araçları"nın kitlenin "geleneksel" direniş araçları (taş vb.) karşısında yetersiz ve etkisiz kaldığı koşullarda doğrudan "ateşli silahlara" başvurmasıdır. İlk kez 8 Nisan 1976'da Ankara Kurtuluş Parkı'nda gerçekleşen bu durum sonrasında, yurtta, Eşari Oran ve Burhan Barın'ın ölümüyle sonuçlanırken, 1 Mayıs 1977'de tarihin en büyük ve en ağır katliamına yol açmıştır. 12 Eylül sonrasındaki kitle gösterilerinde ilk silah 1 Mayıs 1989'da patlamıştır (Mehmet Akif Dalcı'nın öldürülmesi, ki bu olay Gezi Direnişi'nde Ankara'da Ethem Sarısülük'ün öldürülmesiyle büyük benzerliğe sahiptir). Böylece polisin doğrudan "ateşli silah" kullanarak kitle hareketini dağıtmaya yönelik saldırısı "silahla kontrol altına alınamayan kitle eylemleri"nin düzenin yasal sınırlarını aşmaya yöneldiğinde ortaya çıkabilecek katliamlar sorununu ortaya çıkarmıştır.

Polisin doğrudan "ateşli silah" kullanarak kitle eylemlerine saldırısı, bir yandan kitle eylemlerinin silahla kontrol altına alınması gerekliliğini ortaya çıkarırken, diğer yandan polis saldırısının bu boyutu gözönüne alınarak kitle hareketlerinin "yasal sınırlar içinde tutulması"nı amaçlayan pasifist ve teslimiyetçi eğilimleri doğurmuştur.

Genellikle yasal sınırlar içinde başlayan "barışçıl kitle gösterileri"nin polis tarafından sözlü ve fiili olarak engellenmeye çalışıldığı anda başlayan ve genellikle taş vb. araçlarla sürdürülen "çatışma" karşısında "geleneksel toplumsal olaylara müdahale araçları"nın yetersiz kalması üzerine polisin "ateşli silah" kullanması, en azından kullanma olasılığının güçlü biçimde varolması "barışçıl kitle gösterisi"ni "düzenleyenler"in gösteriyi bitirme ve dağıtma çabalarına yol açar. Son zamanların "moda" hareketlerinde olduğu gibi, bu gösteriyi bitirme ve dağıtma çabası, polisin "izin verdiği" bir yerde "basın açıklaması" yapılmasıyla sonuçlanır. Böylece sürekli "çatışma" potansiyeline sahip kitle gösterilerinin "basın açıklamaları"yla sonlandırıldığı kısır bir döngü ortaya çıkar.

Sendikalar, konfederasyonlar vb. "demokratik kitle örgütleri"nin düzenlediği tüm gösteri ve yürüyüşlerde görülen bu durum, "barışçıllık" kisvesi altında haklı ve mazur gösterilmeye çalışılır. Gerçekte ise, polisle doğrudan çatışmaya giren kitlenin polisin "ateşli silah" kullanması karşısında "korumasız ve savunmasız" olmasından kaynaklanır. "Yasal" ve "barışçıl" kitle gösterilerinin siyasal içeriğinin belirsizliği, iktidarın ele geçirilmesine yönelik bir içeriğinin bulunmaması, "korumasız ve savunmasız" kitlelerin korunması ve savunulmasına ilişkin bir düşüncenin ve çabanın ortaya çıkmasını engeller. Doğal olarak, kitle gösterisi, "barışçıl" olarak başlar, kısmi ve sınırlı "çatışmalar"la sürer ve biter.

Bu durum ve buna uygun düşünce ve davranış biçimleri Gezi Direnişi gibi uzun süren bir kitle hareketinde de egemen olmuştur. Siyasal

iktidarın "icazeti" altında iki hafta boyunca Taksim Meydanı'nda "özgür alan" oluşturan Gezi Direnişi, bu egemen düşünce ve davranış içinde siyasal içeriği olmayan bir kitle hareketiymişçesine sürdürülmüştür. Ancak (başta Ankara, İzmir, Antakya, Eskişehir olmak üzere) ülkenin diğer yerlerinde direnişin siyasal niteliği çok daha belirgin olmuştur. Bu da "güvenlik güçleri"nin "yeni" taktikler geliştirmelerine yol açmıştır.

Bu "yeni" taktik, polisle çatışan kitlenin "sokak taktikleri" çerçevesinde yeniden toplanmak üzere ara sokaklara dağıldıklarında, buralarda milis görünümlü eli sopalı polislerin "cezalandırma timleri" olarak devreye sokulmasıdır.

Bu "yeni" polis taktiğini, polis müdahalesinin "ateşli silah" kullanma evresinin ön aşaması olarak tanımlamak olanaklıdır. Ancak bu "cezalandırma" yönteminin asıl içeriği, resmi polis güçlerinin (çevik kuvvet) dar sokak aralarına girerek hareketsiz kalmasını önlemek, meydanlardaki gücünün bölünmesinin önüne geçmek ve "göstericiler"in yeniden toplanmak üzere ara sokaklara dağılmasını önlemektir.

Bu "yeni" polis taktiği, ilk bakışta, sivil polislerin, esnaftan devşirdikleri "yedek güçler"le ara sokaklara dağılan göstericileri "cezalandırmaları" gibi görünse de temelde, "göstericilerin" ara sokakları bir "manevra alanı" olarak kullanmalarını engellemektir. Bu "taktik"le, ara sokaklar "güvensiz" alanlar haline getirilmekte ve "göstericiler"in ara sokakları kullanmaları olanaksız hale getirilmektedir. Bu da uzun yıllardır kullanılan "sokak taktikleri"nin kullanılamaz hale getirilmesi demektir.

Bu "yeni" polis taktiği, Gezi Direnişi'nin ilk

günlerinde belirgin biçimde ortaya çıkmışsa da ("medya"ya yansıyan ilk olay İzmir'deki "eli sopalı siviller" olmuştur), "direnişin medyası" bu olayı görmezlikten gelmeyi yeğlemiş ve üstünü kapatmaya çalışmıştır. "Taksim Dayanışma"sı adına yapılan açıklamalarda "twitter" üzerinden "desenformasyon" yapıldığı, "bilgi kirliliği" ortaya çıktığı ileri sürülmüş ve bu tür "haberlere" "itibar edilmemesi" istenmiştir. Bu da "yeni" polis taktiğinin her yerde yaygın biçimde kullanılmasına yol açmıştır. Ortalığın "sakinleşmesi"nden sonra açığa çıktığı gibi, bu pasifikasyon yöntemi ölümlere neden olmuştur. Eskişehir'de **Ali İsmail Korkmaz**'ın öldürülmesi bunun en tipik örneğidir.

Ancak "yeni" polis taktiği burada kalmamıştır. "Akrep" adı verilen ve ara sokaklarda kullanılabilir olan hafif zırhlı polis araçları bu taktiğe eklenmiştir. Böylece "göstericiler" için "güvensiz" hale gelen ara sokaklar tenhalaşmış ve "Akrep polisleri" sokak aralarında kalan ve sayıları birkaçı geçmeyen göstericileri kolayca yakalamaya başlamıştır.

Düne kadar "göstericiler"in güçlerini yeniden birleştirmek üzere dağıttıkları, manevra yaptıkları ve Çevik Kuvvet için "güvensiz" olan ara sokaklar, bugün "eli sopalı" ve "Akrepli" polis güçlerinin denetimine geçmiştir. Böylece "Akrep"lerin desteğindeki Çevik Kuvvet de daha küçük birimler halinde ara sokaklara girebilir hale gelmiştir. Diğer bir ifadeyle, düne kadar "göstericilerin" üstünlüğünde olan ara sokaklar el değiştirmiştir. Ara sokaklar, artık "göstericiler" için daha "güvensiz" hale gelmiş ve manevra alanı olarak kullanılması zorlaşmıştır.

Ama bu, polisin sağladığı psikolojik bir üs-

tünlük durumudur. "Akrep"lerin ara sokaklarda hızla hareket etmesi ve "Akrepli polisler"in ara sokaklarda silah çekmek durumunda kalması ortaya çıkan "yeni" durumun sadece psikolojik nitelikte olduğunu açıkça göstermektedir. Bu psikolojik üstünlüğü sağlayan olay da ara sokaklardaki "göstericiler"in "eli sopalılar" tarafından dövülerek öldürülmesidir.

Polis güçlerinin ara sokaklardaki "yeni" egemenliği, Taksim, Kızılay gibi büyük meydanların çevresiyle sınırlıdır. İstanbul ve Ankara'nın semtlerinde ya da Antakya'daki eylemlerde görüldüğü gibi, fazla düzenli olmayan dar ara sokaklar "göstericiler"in topluca barikat kurdukları yerler haline dönüşmektedir.

Yine de bu yeni durum, ara sokakların, "göstericiler" tarafından güçlerini yeniden birleştirmek üzere dağıldıkları ve manevra yaptıkları yerler olmaktan uzaklaşmasını engellememektedir. "Barışçıl göstericiler" için "sokak taktikleri"nin yeniden işlevsel hale gelebilmesi için, herşeyden önce ara sokaklardaki eski egemenliğin yeniden kazanılması gerekir. Bunun en emin yolu da ara sokakları kullanmaya yönelik geri çekilmenin örgütlü guruplarla yapılmasından geçmektedir. Bu yolla, ara sokaklarda egemenlik kurmak için "direnme araçları" etkin biçimde kullanılabilecektir.

Özcesi, gelecek süreçte "sokak taktikleri", yenilenerek ve yeni biçimler ortaya çıkartarak "barışçıl gösteri"lerin en temel çarpışma ve direnme aracı olarak varlığını sürdüreceği kesindir. Bunun için, herşeyden önce polisin geliştirdiği "yeni" karşı-taktiklerin yaratmış olduğu psikolojik üstünlüğün bertaraf edilmesi ve "di-

renme araçları"nın örgütlü gruplar tarafından sokak aralarında etkin bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Burada belirleyici olan, kentin ve ara sokakların (gerilla savaşı terimiyle "arazi"-nin) "göstericiler" tarafından çok iyi bilinir olması ve bu yolla "elverişli arazi" haline getirilmesidir.

Burada unutulmaması gereken şey, tüm bu "sokak taktikleri"nin ve polisin karşı-taktiklerinin sadece polisin zor yoluyla engellediği kitle gösterilerine ve "protesto" eylemlerine ilişkin olduğudur. Bu "sokak taktikleri", hiçbir biçimde kitle ayaklanmasının (silahlı) ya da "barikat savaşları"nın bir parçası değildir. Bu "sokak çarpışmaları"nın, giderek ve süreç içinde "kitle ayaklanması"na dönüşmesi beklenemez. Devletin resmi zor güçlerinin, hiçbir yasal sınırlama olmaksızın, kolayca ve yaygın biçimde "silah" kullanabildiği bizim gibi ülkelerde, en sıradan ve en "masum" kitle gösterilerinin bile zorla engellendiği, kitlelerin en temel demokratik haklarının bile kullanılmadığı, kullanılmasına "izin" verilmediği tartışmasız bir olgudur. "Sokak taktikleri" ve buna karşı polisin geliştirdiği kontra-sokak taktikleri, demokratik devrimin tamamlanmadığı, demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmadığı koşullarda ortaya çıkan "barışçıl" kitle gösterilerine ilişkindir. Bu kitle gösterilerinin "sokak taktikleri", siyasal iktidarın ele geçirilmesine yönelik mücadelenin ikincil araçlarından birisidir. Bunu, devrimci mücadelenin önemli ve hatta birincil araçlarından biri olarak görmek ya da göstermeye kalkmak yapılabilecek en büyük hatalardan birisidir. Bu "sokak taktikleri", sadece "geçici mevzileri" korumak için yürütülen mücadelenin bir parçasıdır. Che'nin çok açık biçimde ifade et-

tiği gibi, “küçük taktik sorunlarda büyük stratejik hedefler görmek”, halk kitlelerinin “enerjisini boşa harcamak”tan başka bir işe yaramaz.

Ekim 2013

"KÜRT AÇILIMI"NDAN KCK OPERASYONLARINA, MAVİ MARMARA'DAN İSRAİL'E, İRAN'DAN FÜZE KALKANINA VE SURİYE'DEN DERSİM'E

Turgut Özal'ın, pek şahsına münhasır olmasa da Türkiye için yeni ve alışılmadık olan bir "yönetim tarzı" vardı. Muhalefetin "devlet adamı ciddiyeti"yle bağdaşmadığını söylediği T. Özal'ın "yönetim tarzı", bir yanıyla ülke içi siyasetin gündemini "incir çekirdeğini doldurmayan" konularla doldurabilmesi, diğer yanıyla sivil ve askeri bürokrasinin tüm "temayülleri"ne rağmen, belli ölçüde ve planlı biçimde "kendince" davranmasıydı. Bu "yönetim tarzı"yla, bir yandan muhalefet partilerini "küçük Turgut'la oynasınlar" diyerek küçümserken, diğer yandan şortla askeri tören birliğini "selamlayarak" "ilklere" imza atmış biri olarak kabul edildi.

Pek çok "yağdancısı", Özal'ın "vizyon sahibi" oldu-ğunu, ülke tarihinde böylesine "vizyon sahibi" hiç kimsenin bulunmadığını söylerken, pek az kişi onun "vizyon"dan öte bir "misyon" sahibi olduğundan söz edebildi.

"24 Ocak Kararları"nın (1980) ürünü olan, 12 Eylül askeri darbesiyle "ekonomiden sorumlu devlet bakanı" olarak ortaya çıkan ve nihayetinde "dört eğilimi" (sağcı, solcu, milliyetçi ve şeriatçı) birleştirdiğini ilan ettiği ANAP'ı kurarak, 12 Eylül sonrası yapılan "ilk genel seçim"den birinci

parti çıkarak, askeri yönetimden sivil yönetime geçiş sürecinin başbakanı oldu.

1980 borç krizi koşullarında ve IMF gözetimi altında dış borç faiz ödemelerinin güvenceye alınmasını sağlayan 24 Ocak Kararları'yla işçilerin, köylülerin ve devlet memurlarının (günümüzün "moda" söylemiyle "kamu emekçileri"nin) reel gelirleri keskin biçimde düşerken, T. Özal, Demirel'i aratmayacak nitelikte "veciz" bir sözle, "benim memurum işini bilir" diyerek rüşveti meşrulaştıracak bir "pragmatizm"in temsilcisi oldu.

12 Eylül askeri darbesi öncesinde Erbakan'ın MSP'-sinden İzmir milletvekili adayı olmuş "eski" bir "ümmetçi"nin "pragmatizmi", pragmatizm sözcüğünü bile yaşamı boyunca hiç duymamış insanlar üzerindeki etkisi büyük oldu. 1980 dünya borç kriziyle piyasaya sürülen "neo-liberalizm" teorileri de küçük-burjuva solcu aydınların "zihniyet dünyası"nı karma karışık etti.

ANAP'ı kurmadan önce ABD'de yaptığı "staj" sonrasında, "image-maker"ların gözetim ve denetimi altında yürütülen yoğun bir "medyatik" propagandayla "pragmatist" politikaları uygulamaya sokan Özal, ekonomide "ihracata yönelik sanayileşme" söylemi altında emperyalizmin "neoliberal" ekonomik, toplumsal ve politik hedeflerine ulaşmasının ortamını yarattı.

Devlet memurlarının aldığı rüşvet, bir çeşit "hizmet için ödenen bahşiş" olarak görülürken, "işbitirici yuppiler" sahneye çıktı. IMF talimatıyla yürütülen özelleştirme uygulamalarıyla, önce "Boğaz Köprüsü" satıldı. Ardından sıra "Kamu İktisadi Teşekkülleri"nin (KİT'ler) satışına geldi ve "özelleştirme" adı altında KİT'ler satıldı. Artık değeri olan ya da olmayan her şeyin bir fiyatı

vardı ve her fiyatı olan şey de satılığa çıkarılmıştı.[1]

İlk satılanlar, 1980 öncesinde yükselen devrimci harekete "yamanmış" "sol"cular oldu. Bu "dönek" takımını, "ben yapmazsam, nasıl olsa bir başkası yapacak" diyerek en ahlaksız işleri bile yapmaya soyunan ikinci bir "dönek" dalgası izledi.

Henüz "frak" giymemiş olan M. Belge'nin, "soyut bir gelecek için somut bugünden vazgeçilemez" "düsturu", bu "dönekler" tarafından öncelikle toplumun sol kesimine kabul ettirilirken, "milli eğitim" sistemi baştan ayağa değiştirildi, İngilizce eğitim veren özel okullar ve özel dershaneler yerden mantar gibi bitmeye başladı. Böylece "Türk istikbalinin evlatları", pragmatist temelde "köşe dönmeci" bir zihniyetle yeniden biçimlendirilmeye başlandı.

Eski dönemlerin, "gelen ağam, giden paşam" sözünde ifadesini bulan pragmatist "Türk istikbalinin evlatları", "kedinin görevi fare tutmaktır, fare tuttuğu sürece renginin önemi yoktur" düsturu ile "mikro"laştırılmış yaşamın her hücresine "nüfuz" ettiler.

Pragmatizm, köşe dönmecilik, Makyavelizm vs.'nin de "serbest pazar ekonomisi"nin de ne olduğu bile bilinmezken, repo-ters repo yapmak, bono-tahvil-hisse senedi alıp satmak ve böylece "rüşvet" yoluyla ya da "gayri meşru" başka yollarla kazanılmış paralar piyasa ekonomisinin hizmetine sunuldu. Her şey "köşe dönmek" için, her şey "yüksek enflasyondan korunmak" için piyasaya sürülürken, anne-babalar çocuklarına verdikleri okul harçlıklarını nasıl "akıllıca" kullanabileceğinin öğütlerini veriyorlardı. 12-15 yaşındaki çocuklar, bu "akıl"la "döviz büroları"nın önünde arz-ı endam ettiler.

Her şey "yeni"ydi, her şey alınıp satılıyordu. Bu ortamda Mevlâna keşfedildi: Dün dün ile gitti cancağızım, şimdi yeni şeyler söylemek lazım!

Tüm bu sürecin "mimarı" olarak görülen Özal, "bir koyup üç almak" adına Amerikan emperyalizminin Irak işgaline gönüllü olarak katılmaya çabaladı. Günümüzün "popüler" söylemiyle, "derin devlet"in müdahalesiyle, o zamanın söylemiyle "Atatürkçü askerler"in direnişi yüzünden bu emeline ulaşamadıysa da "Türk istikbalinin evlatları" "bir koyup üç alma"nın olanaklı olabileceğini zihinlerine kazıdılar.

Bu sürecin en tipik özelliği, "aşağıdaki sınıflar"ın eğitim görmüş bireylerinin devşirilmesi oldu.[2] Osmanlının "yeniçeri düzeni" bir kez daha cisimleşirken, halkın "solun temsilcisi" olarak kabul ettiği SHP'nin, 1989 yerel seçim zaferinden sonra "yeme sırası bize geldi" diyerek "solcular"ın insafsızcasına belediyelerde rüşvet yarışına girmesi, halkın sola olan güveninin son zerrelerini de yok etti. Pragmatist zihniyet, böylece solu da potasında eritti.

Böylece "piyasa", "allah korkusu" olduğu için "insaflı" olacağı varsayılan şeriatçılara kaldı.

Bu ortamda, Erbakan'ın MSP'si, yeni adıyla Refah Partisi, Ankara ve İstanbul belediye başkanlığını kazanarak, 1995 genel seçimlerinden birinci parti çıkıp, "yükselen değer" haline gelmeye başladı. Artık şeriatçı kesimler de "icra mevki"ne yükselmişlerdi. Özal pragmatizmi, Erbakan oportünizmiyle birleşerek, Ankara'da Melih Gökçek'in ve İstanbul'da Recep Tayyip Erdoğan'ın kişiliğinde yeni bir "vizyon ve misyon" ortaya çıkardı.

Bu pragmatizm-oportünizm çiftleşmesinden

doğan “islamcı vizyon ve misyon” anlaşılmadan, AKP'nin icraatlarını ve günümüzdeki siyasal gelişmeleri anlamak olanaksızdır.

“T.C.'nin ilk müslüman cumhurbaşkanı” Abdullah Gül'ün “iyi şeyler olacak” sözleriyle başlayan ve “neo-liberal” küçük-burjuvaların alkışlarıyla sürdürülen “Kürt açılımı”ndan KCK operasyonlarına nasıl gelindiyse, Gazze “hamiliği”nden İsrail karşıtlığına ve İsrail karşıtlığından ABD'nin füze kalkanına “evsahipliği” yapılmasına öyle gelinmiştir. Bugün Recep Tayyip Erdoğan'ın, “Beşar, zulümle abad olunmaz”dan[3], “devlet adına” Dersim katliamı için “özür dileme”ye sıçrayışı da aynı niteliktedir.

Bu sıçrayışta “pro-aktif” bir yaklaşım varmış gibi görünse de gelişmeler, tefeci-bezirganların “kervan yolda düzülür” zihniyetinin bir yansısı olarak “doğalmış gibi” “algı”lanmaktadır. Oysa “doğal” olan, Erdoğan hükümetinin pragmatist-oportünist niteliğidir. “Doğalmış gibi” görünen ise, olağan siyasal süreçlerin günün koşullarına uygun olarak yeniden biçimlendirilmesidir.

Erdoğan hükümetinin “pro-aktif dış politikası”, diğer ifadeyle “emperyal dış politikası”, tipik bir pragmatist-oportünist zihniyetin ürünüdür. Hiçbir biçimde öngörüye ya da ön düşünceye dayanmamaktadır. Tümüyle kendi dışında gelişen olaylara eklemlenmek ve eklemlendiği oranda buna uygun söylemler geliştirmekten ibarettir.

Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'da tüm Baas rejimlerini ortadan kaldırmaya yöneldiğini, geç de olsa “algı”lamışlardır. Bu “algı” çerçevesinde, ortaya çıkan ya da çıkacak olan “fırsatlar”dan (oportunity) yararlanmaya çabalamaktadırlar. Bu konuda Suriye olayı çok kapsayıcıdır.

Geçen yılın sonlarına kadar "komşularla sıfır politika" adı altında Suriye'deki Beşar Esad yönetimiyle "ortak bakanlar toplantısı" yapan AKP hükümeti, emperyalist ülkelerin Libya'daki tutumu karşısında "hizaya" gelmiş ve "önalmak" (pro-aktif) adına, olasılık olmaktan çok gerçeklik olduğuna inandıkları emperyalizmin Suriye operasyonunun taşeronluğuna soyunmuştur.

Pragmatist-oportünist AKP yönetimi, emperyalizmin Suriye operasyonunda önaldıkları koşulda, yağmadan pay alabileceklerini hesaplamışlardır. Ordu içinde "yurtta sulh, cihanda sulh" vecizesini ciddiye alan kesimlerin büyük bölümünün tasfiye edilmesi ve kalanların sindirilmesi ile Özal'ın Irak konusunda yapamadığını yapabileceklerine "kani" olmuşlardır. Bu "kanı", Öcalan'ın Suriye'den çıkartılması olayının bir benzerinin olabileceği varsayımıyla desteklenmiştir.

Buna göre, giderek dozu artırılan "sert söylemler"le Suriye yönetimi tehdit edilecek ve Suriye sınırına gidecek "yüksek yetkili"nin (ki bu, kesinkes Recep Tayyip Erdoğan'dan başkası olmayacaktır) "nihai" açıklamasıyla, "tarih tekerrür edecek", Beşar Esad tasını-tarağını toplayarak iktidarı bırakacaktır!

Eğer "tarih tekerrür etmezse", Suriye sınırına yığınak yapılacak, "insani koridor" adı altında "Suriye sınırında tampon bölge oluşturmak" amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri "sınırlı bir harekât" için harekete geçirilecektir. Böylece sınırları nereye kadar gideceği önceden bilinmeyen bir Suriye müdahalesi gerçekleşecektir.

"Doğal olarak", Suriye'deki Baas rejimi Türkiye'nin müdahalesiyle çökmüş olacağından, Suriye'nin paylaşılmasında "arslan payı" da Türkiye'-

ye, dolayısıyla "islamcı sermayeye" düşecektir.

Buraya kadar her şey "doğal" seyrinde giderken, birdenbire Suriye'deki Baas rejiminin "şii" olduğu, "alevi" olduğu ve hatta "Nusayri" olduğu anımsanmıştır. Recep Tayyip Erdoğan, 15 Eylül 2011'de yaptığı bir röportajda Suriye'de "Alevi-Sünni çatışması çıkmasından kaygı duyduğunu" söyleyerek, kervanı bir kez daha yolda düzmeye başlamıştır.

Böylece Suriye'de baş göstereceği kabul edilen "Alevi-Sünni çatışması"nın Türkiye'ye yansıyacağı "kanı"sına ulaşılmıştır. Bu "kanı"yla, bu çatışmanın Türkiye'ye yansımaması için bir şeyler yapılması "lüzumu" ortaya çıkmıştır.

İşte bu "lüzum" üzerine, Dersim olayları Recep Tayyip Erdoğan tarafından gündemin ilk sırasına çıkartılmıştır.

Her ne kadar Dersim bölgesi, Kürt bölgesiyse de "asıl kimliği"nin Alevilikten geldiği varsayılır. Bu nedenle, "Sünni" Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dersim hamlesi", "Alevi-Sünni kardeşliği" olarak "algı"latılmaya çalışılmaktadır. Eğer bu "algı" tutarsa, Suriye müdahalesiyle ortaya çıkacak olan bir "Alevi-Sünni çatışması"nın, basit bir "mazlum halk-zalim Esad" çatışması gibi sunulabileceği düşünülmüştür. Bütün "dert", Türkiye Alevilerinin "Sünni" Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsında Sünnileri "dost ve kardeş" olarak bellemelerinin sağlanmasıdır.

Bu yolla, "bir taşla iki kuş" vurabileceklerini de hesaplamışlardır. Bir taraftan, olası Suriye işgalinin ülke içinde yaratacağı tepki ("Alevi-Sünni çatışması") pasifize edilirken, diğer yandan Dersim katliamının "gerçek sorumlusu" "Kemalistler"-in Alevilerle olan "tarihsel ittifakı" çökertilecektir.

Siyaseten yapılan bu "hamle"lerin, şüphesiz asıl amacı, Türkiye üzerinden Suriye'ye yönelik askeri müdahalenin yolunun açılmasıdır. İçte "Alevi sorunu" bir ölçüde yatıştırıldığı koşullarda, "milliyetçi-maneviyatçı-mukaddesatçı" halk çoğunluğunun desteğiyle, Suriye'nin "mazlum halkının zalim Esad yönetiminden kurtarılması" için askeri harekâtın düğmesine basılacaktır.

Nasıl ki, "baba Esad", Türkiye'nin askeri tehdidi karşısında A. Öcalan'ı sınır dışı etmek zorunda kaldıysa, "oğul Esad" da askeri tehditle iktidarı bırakacaktır! Eğer "yüksek yetkili"nin sınırda yapacağı "nihai konuşma"yla Beşar Esad iktidarı bırakmazsa, "Türk ordusu gereğini yapacaktır". Zaten, "bir Türk dünyaya bedel"dir!

AKP'nin "emperyal dış politikası"nın yapıcıları ve yandaşları, "Ortadoğu'nun en büyük ordusu" olduğu ilan edilen Türk Ordusu'nun askeri saldırısı karşısında Suriye ordusunun fazlaca direnemeyeceğini de varsaymaktadırlar. Bu nedenle de Türk Ordusu'nun askeri müdahalesinin mutlak sonuç vereceği kabul edilmektedir.

Oysa savaşta taraflar, "soyut birer kavram olmaktan çıkıp, bireysel devletler ve hükümetler olunca, savaş da teorik olmaktan çıkıp kendi öz yasalarına göre gelişen bir eylem haline" girer.[4] Bu durumda, "düşmanın" teslim olması kadar direnmesi de olasılık haline gelir. "Düşman"ın direncini kırmak içinse, onun askeri güçlerinin ya tamamen ya da direnmesini olanaksız kılacak ölçüde imha edilmesi gerekir.

Bugün Suriye ordusu, 215 bin askerden oluştuğu, 3.700 T-72 vb. Sovyet tankı, 6.600 zırhlı personel taşıyıcısı ve 241 savaş uçağı olduğu tahmin edilmektedir.[5] Bunun karşılığında Türk ordusu-

nun, 620 bin askerden oluştuğu, 4.300 tanka, 6.600 zırhlı personel taşıyıcı ve 302 savaş uçağına sahip olduğu tahmin edilmektedir.

Bu tahmini bilgilere göre, Türk ordusu kesin bir sayısal üstünlüğe sahiptir. Ancak Suriye'ye yönelik bir askeri işgal harekâtında en önemli unsur, Suriye'nin elinde bulunan tankların ve savaş uçaklarının etkisiz hale getirilmesidir. Bunun en güvenlikli yolu, bu savaş araçlarının hareketsizken yerde imha edilmesidir. Amerikan emperyalizminin Irak saldırılarında görüldüğü gibi, bunun yapılabilmesi için de ağır bombardıman uçaklarıyla askeri üslerin vurulması, askeri gücünün belli ölçüde imha edilmesi önemlidir. Türk ordusunun elinde avcı-bombardıman uçakları olmakla birlikte, ağır bombardıman uçakları mevcut değildir. Yani Türk ordusu, Amerikan emperyalizminin yaptığı gibi, ağır bombardıman sonrasında kara harekâtına girişebilecek askeri donanıma sahip değildir. Bu yüzden, Suriye ordusunun tanklarının, zırhlı personel taşıyıcılarının ve savaş uçaklarının imha edilmesi, doğrudan bir çatışmayı kaçınılmaz kılmaktadır. Bu da olası bir savaşta ağır kayıplara neden olabilecektir.

Öte yandan Suriye'nin elinde balistik Scud füzelerinin bulunması da kayıp olasılıklarını artırıcı niteliktedir. Ayrıca unutulmaması gerekir ki, Suriye ordusu, asıl olarak büyük bir askeri güce sahip olan İsrail'in olası saldırısına göre silahlandırılmıştır.

Bu koşullarda, Türk ordusunun, ABD'nin taşeronu olarak tek başına Suriye'yi işgale kalkışması, Suriye'deki Baas iktidarının direnme kararlılığına bağlı olarak büyük kayıplara yol açabilecek özelliklere sahiptir. Dolayısıyla, savaşın uza-

ma ve bir yıpratma savaşına dönüşme olasılığı da yüksektir. Bu durumda, Libya'da görüldüğü gibi, ABD'nin ağır bombardıman uçaklarıyla harekâta katılması zorunlu ve kaçınılmaz olmaktadır.

Bunların yanında, Türk ordusunun başka bir ülkeye yapılacak bir saldırıya uygun bir konumlanışı olmadığı gibi, geniş çaplı bir saldırı için gerekli lojistik desteğe ve cephaneye de sahip değildir. Tüm bunların saldırı öncesinde tedarik edilmesi, gerekli yığınağın yapılması da gereklidir. Türk ordusunun "envanteri"ndeki silahların büyük çoğunluğunun ABD üretimi olduğu gözönüne alındığında, bu yığınağın ancak ABD'den alınacak yeni malzemelerle gerçekleştirilebileceği açıktır. Bütün bunlar, yoğun bir savaş hazırlığını gerektirir.

Şüphesiz, "kervan yolda düzülür" zihniyeti açısından, tüm bu savaş olasılıklarının "kıymet-i harbiyesi" yoktur. Bu zihniyet sahipleri (AKP ve yandaşları), "baba Esad"a yaptıklarını yaparak sonuç alınabileceğini varsaymak durumundadırlar.

Bu da bir olasılıktır. Irak'da Saddam yönetiminin ve Libya'da Kaddafi yönetiminin elindeki askeri potansiyeli kullanamaması ya da kullanma iradesi göstermemesi, bu olasılığı öne çıkartmaktadır. Ama aynı biçimde, işgal sonrasında Irak'ta gelişen direniş de fazlaca olası görülmemiştir. Dolayısıyla, savaşta tek bir durum, tek olasılık yoktur.

Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dersim çıkışı", CHP'ye bir "gol" atmaktan çok, Suriye işgaline karşı içerideki muhalefeti parçalama ve azaltmaya yönelik bir girişimdir. Savaş ise, doğrudan Amerikan emperyalizminin kendi koşullarına göre belirleyeceği bir durumdan ibarettir.

Amerikan emperyalizmi açısından, AKP iktidarının Suriye'ye yönelik "yoğun baskı"sının "sonuç" getirici olması da olmaması da çok önemli değildir. Eğer "yoğun baskı" sonuç verirse, Amerikan emperyalizminin Irak ve Afganistan işgalleriyle "yıpranan imajı" daha fazla yıpranmamış olacaktır. Yok eğer "yoğun baskı" bir sonuç vermezse ve saldırı kendileri için kaçınılmaz hale gelirse, bu durumda AKP iktidarının "öncü" olmaktaki hevesi ve isteği, kendi kayıplarının en aza indirilmesinin bir aracı olacaktır. Bu da "pişmiş kestaneyi ateşten maşayla almak"tan başka bir şey değildir.

Türk ordusunun Suriye'ye olası saldırısı, Enver Paşa'nın "Sarıkamış Harekâtı"ndan sonraki ilk saldırı harekâtı olacaktır. "Resmi tarih"e göre, 1699'da başlayan ve 1923'e kadar süren Osmanlının çöküş aşamasındaki sürekli toprak kaybı da ilk kez "toprak kazanımı" olarak "tarihe" geçecektir!

Böyle bir "tarih" karşısında AKP ve mehteran takımının nasıl bir "huşu" içinde olabileceği de tahmin edilebilir.[6]

Bütün bunların, "milliyetçi-maneviyatçı-mukaddesatçı" duyguların "şahlanışına" yol açacağı da açıktır. Öte yandan Amerikan emperyalizmiyle kol kola, iç içe, sarmaş dolaş yapılacak bir Suriye işgalinin de, Özal pragmatizmiyle yetişmiş küçük-burjuvalar tarafından Türkiye'nin "küresel oyuncu" olduğu şeklinde "algı"lanacağı da kesindir.

Tüm bu "algı" içinde ve şovenizmin yükselişi yanında, "Kürt sorunu"nda da yeni "senaryolar" devreye sokulmaya çalışılacaktır. Olası Suriye saldırısı ortamında PKK'nin "arkadan vurması"nın önlenmesi için "hükümet değil, devlet görüşmesiyle" PKK'yle "uzlaşmaya" gidilebilecektir.

Öte yandan Suriye Kürtlerinin, olası bir saldırı koşullarında, Irak işgali sırasında Barzani yönetiminin yaptığı gibi, "iç destek gücü" olarak kullanılması ihtiyacı, PKK "sorunu"nda ABD'nin devreye girmesini gündeme getirecektir. Böylece Barzani'nin mantığı içinde PKK'nin Suriye saldırısına destek vermesi sağlanmaya çalışılacaktır.

Bu mantık, Özal'dan günümüze kadar tüm toplum kesimlerine yayılmış olan pragmatist-oportünist mantıkla örtüşmektedir. Bu nedenle, Recep Tayyip Erdoğan'ın bir zamanlar seslendirdiği "win-win" söylemiyle PKK'nin "ikna edilmesi" de, hem kolay olacaktır, hem de fazlaca yadırganmayacaktır.[7]

Bilinmelidir ki, Türk ordusunun Suriye saldırısının olası başarısı, Türkiye'de şovenizmin doruğa ulaşmasına ve şeriatçı vesayetin mutlak egemenliğine yol açarak, ülkede karanlık bir dönemin başlamasına yol açacaktır. Bu nedenle, AKP'nin "Kürt açılımı"nı destekleyenler de, Dersim katliamını gündeme getirmesinden hoşnut olanlar da bu karanlık dönemin hem sorumlusu, hem de mağduru olacaklardır.[8]

Şüphesiz bir başka olasılık ve seçenek de vardır. Bu olasılık, Suriye saldırısının ağır kayıplara yol açarak toplumsal tepkilerin yükselmesine yol açmasıdır. Ama devrimci seçenek olmadığı sürece, yükselen tepkiler kolayca pasifize edilebilecektir. Önemli olan saldırganlığa karşı çıkmak değil, saldırganla mücadele etmek ve onu yenilgiye uğratmaktır.

Aralık 2011

Dipnotlar

[1] "Kendileri meta olmayan vicdan, onur vb. gibi şeyler, sahipleri tarafından satışa çıkarılır hale gelirler ve böylece bir fiyatları olduğu için meta biçimini alırlar. Demek ki, bir şeyin değeri olmadığı halde, bir fiyatı olabilir."

(Karl Marks, Kapital, Cilt: I, s. 117.)

[2] "… ortaçağda katolik kilisesinin, toplumsal durumuna, doğumuna ve servetine bakmaksızın, kilise hiyerarşisini ülkenin en iyi beyinlerinin oluşturması, dinsel egemenliği kurup sağlamlaştırmasının ve halkı ezmesinin başlıca yollarından birisi olmuştur. Yönetici sınıf, yönetilen sınıfın en önde gelen kafalarını ne kadar fazla bünyesi içersinde eritebilirse, egemenliği o denli sağlam ve o denli tehlikeli hale gelir." (Ağy, C: III, s.532)

[3] Erdoğan'ın 15 Kasım 2011 tarihli bu konuşması şöyledir: "Cezaevlerinde binlerce siyasi tutuklu bulunduran Beşar, sen Türk bayrağına saldıranları da bulup gereken cezayı vermek durumundasın. Son dönemde kendi halkına karşı savaş açanların nasıl trajik bir sona ulaştıklarını Beşar Esad da görmeli. Kendisine hatırlatıyorum: Zulümle abad olunmaz, mazlumun kanı üzerine gelecek inşa edilmez. Aksi takdirde tarih bu tür liderleri kanla beslenen liderler olarak anar. Ve Esad sen de şu anda o sayfayı açmaya doğru gidiyorsun. Mazlumların ahını alanlar er yada geç bedelini öder."

[4] Clausewitz, Savaş Üzerine, s. 52.

[5] "Tahmin edilmektedir", çünkü savaşta taraflardan birisinin gücünün tam olarak bilinmesi diğer tarafa üstünlük sağlar. Bu nedenle, devletlerin sahip olduğu askeri güç konusunda kesin bilgiler "sır"dır.

[6] Bilineceği gibi, mehter marşlarının en ünlülerinden birisinde şöyle söylenir: "Ceddin deden neslin baban/Hep kahraman Türk Milleti/Orduların pek çok zaman/Vermiştiler dünyaya şan". AKP yönetimi, yıllar boyu mehter takımı eşliğinde yapılan İstanbul'un Fethi törenlerinde yer almışlardır. Onların bu mehter marşını dinlerken "huşu" içinde olduklarından şüphe edilemez. Başka ülkeleri işgal ederek, "dünyaya şan" verdiklerine de inandıkları kesindir.

[7] 12 Eylül 2010 Anayasa Referandum'unda açıkça görülebilen bu mantık, kendi amacına ulaşmak için bir başka halkın ezilmesine kayıtsız kalmaktan ibarettir. Anayasa Referandumunu AKP'nin kazanması durumunda, HSYK aracılığıyla tüm yargıyı denetime alacağı ve bu yolla Türkiye'-

de ağır bir "vesayet" döneminin başlayacağı çok açıkken, PKK referandumu "boykot" ederek AKP'nin kazanmasına olanak tanımıştır. PKK için önemli olan "demokratik özerklik"in "devlet" tarafından kabul edilmesidir. Bu kabul edildikten sonra, diğer halkın ("Türkler") nasıl bir baskı koşullarında yaşayacağı önemli değildir. "Kürt sorunu" çözümlendiğinde ülkenin kendiliğinden "demokratikleşeceği"ne inanan bazı küçük-burjuva aydınları, bu pragmatist mantığı hoşgörmüşler ve onaylamışlardır. Unutturdukları tek şey ise, ulusal sorun demokratik biçimde çözümlenmediği sürece, ülkenin demokratikleşmesinin olanaksız olduğudur.
[8] Son günlerde Taraf gazetesinde PKK ile "devlet"in görüşmelere başladıklarına ilişkin haberler yer almaya başlamıştır. Taraf gazetesinin "derin" bilgi kaynaklarında dayandırılan bu "haber"lere göre, Suriye olayları nedeniyle "devlet" ile PKK'nin Kandil'de yaptıkları görüşmelerde "ilerlemeler" kaydetmiştir. Yine 25 Kasım 2011 tarihli Taraf gazetesinde, PKK'nin "Eller bir süreliğine tetikten çekildi" açıklamasına yer verilmiştir. Görülen odur ki, Suriye'ye yönelik askeri harekât olasılığı arttıkça, "üçüncü bir ülkenin gözlemcisi"nin katılımıyla "devlet"-PKK görüşmeleri sürmektedir. Amaç, tıpkı 12 Eylül 2010 referandumu ve 12 Haziran 2011 seçimleri öncesinde PKK'nin "eylemsizlik" içinde tutulmasına benzer biçimde, Suriye "harekâtı" öncesinde PKK'yi "eylemsiz" hale getirerek, AKP'nin zor durumda kalmaktan kurtarılmasıdır. Eğer Taraf gazetesinin "derin haberi" doğrulanırsa, açıktır ki PKK, bir kez daha, kendi amaçlarına ulaşabilmek için her yolu meşru görmüş olacaktır.

ESKİ DGM'LER: ÖZEL YETKİLİ MAHKEMELER VE SAVCILAR

Önce insanların pratik faaliyetinin ürünü olan ve somut gerçekliği kavramalarına hizmet eden kavramların[1] içerikleri boşaltıldı. Bu kavramlar, kimi zaman "post-kapitalizm", kimi zaman "yapısalcılık", kimi zaman da "sivil toplumculuk" söylemleriyle içeriklerinden arındırıldı ve sıradan, alelade sözcükler haline dönüştürüldü. Ardından "yeni" kavramlar "icat" edildi ve içeriği boşaltılmış kavramların yerine ikame edildi.

Örneğin, 1982 bankerzedeliğe yolaçan "mevduat sertifikası" kavramı unutturulurken, "repo" piyasaya sürüldü. "Mevduat sertifikası"yla dolandırılmış ve büyük acılar çekmiş bir toplum, ne olduğunu bilmediği, ama "mevduat sertifikası"nın diğer ifadesi olan "repo" kavramıyla "tanıştırıldı". Böylece 1982'de yaşanılarak öğrenilmiş olan gerçekler kolayca işe yaramaz hale getirildi, "mevduat sertifikası"ndan zarar görmüş olan yüz binlerce insan, bir kez daha varlıklarını "repo"ya yatırdılar. Ve bilindiği gibi, 2001 kriziyle birlikte "repo"ya yatırılan varlıklar da büyük ölçüde buharlaştı.

Aynı şey, devrim kavramının başına geldi. Her ayrıksı durum, her farklılık "devrim" olarak tanımlandı. Toplumsal devrim kavramı da bu içeriksizlikle birlikte anlamını yitirdi. Artık her önüne gelen devrimden söz edebilir oldu ve herkes

"devrimci" kesildi. "Değişmeyen tek şey değişimdir" denilerek, döneklik, ihanet, ilkesizlik baş tacı edildi.

Benzer durum hukuk alanında da gerçekleştirildi. Ecevit'in "özleştirme" anlayışı çerçevesinde ceza yasası, ceza muhakeme usul yasası "Türkçeleştirildi". "AB reformları" adı altında medeni kanun, ceza kanunu, günlük yaşamda "yasa" haline dönüştürülürken, bildik ve alışılagelen hukuksal kavramların yerine yepyeni kavramlar türetildi.

İşte bu türetilmiş kavramlardan birisi de "özel yetkili savcılar" ve "özel yetkili mahkemeler" oldu.

Daha düne kadar DGM'ler, yani Devlet Güvenlik Mahkemeleri vardı. "Kanunla belirlenmiş görevleri", devlet güvenliğine yönelik suçları yargılamak olarak tanımlanmıştı. Eski ceza yasasının 125. (bölücülük), 141-142. (komünist propaganda ve örgütlenme), 146. (anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs), 159. (devletin manevi şahsiyetine hakaret), 168-169. (devlete karşı silahlı çete kurmak) maddeleri, bir bütün olarak "devlet aleyhine işlenmiş cürümler" DGM'lerin görev alanı olarak belirlenmişti.

"Kanun koyucu"ya, yani yasama organına göre, DGM'lerin "ihdas edilmesi"nin temel nedeni, sıkıyönetim dönemleri dışında devlet güvenliğine yönelik eylemleri yargılamak için "sivil" bir uzmanlık mahkemesinin gerekli olduğuydu. 1973 yılında, yani 12 Mart sürecinin sonuna doğru kurulan DGM'ler, 1975 yılında Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararıyla ortadan kalkmış ve "devlet aleyhine işlenen suçlar", "sivil mahkeme"lerde 5. Ağır Ceza Mahkemelerinde görülmeye başlandı.

DGM'lerin bu ilk "sivilleşme" hareketinde, DGM yargıçları, özellikle DGM savcıları doğrudan yeni oluşturulan mahkemelere atanmışlardı.

DGM'lerin yeniden kurulması ise, 12 Eylül döneminde olmuştur. 1983 yılında çıkartılan "Kenan Evren yasası"yla DGM'ler yeniden kurulmuş ve anayasal bir kurum haline getirilmiştir.

2004 yılına kadar aralıksız yirmi bir yıl faaliyet gösteren DGM'ler, "AB uyum yasaları" çerçevesinde değiştirilmiş ve yerine "özel yetkili ağır ceza mahkemeleri" oluşturulmuştur. Bu "özel yetkili" mahkemelerde görev yapan savcılar da yani DGM savcıları da "özel yetkili savcı" olarak tanımlanmıştır.

Bu "yeni" mahkemeler, Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Malatya ve Van illerinde, yani DGM'lerin bulunduğu illerde kurulmuştur.

Özel yetkili mahkemelerin "özel" hükmü ise, "Terörle Mücadele Kanunu'nun 'tanık koruma tedbirleri" başlıklı 20. maddesi hükümlerinin, bu yasayla görevlendirilecek ağır ceza mahkemesi başkanı ve üyeleri ile bu mahkemelerin görev alanını giren suçları soruşturmak ve kovuşturmakla görevli cumhuriyet savcıları hakkında da uygulanacağı" hükmüdür. Olayın en ilginç tarafı ise, 27 Aralık 2007 tarihinde AKP tarafından özel bir "Tanık Koruma Kanunu" çıkartılmasıdır. Böylece "özel yetkili mahkemeler ve savcılar", Ergenekon operasyonlarının başında yeni "tanık koruma" kanunu çerçevesinde güvenceye alınmıştır. Bu şekilde, gerektiğinde estetik ameliyat olarak yüzünü bile değiştirebilecek "özel yetkili savcılar" ortaya salındı.

Bugün gündemde olan "özel yetkili savcı-

lar", DGM savcılarının "adı" değiştirilmiş güncel halidirler ve "özel yetkili mahkemeler" de DGM'-lerin "yeni" kavramsal tanımıdırlar.

Bu "kavramsal" değişiklikle DGM'lere karşı oluşmuş olan kamuoyunun tepkisi pasifize edilmiş ve DGM'ler konusundaki kamuoyunun "yargısı" ortadan kaldırılmıştır. Böylece toplum, yıllarca yaşayarak öğrendiği DGM'lere ilişkin "bilgi"leri unutmuştur. Şimdi yeni "kavramlar" çerçevesinde ve yeniden "özel yetkili mahkemeler ve savcılar"ın nasıl DGM'lerin basit bir devamı olduğunu öğrenme sürecini yaşamaktadır. Bir başka ifadeyle, "kavramsal" değişikliklerle toplumun tarihsel süreçte öğrendikleri anlamsızlaştırılmış ve tarih bilinci yok edilmiştir. Bir kez daha yaşanılarak ve bedel ödenilerek, bilinen şeyler yeniden öğrenilecektir.

Nisan 2010

Dipnot

[1] Bilimsel olarak kavram, nesnel gerçekliğin insan beyninde yansıma biçimidir. Dolayısıyla, kullanılan kavramlar, aynı zamanda kişinin ya da ortaya konulan düşüncenin nesnel gerçekliği nasıl kavradığını, al-gıladığını ortaya koyar. Bu yüzden, her dünya görüşü ya da siyasal gö-rüş, kendi kavrayışını belli kavramlarla, kavramlar dizgesi ile ortaya koyar. Ne anlama geldiği ve neyi ifade ettiği belirlenmiş sözcükler, böylece belli bir görüşün ifade edilmesinin temel araçları durumun-dadır ve bu yolla kavram haline gelirler. Tanımlanmamış ve her istenil-diğinde değişik anlamlara sokulabilen kavramlar, kaçınılmaz olarak belirsizliği ortaya çıkarır ve bu tür kavramlarla ortaya konulan görüş ve düşünce her yöne çekilebilir bir nitelik kazanır.

TÜRKLÜK GURUR VE ŞUUURU, İSLAM AHLAK VE FAZİLETİ, MİLLİYETÇİ-MUKADDESATÇI İTTİFAKI, YENİ MİLLİYETÇİ CEPHE

Herşey "değişim" sözcüğüyle başladı.

Önce Gorbaçov çıktı sahneye. "Glastnost" ve "perestroyka"nın sosyalizmi nasıl değiştireceğinden söz edildi. Ardından emperyalizmin "değiştiği" teorileri geldi. Militarizmsiz emperyalizmden söz edildi.

Özal yıllarında "değişim", "çağ atlama"nın sıfatı haline geldi.

1990'larda emperyalizmin sona erdiği, "globalizm" döneminin başladığı ilan edildi.

Mevlâna yeniden keşfedildi. "Dün, dün ile gitti cancağızım, şimdi yeni şeyler söylemek lazım" denildi.

"Dünyada değişmeyen tek şey değişimdir" sözü "magazin dünya"sının sakızı haline geldi.

"Ülkücüler" değişti.

Alpaslan Türkeş Nazım Hikmet'ten şiirler okudu.

Mukaddesatçılar değişti. "Milli Görüş"çüler "yenilikçi" oldu.

Tayip Erdoğan "Ben gelişerek değiştim, 30 yıl öncesinde kalmadım, çünkü çağdışı değilim" dedi.

Herkesin ve herşeyin "değişti"ği kabul edildi. Değişmeyenler ise "dinazor" ilan edildi.

"Değişim" sözcüğü öylesine büyülü hale geldi ki, "değişim"den söz eden herkes tüm geçmişinden ve "günahlar"ından arındırıldı.

Artık geçmişten söz etmenin anlamı kalmadı. Anlamı kalmadığı için de tarih unutulup gitti.

İnsanlar "değişim" sözcüğünün büyüsüne kapılıp, tarihi, tarihsel olayları ve tarih bilgisini bir yana attılar.

Ve sol, herkesin ve herşeyin değiştiğini kabul ederek "değişti".

MHP'li faşistlerin "milliyetçilik ve faşistlik"ten, mukaddesatçıların "şeriatçılık"tan vazgeçtiklerine inanıldı.

"Değişen" sol, "temel hak ve özgürlükler mücadelesi" adı altında "türban eylemleri"nde yer aldı.

Devrim şehitleri için "mevlit" okutturuldu.

Geçmişin küçük-burjuva devrimci-milliyetçileri "ulusalcı" oldular. "Değişmiş" faşist MHP'lilerle "şeriatçılığa karşı kızıl elma koalisyonu" kurdular.

Önce emperyalizm "değişmediğini" ilan etti. Afganistan'ı ve Irak'ı işgal etti.

Ardından 22 Temmuz seçimlerine gelindi.

AKP, "değişmiş ve yenilenmiş" "takunyalılar", "mukaddesatçılar", açık ara seçimi kazandılar. Solcular, ulusalcılar ve laikler "şok" oldular.

Sıra cumhurbaşkanı seçimine geldiğinde AKP-MHP ittifakıyla Necip Fazıl dergahından yetişme Abdullah Gül cumhurbaşkanı oldu.

"Değişmiş" MHP'yi "müttefik" olarak gören "ulusalcılar", MHP'yi "laikliğin güvencesi" olarak gören laikler şaşkına düştüler. Yine de eski Kürt söylemiyle "taktik hevalım" diyerek kendilerini teselli ettiler.

Ve 2008'e gelindi.

Tayyip Erdoğan konuştu: "Türban velev ki simge dahi olsa, siyasal, dinsel... simge dahi olsa dünyanın hiçbir yerinde hangi simgeye yasak konmuştur ... hiçbir simgeye yasak olamaz."

Böylece türban gündemin ilk sırasına çıkar-

tılır çıkartılmaz, "değişmiş" MHP "türban yasağı"nı kaldırmaya "hazır" olduğunu ilan etti.

Ocak sonuna gelindiğinde AKP ile MHP, "değişmiş" mukaddesatçılar ile "değişmiş" milliyetçiler bir olup "türban yasağı"nı kaldırmak için anayasa değişikliğinde anlaştılar.

"Değişim" sözcüğünün büyüsüne kapılıp herşeyin ve herkesin değiştiğine inanmış solcular, ulusalcılar ve laikler bir kez daha "şok" oldular.

Sanki bu ülkenin yakın tarihinde I. ve II. MC iktidarları yaşanmamış gibi, sanki I. ve II. MC iktidarlarında MHP ve MSP yer almamış gibi, Süleyman Demirel'in başbakanlığında "Milliyetçi Cephe" iktidarlarında Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan başbakan yardımcıları değillermiş gibi, solcular, ulusalcılar ve laikler ne olduğunu anlamadıkları AKP-MHP ittifakına şaşkınlıkla bakıyorlar.[1]

Bugün Necip Fazıl dergahından yetişmiş birisi cumhurbaşkanıdır. Ülkenin başbakanı Necip Fazıl'ın "belini getirmeden"[2] şiir okumakla övünen birisidir. Necip Fazıl ise, 1973 seçimlerinde Erbakan'ı ve MSP'yi destekleyen, 1977 seçimlerinde MHP'nin destekçisi olarak ortaya çıkan "üstad"tır.

Necip Fazıl 1977 seçimleri sırasında şunları yazıyordu:

"MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in 'Türk Milletine Beyannamesi'ni okudum. Pılı-pırtı odalarının raflarında dizili, kapağı arkasına devrik ve içi boş, hattâ süprüntü dolu teneke konserve kutuları halindeki partiler arasında, bugünden itibaren MHP, nazarımda bambaşka bir mâna ve hüviyet sahibidir. Onu, müslümanlık ve Türklüğün gerçek hakkını vermeye namzet bir topluluk

olarak anıyor ve canımın içinden selâmlıyorum."

Necip Fazıl'ın "selamladığı" "Türk Milletine Beyanname"de ise şunlar yazılıdır:

"Alparslan Türkeş ve Partisi, milliyetçiliği, içi kevserle dolu bir kâse şeklinde görür, ana kıymeti kâsede değil, kevserde bulur ve o kevserin nûrunu ışıldattığı nispette kâseye değer verir.

"MHP'nin sloganı ise, "Türklük gurur ve şuuru, İslam ahlak ve fazileti"dir.

Abdullah Gül ve Tayyip Erdoğan'ın "üstadı" Necip Fazıl 1977 seçimlerinde, Kayseri, Konya, Ankara, İstanbul gibi büyük kentlerdeki MHP mitinglerinde Alparslan Türkeş'le birlikte kürsüye çıkmış ve MHP adına propaganda konuşmaları yapmıştır.

Necip Fazıl, "İdeolocya Örgüsü"nde Türk-İslam sentezi adı altında "İslam İnkilâbı"nın strateji ve taktiklerini ortaya koymuştur.

Bugün AKP, 1980 öncesi MC iktidarlarında Süleyman Demirel'in AP'sinin temsil ettiği "merkez sağ"ı bünyesinde toplamış "mukaddesatçı" bir parti olarak, aynı yerden "feyz" alan MHP ile ittifak kurmasında şaşırtıcı hiçbir yan yoktur.

Kendilerini "değişim" sözcüğünün büyüsüne kaptırıp, kendi ideolojisini, kendi dünya görüşünü, kendi tarihini bir yana iten solcular, ulusalcılar ve laikler elbette bunları anımsamakta zorlanacaklardır. Ancak Alparslan Türkeş'in ünlü "Dokuz Işık"ında yazılı olanlar açık ve nettir:

> "Laiklik ilkesi, devlet işleriyle din işlerinin ayrı tutulmasını öngörmektedir. Laiklik, insanların, vatandaşların dini faaliyetlerine karışmak, dini yaşayışlarına baskı yapmak anlamına alınamaz. Bizde uzun zaman bu ilke, dine baskı olarak kullanılmıştır. Laikliği

devlet işleriyle din işlerinin ayrı tutulması görüşü olarak kabul etmek ve bugün bu ilkeyi muhafaza etmekte yurdumuz için yarar vardır. Bu, toplumumuz için din müessesesi gerekli değildir anlamına gelmez. İnsanlar kendi inançlarında hürdürler, kendi yaşayışlarında inançlarına göre dini faaliyetlerini düzenlemekte, yapmakta hürdürler. Bunu yaptıklarından dolayı hiçkimse onları rahatsız edemez, yapmadıklarından dolayı da hiçkimse onlara karışamaz, onları rahatsız edemez. Bu böyle olmakla beraber, ilkokullardan itibaren müslüman bir toplum olan Türk Milleti için çocuklarımıza İslam'ın temel esasları hakkında bilgi vermek, onları yetiştirmek mutlaka gereklidir. Gerek aile yuvasında gerek okullarda çocuklarımıza toplumumuzun dini terbiyesini ve dini esaslarını öğretmek, vermek gereklidir. Çocuk belirli çağa geldikten sonra kendi hayatına kendi yön verir; o zaman istediği dini faaliyeti yapar veya yapmaz. Fakat müslüman bir toplum olan Türk toplumunun mensup olduğu dini terbiyeyi almalı ve kendi toplumunun dininin esasları hakkında geniş bilgi sahibi olarak yetişmelidir." (A. Türkeş, Dokuz Işık)

Tanrı dağı kadar Türk, Hıra dağı kadar müslüman MHP'nin "laiklik" anlayışı da bu kadar açık ve nettir.

Özcesi, türban "yasağı"nın kaldırılması konusunda AKP-MHP ittifakı, tıpkı cumhurbaşkanı seçiminde olduğu gibi, anayasal engelleri aşmayı amaçlayan bir "Milliyetçi Cephe" ittifakıdır.

Bu ittifak, 1950'lerde DP bünyesinde,

1960'larda MTTB içinde şekillenmiş olan milliyetçi-mukaddesatçı ittifakıdır. Yıldız camisinden çıkarak Yıldız Teknik Yüksek Okulunda devrimci öğrencilere saldıran ve katleden, Amerikan 6. Filosunu kıble yaparak Dolmabahçe'de namaz kılan, Kanlı Pazar'da (16 Şubat 1969) Amerikan 6. Filo'sunu protesto eden devrimcilere saldıranların ittifakıdır.[3]

Bugün bu ittifakın sürdürücüleri, 1980 öncesinin ülkücüleri ve akıncılarıdır.

"Değişim" sözcüğüne takılıp kalmış olanların, "değişim" adına tüm geçmişin üzerine sünger çekmiş olanların ve çekilmesine sessiz kalanların bugün yeni bir Milliyetçi Cephe karşısında şaşırmaya ve korkmaya hakları yoktur.

Şubat 2008

Dipnotlar

[1] 39. Hükümet, I. MC Hükümeti, 31 Mart 1975-21 Haziran 1977; 41. Hükümet, II. MC Hükümeti, 21 Temmuz 1977-5 Ocak 1978.

[2] Bu tabiri yadırgayacaklar, Tayyip Erdoğan'ın Necip Fazıl'la ilgili "hatıra"sına bakabilirler. Şöyle anlatıyor Tayyip Erdoğan: "Üstadımızın takdimini yapacağız. Ben o zaman Talebe Birliğinde (MTTB) kültür müdürüydüm. Arkadaşa dedim, 'önce sen hazırlığını takdim et'. A4 sayfasıyla 4 sayfalık takdim hazırlamış, ikinci sayfanın sonuna gelmişti ki, Üstadın mimikleri felan birbirine karıştı. Böyle doğruldu, ayağa kalktı, 'Sen' dedi 'adamın belini getirirsin, belini'."

[3] Kanlı Pazar öncesinde Bugün gazetesinden Mehmet Şevki Eygi şunları yazıyordu: "'Büyük fırtına patlamak üzeredir, Müslümanlar ile kızıl kafirler arasında topyekün savaş kaçınılmaz hale gelmiştir... Müslüman kardeşim, sen bu savaşta bitaraf kalamazsın. Ben namazımı kılar, tespihimi çekerim... Etliye, sütlüye karışmam deyip de kendine zulüm edenlerden olma, gözünü aç, bak!.. Onlarda taş, sopa, demir, molotof kokteyli mi var? Biz de aynı silahları kullanmaktan aciz değiliz... Cihat eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur, canını verirse şehitlik şerefini kazanır." Aynı zevat, yıllar sonra Yeni Şafak gazetesinde yapılan bir röportajda Kanlı Pazar'a ilişkin şöyle konuşmaktadır: "Vicdanen hiçbir rahatsızlık, sorumluluk hissetmiyorum. Bugün aynı şartlar olsa yine aynı şeyi hiç tereddütsüz yapardım." (11 Nisan 2006)

FAŞİST MİLİS SALDIRILAR
Ve
ANTİ-FAŞİST MÜCADELENİN SORUNLARI

Mart 2005'de Mersin'de başlayan "bayrak krizi" sonrasında faşist milislerin saldırıları giderek artmaya ve yaygınlaşmaya başladı. Trabzon'da TAYAD'lıların "linç" girişimiyle başlayan bu yeni faşist saldırı dalgası, giderek tüm Karadeniz bölgesini ve ardından üniversiteleri kapsamaya başladı. Özellikle 2006-2007 öğretim yılının açılmasıyla birlikte faşist milis saldırılar sadece yoğunlaşmak ve yaygınlaşmakla kalmadı, artan oranda planlı ve sistematik hale geldi.

2006'nın son iki ayında, gerek MHP ve Ülkü Ocakları'na mensup faşist milisler, gerekse BBP ve Alperen Ocaklarına bağlı faşist milislerin üniversitelerde yoğunlaştırdıkları saldırıların planlı ve sistematik hale gelişi öylesine belirgin bir hal almaya başladı ki, düne kadar MHP kökenli faşistlerin "değiştiği"ne inanmış pekçok ilerici ve demokrat insan ("medya"nın korku propagandasının da etkisiyle) kaygılanmaya ve korkmaya başladılar. Ancak korku ve kaygılar ne denli artarsa artsın, faşist milislere ve onların saldırılarına karşı gösterilen tepkiler sınırlı ve yasak savma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bundan daha da önemlisi, "neo-liberaller"den "globalizm" ve AB yandaşlarına, "ılımlı islamcı" gazetelerden şeriatçı "medya"ya kadar her kesim faşist milislerin saldırılarını önemsizleştirmek ve sıradan birer "polisiye" olay

olarak göstermek için işbirliği yapmaktadır.

Uzun yıllar faşist MHP'nin "değiştiği" söylemleriyle içi boşaltılmış olan anti-faşist tepkiler ve bilinçler, legal solun "provokasyona gelmeyelim", "şiddete şiddetle karşılık vermeyelim" pasifizmiyle de sürekli ve kalıcı hale getirilmeye çalışılmıştır.

Özellikle Gazi Üniversitesinde, faşist milislerin Özel Güvenlik Birimleri'nin de yardımıyla kurdukları egemenliğe karşı seslerini çıkarmayan öğretim üyeleri ve ilerici-demokrat öğrencilerin, saldırıların yoğunlaşması ve giderek sistematik hale gelmesi karşısında gösterdikleri tepkiler ise, "aman provokasyona gelmeyelim" mantığının bir ifadesi olmuştur.

Nitekim Gazi Üniversitesinde öğretim üyesi Prof. Cangızbay'ın faşistler tarafından tehdit edilmesi ve okulu terk etmesinin ardından, faşist saldırılar karşısında bazı "akademisyenler"in "öğrencime dokunma" pankartı eşliğinde Ankara Yüksel Caddesinde yaptıkları "faşist saldırıları kınama eylemi", faşist saldırılara karşı gösterilen tepkinin ne denli pasifist ve yasak savar nitelikte olduğunu göstermiştir. Özellikle "protesto eylemi"nde taşınan "sokakta, üniversitede, ülkede, dünyada şiddete hayır" ve "üniversitede sopa değil söz konuşsun" yazılı dövizler, faşizmin ve faşist milislerin niteliği konusunda kafa karışıklığının ve pasifliğin ifadesidir.

Ancak faşizm ve faşizme karşı mücadele konusunda kafa karışıklığı sadece "akademisyen"lere ait bir olgu değildir. Solun legalist kesimleri, ya bu saldırıları ayrıksı ve sıradan olaylar olarak ele alıp geçiştirmekte, ya da klasik revizyonist ve oportünist kafa yapılarına uygun olarak "aman

provokasyona gelmeyelim" mantığı içinde değerlendirmektedirler.

Her taşın altından çıkmayı, her durumda bir şeyler söylemeyi bir marifet ve meziyet haline getirmiş olan eski dönemin modern revizyonizminin günümüzdeki "ardıcıl" temsilcilerinden olan SİP-TKP'nin son faşist milis saldırılar karşısındaki tutumu ibret vericidir.

Bu revizyonist ve legalizmin çok "aktivist" temsilcileri "saldırıların tekil olarak 'faşizme karşı mücadele' retoriği içerisinde ele alınması ve asıl saldırının gözden kaçırılması anlamına geliyor" diyerek, faşist saldırıların "neyi hedeflediği"ni şöyle açıklamaya kalkışmaktadırlar:

"Uzun süredir yayınlarımızda devletin çözülmesinden, çözülme süreciyle iç içe işleyen sermaye egemenliğinin dolayımsızlaşması sürecinden bahsediyoruz. Diğer başlıkları bir yana, bu sürecin doğal uzantısı, sermaye devletinin, kontrol mekanizmalarını artırma ihtiyacı duymasıdır. Ve bugün burjuva aktörlerin konumlanışlarının Türkiye'deki genel seçime endekslenmiş olması, kontrol güdüsünü özellikle artırmıştır.

Üniversiteler de kendi payına düşeni almaktadır. Yıllardır devletin beslemesi olarak yetiştirilen, geleneksel olarak pis işlerin öznesi olan faşist hareket bir kez daha sahaya sürülmüştür. Ne yükselen bir faşizm ne de kontrolsüz tepkilerden kaynaklanan saldırılar söz konusudur. Söz konusu olan, planlı bir saldırıdır. Söz konusu olan, sermaye devletinin provokasyonudur."

Evet, bu legalist-revizyonistlere göre, faşist milis saldırılar, tıpkı 1965-71 ve 1974-80 döneminde de iddia ettikleri gibi "provokasyon"dan ibarettir. Üstelik faşist milisler "sermaye devleti-

nin" "geleneksel olarak pis işlerin öznesi" olarak tanımlanarak, basitçesinden "çek-senet mafyası" olarak sunmakta ve hatta faşist milislerin bu türden planlı ve sistematik saldırılar düzenleyemeyeceğini ileri sürmektedirler.

Böylece sistemli ve planlı bir saldırı düzenlemeyi "akıl edemeyecek" kadar "aptal" oldukları söylenen faşist milisler, "derin devletin" provokasyonunun aleti olarak sunulurken, aynı zamanda faşist saldırılara karşı mücadele de basitçe "provokasyona gelmek" olarak sunulmaktadır.

Revizyonist-legalizmin klasik şablonu olan "aman provokasyona gelmeyelim" söylemi bir kez daha hortlatılırken, anti-faşist mücadeleden uzak durulması gerekliliği (kendi deyişleriyle "faşizme karşı mücadele retoriği"nden uzak durma) şöyle gerekçelendirilmektedir:

> "... faşistlerin saldırılarına üniversite içinde fiziksel müdahalelerle 'cevap' veren sol hareketin ya da Kürt siyasi öznelerinin, üniversite kamuoyunda faşist hareketle eş tutulması tehlikesi ortaya çıkmaktadır.
>
> ... üniversitelerde şu an meydana gelecek fiziksel karşı karşıya gelişlerin sermaye devletinin amacına hizmet edeceğidir. Bir süredir sözünü ettiğimiz konformizm, üniversite öğrencileri için daha fazla geçerlidir. Üniversiteliler rahatlarının kaçmasından korkmakta, rahatlarını kaçıran durumlara 'tavır' almaktadır. Düzen bu hassasiyete oynamaya, 'dinginlik arayışını' körüklemeye karar vermiştir."

Şüphesiz bu "illegal TKP"nin şahsına mün-

hasır "ardıcıl"ı SİP-TKP legalistleri, yaygınlaşan ve yoğunlaşan faşist saldırıları görmezlikten gelemezlerdi. Ama her etkinin bir tepkiye yol açtığını, dolayısıyla da faşist saldırıların giderek anti-faşist bir mücadeleyi yükselteceğini çok iyi bilmektedirler. Bunun ise, karşı-devrimci şiddete karşı devrimci şiddetin uygulanmasından başka bir şey olmayacağını da çok iyi bilmektedirler.

Ama onlar legalisttirler, tüm varoluşları "dinginlik"e, "aktivizm" görünümü altında hareketsizliğe, kısacası pasifizme bağlıdır. Devrim yapmak diye bir sorunları da olmadığından kendi varoluşlarını sağlayan koşulların değişmesini istemezler, değişikliğe yol açacak her türlü eyleme karşıdırlar. Rahatları, huzurları kaçacak, legalist çalışmaları bundan büyük zarar görecektir. Öyle ise, ne yapıp yapıp, faşist saldırılar karşısında direnmeyi, mücadeleyi engellemek, anti-faşist mücadelenin gelişmesini durdurmak zorundadırlar.

Ancak bunun çok basit, adi bir karşı-devrimci tutum olacağını da çok iyi bilmektedirler. Bu durumun görülmemesi, anlaşılmaması için bin dereden su getirerek, faşist milislerin yoğunlaşan saldırılarını "provokasyon", "bir oyun" olarak sunma gayretlerinin yanında, etkileri altındaki insanları başka yönlere yönelterek pasifize etmeyi amaçlarlar.

Şüphesiz SİP-TKP'lilerin legalizminin ve oportünizminin niteliğini henüz görmemiş, onların "komünist" olabileceklerine inanmış insanlar vardır. Bunların bir bölümü, şu ya da bu ölçüde devrimci bir ruha, mücadele etme isteğine sahiptirler. Bunları elde ve safta tutabilmek için, dün kendilerine yönelik birkaç küçük saldırı karşısında "aslan" gibi kükreyerek onların güvenini

kazanmaya çalışırlarken[*], bugün faşist milis saldırıların ülke çapında yaygınlaşması karşısında yelkenleri suya indirmişler ve "oyuna gelmeyelim" söylemi ile faşist milislere karşı mücadeleyi geçiştirmeye çalışmaktadırlar.

Faşist saldırılar karşısında "ne yapmalı"ya ilişkin şunları söylüyor SİP-TKP pasifistleri:

> "Sorunun kendisi bizler için çok önemli. Çünkü, soru doğrudan devrimci özneye işaret ediyor. Bir yandan olayların akışına kendini kaptırmadan tavır alabilmeyi, bir yandan da sadece tarihsellik vurgusu yapmadan güncel müdahaleyi zorunlu kılıyor. Sorunun cevabı da bu nedenle önemli hale geliyor.
>
> Yurtsever Cepheli Öğrenciler sabırla, inatla ve militanlıkla çalışmalarını sürdürmeli, en kısa zamanda üniversitelerde gündemi belirleyen, gündeme müdahale eden bir güce ulaşmalıdır. Sınıflarında, yurt odalarında, topluluklarda... gündelik olarak siyaset taşıyabilmeli, birebir ilişkiye eskisinden daha çok önem vermelidirler.
>
> Bütün bunlara yardımcı olacak önemli bir araç bulunmaktadır elimizde: Yurtsever!
>
> Yurtsever gazetesinin dağıtım ağı olabildiğince yaygınlaştırılmalı, her kampusta kurduğumuz inisiyatiflerimizin toplantıları bu ağ üzerinden genişlemelidir."

Evet, "provokasyona" da "oyuna" da gelmemeye azmetmiş SİP-TKP pasifistlerinin faşist milis saldırılar karşısındaki tutumları "Yurtsever" başlıklı dört sayfalık "bildiri"yi dağıtmaktan ibaret

olacaktır.

Böylece kendilerini faşist milislerin saldırılarından koruyabileceklerini sanmaktadırlar. 12 Mart ve 12 Eylül öncesinde olduğu gibi, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" tarzı bir pasifizmdir bu.

Ancak bu pasifistler, artık varolmayan eski illegal TKP'nin "ardılı"dırlar, bu nedenle sadece insanları pasifize etmekle yetinmezler, aynı zamanda faşist milislere karşı mücadeleyi basit bir biçimde "devletin güvenlik güçlerinin görevi" olarak ilan ederler. Nasıl olsa faşist milisler devletin "beslemesi"dir, devletin "kirli işlerini yapan" kişilerdir, öyle ise "iti ite kırdırmak" ve bu amaçla "hak, hukuk"tan söz etmek, "devletin güvenlik güçleri"ni göreve çağırmak, kısacası anti-faşist mücadeleyi devletin resmi faşist güçlerine ihale edivereceklerdir.

Gerek legalist-pasifistlerin çabaları, gerek "her yerde barış" söylemcileri ne kadar faşist milis saldırıları sıradan bir "kolluk güçlerinin görev"ine dönüştürmeye çalışırlarsa çalışsınlar, saldırılar, her dönemde olduğu gibi, faşist milislerin üniversitelerdeki egemenliklerini pekiştirmek ve güçlendirmek amacına yöneliktir. Faşist saldırılar, gelişen ekonomik, toplumsal ve siyasal olayların üniversite gençliğinde ortaya çıkartacağı tepkileri pasifize etmeyi hedefleyen pasifikasyon eylemleridir. Üniversite gençliği arasında artan AB ve ABD karşıtlığı, bir yandan "milliyetçilik" söylemi ile ideolojik olarak saptırılmaya çalışılırken, diğer yandan saldırılar yoluyla pasifize edilmeye çalışılmaktadır.

Bugün de geçmişte olduğu gibi, MHP ve BBP'-li faşistler oligarşik devletin milis kuvvetleri olarak

gençlik üzerine saldırmakta, terör yaratmaktadırlar. Gözardı edilmemesi gereken esas sorun, kitlelerin, özellikle gelişen siyasal olaylarla politize olma olasılığı artan gençlik kitlesinin pasifleştirilmesidir. Hedef, kitlelerin pasifleştirilmesidir. Sistematik bir biçimde yürütülen sindirme politikası, basit oyunlar dizisi olmayıp, siyasal zorun sistemleştirilmesidir.

Siyasal zor ise, oligarşik devletin asli işlevidir. Dolayısıyla faşist milislere karşı mücadele, her durumda oligarşinin siyasal zoruna karşı yürütülecek mücadelenin içinde yer alır. Bu yüzden, anti-faşist mücadele, anti-emperyalist ve anti-oligarşik mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Bugün faşist milis saldırılar karşısında devrimcilerin görevi, bu saldırıları püskürtmek, faşist milislerin emperyalizm ve oligarşi ile olan işbirliğini açığa çıkarmak ve faşistlerin "yükselen milliyetçilik" temelindeki ideolojik etkisini bozmaktır.

Bu görev, oligarşinin ve emperyalizmin kitlelerden tecrit edilmesi görevinin, yani onların politikalarının gerçek niteliğinin kitlelere gösterilmesi görevinin bir parçasıdır. Ancak devrimci mücadelenin alabildiğine zayıflatılmış olduğu günümüz koşullarında, faşist milislerin ülke çapındaki saldırılarına karşı, anti-emperyalist ve anti-oligarşik mücadele temelinde birleşik, merkezi ve topyekün bir mücadele sürdürmek neredeyse olanaksızdır. Faşist milislerin saldırılarındaki pervasızlığın nedeni de devrimci mücadelenin bu güçsüzlüğü ve olanaksızlığıdır.

Ülke çapında, merkezi ve birleşik anti-emperyalist ve anti-oligarşik mücadeleyi sürdüren bir devrimci hareketin etkin olmadığı günümüz

koşullarında faşist milis saldırılara karşı, özellikle öğrenci gençliğin anti-faşist bilincinin geliştirilmesi ve her alanda birleşik ve birlikte hareket etmelerinin sağlanması esas alınmalıdır.

Şu çok açık bilinmeli ve bilince çıkartılmalıdır: faşistler (ve de şeriatçılar) değişmemiştir, her zamanki ve her dönemdeki nitelikleriyle ve amaçlarıyla varlıklarını sürdürmektedirler. Düne kadar "globalizm" ve "neo-liberalizm" söylemleriyle pasifize edilmiş olan öğrenci gençlik, artık bu söylemlerin etkisinden hızla çıkmakta ve politize olmaya yönelmektedir. İşte faşist milis saldırılar bu koşullarda ve yönelim ortamında yoğunlaştırılmıştır. Amaç, pasifikasyondur; amaç, depolitizasyonun sürdürülmesidir. Çok yalın ifadeyle, oligarşi ile halk kitleleri arasında kurulmuş olan suni denge, artık eskisi gibi sürdürülebilir olmaktan hızla çıkmaktadır. Gerek cumhurbaşkanlığı seçimi çevresinde gerek Amerikan emperyalizminin bölgesel çıkarları doğrultusunda gelişecek olan tepkiler ve bunun ortaya çıkartacağı politizasyona karşı şimdiden önlemler alınmaktadır. Emperyalizm ve oligarşinin bildiği tek önlem ise, siyasal zordur.

TMY'sında yapılan değişiklik sonrasında legalize olmuş sol hareketlere yönelik polis operasyonları da bu amaca yöneliktir.

Bir kez daha yineleyelim:

Son dönemde yoğunlaşan faşist saldırıların temel amacı, halk kitlelerinin, özel olarak gençliğin gelişen olaylar karşısında yükselecek tepkisini bugünden pasifize etmek ve politizasyonunu engellemektir. Faşist milis saldırılar, özellikle üniversite gençliğinin gelişen olaylar karşısında sessiz ve edilgen kalmasını sağlamak amacıyla üni-

versitelerin mutlak denetim altına alınmasına yönelmiştir. Bu amaç gerçekleştirilirken, 12 Eylül öncesi ve sonrasındaki oligarşinin resmi ve sivil faşist terörünün anıları da canlandırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle "medya" ve köşe yazarları bu yönde büyük çaba göstermektedirler.

Devrimciler, anti-faşist ilerici ve demokrat herkes, bu koşullarda, gerek faşist milis saldırıların küçümsenmesine yönelik söylemlere, gerekse "provokasyona gelmeyelim, kendi işimize bakalım" söylemlerine karşı durmalı, her düzeyde ve her yerde faşist saldırılara karşı direnme ve mücadele etme bilincini geliştirmeli ve anti-faşist örgütlenmeler oluşturmalıdırlar. Bu örgütlenmeler, bir taraftan faşist saldırıları püskürtme ve bu saldırıları etkisizleştirmeye yönelik örgütlenmeler olurken, diğer yandan faşist milislerin gerçek yüzlerini en geniş kesimlere göstermeyi amaçlayan örgütlenmeler olmalıdırlar.

Bugün ülke çapında, merkezi ve birleşik bir devrimci mücadelenin güçsüzlüğü, faşist saldırılar karşısında pekçok yerde uygun örgütlenmeler oluşturulmasını engelleyecek niteliktedir. Özellikle gençlik kitlesini "üniversite hayalleri"yle apolitikleştirmek amacıyla kurulmuş olan üniversitelerin sayısı ve bulundukları kentlerin yapısı, devrimci mücadelenin güçsüzlüğü ile birleşerek, pekçok yerde anti-faşist örgütlenmelerin yaratılmasını ve mücadelesini olumsuz yönde etkilenmektedir. Kimi durumda aynı kentin ayrı üniversitelerinde anti-faşist örgütlenmelerin ortaya çıkartılması bile olanaksız olacaktır. Bu da devrimci öğrencilerin etkin oldukları üniversite ve bölümlerin dışındaki yerlerdeki faşist saldırılar karşısında çaresiz kalınmasına, boyuneğilmesine yol

açabilecektir.

Bundan çok daha olumsuz olanı ise, faşist saldırılara karşı mücadelenin salt devrimci mücadelenin kadrosal eylemlerine indirgenmesi ve bu yönde beklentinin oluşmasıdır. Bu beklentilerin karşılanamaması, çoğu durumda devrimcilere karşı güvensizliğe ve giderek de faşist saldırılar karşısında bir şey yapılamayacağı düşüncesine yol açacaktır. Bugün devrimci mücadele, tarihsel olarak bir dönemi sonlandırmak ve yeni bir mücadele dönemine geçmenin arifesindedir. Bu geçiş aşamasında, devrimci mücadele, bir yandan mücadelenin sürekli ve kalıcı hale gelmesi yönündeki çalışmalarını sürdürürken, diğer yandan uzun yıllardır sola egemen olmuş olan legalizmin ve eklektizmin etkisinin bozulması göreviyle yüzyüzedir. Bu koşullar altında ülke çapında yaygınlaşan faşist milis saldırılara karşı eylemli olarak mücadele etme olanakları çok sınırlıdır.

Bu nedenle, legalizmin "provokasyona gelmeyelim" mantığını teşhir ederek ve sol oportünizmin fırsatçılığına meydan vermeden, olanaklı her yerde anti-faşist bilincin ve örgütlenmenin geliştirilmesi için çalışılmalıdır. Bunun için, varolan her türden ilerici, demokrat ve anti-emperyalist öğrenci örgütlenmeleri, hızla faşist saldırılara karşı mücadele edebilecek bir esnekliğe kavuşturulmalıdır. Bu esneklik içinde, aynı kentte bulunan okullardaki anti-faşist güçler, saldırı anında güçlerini saldırı yerlerinde toplayabilmeli ve anında tepki gösterebilmelidirler. Faşist saldırılara karşı ilerici, demokrat ve anti-faşist öğrencilerin birlikte ve topluca okullara gidip gelmeleri ilk anda atılması gereken bir adım olmakla birlikte, bu birlikte ve toplu hareketlerin tek başına faşist şid-

deti durdurmayacağı unutulmamalıdır.

Diğer yandan, üniversite öğrencilerinin çoğunluğunu oluşturan "okullular" kitlesinin gelişecek çatışmalar karşısında göstereceği tepkiler gözönünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle, faşist milislerin sadece "solcu" öğrencilere değil, aynı zamanda yaşam tarzlarına yönelik saldırıları gösterilerek, bu kitlenin faşist saldırıların gerçek amaçlarını görmeleri sağlanmalıdır.[**],

Sadece, baskıyı baskı yapanlar değil, baskıya boyun eğenler de getirir.

Kahrolsun Faşizm!

Yaşasın Öğrenci Gençliğin Anti-Faşist Mücadelesi!

Kurtuluşa Kadar Savaş! diye haykırmanın zamanı çoktan geldi de geçiyor!

2007

Dipnotlar

[*] 2005 yılında meydana gelen bir olaya ilişkin bu pasifistlerin açıklaması şöyledir:

"Üsküdar'da 5 TKP üyesine saldırıldı. 3 Eylül Cumartesi günü 85. yıl afişlerini asan 5 TKP üyesi, Üsküdar'da içlerinde bir sivil polisin de olduğu zengin oto galericilerinin saldırısına uğradı ve yaralandı. Gerici-faşist güruhun yaptığı saldırı karşılıksız bırakılmadı. Parti avukatları saldırıyla ilgili suç duyurusunda bulunurken, afişleri ve bildirileri ile saldırının yapıldığı yere giden partililer de hem TKP'ye yönelik saldırıların karşılıksız bırakılmayacağını hem de bu tür saldırıların eşitlik özgürlük kavgasının hızını kesemeyeceğini dosta düşmana anlatarak, Üsküdar'daki duvarları 85. yıl afişleri ile donattılar...

Saldırıyı gerçekleştirenlerin anlamadığı ve beklemediği şey ise komünistlerin bu saldırıyı yanıtsız bırakacaklarını zannetmeleridir. Tüm insanlığın eşit, özgür ve insanca yaşayacakları bir düzen için mücadele edenler bu saldırıya elbette ki pabuç bırakmadılar ve bundan sonra da bırakmayacaklar. Son zamanlarda ülkede yaşanan esnaf provokasyonlarını ve linç girişimlerini kendilerine örnek alarak TKP üyelerine saldıranlar karşılarında kimlerin olduğunu saldırdıkları zaman bilmiyor olsalar da sonrasında öğrenmişlerdir. Memleketi satanların tetikçiliğini yapanlar karşılarında yurtseverlerin örgütlü gücünü gördüklerinde ya arabalarına atlayıp kaçmış ya da kuyruklarını kıstırıp ellerine tutuşturulan bildiriyi okumuşlardır."

Bunları okuyan her kişi, bu pasifistlerin ne kadar "direngen" olduklarını hemen anlayacaktır. Hem onlar, başkalarına, şu Trabzon'da linç edilmeye çalışılanlara hiç benzemezler, benzetenleri "benzetirler", bilmeyenlere "öğretirler". İşte pasifizmin yiğitliği böyle gerçekleşir.

[**] Bugün BBP genel başkanlığını yapan eski Ülkü Ocakları başkanı M. Yazıcıoğlu şöyle söylemektedir:

"Müslümanın iki ayrı hayatı olamaz. Maddi hayatını düzenlerken başka, manevi hayatını düzenlerken de başka bir felsefeye göre davranamaz. Sadece din ve ibadet konularına Allah'a yönelik bir şahsi ve nefsi mesele olarak görmenin, ama siyasi, içtimai ve iktisadi meselelerde 'Allah'ı işe karıştırmamak' felsefesiyle hareket etmenin insanı iki ruhlu, iki yüzlü bir hayat anlayışına götüreceğini söylersek herhalde yalnızca gerçeği belirtmiş oluruz. Müslümanın maddi ve manevi hayatında tam bir uyum ve ahenk olmalıdır."

"TÜRKİYE'DE DEMOKRATİK DEVRİM DİYE, TOPRAK DEVRİMİ DİYE BİR SORUN YOKTUR"!

Bundan yıllar ve yıllar önce, ülkemizde ideolojik ve politik tartışmaların yapıldığı, yapılabildiği bir dönemde, tarım ve köylülük üzerine bir sav ortaya atılmıştı: Ülkemizde, köylülük, nüfusun % 50'sini oluşturduğu için eski önemini yitirmiştir; kırsal alanlarda nüfus azaldığı için, kırların ve köylülüğün eski önemi kalmamıştır, dolayısıyla, demokratik halk devriminin özü toprak devrimi olamaz!

Oligarşinin 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra küçük-burjuva aydınlarının hızla sağa kaymaları ve oligarşi ile uzlaşmalarıyla birlikte, köylülük üzerine ortaya atılan bu tez geliştirilmiş ve ülkemizde kapitalizmin egemenliği ve bu egemenliğin "sorunları" temel sorun haline getirilmiştir.

1990 sonrasında solda egemen olan ideolojisizlik ortamında, oligarşiye yedeklenen küçük-burjuva aydınlarının ideolojik etkisi, kaçınılmaz bir biçimde sol örgütlenmelerde pek çok ideolojik-politik sorun gibi, köylülük ve toprak sorununun da bir yana itilmesini getirmiştir. Böylece, ülkemiz solunda **kentleri** temel alan, daha tam bir deyişle, **sadece kentleri faaliyet alanı** olarak kabul eden bir çizgi egemen olmuş ve dolayısıyla "toprak devrimi" diye bir sorunun varlığından habersiz bir sol kitle ortaya çıkmıştır.

İşte bu hava içinde IMF ile yapılan stand-by anlaşmasına gelinmiştir. IMF'ye verilen "niyet mektubu"nda kent küçük-burjuvazisi ile köylülüğün büyük ölçekte mülksüzleştirilmesine yönelik hükümlerin açık bir biçimde yer almasına karşın pek az tepki görmesi kaçınılmaz olmuştur.

Hükümetin buğdayın taban fiyatını 102 bin lira olarak açıklamasıyla birlikte, tarımsal üretim ve köylülük kısa bir süre için gündeme gelmişse de kısa sürede (ve belki de "ülkenin yüklü gündemi" safsatasıyla) ikinci plana itilmiştir. Haziran ortalarından Temmuz ayının ilk haftalarına kadar süren bu zaman diliminde Ziraat Odaları Birliği'nin göstermelik protesto mitingleri dışında ortaya çıkan tek gelişme Serdar Turgut'un "Öteki Türkiye" üzerine yazdıkları olmuştur. Hürriyet gazetesinin "ünlü" Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök'ün "neo popülizm" olarak tanımlayarak hemen karşı çıktığı ve birkaç gün içinde Serdar Turgut'un "hizaya" getirilmeye çalışıldığı bu olaydan sonra, yaz tatilinin "tatlı rehaveti" içinde köylülerin içinde bulundukları durum "gelecek taban fiyatlarına" kadar bir yana konulmuş görünmektedir.

Oysa ki, ülkemiz tarihinin en büyük **mülksüzleştirme** operasyonu IMF'yle yapılan son stand-by anlaşmasıyla başlatılmıştır.

Bu mülksüzleştirme operasyonu, kentlerde faiz oranlarının yapay olarak aşağı çekilmesiyle, TL'nin aşırı değerlendirilmesiyle, ücret ve maaşların enflasyonun yarısı kadar artırılmasıyla başlatılmıştır. Kırsal nüfusun mülksüzleştirilmesine yönelik uygulamalar ise, bu operasyonun en önemli adımını oluşturmaktadır.

Emperyalizmin sürekli ve resmi örgütlen-

meleri olarak Dünya Bankası ve IMF, uzun yıllar köylülüğü (küçük üreticiliği) destekleme yönünde ekonomi-politikalar oluştururken, temel amacı kır gerilla savaşlarını engellemek olmuştur. 1980 sonrasında dünya çapında ortaya çıkan gelişmeler ve özellikle 1991'de SSCB'nin dağıtılmışlığı koşullarında kendisi için uygun bir ortamın oluştuğunu düşünen emperyalizm, küçük üreticiliği destekleme politikasını terkederek, köylülüğün mülksüzleştirilmesine ve bu yolla kırsal nüfusun azaltılmasına yönelik politikalara dönmüştür.

Emperyalizmin köylülere yönelik politikasındaki bu dönüşüm, kesinkes **amaçlarda** bir değişim anlamına gelmemektedir.

1980'lere kadar kır gerilla savaşlarına karşı küçük üreticiliği destekleme politikası izleyen emperyalizm, bu politikasıyla kırsal nüfusun **gelir düzeyini** belirli bir seviyede tutmayı esas almıştır. "Tarım sübvansiyonları"yla yürütülen bu politika, feodalizmin devrimci tarzda tasfiye edilmediği koşullarda, aynı zamanda feodal egemen sınıflarla sürdürülen bir işbirliğini ifade etmektedir. Yeni-sömürgecilik uygulamalarının ilk dönemlerinin en tipik özelliği olan bu işbirliği, 1980 dünya ekonomik buhranıyla birlikte, gerek politik açıdan, gerekse ekonomik açıdan emperyalizm için "taşınamaz bir yük" haline gelmiştir.

Ülkemiz somutunda 1970'e kadar oligarşiyi tek başına oluşturamayan işbirlikçi-tekelci burjuvazi (sanayi ve ticaret burjuvazisi olarak), kaçınılmaz olarak egemenliği feodal kalıntılarla paylaşmak durumunda kalmıştır. 12 Mart 1971'de işbirlikçi-tekelci burjuvazi ve emperyalizm ikilisinin feodal sömürücü sınıflara karşı giriştiği ilk büyük hareketi, "reformcu, Atatürkçü, laik" I. Erim

hükümetinin kısa sürede etkisizleşmesi ve yerine II. Erim hükümetinin kurulmasıyla noktalanırken; 1975 yılında Süleyman Demirel başbakanlığında AP-MSP-MHP-CGP'den oluşan I. MC hükümeti ve 1977 yılında kurulan II. MC, aynı sürecin devam ettiğinin açık göstergesi olmuştur.

Ancak 1980 dünya ekonomik buhranının açık biçimde emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerinin tıkanmasının bir sonucu olarak ortaya çıkması, emperyalizmin geri-bıraktırılmış ülkelere yönelik politikalarında değişikliği zorunlu kılmıştır. Bu değişikliğin en temel halkası, küçük üreticiliğin desteklenmesi politikasından vazgeçilmesi olmuştur. Bu politika değişikliği, kaçınılmaz olarak köylülüğün hızla mülksüzleştirilmesini gündeme getirmektedir. Böylece kırsal nüfusun kentlere göçü hızlanacaktır. Kır gerillasında "denizini kurutmak" stratejisiyle uyumlandırılan bu mülksüzleştirme politikası, diğer yandan geri-bıraktırılmış ülkelerde yukarıdan aşağıya kapitalizmin geliştirilmesinin zaman içinde ortaya çıkardığı yükselen işçi ücretlerinin düşürülmesini de beraberinde getirmektedir.

Kapitalizmin yukarıdan aşağıya geliştirildiği, yani emperyalizmin istemlerine ve çıkarlarına uygun olarak kapitalist üretim ilişkilerinin geliştirildiği geri-bıraktırılmış ülkelerde tarımda mülksüzleştirme, aynı biçimde yukarıdan aşağıya gerçekleştirilmektedir. Uygulanan ekonomi-politikalar, hemen her zaman tarımdaki mülksüzleştirmenin **zaman içinde** gerçekleştirilmesine yönelik olmuştur. Bu politikanın izlenmesinde, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin feodal sömürücü sınıflarla kurduğu ittifak kadar devrimci mücadelenin gelişimi belirleyici bir yere sahiptir.

Bugün ülkemizde IMF ile yapılan stand-by anlaşmasıyla başlatılan geniş kapsamlı mülksüzleştirme operasyonunun devrimci mücadelenin gerilediği bir döneme denk gelmesinin nedeni de budur. Bu aynı zamanda, emperyalizm ve yerli işbirlikçi burjuvazinin üst-yapıda varlığını sürdüren feodal kalıntıları topyekün tasfiye etmeye karar vermesi anlamına gelmektedir. ("Laiklik" sloganıyla başlatılan "28 Şubat süreci", bu bağlamda feodal kalıntıların tasfiyesine yönelik siyasal girişimleri ifade etmektedir.)

İşte bu ilişkiler içinde 9 Haziran 2000 tarihinde 102 bin lira olarak açıklanan buğday taban fiyatı ülkemizin yakın tarihinin en önemli olaylarından birini oluşturmaktadır.

Aylar önce IMF'ye verilen "Niyet Mektubu"nda şöyle deniliyordu:

> "2000 yılı hububat destekleme fiyatları, destekleme fiyatları ve tahmin edilen dünya piyasa fiyatı arasındaki fark, tahmin edilen dünya c.i.f. piyasa fiyatının %35'inden fazla olmayacak şekilde belirlenecek ve 2001 yılında bu fark daha da azaltılacaktır. Destekleme fiyatları ton başına 150 USD'den aşağı olmayacaktır. İthal tarifeleri, tarife dahil ithal fiyatı, yukarıda açıklanan destekleme fiyatından daha yüksek olacak şekilde ayarlanacaktır. Tahmin edilen dünya fiyatı Şikago Borsası'nda (**Chicago Board of Trade**) kote edilen USA2HRW'nin fiyatına bağlı olarak belirlenecektir. **TMO tarafından yapılan hububat alım miktarını düşürmek ve TMO'nun yüksek miktarlı stok tutmasından kaynaklanan zararlarını ortadan kaldırmak** i-

çin Hükümet, TMO iç satış fiyatlarının (i) TMO'nun alış fiyatı artı satış zamanına kadar olan maliyetinden (stoklara zımni olarak uygulanacak faiz oranı dahil olmak üzere) veya (ii) aynı kalitedeki hububatın ithal tarifesi dahil parite fiyatından, hangisi daha az ise o fiyattan daha düşük olmayacağını açıklayacaktır." (abç)

9 Haziran 2000 tarihinde açıklanan buğday taban fiyatı (kilo başına 102 bin lira), IMF' yle yapılan anlaşmaya uygun olarak açıklanırken (ton başına **162 dolar**), Ziraat Odaları Birliği'nin hesabına göre, buğdayın köylüye maliyeti ton başına **196 dolar** görünmektedir. Buna köylünün toplumsal bakımdan gerekli ortalama emek-gücünün değeri eklendiğinde, buğdayın kilo başına fiyatı 158 liradan, yani tonu **254 dolar**dan satılması gerekmektedir.

Son beş yıllık buğday taban fiyatlarının dolar bazındaki gelişimi ise şöyledir:

Son 5 yıllık buğday destekleme alım fiyatları ve enflasyon oranları

	Alım fiyatı	Artış Oranı	Enflasyon Oranı	
	(TL)	(%)	TEFE	TUFE
1995	7.433	110	65.6	76.0
1996	22.093	197.2	84.9	79.8
1997	35.125	59.0	91.0	99.1
1998	53.000	50.9	54.3	69.7
1999	80.000	52.0	62.9	68.8

Kaynak: DİE ve TMO kayıtları

Görüldüğü gibi, son beş yıl içinde "**stratejik ürün**" olarak kabul edilen **buğday fiyatları sistemli olarak düşürülmüştür**. Buğday fiyatlarının sistemli olarak maliyet fiyatının altına çekilmesinin, kaçınılmaz biçimde köylülüğün yoksul-

laşması ve mülksüzleştirilmesi olduğu açıktır. Bu durum, aynı biçimde kaçınılmaz olarak buğday üretiminin giderek azalmasını getirmektedir. Ancak ABD'nin gen teknolojisiyle buğday üretiminde gerçekleştirdiği artışlar gözönüne alındığında, buğday fiyatlarının aşağı çekilmesinin görünür tek amacı **ülke içindeki buğday üretimini tüketimi karşılayamayacak düzeye indirmek ve bu sayede ABD buğdayına ek bir talep yaratmak** olarak ortaya çıkmaktadır. Bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkelerde kapitalizmin yukarıdan aşağıya geliştirilmesi, yani emperyalizmin istem ve çıkarlarına uygun olarak geliştirilmesi esprisi budur.

Tüm bu gerçekler ortada dururken, 1980 sonrasında başlatılan ideolojik propagandayla tarıma yönelik destekleme politikalarına karşı bir kamuoyu oluşturulmuştur. Özellikle kent küçük-burjuvazisini hedef alan bu propagandayla, "devlet her yıl 8 milyar dolar tarıma doğrudan ve dolaylı bir destek vermektedir ve bu paralar 'bizim vergilerimiz'le ödenmektedir" söylemi yaygınlaştırılmıştır. Aynı vergilerle hazine bonolarından yüksek faiz alan kent küçük-burjuvazisi, tarıma ayrılan bu paranın kendisine faiz olarak verileceği beklentisiyle köylülere karşı bir "baskı unsuru" haline getirilmiştir. Ve buna paralel olarak ekmek fiyatlarındaki sürekli artışların sorumlusu olarak tarıma yapılan sübvansiyonlar gösterilmiş ve kent küçük-burjuvazisi başta olmak üzere tüm kentte yaşayan nüfus (ki bunun içinde işçi sınıfı ve kırsal alanlardan kente yeni göç etmiş gecekonduda yaşayan işsiz nüfus önemli bir yere sahiptir) tarım ürünlerine, özellikle de buğday fiyatına düşük taban fiyatı verilmesiyle ekmek fiyatlarının ucuzlayacağı beklentisine sokulmuştur.

2000 yılının başına kadar faiz gelirleriyle ülke standartlarının çok üstünde bir yaşam sürdüren küçük-burjuva kesimleri, IMF'yle yapılan stand-by anlaşmasıyla birlikte başlayan yeni süreçte hızla gelir kaybına uğramaya başlamışlardır. Faiz oranlarının düşürülmesiyle birlikte panik halinde bankalardan paralarını çeken faizle geçinen küçük-burjuva unsurlar, hızla kendilerini borsaya fırlatmışlar ve kısa sürede yükselen borsa endeksinin hızla düşüşe geçmesiyle büyük miktarlarda para kaybetmişlerdir. Faiz gelirlerinin düşmesi yanında, borsaya yatırılan ana paranın büyük oranda değer kaybetmesiyle **paniğe** kapılan küçük-burjuva kesimler, değişik biçimlerde seslerini yükseltmek istemişlerse de fazlaca başarılı olamamışlardır. İşte bu ortamda buğday taban fiyatlarının açıklanmasıyla birlikte, bu kent küçük-burjuvazisi, köylülükle açık bir ittifak yolu bulmaya çalışmaktadır. Son dönemde değişik köşe yazarlarının buğday fiyatlarına karşı gösterdikleri "duyarlılık", 2000 yılının başına kadar yüksek faiz oranlarıyla ülke standartlarının üstünde yaşam sürdüren kent küçük-burjuvazisinin eski konumuna gelmek amacıyla **köylü kitlesini yedekleme** girişiminden başka bir şey değildir.

Aynı küçük-burjuva kesimlerinin altı ay öncesine kadar "köylüler bizim sırtımızdan kazanıyorlar" diyerek taban fiyatlarına karşı yıllar boyu sürdürdükleri karşıtlık, içinde bulundukları mülksüzleşme sürecinde kolayca bir yana bırakılmıştır.

Kent küçük-burjuvazisinin karşı karşıya olduğu mülksüzleştirilme durumunu *Kurtuluş Cephesi*'nin Ocak-Şubat 2000 tarihli 53. Sayısında "*Menkul Kıymetler Borsası 'Kazandırıyooor*'" yazısında şöyle ifade etmiştik:

"Bugün İstanbul Borsası, geniş halk kitlelerinin ellerindeki her türden birikimlerinin sermayeleştirilmesi işlevini yerine getirmektedir. 'Faize yatırılmış paraların', 'üretim ve yatırıma yöneltilmesi' demagojisiyle yürütülen bu sermayeleştirme eylemi, borsanın olağan işleyişi içinde geniş bir **mülksüzleştirmenin** bir yansısı durumundadır.

IMF ile yapılan stand-by anlaşmasıyla birlikte resmiyet kazanan mülksüzleştirme süreci, öncelikle geniş halk kitlelerinin (kendi deyişleriyle 'küçük yatırımcıların') ellerindeki her türden tasarrufun para-sermaye haline getirilmesi sürecidir. Bugün İstanbul Borsası'nda meydana gelen 'rekorlar', bu sürecin etkin bir biçimde işlediğini göstermektedir.

İlk yapılan, 'küçük yatırımcıların' ellerindeki paraların (ki bunlar sermaye değildir) bir biçimde para-sermaye haline getirilmesi için borsaya yönlendirilmesi olmuştur. Faiz oranlarının düşürülmesi, döviz kur artışının iki yıl süreyle sabitlenmesi ve kira artışının sınırlandırılması kararlarıyla, bu alanlarda toplanmış olan 'küçük yatırımcılar'ın tasarrufları hızla borsaya yöneltilmiştir. Böylece, borsaya yatırılan her tasarruf, para-sermaye haline dönüşerek, sermayenin yeniden üretimi sürecine dahil edilmiştir. Ancak dünya ekonomik buhranının niteliği ve ülkemizdeki biçimlenişinin para-sermayeye ilişkin oluşu, bu yönlendirme içinde 'küçük yatırımcılar'ın dikkatlerinden özenle gizlenmiştir.

Bundan sonraki süreç, kapitalist sistemin kendi içindeki mülksüzleştirmenin gerçek

niteliklerinin ortaya çıkması sürecidir.

... Ama kapitalizmin kendi yasaları işlemeye devam etmiştir. Kent küçük-burjuvazisinin gerçek gelirlerinin dışından elde ettikleri 'kazançlar'la sürdürdükleri yaşam koşulları, emperyalist ekonomilerin buhranıyla birlikte sona ermiştir. Ancak yıllardır sürdürdükleri yaşam alışkanlıkları, dünya kavrayışları, bireycilikleri, onların bu gerçeği görmesini ve bilincine varmasını engellemiştir. Şimdi o çok sevdikleri ve içinde 'mutlu' oldukları kapitalizmin yasaları, görmedikleri ve görmek istemedikleri gerçekleri, onları mülksüzleştirerek göstermek durumundadır. **Sınıf olarak**, her zaman mülksüzleşerek **proleterleşmekten** korkan küçük-burjuvazi, yeni 'milenyum'un 'gözkamaştırıcı havai fişek gösterileri' altında son dansını yapmaya çalışmaktadır. Bu dansın salonu İstanbul Borsası ve sloganı "borsa kazandırıyoooor" olmaktadır. Böylece 1982 banker olaylarından sonra, **ülkemiz tarihinin en kapsamlı mülksüzleşme dalgası**, mülksüzleştirilecek olan küçük-burjuvazinin, emperyalizmin 'globalizm'inin ve oligarşik yönetimin tezahürat korosu olarak yer aldığı bir törenle başlamıştır."

Kent küçük-burjuvazisinin mülksüzleştirilmesine yönelik "tören", Ocak ayında borsa birleşik endeksinin 20.000'lere çıkmasıyla taçlandırılmıştır. Bu durumun sonuçları *Kurtuluş Cephesi*'nin aynı sayısında şöyle özetlenmiştir:

"Faiz ve repo gelirleriyle yaşamlarını sür-

düren ya da belirli bir yaşam standardını sürdürmeye alışmış olan 'rantiye' kesimin büyük bir **niceliğini** oluşturan 'küçük tasarruf sahipleri', 2000 yılı sonu itibariyle %100 mülksüzleştirilmiş olacaklardır."

Son altı aylık borsa verileri "küçük tasarruf sahipleri"nin büyük oranda mülksüzleştirildiklerini, ellerindeki parasal birikimlerini büyük oranda yitirdiklerini açıkça göstermektedir.

1 Aralık 1999 tarihinde 8.776 olan Ulusal-100 endeksi, IMF ile yapılan stand-by anlaşmasının açıklanması ve uygulamaya sokulmasıyla birlikte (anımsanacağı gibi, aynı anda beş bankaya el konulmuştur), 18 Ocak 2000 tarihinde "tavan" yapmış ve 19.577'ye yükselmiştir. 1999 sonuna kadar günlük ortalama işlem hacmi 200-300 milyon dolar olarak gerçekleşirken, Ocak 2000'de günlük ortalama işlem hacmi 1 milyar 391 milyon dolar olmuştur. 1999 yılında 12 ayda gerçekleşen işlem hacmi 84 milyar dolar iken, Ocak 2000'de (1 ay) toplam işlem hacmi 26 milyar dolar olmuştur.

IMKB Birleşik Endeksinin ve doların son yedi aylık değişimi şöyledir:

	Endeks	Aylık Enflasyon	Dolar Oranı
18 Ocak 2000	19.577	549	5,8
18 Şubat 2000	15.364	567	4,1
20 Mart 2000	17.444	582	3,1
18 Nisan 2000	16.709	598	2,41
8 Mayıs 2000	16.440	623	1,7
18 Haz. 2000	14.351	616	0,3
18 Tem. 2000	12.737	631	

Görüldüğü gibi, İMKB Birleşik Endeksi yılın en en yüksek seviyesine ulaştığı 18 Ocak' dan 18 Temmuz'a kadar 6.840 puan kaybetmiştir. Yani son altı ay içinde birleşik endeks %35 değer kaybetmiştir. Oysa, aynı dönemde doların değeri %15 artarken, aylık bazdaki enflasyon oranı %17,4 olmuştur. Birleşik Endeks'in en yüksek değere ulaştığı 18 Ocak'ı esas aldığımızda, borsadaki şirketlerin kendi bilançolarından doğan değer artışları gözönüne alınmaksızın, 18 Temmuz itibariyle birleşik endeksin seviyesi 23.000 olması gerekmektedir. Enflasyondaki artışın doğrudan endeks değerlerinde yapması gereken bu artışa karşın, endeks 18 Temmuz'da 12.737 seviyesine gerilemiştir. Böylece, Ocak ayında "küçük yatırımcılar"ın yönlendirildiği borsa, reel olarak **%55 değer kaybetmiştir**. Bu değer kaybına, ortalama repo oranları esas alınarak "olası getiri" miktarı eklendiğinde (ortalama repo oranlarının %35'ler seviyesinde olduğunu kabul edersek), "küçük yatırımcı"nın reel kaybı %90' a ulaşmaktadır.

İşte ülkemizdeki "ekonomi kurmayları"nın "istikrar tedbirleri"nin "başarısına" ilişkin olarak yaptıkları açıklamalar, yıl sonu itibariyle ulaşılması gereken %100'lük mülksüzleştirme **hedefine** ilk altı ayda ulaşılmasının "sevinci"ni ifade etmektedir.

Tüm bu süreçte, "kaybedenler"in yanında "kazananlar" da vardır. "Kazananlar", ilk başta emperyalist tekeller ve onların yerli işbirlikçileridir. Çok açık bir biçimde, borsaya yöneltilen "küçük yatırımcının" kaybettiklerini, bu kesimler "kazanmıştır". Borsada gerçekleşen işlem hacimlerine bakıldığında bu "kazanç"ın **43 milyar dolar** olduğu görülmektedir.

İşte kent küçük-burjuvazisinin bu yoksullaşma ve mülksüzleşme ortamında buğday fiyatlarının kilo başına 102 bin lira olarak açıklanması, nüfusun %48'ini[1] oluşturan köylülüğün aynı oranda ve aynı biçimde yoksullaştırılması ve mülksüzleştirilmesinin başlangıcını oluşturmuştur.

Şüphesiz süreçler yeni başlamıştır ve kesin sonuçlarına ulaşmaktan uzaktır. Öncelikle kent küçük-burjuvazisinin mülksüzleştirilmesi, henüz parasal birikimini yitirmesiyle sınırlıdır. Düzenli az ya da çok gelir sahibi olan bu kesimin bugünkü kaybı, yaşam düzeyinin düşmesi olarak yıl sonu itibariyle görünür hale gelecektir. Özellikle okulların açılmasıyla birlikte kent küçük-burjuvazisinin borsa vb. yollarla kaybettikleri, somutlaşacak ve özellikle faiz geliriyle ülke ortalamasının üstünde bir yaşam düzeyine sahip olan kesimler, bu kayıplardan sonra, pekçok harcamalarını yapamaz hale gelecekleri gibi, özel paralı okullarda çocuklarını okutanlar çok daha ağır **sosyal** sorunlarla yüzyüze gelecektir.

Köylülük açısından ise, mülksüzleşme süreci, en açık biçimiyle yoksullaşma olarak belirginleşmekle birlikte, kısa vadede doğrudan kentlere göç şeklinde bir sonuç üretmeyecektir. Köylünün yoksullaşması, Lenin'in açık biçimde ifade ettiği gibi, "onun kente kaçışından önce yer alır". Öncelikle bulunduğu yerde (köyde) kendi ekonomik durumunu devam ettirebilmek için mücadele etmeyi yeğleyecek olan köylüler, bu süreçte "daha az tüketme ve daha çok üretme" yönünde eğilim göstereceklerdir. Ancak bunun, onların proleterleşmesi sürecini hiçbir biçimde kesintiye uğratmayacağı da açıktır.

Kapitalizmin tarihsel eğilimi, köylülüğün sı-

nıfsal farklılaşmasını gerçekleştirmek ve giderek bu sınıf farklılığını belirginleştirmektir. Bu gelişim, normal kapitalist gelişim içinde, küçük üreticilerin büyük bir bölümünün yoksullaşarak ve mülksüzleşerek sanayi ve tarım proletaryası haline dönüşmesini sağlarken, diğer yandan toprağın belli ellerde merkezileşmesini ve buralarda kapitalist çiftliklerin oluşmasını sağlar. Ancak ülkemizdeki kapitalizm iç dinamikle gelişmediğinden, emperyalizmin istek ve çıkarlarına uygun olarak yukarıdan aşağıya geliştirildiğinden, aynı gelişimin ülkemizde ortaya çıkması ya olanaksızdır ya da çok uzun bir tarihsel dönemi kapsayacaktır. Daha hızlı bir proleterleşme ve toprakta merkezileşmenin ortaya çıkmasının tek koşulu ise, kırsal nüfusun hızla ve kısa sürede doğrudan mülksüzleştirilmesiyle sağlanabilir. Bu ise, 1930'larda ABD'de yaşanılan büyük mülksüzleştirmeye benzer bir sürecin yaşanması demektir. (ABD'de gerçekleştirilen bu mülksüzleşme sürecinin kırsal nüfus üzerindeki yıkıcı etkisi **J. Steinbeck**'in "***Gazap Üzümleri***" romanında çok çarpıcı bir biçimde ortaya konulmuştur.) Bunun ekonomik alandan çok, sosyal ve siyasal alanda doğuracağı sorunlar ve kitlesel tepkilerin "faturası" oldukça yüksek olduğundan, oligarşik yönetim tarafından gerçekleştirilmesi olanaksızdır.

Gerek kent küçük-burjuvazisinin, gerekse küçük ve orta köylünün bugün karşı karşıya oldukları yoksullaşma ve mülksüzleşme durumu, ülkemiz tarihi açısından önemli bir dönüm noktasını oluşturmaktadır.

Böyle bir tarihsel dönemde, ne kent küçükburjuvazisinin, ne de köylülerin, koşulların değiştirilmesine yönelik doğru ve tutarlı bir prog-

ram ve eylem ortaya koyamayacakları diğer bir tarihsel gerçektir. Yıllar boyu emperyalist propaganda ile şartlandırılmış küçük-burjuva kesimlerinin içine sokuldukları süreci doğru ve bütünsel olarak kavrayabilmeleri de oldukça güçtür. Bazı küçük-burjuva aydınlarının buğday fiyatlarıyla birlikte başlattıkları "muhalefet"in de açık biçimde gösterdiği gibi, ne kendi durumlarını, ne de köylülerin içinde bulunduğu durumu kavramaktan uzaktırlar. Örneğin, 24 Temmuz 2000 tarihli Hürriyet gazetesinde Cüneyt Ülsever, son gelişmeler üzerine şunları yazmaktadır:

> "'**Peki ne yapmalı**?' başlıklı yazıma çeşitli tepkiler geldi. Tepkilerden bir kısmı da 'Tarımda üretici desteği öneriyorsun, bundan kastın nedir?' şeklinde idi.
>
> Bugün neyi kastettiğimi açıklamaya çalışacağım:
>
> Türkiye de neredeyse dünyadaki her ülke gibi tarımı destekliyor.
>
> Tarım bir ülkede en temel ihtiyacı karşılar. Ancak köyler, yerleşiminin dağınık ve nüfus açısından küçük konumu nedeniyle **kamusal ekonomilerden** yeterince faydalanamaz. Köylü nüfusun bu **dezavantajlı** durumunu bir nebze dengelemek ve **planlanması** çok zor ve **riskli** olan tarımsal üretimi sürdürebilmek için tarıma destek vermekten kaçış yok.
>
> Tarımda çalışanların **desteklenmesi** gerekli bir edimdir."

Cüneyt Ülsever, yazısının devamında "ürün desetekleme" politikasının "Bağdat Caddesi köy-

lüleri"ne yaradığını, dolayısıyla "fakir köylüye" ulaşmadığını söyledikten sonra şöyle sonlamaktadır:

> "Ancak, bu destek ["tarımda çalışanların desteklenmesi"] de geçici bir süre içindir. Uzun vadede hedef *toprağın* işletme verimliliğine uygun şekilde *yeniden dağılımı* ve fakir köylünün **tarım işçisi** olmasıdır." (italikler bize ait)

Görüldüğü gibi, C. Ülsever, tarımda sübvansiyonların "zorunlu" olduğundan yola çıkarak ve bu "zorunluluğu" "fakir köylü"nün içinde yaşadığı duruma bağlayarak savunmaktadır.

Bu yaklaşımın ekonomik içeriği yoktur. Tümüyle "hümanist" bir çerçevede konu ele alınmıştır. Ancak Cüneyt Ülsever'in "hümanist" bakış açısıyla "*benim önerim*" diye sunduğu "üretici desteği", aynı bakış açısıyla IMF' ye verilen "*Niyet Mektubu*"nda şöyle ifade edilmektedir:

> "40. Halihazırda uygulanmakta olan tarımsal destekleme politikaları **fakir çiftçilere** destek sağlamanın en düşük maliyetli yöntemi değildir. Yapılan uygulama, piyasadaki fiyat sinyallerini bozarak kaynak dağılımını kötü etkilemekte, **fakir çiftçilerden çok zengin çiftçilere fayda sağlamakta** ve tarım alanındaki karar verme mekanizmasının birçok Bakanlık ve kamu kurumu arasında dağılmasından ötürü husule gelen parçalı yapı nedeniyle tutarlı olamamaktadır. Bütün bunların ötesinde, bu politikalar, son yıllarda ortalama olarak GSMH'nın %3'ü gibi bir maliyet ile **vergi mükellefleri üzerine**

ağır yük getirmektedir. Reform programımızın orta vadeli amacı var olan destekleme politikalarını safhalar halinde ortadan kaldırmak ve **fakir çiftçileri hedef alan** doğrudan gelir desteği sistemi ile değiştirmektir. Bu, ilk öncelikle 2000 hasat yılı için bir pilot program uygulamaya konarak yapılacaktır. Bu pilot çalışmanın sonuçlarına göre, doğrudan gelir desteği sistemini 2001 yılında ülke çapına yaygınlaştıracağız ve bu sistemi 2002 yılı sonuna kadar tamamlamayı bekliyoruz. Bu sistem, 2001 yılı Mart ayına kadar tamamlanacak olan çiftçi kayıt sistemi üzerine kurulu olacaktır." (abç)

Görüldüğü gibi, "Niyet Mektubu" da açık biçimde, Cüneyt Ülsever'in "ürün destekleme" olarak karşı çıktığı ve "Bağdat Caddesi köylüleri"ne yaradığını söylediği tarım destekleme politikasına karşı çıkarak, *tıpkı* Cüneyt Ülsever'in savunduğu gibi "tarımda çalışanları desteklemeyi" 2001 yılı hedefi olarak ortaya koymaktadır. Böylece, anlaşılıyor ki, Cüneyt Ülsever'in, "fakir köylü"yü düşünerek sunduğu "hümanist" "önerisi", IMF'nin dayattığı önlemlerden başka birşey değildir.

Ama öte yandan, Cüneyt Ülsever'in "hümanist" önerisiyle vardığı sonuç ise, yani "toprağın işletme verimliliğine uygun şekilde yeniden dağıtımı" toprak devrimini zorunlu kılarken, "fakir köylünün tarım işçisi olması", köylülerin topyekûn mülksüzleştirilmelerini zorunlu kılmaktadır.

Bu şekilde, bir küçük-burjuva aydını olarak Cüneyt Ülsever, bir yandan IMF'nin dayattığı uygulamalara karşı çıkarken, diğer yandan bunu

desteklemekte; bir yandan toprağın yeniden dağılımını savunarak toprak devrimini savunurken, diğer yandan köylülerin topyekûn mülksüzleştirilmelerini önermektedir. İşte bu açık çelişkiler, küçük-burjuva aydınının bugün içinde bulunduğu çıkmazı göstermektedir.

Cüneyt Ülsever'in IMF'yle olan paralelliği bir yana bırakılırsa, sonuç olarak önerdiği "toprağın yeniden dağılımı" ve "fakir köylünün tarım işçisi olması" istemi birbiriyle çelişir. Çünkü bugün ülkemizde tarımsal nüfusun %85'i, üretim yapılan toprağın %51,1'ine sahiptir. C. Ülsever'in "Bağdat Caddesi köylüleri" adını verdiği zengin köylü ve toprak sahipleri ise, nüfusun %5,3'ünü oluştururken, toprağın %36,9'una sahiptirler. 1991 Genel Tarım Sayımı sonuçlarına göre, bu kesimler sayısal olarak 210.612 işletmeden oluşmaktadır. "Fakir köylü" işletme sayısı ise, 3.372.887'dir. Bunların ortalama toprak miktarı ise 30 dönümdür. Ve bu kadar küçük bir toprak parçası üzerinde "verimli" bir üretimin yapılamayacağı açıktır. (Bir traktörün "verimli" kullanımı için ortalama 70 hektar, yani 700 dönüm gerekmektedir.) Bu öylesine net bir durumdur ki, **ülkemizde hektar başına (100 dönüm) verimlilik oranı 1.900 kilogramken, Avrupa Birliği ülkelerinde bu oran 5.600 kilogram**dır.

Böyle bir tablo karşısında toprağın yeniden dağıtımı zorunlu olmakla birlikte, tek başına yeterli değildir. Toprak dağılımındaki dengesizliğin düzeltilmesi yanında, toprakta verimli bir üretim yapılabilinmesi için birleştirilmesi de gerekmektedir. Bu ise, **üretim kooperatifleri** ile **kolektif çiftliklerin** kurulmasını zorunlu kılar. Toprakta özel mülkiyeti kaldırmaksızın gerçek-leştirilebi-

lecek bu önlemler, tarımsal üretimde önemli artışlar sağlayacağı gibi, köylülerin yaşam düzeylerinin de yükselmesini getirecektir. Bunu gerçekleştirmenin tek yolu ise, ülkede demokratik devrimin tamamlanmasıdır.

"Fakir köylülerin tarım işçisi olması" ise, hangi açıdan ele alınırsa alınsın, küçük-burjuva aydınının emek karşısındaki "küçümseyici" konumunu ortaya koymaktadır. Görünüşte "emekten", "işçiden" yana görünen küçük-burjuva aydını, aynı zamanda kendi konumundan yola çıkarak işçi sınıfına ve köylülere yukardan bakar. C. Ülsever, tüm "hümanist" yaklaşımına karşın (IMF ile paralelliğe düşecek kadar ileri düzeyde), "fakir köylülere" kolayca "tarım işçisi olun" diyebilmektedir. Bu "öneri", açık biçimde köylünün temel üretim aracından, yani topraktan kopartılması demektir. Bu ise, köylülerin mülksüzleştirilmesinden başka bir anlama gelmez. Tarihsel olarak bunun iki biçimi vardır: kapitalist mülksüzleştirme ve sosyalist kolektivizasyon. Birincisi, köylünün topraktan kendi iradesine bağlı olmaksızın koparılması ve elindeki toprağın, özel mülkünün alınmasıdır. İkincisi ise, köylülerin kendi istemleriyle, istemsel olarak topraktaki özel mülkiyetlerini kolektif üretim için birleştirmeleridir.

İşte, özel mülkiyet karşıtı sosyalizm ile özel mülkiyetin baş tacı edildiği kapitalizmin tarımsal üretim ve köylülük karşısındaki konumu böylesine açık bir karşıtlık oluşturur. Bir küçük-burjuva aydını olarak "serbest piyasa" savunucusu Cüneyt Ülsever, çok kolaylıkla **köylülerin elindeki özel mülklerinin alınmasını**, mülksüzleştirilmelerini ve tarım işçisi haline getirilmelerini "hü-

manistçe" önerebilmektedir. Öte yandan da toprağın "yeniden dağıtımı"nı önererek, köylülerin mülk sahibi konumlarının güçlendirilmesini de istemektedir.

Bugün ülkemizde küçük-burjuva aydının karşı karşıya kaldığı ikilem, buğday fiyatlarıyla birlikte böylesine görünür hale gelmiştir.

Ya kapitalizm ya da sosyalizm. Bunun dışında bir üçüncü yol yoktur. Marksist-Leninistlerin tarım ve köylülük üzerine ortaya koydukları program, tümüyle burjuva demokratik nitelikte olduğu halde, uygulanabilmesi için devrimci bir yönetim mutlak bir koşuldur.

Tüm bunların yanında, ülkemizdeki tarımsal toprakların dağılımı ve ülkenin coğrafi yapısı toprağın merkezileşmesini ve tek elde toplanmasını büyük ölçüde engellemektedir. Bunun doğal sonucu ise, toprağın merkezileşmesinin olanaklı olduğu yöreler dışında köylülerin tarım işçisi olarak çalışabilmeleri için yerlerin mevcut olmayacağıdır. Demokratik devrimin **gerçekleştirilemediği koşullarda** tarımdaki mülksüzleştirme olanca hızıyla devam edecektir, ancak mülksüzleşen köylülerin tarım işçisi haline dönüşümü aynı biçimde gerçekleşmeyecektir. Böylece topraktan kopartılmış ve çalışma olanaklarına sahip olmayan, kaçınılmaz olarak açlık sınırında yaşam sürdürmeye **zorlanan** büyük bir nüfus ülkemizin geleceği durumundadır. Emperyalizme bağımlı bir sanayinin egemen olduğu ve emperyalist metaların iç pazara alabildiğine girdiği bir dönemde, topraktan kopartılan köylülerin sanayide istihdam edilemeyeceği de kesindir. Kırsal nüfusun büyük oranda mülksüzleştirilmesi, diğer yandan tarımsal üretimin büyük oranda azalma-

sını getirecektir. Bu da, tarım ürünlerinin artan oranda ithalini zorunlu kılacaktır. Gerek sanayi üretiminin emperyalist metaların ithaliyle gerilemesi, gerekse tarım ürünlerinin ihraç edilemez hale gelmesinin tek sonucu ise, döviz yokluğu, yani **ödemeler dengesi açığı**dır. Ödemeler dengesi açığı ise, dış borçların alabildiğine artması ve alınamaz ve de ödenemez hale gelmesi demektir. Bunun doğal ve kaçınılmaz sonucu ise **Düyunu Umumiye**'dir. [2]

Bu açık ve kavranabilir duruma rağmen, ithalattaki olağanüstü artışlar ve emperyalist ülke mallarının ülke içine artan oranda girişi karşısında sessiz kalan kent küçük-burjuvazisi ve aydınları, gelir düzeylerinin sürekli olacağı sanısıyla, "Avrupa malı" tüketmenin, "Levi's" kot giymenin "ayrıcalığı"yla, ülkenin emperyalizme bağımlılığının bir "sorun" olmadığını ileri sürerek "globalleşen dünya" propagandasının öznesi ve nesnesi olmuşlardır.

Bugün buğday fiyatlarının açıklanmasıyla birlikte küçük üreticinin yoksullaştırılması ve mülksüzleştirilmesi karşısında gösterilen tepkiler, kent küçük-burjuvazisinin mülksüzleştirilmesine karşı duyduğu korkunun dolaylı ifadesi durumundadır. Özellikle "globalleşen dünya" içinde şu ya da bu oranda yer almayı uman ve bu umutla "globalizm"in propagandasını (bilinçli ya da bilinçsiz olarak) yapan küçük-burjuva aydınları, bugün ayrışma sürecine girmişlerdir. Ertuğrul Özkök'ün "neo-popülist" olarak suçladığı bazı dürüst ve onurlu küçük-burjuva aydınlarının, geçmişteki tüm tutumlarına rağmen, mevcut gelişmelere karşı bir tavır gösterebiliyorlarsa da bugüne kadar birlikte oldukları ve bugün açık bir

biçimde emperyalist sömürüden ve mevcut düzenden yana olan diğer küçük-burjuva aydınlarıyla aralarındaki ilişkiyi kesemedikleri ve sınır çizgisini çekemedikleri sürece etkili olmaları olanaksızdır.

12 Mart 1971 askeri müdahalesinden itibaren **küçük-burjuvazinin sağ kanadı**, **kesin olarak** oligarşinin saflarına geçmiştir. Mahir Çayan yoldaşın sözleriyle ifade edersek, **küçük-burjuvazinin orta kanadı**, 12 Mart öncesinde radikal bir iktidar değişikliği beklediğinden, "kontrol kulesinden" inerek kendisini sola doğru fırlatmıştır. Bu kesim, gerek 12 Mart, gerekse 12 Eylül askeri darbeleriyle birlikte iyice sağa kaymış ve 1990 sonrasında küçük-burjuvazinin sağ kanadıyla **aynı** çizgide ("globalizm" vb. söylemlerle) bulunmaktadır.

Küçük-burjuvazinin sol kanadı, 12 Mart döneminde oligarşinin "balyoz harekâtı" ile büyük bir darbe yedikten sonra içine girdiği demoralize hava içinde 12 Eylül'e gelmiş ve giderek küçük-burjuvazinin orta kanadının boşalttığı yere yerleşmiştir. 1980'lerin ortalarından itibaren küçük-burjuvazinin bu en radikal, en sol kesimleri anti-emperyalist tutumlarını terketmeye başlamışlar ve SSCB'nin dağıtılmışlığı ile birlikte başlatılan "globalizm" propagandasının etkisi altına girmişlerdir. TİP, TSİP ve TKP'nin tasfiye edilmesiyle birlikte, revizyonist ve pasifist ideolojik ve politik perspektiften de yoksun kalan bu sol kesim sınıf mücadelesinden iyice uzaklaşmıştır. Bugün Serdar Turgut'un ve birkaç aydının başlattıkları "öteki Türkiye" tartışmaları, aynı zamanda bu kesimin, gerek içinde bulundukları ideolojik ve politik perspektifsizliği, gerekse küçük-burju-

va aydınlarının sağ ve orta kesimleriyle olan çatışkılarını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Dün olduğu kadar, bugün de küçük-burjuvazinin sol kanadının, sağ kanadın oligarşinin kesin müttefiki olduğunu, her zaman devrimci saflara, tarihi bir hareket anında ihanet edebileceğini ve ettiğini nedenleriyle birlikte kavraması gerekmektedir. Bu sol kanat, sağ ve orta kanadı artık kendi dostu olarak görmediği zaman, proletarya hareketi ile birlikte olabilecektir. Bugün "neo-popülist"likle suçlanan bu sol kanat aydınlarının, her zaman tek güvenilir müttefikinin proletaryadan başkası olmadığını görmesi fazla uzun sürmeyecektir.

Diğer yandan, bugün yoksullaştırılmanın ve mülksüzleştirilmenin hedef kitlesini oluşturan **küçük köylü kitlesi** ise, sınıfsal konumu gereği, içinde bulunduğu duruma karşı açık bir tepki gösterebilecek durumda değildir. Marks'ın yıllar önce yaptığı şu belirleme, bugün küçük köylülerin içinde bulunduğu durumu ve siyasal planda nasıl kullanıldığını net olarak ortaya koyacak niteliktedir:

> "Küçük köylüler, üyelerinin hepsi aynı koşullar içinde yaşayan ama birbirleriyle gerçek ilişkilerle birleşmemiş bulunan muazzam bir kitle meydana getirir. Onların üretim tarzları, onları, karşılıklı ilişkiler kurmaya götüreceği yerde, birbirlerinden ayırır. Küçük köylülerin bu tecrit edilmiş durumu, Fransa'da ulaşım araçlarının kötü durumu ve köylülerin yoksulluğu yüzünden daha da ağırlaşır. Küçük bir tarlanın işletilmesi, hiçbir işbölümüne, hiçbir bilimsel

yöntem kullanılmasına elvermez, bu bakımdan da, hiçbir gelişim çeşitliliğine, hiç bir yetenek değişikliğine, toplumsal ilişkilerde hiçbir zenginliğe elverişli değildir. Köylü ailelerinin herbiri, hemen hemen tamamıyla kendi kendisine yeter, tükettiğinin en büyük bölümünü doğrudan doğruya kendisi üretir, böylece geçim araçlarını, toplumla bir değiş-tokuştan çok doğa ile yaptığı değişim yoluyla sağlar. Tarla, köylü, ailesi; onun yanında bir başka tarla, bir başka köylü ve bir başka aile. Bu ailelerden belli bir miktarı bir köy meydana getirir, belli bir miktar köy de bir idari birimi oluşturur. Böylece, Fransız ulusunun büyük kitlesi, aynı cinsten büyüklüklerin basit bir toplamı ile, hemen hemen patates dolu bir çuvalın bir çuval patates meydana getirmesi gibi, aynı biçimden oluşmuştur. Milyonlarca köylü ailesi, onları birbirlerinden ayıran ve onların yaşayış tarzlarını, onların çıkarlarını ve onların kültürlerini toplumun öteki sınıflarınınkilerle karşı karşıya getiren ekonomik koşullar içinde yaşadıkları ölçüde, bir sınıf meydana getirirler. Ama, küçük köylüler arasında ancak yerel, yani yaşadıkları yerden ileri gelen bir bağ olduğu ve onların çıkarlarının benzeşmesi onlar arasında hiçbir ortaklık, hiçbir ulusal bağ, hiçbir siyasal örgütlenme yaratmadığı ölçüde de bir sınıf meydana getirmezler. Bunun içindir ki, onlar, kendi sınıf çıkarlarını kendi adlarına ister bir parlamento aracılığı ile ister bir meclis aracılığı ile savunacak durumda değildirler. Onlar, kendi kendilerini temsil ede-

mezler, temsil edilmek zorundadırlar. Onların temsilcileri, onlara, aynı zamanda, kendilerini öteki sınıflara karşı koruyan ve onlara yukarıdan yağmuru ve güneş ışığını gönderen efendileri gibi, üstün bir yetkili gibi, mutlak bir hükümet gücü gibi görünmelidir. Şu hâlde, küçük toprak sahibi köylülerin politik etkisi, en yüce ifadesini, toplumun yürütme gücüne bağımlılığında bulur."[4]

Küçük köylülerin "yürütme gücü" karşısındaki bu konumları, onların "iktidar partileri" yanında tavır alışlarında ifadesini bulur. Bu köylü kitlesi, kendilerinin yoksullaşması ve mülksüzleştirilmesine yönelik uygulamaların yapıldığı dönemlerde "iktidar partileri"nden uzaklaşarak "muhalefet" partilerine yönelirler. Ülkemizin son iki genel seçiminde görüldüğü gibi, küçük köylülerin bu yönelimi, ilkin RP'nin oylarının artışını sağlamış, ancak RP'nin "28 Şubat süreci" ile birlikte "iktidar" olamayacağını görmelerine paralel olarak MHP'ye yönelmiştir. (Benzer bir gelişim kent küçük-burjuvazisi içinde de ortaya çıkmıştır. Özellikle esnaf ve zanaatkârlar ile küçük sermaye sahipleri, aynı süreçte RP'ye yönelmişlerse de aynı nedenlerle son genel seçimde MHP'ye yönelmişlerdir.)

Küçük köylülüğün içinde bulunduğu durum, onun sınıfsal niteliğine uygun olarak sürekli bir "arayış" ve "yöneliş" içinde olmasının bir sonucudur. Bu aynı zamanda, bu kesimlerin devrimin ve toplumun lokomotif gücü, öncüsü olamamasının da nedenidir. Köylülüğün bu yapısı, onun her dönemde toplumsal denge içinde yedeklenen bir güç olmasını beraberinde getirir.

"*İster feodalizme karşı mücadele içinde olsun, köylülük bu mücadelesini başarıya ulaştırabilmek için ya burjuvazinin ya da proletaryanın önderliğine ihtiyaç duyar*."

Burjuvazinin tarihsel olarak devrimci niteliğini yitirdiği bir dönemde, köylülüğün burjuvazinin önderliğinde demokratik devrimi gerçekleştirebilmesi olanaksızdır. Hele ki, bizim gibi emperyalizme bağımlı geri-bıraktırılmış ülkelerde, burjuvazinin işbirlikçi niteliği, bu durumu tümüyle gündemden kaldırmıştır. Bu koşullarda, oligarşinin köylülükle ilişkisi, doğrudan yukarıdan aşağıya geliştirilen kapitalist ilişkiler içine çekilmesi, pazar ilişkileri içine sokulması ve siyasal planda kendi politikalarına destek veren bir güç olarak el altında bulundurması şeklindedir. Oligarşinin köylülüğü yedeklemesinde temel unsur, feodal üretim ilişkilerinin çözülmesi ve gelişen kapitalist ilişkilerle üretici güçlerin nispi gelişmesidir. Ancak gelişen kapitalizmin dış dinamiğe bağımlılığı, kaçınılmaz olarak köylü kitlesinin emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerine ve özellikle onun ortaya çıkarmış olduğu "güç"lere karşı tepkisini de gündeme getirir. Bugün buğday taban fiyatlarıyla birlikte ortaya çıkan durum, ülkemizin emperyalizme bağımlılığının ortaya çıkarmış olduğu bir sonuçtur. Dolayısıyla, köylü kitlelerinin tepkisi, şu ya da bu biçimde ortaya çıksa da ve yönlendirilse de nesnel olarak emperyalist üretim ilişkilerine karşıdır. Bu durumda, anti-emperyalist ve anti-oligarşik hedefler içinde köylü kitlesinin proletarya ile aynı çizgide birleşebilmesinin koşulları somutlaşmaktadır. Bu birleşme, ittifak, doğrudan **toprak devrimi programı** ile tamamlanmak zorundadır.

Ülkemiz somutunda, GAP'ın ortaya çıkardığı gelişmeler de gözönüne alındığında, **toprak devrimi programının köylü kitlesine götürülmesi**nin ivedi bir sorun haline geldiğini ve uzun yıllar bir yana bıraktırılmışlığının yaratmış olduğu tüm zorluklara rağmen, geçmiş dönemlerden çok daha etkili olacağını söyleyebiliriz. (Bu, aynı zamanda küçük-burjuva aydınlarının içinde bulundukları ideolojik ve politik perspektifsizlik açısından da belli bir işleve sahiptir.)

Proletaryanın toprak devrimi programının köylü kitlelerine götürülmesinde tutulması gereken temel halka, 1980 sonrasında, özellikle T. Özal'la birlikte başlatılan emperyalizm yanlısı propagandanın (son dönemde "globalizm" söylemiyle yürütülen propagandanın) gerçek niteliğinin teşhir edilmesidir. Bu teşhirin ana unsuru ise, ülkemizde tarım ürünlerinin maliyetinin "dünya fiyatlarının çok üstünde" olması demagojisini etkisizleştirmektir.

Son ay içinde küçük-burjuva aydınları arasında başlayan tartışmalarda da açıkça görüldüğü gibi, hemen hemen tüm öneriler ve eleştiriler, "dünya fiyatları" öne sürülerek çürütülmeye çalışılmaktadır. Özellikle kent küçük-burjuvazisinin oligarşiye yedeklenmesinde kullanılan bu demagoji, "dünya fiyatları" ile ülkemizdeki tarım ürünlerinin fiyatları arasındaki farkın "bizim vergimizle" karşılandığı, dolayısıyla, "bizim" vergilerimizin "bize" (yani küçük-burjuvaziye) "yol, su, elektrik, baraj vb. olarak geri dönmeyip", köylülere gittiği şeklinde bir kavrayış oluşturmuştur. Böylece, tarım ürünlerinin fiyatlarının "dünya fiyatları seviyesine" ve giderek altına çekilmesi için "kamuoyu desteği" sağlanmakta ve zaten

örgütsüz ve politik perspektiften uzak köylü kitlesi yalnızlaştırılarak tepki gösteremez hale getirilmektedir.

Geçen on yıl içinde **tütün**e ilişkin olarak başlatılan bu yöndeki propagandalar, tütün üretiminin sınırlandırılmasını ve tütün üreticilerinin yoksullaştırılmasını getirmiştir. O zaman da ifade edildiği gibi, uygulamanın temelinde, emperyalist sigara tekelleri ile emperyalist ülkelerdeki (özellikle ABD'deki) tarım kapitalistlerinin çıkarları yatıyordu. Tekel'in özelleştirilmesine yönelik "kamuoyu baskısı", tütüne verilen taban fiyatlarının "dünya fiyatları seviyesine çekilmesi"ni sağladığı gibi, Tekel'in sigara üretiminin olabildiğince azaltılmasını da sağlamıştır. Bugün aynı oyun, buğday üretimi ve buğday üreticileri üzerinde oynanmaktadır.

Ülkemizdeki tarım ürünlerinin maliyetlerinin "dünya fiyatlarının çok üstünde" olmasının tek nedeni, **toprak devrimi**nin gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Feodalizmin devrimci tarzda tasfiye edilmemişliği ve kapitalizmin dış dinamikle geliştirilmesi, kaçınılmaz olarak gerek sanayinin dışa bağımlılığını gerekse tarımda gerekli dönüşümlerin gerçekleşmemesini getirmiştir. "Toprak reformu" adıyla belirli bir zaman köylü kitleleri oyalanmışsa da bunun hiçbir değere sahip olmadığı zaman içinde görülmüştür.

Sorunu somut olarak ifade edersek, buğday başta olmak üzere tarımda üretim maliyetlerinin nasıl düşürüleceğidir.

Bunun mevcut emperyalist üretim ilişkileri içindeki yanıtı, köylülerin yoksullaştırılması ve mülksüzleştirilmesi yoluyla buğday üretiminin **azaltılması** ve **dışa bağımlı** hale getirilmesidir.

Özellikle kent küçük-burjuvazisi tarafından hararetle desteklenen bu çözüm, "üretmeden tüketme"nin mutlak olduğunun bu kesimlerce önsel olarak kabul edilmesiyle geniş bir taraftar bulmaktadır. Ancak, köylülüğün yoksullaştırılması ve mülksüzleştirilmesinin, bir yandan kentlere hızlı bir göçe yol açacağı ve bunun da kentleri küçük-burjuvalar için "yaşanılmaz" hele getireceği korkusu, diğer yandan dış borçlanmaya dayanan kent küçük-burjuvazisinin tüketim olanaklarının gerektirdiği dövizin, herşeye rağmen yine de tarım ürünlerinden sağlandığının bilinmesi, kaçınılmaz olarak bu kesimlerin ayrışmasına neden olmaktadır. Ecevit'in eski ve eskimiş "köy-kent projesi"ni yeniden gündeme getirme çabaları, bu ayrışmanın ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır.

Küçük-burjuva aydınları arasında yeniden canlanmaya başlayan **sosyal-reformizm**, emperyalizmin ülkemizdeki tarımsal üretimi tasfiye etmeyi ve bu yolla kendine bağımlı bir gıda sanayi yaratmayı amaçlayan politikaları karşısında (köylülerin yoksullaştırılması ve mülksüzleştirilmesine yönelik uygulamalarla) "ürün destekleme politikası" yerine "yoksul köylüyü destekleme politikası"nın ikame edilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bunun, tarım ürünlerinin maliyetinin aşağıya çekilmesiyle hiçbir ilişkisi olmadığı ortadadır. Bu sosyal-reformist yaklaşımın, hızla yoksullaştırılan ve mülksüzleştirilen köylülerin toplumsal ve siyasal tepkilerinin **pasifize edilmesi**nden başka bir anlamı yoktur.

Tarımsal üretimle az çok tanışıklığı olan herkesin bileceği gibi, ülkemizdeki **tarımsal ürünlerin maliyetlerinin yüksekliğinin ana nedeni**,

uygulanan ekonomi-politikaların bir sonucu olarak sanayi ürünlerinin ülke içinde tekel fiyatlarıyla satılmasından kaynaklanmaktadır. **Tarımsal üretim girdileri** olarak, gübreden traktöre kadar tüm maliyet unsurları, bu ekonomi-politika sonucunda "dünya fiyatları üstünde" köylüye ulaşmaktadır. Burjuva ekonomistlerinin sözleriyle ifade edersek, sanayi ile tarım arasındaki "makas" olabildiğince açılmıştır. Bu da **emperyalizme bağımlı** sanayinin kaçınılmaz ürünüdür.

Tarımsal üretimdeki maliyetlerin yüksekliğinin diğer bir nedeni ise, **üretim tekniklerinin** geriliği ve geri bıraktırılmışlığıdır.

Genellikle köylü kitlesinin "cahilliği" olarak sunulan üretim tekniklerindeki gerilik, ilkin, devletin kırsal alanlardaki "sosyal harcamaları"nın en alt düzeyde tutulmasını sağlamaktadır. İkinci olarak, geri üretim tekniği tarımsal üretimin daha sınırlı bir sermayeye ve daha çok emekgücüne dayanmasını getirmektedir. Böylece emperyalizme bağımlılığın bir sonucu olarak ülke içi sermaye birikiminin sınırlılığı ile tarımın sermaye ihtiyacı arasında bir "denge" kurulmaktadır. Bunun somut ifadesi ise, tarım kredilerinin sanayi kredilerine oranla çok küçük seviyede tutulmasıdır. Ülke içi sermaye kaynaklarının tarım yerine sanayiye yönlendirilmesinin bir sonucu olan üretim tekniklerindeki gerilik, aynı şekilde emperyalizme bağımlılık yok edilmeden ortadan kaldırılamaz.

Üçüncü neden, tarımsal üretim alanlarının küçük toprak parçalarından oluşmasıdır. Kapitalizmin yukarıdan aşağıya da olsa gelişmesine paralel olarak, ülkenin belirli bölgelerinde toprağın merkezileşip yoğunlaşmasını önleyen coğrafi

etmenler burada ikincil unsur durumundadır. Küçük toprak parçaları üzerindeki üretimin yaygınlığı, doğrudan devlet politikalarının bir sonucu olmaktadır. Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, burada belirleyici unsur, kırsal alanlarda gelişecek olan devrimci mücadelenin önlenmesi olmaktadır. Bu nedenle, küçük de olsa köylülerin özel mülk sahibi olarak tutulmaları devlet politikası durumundadır.

Aynı şekilde, küçük toprak mülkiyetine sahip köylülerin, üretim kooperatifleri aracılığıyla birleşik ve kolektif üretime yönelmeleri, köylü kitlesini içinde tutulduğu yalıtılmışlıktan çıkartacağı için ("sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması"), her türlü yol kullanılarak engellenmiştir. Burada kullanılan en temel yöntem, oluşturulan kooperatiflerin hızla yozlaştırılması olmaktadır. Özellikle kooperatif yöneticilerinin yaptığı yolsuzlukların propagandası ile köylü kitleleri kooperatifçilikten uzaklaştırılmıştır. (Burada 1980 öncesinde CHP'nin sosyal-reformizminin bir sonucu olarak büyük bir propaganda ile sunulan **Bafa Gölü** projesinin işlemez hale getirilmesinin özel bir yeri vardır.)

Tarım ürünlerinin maliyetini etkileyen dördüncü unsur, tarım makinelerinin geri teknolojiyle üretilmesidir. Bu ise, emperyalizme bağımlı otomotiv sanayiyle ilgili bir sonuçtur. İç piyasada tekel durumunda bulunan otomotiv şirketleri, teknolojik olarak geri tarım makineleri üretimini yıllardır sürdürmektedir. Emperyalist ülkelerde üretimine son verilmiş her türden tarım makinesinin üretimine dayanan bu sektör, bu sayede tarımdan yüksek kârlar sağlamaktadır. (Bu, aynı zamanda, emperyalist otomotiv te-

kellerinin kendi donanımlarını yenilerken, eski donanımlarını "sanayinin kaydırılması" paravanası altında geri-bıraktırılmış ülkelere satmalarının bir sonucudur.)

Beşinci maliyet unsuru ise, toprağın ıslah edilmemesidir. Toprağın verimliliğini artırmaya yönelik toprak ıslahı, drenaj kanallarının açılması, sulama sistemlerinin kurulması, tümüyle tarıma yeni sermaye yatırımı anlamına gelir. Küçük üreticiliğin yaygın olduğu ülkemizde tarıma yönelik ek sermaye yatırımları, kaçınılmaz olarak devlet kredileriyle sağlanmak durumundadır. Daha önce belirttiğimiz gibi, bu da dışa bağımlı sanayiye yönlendirilen kredilerin azaltılması anlamına gelmektedir. Emperyalizme bağımlı bir ülkede bunun gerçekleştirilmesi ise olanaksızdır.

Altıncı maliyet unsuru ise, ülkemizdeki toprak dağılımının dengesizliğidir. Köylülerin önemli bir kesimi "topraklı işçi" durumundadır. Yoksul köylünün üzerinde üretim yaptığı toprak parçası, çoğu zaman kendi ihtiyacını karşılayacak düzeyde ürün elde etmesini olanaksız kılmaktadır. Bunun ortadan kaldırılabilinmesi için, toprağın genel yeniden dağılımı zorunlu olmaktadır. Yoksul köylünün verimli bir üretim yapmaya elverişli büyüklükte toprağa sahip kılınması ise, büyük topraklar üzerindeki **özel mülkiyetin** kaldırılmasıyla, yani buraların kamulaştırılmasıyla olanaklıdır. Büyük toprak sahiplerinin ve tarım kapitalistlerinin oligarşinin bir parçası olduğu bir ülkede bunun gerçekleştirilmesi, oligarşik yönetimin devrilmesiyle olanaklıdır.

Görüldüğü gibi, tarım ürünlerinin "dünya fiyatlarının çok üstünde" olan maliyetlerinin düşürülmesi olanaklıdır ve bu olanak sadece demok-

ratik bir devrimle (demokratik halk devrimi ile) birlikte gerçekleştirilecek olan toprak devrimi ile olanaklıdır. Ülkemizde toprak devrimi diye bir sorunun mevcut olmadığına ilişkin her türden demagojiye rağmen, tarımsal üretim ve köylülüğe ilişkin sorunların toprak devrimini böylesine önemli kılması, şüphesiz pekçok kişiyi şaşırtmıştır. Oysa ki, emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerinin geri-bıraktırılmış ülkeleri bu noktaya getirdiği çok uzun zamandır bilinen bir gerçektir. Bütün sorun, bunun bilincine varılması ve devrimin gerçekleştirilmesi için mücadelenin süreklileştirilmesidir.

Agustos 2000

Dipnot

[1] Ülkemizde uzun yıllardır doğru ve düzenli bir istatistik yapılmamaktadır. T. Özal döneminde başlatılan ilçelerin il yapılması, bucakların ilçe haline dönüştürülmesi ve büyük köylerin belde olarak belediyelikler haline getirilmesiyle, kırsal nüfusa ilişkin istatistikler yanıltıcı hale gelmiştir. Ekonomik anlamda olduğu kadar, sosyolojik anlamda da bir yerin **idari olarak** "belediye" haline getirilmesi, oranın "şehir" olduğu anlamına gelmemektedir. Ülkemizdeki kent ve kır nüfusuna ilişkin istatistiklerde, son yirmi yıl boyunca kırsal nüfusun sürekli %48 olarak görünmesi bu idari kararlardan kaynaklanmaktadır.

[2] 1850 yılından sonra Osmanlı İmparatorluğunun dış borçları büyümüş ve 1875 yılına gelindiğinde 17 milyon lira olan devlet gelirlerinin 13 milyon lirası dış borç taksitleri ve faiz ödemelerine gider hale gelmiştir. Bu durumda hazinenin dış borçların faiz ödemelerinin %50'sini ödeyeceğini ilan etmesi üzerine, Avrupa ülkeleri Rusya'yı Osmanlı İmparatorluğuna saldırtmış ve Rus orduları Yeşilköy önlerine kadar gelmiştir. 1878 yılında Berlin'de toplanan barış görüşmelerinde, Osmanlı İmparatorluğu dış borçları ödemeyi taahhüt etmiş ve bu ödemenin denetlenmesi için yabancılardan oluşan bir kurumun oluşturulmasını kabul etmiştir. Düyunu Umumiye adı verilen bu kuruluş, Avrupa ülkelerinin dışişleri bakanlarının yarı-resmi onayı ile seçilmiş kişilerden oluşturulmuş ve tek amacı alacakların tahsili olarak belirlenmiştir. 1881 yılında faaliyete geçen Düyunu Umumiye, bu işlemlerini Osmanlı Bankası aracılığıyla yürütmüştür.

[3] Karl Marks, *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i* Seçme Yapıtlar, Cilt: I, s: 276, Sol Yay.

"GLOBALLEŞEN" DÜNYADA ANTİ-EMPERYALİST BİR İKTİDAR YAŞAYABİLİR Mİ?

1980 yılında emperyalist sistemin içine girdiği ekonomik buhranla birlikte ortaya çıkartılan "neo-liberalizm"in en büyük iddiası, günümüz koşullarında klâsik anlamda bir bağımlılık/bağımsızlık olgusunun sözkonusu olmadığı, bunun yerini "karşılıklı bağımlılık" ilişkisinin aldığı olmuştur. "Neo-liberalizm"e göre, "global" olarak ulusal ekonomiler birbirleriyle ayrılmaz bağlar kazanmıştır ve bu bağlar "3. dünya ülkeleri"nin "metropollere" bağımlılığı yanında, "metropoller"in "3. dünya ülkelerine" bağımlılığını da getirmiştir. Bu "karşılıklı bağımlılık", "3. dünya ülkeleri"nin "metropoller"e sanayi malları ihracını artırarak, "metropoller"deki sanayilerle rekabet edebilme koşullarını da yaratmıştır. Güney Kore, Tayvan, Singapur, Endonezya gibi ülkelerin "metropol" ülkelerle olan ticaretlerinde sanayi ürünleri ilk sırada yer aldığı gibi, dış ticaret dengesi bu ülkeler lehine büyük fazlalıklar vermektedir. Üretim için gerekli girdilerin bir kısmının dış ülkelerden gelmesi, bu tür sanayilerin dışa bağımlılığını kaçınılmaz kıldığı gibi (uluslararası işbölümünün bir sonucu olarak), ürünlerin "metropol" ülkelere satılma zorunluluğu, aynı zamanda "metropol" ülkelerinin bu ürünleri satın alma zorunluluğu ile birlikte gelişmiştir. Bu koşullarda, tekil ulusal ekonomilerin kendi başına yeterli olması

ve gelişebilmesi olanaksızlaşmıştır.

Bu "neo-liberal" iddialar, 1990 sonrasında Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığı koşullarında, daha büyük ölçüde ileri sürülmeye ve propagandası yapılmaya başlanmıştır. Artık bu iddialar yeni bir söylem ortaya çıkarmıştır: "Globalizm" ve "yeni dünya düzeni". "Neo-liberalizm", emperyalist hegemonya altındaki ülkelerin içinde bulundukları sömürü ilişkilerini "karşılıklı bağımlılık" söylemiyle meşrulaştırırken, diğer yandan bu yeni kavramları, bu meşruiyetin yeni destekleri olarak kullanmaya başlamıştır.

Tüm bu söylemlerin ve savların amacı, emperyalist sömürü altındaki ülkelerin **bağımsızlık** istemlerinin "günümüz dünyasında" hiçbir değere sahip olmadığını ve "globalleşen dünya"da, bu dünyadan **bağımsız olarak yaşamanın ve kalkınmanın** olanaksız olduğunu kitlelere kabul ettirmektir. Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığından Küba'nın emperyalist ambargo koşullarında karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunlara, Nikaragua'da Sandinistlerin iktidarı yitirişlerine, Vietnam'ın Amerikan emperyalizmiyle ve IMF ile ilişki kurmasına kadar her somut olgu, bu amaç için kullanılır olmuştur.

Öz olarak denilmektedir ki, "**Globalleşen**" **dünyada anti-emperyalist** (**ve anti-oligarşik**) **bir devrimci iktidar uzun süre ayakta kalamaz ve ülke içinde ekonomik gelişmeyi sağlayamaz**.

Dikte ettirilmeye çalışılan bu vargı, anti-emperyalist bir ekonomik kalkınma programının ne denli "insani", "toplumsal" niteliğe sahip olursa olsun, uygulanabilmesi için **gerekli ekonomik kaynakları bulamayacağı** iddiasıyla sona erdirilmektedir. Böylece, salt anti-emperyalist bir dev-

rim programının gerekli ekonomik kaynakları "nereden bulacağı" sorusuyla sınırlı kalınmayarak, her türden anti-emperyalist ekonomi-politikaların "kaynak sorunu" nedeniyle uygulanamayacağı söylenmektedir.

Ülkemiz somutunda T. Özal döneminde yaygınlaştırılan bu "neo-liberal" söylem, bir yandan devrim mücadelesinin politik iktidarın ele geçirilmesiyle sonuçlansa bile, ekonomik kalkınmayı sağlayamayacağı için "boş" ve "soyut" bir gelecek hayali olduğunu ilan ederken, diğer yandan düzen partilerinin seçim propagandalarındaki vaadlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli kaynağın bulunamayacağı propagandasıyla birlikte yürütülmüştür.

Bu söylem, 1980 sonrasında reel ücretleri sürekli olarak düşen işçi sınıfının sendikal mücadelesinin yükseldiği bir evrede ücret artışı istemlerine karşı da geniş ölçüde kullanılmıştır. En yüzsüz ifadelerle "bulun kaynağı istediğinizi verelim" denilmeye başlanılmıştır. Zaman içinde bu söylem ve onun içerdiği demagoji öylesine kabul görür hale gelmiştir ki, her türlü toplumsal, ekonomik, kültürel vb. istem karşısında "kaynak sorunu" ortaya atılmaya başlanmıştır. Sonuçta, geniş halk kitleleri bu demagojinin etkisi altına girmiş ve kendi çıkarlarını doğrudan ilgilendiren konularda bile "kaynağı nereden bulacaksın" sorusunu sorar hale gelmiştir. Giderek bu kavrayış günlük yaşamların içine girmiş, iş yerlerinden ev içlerine kadar her yerde **istekler** ve **öneriler** "kaynağı nerede" sorularıyla kolayca bir yana itilir olmuştur. Artık her talep ya da öneri, kendi içinde kendi "kaynağını" **bulmaksızın** "ileri sürülemez" ve söylenemez hale gelmiştir. Tüm bunlar

giderek mizah (gülmece) konusu olabilecek düzeylere inmiş, aile ilişkileri içinde çocuğun en çocuksu istemleri bile, anne ve babaları tarafından "kaynağı nereden bulacaz?" sözleriyle karşılaşır olmuştur. Bunun günümüzdeki en son bulucularından birisi de tasfiye sürecindeki PKK olmuştur.

> "**Ayrılmak, ayrı devlet kurmak, emperyalist sistemden gelen egemenlik yaklaşımına karşı cephe almak, bütünüyle sistem dışına çıkmak ve kendi kabuğuna çekilmek, ulusları geliştirmiyor, geliştirmedi de**. Yüzyılın sonuna geldiğimiz bir süreçte, artık ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi, çözüm yöntemi olarak esas alınmaması gereken, gelişme açısından yeterlilik arzetmeyen, ulusun bütün yönleriyle gelişimine denk düşmeyen bir yöntem olarak kalıyor.
>
> Nitekim bunu esas alan uluslar geri kaldılar. Şimdi bu devletler yıkılıyor. **Bu tür bağımsızlık anlayışı, içinde bulunduğumuz dünyaya denk düşmüyor**." (*Serxwebun*, Ağustos 1999, sayı: 212) (abç)

Sözün özü, "emperyalist sistemden ayrılarak ekonomik gelişmenin sağlanması olanaksızdır" yargısı en geniş ölçekte yerleştirilmiştir. Ve bu yargı, anti-emperyalist bir devrimci iktidarın "bulamayacağı" bir "ekonomik kaynağın", mevcut düzen tarafından nasıl bulunacağını da bir yana bıraktırdığından, kadercilik ve tevvekkülcülük yaygınlaşmıştır.

Soru şudur: Anti-emperyalist devrimci bir

iktidarın, ülkenin ve toplumun gelişebilmesi ve kitlelerin yaşam standardını sürekli artırabilmesi olanaklı mıdır? Bunları gerçekleştirebilmek için gerekli "ekonomik kaynaklar" var mıdır? Nereden bulunacaktır?

DEVRİMCİ İKTİDARIN EKONOMİK KAYNAKLARI

THKP-C/HDÖ Demokratik Halk Devrimi Programı'nın belirlemeleriyle söylersek, (http://anadolusanat.org/kc/eris/program1.html) devrimci iktidar, "gerçek ve bağımsız bir sanayileşme ve ileri bir tarımsal ekonomi yaratarak, halkın yaşam koşullarını sürekli yükseltmeyi" amaçlar. Bu amaç, aynı zamanda, "nüfus artışını gözönüne alarak, bu artışı aşan düzeyde ve kişi başına düşen miktarı zaman içinde artıran ve de bunun sürekliliğini güvence altına alan bir üretim artışını" da içermek durumundadır.

Sorun, "neo-liberal" söylemle ifade edersek, bu amacı gerçekleştirmek için gerekli "ekonomik kaynaklar"ın bulunup bulunamayacağıdır.

En genel ifadeyle söylersek, ekonomide kaynak, **mevcut** üretim birimlerinin üretimlerini sürdürebilmeleri için gerekli girdiler (kapitalist ölçekte, hammadde, yarı-mamul madde, makine, techizat vb. olarak değişmeyen sermaye ile ücretler ve diğer giderler için değişen sermaye) ile **yeni** gereksinmelerin karşılanması için üretimin artırılması amacıyla üretim alanının genişletilmesi ya da **yeni** üretim birimlerinin kurulması için gerekli yatırım araçlarını kapsar.

Kapitalist ölçekte bu kaynaklar, sabit ve döner sermaye olarak tanımlanır. Sözkonusu olan

tekil kapitalistin yatırımı olmadığından, ülkesel ölçekte bu sermayenin bulunması "ekonomik kaynak" olarak tanımlanmaktadır.

Emperyalist sistem içinde ele alındığında bu "ekonomik kaynak", yani yatırım ve üretim için gerekli sermaye, ülkenin emperyalist sistem içindeki yerine göre değişkenlikler gösterir.

Eğer emperyalist bir ülke sözkonusu olursa ("metropol ülkeler"), sermayenin **tarihsel birikimi** ve **yeniden üretimi** ekonomik kaynakların çerçevesini belirleyecektir.

Emperyalist-kapitalist ülkeler açısından, ekonomik gelişim için, öncelikle bir sermayenin varolması gereklidir. Bir başka deyişle, kapitalist üretimin başlayabilmesi için, öncelikle kapitalistin bir "ekonomik kaynak", yani sermaye bulması şarttır. Bu yüzden, emperyalist-kapitalist ülkelerde kapitalizmin **ilk ekonomik kaynakları** ilkel sermaye birikimi olarak ortaya çıkar. Hiçbir şey yoktan varedilemeyeceğine göre, kapitalist üretim için ilk "ekonomik kaynak" bir yerden gelmiş olmak zorundadır. Bu ilk "ekonomik kaynak", yani ilkel sermaye birikimi olmaksızın, kapitalist üretimden söz etmek olanaksızdır. Aksi halde, **mevcut olan**, yani **birikmiş olan** bir sermayenin nereye ve nasıl yatırılacağı sorusu ortaya çıkar ki, bu da "kaynağı nereden bulacaksın" sorusunu soran herhangi bir "neo-liberalizm" yanlısının demagojisi için hiçbir işe yaramayacaktır. Onların demagojisinin temeli, gerçekleştirilmek istenen amaç için mevcut olmayan bir "kaynak"ın nereden bulunulacağı sorusunda yatmaktadır. Dolayısıyla, emperyalist-kapitalist ülkelerin bugün ellerinde mevcut olan olağanüstü sermaye birikimi değil, başlangıçta **mevcut olmayan sermaye-**

nin nasıl biriktirildiği sorusu yanıtlanmak zorundadır.

Karl Marks, **Kapital**'de kapitalist üretim sürecini ayrıntılı olarak tahlil ederken, aynı zamanda sermayenin ilkel birikimi ve büyüme sürecini de ayrıntılı olarak ele almıştır. Sermayenin ilkel birikimini Marks şöyle ortaya koymaktadır:

> "Sermaye birikimi, artı-değerin varlığını; artı-değer, kapitalist üretimi; kapitalist üretim ise, meta üreticilerinin ellerinde daha önceden oldukça büyük bir sermaye ve emek-gücü kitlesinin bulunmasını öngörür. Buradaki hareketin bütünü, bu yüzden bir kısır döngü gibi görünür ve bundan ancak kapitalist birikimden önce, bu üretim tarzının sonucu değil, çıkış noktasını oluşturan bir ilkel birikimin (Adam Smith'in deyimiyle, daha önceki birikimin) bulunduğunu kabul etmekle kurtulmak mümkündür.
>
> Ekonomi politikte, bu ilkel birikim, aşağı yukarı teolojide ilk günahın oynadığı rolü oynar. Âdem baba elmayı ısırmıştır ve insanoğlu günaha bulanmıştır. Günahın başlangıcı güya böylece, geçmişe ait bir masal gibi anlatılarak açıklanmış oluyor. Evvel zaman içinde, iki çeşit insan vardı; birisi çalışkan, akıllı ve daha önemlisi tutumlu bir seçkinler topluluğu; diğeri, ellerine geçeni ve hatta daha fazlasını harvurup harman savuran tembel serseriler topluluğu. Teolojinin ilk günah efsanesi, bize, kuşkusuz, insanın ekmeğini alnının teriyle yemeğe nasıl mahkûm edildiğini anlatıyor, ama ekonomik ilk günahın tarihi ise, bize, yeryüzünde, buna

hiç de gerek duymayan insanların bulunduğunu açıklıyor. Ne zararı var! Böylece ilk tür insanlar servet biriktirmiş oldular, ikinci türdekilerin ise, ellerinde kendi postlarından başka satacak birşeyleri kalmadı. Ve işte, bütün çalışıp didinmelerine karşın, kendilerinden başka satacak hiçbir şeyleri olmayan büyük çoğunluğun sefaleti ve uzun süredir çalışmayı bıraktıkları halde, küçük bir azınlığın durmadan artan zenginliği, bu, ilk günahla başlar. Bu çocukça yavanlıklar, mülkiyetin savunulmasında, bize her allahın günü yinelenir durur. Örneğin, M. Thiers, bir devlet adamının bütün ciddiliğiyle, bir zamanlar her tür inceliğe sahip Fransız halkını buna inandırmaya çalışır. Ama *propriété* sorunu ortaya çıkar çıkmaz, bir çocuğun zihinsel gıdasının, her yaşa ve gelişmenin her aşamasına uygun düşeceğini öne sürmek, kutsal bir ödev halini alır. Oysa tarihte, ele geçirmenin, köleleştirmenin, soymanın, öldürmenin, kısacası zorun büyük rol oynadığını herkes bilir. Ekonomi politiğin şefkatli sayfalarında sevimli bir saflık çok eskiden beri sürer gider. Hak ile 'emek' her zaman için zenginliğin, tek aracı idiler, ama, içinde bulunulan yıl, her nedense hep bu kuralın dışında tutulur. Oysa, aslında, ilkel birikim yöntemleri saf ve sevimli olmaktan çok uzaktır.

Üretim ve geçim araçları kendiliklerinden nasıl sermaye değilse, para ve metalar da kendiliklerinden sermaye değildir. Bunların sermayeye dönüşmeleri gerekir. Ama bu dönüşümün kendisi, ancak belli koşul-

lar altında olabilir, yani birbirinden çok farklı türden iki meta sahibinin, yüzyüze ve temas haline gelmesi gerekir; bir yanda, başkalarına ait emek-gücünü satınalarak, ellerindeki değerler toplamını artırmak isteğinde bulunan, para, üretim aracı ve geçim aracı sahipleri: öte yanda, kendi emek-güçlerini ve dolayısıyla emeklerini satan özgür emekçiler. İki anlamda özgür emekçiler: çünkü bunlar, ne köleler, serfler vb. gibi üretim araçlarının ayrılmaz bir parçasıdırlar ne de mülk sahibi köylüler gibi üretim araçlarına sahiptirler; demek ki, bunlar, kendi üretim araçları bulunmayan, böyle bir engel ve yükten kurtulmuş kimseler olmalıdırlar. Meta pazarındaki bu kutuplaşma ile kapitalist üretimin temel koşulları sağlanmış olur. Kapitalist sistem, emekçilerin, emeklerini gerçekleştirebilecekleri araçlar üzerinde her türlü mülkiyet hakkından tamamen ayrılmış ve kopmuş olmalarını öngörür. Kapitalist üretim, ayakları üzerinde doğrulur doğrulmaz, yalnız bu ayrılığı sürdürmekle kalmaz, bunu gitgide artan boyutta yeniden-üretir de. Bu nedenle, kapitalist sistemin yolunu açan süreç, emekçinin elinden üretim araçlarının sahipliğini alan süreçten başkası olamaz; bu süreç, bir yandan toplumsal geçim araçlarını sermayeye dönüştürür, öte yandan, doğrudan üreticileri ücretli emekçilere dönüştürür. İlkel birikim denilen şey, bu nedenle, üreticiyi üretim araçlarından ayıran tarihsel süreçten başka bir şey değildir. İlkel olarak görünür, çünkü, sermaye ve buna uygun düşen üretim

tarzının tarih-öncesi aşamasını oluşturur...

İlkel birikimin tarihinde, bütün devrimler, kapitalist sınıfın oluşması yolunda kaldıraç görevi gören çağ açıcı devrimlerdir; ama her şeyden çok, büyük insan yığınlarının birdenbire ve zorla geçim araçlarından kopartılarak, özgür ve 'bağlantısız' proleterler olarak emek pazarına fırlatılıp atıldığı anlar önem taşır. Tarımsal üreticilerin, köylülerin mülksüzleştirilmeleri, topraktan ayrılmaları, bütün bu sürecin temelidir."

(K. Marks, *Kapital*, Cilt: I, s: 729-732)

İşte bu sermayenin ilkel birikimi, emperyalist-kapitalist ülkelerin bugünkü olağanüstü sermaye birikimlerinin kökenini oluşturur. Bu sermaye birikimi, kırsal alandan kentlere göçetmek zorunda kalan milyonlarca insanı proleterleştirerek, onların ürettiği artı-değere el konulmasını sağlayarak gelişmiştir. Sermayenin bundan sonraki birikim süreci, artı-değer üretimini artırma ve artı-değer oranını yükseltme süreci olarak işlemeye başlamıştır. Günde 12-15 saat çalıştırılan işçilerin, 5 yaşından itibaren fabrika ve madenlerde çalışmaya zorlanan çocuklar ve kadınların ürettiği artı-değer kapitalist tarafından sermayeye eklenerek büyüyen ve yoğunlaşan bir sermaye birikimi ortaya çıkarmıştır.

Ancak kapitalist sermayenin emperyalist-kapitalist ülkelerdeki olağanüstü birikimi, salt işçi sınıfının ürettiği artı-değere elkonulmasıyla gerçekleşmemiştir. 19. yüzyılda kolonyalist yöntemlerle Asya, Afrika ve Amerika kıtasının **sömürgeleştirilmesi** ve buralardaki **hammadde kaynaklarına elkonulması**, kapitalist ülkelerde-

ki sermaye birikimini hızlandırmış ve boyutlarını büyütmüştür. 19. yüzyılda İngiliz sermaye birikiminin en önemli halkalarından birisi Hindistan'ın sömürgeleştirilmesi olmuştur. İngiliz tekstil sektörünün gelişimi, bir yandan Hindistan ve diğer sömürgelerden temin edilen ucuz hammaddelerle, diğer yandan bu ülkelerdeki her türden dokuma tezgahlarının **yokedilmesiyle** birlikte olmuştur.

20. yüzyıla girildiğinde, sermayenin olağanüstü yoğunlaşması ve merkezileşmesiyle birlikte ortaya çıkan tekellerin ekonomiye egemen olmalarıyla birlikte başlayan emperyalist sömürgecilik, geçmiş dönemlerin kolonyalist sömürgeciliği üzerinde yükselmiştir. 1945'lere kadar emperyalist sömürü, dünyanın her yanında ("global" olarak) ülkelerin ve halkların sömürgeleştirilmesiyle birlikte gelişmiştir. Sömürge ve yarısömürge ülkelerin ekonomik hammadde kaynakları, emperyalist ülkeler tarafından gasbedilmiş ve karşılığında bu ülkeler emperyalist metaların açık pazarı haline getirilmiştir. Hammaddeleri ucuza (yokpahasına) alıp, mamul malları yüksek fiyatlarla sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde pazarlayan emperyalist ülkeler, bu ilişkiler içinde kendilerine artı-değer yanında tekel-kârı sağlamışlardır.

Böylece kapitalizm tekelci kapitalizme dönüşmüş ve sermaye ihracı dönemine girilmiştir. İşte emperyalist-kapitalist ülkelerdeki olağanüstü sermaye birikiminin tarihsel gelişimi ve ellerinde tuttukları "ekonomik kaynağın" oluşumu böyle gerçekleşmiştir.

Burjuva ekonomistlerinin ve ideologlarının özenle gözden kaçırmaya çalıştıkları bu tarihsel

temel, aynı zamanda bugünkü sermaye birikiminin eşitsizlik ve adaletsizlik üzerinde yükseldiğini gösterir.

Dün olduğu gibi bugün de emperyalist-kapitalist ülkelerdeki sermaye birikimi, yani "ekonomik kaynaklar", tüm iyimser değerlendirmelere rağmen, kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltmek amacıyla değil, dış ülkelere, geri-bıraktırılmış ülkelere sermaye ihracı yoluyla mevcut kârlarını daha da artırmak amacıyla kullanılır. Bu nedenle de emperyalist-kapitalist ülkelerdeki "ekonomik kaynaklar"ın "*halkın yaşam koşullarını sürekli yükseltmek*" amacıyla kullanılması sözkonusu değildir.

Kapitalist sermaye birikiminin bu tarihsel gelişimiyle birlikte ortaya çıkan "ekonomik kaynaklar", günümüzde emperyalist-kapitalist **olmayan** bir ülkenin sahip olabileceği kaynaklar değildir ve **aynı biçimde sağlanabilmesi de olanaksızdır**.

I. ve II. yeniden paylaşım savaşlarıyla görüldüğü gibi, dünya emperyalist ülkeler tarafından toprak olarak paylaşılmıştır ve yeniden paylaşılması gündeme gelmektedir. Herhangi bir "3. dünya ülkesi"nin bu paylaşım içinde yer alabilmesi ve paylaşımdan "pay" kapabilmesi, bazı istisnalar dışında, olanaksızdır. Çünkü sözkonusu olan, bu ülkenin emperyalist ülkeler tarafından paylaşılmasıdır. Bir başka deyişle, günümüz koşullarında, herhangi bir geri-bıraktırılmış ülkenin, kendisi için gerekli sermaye birikimini başka ülkeleri **sömürgeleştirerek** sağlayabilmesinin koşulları mevcut değildir. (Tarihsel olarak sömürge sahibi olmuş ülkeler için de geçerlidir.)

Yine de bunun olanaklı olduğunu düşünen

ve savunan kesimler de mevcuttur. Ülkemiz somutunda görüldüğü gibi, faşistler, 2. Cumhuriyetçiler, "yeni" kemalistler ve PKK büyük boyutlarda sermaye birikimine sahip olabilmek için (ekonominin büyümesi için gerekli "kaynak" için) başka ülkelerin sömürgeleştirilmesinin olanaklı olduğunu savunmaktadırlar. PKK'nin "misak-ı milli" sınırlarını sağlamaya "katkı sunmaya" hazır olduğunu ilan edişi; faşistlerin, 2. Cumhuriyetçilerin ve "yeni" kemalistlerin "Türki cumhuriyetleri"ni Türkiye'nin bir "hinterland"ı haline getirerek bu sermayenin sağlanabileceğine ilişkin teorileri, tümüyle emperyalist-kapitalist ülkelerdeki sermaye birikiminin tarihsel temelleriyle bağlantılandırılmaktadır.

Bu "öneriler" ve teoriler, Sovyetler Birliği' nin dağıtılmışlığı koşullarında ortaya çıkan geçiş döneminden "yararlanma"yı amaçlamakta ve bu dönemde "Türki cumhuriyetler"in en hayasızca talan edilmesini öngörmektedir. Ve somut gelişmelerin de açıkça gösterdiği gibi, bu hiç de kolay olmamaktadır. Azerbaycan' dan Türkmenistan'a kadar pekçok yerde darbe girişimlerinin başarısızlığı, bu ülkelerin sahip oldukları doğal ekonomik kaynakların (petrol, doğal gaz vb.) emperyalist ülkelerin izni olmaksızın kullanılamayacağının açığa çıkması (Bakü-Ceyhan boru hattı, Türkmenistan doğal gazı olaylarında görüldüğü gibi), bu "öneri" ve teorilerin gerçekdışılığını ve "çağdışı" olduğunu göstermiştir.

Anti-emparyalist (ve anti-oligarşik) devrimci bir iktidar açısından kapitalist sermayenin ilkel birikimine benzer bir birikim sürecinin gerçekleştirilmesi gerek nesnel olarak gerekse etik olarak olanaksızdır ve sözkonusu bile edilemez.

Bu nedenlerden dolayı, devrimci iktidarın programını uygulayabilmesi için gerekli "ekonomik kaynaklar" sorununun yanıtı başka yerlerde bulunmak durumundadır.

Kapitalist ekonomik ilişkilerin çerçevesi içinde "yeni kaynaklar" ya da "taze para" sağlamanın iki yolu vardır: **Dış borçlanma** ve **iç borçlanma**.

Anti-emperyalist devrimci bir iktidarın emperyalist-kapitalist ülkelerden borç (kredi vb. olarak) para alabilmesi sözkonusu değildir. Her şeyden önce, anti-emperyalist devrimci iktidar, emperyalist ülkelerin doğrudan ve dolaylı her türlü yatırımlarını ve şirketlerini tasfiye etmek (millileştirmek) durumunda olduğundan, bu ülkelere borçlanmak sözkonusu değildir. Diğer yandan, emperyalist ülkelerin geri-bıraktırılmış ülkeleri mali bağımlılık ilişkisi içine sokmanın en temel yöntemi olan dış borçlanma sistemi, emperyalizmden bağımsız bir ekonominin yaratılması hedefiyle çelişir.

Bu durumda, geriye sadece "iç borçlanma" yolu kalmaktadır.

"İç borçlanma" ise, doğrudan devletin tahvil ve bono çıkartmak yoluyla **ülke içinde** belirli bir para birikimine sahip olanlardan nakit para temin ederek, bunu sermayeleştirmesi demektir. İşbirlikçi-tekelci burjuvazi ile toprak ve ticaret burjuvazisinin tasfiye edildiği devrim koşullarında, iç borçlanma yoluyla elde edilebilecek "kaynak" çok küçük olmak durumundadır. Dolayısıyla, bu küçük kaynak, sınırlı ölçülerde kullanılabilir bir kaynak durumundadır.

Bu durumda "neo-liberalizm" yanlılarının en ateşli savunucusu oldukları "özelleştirme" yapılmasının ya da mevcut "özelleştirme" uygula-

malarının devam ettirilmesinin yeni kaynaklar sağlayabileceği ileri sürülebilir. Bu çerçevede, devrimci iktidarın, demokratik halk devrimi programında, geçici bir süre için, değişiklikler yapması "yeterli" görülebilir. Örneğin, millileştirilecek ve devletleştirilecek şirket ve kuruluşların kapsamının daraltılmasının bunu olanaklı kılacağı ve bu yolla önemli bir üretim kapasitesi ile birlikte "kaynak" sağlanabileceği ileri sürülebilir. Ve bu konuda, Sovyetler Birliği'nin ilk kuruluş yıllarında uygulamaya sokulan NEP teorik bir dayanak olarak gösterilebilir.

Bugün ülkemiz solunda gelişen "vatansever" söylemi, kendi teorik temellerini kendi kendine bulamamış olsa da bu düşünceye dayanmak durumundadır. Bu da anti-emperyalist devrimci iktidarın, küçük ve orta sermaye ile "bazı" emperyalist ülkeler karşısında daha "liberal" bir tutum takınmasını gerektirir. Sonal olarak, ekonominin "liberalleştirilmesi" anlayışı ile, emperyalizmin tekil ülkelerin uyguladıkları bir dış politika olarak kabul edilmesi demektir ki, tümüyle kapitalizmin tekelci evresi olduğunun reddi anlamına gelir.

Tüm bunlardan sonra geriye kalan yeni bir "seçenek" ise, Refah Partisi'nin yıllardır savuna geldiği "İslam Ortak Pazarı" projesi olmaktadır. Tümüyle gerçekleştirilmesi olanaksız olan bu proje, "İslam ülkeleri"nin emperyalizmin hegemonyası altında ülkelerden oluştuğu ve işbirlikçi-tekelci burjuvazinin egemen olduğu gerçeğini görmezlikten gelir. Öte yandan, gerçekleşebileceği tek boyutu ise, bir ya da birkaç "islam" ülkesinin, emperyalizmin desteğinde, diğerlerini kendine bağlı birer sömürge haline getirmesi ko-

şuluna bağlıdır. Bu da sonal olarak, emperyalist sömürgeciliğin bir başka biçim ve görünümde sürdürülmesi demektir.

Anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci iktidar, "gerçek ve bağımsız bir sanayileşme ve ileri bir tarımsal ekonomi yaratarak, halkın yaşam koşullarını sürekli yükseltmek" amacıyla, ekonomik büyüme ve kalkınmayı planlamak durumunda olduğundan, herşeyden önce **planlı** bir ekonomiye dayanmak zorundadır.

Ekonominin merkezi bir plan çerçevesinde düzenlenmesi ve yürütülmesi, öncelikle mevcut kaynakların rasyonel kullanımını, kaynak savurganlığını ve fazla üretim kayıplarını ortadan kaldıracaktır. Kapitalist sermayenin kâr oranlarını azamileştirme özelliğiyle ortaya çıkan sektörler arasındaki eşitsiz gelişim, merkezi planlama ile önlenerek, kaynakların uygun bir dağılımı olanaklı olacaktır.

Merkezi planlamanın mevcut ekonomik kaynaklar ile yeni kaynakların kullanımında ne büyüklükte bir "yeni kaynak" yaratacağını bugünkü düzenin ekonomik verileriyle saptamak olanaksızdır. Bu durum, bazı kesimlerce "soyut" bulunarak, gerçek bir "kaynak" yaratımı olarak kabul edilmemesinin nedenidir. Ancak dünya devrim tarihinin pratiği, bu alanda tahminleri çok aşan bir "kaynak" sağlanabildiğini göstermiştir. Bunun birimsel olarak hesaplanması, devrimci iktidar koşullarında olanaklıdır.

Anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci iktidarın ikinci büyük "ekonomik kaynağı", eski düzenden devralınan **mevcut kaynakların ve üretim birimlerinin yeniden düzenlenmesiyle** ortaya çıkmaktadır.

Bu düzenlemeler temel olarak,

1° Toplam kaynak kullanımında, parasal kaynakların dışında kalan gerçek üretim kaynaklarının kullanımında, bir genişleme sağlanması. Bu çerçevede, başta **toprak devrimiyle** tarımsal üretim başta olmak üzere, hammadde kaynaklarının düzenlenmesi ve geliştirilmesi,

2° Girdi başına mevcut verimliliğin, işgücünün yeniden ve demokratik biçimde örgütlenmesiyle artırılması,

3° Eskimiş ve aşınmış, dolayısıyla verimliliği düşük olan fabrika ve donanımın değiştirilmesini içermektedir.

Ülkemiz somutunda ele aldığımızda bu düzenlemelerin yaratacağı yeni kaynaklar şu şekilde belirginleşmektedir:

İlkin, toprak ağaları, büyük toprak ve sürü sahipleri ile toprak burjuvazisinin kırsal alandaki egemenliğini sona erdirmek, köylülüğün insanca yaşama ve çağdaş yaşam koşullarına kavuşmasını sağlamak, geri bıraktırılmış bir tarımsal ekonomiden, ileri ve kolektif bir tarım ekonomisine geçmek amacıyla toprak devriminin yapılması zorunludur.

Dünya Bankası'nın yıllar boyu tarımın yeniden düzenlenmesine ilişkin verdiği proje kredileri gözönüne alındığında, GAP'a ilişkin lehte ve aleyhte söylenen söz ve tutumlara kadar tarıma ilişkin bir dizi olgu gözönünde tutulduğunda, toprak devriminin ne denli önemli bir yere sahip olduğu kolayca görülecektir.

Türkiye'de kırsal alan ölçüleri 1984 sonrasında büyük ölçüde revize edilmiş ve değiştirilmiş olmasına karşın, kırsal bölgelerde yaşayanlar ve üretimde bulunan kitleyi (toprak ağaları,

tefeciler, toprak burjuvazisi hariç) oluşturan köylülük, nüfus içinde ve GSMH'da hâlâ önemli bir yere sahiptir.

Ortalama 30.000.000 hektar tarıma elverişli bir araziye sahip olan ülkemizde, üretim yapılan toprak miktarı 23.451.099 hektar büyüklüğünde hesaplanmaktadır. Bunun 21.449.482' si işlenen alan olup, yıllık olarak 3 ile 4 milyon hektarlık arazi nadasa bırakılmaktadır. 1991 Genel Tarım Sayımı sonuçları esas alındığında, tarımsal üretimin yapıldığı toplam toprağın %18'ine denk düşen 3.819.177 hektarlık arazi nadas vb. nedenlerden dolayı yıllık olarak üretim dışında kalmaktadır.

(Hektar)	
Toplam işletme sayısı	**3.966.822**
Toplam arazi	**23.451.099**
Nadas	3.203.411
Tarıma elverişli olup kullanılmayan arazi	615.766
Daimi çayır ve otlak arazisi	922.094
Koruluk ve orman arazisi	196.822
Tarıma elverişsiz arazi	266.933
İşlenen toplam alan	**21.449.482**
Sulanan arazi	**3.093.545**
Sulanmayan arazi	**18.355.937**
Tarımsal işletmeler (hanehalkı) araştırma sonuçları]	

Ülkemizde ekilen arazinin 14.444.550 hektarlık bölümünde tahıl ekimi yapılmakta olup, buğday olarak yıllık üretim miktarı (1995) 18 milyon tondur. 1999 yılı fiyatlarıyla (185 dolar/ton) bu üretim miktarı 3,4 milyar dolardır. Ülke içi fiyatlarla üretim fiyatı 4 milyar dolar düzeyindedir. Amerikan emperyalizminin tarım ürünleri-

nin dünya ticareti üzerindeki hegemonyası sonucu dünya buğday fiyatlarındaki büyük düşüşler, kaçınılmaz olarak üretim değerlerinde önemli bir farklılık yaratmaktadır. Buna rağmen, salt buğday üretiminin mevcut üretim koşulları içinde 4 ile 5 milyar dolar civarında olduğunu kabul edebiliriz.

Bu durumda, nadasa bırakılan ve ekimi yapılmayan toprakların tarımsal üretime katılmasıyla, mevcut üretim ilişkileri içindeki en yüksek hektar başına 2.200 kg düzeyinde olan verimlilik hesabıyla 8 milyon ton ek buğday üretiminin sağlanması sözkonusudur. Bunun emperyalizmin belirlediği dünya fiyatlarıyla değeri 1.5 milyar dolardır.

Diğer taraftan, tarımsal üretimdeki mevcut düzeyin geliştirilmesiyle, bugünkü durumda hektar başına 1.900 kg olan ortalama verimliliğin yarı oranında artırılması durumunda bile, tüm üretim değerleri iki katına çıkabilecektir. Bugünkü düzen içinde buğdayın ton başına ortalama maliyeti 200 dolardır. Verimlilikte meydana gelecek her artış, bu maliyeti aşağıya çekebileceği gibi, mevcut tekniklerin yaygın olarak kullanılması durumunda bu miktar 150-160 dolar seviyesine indirilebilecek durumdadır.

Özet olarak ifade edersek, salt buğday üretiminde mevcut tekniklerin yaygınlaştırılması ve yeni tekniklerin uygulamaya sokulmasıyla elde edilecek üretim fazlası 2 milyar dolar civarında olacak ve nadasa bırakılan ve ekilmeyen arazilerin kullanımıyla ortaya çıkacak olan miktarla birlikte bu üretim 3.5 milyar dolar civarında olacaktır. Bu miktar, bugün IMF ile yapılan stand-by anlaşmasıyla geleceği söylenen 4 milyar dolarlık

"taze para"nın yaptırımlarını kabul etmemek için yeterli bir miktardır.

Ancak toprak devrimi ile gerçekleşecek üretim artışı, salt mevcut kaynakların kullanımının ötesinde, toprağın ıslah edilmesini ve yeni tekniklerin kullanılmasını getireceği gibi, mevcut toprakların eşitsiz dağılımını da ortadan kaldırarak üretimde çok daha büyük artışlar sağlaması sözkonusudur.

	İşletme sayısı	Oran	Toprak (dekar)	Oran
.....0 - 19 dekar	**1.385.129**	%34.9	**13.220.65**	% 5.6
.....20 - 49 dekar	**1.274.609**	%32.2	**38.668.96**	%16.5
.....50 - 99 dekar	**713.149**	%17.9	**46.750.693**	%20
.....100 - 199 dekar	**383.323**	% 9.7	**49.216.633**	%21
.....200 - 499 dekar	**173.774**	% 4.4	**46.487.433**	%19.8
.....500 + dekar	**36.838**	% 0.9	**40.166.623**	%17.1
Toplam	**3.966.823**	%100	**234.510.993**	%100
[1991 Genel tarım sayımı; Tarımsal işletmeler (hanehalkı) araştırma sonuçları]				

Mevcut koşullarda toprağın mülkiyet dağılımı, büyük bir kırsal nüfusu çok küçük bir toprak parçası üzerinde düşük verim oranlarıyla üretim yapmak zorunda bırakmaktadır. 100 dekara kadar toprağa sahip olan köylü nüfusu toplamın %85'ini oluşturmaktadır. Bu nüfusun üretim yaptığı toprak miktarı ise, toplamın %42.1'i kadardır. Bu eşitsiz toprak mülkiyeti koşullarında, yoksul ve küçük köylü, rasyonal olmayan ölçekte üretim yapmak zorunda kalmaktadır. Gerek kimyasal girdiler, gerekse makine kullanımı açısından, yoksul ve küçük köylünün üretim yaptığı topraklar olabilecek en verimsiz üretim koşullarını oluştur-

maktadır. Toprak mülkiyetindeki eşitsizliğin ortadan kaldırılması ve üretimde kooperatifleşme ve kolektivizasyonun gerçekleştirilmesi ile birlikte sağlanacak üretim artışları, ülkenin tarım üretiminde büyük bir artış ortaya çıkaraca-ğı gibi, diğer yandan yoksul ve küçük köylünün yaşam koşullarını iyileştirecek ve geliştirecektir.

Diğer taraftan, toprak mülkiyetinin dengesizliği ve kırsal nüfusun %85'nin toprağın ancak %42.1'inde üretim yapabiliyor olması, bir yandan küçük toprak parçasında makine kullanımını engellediği gibi, değişik nedenlerle ve kullanım a-

Tarım alet ve makineler [1994]	
Traktör	757.505
Kulaklı traktör pulluğu	724.409
Tarım arabası (römork)	719.837
Sırt pulverizatörü	476.398
Kuyruk milinden ha. pulverizatör	154.159
Motorlu pulverizatör	55.121
Hayvan pulluğu	462.480
Kulaklı traktör pulluğu	724.409
Döner kulaklı traktör pulluğu	22.145
Ark pulluğu	37.724
Diskli traktör pulluğu	65.568
Diskli anız pulluğu (tek yönlü)	26.460
Anız pulluğu	18.529
Dişli tırmık	344.630
Karasaban	340.020
Krema makinesi	319.819
Kültüvatör	317.099
Motopomp (termik motorlu)	213.722
Kimyevi gübre dağıtıcısı	208.826
Döven	186.874
Diskli ve diğer tırmıklar	175.528
Harman makinesi	137.508
Yağmurlama tesisi	122.485
Kombine tahıl mibzeri	117.008
Motopomp (elektrik motorlu)	112.094
Atomizör	106.149
Traktörle çekilen çapa makinesi	96.161
Diskli traktör pulluğu	65.568
Sapdöver	64.249
Tınaz makinesi	49.863
Orak makinesi	45.742

Merdane	45.060
Derin kuyu pompa	43.814
Diskli anız pulluğu (tek yönlü)	26.460
Kendi yürür biçer döver	11.649
Biçer bağlar makinesi	3.529
Tarımsal mücadele uçağı	61

Maçlarıyla satın alınmış tarım makinelerinin verimsiz kullanımına neden olarak önemli bir kaynak kaybına neden olmaktadır.

Bugün ülkemizde üretim yapan köylü açısından her 5 aileden biri traktöre sahip bulunmaktadır. Günümüz somutluğu açısından ele alındığında bir traktörün kullanılabildiği ortalama toprak miktarı 28.3 hektar olmaktadır. Normal koşullarda bir traktörün ortalama 70 hektarlık toprak üzerinde verimli olarak kullanılabilme durumu vardır. Bu yüzden, ülkemizde traktör sayısı ile verimlilik arasında üç misline yakın bir farklılık mevcuttur. Diğer yandan, mevcut traktör başına düşen ortalama kullanım miktarı olan 28.3 hektar (283 dekar), nüfusun %85'nin 100 dekarın altında toprağa sahip olduğu, 200 dekardan daha az toprağa sahip olanların ise toplam tarımsal nüfusun %94.7' sini oluşturduğu bir mülkiyet ilişkisi içinde kesinlikle gerçekleşmeyen bir kullanımı ifade etmektedir. Bir başka deyişle, ülkemizde bugün mevcut olan traktörlerin büyük bir bölümü ülke ortalamasının çok daha altında bir toprakta kullanılmaktadır. Böylece, toprak mülkiyetinin mevcut yapısı içinde tarımsal üretimde kullanılmak durumunda olan makineler büyük oranda âtıl durumdadır. Bunun meydana getirdiği üretim kaybı ile traktöre yatırılmış olan âtıl kaynak, çoğu durumda üçte bir oranında hesaplanabilmektedir. Yani toprak devriminin gerçekleştirildiği koşullarda, mevcut tarımsal makine-

lerin rasyonel kullanımı olanaklı olmasına paralel, üretimde üç katı kadar bir artış sağlanması sözkonusudur. Bunun parasal büyüklüğü ise **12 milyar dolar** civarındadır.

Böylece, toprak devriminin mülkiyet ilişkilerinde meydana getireceği değişiklik ve makine kullanımının rasyonalleştirmesiyle ortaya çıkacak ek kaynak miktarı, en genel belirlemeyle **9.5 milyar dolar** olabilecektir.

Burada, tarımsal üretim için gerekli traktör miktarı içinde atıl durumdaki traktörlerin üretimi için otomativ sektöründe tüketilmiş olan kaynaklar da gözönüne alındığında, mevcut durumdaki kayıpların giderilmesi koşullarında sağlanacak kaynaklar çok daha büyük olmaktadır. En genel belirlemeyle mevcut traktörlerin yarısı (350-400 bin) tarımsal **üretim dışı** amaçlarla alınmış ve elde bulundurulmaktadır. Bunun parasal karşılığı ise, ortalama 2 milyar dolardır.

Bütün bunların yanında, bugün yıllık olarak ithal edilen tarım ürünleri için tüketilen kaynaklar sözkonusudur. Tarım ve hayvancılık ürünlerine 1997 verileriyle **2.4 milyar dolar** döviz ödenmiştir. Tarımsal üretimin verimli ve rasyonel hale getirilmesi, bu kaynağın ülke içinde kalmasına neden olacaktır.

Toprak devriminin gerçekleştirilmesiyle birlikte kırsal alanda işsiz durumda bulunan nüfusun emek-gücünün üretim sürecine girmesiyle birlikte, hem işsizlikte büyük bir düşme ortaya çıkacak, hem de âtıl emek-gücü üretken hale getirilecektir. Bu üretken hale getirilen emek-gücünün sağlayacağı ekonomik kaynak, mevcut düzenin verileriyle hesaplanamayacak boyuttadır.

Anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrim-

ci iktidar, tüm bunları gerçekleştirmek amacıyla toprağı millileştirmek durumundadır. Bu millileştirme eylemi, aynı zamanda ülkenin yeraltı ve yerüstü kaynaklarının emperyalist ülkeler tarafından ucuza kapatılmasının da önüne geçecektir.

Diğer taraftan, mevcut düzen içinde kullanılmayan ya da belli bir azınlık tarafından kullanılan kaynakların üretime sokulması gerçekleştirilecektir.

Bu kaynaklar,

1° Topluma dayatılan ve körüklenen aşırı üretimin sınırlandırılması ve lüks tüketimin önlenmesi,

2° Niteliksiz işgücünün toplumsal ve politeknik eğitimle yeniden örgütlenmesi,

3° İrasyonal üretim aygıtının yeniden düzenlenmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılması,

4° İşsizliğin ortadan kaldırılması ile sağlanacak "yeni kaynak"lardır.

Bu düzenlemeler, parasal maliyeti en az olan,dolayısıyla toplumsal ekonomik kaynakların artışını sağlayan düzenlemeler durumundadır.

Anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci iktidarın en önemli ekonomik kaynaklarından birisi de emperyalizme bağımlılık ve bu bağımlılığın yaratmış olduğu çarpık ekonomik yapının sürekli olarak tükettiği kaynakları üretken hale getirmektir.

Bunların başında emperyalist sömürü mekanizmasının en temel unsurlarından olan yabancı sermayenin doğrudan ve dolaylı yatırımlarından elde edilen **kârların ülke dışına transfer edilmesiyle** ortaya çıkan kayıpların önlenmesi gelmektedir. Dünya çapındaki **anti-emperyalist propaganda ve ajitasyonda** da önemli bir yere

sahip olan kâr transferleri, ülkemiz somutunda belirgin bir biçimde yapıldığı gibi, ekonomik verilerin üzerinde oynanarak sürekli olarak gizlenmeye çalışılmıştır.

Ülkemizde 1980 yılına kadar değişik ekonomik göstergeler ve veriler derlenirken, yabancı sermayenin ülkeye girişi ve gerçekleştirdiği kâr transferleri ayrı kalemde değerlendirilirken, 1980 sonrasında özellikle kâr transferleri bölümü **tümüyle kaldırılmıştır**. Böylece anti-emperyalist ve anti-oligarşik mücadelenin önemli bir hedefi "mevcut değil" hale getirilmek istenmiştir. Bu durumun bilincinde olan burjuva ekonomistleri, her buldukları fırsatta, yabancı sermayenin ülkemize nasıl katkıda bulunduğunu, ne oranda istihdam yarattığını yazıp çizerek, kitlelerin anti-emperyalist ve anti-oligarşik bir bilince sahip olmamaları için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Resmi verilere göre, 1980-98 yılları arasında 20,899 milyar dolarlık yabancı sermayeye ülkede doğrudan yatırım yapma izni verilmiş ve aynı dönemde fiili yabancı sermaye girişi 6,533 milyar olmuştur. Ve nasıl derlendiği açıklanmayan resmi verilere göre, aynı dönemde 1,3 milyar dolarlık kâr transferi gerçekleşmiştir. Bir başka "resmi" veriye göre, bu dönemde fiili yabancı sermaye girişi 11,234 milyar dolar olarak gözükmektedir. İlk veriye göre kâr transferi %20 dolaylarında gözükmekte; ikinci veriye göre ise %1,1 gibi küçük bir oran olmaktadır. İlk durumda %20'lik bir "kârlılık" oranının, kapitalist ölçülerde "normal" olduğu kabul edildiğinde, yabancı sermayenin "getirdiğinden çoğunu götürdüğü"nü iddia etmek olanaksız olmaktadır!

İşte ülkemizde 1980 sonrasında değiştirilen

ve çarpıtılan pekçok gerçek içinde yabancı sermayenin gerçekleştirdiği bu kâr transferleri de bulunmaktadır. Özellikle "neo-liberalist"ler, yani "globalizm"in savunucusu ve ideolojik propagandisti durumunda bulunan küçük-burjuva aydınları, oligarşik yönetimin emperyalist sömürü mekanizmasını ortaya çıkaran her türden bilgi ve veriyi ortadan "yok"etmiş olmasından büyük mutluluk duymaktadırlar. Böylece "karşılıklı bağımlılık" ilişkisi içinde bulunan iki "eşit" ülke sözkonusu olduğu savını, bu şekilde daha kolay kanıtlayabilecekleri gibi, yeni yetişen kuşak tarafından bilinmesini de önlenmiş olmaktadırlar.

Bu şirketlerden herhangi birinin yıl sonu bilançoları incelendiğinde, "globalizm"in tüm iddialarına karşın, yabancı sermayenin ülkemizde çok büyük kârlar elde ettiği ve bunu doğrudan ya da dolaylı yollarla kendi ülkesine transfer ettiği kolayca görülebilecektir.

Türkiye'nin 10 büyük yabancı sermayeli şirketi		
	Toplam Sermaye [%]	Yabancı Sermaye oranı
İzmit Su A.Ş	16.000.000	50
Birecik Baraj ve Hidr. Sant.	13.080.000	50
Tofaş Türk Oto Fab. A.Ş	12.600.000	38
Set Grup Holding A.Ş	9.550.000	100
Oyak- Renault Oto Fab. A.Ş.	8.437.000	51
Citibank	7.637.658	100
Uni-Mar Enerji Yat. A.Ş	7.500.000	99.99
R.J. Reynold Tütün A.Ş	6.556.000	100
GBS Emlak Ticaret A.Ş	5.622.000	100
Toyotosa	5.400.000	50

Bu şirketler içinden örneğin Tofaş ele alındığında, 1997 yılı bilançosuna göre sermayesinin 1.524.596 milyon TL. olduğu görülmektedir. Yıl sonu itibariyle dolar kuru üzerinden bu sermaye 7.365.198 dolar olmaktadır. 1998 yılı bilançosunda TOFAŞ'ın sermayesi değişmemiş ve 1.524.596

milyon TL. olarak kalmıştır. Bunun yıl sonu ortalama dolar kuru üzerinden karşılığı ise 4.820.000 dolar olmaktadır.

TOFAŞ'ın yeniden değerlendirme değer artışı ve yedeklere ayırdığı kâr kitlesi çıktıktan sonra net dönem kârı, 1997 yılında 1.396.889 milyon TL ve 1998 yılında 2.039.007 milyon TL. olmuştur. Böylece TOFAŞ, ana sermayesi üzerinde 1997 yılında %91 ve 1998'de %133 kâr elde etmiş olmaktadır. Bu durumda şirketin %38'ine sahip olan yabancı şirketin (Fiat) payına düşen kâr kitlesi, 1997'de 530 milyar, 1998'de 780 milyar olmaktadır. (Göreceli olarak TOFAŞ'ın kâr kitlesindeki düşüş, 1995 sonrasında otomativ sektörünün içine girdiği bunalımdan kaynaklanmaktadır. Ancak burada amacımız şirketin genel yapısını irdelemek olmadığından, konumuz açısından bunu bir yana bırakmak durumundayız.)

İşte, soru burada ortaya çıkmaktadır: Yabancı şirket ortağı, her türlü sermayenin yeniden değerlendirme artışı ve yedekleri çıktıktan sonra kalan kârı ne yapmaktadır? Yeniden sermayeleştirdiği kâr miktarı, dönem sonu itibariyle sermayenin yeniden değerlendirme artışı ve yedekler bölümünde bulunduğundan (1998 itibariyle 3,5 trilyon TL'dir) kalan miktar doğrudan ana şirkete transfer edilmekte ya da hazine bonosu vb. yollarla başka alana "yatırılmakta"dır. Bu nedenle kâr transferinin günümüzdeki görünümü, geçmiştekinden hiçbir biçimde farklı değildir. Bu konuya ilişkin verilerin oligarşik yönetim tarafından gizlenmesinin nedeni de budur. Böylece yabancı sermayenin "getirdiğinden çoğunu götürdüğü" gerçeğinin üzeri örtülmektedir. Kaba bir hesaplamayla ülkemize yatırılan yabancı sermayenin

her yıl ortalama %100 kâr elde ettiği ve bunu dışarıya transfer ettiğini tesbit etmek zor değildir. Bu durum toplam yabancı sermayenin miktarına eşit olduğu için, 1980 sonrasında yıllık olarak ortalama **5** ile **6 milyar dolar** dışarıya kâr olarak transfer edilmektedir.

Emperyalist sömürü mekanizmasının geri-bıraktırılmış ülkelerin kaynaklarına el koymasının ikinci ve en büyük unsuru ise, bu ülkelerin dışarıya borçlandırılmasıdır. Değişik biçimlerde ve adlarla geri-bıraktırılmış ülkelerin dış borçlanması, ülke içi gelirlerin, bu borçların ana para ve faiz ödemeleri yoluyla emperyalist ülkelere aktarılmasını sağlamaktadır.

Dış Borç (Milyon $)								
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Dış Borç Miktarı	50.489	55.592	67.356	65.601	73.278	83.962	91.109	103.956
Yıl İçinde Yeni Alınan	5.976	7.123	9.207	5.291	6.293	8.912	13.386	14.211
Yıl İçinde Geri Ödeme	7.551	8.511	8.227	9.993	11.897	11.418	12.418	16.513
Anapara	4.121	5.294	4.653	6.070	7.594	7.218	7.830	11.690
Faiz	3.430	3.217	3.574	3.923	4.303	4.200	4.588	4.823
Net Transfer	-1.575	-1.388	980	-4.702	-5.604	-2.506	968	-2.302

Oligarşik yönetimin dış borçları, tablodan da görüldüğü gibi, 1991 yılından 1998 yılına gelindiğinde %100 artmış ve 103 milyar dolara çıkmıştır. Bu büyüklüğün daha net anlaşılabilmesi için bazı ekonomik verilerle karşılaştırmak gerekmektedir.

1991 yılında devlet bütçesinin toplam gelirleri 96 trilyon 747 milyar lira olup, giderleri 130 trilyon 263 milyar liradır. 1991 yıl sonu itibariyle dolar kuru 4.168 liradır. Buna göre, 1991 yılı bütçesinin toplam gelirleri 23 milyar 212 milyon

dolar; giderleri 32 milyar 566 milyon dolardır.

1991 yılı itibariyle dış borçlar bütçe gelirlerinin iki katından fazladır. Bütçenin gelir-gider dengesi içinde yıl olarak açığı 9 milyar 354 milyon dolar iken, aynı yıl dış borçlar için yapılan ana para ve faiz ödemelerinin tutarı 7 milyar 551 milyon dolar olmuştur. Neredeyse bütçe açığına eşit miktarda olan dış borç ödemesi, aynı zamanda ülkemizdeki sürekli bütçe açıklarının nedeni durumundadır ve her bütçe açığını kapatmak için yeniden dış borç alınması gündeme gelmektedir. 1991 yılı itibariyle borç ödemelerinden sonra 5 milyar 976 milyon dolar borçlanma yapılmıştır. Bu yolla bütçe açığı büyük ölçüde kapatılamadığı gibi, dış borç miktarı da artmıştır.

1998 yılına gelindiğinde dış borçların toplam miktarı 103 milyar 956 milyon dolara çıkmış ve yıl içinde yapılan dış borç ödeme miktarı ise 16 milyar 513 milyon dolar olmuştur.

1998 yılında bütçe gelirleri 38 milyar 850 milyon dolar ve giderleri 50 milyar 933 milyon dolardır. Aynı yıl gerçekleşen Gayri Safi Milli Hasıla 51.625.143 milyar lira olup, 168 milyar 710 milyon dolardır.

Buradan çıkan sonuç ise, oligarşik yönetimin hiçbir harcama yapmaksızın (devlet memurlarının maaşlarından her türlü askeri harcamaya kadar) dış borçları ödeyebilmesi için 2,5 yıl gerekmektedir. Aynı şekilde GSMH'nın %61'i dış borçlara eşdeğerdir. Basit olarak tüm ülkenin 7,5 ay hiçbirşey tüketmeksizin (su dahil) yaşayabildiği durumda dış borçlar ödenebilmektedir.

Her türden "globalizm" yanlılarının hararetle savundukları "devletin küçültülmesi" talebi, bu koşullar altında dış borçların nasıl ödeneceği-

ni dışta bıraktığı gibi, KİT'ler aracılığıyla ortaya çıkan devlet gelirlerinden mahrum bir bütçeyle devletin nasıl ayakta kalabileceğini de dıştalamaktadır. Oysa bunun anlamı çok açıktır: "Devletin küçültülmesi", dış borçların sürekli mevcudiyetini ve giderek devlet harcamalarının, salt sosyal harcamaların değil, her türden harcamalarının sürekli olarak azaltılmasını öngerektirdiğinden, **silahlı kuvvetlerin** varedilmesi de olanaksız olacaktır. Böylece herhangi bir durumda bir emperyalist ülkenin silahlı gücünün korumasına ihtiyaç duyulacaktır. Bunun açık sonucu ise, oligarşik yönetimin silahlı kuvvetlerinin, yani ordunun **tüm giderlerinin** emperyalist devletler tarafından sağlanmasıdır. Sıkça sözü edilen ordunun mobilize edilmesi ve profesyonelleştirilmesi söyleminin arkasında yatan gerçek de budur. Doğrudan **maaşları** Amerikan emperyalizmi tarafından ödenen bir profesyonel ordu, bugün "globalizm"in temel hedeflerinden birisi durumundadır.

Tüm bu ve benzeri nedenlerle emperyalist sömürü mekanizmasının en önemli ayağını oluşturan dış borçların iptal edilmesi, bizim gibi ülkeler için bir varoluş sorunu durumundadır. Hiçbir ödeme yapılmaksızın tek yönlü olarak anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci iktidarın dış borçları iptal etmesi, "iyiniyetli" ve "hümanist"ler açısından bile kabul edilir bir gerçektir. Borç "verenleri", salt borç verdikleri için "suçlamanın" doğru olmadığını, asıl "suçun" bu borçları "yerinde kullanmayan" "politikacılar"da olduğunu düşünen herkes, alınan borçların ülke içinde nasıl paylaşıldığının yanında, bugüne kadar ana para ve faiz olarak ödenen dış borç miktarını da gözö-

nünde tutması gerekmektedir. 1991-98 yılları arasında ana para ve faiz olarak yapılan dış borç ödeme miktarı 86 milyar 528 milyon dolardır. Yaklaşık olarak 10 yıllık bir zaman dilimi içinde biriken borç miktarı kadar miktar dış borç ödemelerine gitmiştir. "Uzun vadeli ve düşük faizli krediler" sözleriyle yutturulmaya çalışılan bu gerçek, uzun vadeli bireysel tüketici kredisinden çok daha yüksek bir faiz içermektedir. Dolayısıyla, ülke kaynakları her onar yıllık periyotlarla %100 oranında dış borçlara faiz olarak verilmektedir. Bu yüzden, kayıtsız-şartsız tüm dış borçların iptal edilmesi, sadece ülke kaynaklarının faiz adıyla yeniden ve yeniden emperyalist ülkelere aktarılmasının önüne geçecektir. Emperyalist ülkeler bugüne kadar verdikleri tüm borçları, onar yıllık periyotlarla tümüyle geri aldıkları için, bu borç iptali hiç de "adaletsiz" olmayıp, hiçkimsenin "hakkına tecavüz" olmayacaktır. Tersine işleyen bu durumu sona erdirecektir.

Dış borçların iptalinin diğer bir önemli sonucu ise, döviz gereksinmesinin ana para ve faiz ödemeleri miktarı kadar azalmasıdır. Son on yıllık ortalama hesabıyla, yıllık 8 ile 10 milyar dolar döviz çıktısı ortadan kalkacaktır. Bu sayede, en elverişsiz koşullarda dünya pazarlarında satılan ülke ürünlerinin değerlenmesi sağlanabilecek ve pazarlık gücü artacaktır. Öte yandan ihtiyaç duyulan döviz için ülkemizin doğal ortamının bozulmasını sağlayan ucuz turizm dönemi de sona erecektir. Kıyılarımızın birkaç dolar için yağmalanması ve turizme açılması dönemi bitmiş olacaktır.

Anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci iktidarın kullanabileceği "ekonomik kaynak"-

lardan bir diğeri de kapitalizmin kendi niteliğinden kaynaklanan aşırı-üretim buhranları ve pazar sorunuyla ortaya çıkan **eksik kapasite kullanımı**dır.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanımı			
YIL	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
	[%]	[%]	[%]
1978	70,6	60,2	61,6
1979	67,7	56,0	56,9
1980	59,6	54,3	55,2
1981	60,6	55,7	56,7
1982	67,2	58,0	59,4
1983	67,5	59,3	60,3
1984	79,3	73,3	74,3
1985	73,8	69,3	70,3
1986	72,5	69,1	70,0
1987	80,7	76,8	78,2
1988	78,4	75,9	76,7
1989	73,9	75,3	75,0
1990	73,7	77,3	76,2
1991	76,7	72,9	74,2
1992	77,8	75,6	76,4
1993	79,1	79,7	79,5
1994	78,1	70,9	73,0
1995	80,5	77,9	78,6
1996	82,0	76,5	78,0
1997	78,9	76,3	77,0
Kaynak: DİE			

Yıllar itibariyle, ülkemiz koşullarında sanayi üretiminde kapasite kullanımı %60 civarında olmuştur. Ağırlıklı olarak imalat sanayinde kapasite kullanımıyla ortaya çıkan bu kapasite oranı, açıkça üretim kapasitesinin %40'a yakın bir kesiminin kullanılamadığını ortaya koymaktadır.

Salt imalat sanayi verileri ele alındığında kullanılan kapasite üzerinden gerçekleşen istih-

dam miktarı (çalışan sayısı), 1998 yılında toplam 591.945'dir. Bunun 97.937'si devlet kuruluşlarında, 494.008'i özel kesimde istihdam edilmektedir. 1998 verileriyle 51.625.143 milyar lira (168 milyar 710 milyon dolar) olan GSMH'nın 10.128.-255 milyar liralık kısmı (32 milyar 959 milyon dolar) imalat sanayinin üretiminden gelmektedir. %40 oranında eksik kapasite, üretken hale getirildiğinde ortaya çıkacak üretim miktarı ortalama **20 milyar dolar** düzeyinde olacaktır. Ki bu mevcut verilerin en genel değerlendirmesiyle ortaya çıkan "ekonomik kaynak" durumundadır. Bu kaynakların çok daha fazlalaştırılması olanaklıdır, çünkü, imalat sanayinde kapasite kullanımına ilişkin verilerin derlendiği alanların büyük bir bölümü kapitalizmin devrevi ekonomik bunalımlarından doğrudan etkilenen kesimlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla kimi zamanlarda ortaya çıkan yüksek kapasite kullanımı (en yüksek olduğu dönemlerde hiçbir zaman %80'i geçmemektedir), uzun periyotlarda %50'ler seviyesine düşmektedir.

Diğer yandan, salt imalat sektöründe tam kapasite üretim yapılabildiği koşullarda, istihdam miktarı da aynı oranda artış gösterecek ve ortalama **400.000 yeni iş** olanağı ortaya çıkacaktır.

Temel sektörler üzerinden anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci bir iktidarın, ülkemiz somut koşullarında sahip olacağı "ekonomik kaynaklar" bu şekilde belirginleşmektedir. Bunlar, en kaba hesaplamayla, yıllık olarak **50 milyar dolar** yeni kaynak anlamına gelmektedir. Yine aynı sektörlerde gerçekleştirilecek düzenlemelerle 2 milyon kişiye yeni iş olanağı yaratılmış

olacaktır. Tüm bunların GSMH üzerindeki etkisi, yani yıllık **büyüme oranına** etkisinin en düşük düzeyde **%30** dolaylarında olacağı hesaplanabilir. Bu boyuttaki bir büyüme oranı sadece devrimci iktidar koşullarında sağlanabilecek niteliktedir. Dünya tarihinde bu oranda bir büyüme hızının 1920-40 döneminde Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirilmiş olmasının nedeni de budur. (D. Avcıoğlu'nun 1970 başlarında tüm sektörler üzerinden yaptığı hesaplamalardan çıkardığı büyüme oranı %25 olmuştur. D. Avcıoğlu'nun "*Türkiye'nin Düzeni*"nde ortaya koyduğu bu belirlemeler, küçük-burjuva devrimci-milliyetçi bir perspektifin ürünü olduğu için pekçok alanda "uzlaşmacı"lığın sonucudur.)

Sonuç olarak, mevcut ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel yapı içinde kalkınmanın önündeki en temel engel emperyalizme bağımlılık ve emperyalizm ile işbirlikçi oligarşilerin sömürüsüdür. Bunların getirdiği ekonomik gelişim engelleri, sömürü mekanizmasının ülke içinde üretimden elde edilen birikimlerin ülkenin kalkınması amacıyla kullanılamamasıdır.

Genel olarak ekonomik kalkınma için kullanılabilecek kaynakların kaybını şöyle özetleyebiliriz:

1° Yabancı sermayenin doğrudan yatırımlarının kârlarının dışarıya transferi,

2° Dış borçlanma ve bu borçların ana para ve faiz ödemeleriyle ülke içi kaynakların dışarıya aktarılması,

3° Patent hakkı, lisans, know-how, teknik bilgi, mühendislik hizmetleri için emperyalist ülkelere yapılan ödemeler,

4° Lüks tüketim malları üretimi için ara-malları ve donanım ithalatı için tüketilen kaynaklar,

5° Lüks tüketim malları üretiminde kullanılan işgücünden doğan kayıplar,

6° Doğrudan lüks tüketim malları ithalatı için yapılan ödemeler,

7° Karayolları taşımacılığına verilen önceliklerle kitle ulaşım olanaklarının dışlanması ve bu nedenle ortaya çıkan petrol giderleri,

8° Petrole dayalı elektrik santralleri,

9° Emperyalist tekellerin belirlediği fiyatlarla yapılan ihracatta uğranılan kayıplar,

10° Sanayide eksik kapasite kullanımı ile uğranılan kayıplar,

11° Sanayi üretiminin dışa bağımlılığı sonucu artan oranda ara malları ithalatı yapılmasıyla uğranılan kayıplar,

12° KİT'lerin ucuz sanayi girdisi sağlama paravanası altında zarara uğratılmasıyla ortaya çıkan kayıplar,

13° Sömürücü sınıfların hizmetindeki gece kulübü, gazino, otel, lüks mağazaların tükettiği kaynaklar,

14° Yüksek ve rasyonel olmayan askeri harcamalar,

15° Kırsal alanda amaç dışı kullanılan tarım araçları,

16° Ekilmeyen ve ekime açılmış topraklarda uğranılan üretim kayıpları,

17° Toprak mülkiyetinin dağılımının getirmiş olduğu düşük üretim verimliliği nedeniyle uğranılan kayıplar,

18° Ürün farklılaşmasıyla uğranılan kayıplar.

19° Yeraltı ve yerüstü doğal kaynakların talan edilmesiyle uğranılan kayıplar,

20° Yüksek işsizlik nedeniyle emek-gücünde ortaya çıkan kayıplar.

Anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci bir iktidar koşullarında tüm bu ve bundan kaynaklanan bir dizi kayıplar merkezi planlama çerçevesinde ve yapılan düzenlemelerle ortadan kaldırılarak ekonomik gelişme için gerekli kaynaklar ülke içinde sağlanabilmektedir.

Şüphesiz devrimci iktidarın yeterli ekonomik kaynaklara sahip olabileceğinin ortaya konulması tek başına yeterli değildir. "Neo-liberalizm" yanlıları, "globalleşen dünya"da başlangıçta anti-emperyalist bir iktidarın mevcut kaynakları kullanabileceğini, zorla da olsa kabul ettikten sonra şöyle diyebilmektedirler: Bu kaynakların "sürekliliği" nasıl sağlanacaktır? "Gelişmiş ülkelerle" her türlü ilişkiyi keserek, ekonominin gerektirdiği ve ülke içinde mevcut olmayan kimi üretim girdileri (techizat, makine, ara malları olarak) nereden temin edilecektir? vb. vb.

"Globalizm" propagandistlerinin, emperyalizmden bağımsız bir ülkenin ekonomik kalkınma için gerekli "kaynakları" bulamayacağı konusunda sıkıştıkları her zaman ve durumda ortaya sürdükleri bu sorular, aynı zamanda, emperyalist ülkelerin bağımsız ülke/ülkelere karşı uygulayacağı her türden sabotaj ve ambargoyu haklı ve mazur göstermeyi amaçlamaktadır. Öyle ki, "globalizm" propagandistleri için ülkenin bağımsızlığını istemek, dünya ticaretinde eşit ve adil bir ilişkiyi savunmak bir "suç"tur, dolayısıyla emperyalizm tarafından "cezalandırılacaktır". PKK'nin son tasfiye süreciyle birlikte A. Öcalan tarfından da dile getirilen bu türden "suçları" işle-

yenler, "emperyalizme karşı işlenmiş suçlar" olarak "uluslararası insan hakları mahkemesi"nde yargılanacaktır!

Tüm bunlar, safsata ve totolojiden başka birşey değildir. Emperyalizmin ve oligarşilerin kitlelere yönelik demagoji, yaygara ve gözdağının birer unsuru olarak ortaya çıkan bu safsatalar, anti-emperyalist mücadelenin uluslararası boyutlarını kolayca bir yana itebilmektedir. Ayrı bir yazının konusu olabilecek kadar kapsamlı olan bu safsatalar, dünya çapında devrimci mücadelenin gerilediği her dönemde ortaya çıkan değişik safsataların bir devamıdır. Yine de herkes bilmek durumundadır ki, bağımsızlık kolayca elde edilebilen ya da başkaları tarafından verilen birşey değildir. "İşbitirici", "köşedönmeci" zihniyetler için, her şeye bedel ödenmeksizin sahip olmak "gerekir". O yüzden, onlar, emek harcamadan, emek ürünlerine el koymanın yollarına kafa yorarlar. Çünkü onlar, sömürücüdürler, sömürünün sürdürücüsü ya da yandaşlarıdırlar. Onların yaşam koşulları sömürüyle birlikte vardır. Dolayısıyla, anti-emperyalist (ve anti-oligarşik) devrimci iktidar onların içinde yaşayamayacakları bir ülke yaratacaktır. Tüm karşı çıkışlarının, demagojilerinin, safsatalarının temelinde yatan, bunun gerçekleşmesinden korkmalarıdır.

Ama herkes bilir ki, korkunun ecele faydası yoktur!

Aralık 1999

İÇERİĞİ BOŞALTILAN KAVRAMLAR: EMPERYALİZM, SOSYALİZM, DEVLET, DEMOKRASİ, FAŞİZM, POLİTİK MÜCADELE, SİLAHLI MÜCADELE...

"Sosyalist sistemin çözülüşünün ve iki kutuplu dünya gerçeğinin sona ermesinin üzerinden onlarca yıllık bir süreç geçti. Bu süreç içerisinde 'Yeni dünya düzeni' ekseninde yaşanan gelişmeler, yer yer devam eden direnç noktalarına karşılık egemen olmaya doğru yol alıyor. Ortaya çıkan bu gerçeklik ezilen halklar, sınıflar ve güçlerin çıkarlarını temsil etme karakteri ağırlık kazanan mücadelelerle sonuç almayı daha geçerli hale getirmektedir. Burada çelişkilerin ortadan kalkma durumu değil, çözüm yönteminin stratejik, taktik ve eylemsel değişikliği sözkonusudur. Mücadelede çok yönlülük, diğer bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla cephe savaşı ve **silahlı mücadelenin vazgeçilmez tek yöntem olma gerçeği aşılmıştır**. Bazen silahlı mücadele yolu bir zorunluluk olarak kullanılsa da, geride bıraktığımız yüzyıl gerçeğinde olduğu gibi ağırlıklı ve süreklilik gösteren özelliğini kaybetmiştir. Bunun yerine,

süreklilik ve ağırlık kazanan **siyasal mücadele yöntemi**dir...

Dönemin en temel çalışması **siyasi örgütleme ve mücadele**dir. Bireyin ve Kürt toplumunun özgürleştirilmesi temelinde Türkiye'de barış ve demokrasiyi kazanmak için, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da kitlelerin siyasi örgütlenmesinin ve mücadelesinin geliştirilmesi süreci ilerletecek en temel güçtür. Genel Başkanımızın ifade ettiği demokratik tartışma, örgütlenme ve ortak mücadele içine çekmek tarihi bir çalışmadır." (7 Ağustos 1999, PKK Merkez Komitesi, *Serxwebun*, Ağustos 1999, sayı: 212) (abç)

"**Klasik bağımsızlık anlayışı bugünkü dünyaya denk düşmüyor**

20. yüzyıl, yoğun devrimsel gelişmelerin olduğu, ulusların kendi kaderini tayin hakkının ayrı devlet kurmakla, yine ayrı devlet kurmak için silahlı savaşımı vermekle özdeş hale geldiği bir süreç olarak değerlendiriliyor. 20. yüzyılı böyle bir yüzyıl olarak tanımlıyor, dünyanın birçok bölgesinden örnekler de veriyor. 'Bu, içinde bulunulan koşulların bir gereğiydi' diyor Önderlik. Ulusların kendi kaderini tayin hakkını ayrı devletle özdeşleştiren ve onu çözmede ulusal kurtuluş savaşını yöntem olarak alan ya da esas aldırtan koşullar, temelinde emperyalizmin koşullarıdır. Sistem olarak kapitalizmin 20. yüzyılda içine girdiği durumu, yaşadığı gelişme düzeyini, emperyalistler arasında varolan çelişki durumunu, emperyalist savaş ve tabi bunun içerisinde de Sovyet sisteminin doğmuş olmasını, dünyanın iki sisteme ayrılması ola-

rak gösteriyor. Ayrıca 'Bütün bunlar ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini, **ayrı devlet kurma** ve bunun için savaş vermekle özdeş hale getirdi' diyor.

Bu mümkündü, bu düzeyde savaş vermek imkân dahilindeydi. Çünkü ulusları egemenlik ve bağımlılık altında tutan dünyaya karşı, böyle bir savaşa destek olacak ikinci bir dünya vardı...

Önderlik, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini bu biçimde değerlendirmeyi ve tekleştirmeyi, dünyanın geldiği bu aşamada geri bir durum olarak değerlendiriyor. Dünya koşulları artık böyle bir şeyi kaldırmıyor, ulusal sorunun çözümünde zorlanıyor. İki bloka ayrılmış dünyanın ortaya çıkardığı gerçeklik gibi bir durum sunmuyor. Yaşanan gelişmeler içerisinde geri bir çözüm oluyor. **Ayrılmak, ayrı devlet kurmak, emperyalist sistemden gelen egemenlik yaklaşımına karşı cephe almak, bütünüyle sistem dışına çıkmak ve kendi kabuğuna çekilmek, ulusları geliştirmiyor, geliştirmedi de**. Yüzyılın sonuna geldiğimiz bir süreçte, artık ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi, çözüm yöntemi olarak esas alınmaması gereken, gelişme açısından yeterlilik arzetmeyen, ulusun bütün yönleriyle gelişimine denk düşmeyen bir yöntem olarak kalıyor.

Nitekim bunu esas alan uluslar geri kaldılar. Şimdi bu devletler yıkılıyor. **Bu tür bağımsızlık anlayışı, içinde bulunduğumuz dünyaya denk düşmüyor**." (*Serxwebun*, Ağustos 1999, sayı: 212) (abç)

"Yüzyılın başından beri özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra silahlı mücadeleye dayanan etnik, dini, ulusal vb. çatışmalar, yerini demokratik uzlaşma ve bu temelde barış içinde çözümlenme sürecine bırakıyor. Yüzyılın savaşları kendi doğasına uygun barışını arıyor. Bu da daha çok **demokratik çözüm, ekonomik kalkınmaya dayalı istikrarlı bir barış ortamı**nı amaçlıyor.

En büyük askeri güce sahip devletler, ilginçtir daha çok bu yeni çözüm yöntemini kendi ülke ve rejim çıkarlarına dayalı olarak geliştiriyorlar. ABD, Avrupa Birliği başta olmak üzere insan hakları ve demokratik adımlarla kendi çıkarlarını da esas alarak dünyayı şekillendirmek istiyorlar. Bu yeni durumu kavramadan hiçbir hareket ve özellikle problem yaşayan ülkeler eski yöntemlerde ısrar ederek ancak çıkmazı derinleştiriyorlar. Sonuçta dünyanın yeni konseptiyle uyum sağlamaktan kurtulamıyorlar. Dikkat edilirse, **burada büyük güçlere teslim olma değil, en pratik uzlaşma yollarını bulmak** büyük önem taşıyor ve gerçekleşen bu oluyor...

Devlet ve ordunun hükümranlık gereği sınırlardaki varlığının meşruyeti kadar, karşısında bir silahlı gücü ya imha edeceği ya sınırların dışına atacağı da açıktır. Bu konuda en pratik yol daha önce önerilen uygun alanlara çekilmedir." (A. Öcalan, 1 Ağustos 1999) (abç)

15 Şubat 1999 günü A. Öcalan'ın Kenya'da tutsak alınmasıyla birlikte başlayan süreçte, PKK

hareketi, kendi içinde tasfiye ve teslimiyet koşullarını geliştirerek hızla ilerletilmektedir. Bu süreç içinde gerek A. Öcalan'ın İmralı'da ortaya koyduğu yeni "politikalar" ve "açılımlar", gerekse buna bağlı olarak PKK'nin üst yönetiminin ve yayın organlarının bu yeni "politikalar" ve "açılımlar"a ilişkin olarak ortaya koydukları, ülkemiz solunda egemen olan pragmatizm ve ideolojisizleşme koşullarında tam bir kavram keşmekeşi ortaya çıkarmıştır.

Ülkemiz solunda en uç noktalarına kadar ulaşan bu kavram keşmekeşi, tarihsel olarak ele alındığında SBKP revizyonizminin gelişimiyle birlikte gelişmiş ve 1980 sonrasında en üst boyuta ulaşmıştır.

1980 sonrasında Amerikan emperyalizminin neo-liberalizm sloganı etrafından dünya çapında başlatmış olduğu ideolojik saldırı ve propagandalar ile geri-bıraktırılmış ülkeler devrimci mücadelelerinde ortaya çıkan başarısızlıklar ortamında, her türden kavram ve kavrayışın çarpıtıldığı bir döneme girilmiştir. Bu dönem içinde Gorbaçov'la birlikte başlatılan "perestroyka" ve "glastnost" söylemi, dünya çapında sol hareketler üzerinde tam bir kargaşa ve çarpıklık ortaya çıkarmıştır. Bu süreç sonucunda, her türlü Marksist-Leninist belirleme ve ilke bir yana bırakıldığı gibi, Marksist-Leninist literatür tümüyle gözden düşürülmüştür. Böylece, kendisini Marksist ya da Marksist-Leninist diye tanımlayan, ancak gerek söylemiyle gerekse kullanılan yöntemle Marksizm-Leninizmle hiçbir ilişkisi olmayan bir "düşünce üretimi" sola miras bırakılmıştır.

Küçük-burjuva aydınlarının "yeniden" kazanılması paravanası altında SBKP revizyonizmi

tarafından 1985 sonrasında uygulamaya sokulan politikalar, her türden düşüncenin "özgürce" ve "demokratikçe" ortaya konulması gerekçesi altında, bu düşüncelerin Marksist-Leninist örgütler ve teoriler için "geçerli" kabul edilmesi şeklinde gelişmiştir. Bu bağlamda, Amerikan emperyalizminin neo-liberalizm söylemiyle yaygın bir biçimde propagandasını yaptığı pragmatizm dünya çapında en popüler felsefe haline gelmiştir.

Pragmatist felsefenin en temel özelliği olan "yararcılık", her türden kavramın istenilen biçimde değiştirilmesini ve değişik tanımlar için kullanılabilinmesini haklı ve mazur göstermiştir. Bunun dünya sol hareket üzerindeki etkisi ise, o güne kadar dünyanın tahlilinde ve yorumlanmasında kullanılan her türden kavramın ve ölçütün anlamını yitirmesi ve ideolojik bir kaosun ortaya çıkması olmuştur.

Dünya sol hareketinde ortaya çıkan ideolojik kaos, kendi içinde SBKP revizyonizminin yeni revizyonlarıyla derinleşirken, aynı zamanda **Marksist-Leninist kavramların içeriklerinin boşaltılması** ve yerlerine **ne olduğu tanımlanmamış sözcükler**in konulması ile daha da gelişmiştir.

Bilimsel olarak kavram, nesnel gerçekliğin insan beyninde yansıma biçimidir. Dolayısıyla, kullanılan kavramlar, aynı zamanda kişinin ya da ortaya konulan düşüncenin nesnel gerçekliği nasıl kavradığını, algıladığını ortaya koyar. Bu yüzden, her dünya görüşü ya da siyasal görüş, kendi kavrayışını belli kavramlarla, kavramlar dizgesi ile ortaya koyar. Ne anlama geldiği ve neyi ifade ettiği belirlenmiş sözcükler, böylece belli bir görüşün ifade edilmesinin temel araçları durumun-

dadır ve bu yolla kavram haline gelirler. Tanımlanmamış ve her istenildiğinde değişik anlamlara sokulabilen kavramlar, kaçınılmaz olarak belirsizliği ortaya çıkarır ve bu tür kavramlarla ortaya konulan görüş ve düşünce her yöne çekilebilir bir nitelik kazanır. Bu da, her türden oportünizmin kendisini kolayca gizleyebilmesini olanaklı kılar.

> "Felsefesel pratiğin ana görevi tek sözle özetlenebilir: Doğru kavramlarla düzmece kavramları bir çizgiyle ayırmak... Felsefe, kavgasını neden kavramlarla yapar? Bilimsel ve felsefesel akılyürütmelerde kavramlar, bilgi ileten araçlardır. Ama siyasal, ideolojik ve felsefesel savaşta kavramlar hem silah hem de uyuşturucu bir maddedir. Kimi zaman tüm sınıf mücadelesi bir kavramın bir başka kavramla savaşı olarak dile getirilebilir. Belli kavramlar birbirleriyle gerçek düşmanlar gibi savaşırlar. Daha başka kavramlar da yarının bilinmeyen savaşlarını hazırlamaktadırlar. Felsefe, çok soyut konularda bile savaşını kavramlarla sürdürür. Bu savaş, belki de küçük bir anlayış ayrılıkları üstündedir. Ama her zaman, yalan söyleyen kavramlara karşı doğruyu bildiren kavramlar için yapılır... Kavramlarla yapılan felsefesel savaş, siyasal savaşın bir parçasıdır."
>
> (Louis Althusser)

L. Althusser'in de açık biçimde belirttiği gibi, kavramlar üzerine yürütülen mücadele, aynı zamanda siyasal mücadelenin bir parçasıdır. Dolayısıyla, proletaryanın iktidar mücadelesinde belirleyici bir yere sahiptir. Dünya solunda

bugüne kadar değişik kavramlar üzerinde yürütülmüş olan tartışmalar ve polemikler, bu gerçeğin tüm açılımlarını tarihsel olarak yeterince sergilemiştir.

1980 sonrasında "marksizmin bunalımı" sloganı ile ortaya çıkan küçük-burjuva aydın kesimin ortaya çıkardığı kavram keşmekeşi, geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde büyük bir kaos yaratmıştır. Amerikan emperyalizminin neoliberalizm söylemi ve SBKP revizyonizminin "perestroyka"sı bu kaosun boyutlarını belirlemiştir.

Örneğin, Gorbaçov'un SBKP Genel Sekreteri seçilmesiyle birlikte başlayan ve 1991'de SSCB'nin dağıtılmasıyla sonuçlanan altı yıl boyunca "perestroyka" sözcüğü herşey için kullanılır hale gelmiştir. Türkçe karşılığı "yeniden yapılandırma" olan "perestroyka" sözcüğünün akla gelebilecek her alanda kullanılması, pekçok kavramın anlamsızlaşmasına ve içeriğinin boşalmasına neden olmuştur. Reformasyon (yeniden biçimlendirme) kavramında karşılığını bulan pekçok içerik, "perestroyka" (yeniden yapılandırma) kavramı ile karşılanır olmuştur. Böylece reform ile devrim birbirine karışmış ve her türden reformist hareket "perestroyka" sözcüğünün genelde kabul gören "sol" görünümüyle kendisini kolayca gizleyebilmiştir.

Günümüzde Türkiye oligarşisinin bile kendisini "yeniden yapılandırma"dan söz ettiği düşünülecek olursa, bu kavram keşmekeşinin boyutları daha iyi anlaşılabilir. Ve yine, ülkemiz somutunda görüldüğü gibi, sosyal güvenlik yasasında yapılan değişikliklerle emekçilerin haklarında yapılan kısıtlamalar kolayca "sosyal güvenlik reformu" gibi sunulabilmekte ve SSK'nın "yeniden

yapılandırılması"ndan sözedilebilmektedir.[1]

1980 sonrasında dünya solunda egemen olan yeni kavram keşmekeşinin ülkemiz solundaki yansısı, Amerikan emperyalizminin "**demokrasi projesi**"yle desteklenen yayın faaliyetleriyle birlikte çok daha yıkıcı noktalara ulaşmıştır. Marksist-Leninist ideolojik ve teorik belirlemelerin bir kalemde silindiği ve bir yana atıldığı, her şeyin "pratikte kaç gerillan var"la ölçülür olduğu bir dönemde bu kavram keşmekeşi, pekçok samimi unsurun sağa sola savrulmasını getirdiği gibi, oportünizme ve pragmatizme karşı verilen ideolojik mücadeleyi de etkisizleştirmiştir.

Örneğin, daha dün "Filistin'de eğitilmiş gerillalara" sahip olduğunu söyleyen ve bunlarla M-18 gerilla örgütü kurduğunu ilan eden bir MLKP, hiçbir şey olmamışcasına kolaylıkla sovyetik ayaklanma savunucusu görünümünde legal bir hareket haline gelebilmiştir. Halk Savaşı stratejisinin amansız bir karşıtı konumuna giren aynı çevre, sovyetik ayaklanma savunucusu olarak PKK'nin silahlı mücadeleyi terketmesi üzerine şunları söyleyebilmektedir:

> "Bugün açısından eğer A. Öcalan ve PKK Başkanlık Konseyi, 'gerilla savaşı kendi limitini zorlamaya başlamıştır. Biz mücadelenin silahlı biçiminden, sömürgeciliğe karşı kitle mücadelesini örgütleme biçimine geçiyoruz. Türkiye ve Kürdistan şehirlerinde yaygın örgütlenme yoluyla **kitle eylemi dalgasını büyüterek, silahlı ayaklanma hazırlığı** yolunda yürüyeceğiz' gibi fikirler üzerinde **silahlı mücadeleyi geri plana çekme** (silahları bırakma değil) çağ-

rısı yapılsaydı bu ayrı bir tartışma ve değerlendirme konusuydu. Ne var ki, ortada olan temel bir **strateji değişikliği** ve irade kırılmasıdır." [2] (abç)

Ülkemiz solunun tarihini az çok bilen herkesin kolayca anlayabileceği gibi, bu söylem, kendi yaptıklarının PKK'ye "önerilmesi"nden başka birşey değildir. Onlar, bir dönemin Halk Savaşı savunucusu, Mao Zedung düşüncesi taraftarı, Filistin kamplarında gerilla eğiten ve M-18 gerilla örgütü kuranlar olarak, kolayca bütün bunları bir yana bırakıp silahlı ayaklanma stratejisi savunucusu görünümüne girerken izledikleri yolu böylesine açık ve net ifade edebilmektedirler. Onlar, M-18 gerilla hikayesine son vermeyi "silahlı mücadeleyi geri plana çekme" ile gerekçelendirip, bunun da "silahları bırakma" anlamına gelmediğini söyleyerek başardıklarını söylerken, aynı zamanda kavram keşmekeşinden nasıl yararlandıklarını da ortaya koymaktadırlar.

Bu oportünistlere göre, Halk Savaşı çizgisini terkederek ya da kendi deyişleriyle "silahlı mücadeleyi geri plana çek"erek, "kitle eylemlerini büyüterek silahlı ayaklanma hazırlığı" yapma yoluna girmeleri, PKK'nin içine girdiği gibi bir "strateji değişikliği ve irade kırılması" anlamına gelmemektedir. Diğer taraftan, yine bu oportünistler için, "kitle eylemlerini büyütmek" silahlı ayaklanma "hazırlığı" anlamına gelmektedir.

İşte içinden çıkılması oldukça güç görünen bir kavram keşmekeşi!

Bir kere, silahlı mücadele ile silahlı mücadelenin biçimleri birbirinden farklı kavramlardır. **Silahlı mücadele**, genel olarak, politik mücade-

lenin başka araçlarla (şiddet araçlarıyla) sürdürülmesinden başka birşey değildir. Bu bağlamda, silahlı mücadele, politik mücadelenin en üst ve en etkili biçimi durumundadır. Bu yüzden, silahlı mücadelenin "geri plana çekilmesi", hiçbir biçimde politik mücadelenin öne geçirilmesi anlamına gelmez. Söz konusu olan, politik mücadelenin **biçimlerinde** meydana gelen değişimdir. Bu da, politik mücadelenin iki temel biçimi arasında, yani **silahlı aksiyon yöntemleri** ile **barışçıl** (uzlaşıcı olmayan) **mücadele yöntemleri** arasında meydana gelen bir değişimdir.

Bugün PKK'nin içine girdiği silahlı mücadeleyi tasfiye süreci, politik mücadelenin bu iki biçimi arasındaki yer değiştirmeden çok, barışçıl mücadele yöntemlerinin tek mücadele biçimi haline getirilmesi ve bunun da uzlaşıcı tarzda yürütülmesi olmaktadır. Bu da PKK'nin silahlı mücadeleye bakışı ile çakışmaktadır. PKK'ye göre, "**silahlı mücadelenin vazgeçilmez tek yöntem olma gerçeği**" sözkonusudur. Dolayısıyla bu tek yöntem terkedilince, geriye sadece barışçıl-uzlaşıcı mücadele yöntemi kalmaktadır.

Ancak MLKP için durum böyle görünmemektedir. Onların silahlı mücadelenin "geri plana" çekilmesinden kastettikleri, Halk Savaşı temelinde yürütülen gerilla savaşından silahlı ayaklanma stratejisi çerçevesinde silahlı ayaklanmaya "hazırlanma"ya geçiştir. Böyle olunca, MLKP için, "silahları bırakma değil", biçimini değiştirme sözkonusudur. Bu ise, silahlı mücadelenin bir biçimi olan gerilla savaşından, bir başka biçimi olan silahlı ayaklanmaya geçiştir. Ancak gerilla savaşı, Marksist-Leninist literatürde stratejik bir mücadelenin bir parçası durumunday-

ken, silahlı ayaklanma kendi içinde bir strateji durumundadır. Bir başka ifadeyle, gerilla savaşı Halk Savaşı stratejisinin bir parçası olarak yürütülen silahlı mücadelenin bir biçimidir ve silahlı ayaklanma (Marksist-Leninist literatürde sovyetik ayaklanma olarak tanımlanır) bütünsel olarak bir strateji oluşturur. Bu yüzden, gerilla savaşının terkedilerek yerine silahlı ayaklanmanın geçirilmesi, tersine ne söylenirse söylensin, **strateji değişikliğidir**.

Diğer yandan, "kitle eylemlerini büyütme" ile "silahlı ayaklanmaya hazırlık" birbirinden farklı kavramlardır. Aynı şekilde, "kitle eylemi" kavramı nitelik belirleyici bir kavram değildir. Herhangi bir sendikanın gerçekleştirdiği bir grev de, bir demokratik kitle örgütünün yaptığı bir protesto eylemi de kitle eylemidir. Bu bağlamda, "kitle eylemini büyütmek", son sosyal sigortalar yasasına karşı yürütülen protesto eylemlerinde olduğu gibi de olanaklıdır ve bu da hiçbir biçimde "silahlı ayaklanma hazırlığı"nı ifade etmemektedir. Kitlelerin ekonomik-demokratik hak ve istemler etrafında örgütlenerek eyleme sokulması ile politik amaçlar için eyleme sokulması birbirinden farklı eylem, örgütlenme ve bilinç düzeylerini ifade eder.

"Silahlı ayaklanmaya hazırlık" kavramı ise, kitlelerin belirli bir bilinç ve örgütlenme düzeyine bağlı olarak ortaya çıkan bir geçiş evresine ilişkin bir kavramdır. Bu yüzden, silahlı ayaklanma stratejisi, bir yandan kitlelerin politik olarak bilinçlenmesi ve örgütlenmesi yönünde faaliyet sürdürülürken, **milli krizin** ortaya çıkışına bağlı olarak oluşan **devrim durumunda** silahlı ayaklanma ile iktidarın ele geçirilmesini ifade

eder. Ve Lenin'in çok açık biçimde belirttiği gibi, silahlı ayaklanma, milli krizin olgunlaştığı bir evrede başvurulan bir silahtır. Bu nedenden dolayı, silahlı ayaklanma stratejisi, milli krizin sürekli olmadığı, dolayısıyla evrim ve devrim aşamalarının birbirinden kesin çizgilerle ayrıldığı ülkeler için geçerli bir stratejidir.

Tüm bu kavram keşmekeşi içerisinde içeriği boşaltılmış temel bir kavram da **politik mücadele** kavramıdır. PKK'nin silahlı mücadeleyi tasfiye süreciyle birlikte yeniden sıkça kullanılan politik (siyasal) mücadele kavramı, **devlet iktidarını ele geçirme mücadelesi**ni ifade eder. Yani, siyasal (politik) mücadele, siyasal iktidarın ele geçirilmesi mücadelesidir. Bu nedenle, siyasal iktidar, siyasal mücadelenin temel hedefidir. **Siyasal iktidarı** hedeflemeyen hiçbir hareket siyasal bir hareket olamaz. Siyasal iktidar kavramı ise, **devlet işlerine, yönetimine ve devlet faaliyetlerinin biçimi, görev ve içeriğini belirlenmesine olanak veren gücü tanımlar**. Her siyasal parti ister düzen partisi olsun ister devrimci parti olsun, her zaman ve her yerde devlete ilişkin faaliyetleri kendi görüşleri çerçevesinde yürütmek amacıyla kurulur ve bu amaç için mücadele eder. Devrimci mücadele, bu bağlamda, siyasal iktidarın, sömürücü sınıflardan alınarak sömürülen sınıflara geçirilmesi mücadelesi olarak siyasal iktidar mücadelesidir. Bu yüzden, mevcut egemen sınıfların devlet aygıtının parçalanarak ele geçirilmesi devrimci mücadelenin temel hedefi durumundadır.

Siyasal iktidar, devlet iktidarıdır. Siyasal iktidar ile hükümet bir ve aynı şey değildir. Ülkemizde değişik dönemlerde açık biçimde görüldüğü

gibi, düzen partileri, hükümet olmalarına karşın iktidar olamamaktadırlar. İktidar devlete ilişkindir, hükümet bu devletin biçimine uygun olarak oluşturulan **bir** yönetim organıdır.

PKK'nin A. Öcalan'ın "açılımları" ile sergilediği tutum, siyasal iktidara karşı mücadelenin terkedilmesi ve bunun yerine hükümet olabilmek için düzen sınırları içersinde politik faaliyet yürütülmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun açık ifadesi ise, "ayrı bir Kürt devleti" kurulmasının "hayal" olarak ilan edilmesidir.

Görüldüğü gibi, kavram keşmekeşi ortadan kaldırıldığında, pekçok gelişme ve olgu yerli yerine oturmaktadır. PKK'nin yeni "açılımı"nda ifade edilen "siyasal mücadele", kavramlar yerli yerine oturtulduğunda salt hükümet olmak için yürütülen bir mücadele anlamına gelmektedir. Devlet aygıtının olduğu gibi kaldığı koşullarda hükümet olmak, mevcut düzen partilerinin hükümet olmasından çok farklı bir durum içermeyeceği de ortadadır. Böylece PKK, mevcut düzen partileri gibi, mevcut düzenin yasal çerçevesi içerisinde politik faaliyet yürüteceğini ilan etmiş olmaktadır. Bunun açık anlamı, PKK'nin devlet iktidarı diye bir sorunu kalmadığıdır. Ve dünya ve ülkemizin tarihinin açık biçimde gösterdiği gibi, bu koşullar altında bir siyasal parti hükümet olabilirse de hiçbir biçimde iktidar olamayacaktır.

Devrimci mücadele ise, politik iktidarın ele geçirilmesi mücadelesidir. Bu mücadele, bürokrasi ve militarizmi ile bir bütün olarak egemen sınıfların bir baskı aygıtı olan devletin **parçalanarak** ele geçirilmesi mücadelesidir. Böyle bir mücadele, kaçınılmaz olarak, egemen sınıfların baskı aygıtına karşı yürütülen bir mücadele ola-

cağı için, bu baskı aygıtının zor güçlerine karşı mücadele demektir. Engels'in deyişiyle, zor, siyasal zor, ordu ve donanma demektir. Egemen sınıfların baskı aygıtı olarak devlet, ordusuyla, diğer silahlı güçleriyle, mahkemeleriyle, cezaevleriyle bu mücadelenin karşısında yer aldığından, devrim mücadelesi, şu ya da bu biçimde devrimci zor uygulamasına sahne olacaktır.

12 Eylül askeri darbesi sonrasında birdenbire güncelleştirilen Gramscicilikle birlikte, devlet ve zor kavramları çarpıtılmaya ve içerikleri boşaltılmaya başlanmıştır.

Marksist-Leninist devlet tanımı, Gramsci' nin "hegemonya" kavramı ile birlikte "geçersiz" ya da en azından "eksik" ilan edilişi, devletin salt siyasal zor uygulayıcısı olmadığı belirlemesine kendisini dayandırmıştır. Gramsci'nin Hegel felsefesinden aldığı kavramlarla kurduğu yeni devlet ve toplum modeli, politik toplum-sivil toplum ayrımına oturtulmuştur. Gramscici terminolojide, politik toplum olarak devlet, "doğrudan doğruya baskı" aygıtı olarak işlev görürken; sivil toplum, aydınlar aracılığıyla egemen sınıfların kitleler üzerindeki "hegemonya"sının oluştuğu alandır. Böylece egemen sınıfların tüm toplum üzerindeki egemenlikleri, politik toplumun, yani devletin zor uygulamaları ile sivil toplumdaki hegemonyası aracılığıyla gerçekleştiği ileri sürülmektedir. Gramscici teoriye göre, egemen sınıflar **her zaman ve durmaksızın zor kullanarak** egemenliklerini sürdürmeyip, bunun yanında ve ağırlıklı olarak sivil toplum üzerinde elde ettikleri **entellektüel ve moral yönetimle** egemenliklerini sürdürmektedirler.

Böylece ülkemiz solunda Gramsci, Mark-

sizm-Leninizmin en bilinen devlet tanımını değersizleştirmek için kullanılması gündeme getirilmiştir. Marksizm-Leninizmin, öz olarak, devletin, egemen sınıfların **baskı aygıtı** olarak tanımlaması çarptırılarak, egemen sınıfların **salt** baskı ile ayakta kaldıkları ileri sürülüyor şeklinde algılatılmaya çalışılmıştır.

Devlet kavramını çarpıtmaya yönelen bu girişimler kendilerine çıkış noktası olarak devrimci silahlı mücadelenin 1980 öncesindeki yaygınlığı ve gelişkinliğini almışlardır. Onlara göre, devlet salt siyasal zor ile ayakta duruyorsa, silahlı mücadele kaçınılmaz olarak tek yol durumundadır. 1980 öncesinde DY tarafından üstü örtük olarak savunulan ve yaygınlaştırılan bu sapma, doğrudan Öncü Savaşını geçersiz ilan etmek için bulunmuş bir oportünist tahrifattan başka bir şey değildir.

Bilineceği gibi, 1980 öncesinde bugün kendisini "ÖD Partisi" (ÖDP) içinde örgütleyen DY oportünizmi, THKP-C'nin stratejik çizgisini savunuyor görünürken, bu stratejik çizgiyle hiçbir ilişkisi olmayan bir pratik içinde bulunmuştur. Bu durum karşısında DY oportünizmine yöneltilen temel eleştiri, madem THKP-C'nin stratejik çizgisini (Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'ni) savunuyorsunuz, neden Öncü Savaşına başlamıyorsunuz şeklinde olmuştur. İşte bu eleştiri karşısında DY oportünizmi, Öncü Savaşının daha farklı koşullarda yürütülecek bir "taktik evre" olduğunu ileri sürerek, bu eleştirileri etkisizleştirmeye çalışmıştır. (Ve bunda büyük ölçüde de başarılı olmuştur.) Onlara göre, 12 Mart 1971'de olduğu gibi, devlet **salt** siyasal zor ile mevcut düzeni korumaya yöneldiğinde Öncü Savaşı

gündeme gelecektir. Bunun THKP-C'nin terminolojisi içerisindeki karşılığı ise, açık faşizm koşullarında Öncü Savaşının yürütülebileceği olmaktadır. DY oportünisleri için, daha henüz "tüm legal olanaklar tüketilmemişken" Öncü Savaşına başlamak yenilgiden başka bir sonuç vermeyecektir!

Böylece 1980 sonrasındaki Gramsicici terminoloji, 1980 öncesinin DY oportünistlerinin çarpıtma ve tahrifatlarının üzerinde işlev sahibi olmuştur.

Devletin egemen sınıfların baskı aygıtı olarak işlev görmesi, onun her zaman, her yerde ve her kesime karşı sürgit zor uygulaması anlamına gelmediği ise, en bilinen gerçeklerdendir. Marks-Engels'in tanımladığı gibi, devlet, *"kendi istek ve buyruklarını yerine getiren, kendi gelişmesini sağlayan insanlardan hiçkimseyi dıştalamaz. Kendi yetkinliği içinde, gerçek muhalefetlerin siyasal hiçbir yönleri olmayan ve canını sıkmayan muhalefetler olduklarını bildirecek, hatta gözlerini sapayacak kadar ileri gider."*[3] Dolayısıyla devletin egemen sınıfların baskı aygıtı olması ile baskının, zor uygulaması olarak her an ve her yerde görünür olması birbirinden farklıdır.

THKP-C'nin ideolojik-politik belirlemelerinde temel bir yere sahip olan **suni denge** kavramı, devletin bu ikili yönünün en açık biçimde değerlendirildiği kavram durumundadır.

Mahir Çayan yoldaşın *Kesintisiz Devrim II-III*'de ortaya koyduğu gibi, yeni-sömürgecilik yöntemlerinin uygulanması sonucu ortaya çıkan iç pazar genişlemesi ve buna paralel olarak ortaya çıkan toplumsal üretim ve nispi refah sonu-

cunda bizim gibi ülkelerde çelişkiler görünüşte yumuşamış ve halk kitlelerinin düzene karşı tepkileri ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. Bu suni denge, uzun dönemde egemen sınıfların siyasal zoru ile sürdürülmektedir.

THKP-C'nin suni denge belirlemesinde açık biçimde görüldüğü gibi, egemen sınıfların ekonomik ve sosyal güçleri ile siyasal zor gücü (devlet) bir bütün olarak ele alınmak durumundadır.

Bütün sorun, stratejik düzeyde egemen sınıfların egemenliklerini sürdürme ve koruma yönündeki faaliyetlerinin temel gücünün ne olduğunu belirleme sorunudur. Egemen sınıfların, siyasal zor ile ekonomik ve sosyal güçlerini bir bütün olarak kullanması ile bunlardan hangisinin hangi dönemlerde ve stratejik planda önde olduğunu belirleme birbirinden ayrıdır. Birincisi, toplumsal düzenin bütün olarak tahlilini ifade ederken; ikincisi, bu toplumsal düzenin somut koşullarda nasıl yürüdüğünün tahlil edilmesi demektir. İşte emperyalizmin ve ülkenin somut durumlarının somut tahlili sonucunda ortaya çıkan temel belirleme, emperyalizmin ve oligarşinin kendi düzenlerine karşı yürütülen mücadelelere karşı **siyasal zorun temel olduğu**dur. Bu siyasal zor, kimi durumlarda askeri biçimde maddeleşerek (yönetimin askerileştirilmesi) sürdürülürken, kimi durumlarda devletin olağan zor güçleri (polis) kullanılarak sürdürülür. Binlerce yıllık insanlık tarihi, egemen sınıfların kendi egemenliklerine yönelen her hareketi siyasal zor ile engellemeye çalıştıkları ve bu siyasal zor ile yoketmeye yöneldiklerini binlerce kez tanıtlamıştır. Bu nedenlerle, egemen sınıfların egemenliklerini sona erdirmeye yönelen her hareket, kaçınıl-

maz olarak, er ya da geç zor uygulamasıyla karşı karşıya kalmak durumundadır. Bu durum karşısında, bu hareketin başarıya ulaşabilmesi için, **egemen sınıfların zorunu bertaraf etmeleri zorunludur**. Ve eşyanın doğası gereği, bir maddi güç bir başka maddi güç ile bertaraf edilebilir. Bu ise, egemen sınıfların zoruna karşı durabilecek ve bunu etkisizleştirebilecek bir zor gücünün ortaya çıkartılması demektir. Devrimci mücadelenin karşı karşıya olduğu temel sorun da budur.

Devrim mücadelesi, sömürücü sınıfların egemenliklerine son vermeye yönelen bir hareket olarak, aynı zamanda bu sömürücü sınıfların siyasal zoruna karşı yürütülen bir mücadeledir. Sömürücü sınıfların siyasal zorunun hangi koşullarda maddeleşeceğinin saptanması, aynı zamanda bu zora karşı nasıl örgütlenileceği ve mücadele edileceği sorununu çözümler.

Kapitalizmin iç dinamikle gelişmediği, emperyalizme bağımlı olarak yukardan aşağıya geliştiği bizim gibi ülkelerde, toplum alt yapısından üst-yapısına kadar tam bir bunalım (milli kriz) içindedir. Bu bunalım tam anlamıyla olgun olmasa da her dönemde mevcuttur. Dolayısıyla emperyalizm ve oligarşinin siyasal zoru, bu bunalımın sürekli varlığı koşullarında sürekli gündemdedir. Bu yüzden, devrimci mücadele, emperyalizmin ve oligarşinin siyasal zorunun bu varlığını esas alarak, baştan itibaren bu zora karşı örgütlenmek ve mücadele etmek durumundadır. Emperyalizmin ve oligarşinin siyasal zoru, ordu, polis ve sivil faşist güçlerin oluşturduğu silahlı bir güç aracılığıyla yürütülür. Bu silahlı güce karşı devrimci bir silahlı güç çıkartılmadığı ve bu devrimci silahlı gücün başlangıçta kaçınıl-

maz olarak aleyhlerine olan güçler dengesini kendi lehlerine çeviren bir stratejik çizgi izlemedikleri sürece, zafere ulaşmak olanaksızdır. Devrimci silahlı mücadele, işte bu temel üzerinde yükselir ve buna uygun olarak belirlenmiş bir strateji etrafından yürütülür.

Mevcut düzenin yıkılması ve yerine yeni bir toplumsal düzenin geçirilmesi eylemi olarak devrimci mücadele, her durumda, mevcut egemen sınıfların egemenliklerine son vermeyi amaçlar. Egemen sınıfların kendi egemenliklerinden kendiliğinden ve istemsel olarak vazgeçeceklerini iddia etmek ise, tümüyle bir aldatmacadan başka birşey değildir. Bunun bir aldatmaca olduğunu göstermek için ise fazlaca uğraşmak bile gereksizdir. Tüm dünya tarihi bunun bir aldatmaca olduğuna ilişkin binlerce olaya tanıklık etmiştir.

Günümüz koşullarında içeriği boşaltılan ve çarpıtılan silahlı mücadele kavramının diğer bir yanı da, mevcut düzenin zor uygulamalarının nedeninin **sömürülen ve ezilen sınıfların uyguladığı** "şiddet" olduğu saptırmasıdır.

A. Öcalan'ın yeni "açılımlar"ında sıkça işlenen bu saptırmaya göre, bugün ülkemizde süregiden şiddet ortamının nedeni mevcut düzene karşı yürütülen mücadelelerde kullanılan şiddet ve **bu şiddete karşı** "devlet"in şiddet uygulamasıdır. Bir başka deyişle, A. Öcalan'a göre, devrimciler silahlı mücadele yolunu seçtikleri için "devlet" şiddete başvurmaktadır! Eğer devrimci mücadele silahlı mücadele yolunu terkederse, "devlet" de şiddet uygulamasından vazgeçecektir. Bu saptırmaya göre, eğer şiddet uygulaması sona erecek olursa, sorunlar "demokratik uzlaşma ve

bu temelde barış içinde çözümlenme sürecine" girecektir.

Görüldüğü gibi, bu saptırma, devrim mücadelesinin silahlı mücadele temelinde yürütülmesi gerçeğini esas almakta, ancak bunun neden ortaya çıktığını ve neden zorunlu olduğunu bir yana bırakmaktadır. Buradaki ideolojik saptırma bir yana bırakılacak olursa, tümüyle "**yaramaz çocuklar**"-"**iyi baba**" kavrayışına dayanıldığı hemen görülecektir. Eğer "çocuklar" "yaramazlıktan" vazgeçerse, "baba" da, hemen olmasa da bir süre sonra "iyi" davranmaya başlayacak ve aile içinde "huzur ve barış" ortamı doğacaktır. Böyle bir ortamda, ister istemez ortaya çıkacak sorunlar "diyalog" yöntemiyle çözümleneceği için, ailenin birliği her zaman varlığını sürdürecektir.

Bizler devrimciler olarak, bu türden her türlü saptırmayı ve gerekçelendirmeyi reddediyoruz. Bunu reddettiğimiz için, sekterlikle, çağı anlamamakla, keskin olmakla, çağdışı kalmakla, "huzur ve barış ortamını dinamitlemekle" vb. suçlanmayı peşinen kabul ediyoruz. Toplumsal mücadeleler, hiçbir biçimde sınama-yanılma yoluyla deneyler yapılacak bir alan değildir. Bu mücadele, her zaman insanlar tarafından yürütülen mücadeledir ve burada ortaya çıkan kayıplar insan kayıplarıdır. Dolayısıyla, "bir de bunu deneyelim" denilebilecek bir labaratuvar olarak kullanılamaz. Tarihin materyalist kavranışı, bu türden "iyiniyetli", "hümanist", "pasifist" ve teslimiyetçi anlayışların toplumlara nelere mal olduğunu yeterince göstermiştir. Faşizme karşı yürütülen mücadeleler içinde bu türden anlayışlar ve saptırmalar en geniş ölçekte görülmüş ve sonunda faşizmin "kurbanları" listesinin daha da kabar-

masını getirmiştir.

THKP/HDÖ Sosyalist Devrim Programı'nda bu gerçekler şöyle ortaya konulmuştur:
(http://anadolusanat.org/kc/eris/program2.html)

> "III. bunalım döneminde emperyalizmin yeni-sömürgecilik metodları ve ekonominin askerileştirilmesi, dünyanın her yerinde "barışçıl mücadele biçimleri"nin yürütülmesini ve bu yolla burjuva iktidarlarının yıkılmasını olanaksız kılmıştır.
>
> Emperyalizmin muazzam askeri gücü karşısında, sosyalist devrimlerin 'barışçıl' yolunun kazanılması olanaksızdır. Bu, proletaryanın barışın, barışçıl mücadelenin mutlak karşıtı olmasının bir ürünü değildir. Proletarya, her zaman böyle bir yolun olmasını ister ve buna karşı direnecek son kişiler, proleterler ve komünistler olmuştur.
>
> Ancak sınıf mücadelelerinin tarihi göstermiştir ki, toplumun ve insanlığın yeniden inşası, gerçek ve kalıcı kurtuluşu tek bir sınıf tarafından, proletarya tarafından gerçekleştirilebilinir. Proletarya, insanlığın gerçek ve kalıcı kurtuluşunun nasıl gerçekleşeceği ortaya konulduğu andan itibaren, her zaman ve her yerde burjuvazi tarafından bir devrime zorlanmıştır.
>
> Zor araçları tekelini elinde bulunduran burjuvazi, bu araçlarla, yani şiddet yoluyla varlığını korumak ve proletaryanın insanlığın gerçek kurtuluşuna yönelik tarihsel hareketini engellemek için çaba göstermiştir. Bu koşullar altında proletaryanın, burjuvazinin dayatmaları karşısında geri çekilmesi,

insanlığın gerçek ve kalıcı kurtuluşu amacından vazgeçmesi olanaksızdır.

Eğer burjuvazi, kendi silah tekeline dayanarak ortaya koyduğu dayatmalardan, kendi kendine uzaklaşabilecekse, bundan proletarya sadece memnunluk duyar ve bunun kalıcılığı koşullarında zora başvurmaktan kaçınabilir. Ama sadece bu koşulla.

Böyle bir gelişmenin, kapitalizmin ve emperyalizmin nesnel gerçekliği ile çatışacağı da açıktır. Bu nedenle, burjuvazinin böyle bir tutum içine girmesini istemek, ütopyadan başka bir şey değildir.

Burjuvazinin zora başvurmasının, savaşların ortadan kaldırılmasının tek yolu, bu ülkelerde iktidarın proletaryanın eline geçmesidir. Yoksa proletaryanın tek yönlü olarak, kendisine bağlı ve kendisinden istenen bir "barışçıl"lığı savunması olanaksızdır. Tersine bir tutum, silah tekeline sahip burjuvazi karşısında proletaryanın silahsızlandırılmasından başka bir anlama gelmez.

Toplumsal devrimlerin ve insanlığın gerçek kurtuluşunun barışçıl yollardan olup olmayacağı nesnel bir sorundur ve öznel olarak sadece burjuvaziye bağlıdır ve burjuvazinin sorunudur. Proletarya, tarihsel olarak, burjuvazinin kendisine karşı ilan etmiş olduğu savaşı kabul etmekten başka bir şey yapmamıştır ve yapmayacaktır da."

Ülkemiz solunda ortaya çıkan kavram keşmekeşi ve bunun yaratmış olduğu kaos, görüldüğü gibi, en bilinebilir kavramlardan saptamalara kadar pekçok şeyin anlamsızlaştırılmasına yol

açmaktadır. PKK'nin içine girdiği dağılma ve tasfiye süreci karşısında bu keşmekeşin yarattığı toz-duman içinde, pek çok kesim ne yapacağını bilememenin getirdiği belirsizlik içinde, keşmekeşi daha da artırıcı tutumlar ve görüşler ortaya koymaya devam etmektedirler. Örneğin, Atılım gazetesi, PKK' nin içine girdiği süreci, "giderek **düşmanın** temel bazı ön koşullarını esas alan" bir "**anayasal evrimci yol stratejisi**" olarak tanımlamaktadır.(Bkz. *Atılım*, 25 Eylül 1999, Başyazı)

Sanıyoruz, bu "anayasal evrimci yol stratejisi", bugün kendisini ÖD Partisi olarak örgütleyen "devrimci" yol "stratejisi"nden farklı görünmemektedir. Ancak burada sözkonusu olan devrim mücadelesi olunca, strateji kavramı, kaçınılmaz olarak politik iktidarın fethedilmesi yolu olarak ele alınmak durumundadır. Ve herkesin bilebileceği gibi, böyle bir strateji dünyada ilk kez ülkemizde ortaya çıkmış bulunmaktadır. "Anayasal evrimci yol stratejisi" diye bir devrim stratejisinden sözetmek, kavram keşmekeşinin yaratmış olduğu düzensizlik ve kaos içinde elbette olanaklıdır. Ve yine olanaklıdır ki, bir politik görüş, böyle bir tanımlamayla özetlenebilir. Ama bunun devrimle, devrim mücadelesiyle bir ilişkisi olmadığı ve olamayacağı açık biçimde ortaya konulmadığı sürece, kullanılan "strateji" kavramı, kaçınılmaz olarak bir dizi sapkınlık ortaya çıkaracaktır. Siz ister beğenin ister beğenmeyin ister doğru bulun ister bulmayın, ortada bir "strateji" mevcut ise, her zaman bunu "ciddiye" alacak birileri de mevcut olacaktır.

Oysa ki, bugün mevcut düzen içinde faaliyet yürüten hemen hemen tüm partilerin izledikleri yol "anayasal evrimci yol" durumundadır.

Örneğin, şeriatçılığı esas almakla birlikte, buna ulaşılması için izlenecek yol konusunda farklılaşan kesimler içinde Fazilet Partisi, "anayasal evrimci yol"u izlerken, bir başka şeriatçı kesim, bunun pasifizm ve teslimiyetçilik olduğunu ileri sürebilmektedir. Keza, "bizim ne kadar solda olacağımıza halkımız karar verir" diyen ve CIA kayıtlarına "ılımlı sosyalist" olarak geçen Ecevit için de "anayasal evrimci yol"cusu demek olanaklıdır. Gerek CHP gerekse DSP içinde kendilerini "demokratik sosyalist" olarak tanımlayanlar da aynı "anayasal evrimci yol" izleyicileri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemiz somutunda söz konusu olan, bir sol örgütlenmenin revizyonist ve reformist bir çizgiye sahip olması değildir. **Ülkemiz somutundaki gerçeklik, Kürt ulusal hareketinin kendisini tasfiye etmesi ve bu tasfiye içinde ezen ulusun burjuvazisiyle gizli anlaşmalar yapma peşinde koşmasıdır**. Bu gerçekliğe "anayasal evrimci yol" gibi tanımlar getirmek, bir yandan Marksist-Leninist terminolojide kullanılan "barışçıl geçiş" tezlerinin revizyonist ve pasifist niteliğinin gözden kaçırılmasına neden olacak, diğer yandan Kürt ulusal hareketinin ezen ulus burjuvazisiyle gizli anlaşmalar peşinde koşmasını haklı ve mazur gösterecek niteliktedir.

Serxwebun'un Ağustos 1999 tarihli sayısında açıkça ortaya konulduğu gibi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı tümüyle çarpıtılmakta ve bu çarpıtılmaya paralel olarak reddedilmektedir.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, proletaryanın kayıtsız-şartsız desteklediği bir hak olarak, ezilen ulusların ayrılma ve ayrı devlet kurma **hakkı** durumundadır. Ancak PKK hareketi,

bunu **baştan itibaren** sürekli olarak **ayrılma ve ayrı devlet kurma** olarak tanımlamış ve böyle sunmuştur. Böylece, yıllar boyu, devrimci örgütleri Kürtlerin ayrılma ve ayrı devlet kurmasını kabul ediyor musunuz etmiyor musunuz şeklinde bir ikilem içine sokmaya çalışarak, ayrılma ve ayrı devlet kurmayı mutlaklaştırmıştır. Ve bugün diyorlar ki:

> "Önderlik, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini bu biçimde (ayrı devlet kurma-K.C) değerlendirmeyi ve tekleştirmeyi, dünyanın geldiği bu aşamada geri bir durum olarak değerlendiriyor."[4]

Yıllar önce Lenin, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını şöyle tanımlamıştır:

> "Marksistlerin programındaki 'ulusların kendi kaderlerini tayin etmeleri' ilkesi, tarihsel ve iktisadi bakımdan, siyasi kaderlerini tayin etme, siyasal bağımsızlık, ulusal bir devlet kurulmasından başka bir anlama gelemez demektir."[5]

Lenin'in ifade ettiği gibi, ulusların kaderlerini tayin etmeleri, ulusların siyasal bağımsızlık ve ulusal bir devlet kurmaları anlamına gelir ve ulusların kendi kaderlerini tayin **hakkı** da bu siyasal bağımsızlık ve ulusal bir devlet kurma **hakkı** olarak belirginleşir.

> "Kendi kaderini tayin etme özgürlüğü, yani bağımsızlık, yani ezen uluslardan ayrılma özgürlüğü istiyoruz. Bunu, ülkeyi ekonomik

bakımdan bölmeyi, yada küçük devletler idealini düşlediğimiz için değil, tam tersine, yalnızca gerçekten demokratik, gerçekten enternasyonalist bir temel üzerinde, geniş büyük devletin ve ulusların yakın birliği, hatta kaynaşmasından yana olduğumuz için istiyoruz. Ancak ayrılma özgürlüğü olmaksızın böyle bir temel düşünülemez.-"[6]

Marksist-Leninistler, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını böylesine açık bir biçimde ortaya koyarken, bunun mutlak bir ayrılma olarak ortaya çıkıp çıkmamasını birbirine karıştırmazlar.

"Ulusların özgürce ayrılma hakları, belli bir ulusa belli bir zamanda ayrılmasının öğütlenir olup olmayışıyla karıştırılmamalıdır. Proletaryanın partisi bu ikinci sorunu, her olayda ayrı ayrı düşünüp kararlaştırmalı, bunu yaparken toplumsal gelişmenin bir bütün olarak gereklerini ve proletaryanın sosyalizm için verdiği sınıf mücadelesinin çıkarlarını dikkate almalıdır." [7]

Bu çerçevede RSDİP programında ifadesini bulan çözüm şöyle ortaya konulmuştur:

"**Devleti oluşturan tüm ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınmasını güvence altına alan demokratik bir anayasaya dayalı bir cumhuriyet**."

İşte A. Öcalan'ın "açılımları"yla çarpıtılan ve içeriği boşaltılan "demokratik cumhuriyet" pro-

letarya partisi açısından böylesi bir temele sahiptir ve proleryanın iktidar koşullarını tanımlar.

Marksist-Leninistler somut durumun somut tahlilini yaparak, nesnel gerçekliği doğru biçimde saptamak durumundadırlar. Bu bağlamda, ulusal sorun karşısında emperyalizmin tutumunu değerlendiren Lenin şöyle yazmaktadır:

> "... küçük ulusların *her birine* diledikleri kadar demokratik özgürlük vermek, siyasal bağımsızlığa izin vermek, böylece 'kendi' askeri girişimlerini zarar görme tehlikesine atmamak, mali-sermaye açısından yalnızca 'gerçekleştirilebilir' birşey olmakla kalmaz, ama *bazen* tröstler için, onların emperyalist siyaseti için, *onların* emperyalist savaşı için daha *kârlıdır*. Siyasal ve stratejik ilişkilerin kendine özgü niteliğini görmezlikten gelmek ve ezberlenmiş bir 'emperyalizm' sözcüğünü ayrım gözetmeksizin yinelemek, Marksizmden başka bir şeydir." [8]

1920 yılında Komintern tarafından onaylanan Lenin'in ulusal sorunlar karşısında proletaryanın tutumuna ilişkin olarak yaptığı şu saptamalar gerçeği açıkça ortaya koymaktadır:

> "Geri ülkelerdeki burjuva-demokratik hareket sorununu özellikle vurgulamak istiyorum. Bu sorun bazı görüş ayrılıklarına yol açmıştır. Komünist Enternasyonal'in ve komünist partilerin, geri ülkelerdeki burjuva-demokratik hareketi desteklemeleri gerektiğini ifade etmenin, **ilke ve teori açısından** doğru mu, yanlış mı olduğunu tartıştık. Gö-

rüşmemizin sonunda, 'burjuva demokratik hareketten' çok, ulusal devrimci hareketten söz etmeye oybirliğiyle karar verdik ...Burjuva-demokratik hareketten söz edersek, **reformcu ve devrimci** hareketler arasındaki bütün farklılıkları ortadan kaldırmış olacağımız itirazı öne sürülmüştür. Oysa **emperyalist burjuvazi, boyunduruk altındaki ülkelerde de reformcu bir hareket aşılamak için elinden gelen her şeyi yaptığı** için, geri ve sömürge ülkelerde bu farklılık son zamanlarda çok açıkça gözler önüne serilmiştir. **Sömüren ülkelerin burjuvazisiyle, sömürge ülkeler burjuvazisi arasında belli bir rapprochement** (uzlaşma) **görülmektedir**. Öyle ki, **ezilen ülkeler burjuvazisi**, sık sık -belki hemen her durumda- **bir yandan ulusal hareketi desteklerken, bir yandan da emperyalist burjuvaziyle tam bir uyuşum içindedir, yani bütün devrimci hareketlere ve devrimci sınıflara karşı emperyalist burjuvaziyle güçbirliği yapmaktadır**. Bu durum, komisyonda reddedilemeyecek biçimde kanıtlandı ve biz, tek doğru davranışın, söz konusu farklılığı dikkate alarak, hemen her durumda 'burjuva-demokratik' terimi yerine, 'ulusal-devrimci' terimini koymak olduğuna karar verdik. Bu değişikliğin önemi şuradadır: Komünistler olarak biz, sömürgelerdeki burjuva-kurtuluş hareketlerini, bu hareketler ancak **gerçekten devrimci olduğu** ve bizim, sömürülen yığınlarla köylüleri devrimci bir ruhla örütleyip eğitme çalışmalarımızı **engellemediği** ölçüde **desteklemeliyiz ve destek-**

leyeceğiz."[9](abç)

İşte proletaryanın ulusal sorun karşısındaki ve ulusal sorunların kendi içsel nitelikleri konusundaki tutumları böylesine açıktır ve yıllar öncesinde belirginleştirilmiştir.

Günümüz koşullarında, bu belirlemeleri bir yana bırakarak, bu belirlemelerin içinden bazı sözcükleri ve kavramları alıp kullanarak, yeni "açılımlar" sergilemek, hiçbir biçimde "çağın gereği" olmadığı gibi, "günümüz koşullarının" getirdiği bir yenilik de değildir. Bunları bir yana bırakıp, "demokratik çözüm, ekonomik kalkınmaya dayalı istikrarlı bir barış ortamı"ndan söz etmek, ezilen ulus burjuvazisinin tarihsel nitelikleri ile özdeştir. Bu da A. Öcalan'ın ağzından, Kürt ulusal hareketinin **öncülüğünün kesinkes Kürt burjuvazisinin eline geçtiğinin** itirafı durumundadır. (Emperyalizmin III. bunalım döneminde milli burjuvazinin niteliğindeki değişim ve yeni-sömürgecilik koşullarında ortaya çıkan "milli" burjuvazinin nitelikleri başka bir yazının konusu durumundadır.)

Bütün bu görülebilir gerçeklere karşın, PKK hareketinde bugün savunulan, ancak 1980 sonrasında ülkemiz solunda küçük-burjuva aydınları tarafından en geniş ölçekte savunulmuş bazı "tezler" bir yana bırakılamaz. Bu "tezler"in en önemlilerinden birisi de günümüz koşullarında "**klâsik bağımsızlık anlayışının bugünkü dünyaya denk düşmediği**" "tez"idir.

Bu tez, bilindiği gibi, ülkemizde T. Özal döneminde geniş ölçüde propagandası yapılmış olan "**interdependence**", yani "**karşılıklı bağımlılık**" demagojisinin PKK tarafından yıllar sonra

keşfedilmesinden başka birşey değildir. (Bu aynı zamanda, PKK hareketinin yıllarca dışa kapalı bir örgütlenme sürdürmesinin ve her türden teoriyle ilişkisini kesmesinin bir ifadesidir.)

"Karşılıklı bağımlılık" tezini ileri sürenler, emperyalizm ile geri-bıraktırılmış ülkeler arasındaki ilişkinin eski tarzda olmadığı, yani emperyalizmin salt geri-bıraktırılmış ülkeleri sömürerek onları kendisine bağımlı kılan bir olgu olmaktan çıkıp, karşılıklı yatırım ve üretim ilişkileri ile kendisini de geri-bıraktırılmış ülkelere bağımlı hale getirdiğini, dolayısıyla eski tarzda "bağımsızlık" ve "bağımlılık" kavramının **anlamını yitirdiğini**, bunun yerini "karşılıklı bağımlılık" ilişkisinin aldığını söylemektedirler.

Bu tez savunucuları, emperyalizm-geri-bıraktırılmış ülkeler ilişkisindeki bu "değişim" yanında, "eski tarz bağımsızlık" anlayışının "ulusların tecrit olmasına", "dışa kapanmasına" neden olduğunu ve böylece "**ithal ikameci sanayileşme**" modelini izlemek zorunda bıraktığını ileri sürerek, günümüz koşullarında bu ithal ikameci sanayileşmenin bilimsel ve teknolojik devrimden uzak kalınmasına yol açarak hantal ve maliyeti yüksek bir ekonomik yapı ortaya çıkardığını ileri sürmektedirler. Onlara göre, "günümüz"de "dışa açık", "**ihracata yönelik sanayileşme**" esas alınmalı ve bu yolla yeni teknolojiler transfer edilerek maliyetler düşürülmeli ve bu yolla halkın refah düzeyi artırılmaldır. Aksi halde, ulusal devletler, hantal ve yüksek maliyetle üretim yapan bir ekonomik yapıya sahip olacaklar ve kendilerinin üretemediği mallar için gerekli dövizi bulamayacaklarıdır. Bu da halk kitlelerinin durumunun daha da kötüleşmesini getirerek, siyasal yö-

netimi zora sokacaktır. Aksi halde, Arnavutluk örneğinde olduğu gibi, "günümüz gerçeklerine" uymayan "klâsik bağımsızlık", ulusların gelişmesini olanaksız kılacaktır!

Görüldüğü gibi, "klasik bağımsızlık anlayışının bugünkü dünyaya denk düşmediği" tezi, bir yandan **emperyalizm** ve **emperyalist sömürüyü** haklı göstermeye dayanırken, diğer yandan emperyalist sistemin kendi içindeki ve sistem dışındaki ülkeler üzerinde yaratmış olduğu tahribatı gizlemeye dayanmaktadır.

1980 dünya ekonomik buhranıyla birlikte ortaya çıkan temel ekonomik olgu, emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerinin bunalıma girmesidir. Kapitalist ekonominin kendi irsi hastalığı olan ekonomik buhranlar, kullanılan tüm yöntemlere karşın, kapitalist ekonomi üzerindeki etkileri 1980 dünya ekonomik buhranıyla birlikte son yirmi yılın en şiddetli buhranını ortaya çıkarmıştı.

Burjuva ekonomik terminolojisinde "ithal ikameci sanayileşme" olarak tanımlanan yeni-sömürgecilik yöntemi, emperyalizmin sosyalist sistem ve ulusal kurtuluş savaşları sonucunda daralan dünya pazarlarını genişletmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla, içte ekonomisini askerileştiren emperyalizm, dışta eski-sömürgecilik yöntemlerine ek olarak yeni-sömürgecilik yöntemlerini devreye sokmuştur. Bu yeni-sömürgecilik yönteminin esası, geri-bıraktırılmış ülkelerde kapalı üretim birimlerini yıkarak i**ç pazarı genişletmek** ve bu yolla **emperyalist sermaye ve metalar için yeni pazarlar** sağlamaktır. Bu amaçla, emperyalist ülkeler, geri-bıraktırılmış ülkelere yönelik sermaye ihracının bileşiminde değişiklik

yapmışlar ve nakit sermaye ihracı dışındaki sermaye unsurları (patent hakkı, know-how, management vb.) öne geçmiştir. Bunun sonucu olarak, geri-bıraktırılmış ülkelerin düne kadar dışardan ithal ettiği metalar, ülke içinde üretilmeye başlanmıştır.

Ancak 1980'lere gelindiğinde, geri-bıraktırılmış ülkelerde yeni-sömürgecilik yöntemleriyle oluşturulan hafif ve orta sanayi (montaj sanayi), emperyalist metropollerdeki küçük ve orta ölçekli sanayinin aşırı-üretim buhranından şiddetle etkilenmesine yol açmıştır. Hemen hemen aynı metaların daha düşük bir maliyetle geri-bıraktırılmış ülkelerde üretilmesi ve bu üretimin çokuluslu tekellerin denetiminde bulunması, emperyalist metropollerdeki küçük ve orta ölçekli sanayinin metalarını satamaz hale getirmesi, metropollerde önemli ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunlar yaratmaya başlamıştır.

İşte bu ortam içinde Amerikan emperyalizmi "yüksek teknoloji yatırımları"nı metropellerdeki küçük ve orta ölçekli sanayi alanlarına yöneltmiştir. Her sermaye yatırımı gibi, bu yatırımların da üretken hale gelmesi için geçecek sürede metropollerdeki üretim eksikliği geri-bıraktırılmış ülkelerin "ihracata yönelik sanayileşme" politikalarıyla giderilmeye çalışılmıştır. Geri-bıraktırılmış ülkelerde oluşturulmuş olan hafif ve orta sanayi, emperyalist metropollerdeki tüketici kitlesinin talebine uygun olarak gerekli ambalajlama ve kalite kontrol uygulamaları ile, hızla emperyalist metropollerde ortaya çıkan üretim eksikliğini tamamlamaya yöneltilmiştir. (Bu aynı zamanda geri-bıraktırılmış ülkelerin büyük dış borçlarının tahsilatı için zorunlu bir uygulama

durumundadır.)

"Karşılıklı bağımlılık" tezleri işte bu gelişme ortamında ortaya atılmıştır.

Görüldüğü gibi, emperyalist ekonominin 1980 ekonomik buhran döneminde, buhrana karşı aldığı önlemler, bir dönem için emperyalist metropollerdeki tüketim mallarının geri-bıraktırılmış ülkelerden karşılanmasını zorunlu kılmıştır. Teorik olarak, eğer geri-bıraktırılmış ülkeler bu dönemde emperyalist ülkelere tüketim malları satmamış olsalardı, emperyalist ülkelerdeki kitlelerin yaşam düzeyleri büyük ölçüde düşecekti. Ve görüldüğü gibi, demektedir "karşılıklı bağımlılık" savunucuları, emperyalist ülkeler geri-bıraktırılmış ülkelere "bağımlı" durumdadırlar!

Ve her zaman olduğu gibi, süreç işlemeye devam etmiş ve 1980'lerin sonlarına doğru emperyalist ülkeler 1980 dünya ekonomik buhranının etkisini büyük oranda atlatmışlardır.

1980 sonlarına gelindiğinde, ekonomik buhranın şiddetinin azalmasına paralel olarak, emperyalist metropollerde küçük ve orta ölçekli sanayinin "yeniden yapılanması" tamamlanmış ve "yüksek teknoloji"yle yeniden üretime geçen bu sanayiler, geçmiş dönemden çok daha düşük maliyet ve miktarda meta üretmeye başlamışlardır. Bunun ilk yansısı, geri-bıraktırılmış ülkelerin "ihracata yönelik sanayileşme" politikalarının sonuna gelinmesi olmuştur. Artık gündemdeki konu, emperyalist ülkelerdeki küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarının artan üretimleri için yeni pazarların bulunması olmuştur. (Ve hemen ekleyelim ki, bu dönemde küçük ve orta ölçekli sanayi büyük oranda tekelci sermayenin eline geçmiş ve tekelci sermaye atıl kalan sermayesini

bu alana yatırmıştır. (Filyaller) Dolayısıyla, ortaya çıkan üretim fazlası, küçük ve orta sermaye kesimlerine ilişkin değil, tekellere ilişkindir.)

Ve yeniden emperyalist sömürü ilişkisi, 1980 ekonomik buhranıyla ortaya çıkan kesinti sonrasında eski işleyişine geri dönmüştür. Bir başka deyişle, "klasik" anlamda "bağımlılık" ilişkisi yeniden görünür hale gelmiştir. Bunun somutluğu ise, geri-bıraktırılmış ülkelerin "gümrük mevzuatlarının liberalizasyonu" olmuş ve böylece emperyalist ülke metaları geri-bıraktırılmış ülkelere "liberal ekonomi" çerçevesinde geçmiş dönemle kıyaslanmayacak ölçüde girmeye başlamıştır. Bugün ülkemiz somutunda herkesin gördüğü gibi, emperyalist ülke metaları ülke içinde (üstelik uluslararası fiyatlarla) satılır hale gelmiştir. Ancak kitlesel ölçekte propagandası yapılan ve büyük ölçede kitlelere benimsetilen "karşılıklı bağımlılık" kavrayışı, küçük-burjuvazinin emperyalist metalara olan talebiyle birleşerek, kitlelerin olayları kavramasını ve buna karşı tepki göstermesini engellemiştir. (Konumuz emperyalist sömürü mekanizması olmadığı için, bu sürecin günümüzdeki gelişimleri ve dünya ekonomik buhranı koşullarında biçimlenişini burada ele almıyoruz.)

Sözün özü, emperyalist sömürüyü gizlemeye hizmet eden "karşılıklı bağımlılık" tezi, tümüyle konjonktürel bir gelişmeye dayandırılmış ideolojik bir saptırmadan başka birşey değildir.

"Klâsik bağımsızlık" anlayışının, ülkeleri "dış dünyadan tecrit ederek gelişimlerini engellediği" tezi ise, bu ideolojik saptırma çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Asıl olarak emperyalist sistem dışına çıkmış olan ülkelere ilişkin olarak

ortaya atılan bu tez, bu ülkelerin **emperyalist abluka ve ambargo** altına alınmış olmasını ve bu ülkelerin kendi içlerinde bölünmüşlüklerini ve eşitsizliklerini görmezlikten gelmeye dayanır. Bu konuda en sık kullanılan örnekler, Arnavutluk ve Baas iktidarları olmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığından önceki dönemde de varlığını sürdüren pek çok olgu, emperyalist sistem dışına çıkmış olan ülkelerin istenilen ekonomik gelişmeyi sağlayamamaları temelinde ele alınmaktadır. Bu olguların, bir kısmının doğrudan emperyalizmin sosyalist sistem karşısındaki tutumundan ve bir kısmının da revizyonist anlayışlardan kaynaklandığı gözden kaçırılmaktadır.

Sovyetler Birliğinin dağıtılmışlığı koşullarında emperyalist sistem çok daha fazla güçlenmiş ve saldırganlığını olağanüstü artırmış durumdadır. Böyle bir ortamda, emperyalist sistem dışında kalmak ya da emperyalist sistemden kopuşa yönelmek, geçmiş 70 yılla kıyaslandığında, halk kitlelerinden çok daha fazla özveri isteyecektir. Karşı karşıya kalınacak emperyalist baskı, geçmişle kıyaslanmayacak kadar büyüktür. Bu koşullar altında, "ulusal bağımsızlık herşeyden üstündür" diyebilmek, büyük bir cesaret istemektedir.

PKK söyleminde de ifadesini bulduğu gibi, geçmiş dönemlerde "ulusları egemenlik ve bağımlılık altında tutan dünyaya karşı, böyle bir savaşa destek olacak ikinci bir dünya vardı" ve bugün bu mevcut değildir.

Ancak 1917 Ekim devrimi öncesi ve hatta II. emperyalist yeniden paylaşım savaşı öncesi düşünülecek olursa, böyle bir "ikinci dünya" kurulmadan önce hiçbirşey mevcut değildi. Dünyanın

ilk sosyalist ülkesi olarak Sovyetler Birliği'nin uzun yıllar karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunlar, bugün herhangi bir ülkenin karşılaşabileceği sorunlarla kıyaslanamayacak kadar büyük olmuştur. Sadece 1930'larda ortaya çıkan büyük kıtlık döneminde milyonlarca Sovyet yurttaşı açlık ve hastalıktan yaşamını yitirmiştir. Ki aynı dönemde Amerikan emperyalizmi sanayi ve tarımsal aşırı-üretim nedeniyle tarihinin en ağır ekonomik buhranı ile yüzyüze gelmiştir.

Herkes bilmek zorundadır ki, yeni bir dünya, bugün egemen olan pragmatizmin yaygınlaştırdığı gibi, kolay yoldan kurulamaz. Hiç kimse, devrim diyerek yola çıkıp, mevcut düzenin olanakları ile iktidar olmayı hesaplayamaz. Devrimci mücadelenin iktidarı ele geçirdiği koşullarda ülkenin alt-yapısından üst-yapısına kadar nasıl bir yıkım içinde olacağını önceden kestirmek bile olanaksızdır. Bu yıkımın daha az olup olmayacağı, devrimci mücadelenin sürdürülüş tarzından daha çok, emperyalist ülkelerin saldırganlıklarını ne düzeye çıkarıp çıkaramayacaklarına bağlıdır. Ama bu emperyalizme, kapitalizme, sömürüye, baskıya, kısacası tüm tarihin insanlığa getirmiş olduğu olumsuzluklar ve kötülüklere karşı yürütülen bir mücadele olmak durumundadır. Dünyanın ilk sosyalist ülkesinin dağıtıldığı koşullarda, yeni bir sosyalist ülke için mücadele etmek ve sosyalizmi bu koşullarda inşa etmek, her dönemdekinden çok daha zorlu ve özverili olacaktır. Ve sadece bunun bilincinde olan bir proletarya ve emekçiler bu mücadeleyi yürütebilir ve zafere ulaştırabilir. Küçük-burjuva kavrayışla böyle bir tarihsel mücadelenin yürütülmesi ise olanaksızdır. Bu mücadelenin bireylere geti-

receği büyük özveriler ve acılardan korkanlar, şüphesiz bu mücadeleden uzak duracaklardır. Ama devrimciler, bunların devrim mücadelesine yönelik saptırmalarına karşı mücadele sürdürürken, aynı zamanda **bunlarla aralarındaki sınır çizgilerini net ve kesin olarak çizmek zorundadırlar**.

Bu dünyada, emperyalizm, emperyalist sömürü, baskı, eşitsizlik, adaletsizlik, işkence vb. varolduğu sürece, bunlara karşı mücadele de varolacaktır. Bu tarihin diyalektiğidir. Yaratılan her türlü kavram keşmekeşi, kavramların içeriklerinin boşaltılması, bu tarihsel diyalektiği ortadan kaldıramayacaktır. Bugün için kazanılmış görünen zaferler, sömürücü sınıfların iktidarlarını ne denli rahatlatıcı görünürse görünsün, onların hergün kendi baskı aygıtlarını güçlendirmeye yönelik çabaları, aynı zamanda onların kendi zaferlerinin geçiciliğinin bilincinde olduklarını göstermektedir. Hiç kimse, kavramların içeriğini boşaltarak, kavramları çarpıtarak nesnel gerçekliği değiştiremez. Ve er ya da geç, nesnel gerçeklik, insan bilincinde kavranır olacaktır. Salt bir Küba'nın bugüne kadar ayakta kalabilmiş olmasının bile insanlık için bir umut olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Devrimler, hiçbir dönem kolay ve özverisiz gerçekleşmemiştir. Tüm sorun, doğru bir devrimci çizgide mücadeleyi yürütebilmektedir. Tarih bir kez daha, emperyalizmin kağıttan kaplan olduğunu kanıtlayacaktır.

Ekim 1999

Dipnotlar

[1] Sağlayacağı "yarar-kâr"a bağlı olarak "yeniden yapılandırma" kavramı, yerini, zaman zaman "güncelleme"ye de bırakabilmiştir
[2] *Atılım*, 25 Eylül 1999, s: 5
[3] Marks-Engels: *Kutsal Aile*, s: 149
[4] *Serxwebun*, Ağustos 1999, sayı: 212
[5] Lenin: *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s: 59
[6] Lenin: *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s: 237
[7] Lenin: *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s: 316
[8] Lenin: *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, s: 60
[9] Lenin: *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s: 404-405

KÜÇÜK - BURJUVALAR

[Sanılandan, 'Bilinen'den Öte Küçük-Burjuvalar]!

Oligarşinin 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle birlikte ülkemiz siyasal tarihinin en kapsamlı karşı-devrimci şiddet ve terör uygulaması devrimci örgütlere ve devrimci bireylere yönelik olarak sürdürülmüştür. Bu şiddet ve terör dönemi uygulamaları, sadece tek tek devrimci bireylerin maruz kaldıkları işkence vb. uygulamalarla sınırlı kalmamış, tüm toplumu etkileyen ve tüm toplumun sindirilmesini, pasifize edilmesini sağlayan bir pasifikasyon olarak en geniş ölçekte yürütülmüştür. Fiilen 3.000.000 kişi, gözaltına alınarak, üç ay süresince bu şiddet ve terör uygulamalarına doğrudan maruz kalırken, 600.000 kişi, bir ila on yıl süresince cezaevlerinde tutsak edilmişlerdir. Ancak bu karşı-devrimci şiddet ve terör, sadece açık zor uygulamaları olarak ortaya çıkmamıştır. "1402 sayılı sıkıyönetim yasası gereğince" başlatılan uygulamalarla, pekçok memur, öğretmen, öğretim görevlisi ve işçi, işlerinden çıkartılmış ve işsizliğe mahkûm edilmiştir.

Tüm bu ve benzeri uygulamalarla, tüm toplum, oligarşinin şiddet ve terörünün doğrudan baskısıyla ve dolaylı pasifikasyonlarıyla sindirilmiştir. Ve bu sindirme, giderek, her türden toplumsal ilişkilerin (salt ekonomik ve sosyal ilişkilerle sınırlı bile olsa) dışlanmasını getirmiştir. Artık her birey, kendi bireysel sorumluluğunu taşıyan, dolayısıyla karşı-devrimci şiddet ve terör karşısında kendi "bireysel sorumluluğu" ile bulunan

insanlar haline getirilmiştir. Böylece, "bireycilik" ya da "bireysellik", oligarşinin şiddet ve teröründen kaçınmanın bir aracı haline gelmiştir. **Küçük-burjuvazinin** nicelik olarak ağırlıkta bulunduğu bir ülkede, böylesine bir gelişme, aynı zamanda **küçük-burjuva bireyciliğinin** alabildiğine geliştirilmesi ve genişletilmesi sonucunu doğurmuştur.

Aynı tarihsel dönemde SBKP revizyonizminin Gorbaçov aracılığıyla başlattığı yeni revizyon hareketi, ideolojik planda küçük-burjuvazinin yüceltilmesiyle birlikte gündeme gelmesi, süreci tamamlayan bir özellik taşımıştır. Artık tüm toplum, bir yandan oligarşinin şiddet, terör ve pasifikasyon uygulamalarıyla, diğer yandan SBKP revizyonizminden beslenen ideolojik saptırmalarla, küçük-burjuva dünya görüşüne teslim edilmiştir.

Tüm bu sürecin günümüzdeki sonuçları, bireyselliğin, bireyciliğin el üstünde tutulması, her türden sınıfsal ilişkilerin dışlanması ve ideolojik planda sınıfsal tahlillerin ve bakış-açılarının bir yana bırakılması olarak belirginleşmiştir. Bunun devrimci politikadaki karşılığı ise, küçük-burjuva oportünizminin ideolojik planda egemen unsur haline gelmesi olmuştur. Ülkemiz solunda görülen her türden **eklektizm, pragmatizm**, bu gelişmenin ürünleri olarak yaygınlaşmıştır.

Ülkemiz solundaki bu sonuçların gelişim sürecine bakıldığında, 1980'lerin ortalarından itibaren solda ve sol adına başlatılan kimi "girişimler"in, oligarşinin şiddet, terör ve pasifikasyon uygulamalarından sakınmakla tam bir parallelik arzettiği görülmektedir. Yine de korkunun ecele faydası olmamıştır.

"Kuruçeşme toplantıları" olarak bilinen ve

dışsal olarak "solda birlik girişimi" olarak sunulan ilk "girişim", sol örgütlerden kopmuş ya da sol bir örgütlenme içinde hiçbir zaman yer almamış küçük-burjuva aydınlarının, sol örgütleri içsel olarak parçalama ve kendi küçük-burjuva dünya görüşlerini yaygınlaştırma çabası olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bu "girişim", SBKP revizyonizminin küçük-burjuva aydınlarını "kazanma" girişimiyle beslenen bir ideolojik ortamda varolabilmiştir. Bunun bir ürünü olarak yurtdışında TKP ile TİP arasında başlayan "birlik" görüşmeleri, ilk planda kendilerini değişik adlar altında ifade eden ülkemiz revizyonistlerinin birliği olarak başlatılmıştır. TKEP vb. küçük revizyonist örgütlenmeler, bu birlik girişiminin "kapsamı" içine alınmışlarsa da solda egemen olan "güç-nicelik" mantığının bir ürünü olarak, kısa sürede tali bir unsur haline gelmişlerdir. Sonal olarak TKP ile TİP'in birleştiği ilân edilmiş ve TBKP oluşturulmuştur.

İşte bu ortamda "Kuruçeşme toplantıları", revizyonistlerin, birliğinden dışlanmışların, dışlanmışlıklarının yarattığı "onur kırıcı" durumdan kurtulmaları ve "kendi kimliklerini" bulmaları için uygun bir ortam sağlamıştır. Böylece, "Kuruçeşme toplantıları", küçük-burjuva bireylerinin "kırılmış gururlarının" yeniden onarıldığı ve böylece kendi bireyselliklerine belli bir "onur" sağladıkları bir girişim olmaktan öteye geçememiştir. Ama verdiği sonuçtan çok, kitlesel ölçekte yarattığı sonuçlarıyla önemsenecek gelişmelere yol açmıştır.

Ancak 1991 yılına gelindiğinde SSCB'nin dağıtılmışlığının ortaya çıkması, aynı zamanda bu türden birliklerin sonunu da getirmiştir. Ve SSCB'-

nin dağıtılmışlığı ile birlikte, tüm bu ve benzeri birlikler, her türden sol örgütlenmenin dağıtılması ve legalleştirilmesi olarak kendisini ortaya koymuştur.

Bu durum, bu dönemde şöyle bir değerlendirme yapılacak kadar açık hale gelmişti:

> *"Bir bölüm kişi ise, 'bireyciliği' keşfetti. Sadece yöneticiler değil, bu örgütler birliğin önündeki en büyük engeldi. Bu yapılar birlik için kendilerini feshetmeliydiler. Birlik bireylerin biraraya gelmesiyle kurulmalıydı. Bu konuda yoğun bir kampanya yürütüldü denilebilir. Örgütlere karşı güvensizliği geliştirmek için herşey yapıldı ve örgütlü olmak neredeyse 'suç' kabul edilir oldu. Sonuçta örgüt kollektivitesinden kurtulup birey olmayı savunanlar, çoğunlukla kendi bireyselliklerini de kaybettiler. Kendi başlarına bir hiç olduklarını, o güne kadarki değerlerinin şu ya da bu örgütün yönetiminde bulunmalarından kaynaklandığını gördüler. Birey olmayı istiyorlardı ama, birey olarak ayakta kalabilecek birikim ve yeteneğe sahip değillerdi. Aslında birey olmanın ne demek olduğunu bile bilmiyorlardı."*[1]

1991 sonrasındaki süreç, dünden farklı olarak, "örgütlerin birliği"nin kendi doğal yolunu izlemesiyle birlikte gelişmiştir. TBKP'nin SSCB'nin dağıtılmışlığı ile birlikte varlık koşullarını yitirmesiyle birlikte, revizyonist ve oportünistlerin legal oluşumu BSP gündeme gelmiştir. TİP revizyonizminin günümüzdeki artıklarından, bireyciliği keşfetmiş "aydınlar"a, troçkistlerden TKEP gibi reviz-

yonist grupçuklara kadar "geniş" kesimleri bünyesinde toplayan BSP, tüm umudunu Kürt ulusal hareketinin gelişmesiyle ortaya çıkmış olan "kitle potansiyeline" ve "birşeyler yapmak isteyen" DY oportünistlerine bağlamıştı. Ve süreç, herkesin sonal olarak gördüğü gibi, ÖD Partisi'nin oluşturulmasıyla bugüne gelmiştir.

Kimilerinin "Stalinizme", kimilerinin "leninizme" karşı çıkışlarıyla, kimilerinin "bireysellik", kimilerinin "kimlik" arayışlarıyla gelinen nokta, küçük-burjuva aydın anarşizminin "idea"sı olarak "zirvesine" ulaşmıştır.

Her türden sınıfsal bakış açısının dışlandığı, sınıfsal mücadelenin yerine "çevre"lerin konulduğu bir perspektif, egemen anlayış olarak sola dayatılmıştır. Ancak bu durum, solda, her türlü ekonomik, toplumsal, siyasal, ideolojik gelişmenin kavranamamasını da beraberinde getirmiştir. Hemen herkes, herhangi bir günlük gazetenin köşe yazarı gibi, gelişmeleri, "güncel" olarak ve kendi bireyselliği içinde değerlendirmeye başlamıştır. Neredeyse tüm "sol tahliller", günlük gazetelerin köşe yazarlarının söylemiyle ve çerçevesiyle yapılır olmuştur. Ama sol yayınların haftalık, onbeşgünlük ya da aylık periyotları ile gazete köşe yazarlarının günlük periyotları, iki kesim arasında "dengesizlik" yarattığından, bu sözde "sol köşe yazarları", hemen her zaman olayların ardından gelmek durumunda kalmışlardır. Sol "köşe yazarları"nın, yazılarında sık sık günlük gazetelerin köşe yazarlarına "atıf" yapmaları bu durumu değiştirememiştir.

Bu durum, günümüzde, küçük-burjuva aydınlarının uğradıkları "gadre"lerin öne çıkartılmasını getirmiştir. Fikret Başkaya gibi, kitabının

her satırında Stalin karşıtlığı sergileyen bir "aydın" ya da günlük gazetelerde belli bir yer tutabilmek amacıyla eski dönemdeki sol deneyimlerini oligarşinin "medyası"nın hizmetine sunan "gazeteci", toplumsal muhalefetin en önemli ifadeleri olmuştur. Hem Lenin, "Eğer işçiler, **hengi sınıfları etkiliyor olursa olsun**, zorbalık, baskı ve suistimalin **her türlüsüne** karşı tepki göstermede *eğitilmemişlerse*, ve işçiler bunlara karşı, başka herhangi bir açıdan değil, sosyal-demokrat açıdan tepki göstermede eğitilmemişlerse, işçi sınıfı bilinci, gerçek bir siyasal bilinç olamaz. Eğer işçiler, öteki toplumsal sınıfların **herbirini**, **entelektüel**, manevi ve siyasal yaşamlarının **bütün** belirtilerinde gözleyebilmek için somut ve herşeyden önce güncel siyasal olgular ve olaylardan yararlanmasını öğrenemezlerse; eğer *materyalist tahlil ve ölçütleri*, nüfusun **bütün** sınıflarının, tabakalarının ve guruplarının yaşam ve eylemlerinin bütün yönlerine pratik olarak uygulamayı öğrenemezlerse, çalışan yığınların bilinci, gerçek bir sınıf bilinci olamaz. Kim, işçi sınıfının dikkatini, gözlemini ve bilincini, tamamıyla ya da hatta esas olarak işçi sınıfı üzerinde yoğunlaştırıyorsa, böylesi, sosyal-demokrat değildir…" dememiş midir?

Oysa ki, Lenin, sözlerine şöyle devam etmektedir:

> "Bir sosyal-demokrat haline gelebilmesi için, işçi, toprakbeyi ile papazın, yüksek memur ile köylünün, öğrenci ile serserinin iktisadi niteliği ve toplumsal ve siyasal özellikleri konusunda açık-seçik bir fikre sahip olmalıdır; onların güçlü ve zayıfı yanlarını bil-

melidir; her sınıf ve tabakanın kendi bencil özlemlerini, kendi gerçek 'iç yapısın' **gizlemek** için kullandığı bütün parlak sözlerin ve safsataların anlamını kavramalıdır; belirli kurumların ve yasaların yansıttığı şu ya da bu çıkarların neler olduğunu ve bu yansıtmanın nasıl olduğunu anlamalıdır."[2]

Ama bunlar, solda egemen olan oportünizm için hiçbir şey ifade etmez. Çünkü, artık Marksist-Leninist teoriye "atıf" yapmak gibi eski bağlardan da kurtulmuşlardır. Dolayısıyla, Lenin'in belirlemelerini "tahrif" etmeleri de gerekmemektedir.

Ve bu gelişim seyri içinde, diğer bir gelişme de, örgütlü olarak mücadeleyi sürdürme gereğini kabul eden kesimlerde ortaya çıkmıştır. Kendilerini şu ya da bu biçimde, Marksist-Leninist olarak tanımlayan pekçok sol örgüt, bu süreç içinde, sürecin ortaya çıkardığı egemen yönleri gözeterek ve bunlara bağlı kalarak pratik faaliyeti yürütmeye çalışmışlardır. Böylece, küçükburjuva bakış-açısıyla ve küçük-burjuva aydın anarşizmiyle lekelenmiş bir anlayışla, "birlik" ya da "ittifak" girişimleri içinde yer almaya çalışmışlardır. Legalistlerin Kürt ulusal hareketinin yaratmış olduğu "kitlesel potansiyel" karşısındaki konumları, birebir olarak bu örgütler tarafından benimsenilmiş ve buna paralel olarak ilişkiler ve politikalar belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç, birkaç yılda bir yinelenen ve birkaç ayda kendiliğinden yok olan "ittifak" anlaşmaları ve protokollar olmuştur. (1988'de kurulan "Devrimci Birlik Platformu" -PKK, "Acilciler"[3] DKP, TKP(B), SVP ve 16 Haziran Hareketi-; 1993'te kurulan "Devrim-

ci Demokratik Güç Birliği" -PKK, TKEP, MLSPB, TKP-Kıvılcım, TKP/ML Hareketi, TDP, Devrimci Partizan-; 1997'de ilan edilen DHKP-PKK protokolü ve nihayet Haziran 1998'de oluşturulduğu ilan edilen "Devrimci Birleşik Güçler" -PKK, TKP(ML), MLKP, TKP/ML, TDP, DHP, DEVRİMCİ SOL[4] TKP(Kıvılcım)-)

Ve kurulan ya da ilan edilen "birlik", "ittifak" ya da "protokol" sonrasında, imza atanların, "*PKK'nin solu kullandığı*" şeklinde değerlendirme yapmaları bir gelenek haline gelmiştir. Sonal olarak, PKK'nin "küçük-burjuva milliyetçi" bir örgüt olduğunu söyleyenlerin bu türden değerlendirmeler yapmak zorunda kalmaları ise, sadece sınıf perspektifinin salt sözde kaldığını göstermektedir. Yeri geldiğinde, "küçük-burjuva maceracıları"na karşı Marksist-Leninist küçük-burjuva tahlilleri bir kaynak olarak gösterebilenlerin, aynı kaynakları kendi politikalarında bir yana bırakıyor olmaları da küçük-burjuva aydın anarşizminin nerelere kadar yaygınlaştığını açıkça göstermektedir.

Örgütler arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan bu ve benzeri küçük-burjuva aydın anarşizminin ürünleri, ağırlıklı olarak ülkemiz legal solunda, her çeşit ve her boyda kendisini ortaya koymuştur. Yaklaşan her seçim öncesinde solda başlayan "seçim ittifakı" tartışmaları ve "ittifak"ları, günümüzdeki adlarıyla söylersek, HADEP'ten ÖD Partisi'ne, CHP'den DSP'ye kadar her kesimi içeren boyutlarda değerlendirilmekte ve tartışılmaktadır. Legalleşmiş ya da legalleşmeye çalışan sol örgütlerin bu ilişkiler içindeki konumu, sadece "tezahürat korosu" olmaktan öte bir yere sahip kılınmadığından, bu değerlendirme ve tar-

tışmalar içinde, A. Öcalan'ın sola yönelik "suçlamaları"ndan (En basitinden, "kafası çalışmamak" türünden "suçlama"lardan!) öte bir öneme sahip olmamıştır.

Ama yapılan tartışmalar, görüşmeler ve sonal olarak ortaya çıkartılmaya çalışılan "seçim ittifakları", her türlü ilkeden uzak oldukları için, sadece "pragmatizmin ürünleri" olarak değerlendirilecek nitelikte olmuşlardır. Ancak yakından bakıldığında, tümünün de, küçük-burjuvazi karşısındaki tutumla belirlendiği kesindir. Proletaryanın küçük-burjuvazi karşısındaki konumu ve Marksist-Leninistlerin küçük-burjuvaziye karşı tutumu konusundaki her türlü Marksist-Leninist belirleme bir yana bırakıldığı için, herşey "pragmatik" bir anlayış çerçevesinde ele alınır olmuştur. Oysa ki, hemen her zaman ezilen ulusun milliyetçi kesimleri, Marksist-Leninistleri "pratik olmamakla" suçlamışlardır. Doğal olarak, ülkemiz solundaki ideolojik ve teorik keşmekeş ortamında, her sol örgüt, kendisinin ne denli "pratik" olduklarını gösterme gayreti içinde olmuşlardır. Ama bu yöndeki hareketleriyle, aynı zamanda Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini bir yana bıraktıklarını önemsememişlerdir. 12 Eylül'den günümüze kadar geçen süreç içinde ideolojik ve teorik belirlemelerin "değersizleştirilmiş" olması, bu yöndeki faaliyetlerin yadırganmamasını sağladığı da kesindir. Şüphesiz, bu "yadırganmama", özsel olarak her türlü bilimsel bilginin ve bizatihi bilimin dışlanmasından başka birşey de değildir. Solda benimsendiği haliyle, önemli olan kişinin kendi "düşündüğünü" söylemesidir; kendi kişisel "görüşünü" söylediği sürece, bunun birşeylerle tanıtlanması ya da kanıtlanması gerek-

memektedir. Birey, söyleyeceğini söylemeli, ancak bunun ne denli nesnel gerçeklikle, bilimsel gerçeklerle çakıştığını ya da dışlandığını önemsememelidir; tarihsel olarak bireyin "düşüncesi"nin ne denli geçerli ya da geçersiz olduğu yahut tarih içinde aynı türden "düşünceler"in ne denli ortaya konulup, konulmadığı ve bunların tarih içinde ne kadar çürütülüp çürütülmediği hiçbir öneme sahip değildir. Bir zamanlar TKEP'in genel sekreterinin deyişiyle, "*…üretici, yaratıcı insan hiçbir zaman eski ürettikleriyle, söylediklerriyle yetinmez, **onlara bağlı kalmaz**. Üretici insan hem kendini, hem de ürettiklerini sürekli yeniden üreterek ilerler*."[5](abç)

Bugün tüm topluma yayılmış olan "bu benim görüşüm, katılmak zorunda değilsiniz" türünden sözler, küçük-burjuva aydın anarşizminin düşünsel alanda nasıl bir egemenlik kurduğunu açıkça göstermektedir.

Böyle bir ortamda, küçük-burjuva aydınlarını "terörize etmek"le suçlanan Lenin'in ne denli "itibar" göreceği ise ortadadır. Bu küçük-burjuva aydınları için Lenin şöyle yazıyor:

> "…bazı kişilere bir gulyabani gibi gelen fabrika, proletaryayı birleştiren ve disiplinli hale getiren, ona örgütlenmeyi öğreten ve onu emekçi ve sömürülen nüfusun bütün öteki kesimlerinin önüne geçiren kapitalist elbirliğinin (cooperation) en yüksek biçimini temsil eder. Kapitalizmin kürsüsünde eğitim gören proletarya ideolojisi, Marksizm, istikrarsız aydınlara, sömürü aracı olarak fabrikaya (açlık korkusuna dayalı disiplinle) örgütlenme aracı olarak fabrika (teknik

bakımdan üst düzeyde gelişmiş üretim biçiminin koşulları çerçevesi birleştirilmiş ortak çalışmaya dayalı disiplin) arasında ayrım yapmalarını öğretmiştir ve öğretmektedir. Burjuva aydına çok güç gelen disiplin ve örgütü, proletarya, bu fabrika 'okulunda okumuş olması' nedeniyle, çok kolay kazanır. Bu okula karşı duyulan ölümcül korku ve bu okulun örgütleyici bir etmen olarak önemini kavramada gösterilen müthiş başarısızlık, küçük-burjuva yaşam biçimini yansıtan ve Alman sosyal-demokratların **Edelanarchismus** dedikleri anarşizm türlerini, yani 'soylu' beyefendilerin anarşizminin ya da benim verdiğim bir adla aristokratik anarşizmin ortaya çıkan düşünce çizgisinin karakteristik özellikleridir. Bu aristokratik anarşizm, özellikle Rus nihilistin karakteristiğidir. O, parti örgütünü canavar bir 'fabrika' olarak düşünür; parçanın bütüne, azınlığın çoğunluğa boyuneğmesini 'kölelik' olarak görür; bir merkezin yöneltisi altında gerçekleştirilen işbölümü, insanların 'çark dişlileri' haline dönüştürüldüğüne dair traji-komik feryatlar atmasına yolaçar (yazı-kurulu üyelerinin yazıyla katkıda bulunan kişiler haline getirilmesi, bu tür bir dönüştürmenin özellikle çirkin bir örneği olarak görülmüştür); partinin örgütlenme tüzüğünden sözetmek, insanı tüzükten bile vazgeçirebilecek, (biçimciler'i amaçlamış) horgörücü bir surat buruşturma ve tepeden bakan bir ifadeye yol açar."[6]

Günümüzde, Lenin'in ortaya koyduğu kü-

çük-burjuva aydın anarşizmi, 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte başlatılan kitle pasifikasyonunun oluşturmuş olduğu toplumsal zeminden güç alarak ilerlemiştir. Hemen hergün ve her saat, tüm basın ve yayın organlarıyla sürekli olarak işlenen ve yaygınlaştırılan küçük-burjuva yaşam tarzı ve dünya görüşü, genç kuşakları büyük ölçüde etkisi altına almıştır. Bunun sonucu olarak, politize olan ve mevcut düzene, şu ya da bu nedenle tepki gösteren gençlik kesimleri, bu ortam ve ilişkiler içerisinde devrimci mücadeleyle ve örgütlerle tanışmaktadır. Devrimci mücadelenin, 1980 sonrasındaki her türden ideolojik sapkınlık ve saptırmacılıkla hesaplaşmasını tamamlayamadığı, bunlarla arasında sınır çizgilerini çekemediği bir evrede, bu yeni unsurlar, içinde şekillendikleri toplumsal ilişkilerin hem sonucu hem de sürdürücüsü olarak devrimci mücadeleye katılmak durumunda kalmışlardır. Soldaki mevcut durum (pragmatizm ve oportünizm) bu katılımlarla salt niceliksel bir genişlemeye değil, aynı zamanda küçük-buruva yaşam tarzının ve dünya görüşünün yeni bir genişlemesini sağlamıştır.

Bu gelişmenin yarattığı tüm olumsuzluklar, hemen hemen tüm sol örgütler ve örgütlenmeler içersinde açığa çıkmış ve bizatihi varlıklarıyla pratik faaliyetin engeli haline gelmiştir. Ve yine, tüm sol örgüt ve örgütlenmeler açısından kesinkes bilinen bu gerçekler, şu ya da bu biçimde ortaya konulmuştur. Ancak ortaya çıkan durum engellenememiştir.

Marksist-Leninist teorinin her gözden düşürülüşü yönündeki adım, solda kendisine yer bulabildiği sürece, bu durumların engellenmesi şüphesiz mümkün olmayacaktır. Ancak bu gerçek-

lerin ortaya konulması da tek başına sorunun çözümü durumunda değildir. Örnegin, bugün kendisini DHKP-C olarak örgütleyen DS'nin, bir yıl önce PKK ile imzaladığı "protokol", bugün bizzat kendileri tarafından her yönüyle sergilenmektedir. Son ay içersinde birbiri ardına yayınladıkları "PKK, Nereden Nereye" yazılarıyla, bugüne kadar dergi sayfalarının arasına sıkıştırılmış eleştirilerin ne denli yetersiz olduğunu açıkça sergilemektedirler. Oysa ki, PKK'nin tüm pragmatist politik tutumları ve buna paralel geliştirmeye çalıştığı ideolojik mesajları, yıllardır gözler önünde durmaktadır. Buna rağmen ve bunlar biline biline (ki bunu kendileri söylemektedir) "protokol" imzalanmış olması, gerçeklerin ortaya konulmasının tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Ama yapılanlar gerçektir ve somuttur. DHKP-C'nin bu zaman içinde, "protokol" gereği yaptığı "anayasa taslağı" çalışmaları gerçektir ve somuttur. Ve yine, bu yılın 1 Mayıs'ında HÖP adının öne çıkartılması da gerçektir. Ama diğer bir gerçek de PKK temelinde, kendisini DHKP-C olarak örgütleyen DS'nin, hemen her yerde açık bir "dışlanma" tavrı ile karşı karşıya kaldığıdır. Öyle ki, son oluşturulduğu ilan edilen "Devrimci Birleşik Güçler", neredeyse DS' ye yönelik bu tavrın en üst ürünü gibidir. Daha düne kadar "Kürdistan'da PKK, Türkiye'de biz (DS) varız" diye övünenler, bu gelişmeleri, kendi somutlukları içinde şöyle ya da böyle açıklayabileceklerdir. Ancak bunun sınıfsal bir tutum olduğunu ortaya koyamadıkları ve bu sınıfsal tutuma karşı belli bir sınıfsal tavır alamadıkları sürece, yaşanılanlar "dün"de kalmayacak, olumsuz anlamda yeniden yaşanılacaktır.

Ülkemiz solundaki pekçok örnek ele alın-

dığında varılacak sonuç bir ve tek olacaktır: Küçük-burjuva yaşam tarzı ve dünya görüşü. Bunların oluşturmuş olduğu ideolojik çember kırılmak zorundadır. Bunun ilk ve ana halkası, Marksist-Leninist ideolojinin egemenliğinin yeniden sağlanması olmakla birlikte, kesinkes pratik devrimci faaliyetin doğru bir çizgide sürdürülmesi zorunludur. Ama aynı sonuç, aynı olgunun bir nedeni ve sonucu durumundadır. Küçük-burjuva yaşam tarzı ve dünya görüşünün yaratmış olduğu ideolojik ve politik kavrayış ortamında, bu kavrayış ve ideolojinin etkisi altındaki unsurlarla doğru devrimci çizgi pratiğe geçirilmek zorunda kalınmaktadır.

Düne kadar silahlı mücadelenin çekim merkezi olduğu bir ortamdan, hızla legalizmin çekim ortamına gidilmektedir. Bu gidiş, doğrudan doğruya gerek PKK'nin gerekse değişik sol örgütlerin gerçekleştirdiği silahlı eylemlerin yaratmış olduğu çekimin zayıflamasının açık göstergesidir. Yakından bakıldığında bunun temelinde, silahlı mücadelenin yanlış bir kavrayışla ve yanlış politik hedefler uğruna sürdürülmesinin yattığı görülebilir. Bu boyutuyla, silahlı mücadelenin bir "çözücü" çizgi olmaktan çıkmasını engellemek, devrimci bir örgüt için tüm zamanların en önemli ve büyük bir sorununu çözme görevi yüklemektedir.

Herkesin açıkça bildiği gibi, PKK'nin silahlı mücadeleyi "siyasal çözüm" adını verdiği bir uzlaşma amacıyla kullanması, sonal olarak **çözümün** silahlı mücadelenin **zaferinde değil**, "siyasette" ya da "diplomaside" olduğu düşüncesini egemen kılmıştır.

Öte yandan silahlı devrimci mücadelenin

oligarşinin kadrolara yönelik imha operasyonlarıyla birlikte sürdürülmesi, kaçınılmaz olarak örgütlerin zaman zaman güç kaybetmesine neden olmaktadır. Bu durumda, silahlı devrimci mücadele kendi içinde kesintilere uğrayabilmektedir. Ancak diğer taraftan, yanlış anlayışlarla sürdürülen ve ağırlıklı olarak "gerilla" sözcüğünün ajitatif ve propagandif yönlerinin kullanılmasına yönelen silahlı mücadelenin **zafer hedefi** muğlak kalmaktadır. Silahlı mücadeleyle zafer kazanmaktan çok, kitle içinde yeni unsurlar kazanmak ve sempati yaratıp dikkat çekmek bu silahlı mücadele anlayışının ortaya çıkardığı bir kavrayış olmuştur.

Böylece silahlı devrimci mücadele, gerek küçük-burjuva yaşam tarzı ve dünya görüşünün oluşturmuş olduğu ilişkilerle, gerekse silahlı mücadele sürdüren örgütlerin yaratmış olduğu kavrayışlarla yüzyüzedir. Birincisi, yeni kadroların sağlanması açısından belirleyici olurken, ikincisi, bu kadroların nitelikleri açısından belirleyici olmaktadır. Doğru devrimci çizginin bütünsel bir ortaya konuluşu, şüphesiz, bu sorunların çözümünde temel belirleyicidir. Ancak, egemen kavrayışlar, bu çizginin ortaya konuluşunu, bütünsel bir "plan" adı altında bir "paket" olarak anlaşılmasını getirmiştir. Bir başka deyişle, devrim sürecinin A'sından Z'sine kadar, tüm sorunları ve aşamaları için, bugünden "somut" çözümler ortaya konulması beklenilmekte ve istenilmektedir. Oysa bu, teorinin dogmalaştırılmasından ve "somut çözüm" adı altında soyut akılyürütmelerle soyutlamalara ulaşılmasından başka birşey değildir ve bu özelliği ile diyalektik materyalizmin doğasına aykırıdır. Bu durumda, geriye "yapmak"

ve "göstermek" fiilinden başka birşey kalmamaktadır. Ancak "yapıcılar" bu fiilin öznesi değil, nesnesi olmaktadırlar. Dolayısıyla, sonuç edimsizliktir. İdeolojik-politik teorisizliğin başat unsur haline getirildiği zamanlarda bakalım bu ne zaman anlaşılabilecek?!

Küçük-burjuvanın istediği ve devrimci örgütlere dayatmaya kalktığı, her konuda ve kendisinin düşündüğü ve istediği her konuda birşeylerin önceden belirlenmesidir. Bunların temel belirlemelerle, ilkelerle ortaya konulması, ona yetmemektedir. Onun istediği, herşeyin "elle tutulur sonuçlar vaad etmesi" dir. Ve o, bu yapılmadığı sürece "parmağını bile" kıpırdatmayacaktır; "soyut gelecek için somut bugünden" vazgeçmeyecektir. Ona somut bir gelecek vaad edilirse, o, "herşeyi" yapacaktır, devrimi de!

İşte küçük-burjuva böyle düşünmektedir. Böyle düşündüğü içinde, ülkemiz devrimci mücadelesinde somut bir gelecek görmemektedir.

Bu küçük-burjuva tavır, gerçeklikte, onun proletaryaya karşı sınıfsal tavrıdır. O, herzaman, mevcut toplumsal düzen tarafından proleterleşme tehdidi altındadır ve bu nedenle proletaryaya karşı bir kin ve düşmanlık duygusuna sahiptir. Diğer yandan, sürekli özendiği ve olmak istediği büyük burjuvalar gibi olacağı günün hayalini kurar. Proletaryayı küçümser, burjuvaziyi kutsar bir küçük-burjuva. Ama onun bu sınıfsal niteliği, mevcut toplumsal düzenin gerçeği ile çatışır ve her geçen gün umutları kırılır. Ve bu umutsuzluk, onu hızla devrim mücadelesinin içine iter. Ancak, devrim mücadelesinin az bir güç kaybetmesi karşısında hızla paniğe kapılır ve devrim saflarını ilk o terk eder. Dolayısıyla, küçük-burjuva,

hiçbir zaman uzun sürekli bir mücadeleyi sürdüremez. Devrimin sürekliliği düşüncesi, bir küçük-burjuva için anlaşılamaz birşeydir. Hele hele ki, uzatılmış bir savaş olarak Halk Savaşı, böyle bir sınıf için tam anlamıyla "mantıksız"dır! O, herşeyin hemen olmasını ister. Bu isteğine karşı çıkıldığında ya da gerçekleşmediğini gördüğünde, küçük bir çocuk gibi küser ve köşesine çekilir. Çekildiği köşesinden, devrim mücadelesi için aklına gelen herşeyi söyler. Büyük bir tarih bilgini edasıyla, devrimci mücadelenin tarihi hakkında ahkam keser; büyük bir askeri uzman tavırlarıyla silahlı eylemlere komuta eder. O çok görmüş biridir, dolayısıyla "neler görmüştür neler"! O, herşeyi bilir, ama bildikleri yapılmamıştır! Oblomov edasıyla, oturduğu koltuktan "gençler"e öğütler verir: Birey olun, kendi kimliğinize sahip çıkın, örgüt denilen topluluklardan uzak durun!

Ama küçük-burjuva, herzaman bu kadar "sakin" değildir. Kimi zaman "kızar", "köpürür". Onun kıymeti bilinmemiştir, hakkı yenmiştir. Böyle durumlarda küçük-burjuva "yiğitleşir". Tüm "kötülere", "hak yiyicilere" meydan okur; o artık bir külhanbeyi olmuştur. Herkese haddini bildirmek ve hakkını almak için yollara düşer. Ama her zaman olduğu gibi, zor oyunu bozar. Ve her türlü zora lanetler okuyarak, şiddetin her türlüsüne karşı olduğunu ilan ederek, "eski savaşçı" yeni "barışsever" olur. Bu "barışsever"liğini yaygınlaştırmak için, herkesin sanatla, edebiyatla uğraşmasını ister. Eğer her evde bir "piyano" olursa, insanların bu kadar şiddet yanlısı olmayacaklarını düşünür. Bu düşüncesiyle, "piyano" sahiplerine kendisini yakın hisseder. Onların birer burjuva, kapitalist olmaları değil, "barışsever" olmaları

("piyano" sahibi oldukları için) küçük-burjuvayı büyüler. Kapitalistlerin "komünistlerin" söylediği kadar "kötü", "canavar", "katil" olmadıklarını görür ve bu "iyiliksever" kapitalistlere düşman olan proleter-leri ve devrimcileri "terörist" olarak niteler. "O kötü niyetli teröristler olmasa", dünyanın ve ülkenin nasıl kalkınacağının hayallerini kurar. Ve sonuç olarak, proletarya ile burjuvazi üzerinden "uçarak", dünyaya barış ve refah getireceğine inanır.

İşte bu küçük-burjuvalar, günümüzde emperyalizmin her türlü "iletişim teknolojisi"ni kullanarak, kendi sınıfsal kavrayışlarının ve yaşam tarzlarının propagandasını yapmaktadırlar. Bunu yaparken, silahlı devrimci mücadelenin karşısında kesin bir tutum almaktadırlar. Yukarda ortaya koyduğumuz gibi, yanlış anlayış ve amaçlarla yürütülen silahlı eylemler, bu kesimler tarafından silahlı devrimci mücadele olarak sunulmaktadır. Devrim mücadelesine sempati duyan ve devrim için birşeyler yapmak isteyen her yeni unsur, bu ideolojik propaganda çerçevesinde kendisine yön çizmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı, küçük-burjuva ideolojisinin günümüzdeki (konjonktürel) egemenliği kırılmak zorundadır. Bunun için atılması gereken ilk adım, bu ideolojinin her ürününe karşı kesin ve uzlaşmaz bir tutum almaktır. Kısa vadeli çıkarlar için ya da geçici "yolarkadaşlığı" diyerek küçük-burjuva ideolojisi karşısında takınılacak her tutum, devrim mücade-lesinin gelişmesi önünde bir engel oluşturacaktır. Devrimci mücadelenin uzun dönemdir küçük-burjuva aydın kesimden kadrolar sağlamış olması, bu mücadeleyi daha da kaçınılmaz kılmaktadır. Özellikle Öncü Savaşının sürdürül-

düğü bir evrede, kadro sorununun tüm diğer dönemlerden ve faaliyetlerden çok daha önemli olduğu düşünüldüğünde, bu mücadelenin neden kaçınılmaz olduğu kolayca anlaşılabilir. Gerek Öncü Savaşını sürdüren kadroların niteliklerinin korunması ve geliştirilmesi açısından, gerekse yeni kadroların sağlanması ve eğitilmesi açısından bu mücadele kesinkes kazanılmak zorundadır.

Ve bu mücadelede, karşılaşılacak değişik sorunlarda ve küçük-burjuva tutumlar karşısında Dante'nin şu sözü hep anımsanmalıdır:
"Segui il tuo corso, e lascia dir le genti"

Ağustos 1998

Dipinotlar

(1) E. Erkiner, Emek, Sayı: 24, s: 54, Temmuz 1991

(2) Lenin: Ne Yapmalı?, s: 90

(3) Burada "Acilciler" imzasıyla yer alanların, THKP-C/HDÖ ile hiçbir ilişkileri yoktur. O tarihlerde, THKP-C/HDÖ saflarında 1978 yılında ortaya çıkan sağsapmanın oluşturduğu bir gurup, sol katkılarla bu imzayı kullanabiliyordu.

(4) Burada adı geçen "Devrimci Sol", 1993 sonrasında, bugün kendisini DHKP-C olarak örgütleyen DS'nin dışındaki kesimleri ifade etmektedir.

(5) T .Töre: Yeni Çözüm Sol Tutuculuğu Aşmalıdır, Emek, Sayı: 9, s: 10-11 Bkz. Kurtuluş Cephesi, Sayı: 5, Eski Bir Gerillanın "Emek"i, Ocak-Mart 1991. Bu yazı, bir zamanların TKEP'nin genelsekreteri olarak değil, kişinin kendi imzasıyla yayınlanmıştır. Bu türden "bireyler", "imzalı yazı yazma"yı bir marifet, bir "kişilik belirtisi" sanıp sanmadıkları hakkında bir şey söylemek mümkün değilse de, yazdıklarının kendisinden başka kimseyi "bağlamadığı"nı kolayca söyleyebilirler. Böylece, kendileri, tesadüfen olsa bile, belli bir "örgüt"lülük içinde yer almışlarsa, kendi saçmalıklarının "örgüt"ü bağlamasını bu yolla engelledikleri nden dolayı, bu buluşları için kendi "zekâ"larıyla gurur duyuyor olsalar gerek. Yine de bu tür bireylerin, ikili ya da iki yanlı -yahut yüzlü- tutumlarını açıklayabilmek için "Dr. Jaykel ve Mr. Hyde"dan başka bir kaynak bulunmamaktadır. Oysa bu ülkenin devrim tarihi, "Bedreddin Mahir...", türünden imzalı yazılara da tanıklık etmiştir. Komünist Manifesto'nun 150 yıl önce Marks-Engels'in imzaları olmaksızın neden yayınlandığı ise, bu bireyler için, "tarihsel bir sır" olsa gerek!

(6) Lenin: Bir Adım İleri, İki Adım Geri, s: 239

68'LİLER

Ülkemizde son yıllarda bir tanımlamadır gidiyor: "68'liler". Neredeyse, 1960-70 döneminde ülkemizdeki devrimci mücadeleyle uzaktan yakından ilişkisi olan herkes kendisini "68'li" olarak tanımlamaktadır. Bu öylesine yaygınlık kazanmıştır ki, öğrenci hareketinin her ivme kazanışında, bu "68'liler", "kendi deneyimleri"ni yeni kuşaklara aktarmak için ortaya çıktılar. "68'lilerden yeni kuşağa" diye başlayan yazıları, "yeni kuşağın 68'lilere yanıtı" başlıklı yazılar takip etmiştir. Ve tarihler 1998'i gösterdiğinde, aynı türden "68'liler", 30. yıl kutlamaları yaparak, kendilerini tanımladıkları "68"i, kendi tanımladıkları gibi sunmayı sürdürmüşlerdir. Herkes, bu sıfatı öylesine benimsemiştir ki, devrim mücadelesinin bir dönemi neredeyse "68'liler"in dönemi olarak kavranılmaya başlanmıştır.

Oysa ki, ülkemiz devrim mücadelesinin ve politik tarihinin yakın geçmişi hakkında az çok bilgisi olanlar, tarihsel gerçeklerin hiç de böyle olmadığını bilecek durumdadır. 1971 sonrasının sözcükleriyle ifade edersek, "47'liler", 1990'lara gelindiğinde kendilerini "68'liler" olarak sunarken gerek ülkemiz devrim tarihini gerekse dünya devrim tarihinde 1968 olaylarını bilinçli olarak çarpıtmışlardır.

Evet, bu dünya tarihinde bir "68" olayı vardır ve herkesin kolayca öğrenebileceği gibi, bu olay 1968 yılının Mayıs ayında Fransa'da patlak veren

öğrenci ve işçi eylemleriyle birlikte tarihsel bir yere sahip olmuştur. "Mayıs 68" olayları, gelişimi ve ortaya çıkardığı sonuçlarıyla belli bir döneme damgasını vurmuştur. Doğal olarak bu olayın içinde yer alanlar, o tarihten itibaren "68'liler" olarak tanımlanmıştır.

Nedir Mayıs 68 olayları?

Dışsal bir bilgiyle, Mayıs 68'de Fransa'da ortaya çıkan kitlesel eylemler, bir öğrenci eylemi olarak anımsanmaktadır. Şüphesiz gelişen olayların içinde öğrenci hareketi özel bir yere sahip olmuştur, ancak Mayıs 68 olaylarına damgasını vuran, Fransız işçi sınıfı olmuştur.

Mayıs olaylarından birkaç ay öncesine kadar Fransa'da öğrenci hareketi, asıl olarak Vietnam savaşıyla dayanışma boyutlarında aktif durumdaydı. 1967 sonlarında de Gaulle'nin Milli Eğitim Bakanı'nın hazırladığı "üniversite reformu", öğrenci hareketini bir dayanışma hareketi olmaktan çıkartmıştır. Hazırlanan "üniversite reformu", üniversite eğitiminin Fransız kapitalizminin gereksinmelerine uygun personel yetiştirmesine yöneltilmesinden başka birşey değildi. Mart 68'de tüm Fransa' da öğrenciler, meydana gelen polis çatışmalarının yarattığı gerilim içinde harekete geçmişlerdir. 29 Mart 68'de tüm Fransa'daki üniversiteler öğrenciler tarafından işgal edilmiş ve eylemler bir üst boyuta sıçramıştı.

3 Mayıs 68'de polisin Sorbonne Üniversitesi'ni basmasıyla birlikte, tüm üniversitelerde polislerle çatışmalar yaygınlaştı. 9 Mayıs ve 10 Mayıs günlerinde öğrenciler ile polisler arasındaki çatışmalar sokaklarda kurulan barikatlarda devam etti. İşte tam bu dönemde Fransız işçi sınıfı, tarihsel Mayıs 68'e damgasını vurdu.

13 Mayıs 68'de CGT ve CFDT sendikalarına bağlı işçiler öğrencilere yönelik polis saldırılarını protesto etmek ve öğrencileri desteklediklerini göstermek amacıyla bir milyon kişilik bir yürüyüş gerçekleştirdiler. Bu gelişme karşısında hükümet polisin üniversitelerden çekileceğini açıkladı. Ancak artık kitle hareketinin amaçları ve bileşimi değişmişti. Dolayısıyla hükümetin bu açıklaması hiçbir etki yaratmadı.

13-14 Mayıs 68'de Nantes'de Sud Aviation işçileri greve başladı ve fabrika yöneticilerini bürolarına hapsetti.

15 Mayıs 68'de, Cleon'daki Renault işçileri aynı biçimde greve başladı ve fabrikaya kızıl bayrak çektiler.

Tarihler 18 Mayıs 68'i gösterdiğinde greve katılan işçilerin sayısı 2 milyona ulaşmıştı. Bu sayı 20 Mayıs 68'de 4 milyon ve 22 Mayıs 68'de **8 milyon**a ulaştı.

Böylece Mayıs 68 olayları, öğrenci hareketinin üniversite işgalleri ve polisle çatışmalarıyla başlamış ve işçi sınıfının genel grevi haline dönüşmüştür. Ve Mayıs 68'e damgasını vuran da işçi sınıfı olmuştur.

16 Mayıs 68'den itibaren resmi olarak Fransız Komünist Partisi'ne bağlı bir sendika olan CGT'nin yönetiminde sürdürülen grevler, FKP'nin revizyonist ve pasifist anlayışı karşısında politik bir öncüye sahip olamamıştır. FKP, tüm gelişmelerin ortaya çıkardığı siyasal bunalımı doğru tesbit edemediği gibi, aynı zamanda iktidarın barışçıl yollarla ele geçirilmesini savunan bir çizgiye sahip olduğundan, gelişmeler karşısında pasifist bir yol izlemiştir. Mayıs 68 Fransa'sında ortaya çıkan devrim durumu, devrim için gerekli öncü-

nün mevcut olmadığı koşullarda bir devrimle sonuçlanmamıştır. Kaçınılmaz olarak, genel grev "de Gaulle hükümeti"nin %35'lik ücret artışıyla sonuçlanmıştır.

Görüldüğü gibi, Mayıs 68 olayları, Vietnam halk savaşıyla dayanışma içindeki öğrenci kitlesi ile işçi sınıfının birbiri ardına gelen kitlesel eylemleri ile belirlenmiştir.

Ülkemizde "68'liler" ticareti yapanlar ise, ne Mayıs 68 olaylarının tarihsel niteliğinin ortaya konulmasını sağlamışlardır, ne de ülkemizdeki devrimci mücadelenin bu olaylarla ilişkisinin ve etkilenmesinin boyutlarını sergilemişlerdir. Onlar, "68'liler" söylemi ile, gerek dünya çapındaki 68 olaylarının yaratmış olduğu genel sempatiyi, gerekse 1965-71 dönemindeki devrimci mücadelenin kitleler üzerinde yarattığı etkiyi kendi çıkarları için kullanmak istemişlerdir.

Ülkemizin aynı dönemdeki tarihine bakıldığında görülecektir ki, ülkemizdeki devrimci mücadele ve özel olarak öğrenci hareketi, doğrudan Avrupa ve Amerika'da gelişen 68 olaylarının bir sonucu olarak ortaya çıkmamıştır.

Örneğin, ODTÜ Sosyalist Fikir Klubü, 1965 tarihinde kurulmuştur. ODTÜ Hazırlık Okulu'nda gerçekleştirilen ilk boykot 1967 yılında olmuştur.

Örneğin ülkemizde en kapsamlı öğrenci eylemi olarak ortaya çıkan "Özel Okullar Devletleştirilsin" eylemleri 7 Kasım 1967 tarihinde başlamıştır.

Ülkemizdeki "68'liler" tacirlerinin bir simge olarak kullandıkları Deniz Gezmiş, ilk kez Mart 68'de tutuklanmıştır.

Bu ve benzeri bir dizi olay ve eylem, aynı zamanda ülkemizde gelişen öğrenci ve kitle ha-

reketlerinin ülke içindeki dinamiklerle olan ilişkisinin bir sonucudur. Her ülkenin devrim mücadelesinin kendi iç dinamikleriyle olan ilişkileri bir yana bırakılacak olursa, her olayın birbirini izleyen ve birbirini "taklit eden" olaylar dizisi olarak göstermek elbette mümkündür. Ancak, bu, tarihsel gerçekleri hiçbir zaman değiştirmeyecektir. Bu nedenle, "68' liler"in ülkemizde yapmak istediği, kendilerinin devrim mücadelesinin pasifize edilmesindeki rollerini gizlemek ve bu pasifize edici rollerini sürdürerek kendilerine kişisel çıkarlar sağlamaktan başka birşey değildir.

Bu öylesine adi bir roldür ki, Che Guevara' ya karşı "bizim Deniz'i" öne çıkarma planlarından, "hümanist Deniz" imajını öne çıkararak Deniz Gezmiş'in uğruna mücadele ettiği ve idam sehpasında son sözlerinde yaşasın diye haykırdığı ideolojisini, yani Marksizm-Leninizmi bir yana bırakmak, onu unutturmak, bu "68'liler"in "görevi" olmuştur.

1980 sonrasında ülkemizde sürdürülen pasifikasyon, depolitizasyon ve ideolojisizleştirme uygulamalarının ortaya çıkarmış olduğu yeni bir kuşak mevcut bulunduğundan, bu "68" tacirleri, kendileri için uygun bir ortam bulabilmektedir. Unutulmamalıdır ki, bu tacirlerin kendileri için uygun ortam olarak kullandıkları zemin, her türden ideolojik ve politik tartışma ve bilginin dışlandığı, herşeyin mevcut ortama göre şekillendirildiği, dolayısıyla pragmatizmin el üstünde tutulduğu bir zemindir. Ülkemiz solunda pekçok örgütlenme, bu zemin üzerinde bu zemine dayanarak varolmaktadırlar. Kısacası, "68" tacirleri, kendilerine karşı güçlü bir karşı çıkış bulunmadığını düşünmektedirler.

Bu asla unutulmamalıdır.

Ve unutulmamalıdır ki, tarihte Mayıs 68, her zaman devrim mücadelesinin ve işçi sınıfı hareketinin bir parçası olarak varolmuştur ve varolmaya devam edecektir.

Haziran 1998

"ARA REJİM" "MUHTIRA" TARTIŞMALARI SÖMÜRÜCÜ SINIFLARIN ÇIKAR ÇATIŞMASIDIR

[Türkiye'nin Doğru Bir Sınıfsal Tahlili]

Ülkemizde "şeriatçılık" ve "laiklik" konusu etrafında son gelişen olaylar, 10 Mart günü D. Baykal'ın "ara rejim" arayışlarına ilişkin olarak yaptığı açıklamayla birlikte başlamış ve 20 Mart günü Genelkurmay'ın "muhtıra"sı ile ülkemizdeki politik gündemi belirlemiştir. Hemen herkes, Genelkurmay ile ANASOL-D adı verilen M. Yılmaz başbakanlığındaki koalisyon hükümeti arasındaki "gerilim"le belirlenmiş bir ilişkiler zincirinin izleyicisi olmuştur. Mevcut düzenin partileri, basını ve "sivil toplum örgütleri", bu ilişkilerin tozu dumanı içinde birbiri ardına açıklamalar ve toplantılar yaparak "ara rejim"i nasıl engelleriz tartışmalarına boğulmuşlardır. "Şeriatçı tehlikeye karşı ordunun hassasiyeti" ile başlayan sözler, giderek "ordunun yönetime el koyması"nın biçimlerinin tartışılmasına yönelmiştir. Hemen her açıklama, toplantı, temel olarak "şeriatçı tehlike karşısında ordunun hassasiyeti" çevresine odaklanmıştır. Böyle bir ortamda, kaçınılmaz olarak "şeriatçılık" ile "laiklik" karşıt iki kutup olarak ortaya çıkmıştır. "Laiklik"ten yana olanlar ile olmayanlar, "inananlar" ile "inançsızlar", "demokrasiden yana olanlar" ile "şeriatçılıktan yana olanlar" ya da "müslümanların demokratik hakları"nı savunanlar ile savunmayanlar şeklinde kutupsal karşıtlık içinde herkes bir şeyler söylemek durumunda kalmıştır.

Bu yapay kutupsal karşıtlık, somutta RP' nin ağırlıklı bir yere sahip olduğu "şeriatçılar" ile Genelkurmay'ın başını çektiği "laikler" arasında bir karşıtlık olarak kitlelere yansımaktadır. Doğal olarak her kutupsal karşıtlıkta olduğu gibi, birinden yana olan ötekine karşıt konuma düşmektedir ya da birine karşı olmayan ondan yana olmak durumunda kalmaktadır. Bu ortamda, özellikle kendisini laik olarak tanımlayan ya da "sıkma başa", "çember sakallıya" karşı olduğunu düşünen ilerici, demokrat ve sol kitle (ki ağırlıklı olarak düzen içi "sol" partilerin seçmeni durumundadırlar) tüm çatışmaların odağında yer almaktadır. Daha tam deyişle, kent küçük-burjuvazisinin sol ve orta kesimleri, bu süreçte oligarşi tarafından yedeklenmek istenmektedir. Dün olduğu gibi bugün de, tümüyle sola ve sol kitleye yönelik pasifikasyon ve baskı uygulamalarının temel gücü durumunda bulunan Genelkurmay, bu kesimlerin karşısına bir "kurtarıcı güç" olarak çıkartılmaktadır. Gerek 12 Mart döneminde, gerekse 12 Eylül döneminde askeri zorun tarihte görülebilecek en şiddetli ve en ağırına maruz kalmış olan bu kitlenin böylesi bir karşıtlık içinde başka bir çıkış bulamaması, mevcut durumun en temel sorunlarından birisini oluşturmaktadır.

Böyle bir ortamda, bu kutupsal karşıtlığın yapaylığını ortaya koyabilecek ve gelişmeler karşısında kitlelerin doğru bir bakış açısına sahip olmalarını sağlayabilecek tek güç durumundaki sol örgütlerin pekçoğu ise, gerek mevcut durumun tahlilinde, gerekse buna bağlı izlenilmesi gereken politikalar konusunda tam bir tutarsızlık sergilemektedir. "Biz başka türlü komünistleriz" diyerek "müslüman halkımıza" başlıklı bildiriler

yayınlayan, devrim şehitleri için "mevlit" okutan ve böyle bir ortamda şeriatçılarla "ittifak" kurmaktan söz eden, onlarla "ortak eylem" düzenleyen ve bu bağlamda "türban eylemleri"ne "katılan" sol örgütler kadar, "ara rejimin" ABD'nin isteği olduğunu ve amacının temel olarak Kürt sorununu "çözmek" olacağını söyleyenler de çıkmıştır. Bunun yanında, ülkemiz sol örgütlerinin önemli bir kesimi "şeriatçılığa" karşı kesin bir tutum içinde olmakla birlikte, gelişen siyasal olayların ortaya çıkarmış olduğu kutupsal karşıtlık karşısında açık bir tutum belirlemekten uzak kalmışlardır. Böyle bir durumda en bilinen söylem, her ikisine karşı olunduğunu ilan etmek şeklinde olmaktadır. Bu da, "şeriatçılık" ile "laiklik" karşıtlığının kesin bir ikilem oluşturduğu düşünülen bir ortamda kitleler için somut bir şey ifade etmemektedir.

Benzer bir kutupsal karşıtlık durumu Kürt ulusal hareketinin 1984 sonrasındaki gelişimi içinde sık sık ortaya çıkmış ve sol örgütler bu durumlarda çoğu kez kesin bir tutum takınmaktan uzak kalmışlardır.

Anımsanabileceği gibi, 1984 sonrasında PKK'nin bazı silahlı eylemleri doğrudan kitleye yönelmiş ve pekçok kişi, içlerinde çocuklar ve öğretmenler olmak üzere, PKK tarafından öldürülmüştür. Sol örgütler, bu eylemler karşısında mevcut düzenin bu eylemleri öne çıkartarak yürüttüğü propaganda nedeniyle açık bir tavır belirlemekten kaçınmışlardır. Bu ortamda solun karşı karşıya kaldığı ikilem, PKK-ordu (günümüzde yaygınlaşan ifadelerle "genelkurmay") ikilemi olmuştur. PKK'nin bu türden silahlı eylemleri karşısında alınacak tutum ya Genelkurmay'ın söylemi

ile çakışacaktı ya da PKK'nin bu yanlış eylemlerini onaylamak anlamına gelecekti. Böylece PKK tarafından "kemalist" olmakla suçlanmak ile kamuoyunda "sivil halka yönelik katliamı desteklemek"le suçlanma arasına sıkıştırılan sol, böyle bir durum yokmuş gibi davranarak, açık bir tutum sergilemekten uzak kaldı. Aynı biçimde, PKK'nin dini ideolojiler karşısındaki tutumunda ve emperyalist ülkelerle kurmaya çalıştığı "diplomatik" ilişkiler konusunda da solun karşı karşıya kaldığı ikilemler, hemen her zaman açık bir tavır belirlenmeyen durumlar ortaya çıkartmıştır.

Şüphesiz zaman geçmiş ve pek çok olay kendi içinde önemini yitirmiştir. Ancak 1980 sonrasında ülkemiz solundaki evrim, bu ikilemler içinde pragmatizmin ve oportünizmin gelişmesi yönünde olmuştur. Bunun sonucu ise, yeni yetişen devrimci kuşağın tüm bilincinin böyle bir ortamda şekillenmiş olmasıdır. Bu dönemde devrimci mücadeleye katılanların bir kısmının, zaman içinde sol örgütlerde yönetici konumuna gelmiş oldukları düşünüldüğünde, ortamın oluşturduğu bilinç, ister istemez günümüzde kendisini somut bir olgu olarak ortaya koymak durumundadır. Devrim ve karşı-devrim gibi gerçek bir kutupsal karşıtlık durumundan "bitaraf olan bertaraf olacaktır" sözlerini açıkça ifade edebilen bir devrimci kesimin, yapay kutupsal karşıtlıklar karşısında tavırsız kalışı, kimi kesimlerde pragmatist bir anlayışla bir taraf belirlenmesi gerektiği düşüncesini oluşturmuştur. Bugün solda ortaya çıkan çeşitli tutumların ardında bunlar yatmaktadır.

Gerçek ise, ülkemizde gelişen tüm siyasal olayların sınıfsal temelleri olduğu ve buna bağlı olarak geliştiğidir. Doğal olarak, **sınıfsal bir ba-**

kış açısıyla olayları tahlil etmek ve tutum belirlemek gerekmektedir. Sınıf bakış açısından ve sınıfsal tahlillerden uzaklaştırılmış bir sol kitlenin böyle bir ortamda ikilemlerin içine sıkışması ve bu bağlamda pek çok yanlışlık yapması kaçınılmaz olmaktadır.

Ülkemizde son gelişen olaylara sınıfsal bakış açısıyla bakılacak olursa, tüm süreçte belirleyici olanın sömürücü sınıfların kendi aralarındaki çelişkilerinin keskinleşmesi olduğu görülecektir. Bir başka deyişle, 28 Şubat 1997 tarihli MGK kararlarıyla başlayan, RP-DYP koalisyon hükümeti yerine M. Yılmaz hükümetinin kurulmasıyla gelişen ve bu Mart ayında Genelkurmay'ın 20 Mart muhtırası ile en üst boyutuna çıkan "şeriatçılık-laiklik" kutuplaşmasının yaratmış olduğu ikilem, doğrudan doğruya ülkemizdeki sömürücü sınıflar arasındaki çelişkinin keskinleşmesinden başka bir şey değildir. Böyle bir çıkar çatışması ortamında, çatışan kesimler, olabildiğince değişik kesimleri kendilerine yedeklemeye çalışmaktadırlar. Dinsel ideolojiyi kullanan kesimler, bu amaçla "allahlı komünistlerle" birlikte olabileceklerini ilan edebilmekte, diğer kesim ise (işbirlikçi tekelci burjuvazi) "allahsız komünistlerle" birlikte hareket edebileceklerini göstermektedirler. 1997 başlarında gerçekleştirilen "1 Dakika karanlık" eyleminde olduğu gibi, TÜSİAD'dan TOBB'a kadar pekçok kesim eylemi "desteklemiş" ve "subay lojmanları" eyleme "aktif" olarak katılmıştır. Aynı eylemler karşısında RP "mum söndü oynuyorlar" diyerek tavır alırken, T. Çiller, "eylemin arkasında DS var" diyerek Genelkurmay'ın "teröristlerle birlikte hareket ettiği" mesajını vermiştir.

Adına "politika" denilen tüm faaliyetler, böy-

lesi bir gelişime sahne olurken, olayların ardındaki sınıfsal gerçekler, her zaman olduğu gibi, kitlelerden özenle gizlenmeye çalışılmıştır. Oysa ki, çatışan kesimler, kendi açıklamalarında bu gerçekleri açık olarak ifade etmişlerdir.

Anımsanabileceği gibi, Genelkurmay'da oluşturulduğu söylenen ve görevi "şeriatçıları" izlemek olarak açıklanan "Batı Çalışma Grubu", değişik "brifingler"de, "şeriatçı" kesimlerin ekonomik kaynaklarının kurutulmasına özel bir ağırlık vermiştir. Kombassan ve İhlas Holding gibi değişik holdingler ve şirketler "şeriatçı" kesimin finans kaynağı olarak bu brifinglerde ortaya konulmuştur. Ve yine anımsanabileceği gibi, Genelkurmay'ın bu faaliyetleri, 1997 Ocak ayında TÜSİAD'ın "demokratikleşme paketi"yle birlikte hızlanmış ve açık hale gelmiştir. Bu durum, 1994 başlarında ortaya çıkan mali bunalımla başlamıştır. T. Çiller'in ilan ettiği 4 Nisan Kararları çerçevesinde başlayan çatışma günümüze kadar gelmiştir. Ve hemen hemen tüm taraflar bu süreçte belirgin biçimde ortaya çıkmıştır. Bu, ülkemizin emperyalizme bağımlı niteliğinin yaratmış olduğu bunalımların somutta şekillenişinden başka bir şey değildir. Bugünkü tüm siyasal ilişkiler ve çatışmalar, emperyalizmin III. bunalım döneminin ilişki ve çelişkileri içinde şekillenmekte ve gelişmektedir. (Ülkemiz solunda ortaya çıkan belirsizliklerin nedeni de 1980 sonrasında neoliberalizm propagandasıyla sınıfsal tahlillerin ve 1990 sonrasındaki "globalizm" söylemiyle emperyalizm tahlillerinin bir yana bırakılması olmuştur.)

Ülkemizin yakın tarihinde değişik dönemlerde ortaya çıkan siyasal bunalımlar incelendiğinde görülebilecek en temel olgu, kapitalizmin

yukarıdan aşağıya, dış dinamikle, yani emperyalizmin istem ve çıkarlarına uygun olarak geliştirilmesi ve bunun yaratmış olduğu bunalımlardır. Emperyalizmin geri-bıraktırılmış ülkelere girişinden itibaren gelişen süreç, tümüyle bu ülkelerin karşı karşıya kaldıkları sorunların nedenini oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi emperyalizm, I. ve II. bunalım döneminde feodal ve yarı-feodal ülkeleri kendi hegemonyası altına alarak sömürmekteydi. Eski sömürgecilik yöntemlerinin ağırlıkta olduğu bu dönemde emperyalizmin ülke içindeki temel dayanağı (müttefiki) feodal egemen sınıflardı. Emperyalizmin dışsal bir olgu olduğu bu dönemde emperyalizm kendisine bağımlı bir komprador burjuvaziyi oluşturmuş ve bunlar aracılığıyla ülke içindeki siyasal ilişkileri yönlendirmeye çalışmıştır. Emperyalizmin II. yeniden paylaşım savaşından sonra uygulamaya başladığı yeni-sömürgecilik yöntemleriyle birlikte geri-bıraktırılmış ülkelerde, emperyalizme bağımlı ve emperyalist tekellerin yan kuruluşları olarak orta ve hafif sanayi geliştirilmiştir. Orta ve hafif sanayinin geliştirilmesine paralel olarak emperyalizmle baştan bütünleşmiş işbirlikçi burjuvazi, emperyalizmin temel müttefiki olarak kendi sömürüsünü yürüten ve gözeten bir konumda olmuştur. Ancak ilk yıllarda işbirlikçi tekelci burjuvazi henüz palazlanma, gelişme döneminde bulunduğu için, emperyalizm diğer yerli sömürücü sınıflarla, özellikle de feodal sınıflarla kurmuş olduğu eski ittifakını sürdürmüştür. Yeni-sömürgecilikle birlikte ülke içinde kapalı üretim birimleri yavaş yavaş yıkılarak pazara tabi kılınmaya başlanmıştır. Bu süreçte, işbirlikçi tekelci burjuvazi, değişik ke-

simlerle kurduğu ittifak ilişkileri ile, bir yandan kendi etki alanını genişletirken, diğer yandan siyasal yönetim üzerinde etkili olmaya başlamıştır. İşbirlikçi tekelci burjuvazi, bu dönemde oligarşiyi tek başına oluşturacak güçte olmadığından, iktidarı diğer sömürücü kesimlerle paylaşmak durumunda kalmış ve bunun sonucu olarak emperyalist sömürüden aldığı payını paylaşmak zorunda kalmıştır. Yukarıdan aşağıya geliştirilen kapitalizm, kaçınılmaz olarak feodal üretim ilişkilerini tasfiye etmeye başlamasıyla, işbirlikçi tekelci burjuvazi ile feodal sömürücü sınıflar (toprak ağaları ve tefeci-tüccarlar) arasındaki çelişkiyi keskinleştirmiştir. Emperyalizm işbirlikçi tekelci burjuvazi aracılığıyla feodal sınıfların bir kesimini kendi metalarının dağıtıcısı haline getirerek kendisine bağlarken, diğer kesimlerini doğrudan tasfiye etmeye yönelmiştir. İşte bu ilişkiler, bu dönemdeki tüm siyasal ilişkileri belirlemiştir. Oluşturulan siyasal ittifaklar ya da siyasal partiler, bu ilişkilere göre biçimlenmiştir. Bunun en açık görüngüsü, işbirlikçi tekelci burjuvazi ile bazı feodal kesimlerin aynı siyasal parti çatısı altında toplanması olmuştur. Ülkemizde 1950'de iktidara gelen DP, bu birleşimin partisi olmuştur.

Başlangıçta işbirlikçi tekelci burjuvazinin dağıtım şebekesini oluşturan eski bazı feodal kesimler, bu sayede yeni zenginlik kaynağına sahip olmanın vermiş olduğu rehavet içinde, bu ilişkilerin sürekli aynı kalacağını düşünmüşlerdir. Ülkemiz somutunda ortaya çıktığı gibi, gelişen kapitalizm, giderek işbirlikçi tekelci burjuvazinin güçlenmesini sağlamış ve güçlenen işbirlikçi tekelci burjuvazi kendi dağıtım şebekesini oluşturmaya yönelmiştir. Özellikle **Anadolu ticaret bur-**

juvazisi ve buna bağlı olarak küçük esnaf, bu gelişmeden doğrudan etkilenmiştir. Toprak ağalarının tasfiyesinde çok büyük bir direnişle karşılaşmayan emperyalizm ve işbirlikçi tekelci burjuvazi, en büyük direnişi, bu ticaret burjuvazisinden görmüştür. Bu çatışma ortamında Anadolu ticaret burjuvazisi, ilk planda işbirlikçi tekelci burjuvazinin ticaret kesimiyle çatışmaya girmiş ve bu çatışma içinde geleneksel **tefeci sermaye kesimleriyle** olan ittifakına dayanmıştır. Bu ittifak, bir yandan bu ticaret burjuvazisine ticaret alanında yeni mali olanaklar sağlarken, diğer yandan **küçük ve orta ölçekli sanayi** kurma yönündeki faaliyetini geliştirmiştir. Tefeci sermaye aracılığıyla kurulan bu küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşları, ilk anda doğrudan ticaret burjuvazisi için üretim yapmayı hedeflemişse de emperyalist üretim ilişkilerinin gelişmesi karşısında işbirlikçi tekelci burjuvazinin sanayi kuruluşları için üretim yapmaya yönelmiştir. Bu aynı zamanda emperyalizm ve yerli işbirlikçi burjuvazinin bu kesimlerle yeni bir uzlaşmaya girmesinin ifadesi olmuştur. Bu uzlaşmanın siyasal yansısı ise, tüm sömürücü sınıfların ve tabakaların AP çatısı altında toplanmaları ve 1965 seçimleriyle AP'nin tek başına iktidara gelmesi olmuştur.

1970'lere gelinirken, işbirlikçi tekelci burjuvazi, o güne kadar oligarşi içinde ittifak içinde olduğu toprak burjuvazisi ve feodal kalıntıların en irileriyle kesin bir hesaplaşmaya yönelmiştir. İşbirlikçi tekelci burjuvazinin oligarşiyi tek başına oluşturma yönündeki bu hareketi, aynı zamanda Anadolu ticaret burjuvazisini de kapsadığı için, küçük-burjuvazinin aydın kesiminin siyasal olarak yedeklenmesi en temel sorun haline gelmiş-

tir. Çünkü küçük-burjuvazinin sağ kanadını oluşturan kesimler (esnaf ve zanaatkarlar), ticari ilişkileriyle Anadolu ticaret burjuvazisine bağlıdırlar. Bunların etkisizleştirilmesi ve karşılarına diğer bir küçük-burjuva kesiminin çıkartılması için küçük-burjuva aydınlarının yedeklenmesi temel sorun olmaktadır.

Mahir Çayan yoldaş, "**Kesintisiz Devrim II-III**"de bu dönemi ve gelişmeleri şöyle ortaya koymuştur:

> *"Amerikan emperyalizminin krizinin had safhaya ulaşması, ülkemizdeki tekellerin aç gözlü sömürüsünün artması, emperyalist üretim ilişkilerinin iyice kökleşmesini oluşturdu. Bu ise, ülkemizdeki sosyal, iktisadi ve siyasi krizi iyice derinleştirdi. Paramız devalüe edildi. Fiyatlar görülmedik bir seviyeye yükseldi. Emekçi halkın yoksulluğu, sefaleti had safhaya ulaştı.*
>
> *Amerika, Türkiye'deki Süleyman Demirel hükümetine iki tavsiyede bulundu. Ülkede kendi sömürüsünü artıracak bir dizi 'rasyonalizasyon' tedbirleri (dolayısıyla işbirlikçi-tekelci burjuvazi lehine) almasını (Bkz. OECD Raporları) ve orduyu yönetime katarak hızla gelişen demokratik mücadeleyi bastırmasını tavsiye etti.*
>
> *Süleyman Demirel yönetiminin bir ayağı tekelleşememiş vurguncu Anadolu burjuvazisine ve feodal kalıntılara dayandığından bu tedbirleri gereği gibi yerine getiremedi. Tekeller için "huzuru" sağlayamadı.*
>
> *Bunun üzerine alaşağı edildi. Ve askeri diktatörlük kuruldu. Böylece bir yandan aç*

gözlü tekellerin istismarını daha da artıracak, öteki egemen sınıf ve zümrelerin aleyhine sömürüyü disipline edecek bir dizi 'reformlar' yapılmış olurken, öte yandan ordu ve bürokrasi içindeki devrimci-milliyetçiler geniş ölçüde temizlenmiş ve halkımızın korkunç seviyede artan sefaletinin oluşturduğu tepkiler terörle engellenmiş, tekellerin açgözlü sömürüleri için 'huzur' sağlanmış olacaktı."

Bu gelişme içinde emperyalizm ve yerli işbirlikçi kesimlerin en temel politikası küçük-burjuvaziyi kendi politikasına tabi kılmak ve böylece onu kendine yedeklemek yönünde olmuştur. 12 Mart Muhtırası ile kurulan I. Erim hükümeti, "ilerici", "reformist", "Atatürkçü" sloganlarla işbaşına gelirken, küçük-burjuvazinin hemen hemen tamamının desteğini almayı başarmıştır.

Ülkemizde nüfus olarak çoğunluğunu oluşturan küçük-burjuvazinin emperyalizm ve yerli işbirlikçi burjuvaziye yedeklenmesi, tümüyle ticaret ve toprak burjuvazisi ile feodal kalıntıların kitlesel gücüne karşı bir güç oluşturmaya dayandığından, temel olarak bu sömürücü sınıfların politik tutumlarına karşı bir politika ortaya koymayı zorunlu kılmaktadır. Özellikle 12 Mart öncesi dönemde faşist milislerle birlikte şeriatçı kesimlerin, ilerici, demokrat ve devrimci kitleye yönelik saldırılarının yoğunlaşması, küçük-burjuvaziyi yedekleyebilmek için gerekli politikaların ve sloganların oluşturulmasını kolaylaştırmıştır. Kurucuları arasında Fethullah Gülen'in de bulunduğu Komünizmle Mücadele Dernekleri şeriatçı kesimin kitlesel örgütlenmesi olurken,

Erbakan'ın kurduğu Milli Nizam Partisi siyasal örgütlenme olarak ortaya çıkmıştır. Pek çok kentte mini etek giyen kadınlara yönelik saldırılar kent küçük-burjuvazisini büyük ölçüde tedirgin etmiş ve Kanlı Pazar olayı ile bu tedirginlik yerini paniğe bırakmıştır. Böyle bir ortamda Atatürkçülük, laiklik temelinde bir çıkış olarak kent küçük-burjuvazisi tarafından kolayca benimsenmiştir. Ordu içindeki devrimci-milliyetçilerin aynı temeldeki tepkilerinin ortaya çıkması, 12 Mart'la birlikte I.Erim hükümetinin görünümünü belirlemiştir.

Ancak gerek THKO'nin gerçekleştirdiği silahlı eylemler gerekse de THKP-C'nin yürüttüğü silahlı propaganda I. Erim hükümetinin gerçek niteliğini, yani emperyalizm ve işbirlikçi tekelci burjuvazinin hükümeti olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Böylece emperyalizmin kademeli planı bozulmuş ve kent küçük-burjuvazisinin, özellikle de aydın kesimin desteğini kaybetmiştir. Mahir Çayan yoldaşın da belirttiği gibi, "küçük-burjuvazinin, aydın kamuoyunun desteğini kaybeden emperyalizm-işbirlikçi (tekelci) burjuvazi ikilisi, bu sefer zorunlu olarak, sömürüyü disipline etmeye yönelik bir dizi rasyonalleştirme tedbirlerinden (sarı reformları) tavizler vererek, tekrar bu tedbirlerden zarar görecek olan öteki gerici sınıf ve zümrelerle ortak müşterekler etrafında anlaşmışlardır". II. Erim hükümeti bu uzlaşmanın hükümeti olarak kurulmuştur.

Ancak gerek emperyalizmin içinde bulunduğu ekonomik buhranlar, gerekse işbirlikçi tekelci burjuvazinin kârını diğer sömürücü kesimlerle paylaşmak zorunda kalışına dayanan bu uzlaşma uzun sürmemiş ve 1973 Ekim'inde seçimlere gidilmiştir.

Bugün ülkemizde "ara rejim" olarak adlandırılan bu dönem, 1973 genel seçimleriyle birlikte sona ermiştir. (Bugün "ara rejim" tartışmaları içinde sık sık "seçimlere gidilmesi" yönünde görüşler beyan edilmesinin temelinde de bu sona eriş biçimi yatmaktadır.)

Görüldüğü gibi, 12 Mart dönemi, küçükburjuva kamuoyuna sunulduğu gibi, şeriatçı güçlerin gelişmesi ve saldırganlaşmasıyla ilgili değildir. Tüm dönemi belirleyen, emperyalizm ve yerli işbirlikçi tekelci burjuvazinin tek başına oligarşiyi oluşturmak istemesi ve buna bağlı olarak o güne kadar ittifak kurduğu kesimleri tasfiyeye yönelmesidir. Bu ortamda her iki taraf da mümkün olabildiğince geniş bir kitleyi kendisine yedeklemeye çalışmıştır. Emperyalizm ve yerli işbirlikçi tekelci burjuvazi küçük-burjuvaziyi yedeklemede "irtica" tehlikesini öne çıkararak "laiklik" temelinde "Atatürkçü-milliyetçi" bir görünümü kullanırken, diğer kesim (Anadolu ticaret burjuvazisi, toprak ağaları ve tefeci-sermaye) "din elden gidiyor" diyerek "müslümanlık" temelinde "milliyetçi-muhafazakâr" bir görünümü kullanmıştır.

1973 seçimlerinden 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar geçen süre içinde, devrimci mücadelenin gelişmesi, tüm bu ilişkileri etkilemiş ve emperyalizm-işbirlikçi tekelci burjuvazi ikilisinin diğer sömürücü sınıflarla ittifakını belirlemiştir. Bunun ürünleri ise başını AP'nın çektiği I. ve II. Milliyetçi Cephe hükümetleri olmuştur. Demirel'in başbakanlığında oluşturulan MC'ler, Erbakan'ın MSP'si, Türkeş'in MHP'si ve Feyzioğlu'nun CGP'sinin oluşturduğu koalisyon hükümeti olarak sömürücü sınıflar arasındaki uzlaşmanın

bir sonucu olmuştur. MC hükümetleri devrimci mücadeleyi engellemekte başarılı olamamış ve bunun üzerine 1978 başında CHP azınlık hükümeti oluşturulmuştur. Ecevit'in başbakanlığında kurulan CHP azınlık hükümeti, gelişen devrimci mücadele karşısında **işbirlikçi tekelci burjuvazinin tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisi**yle oluşturduğu yeni bir ittifakın ürünü olmuştur. Bu ittifakın dışında bırakılan diğer sömürücü kesimler, devrimci mücadelenin gelişimi karşısında içine düştükleri panik içinde bu ittifakın karşısına doğrudan çıkamamışlardır. Bu durumda, bazı küçük ve orta sanayi sermaye kesimleri tarafından finanse edilmeye başlayan MHP, bu ittifak karşıtı tutumların sözcülüğünü yapmaya başlamıştır. Politik planda Gün Sazak (Yüksel İnşaat) ve Murat Sancak (Sancak Tül) tarafından açıkca dile getirilen bu karşı tutum, somutta faşist milislerin kitle katliamlarına yönelmeleriyle tamamlanmıştır. Bu kesimler, faşist milis saldırılarla kendilerinin bir güç olduğunu ve ülkede "huzur" isteniyorsa kendilerinin hesaba katılması gerektiğini göstermeyi amaçlamışlardır. Diğer bir deyişle, işbirlikçi tekelci burjuvazi ve emperyalizm ikilisini uzlaşmaya zorlamak istemişlerdir. Emperyalizm ve işbirlikçi tekelci burjuvazi devrimci mücadelenin pasifize edilebilinmesi için düzen içi son alternatif olarak gördüğü CHP hükümetini zorlayan bu faşist saldırılara kayıtsız kalmış ve Ecevit'in tüm çağrılarına rağmen faşist milislerin eylemlerini durdurmaya yönelik girişimlerde bulunmamışlardır. Çünkü onlar için, faşist milisler, belli kesimlerce kullanılan siyasal bir araç olmaktan öte, kendilerinin yönlendirebildiği kitle pasifikasyonunun birer a-

racı durumundadırlar. Bu nedenle gerek Ecevit'in çağrılarını, gerekse faşist milisleri kendileriyle uzlaşma için kullanmak isteyen kesimleri görmezlikten gelmişlerdir.

Ecevit'in azınlık hükümeti işbirlikçi tekelci burjuvazi ile tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin gerek ekonomik alanda, gerekse devrimci mücadelenin pasifize edilmesi yönündeki beklentilerini karşılayamamıştır. Meclisin sayısal yapısı Ecevit koalisyon hükümetini düşürmeye elverişli olmadığından, bu ittifak, hükümete karşı doğrudan harekete geçmiştir. TÜSİAD'ın gazetelere verdiği ilanlarla başlayan bu karşı hareket, tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin üretimi ve dağıtımı durdurmasıyla birleştirilerek sürdürülmüştür. 1979 ara seçimlerinde büyük oy kaybına uğrayan Ecevit, baskılara karşı duramamış ve istifa ederek yerini Demirel'in başbakanlığında kurulan AP azınlık hükümetine bırakmıştır.

Siyasal planda bu gelişmeler olurken, ülke içindeki ekonomik buhran derinleşmiş ve emperyalist dünya ekonomisi genel bir buhrana girmiştir.

Emperyalizmin (başta ABD emperyalizminin) hegemonyası altında bulunan ülkemizdeki **çarpık** kapitalizmin ürettiği bunalımların **derinleşmesi**, her zaman -bir bütün olarak- sömürücü sınıflar arasında çıkar çatışmasını keskinleştirir. Derinleşen ekonomik buhranın yükünü (ya da bedelini) halk kitlelerine yüklemekte hemfikir olan (consensus) bu sınıflar ve zümreler, yine de bunalımın etkisinden kendilerini kurtaramazlar. Bu durumda, bu etkinin hangi kesimlere ve ne kadar yansıtılacağı sorunu, büyük bir **iç müca-**

deleye yol açar. Ancak 80 Türkiye'sinde derinleşen ne salt ekonomik bunalımdı ne de ekonomik bunalım birincil sorundu. Temel ve ilk sorun, halk kitlelerinin yükselen mücadelelerinin mevcut düzeni temellerinden yıkacak boyuta ulaşmasıdır. Yani, 80 Türkiye'sinde sömürücü sınıflar için en önemli sorun, olgunlaşan milli kriz ve bozulmaya yönelmiş suni dengedir.

80 Türkiye'sinde ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalım bir bütün olarak derinleşmiştir. (Milli krizin olgunlaşması.) Emperyalizmin 1975 yılından sonra karşılaştığı **stagflasyon** olgusu, 1979 sonlarında ağır bir ekonomik buhran halini almıştır. Bu da ülkedeki ekonomik ve toplumsal bunalımın şiddetini azaltmayı (istikrar önlemlerini) engellediği gibi, şiddetinin **artmasına** da yol açmıştır. Siyasal bunalım ise, yükselen devrimci mücadele temelinde oligarşik devlet otoritesinin büyük ölçüde sarsılmasıyla birlikte gelişmiştir. **Nesnel olarak** mevcut düzeni yıkacak güçte olan halk hareketi, revizyonizmin ve pasifizmin kuyrukçu çalışma tarzı yüzünden gerçek bir örgütlü güç değildi. Ama yine de sömürücü sınıflar için bir **varoluş sorunu** gündemdeydi. Bu sınıfların, devrim tehlikesi karşısında biraraya gelmeleri ve birleşik bir hareket oluşturmaları, bu nedenle, öznel istemlerden öte, nesnel bir zorunluluktandı. İşte 80 Türkiye'sinde bu zorunluluk, egemen sınıfların yeni bir birleşimine yol açtı.

Karşı-devrimci güçlerin birleşmesi, her yerde olduğu gibi, egemen sınıfların çıkarlarının **bir bütün olarak** korunmasına dayanmaktadır. Ancak her biri kendi özdeneyimleriyle böyle bir birliğin **yönetiminin** uzun dönemde nasıl özel avantajlar sağlayacağını çok iyi bilirler. Bu ne-

denle, "kimin yönetiminde birlik" sorunu, içinde bulundukları bunalımdan nasıl çıkılacağı sorunu etrafında yoğun tartışmalara yol açtı. Birden çok yolun ortaya konulduğu ve tartışıldığı bir zamanda, gerekli birlik sağlanmamış olduğundan yönetimin **askerileştirilmesi** büyük sorunlar doğurabilirdi. (İşbirlikçi-tekelci burjuvazinin, bir askeri yönetim oluşturmaya gücü olmasına rağmen, bunu 80 sonlarına kadar ertelemesinin nedeni budur.) Bu dönemde tartışmalar, tümüyle egemen sınıfların ve fraksiyonlarının kendi ideologları ve siyasetçileri aracılığıyla sürdürülmüştür.

Demirel yönetimindeki AP'nin ortaya attığı "anayasa değişikliği taslağı", 12 Eylül öncesinde en etkin çözüm yolu olarak görünüyordu. Büyük ölçüde oligarşi dışında kalan sömürücü sınıflarca desteklenen bu yol, yönetimin askerileştirilmesinde "yeni" bir biçim getirdiğinden, bir süre için işbirlikçi-tekelci burjuvazi içinde de taraftar bulmuştu. Bu "yeni" biçimin özü, "**sivil yönetim**" **ile "askeri güç" arasında bir koalisyon** oluşturmaktı. Yani, genişletilmiş sıkıyönetim yetkileriyle silahlı kuvvetler devrimci mücadeleye karşı hareket serbestliğine sahip olurken, ekonomik ve siyasal yönetim AP'ye ("sivil hükümete") ait olacaktı. Bu bir bakıma 12 Mart dönemindekine benzer bir yönetimdi. Ancak bu kez "hükümetin başında" "partisiz" Erim değil, partili ve de partisiyle birlikte Demirel bulunacaktı. Bu yönetim döneminde parlamento kapatılmayacak, hatta genel seçimler bile ertelenmeyecekti. Nasıl ki 12 Mart döneminde Erim hükümeti, ordunun gücü ile anayasa değişikliklerini parlamentodan geçirebilmişse, bu kez de aynı güç, Demirel tarafından kullanılarak, hazırlanan "anayasa taslağı"na

uygun değişiklikler kabul ettirilecekti. "Üsttekiler"in artık eskisi gibi yönetemediklerinin en açık ifadesi olan bu çözüm yolu, 1976 yılından beri MHP tarafından seslendirilen "sivil sıkıyönetim" formülüyle benzeşlik taşıyordu. Ancak 1980'e gelindiğinde Demirel hükümeti için, bir gecede gerçekleştirilecek askerî harekât riski ortadan kalkmıştı. Bu nedenle Demirel'in 1976'larda duraksadığı ve sonuçta reddettiği çözüm uygulanabilirdi.

Temel olarak küçük ve orta-sanayi burjuvazisi (tekelleşememiş sanayi burjuvazisi) ile Anadolu tüccar ve büyük esnafına dayanan ve onların siyasal sözcülüğünü de üstlenen Demirel yönetimindeki AP'nin çözüm yolunun ikinci bölümü **ekonomik istikrar tedbirlerini** içeriyordu. "**24 Ocak Kararları**" olarak bilinen bu tedbirler, ekonomik buhranın tüm sömürücü sınıflar için **sınırlandırılması** amacına yönelikti. 1978-79 yıllarında CHP hükümetinden beklenen ekonomik buhranın derinleşmesinin engellenmesi talebinden daha geniş kapsamlı "istikrar" tedbirleriydi bunlar. "24 Ocak Kararları", ilk haliyle AP'nin dayandığı sömürücü sınıfların çıkarlarına uygun düşüyordu. Ama tekelci-burjuvazi için, özellikle de tekelci sanayi burjuvazisi için "24 Ocak Kararları" ilk haliyle sınırlıydı ve buhranın yükünün bir bölümünü kendilerine yıkıyordu. Devrimci mücadelenin gelmiş olduğu düzeyle birlikte bu durum tekelci-burjuvazinin çözüm yolu konusundaki tercihini de değiştirecek boyutta olmuştur.

Tekelci burjuvazi dışında, bir kısım orta-burjuva da Demirel'in başını çektiği çözüme, gerçekleştirilen siyasal ittifaklar nedeniyle karşı çıkmıştır. MC'li ya da MHP ve MSP'nin dış deste-

ğinde bir AP azınlık hükümetiyle yürütülecek ekonomik istikrar tedbirleri ve kitle pasifikasyonunun getireceği yeni tavizler nedeniyle, tekelci sanayi burjuvazisinin bir kesimi **AP-CHP koalisyonunu** gündeme getirdi. Bu yolla oligarşi dışına çıkartılmış sömürücü sınıfların "disipline edilmesinin" mümkün olabileceği hesaplanıyordu. Özellikle CHP'nin **tarım programı** bu konuda özel bir yere sahipti ve bu program ülke solundan destek alabilirdi. Bu durumda oligarşi, Ecevit'ten parti içindeki "aşırı uçların" temizlenmesini ve CHP'nin taşra teşkilatının devrimci çevrelerle olan ilişkilerinin kesilmesini istedi. Bu isteklerinin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla da "askeri cunta" tehdidini kullanmaktan da geri kalmadı.

1980 ortalarına gelindiğinde Ecevit, bir AP-CHP koalisyonuna hazır olduğunu ilan ettiğinde, bu, Demirel tarafından kabul edilmedi. Çünkü tekelci sanayi burjuvazisinin bu koalisyonla neyi amaçladığı diğer kesimlerce biliniyordu. Özellikle tekelleşememiş sanayi burjuvazisi böyle bir koalisyonu kabul edemezdi. Aksi halde MHP ve MSP'ye dağılmış gücü iyice etkisizleşecek ve pazarlık gücünü (ya da "direnme" gücünü) yitirecekti. Bu durum, Demirel'in CHP ile koalisyon kurulmasına sonuna kadar karşı duruşunun nedeniydi. Böylece bu çözüm yolu da uygulanamaz hale gelmişti.

Geriye yönetimin askerileştirilmesi formülünden başka bir yol kalmıyordu. Bu da kaçınılmaz olarak, tüm politikacıların devre dışı bırakılarak, gerekli koşulların gizlice ve içte yürütülmesini gerektiriyordu. Yani egemen sınıfların **asgari müşterekleri** (consensus), doğrudan bu sınıf ü-

yeleri tarafından (araçsız olarak) sağlanacaktı. Böylece TÜSİAD ortalıkta boy göstermeye -ama kamuoyundan gizli- başladı.

TÜSİAD, çözüm ya da çıkış yolu için, öncelikle kendi bünyesinde ortak bir program hazırlamaya yöneldi. 1996 ve 1997 yıllarında TOBB, Sabancı ve TÜSİAD'ın birbiri ardına kamuoyuna açıkladıkları "demokratikleşme paketi" benzeri bir tarzda (ama kamuoyundan gizli olarak) yapılan bu hazırlık, tam anlamıyla tekelci burjuvazi içindeki çelişkilerin, bir süre için çatışmadan uzak tutulmasını sağlayacak bir **protokol** oluşturmaya yönelikti. Bu protokol, karşılıklı olarak tekelci burjuvaların birbirlerinin "nüfuz alanlarına saygı" temelinde, kendi dışlarındaki sınıf ve tabakalara karşı bir ekonomik, toplumsal ve siyasal plana dayalı olacaktı. Bu planın temel hedefi, **hükümet değişiklikleriyle değişmeyecek tek bir politikanın devlete egemen kılınmasıydı.** Bu öz olarak, oligarşinin tekelci burjuvazi tarafından oluşturulması ve tüm devlet aygıtına oligarşinin mutlak biçimde egemen olması demekti. Böylece I. Erim Hükümeti ile 1971'de yapılmak istenen, ama THKP-C'nin silahlı eylemleri sonucu başarılamayan amaçlar yeniden gündeme getiriliyordu. (12 Mart'ta başlayan sürecin 12 Eylül ile birlikte tamamlanması esprisi.)

İşbirlikçi tekelci burjuvazinin "hükümet değişiklikleriyle değişmeyecek tek bir politikanın devlete egemen kılınması" yönündeki girişimi 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte pratiğe geçirildi. 1980'den günümüze kadar gelişen tüm siyasal olayları belirleyen de bu politika ve uygulamaları olmuştur.

Emperyalizm ve işbirlikçi tekelci burjuvazi-

nin bu politikası üç ana bölümden oluşmuştur.

Birinci olarak, gelişen ve gelişmesi olası olan halkın devrimci mücadelesini engelleyecek **genel ve kalıcı bir pasifikasyon ve depolitizasyon uygulamasının devletin temel politikası olması,**

İkinci olarak, **tekelci burjuvaziyi ve sanayiyi temel alan bir ekonomi-politikanın devlet politikası haline getirilmesi,**

Üçüncü olarak da, bu politikaları uygulayacak ve değiştirilemeyecek bir devlet yapısı kurulması, yani geleneksel bürokratların yerine **teknokratlara dayalı** bir devlet görevlileri sisteminin oluşturulması.

Bu üç temel üzerinde yükselen politikanın, tüm sömürücü sınıfların desteğini sağlaması gerektiğinden, ilk planda devrimci mücadelenin engellenmesi öne çıkartılarak gündeme getirildi. O güne kadar "komünizmle mücadele" ya da "anarşistlerle mücadele" olarak sunulan karşıdevrimci zor uygulamaları "terörizmle mücadele" çerçevesine oturtuldu. Bu yolla, küçük-burjuvazinin belli bir kesiminin desteğinin de alınması hesaplandı ve etkili de oldu.

İkinci planda, işbirlikçi tekelci burjuvazinin etkinliğini ve gücünü açıkça belirleyecek olan uygulama başlatıldı. Yine "hükümet değişiklikleri ile değişmeyecek" bir ekonomi-politikanın devlete egemen kılınması, yani işbirlikçi tekelci burjuvaziyi ve sanayiyi temel alan bir ekonomi-politikanın uygulanması, devrim mücadelesi karşısında zorunlu olarak biraraya gelmiş olan sömürücü sınıfların "consensus"unu dağıtacak özelliklere sahipti. İşbirlikçi tekelci burjuvazinin (ve her zaman olduğu gibi emperyalizmin) bu

ekonomi-politikayı diğer sömürücü sınıflara kabul ettirmede, bir yandan küçük-burjuva aydınları aracılığıyla (ki çoğunluğu "solcu" olarak bilinen kişilerdi) yoğun bir ideolojik propaganda sürdürürken, diğer yandan ekonomi-politikanın sömürüyü disipline etme yönünden çok sömürü koşullarını düzeltme yönünü öne çıkartmıştır. Bu bağlamda, "ithal ikameci sanayileşme" yerine "ithalata yönelik sanayileşme" sloganı gündeme getirildi. Oysa sözkonusu olan yeni-sömürgecilik yöntemlerinin ekonomik dilde ifadesinden başka bir şey olmayan "ithal ikameci sanayileşme"nin değiştirilmesi değildi. "İthalata yönelik sanayileşme" sloganı, doğrudan işbirlikçi tekelci burjuvazinin yeni ekonomi-politikaya karşı diğer sömürücü sınıfların tepkisini engellemeye ve zaman içinde bu sınıfların güçsüzleştirilmesine yönelik uygulamaları gizlemeye hizmet ediyordu.

O güne kadar işbirlikçi tekelci sanayi burjuvazisinin elinde bulunan sanayi kuruluşlarına parça üretimi yapan yan sanayi kuruluşları, yani küçük ve orta sermaye kesimleri, ekonomik buhran karşısında kârdan daha fazla pay almak istiyorlardı. Tekelci burjuvazinin sanayi kuruluşları tümüyle bu yan sanayiye bağımlı olduğundan bu kesimlerin karşı hareketini kısa dönemde göze alması olanaksızdı. Aynı şekilde dünya ekonomik buhranı koşullarında bu kesimlere (kısa vadeli de olsa) taviz vermesi de kendi yıkımına yol açabilirdi. T. Özal aracılığıyla başlatılan "serbest pazar ekonomisi", liberalizasyon uygulamalarıyla, bir yandan ithalatı serbest bırakarak işbirlikçi tekelci burjuvazinin ihtiyacı olan yan ürünlerin daha ucuza ve tavizsiz alınmasını sağlarken, diğer yandan küçük ve orta sermaye ke-

simlerini ihracata yönlendirerek ortaya çıkacak olumsuzlukları aşmayı hedefliyordu. (Bu, aynı zamanda emperyalist metropollerde küçük ve orta ölçekli sanayinin yeni pazar gereksinmesine denk düşmektedir.)

1990'lara kadar önemli bir sorunla karşılaşmadan uygulanan bu ekonomi-politika, işbirlikçi tekelci burjuvazinin, gerek yan sanayileri elinde tutan küçük ve orta sermayeye karşı, gerekse geçmiş yıllara göre daha sınırlı da olsa kendi ürünlerinin dağıtımını yapan Anadolu ticaret burjuvazisine karşı daha da güçlenmesini sağladı.

1990'lara gelindiğinde uygulanan ekonomi-politikanın diğer bir sonucu ise, emperyalist metaların ithalatının serbest bırakılmasıyla kitlelerin geleneksel metalara olan talebinin azalması ve ithal metaların ticaretiyle uğraşan yeni bir ticaret burjuvazisinin gelişmesi oldu.

1990'lara kadar "ihracata yönelik sanayileşme" popülizmi içinde tam bir rehavete düşen küçük ve orta sanayi burjuvazisi ile Anadolu ticaret burjuvazisi (ki bunlar, ağırlıklı olarak "ihracat şirketleri" kurarak, küçük ve orta sanayi mallarını pazarlamaya yönelmişlerdi), ihracatta başlayan gerilemeyle birlikte, yeniden içeriye yöneldiğinde ise, elindeki pekçok pazarı yitirdiğini gördü. Ve bunun üzerine politik ilişkileri kullanarak kendi konumunu düzeltmeye yöneldi. Bunun ilk sonucu, 12 Eylül askeri yönetiminin koyduğu "siyaset yasakları"nın kaldırılması yönündeki referandum oldu. Buna paralel olarak 12 Eylül'le birlikte kapatılan partilerin yeniden açılmasıyla, ANAP içinden ayrılan bu kesim, kendi çıkarlarını temsil edeceğini düşündükleri "eski" partilere yöneldiler. Birbiri ardına patlak veren "hayali ih-

racat" dosyaları bu ortamda basına yansıtıldı.

Tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin öncülüğünde oligarşi dışındaki sanayi ve ticaret burjuvazisinin büyük bir bölümünün oluşturduğu blok, referandumlarda kazandığı başarının güveniyle 1991 genel seçimlerine yönelmiştir. 1980 öncesinde kendisinin çıkarlarını temsil ettiğini bildiği S. Demirel'in yeni partisi DYP'nin kendilerinin çıkarlarını daha iyi koruyacağını düşünerek, tüm güçlerini DYP'ye kanalize etmişlerdir. 1980 sonrasında ağırlıklı olarak "ihracata" yöneltilmiş olan bu kesimler, 1980 öncesinde RP ve MHP' ye dağılmış kesimlerini de birleştirdikleri DYP' nin genel seçimlerden birinci parti olarak çıkmasıyla, pekçok şeyin düzeleceğini düşünüyorlardı. Seçim sonrasında kurulan DYP-SHP koalisyon hükümetinde ekonomiden sorumlu devlet bakanlığına T. Çiller'in getirilmesi, bu kesimlerin umutlarını daha da artırmıştı.

T. Çiller, 1980 sonlarında kısa bir süre TÜSİAD'da uzman ekonomist olarak çalışmışsa da hazırladığı raporlarda sürekli olarak küçük ve orta sermayenin "korunması" ve "geliştirilmesi" yönünde tutum takınmış ve bunun üzerine TÜSİAD'la ilişkileri kesilmişti. Bundan öte, T. Çiller'in kocası Özer Uçuran, 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte orduyla yakın ilişkiler içinde bulunan bazı orta sermaye kesimlerinin büyümesinde özel bir yere sahip olmuştur. Bu kesimlerin ekonomik buhranla zor duruma düşmüş pekçok şirketi satın almasında Özer Çiller'in başında bulunduğu İstanbul Bankası önemli bir finansman kaynağı olmuştur. Ancak dünya ekonomik buhranı koşullarında bu kesimlerin büyümeleri fazla uzun sürmemiş ve 1982 bankerlik olaylarından sonra

önemli bir kayıpla karşı karşıya gelmişlerdir. 1983 yılında T. Özal'ın ekonomiden sorumlu devlet bakanlığından uzaklaştırılarak yerine Kafaoğlu'nun getirilmesi de bu kesimlerin durumunu düzeltememiştir. Her ekonomik buhran döneminde olduğu gibi yeni sermaye ile eski sermaye (işbirlikçi tekelci burjuvazi) arasındaki çatışma, yeni sermayenin değersizleştirilmesiyle son bulmuştur.

Bu dönemde Tansu ve Özer Çiller'lerin yoğun ilişki içinde bulunduğu kesimlerin başında İstanbul Bankası'nın sahibi bulunan Haslar gelmektedir. Yine Kozanoğlu-Çavuşoğlu gurubu, Bezmenler, Okumuş Holding, Sapmazlar gurubu bu kesimi oluşturan önde gelen kesimlerdi. Tamamı 1982 bankerlik olayından sonra tüm sermayelerini ve güçlerini kaybetmişlerdir. İşbirlikçi tekelci burjuvaziye karşı bir güç olarak çıkan bu gurupların ekonomik ve mali alanlardaki kadrolarından olan Çiller'ler, bu geçmişleriyle her zaman tekelleşememiş burjuvazinin gözde temsilcileri olarak görünmüşlerdir.

İşte bu ilişkileri içinde Demirel'in başbakanlığında oluşturulan DYP-SHP koalisyon hükümetinde ekonomiden sorumlu devlet bakanı olan T. Çiller, Demirel'in kişiliğinde simgelenen oligarşi ile oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların uzlaşmasının yeni bir ifadesi olmuştur.

1991'de Sovyetler Birliğinin dağıtılmışlığının resmileşmesiyle birlikte ortaya çıkan "Türki cumhuriyetler" pazarı, tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisi için yeni bir olanak olarak görülmüştür. Demirel hükümeti devlet olanaklarını kullanarak bu kesimlerin "Türki cumhuriyetler"e girmelerini kolaylaştırmıştır. İşbirlikçi tekelci

burjuvazi ve emperyalizm tarafından açıktan desteklenen bu yönlendirme, kaçınılmaz olarak sömürücü sınıflar arasındaki çatışmayı yumuşatmış ve "uyum"un öne geçmesini sağlamıştır. Bu çerçevede devlet olanakları seferber edilmiştir.

Bu ilişkiler içinde küçük ve orta sermaye kesimleri yeni pazarlardan daha fazla pay alabilmek amacıyla birbirleriyle kıyasıya bir rekabete girişmişlerdir. Her dönemde olduğu gibi, bu rekabet ortamında, siyasal iktidar üzerinde gücü olanlar diğerlerine göre daha avantajlı olmuşlardır. Ve bu durum, birbirleriyle kıyasıya rekabete girmiş olan küçük ve orta sermaye kesimleri arasında siyasal ilişkiler alanında yeni girişimler yaratmıştır. Tek tek milletvekili "satın alma"dan, siyasal partiler içinde guruplar oluşturmaya ve giderek ayrı siyasal partiler kurmaya yönelen bu girişimler, düzen partileri içindeki sürekli çatışma ve bölünmenin ana nedeni olmuştur. ANAP ile DYP olarak iki ana bölüme ayrılmış olan sömürücü sınıfların siyasal kadroları, bu yeni bölünmeler ve çatışma ortamında yeniden dağılıma uğramıştır. 82 Anayasası'nın milletvekillerinin parti değiştirmelerine ilişkin getirdiği yasaklar çerçevesinde bu çatışma ve bölünmeler siyasal partiler içinde sürdürülmüş ve yasakların kaldırılmasıyla birlikte kamuoyuna yansımıştır.

1995 Aralık seçimlerine kadar tüm siyasal ilişkiler alanı sömürücü sınıflar arasındaki bölünme ve çatışmaların siyasal partiler içindeki ayrışmaları olarak gelişmiştir. Birbiri ardına kurulan değişik siyasal partiler, bu dönemde bölünmenin en açık ifadeleri olmuştur. Islahatçı Demokrasi Partisi, Yeni Parti, Yeni Demokrasi Hareketi, Büyük Birlik Partisi bu ilişkilerin sonucu olarak

ortaya çıkmıştır. Ancak genel seçimlerin yaklaşmasıyla birlikte bu siyasal ilişkiler, seçim yasası çerçevesinde birer pazarlık konusu haline dönüşmüştür. Sonuçta, bunlar içinden sadece BBP, ANAP'la kurduğu seçim ittifakı ile meclise girebilmiştir.

1995 Aralık seçimlerinden en zararlı çıkan kesim, T. Özal döneminde ithalatın serbest bırakılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni ticaret burjuvazisi olmuştur. Ağırlıklı olarak C. Boyner'in YDH'sıyla siyasal gücünü artırmak isteyen bu kesim, seçimlerde YDH'nın hiçbir varlık gösterememesi üzerine geri çekilmek zorunda kalmıştır. Ancak bu siyasal girişiminin başarısızlığının faturasını da ağır bir biçimde ödemek durumunda olmuşlardır. Genel seçimlerden sonra başlatılan "yolsuzluk" soruşturmaları, ağırlıklı olarak bu kesimlere yönelik olmuştur. Ancak bu kesimler, geçmiş dönemdeki tüm kredi vb. yolsuzlukları içinde ilişki kurdukları kesimleri işin içine sokmaya çalışsalar da, soruşturmaların genişlemesini önleyememişlerdir. Bu çerçevede Çiller'lere yönelik yolsuzluklar kamuoyuna yansımıştır.

Diğer yandan sömürücü sınıflar arasındaki bölünme ve çatışma içinde RP'si yeni bir merkez olarak ortaya çıkmıştır. 1980 sonrasında uygulanan ekonomi-politikalar sonucunda en büyük zararı gören ve özellikle 1990 sonrasında ihracat olanaklarını büyük ölçüde yitiren tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisi, kendi içinde değişik kliklere ayrılmış olmakla birlikte, 1995 seçimlerine girilirken ağırlıklı olarak RP çevresinde toplanmışlardır. Ancak DYP ve ANAP'la olan bağlarını tam olarak kopartmayan bu kesim, seçim sonrasındaki RP'li koalisyon girişim-

lerinin başını çekmiştir.

1995 Aralık seçimleri öncesine göre sömürücü sınıflar arasındaki bölünmenin siyasal yansılarının etkisi ve şiddeti azalmıştır. Hemen hemen mevcut büyük siyasal partiler çerçevesinde belirgin ittifaklar oluşmaya başlamıştır. İşte tam bu dönemde oligarşi, kendi içindeki çelişkileri tam olarak gidermemiş olsa da etkin bir biçimde sürece müdahele etmeye başlamıştır. RP'li bir koalisyon hükümeti kurulmasından yana tutum takınan Sabancıların, DS'nin Ocak 1996'da gerçekleştirdiği Özdemir Sabancı eylemiyle bir süre için etkisizleşmesinin bir sonucu olarak DYP-ANAP koalisyon hükümeti kurulmuşsa da ANAP'ın oligarşiyi temel alan politikaları ile DYP'nin tekelleşememiş burjuvaziye tavizler veren politikaları arasındaki çatışma ortamında fazla uzun sürmemiştir. Ve RP-DYP koalisyon hükümeti böyle bir ortamda kurulmuştur.

RP-DYP koalisyon hükümeti işbaşında kaldığı bir yıllık süre içindeki tüm faaliyetleriyle oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların çıkarlarına uygun bir politika izlemek yönünde olmuşsa da oligarşinin değişik müdahaleleriyle (ki bunlar içinde basın birinci sırada yer almaktadır) fazlaca başarılı olamamıştır.

Bu dönemdeki gelişmeleri **Kurtuluş Cephesi**'nin Eylül-Ekim 1997 tarihli 39. sayısında şöyle ortaya koymuştuk:

> "Tümüyle küçük ve orta sermayenin **emperyalist üretim ilişkilerine tabi kılınması, kılınamayanların tasfiyesi** ve yerlerine yenilerinin konulması olarak tanımlanabilecek ekonomik uygulamalar sonu-

cunda, **küçük ve orta sermaye kesimleri bölünmüştür**. Bu bölünmüşlük, siyasal planda, birbirinden farklı partilerin ortaya çıkması ve milletvekili transferleriyle kendisini ortaya koymuştur. **Bu ortamda Refah Partisi, küçük ve orta sermaye kesimleri içindeki bölünmüşlüğü, belli bir ortak çıkar etrafında birleştirme işlevini üstlenmiştir.** Bunu yerine getirebildiği oranda siyasal olarak gelişeceğini varsayan RP, hükümet kuruluşunda görüldüğü gibi, hükümet olabilmek için her türlü tavizi vermiştir. **Refah Partisi'nin bugünkü oy gücünü koruyabilmesinin tek yolu, çıkarlarını ortaklaştırmaya çalıştığı küçük ve orta sermaye kesimlerine yeni olanaklar sağlamaktan geçmektedir.** Bu da, ancak hükümet olmakla olanaklıdır. **Devlet olanaklarını artan oranda küçük ve orta sermayeye yöneltmek** isteyen RP, mevcut koşulların kendilerine getirdiği engelleri düşünmeksizin hükümet kurmuşlardır.

Refahyol hükümetinin kuruluşu, oligarşi içindeki çıkar çelişkilerinin keskinleşmesine bağlı olarak, oligarşinin bütünsel bir tavrı ile karşılaşmadan gerçekleştirilmiştir. Ancak daha sonra Refahyol'un uygulamaya başladığı ekonomi-politikalar ve devlet kurumlarındaki 'kadrolaşma' girişimleri, oligarşinin tavır koymasına yol açmaya başladı. Sabancıların karşı çıkışlarına rağmen, oligarşi içindeki diğer kesimler 1997 başındaki TÜSİAD'ın "demokratikleşme paketi" ile bu tavırlarını açık biçimde ortaya koymaya başladılar. Görünüşte "demokrasi" savu-

nusu altında ortaya konulan tavır, temelde oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların, özellikle de tekelleşememiş sanayi burjuvazisinin Refahyol hükümeti aracılığıyla kendisine yeni olanaklar sağlaması ve gücünü artırmaya yönelmesine yönelik olmuştur. Sabancıların tam olarak benimsemediği bu tavır, 'demokratikleşme paketi' ile ülkemizdeki küçük-burjuvazinin oligarşiye yedeklenmesi sağlanabilindiği oranda, oligarşinin gücünü göstermesine bağlı olarak geliştirilecekti. Özellikle küçük-bur-juva aydınların, bir yandan 'demokrasi' söylemiyle, diğer yandan 'şeriatçılık' tehlikesiyle oligarşiye yedeklenmesi yönündeki faaliyetler, 1997 yılının ilk altı ayındaki gelişmelerin temelini oluşturmuştur.

Ancak oligarşi dışındaki sömürücü sınıf ve tabakalar (ki kimisi DYP içinde, kimisi MHP ve BBP içinde, kimisi Refah Partisi'nde temsil edilmektedir) yeni hükümetin aldığı kararlardan ve faaliyetlerden yeni beklentiler içine girdikleri için, oligarşi içindeki bu gelişmeler karşısında umursamaz bir tutum takınmışlardır. Özellikle TOBB ile MÜSİAD bünyesinde toplanan (ve de ayrışmış olan) küçük ve orta sermaye kesimleri, Refahyol hükümetinin sağlayacağı yeni olanakların ve tatlı kârların rüyası içinde günlerini geçirmeye başlamışlardır.

Oligarşi, bir yandan küçük-burjuvaziyi 'demokrasi' ve 'laiklik' söylemiyle kendisine yedeklerken, diğer yandan oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların Refah Partisi çevresinde oluşan 'birlik'ini dağıtmak için girişim-

leri hızlandırmıştır. Bunun ilk sonucu Y. Erez'in hükümetten ayrılması ve böylece DYP aracılığıyla Refah Partisi etrafında oluşturulmuş olan oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların 'birlik'inden TOBB'un koparılması olmuştur.

Bu durumda oligarşi, gerek küçük-burjuvazinin ve küçük-burjuva aydınlarının desteğini almış olması, gerekse oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar arasında bölünmeyi sağlaması karşısında DİSK, Türk-İş, TİSK ve TOBB arasında ortak bir 'eylem platformu' oluşturmuştur. Genelkurmay brifingleriyle desteklenen bu 'platform', gerçekleştireceği 'eylem' den çok, gerçekleşeni ifade ettiği bağlamda, tekelleşememiş sanayi burjuvazisi içinde kopmalara yol açmıştır. Bu kopan kesimler, oligarşinin olası yeni bir askeri darbesi koşullarında tüm olanaklarını kaybetme korkusuna kapılmışlardır. Bunun siyasal yansıması ise, DYP'nin parçalanması olmuştur.

Sonuçta, basit bir hükümet değişikliği fırsat bilinerek, Refahyol hükümeti 'müstefi' durumuna düşürülmüştür.

Yeni kurulan ANAP, DSP ve DTP, oligarşinin yeni taviz politikalarının ve buna bağlı uygulamalarının hükümeti durumundadır. Oligarşi, bu hükümet aracılığıyla, 1980 sonrasında sağladığı egemenliğini yeniden kurmak istemektedir. Ancak mevcut siyasal ilişkiler ve oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar arasındaki olağanüstü parçalanmalar, bunu tam olarak gerçekleştirmesini olanaksız kılmaktadır. Bugün için, hükümet i-

çinde ANAP aracılığıyla devlet bürokrasisi içinde yeni düzenlemelere giderek, geçmiş dönemdeki gibi olmasa da 'teknokratlar'a dayalı devlet işleyişini kurmak istemektedir. Ama yaşanılan süreçte ortaya çıkan gelişmeler gözönüne alınarak, biçimde bazı değişikliklere gidilmek istenmektedir. Küçük-burjuvazinin yedeklendiği gözönüne alınarak yapılan yeni düzenleme, daha esnek bir oluşumu ifade etmektedir.

Bugün oligarşi içinde de tam bir bütünlük mevcut değildir. Bugüne kadar gerçekleştirilenler, küçük-burjuvazinin kitlesel desteği alınarak, oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların belirli bir süre etkisizleştirilmesinden ibarettir. Dolayısıyla önümüzdeki süreç, oligarşinin gerek kendi içinde gerekse oligarşi ile oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar arasındaki (özellikle de tekelleşememiş sanayi burjuvazisiyle) çatışma tarafından belirlenecektir.

Bu süreçte, hiç şüphesiz oligarşi için küçük-burjuvazinin kitlesel gücü birinci dereceden önemlidir. Bu güç, oligarşi tarafından değişik biçimlerde kullanılmak durumundadır. Son günlerde '1 dakika karanlık' eyleminin yeniden gündeme getirilmesi, oligarşinin bu gücü kolaylıkla kullanabileceğini göstermektedir. Bunda, kendisini 'farklı sol' olarak sunan ve temelinde küçük-burjuvazinin mevcut düzene karşı memnuniyetsizlik ve tepkilerini oligarşiye yedeklemenin aracı olan küçük-burjuva örgütlenmelerin (özellikle ÖD Partisi) önemli bir işlev sahibi olduğu kesindir. Bu yönleriyle ele

alındığında, yaşanılan sürecin kaba hatlarıyla '12 Mart muhtırası' dönemiyle benzerlikleri ortaya çıkmaktadır. Bu benzerlikler, özellikle oligarşinin uygulamalarıyla ve uygulamada kullandığı güçler gözönüne alınarak, yeni hükümet, yeni bir 'Erim hükümeti' olarak tanımlanabilmektedir. Ne var ki, tarih bir tekerrür, basit tekrarlardan ibaret değildir. Tarih, aşağıdan yukarıya doğru yükselen, kökleri maddi üretime uzanan sınıf mücadelelerinin politik olaylar dizisidir. Tüm bu süreçte ortaya çıkan benzerlikler, sadece ülkemizdeki yönetimin oligarşik niteliğinin aynı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bugün, ülkemizdeki siyasal gelişmelerin en temel özelliği, oligarşinin kendi dışındaki sömürücü sınıflarla olan çıkar çatışmasında **küçük-burjuvaziyi** 'demokrasi' ve 'laiklik' görünümü altında yedekleyerek bir güç olarak kullanmasıdır. Oligarşi, kendilerini 'sol' olarak gösteren, özünde küçük-burjuvazinin **devrimci mücadele karşısında duyduğu korkuyu** ifade eden örgütlenmeleri kendi amaçları doğrultusunda kullanmak durumundadır. Bu da ülkemizde gelişen kitle hareketinin oligarşinin amaçları doğrultusunda kanalize edilmesinden başka bir şey değildir. 12 Eylül'ün üzerinden geçen 17 yıl boyunca şu ya da bu oranda biriken kitlesel tepkiler, bu süreçte pasifize edilmek durumundadır. Oligarşi, bu tepkileri, bir yandan kendi dışındaki diğer sömürücü sınıfları disipline etmek amacıyla kullanırken, diğer yandan bunların devrimci mücadeleye kanalize olmasını engellemek iste-

mektedir. Kürt ulusal hareketinin giderek 'uzlaşma'ya yönelmesiyle birlikte, bu durum, ülkemizdeki tüm siyasal gelişmelerin odak noktasını oluşturmaktadır."

1998 yılına girildiğinde M. Yılmaz başbakanlığındaki ANAP-DSP-DTP koalisyon hükümeti oligarşinin isteklerine uygun bazı girişimlerde bulunmuşsa da bu konuda fazla adım atamamıştır. Gerek ANAP-DTP içinde tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin bir kesiminin varlığı, gerekse de bu partilerin il ve ilçe teşkilatlarında küçük tüccar ve esnafın etkinliği oligarşinin istemlerini tam olarak yerine getirmelerini engelleyen en önemli neden durumundadır. Gerek 1970 öncesinde, gerekse 1974-80 döneminde oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar arasındaki bölünmeler ve çatışmalar bu boyutta olmamasına rağmen, o dönemde de AP, pek çok konuda tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisi öncülüğünde oluşturulmuş oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların çıkarlarını temsil etmek durumunda olduğundan, oligarşi ile çatışma durumuna girmiştir. Benzer durum, bugün M. Yılmaz hükümetinin karşısına çıkmıştır. Mart ayı içinde ortaya çıkan gelişmeler, yani M. Yılmaz ile Genelkurmay arasındaki "gerilim", temel olarak oligarşinin istemlerini karşılayan politikaların uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Bu "gerilim" içinde ağırlıklı yeri "islamcı sermaye"nin işgal etmesi, çatışmanın niteliğini açık biçimde sergilemektedir. Son günlerin popüler deyişiyle, M. Yılmaz hükümetine Genelkurmay aracılığıyla oligarşi "haddini bildirmiştir". Ve bunun ilk sonucu "faizsiz bankacılığa" yasaklama getiren yasanın hazırlanarak

TBMM'ye sunulması olmuştur.

Bilindiği gibi, "faizsiz bankacılık" olarak ifade edilen özel finans kuruluşları, 16 Aralık 1993 tarihinde T. Özal tarafından çıkartılan kararnameyle oluşturulmuştur. Bu alanda faaliyet gösteren altı büyük şirket Al Baraka Türk, Faisal Finans, Kuveyt-Türk, İhlas Holding, Asya Finans ve Anadolu Finans'tır. Bunlar sözcüğün tam anlamıyla bankacılık yapmakla birlikte, "özel finans kuruluşları" kararnamesi çerçevesinde oluşturulduklarından, bankaların tabi olduğu hükümlere tabi değillerdir. Özellikle bankaların mevduat karşılığında Merkez Bankasına yatırmak zorunda oldukları disponibilite oranları ile "özel finans kuruluşları"nın yatırmak zorunda oldukları oranlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu yönüyle, bu "özel finans kuruluşları", "kâr-zarar ortaklığı" hesabıyla topladıkları mevduatı, daha geniş ölçüde kredi olarak kullanabilmekte ve daha düşük faiz isteyebilmektedir. Bu durum, orta ve küçük sermaye kesimlerinin 1980 öncesinde tekelci burjuvazinin denetimindeki bankalara olan bağımlılığını sınırlandırdığından, oligarşinin bunlar üzerindeki etkisi azalmıştır. Özellikle tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisi (orta sermaye kesimleri) buralardan aldıkları düşük faizli kredilerle kâr oranlarını yükseltebilmekte ve kimi durumlarda tekelci burjuvazinin pazarlarına yönelik üretimde bulunabilmektedir. Buna ilişkin en somut gelişme, RP-DYP hükümeti döneminde çıkartılan "kullanılmış oto ithalatı yasası" ile **İhlas Holding**'in Güney Kore malı **KIA** otomobilini ve **Ülker**'in yine Güney Kore malı **Daewoo** otomobilini iç pazara sürmesi olmuştur. "Faizsiz bankacılık" sistemi ile kendisine bağ-

ladığı belli bir alım gücüne sahip tüketici kitlesine sahip olan bu kesimler, bu yolla oligarşinin otomotiv sektöründeki pazarlarına el atmışlardır. Ve belki de yaptıkları en büyük "hata" da bu olmuştur.

Herkesin bildiği gibi, ülkemizdeki otomotiv sektörü, emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerinin ilk uygulamaları olarak oluşturulmuş ve işbirlikçi tekelci burjuvazinin en temel gücü olmuştur.

Koç Holding'in TOFAŞ-FİAT otomobilleri ile OYAK'ın RENAULT otomobilleri, 1990'lara kadar ülke içi pazarın rakipsiz otomobilleri olmuştur. Doğal olarak "islamcı sermaye"nin otomotiv sektörüne el atması ve ülkede alım gücüne sahip belli bir tüketici kitlesini baştan kendisine bağlamış olmasından en fazla etkilenen kesimler de bu iki otomotiv şirketi olmuştur. OYAK'ın işin içinde olması, yani **Ordu Yardımlaşma Kurumu**'nun bundan birinci dereceden etkileniyor olması, kaçınılmaz olarak "ordu"nun devreye girmesini getirmek durumundadır. Ancak OYAK'ın tek faaliyet alanı otomotiv sektörü de değildir. OYAK'ın sahip olduğu şirketler arasında Tam Gıda, Entaş Tavukçuluk, Tukaş konservecilik, Pınar Et ortaklığı, Kutlutaş Holding (inşaat) bulunmaktadır. (Tam Gıda, OYAK'ın İslam Kalkınma Bankası ile ortak kurduğu bir şirkettir. Bu ortaklık bile, son gelişmelerin gerçekte bir "laiklik" sorunu olmadığını açık biçimde göstermektedir.)

"İslamcı sermaye" denilen kesimin temel faaliyet alanlarına bakıldığında OYAK ile olan çatışmasının ne boyutlarda olduğunu görmek olanaklıdır. Ancak bu çatışma uzun süreden beri devam etmekle birlikte, çatışmayı şiddetlendiren

olaylardan birisi otomotiv alanında ortaya çıkmış, diğeri de gıda ürünleri alanında olmuştur. RP-DYP koalisyon hükümeti döneminde **Et-Balık Kurumu**'nun Hak-İş'e satılması, bu alandaki gelişmeleri hızlandırmıştır.

Görüldüğü gibi, son gelişen olaylar içinde ordunun doğrudan yer almasına yol açan olaylar dizisi, generallerin en önemli gelir kaynaklarından olan OYAK'ın "islamcı sermayenin" gelişmesinden birinci dereceden etkilenmesiyle bağlantılıdır. "Generallerin holdingi" OYAK temelinde generaller devreye girmiştir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, tüm bu gelişmeler içinde oligarşinin tam bir birlik içinde olmadığı da kesindir. Sabancı Holding bu gelişmeler karşısında "tarafsız" bir konumda kalmaya özen göstermektedir. "Kullanılmış otomobil ithali" yasası döneminde olduğu gibi Sabancı Holdingin bu "tarafsız" konumu, gerek tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisiyle olan ilişkileri, gerekse aynı alanlarda yeni yatırımlara girişmesinden kaynaklanmaktadır. (Toyota-Sabancı ortaklığı gibi) Sabancıların RP hükümetine daha "sıcak" bakmasının arkasında yatan neden de aynıdır.

Görüldüğü gibi, ülkemizdeki siyasal ilişkiler alanında görülen tüm gelişmeler, sömürücü sınıfların kendi aralarındaki çıkar çatışmasının ürünleri durumundadır ve bu çatışmanın boyutlarına göre biçimlenmiştir. Bir başka deyişle, ülkemiz yakın tarihinde görülen değişik olaylar, 1965 AP'si ,1960 sonlarında Necmettin Erbakan'ın başını çektiği "takunyalılar"ın AP'den ayrılarak MNP'yi kurmaları, Ferruh Bozbeyli'nin başını çektiği DP'lilerin AP'den kopmaları, I. ve II. Erim hü-

kümetleri, I. ve II. MC hükümetleri, 1980 yılında AP-CHP koalisyon hükümeti kurulması girişimleri, 1984 ANAP'ı ve günümüze kadar oluşturulan ve bozulan koalisyon hükümetleri yeni-sömürgecilik yöntemlerinin ülkemizdeki evriminin ürünleri olmuşlardır. Ve her dönem, egemen sınıfların kendi aralarındaki çelişkilerinin keskinleşmesi, mevcut düzenin siyasal ilişkiler alanında bunalımlar yaratmış ve her bunalım döneminde her kesim kendisine değişik sınıfları yedekleyebilmek için faaliyet yürütmüştür.

1980 sonrasının popüler söylemiyle söylersek, sömürücü sınıfların kendi içlerinde oluşturdukları "consensus" 1965'de AP'yi ve 1984' de ANAP'ı ortaya çıkarmıştır. Ancak bu "uzlaşmalar", ülkenin çarpık ekonomik yapısında uzun soluklu olamamış ve yerini "çatışma"ya bırakmıştır. Zaman zaman oluşturulan değişik koalisyon hükümetleri, bu "çatışma" ortamında gerçekleştirilmiş geçici uzlaşmalar olarak ortaya çıkmıştır.

Sınıfsal olarak oligarşi ile oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar arasındaki çelişkinin "çatışma-uyum" diyalektiği içindeki sürecine göre şekillenen bu ilişkiler tüm açıklığına karşın, solda egemen olan oportünist ve revizyonist kavrayışlarla "toplumsal muhalefet" ya da "mevcut düzene karşı" bir süreç olarak değerlendirilebilinmiştir. Değişik zamanlarda kendisine "devrimci" diyen değişik sol örgütlerin yayınladıkları "müslüman halkımıza" başlıklı bildiriler, açıklamalar, tümüyle sınıfsal perspektifin bir yana bırakılmasının ürünleri olmaktadır.

Mart ayında gelişen siyasal olaylar (üniversitelerde türban eylemleri ve Genelkurmay'ın 20

Mart muhtırası vb.), dün olduğu gibi, bugün de devrimcilerin şeriatçılık ve laiklik konusunda da açık ve net bir belirlemeye sahip olmalarını ve buna uygun bir pratik yürütmeleri gereğini açık biçimde ortaya koymuştur. Bu, aynı zamanda, yeni-sömürgecilik koşullarında bizim gibi ülkelerde ortaya çıkan tekelleşememiş sanayi ve ticaret burjuvazisi karşısında proletaryanın sınıfsal tutumunun belirlenmesi demektir.

Bu konularda açık ve net bir belirlemenin ortaya konulabilmesi için, şüphesiz ülkemizin doğru bir **sınıfsal tahlilinin** yapılması zorunludur. Sınıfsal perspektifi bir yana bırakan her türden değerlendirme ve tahliller, lafta ne söylerse söylesin, pratikte sınıf mücadelesinin reddi demektir. Gelişen siyasal olaylar karşısında şaşkınlığa düşenler, her zaman sınıf perspektifine sahip olmayanlar olmuştur. Mevcut durumdaki gelişmelerin ülkemiz solu açısından ortaya koyduğu en temel gerçek de budur.

Nisan 1998

MAYINLAR, AZINLIKLAR, YABANCI SERMAYE VE TOPRAK REFORMU

[AKP, Organik Tarım, İsrail ve Mayınlar]

AKP'nin sınırdaki mayınların temizlenmesi karşılığında bu arazinin 44 yıllığına kiralanmasına ilişkin yasa tasarısının başlattığı "mayın" tartışması ülke gündeminin ilk sırasına tırmandı. Mayınlı arazinin İsrailli şirketler tarafından temizleneceği, dolayısıyla da toprağın 44 yıllığına İsrailli şirketlere kiralanacağı, Meclis tartışmalarının ana noktasını oluşturdu. Böylece 25 Eylül 2003 yılında imzalanan *Ottowa Mayın Yasağı Anlaşması*'na dayanılarak hazırlanan yasa, "organik tarıma elverişli" 216.000 dönüm arazinin yabancı şirketler tarafından (özel olarak İsrail şirketleri) 44 yıl süreyle işletilmesi tartışmasına dönüştü. Ancak tartışmayı tırmandıran ve gündemin ilk sırasına çıkartan asıl gelişme, Tayyip Erdoğan'ın bu yasaya mayınlı arazinin 44 yıllığına İsrailli şirketlere kiralanacağı için karşı çıkanları suçlarken, "Farklı etnik kimlikte olanlar ülkemizden kovuldu. Bu aslında faşizan bir yaklaşımın neticesiydi" sözleriyle oldu.

> "Bu ülkenin vatan toprakları üzerinde yatırım yapan küresel sermaye, 'şu dinden bu dinden geldi' diye 'eyvah Türkiye elden gidiyor' demek. Bu kadar kolay mı? Farklı etnik kimlikte olanlar ülkemizden kovuldu.

Bu aslında faşizan bir yaklaşımın neticesiydi.

Paranın dini, milleti, ırkı olmaz. Ama ne yazık ki öyle olduğunu zannedenler var. Para cıva gibidir. Kendine uygun zemini nerde bulursa oraya doğru kaçar. Şimdi ülkemizde küresel sermaye yatırım yapmak istiyor. Bakıyorsunuz birileri çıkıyor, 'O Yahudi sermayesi olmaz'. Yok arkadaş gelip ülkemde yatırım yapacak. 1 milyar dolarlık yatırım yapacak. İstemezük olmaz.

Bu yatırımı yapınca burada İzak çalışmayacak ya Ahmet ya Mehmet çalışacak. İşte işsizliği aşıyoruz. 'İstemezük.' 'Bizim milletimizden değil siz bunu peşkeş çekiyorsunuz'. Çünkü o George. Bak kardeşim o George olsun, gelsin yatırımını yapsın. Burada fabrikayı kurduğu zaman buradan gitse fabrikayı alıp da mı gidecek? Kim yanında istihdam edilecek Ahmet, Mehmet, Ayşe, Fatma'ya. Pazarı hazır burada ürettiğini de o pazara satacak." (Tayyip Erdoğan)

Böylece "mayınların temizlenmesi" yasası, birden "azınlıklar" konusuna, azınlıklara Cumhuriyet döneminde yapılmış olan haksızlıklara ve zulümlere, bunların "faşizan yaklaşımlar" olduğuna ilişkin tartışmaya dönüştü. Tartışmanın odak noktasına "azınlıklar ve azınlıklara yönelik faşizan yaklaşımlar" oturtulurken, "paranın dini, milleti, ırkı olmaz" sözü kolayca bir yana bırakıldı.

Ama toprak, tarım ve yabancı sermaye konusu, mayınların temizleneceği arazinin 216.000 dönüm ve özellikle "organik tarım"a elverişli arazi olması nedeniyle, "azınlıklara yönelik faşizan

yaklaşımlar" tartışmasının içinde kendisine yer bulabildi.

Uzun süredir "sivil toplum kuruluşları" aracılığıyla sürdürülen "Mayınsız Bir Türkiye" kampanyalarının ardından gelen bu yasa, bir kez daha ülkenin ekonomik ve siyasal bağımlılık ilişkilerinin sorgulanması için uygun bir ortam yarattı. Ancak sapla saman karıştırılarak, "paranın dini, imanı" ile "küresel sermaye"nin yaratacağı "istihdam ve refah", "azınlıklara faşizan yaklaşımlar" gösterildiğine ilişkin açıklamalarla karmakarışık hale getirildi.

Sorun, yalın haliyle Ottowa Mayın Yasağı Anlaşması kapsamında Suriye sınırlarındaki kara mayınlarının temizlenmesi sorunudur. Doğal olarak böyle bir temizlemenin kimin tarafından, nasıl yapılacağı ve kaça mal olacağı gibi teknik-askeri bir konuyu kapsamaktadır. "Dünyanın en büyük ordularından birisine sahip" olmakla övünülen bir ülkede, bu türden teknik-askeri bir konuda tek kurumun TSK olduğu da çok açıktı. Ortada "büyük" bir ordu vardı, doğal olarak da bu mayınları bu ordu temizleyecekti.

Öyle olmadı.

TSK, birkaç ön çalışma sonrasında bu büyüklükteki bir arazideki mayınları kendi olanaklarıyla temizleyemeyeceğini, yeni araç ve gerecin alınması gerektiğini, bunun için de yüz milyon dolardan fazla bir paraya ihtiyaç olduğunu hükümete bildirdi. TSK'nın bu "görüşü"nü değerlendiren AKP hükümeti, bunun Turgut Özal'ın "icadı" olarak bellenmiş "yap-işlet-devret" modeliyle halledilebileceğine karar vererek, mayınlı arazinin temizleyen şirkete 44 yıl süreyle kiralanmasına ilişkin bir yasa hazırladı.

Her zaman olduğu gibi, "feodal-tacir" şeriatçı düşünce yapısı, böylesi bir "kiralama" yöntemiyle "bir taşla birden çok kuş vurma"nın olanaklı olduğunu görerek harekete geçti. Mayın temizleme konusunda dünya çapında faaliyet yürüten ve Ottowa anlaşmasının kurallarına uygun biçimde mayınları temizleyecek şirket sayısı sınırlı olduğundan, yasanın uygulanması durumunda "mayın temizleme ihalesi"nin büyük ölçüde İsrailli şirketlerce alınacağı da açıktı.

İsrail ise, uzun yıllardır GAP bölgesiyle, GAP bölgesindeki tarımsal araziyle "yakından ilgilenmiş"tir. En popüler ifadesiyle, dünyanın su kaynaklarının denetimi ve küresel ısınmayla ortaya çıkacağı iddia edilen gıda sorunu çerçevesinde bu "ilginin" stratejik nitelikte olduğu çokça tartışıldı. Kimi "strateji uzmanları"na göre, İsrail'in GAP bölgesine gösterdiği "ilgi", siyonizmin "Büyük İsrail" planlarıyla ilgiliydi. Bir başka "strateji uzmanları"na göre ise, İsrail'in bölgeye gösterdiği ilginin arka planında ABD'nin "Büyük Orta Doğu Projesi" yatmaktaydı. Bu "strateji uzmanları"na göre, ABD, Ortadoğu'daki uzantısı İsrail aracılığıyla Arap dünyasını Kuzey'den, yani GAP bölgesi üzerinden kuşatarak, Kuzey Irak'taki Kürt "federe devleti"yle bağlantı kurarak ve "yahudi Kürtler"le birleşerek Ortadoğu'da mutlak bir egemenlik sağlamayı planlıyordu.

Bu "strateji uzmanları"nın iddiaları her ne kadar "komplo" teorileri kapsamına giriyorsa da, içerdiği jeo-politik unsurlar nedeniyle kolayca yabana atılabilecek iddialar da değildi. Ancak bu iddialar AKP için, sadece ABD'yle "iyi geçinme", ABD'nin icazetinin sürdürülmesini sağlama açısından önemlidir. Bu nedenle de "işin içinde" ABD'-

yi ilgilendiren böylesi bir jeo-politik durum varsa, bundan yararlanmak gerekirdi.

Öte yandan yaşanılan finans krizi koşullarında cari açığı kapatmak için eskisi gibi "sıcak para" bulunamayacağı da ortadadır. Özelleştirmelerle sağlanan "doğrudan sermaye yatırımları" da durma noktasına gelmiştir. Bu koşullarda "taze para" bulmak için mayınlı arazinin 44 yıllığına yabancı sermayeye kiralanması bir "fırsat"tı. 216 bin dönüm arazide yapılacak "organik tarım"ın getirisi ve yaratacağı istihdamın da AKP'nin bölgedeki oy gücünü artıracağı da hesaba katılmıştı. Mayın Yasağı Anlaşması bu bakış açısıyla "bir taşla üç kuş" vurmanın daha da ötesine geçirilebilirdi.

Tayyip Erdoğan'ın yasaya karşı çıkanları "yabancı sermaye düşmanı" ilan etmesi, bir adım öteye geçerek "azınlıklara karşı faşizan yaklaşım" olarak tanımlaması, tüm bu hesapların içinde "belagat" ve demagoji sanatını öne geçirdi.

Böylesi bir ortamda, tartışanlar da neyi tartıştıklarını bilemez hale geldiler. Başta CHP olmak üzere, tüm "muhalefet", "haşa, sümme haşa" diyerek ne kadar yabancı sermaye dostu olduklarını gösterme yarışına girerken, mayından temizlenen arazinin "ülke insanlarına" verilmesi gerektiğine ilişkin sözler de duyulmaya başlandı.

Her ne kadar "medya"da fazlaca yer verilmese de "ilgililerin" çok yakından izledikleri ve bildikleri şey, mayından temizlenen arazinin "organik tarım" için çok elverişli olduğudur. "Organik tarım" ise, Avrupa'da gelişen ve emperyalist metropollerde hızla yayılan "yeşil/çevreci" hareketin en temel hedeflerinden birisi olduğu kadar, önemli bir pazar potansiyeline sahiptir.

Türkiye'deki "organik tarım" verilerine bakıldığında, "organik tarım"ın ihracat değeri, kilogram başına yaklaşık 2-3 dolardır. Bu veriden yola çıkıldığında, 216 bin dönümlük (21.600 hektar) mayınlı arazinin "organik tarım" üretim miktarı yaklaşık 66 bin ton, ihracat fiyatlarıyla değeri ortalama 150 milyon dolardır. Mayınlı arazinin temizleme masraflarının yaklaşık 100 milyon dolar olduğu gözönüne alındığında, bu alana yapılacak yatırımın bir yıllık getirisiyle masrafların çıkartılması olanaklıdır.

Organik Tarım					
Yıllar	Çiftçi sayısı	Toplam Üretim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (ton)	İhracat Miktarı (ton)	İhracat Geliri (bin $)
2004	12.806	209.573	378.803	16.093	33.076
2005	14.401	203.811	421.934	9.319	26.230
2006	14.256	192.789	458.095	10.374	28.237
2007	16.276	174.283	568.128	9.347	29.359
2008	14.926	166.883	530.225	8.629	27.260

Ancak tüm bu verilerin ve olası hesapların ortaya çıkardığı gerçek, Türkiye'de tarımsal üretimin sürekli azaldığı, tarımsal gelirlerin sürekli düştüğüdür. Ne denli "organik tarım ürünleri"nin pazar potansiyeli yüksek olsa da gerek üretim maliyetlerinin yüksekliği gerekse bu ürünlerin pazarlama olanaklarının sınırlılığı, "organik tarım"ın tarımsal üretimin genel durumundan farklı olmadığı açıktır. Türkiye tarımının genel sorunu, kırsal nüfusun artan oranda tasfiye edilerek kentsel alanlarda ucuz işgücü olarak kullanılmasına yönelik uygulanan ekonomi politikada yatmaktadır.

Kırsal nüfusun uygulanan tarım politikalarıyla kentlere göçü ve "ithalatın liberalizasyonu" çerçevesinde tarımsal ürün ithalatının büyük oranda teşvik edilmesi sonucu, ülke içi tarımsal

üretim sürekli azalmıştır. Azalan üretim ve düşük ürün fiyatları da bir kez daha kırdan kente göçü hızlandırmaktadır. Uzun yıllar uygulanan "doğrudan gelir desteği"yle üreticilerin üretimden ve üretim bilgisinden uzaklaştırılmaları da ülkeyi tarım ürünleri ithalatçısı bir ülke haline dönüştürmüştür.

Eğer bugün, 216 bin dönümlük mayınlı arazide yapılacak "organik tarım"ın 150 milyon dolarlık getirisinden söz edilebiliyorsa, bu, ülkemizde toprak sorununun ve tarım reformunun ne denli önemli ve ivedi bir sorun olduğunu açıkça gösterir. Belki de "mayın" tartışmalarının açığa çıkardığı en önemli gerçek budur.

Yaşanılan kriz koşullarında sanayi üretiminde ve sanayi ürünleri ihracatında görülen %50'lere ulaşan olağanüstü düşüşler karşısında tarım ürünleri ihracatının çok az düşmesi (%5) tarımsal üretimin kriz koşullarında ne denli önemli olduğunu açıkça göstermiştir.

Diğer yandan tarım ürünleri ithalatçısı bir ülke haline gelinirken, aynı zamanda dünya emtia borsalarına olan bağımlılık, dünya emtia fiyatlarındaki değişkenlikten daha büyük ölçüde etkilenen bir ülke haline gelinmiştir.

Mayınlardan temizlenmiş toprakların bölge halkına ("organik tarım" yapma koşuluyla da olsa) dağıtılması, gerek bölgenin jeo-politik durumundan kaynaklanan olası "planlar" açısından, gerekse tarımsal üretimin (bölgesel ölçekte de olsa) yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi için bir başlangıç oluşturabilecek niteliktedir. Mayından temizlenmiş toprakların bölge halkına dağıtımıyla ortaya çıkacak tarımsal gelişme, her durumda toprak reformunun gerekliliğini çok daha

açık ve çarpıcı biçimde ortaya koyacaktır. Bu nedenle, mayından temizlenmiş toprakların yabancı şirketlere yeni yatırım alanı olarak sunulması karşısında toprakların bölge halkına dağıtılması talebi, her durumda "solcu" görünümlü "globalizm" yandaşı "sivil toplum kuruluşları"nın "hümanist" "Mayınsız Bir Türkiye" sloganından çok daha ilerici ve insancıl bir talep olacaktır.

Boş yere "azınlık" tartışmaları yaparak, jeostratejik "hesaplar"la uğraşarak Tayyip Erdoğan ve şeriatçı kesimin "feodal tacir" zihniyetinin demagojileriyle hesaplaşmak yerine, mayından temizlenmiş toprakların bölge halkına dağıtılmasını istemek ve bunun ortaya çıkartacağı tarımsal üretim potansiyelini hesaba katmak çok daha yararlı olacaktır. Bu, aynı zamanda "dünyanın en büyük ordularından biri" olan TSK'nin ne denli "dini, imanı" olmayan parayla, yabancı sermayenin çıkarlarıyla özdeşleştiğini de gösterecektir.

Haziran 2009

MHP, ÜLKÜCÜLER, BOZKURTLAR... RP, ŞERİATÇILAR, TARİKATLAR... NEREYE GİDİYOR

1980 öncesinin "Ülkücüler" adı verilen faşist milis örgütlenmesinin "Başbuğ"ları Türkeş'in ve MHP'nin talimatlarıyla gerçekleştirdikleri kitle katliamları ve cinayetlerde 5.000'i aşkın devrimci, demokrat ve ilerici yaşamını yitirmiştir. Oligarşinin kendi iktidarını sürdürebilmek amacıyla devrimci mücadeleye karşı finanse ettiği bu faşist milis örgütlenmesinin yer yer "ölüm mangaları" olarak da faaliyet gösterdikleri hemen hemen herkes tarafından bilinmektedir.

Bu hareket, sınıfsal desteğini küçük-burjuvaziden almaktaydı. MHP, ırkçılık ideolojisi ile, Türk'lerin "tarihi üstünlüklerinin" propagandasını yaparak, kitleleri etki altına almaya çalışmıştır. Emperyalist üretim ilişkilerinin -yukarıdan aşağıya kapitalizmin- gelişmesine paralel olarak mülksüzleşen ya da mülksüzleşmeye yönelen küçükburjuvazinin tepkilerini anti-komünizm propagandasıyla oligarşiye yedekleyen MHP, aynı zamanda bu kesimlerin mülksüzleşmesinin nedenini devrimci mücadeleye, özel olarak da işçi sınıfının sendikal faaliyetine bağlayarak etkili olmaya çalışmıştır.

MHP'nin 1980 öncesindeki durumunu "**Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz-I**" yazısında şöyle ortaya konulmuştur:

"... MHP, kitlelerin gerek ideolojik etkiler altına alınması, gerekse pasifleştirilmesi için önemli bir görev üstlenmiştir. Başka bir ifadeyle, oligarşi, kitleleri pasifleştirmede milis güçlerini kullanmaktadır.

Hükümetler, bu saldırı ve sindirme eylemlerini 'adi vakalar' olarak lanse etmekte ve devletin araçları ile bazı durumlarda fiilen pasifikasyonu yürütmektedir. Bu işleyiş, oligarşik yönetimin normal bir işleyişidir ve mutlaka tavır alınması gereklidir. MHP'nin militanlarına karşı alınacak tavır, tek başına ele alınamaz. MHP, oligarşinin yaşattığı bir güçtür. Bugünkü görevi, kitleleri pasifleştirmek ve şovenist sloganlarla kitleleri ideolojik etki altına almak olduğu halde, devrimci hareketi saptırma görevini de üstlenmiştir. Hedef, devrimcileri sınıf mücadelelerinden saptırmak ve kısa bir 'vuruşma'ya indirgemektir. Dünya tarihinde bunun örnekleri vardır. En son örnek, Lübnan'da yaşanmaktadır."[1]

Bu işlevleriyle MHP, 1980 öncesinde küçükburjuva kesimleri içinde etkili olmuştur. 1980'e doğru orta-sermaye kesimlerinin finans desteğini büyük ölçüde sağlayan faşist hareket, bu yolla kırdan kente göçen yeni unsurlar arasında örgütlenmesini genişletmeye yönelebilmiştir. Kırsal niteliğini koruyan, dolayısıyla feodal-ticari ilişkilerin egemen olduğu Anadolu kasabalarında güçlenen MHP, ırkçılık ideolojisi ile sürekli bir ilişkiler ağı oluşturabilmiştir.

Kayseri, Yozgat, Erzurum gibi eski dönemin ticari merkezlerinde etkinlik sağlayan faşist ha-

reket, bu bölgelerin emperyalist üretim ilişkilerinin genişlemesine paralel olarak önemlerini yitirmelerinin yarattığı sosyo-ekonomik ilişkilerden büyük ölçüde yararlanmıştır.

1980 sonrasında faşist milis hareketin bir süre merkezi bir denetime sahip olmaması, milis kadrolarının "kendi başlarına" toplumun her kesimine yayılmasını getirmekle birlikte, emperyalist üretim ilişkilerinin gelişmesinden etkilenen, dolayısıyla eski geleneksel ilişkileri belli oranda koruyan kasaba ve kentlerde kitlesel gücünü korumuştur. 1989 yerel seçimleri ve 1991 genel seçimleri, MHP'nin 1980 öncesi etki alanının daralmış olmasıyla birlikte, varlığını sürdürdüğünü göstermiştir.

Ancak faşist milis hareketin 1980 sonrasında gösterdiği en önemli farklılaşma örgütlenme alanında görülmüştür. Oligarşinin T. Özal aracılığıyla yürüttüğü "transformasyon" politikaları "boşta kalan" faşist milislerin devlet içinde ve politik ilişkilerde istihdam edilmesini getirmiştir. "Başbuğ"un "siyaset yasağı" bulunması kadrolarını "serbest bırakma" tutumunu zorunlu kılması bu gelişmeyi güçlendirmiştir. ANAP, DYP ve hatta RP saflarında "eski ülkücülerin" varlığı günlük olaylar haline gelmiştir.

MHP'nin 1980 öncesindeki ilişkilerinin bugünkü durumu çek-senet mafyasından "Türki" devletlere, ANAP içinden DYP'ye, Kıbrıs'tan Almanya'ya kadar uzanan boyuttadır.

Örneğin Asil Nadir'in İngiltere'den kaçışında faşist katillerin adları yer almaktadır. Rıfat Yıldırım adlı faşist katil 1980 öncesinde Doç. Bedrettin Cömert'in öldürülmesinde yer almıştır.

Aynı şekilde Özbekistan devlet başkanı İs-

lam Kerimov'un baş danışmanı Enver Altaylı, MHP'nin Almanya eski baş müfettişidir ve Asil Nadir'in kaçışında sık sık adı geçmektedir. Kıbrıs'ta Rauf Denktaş'ın "müteveffa" oğlu faşist milislerin örgütlenmesinde etkin bir biçimde çalışmış ve bunlarla Kıbrıs'ta parti kurmuştur.

Bakü'de Halk cephesi merkezini koruyan Bozkurtlar.

Azerbaycan'da Elçibey'i destekleyen grupların başında MHP'li faşistler gelmekte ve bunlar değişik dönemlerde iktidarı ele geçirmek için girişimlerde bulunmuşlardır. Nahçıvan'da İskender Hamidov'a bağlı faşistlerin darbe girişimi son anda durdurulmuştur. Azerbaycan "Halk" Cephesi içinde uluyan bozkurt amblemli üniformalarıyla özel bir güç oluşturmaktadırlar.

Taha Akyol'un basın dünyasında "itibar" sahibi olmasında "ülkücü" ilişkileri büyük yere sahip olmuştur.

ANAP içinde Taşar'lar, Gökçek'ler bakanlık ve milletvekilliği düzeyinde faaliyet gösterirken, eski faşist milislerin devlet bürokrasisinde yer almalarında etkili olmuşlardır.

Mustafa Verkaya gibi faşist katiller bir yan-

dan çek-senet mafyası gibi çalışırken, diğer yandan ANAP içindeki ilişkilerde sık sık yer almışlardır. En son Mesut Yılmaz'ın ANAP başkanı seçilmesinde kimi delegelerin zorla etkisizleştirilmesinde rol almışlardır. Böylece Mesut Yılmaz'ın en etkin destekçileri faşist milisler olmuştur.

Bu konuda en son örnek ise, DYP kongresinde yaşanmıştır. Tansu Çiller "Milliyetçi başbakan" sloganları ve "bozkurt selamı" ile karşılanmıştır.

Tüm bu ilişkiler ağında faşist katillerin ağırlıklı faaliyetleri "çek-senet mafyası" olarak bilinen yasadışı alanda yoğunlaşmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, faşist milis hareketin dayandığı sosyo-ekonomik ilişkilerin ticari alanlarda yoğunlaşması, bu kesimlerin yüksek enflasyon ortamında ortaya çıkan çek-senet tahsilindeki çarpık ilişkileri, bu işlerin içine girmelerini sağlamıştır. 1980 öncesinde işledikleri cinayetleri çek-senet tahsilatı adı altında kullandıkları zorun bir ifadesi olarak göstermeleri bu kesimin gücünü oluşturmaktadır.

Son dönemde faşist milislerin etkinlikleri giderek kitlesel hareketlerde de yoğunlaşmaktadır. Özellikle kitlelerin kendiliğinden tepkilerinin ortaya çıktığı her yerlerde faşist milisler görülmektedir. İlk belirgin kitlesel hareket olarak Fethiye'de Kürtlere yönelik saldırılarda "ülkücüler" yönlendirici güç olarak ortaya çıkmışlardır.

Ancak son yıl içinde yapılan üç büyük kitlesel harekette faşistlerin etkinlikleri açık biçimde gözler önüne serilmiştir.

İlkin Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinde "rakip" "çek-senet mafyası mensupları" arasında çıkan hesaplaşma tam bir kitle terörüne dönüştürülmüştür.

İkinci olay, Almanya'nın Solingen kentinde beş Türkiyelinin yakılarak öldürülmesinden sonra olmuştur.

Üçüncü olay ise, Sinop'un Boyabat ilçesinde bir cinayet sanığının linç edilmeye kalkışılmasında yaşanmıştır. (Bu olayda imam-hatip lisesi öğrencilerinin yer alması, aynı zamanda faşist milisler ile şeriatçıların ortak yanlarını göstermiştir.)

Üç olayda da ortak bir özellik, olayların kitlelerin bilinçsiz tepkilerinin faşist milisler tarafından yönlendirilmesidir. Diğer ortak özellik ise, sözkonusu olan yerlerin ve kitlenin eski geleneksel ilişkilerin varlığını sürdürdüğü yerler olmasıdır.

1980 öncesinin faşist katillerinin on yıl sonra toplumun değişik kesimlerinde etkinlik kurmaları, MHP'nin kitle tabanının ve temsil ettiği sınıfların Türkiye'de varlığını sürdürdüklerinin ifadesidir. Yukarıdan aşağıya gelişen kapitalizmin sürekli yoksullaştırdığı ve mülksüzleştirdiği kesimlerin gerek politik gerekse sosyal ilişkilerinde yer alan faşist milislerin varlığı, bu kesimler üzerindeki etkinliklerinin sürekliliğini sağlamaktadır. 12 Eylül sonrasında Türkeş'in "temsil ettiği-

miz fikirler iktidar oldu" sözleriyle faşist kadroların her yandaki dağılmışlıklarına bir biçim vermesi, aralarındaki ilişkilerin sürekli olmasını da sağlamıştır. "Eski ülkücünün eski ülkücüye yardımı" olarak ifade edilen ilişki, giderek toplumun en üst politik ilişkilerindeki faşistler ile en altındaki faşistler arasında sürekli bir bağ halini almıştır. "Çek-senet mafyası" olarak faaliyet gösteren faşistlerin, aynı zamanda ANAP ve DYP kulislerinde delegelerin "ikna"sında görev almaları hiç de şaşırtıcı olmamaktadır.

Bu ilişkilerin en son örneği Fenerbahçe'nin son başkan seçiminde yaşanmıştır. Vefa Küçük-Ali Şen arasında süren Fenerbahçe kulüp başkanlığı seçiminin, son anda Güven Sazak'ın başkan seçilmesiyle sonuçlanması faşistlerin etkinliklerinin ve ilişkilerinin ne denli geliştiğini göstermiştir. 12 Eylül sonrasında kitlelerin depolitizasyonu için kullanılan futbol karşılaşmalarında tribünlerde görülen politik sloganlardan alınma pankartlardaki faşist ifadelerle bütünleştirilmiştir.

İşte ''Milliyetçi Fenerbahçe Partisi''

"Ülkücü arıyormuş"

HALK SOKAĞA DÖKÜLDÜ

Domaniç'te çatışma

Güven Sazak'ın çevresinde toplanan yeni yöneticiler, "Bozkurt" işaretli pozlar verdiler.

Kırdan kente göç eden nüfusun ortaya çı-

kardığı lümpen kesim, hemen her düzeyde faşistlerin örgütlenmeleri için uygun zemin teşkil etmiştir. (Aynı kesim 12 Eylül sonrasında şeriatçı akımların da örgütlenme alanlarını oluşturmuştur.) Bu kesimlerin başı bozuk tutumları, geleceğe olan umutlarını tüketmişliği, toplumsal düzene entegre olamamışlığı yoksullukla birleşerek faşistler tarafından kullanılabilir bir malzeme ortaya çıkarmıştır.

Bu kesimler, kimi zaman bir futbol karşılaşmasında, kimi zaman bir "mafya" ilişkisinde kitle oluştururken, kimi zamanlarda da polis operasyonlarında katledilen devrimcilerin arkasından polise tezahürat yapan koro olmuşlardır.

Faşistlerin bu kesimleri kullanmaları, peşlerinden sürükleyebilmeleri, sonal olarak faşistlerin 1980 öncesindeki cinayetler ve katliamlarla bütünleşen "imajları"nın zaman içinde silikleşmesi ve yeni kuşaklar tarafından bilinmemesinden kaynaklanmaktadır. Türkeş'in, çoğu durumda toplumun büyük kesimi tarafından benimsenen tutumları, hatta "sol" olarak tanımlanabilecek politikaları destekleyen beyanları bu "imaj"ın silikleşmesinde etkili olmuştur. Ama asıl belirleyici olan toplum üzerindeki depolitizasyon ve bunu "demokrasi ve barış" adına destekleyen "sol" aydınların tutumu olmuştur. Solda her türden ilkenin kolayca "pragmatizm"le yer değiştirmesi, belli bir devrimci ilkeye ve değere sahip çıkmanın "çağdışılık" olarak "eleştirilmesi" faşizme ve faşist katliamlara karşı sürekli bir toplumsal bilincin silikleşmesini getirmiştir. (Aynı şekilde kimi eski devrimci unsurların ticari ilişkilerde faşistlerle iş yapmaları da, pratikte faşist milislerin "eskisi kadar" tehlikeli olmadıkları imajının

gelişmesine hizmet etmiştir.)

Faşistlerin gerçek yüzleri ortaya konulmadığı sürece, ellerinde tuttukları ilişkiler ve kesimlerle, yakın bir gelecekte **yeniden aktif bir karşıdevrimci güç** olarak politik alanda faaliyet göstermeleri zor olmayacaktır. Bu durum oligarşinin resmi zor güçlerinin devrimci mücadele karşısında etkinliğini yitirmesine paralel olarak daha da güçlenecektir. Ama bu süreç içinde faşist milislerin gelişen Kürt ulusal hareketinde küçükburjuva milliyetçiliğinin etkinliğini artırmasını, ırkçı demagojisine dayanak yaparak Kürtlere yönelik katliamlara yönelmesi sözkonusu olabileceği de unutulmamalıdır. Bu durum ise, sadece Kürt ulusal hareketini değil, devrimci süreci de etkileyecektir.

> "1980 sonrasında faşist milis harekette ortaya çıkan en önemli gelişmelerden birisi de şeriatçılığa doğru önemli bir kaymanın ortaya çıkmasıdır.
>
> 'İslamcılaşma' olarak günlük basının ifade ettiği bu gelişme, 12 Eylül döneminde faşist milislerin 'kendi devletlerinden' gördükleri 'vefasızlığın' ürünü olduğu kadar İran'daki molla iktidarının da etkisiyle olmuştur. Günümüzdeki pek çok 'radikal islamcı' denilen şeriatçı örgütlenmelerde pek çok eski MHP'li bulunmaktadır. Uğur Mumcu'nun öldürülmesi üzerine başlatılan, ama Kamhi'ye yönelik eylemle yoğunlaştırılan polis operasyonlarında yakalananların İran'da eğitilmiş olmaları tek başına açıklayıcı olmasa da Doğan Öz'ü öldüren faşist İsa Armağan'ın İran'da bulunması bir tesadüf değil, bu kay-

manın ürünleridir."[2]

Bu gelişme kendisini IDP ya da Yazıcıoğlu gurubunun politik söyleminde çok açık biçimde görülmektedir. Bu nedenle, örneğin bir Boyabat olayında imam-hatipli öğrencilerin yer alması, tek başına belirleyici olmamaktadır. Gerek faşist milislerin gerekse şeriatçıların Kürt sorunu karşısında takındıkları tutum, hemen hemen benzer bir ideolojik temele sahiptir. Politik planda RP'nin Kürt sorunu karşısında takındığı tutum, doğrudan şeriatçılığın ulusları inkâr eden "ümmet" kavrayışından kaynaklanmaktadır. MHP saflarında azımsanamayacak sayıda Kürt de bulunmaktadır ve MHP'nin Kürt sorunundaki bakışı da "Türk gurur ve şerefi, islam fazilet ve kültürü" temelinde oluşturulmuştur.

Sonal olarak her iki kesim de devrime ve devrimcilere karşıdırlar. Bir başka deyişle, ideolojilerinin içerdiği anti-komünizm, bu kesimlerin ortak özelliğidir.

...VE SİVAS KATLİAMI

2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta düzenlenen Pir Sultan Abdal Kültür ve Sanat Etkinliği'nde ülke tarihinin en önemli katliamlarından birisi gerçekleşti. Cuma namazından çıkan gerici kitlenin, önce şenliğin düzenlendiği kültür merkezine yönelik saldırısıyla başlayan olaylar, Pir Sultan Abdal'ın heykelinin kazmalarla parçalanmasıyla devam etmiş ve şenliğe gelenlerin kaldığı otelin yakılmasıyla noktalanmıştır. Ve sonuç, yaşamını yitiren 35 ilerici, demokrat ve devrimcidir.

Gerek olayların hazırlıkları, gerekse yapılışı,

katliamın sözcüğün gerçek ve tam anlamıyla **devrimci düşünceye** karşı olduğunu göstermektedir. Aziz Nesin'in kişiliğinde saldırılan ve katledilmek istenen **devrimci düşüncelerdir**. **Saldırganlar şeriatçılar ve faşistlerdir**. Şeriatçıların ve faşistlerin başını çektiği ve yönlendirdiği gerici kitle "dinsizlere" karşı "islamiyet savunucuları" olarak kendilerini sunmuşlardır. Pir Sultan Abdal'la simgeleşen tüm değerler bu katliamın hedefi olmuştur.

Olayların ilk görüntüleri bile şeriatçılar ile faşist milislerin nasıl iç içe hareket ettiğini göstermektedir. PKK'ye karşı atılan sloganlar, aynı zamanda bu kesimlerin Kürt sorununu nasıl kavradıklarını da ortaya koymuştur. Saldırılar, devrimle, devrimcilikle özdeşleştiği varsayılan herşeye yönelmiştir. Hedef tektir: Devrimci hareket.

Sivas katliamı, bir kez daha, ama çok kanlı bir biçimde ülkemizde şeriatçı güçlerin karşıdevrimci niteliğini ortaya koymuştur. Solda uzun süreden beri "radikal müslümanlar" diyerek meşrulaştırılan kesimler, demokrasiden de ne anladıklarını ortaya koymuşlardır. Şeriatçıları devrimci mücadelenin "müttefiki" gibi göstermenin ne denli aldatıcı ve yanlış olduğu da Sivas katliamı ile bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Laikliği, "kemalizm"le özdeşleştirerek, sol kitlenin şeriatçılığa karşı olan bilincini bulanıklaştırma, böylece ağır bir bedel ödemiştir. Aziz Nesin'in "Şeytan Ayetleri"ni yayınlamasını "popülizm", "kahramanlık sevdası" gibi yorumlayan kesimlerin, "Alevilik"ten hareket ederek kendisine bir taban oluşturmayı düşünenlerin bu katliamda sorumlulukları vardır. Onlar kitlelerin şeriatçılığa karşı bilinçlerini bulanıklaştırarak, kitleleri

bu kesimlere karşı savunmasız bırakmışlardır.

Sivas katliamı göstermiştir ki, bu ülkede şeriatçılar, gerçek bir demokratik halk devriminin düşmanlarıdırlar. Onların geçici bir süre için solla girdikleri diyaloglar, sonuçta "nüfusun %99'u müslüman olan bir ülkede" dinsel ideolojinin doğal etkileşimine dayanmaktadır. İran molla rejiminin gösterdiği gibi, bu gerici temel, sadece oligarşinin kullandığı ve kullanabileceği bir güç değil, aynı zamanda tasfiye olan feodal kalıntıların da kullanabileceği bir güç ortaya çıkartmaktadır.

1980 sonrasında devrimci mücadeleye karşı bir güç olarak özel destek sahibi olan şeriatçı akımlar, faşist hareketle birlikte dayandıkları ortak temelde devrimcilerin, ilericilerin, demokratların katledilmesinde kullanmakta tereddüt etmeyecek durumdadırlar. TCK'nın 141-142. maddelerinin kaldırılmasında 163. maddenin kaldırılmasını talep etmenin "demokratlık" olduğunu sananlar, bu katliamın hazırlayıcıları olmuşlardır. Demokratik bir devletin olmazsa-olmaz koşullarından olan laikliği, kaba anti-kemalizm propagandası için bozanlar, değersizleştirenler, Türkiye devrimcilerini "din silahını kullanamamakla" suçlayanlar, bu katliamdan sonra politikalarını gözden geçirmek zorundadırlar.

Şüphesiz Sivas katliamından sonra da eski tutumlarını sürdürenler olacaktır. Hatta bunun için, olayda kışkırtma aracı olarak Aziz Nesin'in tutumlarını, beyanlarını gerekçe yapan "sol"cular da çıkacaktır. Hangi gerekçeler ileri sürülürse sürülsün, ülkemizde şeriatçılığın ve şeriatçıların karşı-devrimci bir güç olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir. Ve artık kitlenin bu konudaki du-

yarlılığını azaltan, bilinçlerini bulanıklaştıran tutumlardan vazgeçilmelidir.

Sivas katliamı, 1990'ların Türkiye'sinde ikinci bir Maraş katliamıdır. Ve Maraş katliamında olduğu gibi, Sivas'da da katliama uğrayanlar sol kitledir ve saldırganlar karşısında savunmasız durumdadırlar.

Yıllar boyu, ülkenin tarihsel koşullarının silahlı devrimci mücadeleyi zorunlu kıldığı ortaya konulmasına rağmen, "bu işler silahla olmaz" diyerek silahlı devrimci örgütleri yer yer "teröristlik"le bile suçlayabilen küçük-burjuva aydınları, bu savunmasızlığın da zeminlerini hazırlamışlardır. 12 Eylül öncesinde faşist milis saldırı ve katliamları karşısında, tek yolun silahlı mücadeleden ve silahlanmaktan geçtiğini çok geç kabul eden bu kesimler, bu kez aynı sona sürüklenmemelidirler.

Bu katliamlar karşısında, benzer bir yanılgı da olayın "provokasyon" olduğunu savlamaktır. Herşeyden önce "provokasyon" kavramı, bir hareketin kendi hareketini saptırma çabasıdır. "Provokasyon" edebiyatçıları, Sivas katliamını, "devletin kamuoyunun dikkatini Kürt ulusal hareketinden uzaklaştırmak ve sünni-alevi çelişkisini kullanmak için" gerçekleştirdiği şeklinde yorumlayabilmektedirler. Oysa aynı mantık açısından, Sivas katliamı, 1980 sonrasında devletle ilişkilendirilmeye çalışılan alevi kesimin yeniden eski muhalefet konumuna dönmeleri anlamına gelecektir. Dolayısıyla, "provokasyon" edebiyatçıları için, "olumlu" bir sonuç ortaya çıkar. Yanlış olan herşeye Kürt ulusal hareketi açısından bakmaktır. Kimi zaman, kitle katliamlarından böyle bir sonuç beklemek anlamına gelecektir. Sorun,

devrim sorunudur, ülkenin demokratik halk devrimi sorunudur.

Sivas katliamı ne bir provokasyondur, ne de Aziz Nesin'in "kendini bilmez konuşmasının yarattığı tahrik"tir. Sivas katliamı, ülkemizdeki tüm gerici güçlerin, şeriatçılar ve faşistlerin yönetimi altında, devrime, devrimci mücadeleye, yeniye ve ileriye yönelik her harekete karşı saldırısıdır.

Ağustos 1993

Dipnotlar

[1] İlker Akman: *Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz*, s: 70, İlkeriş Yay.
[2] *Kurtuluş Cephesi*, Sayı: 12, s: 27, Mart 1993.

MİLLİYETÇİLİĞİN SONU

MEDT TV Müdürü İlhan Kızılhan, 'ekolojik gelişmelerden yararlanacaklarını belirtti ve "herkesin bir uydusu var. Bizler de herkesin KitrSat" dedi

Türkiye tarafından bilindiğini ve yayınlar durdurulduğu" belirtti.

Kızılhan, bu gibi sıcak dağıtmacalarda, rayların sonsuza dek yürütülmesini istediğini.

15 Mayıs 1996'da yayına başlayan MED TV'nin yayın sürücü merkezi Londra'da, prodüksiyonu ise Belçika'da bulunuyor. Yayın merkezi Londra'da, prodüksiyonu Belçika veya Rusya'da; stüdyolarda hazırlanıp "Up - link" denilen yöntemle Londra'daki uydu sırtına verileyip sistemleriyor.

MED TV'nin yayın lisansı Belçika'de TV yayınlarına ilişkin bir genel TV lisansı (KN'dan almış. Kapsamında önce Fransız Telecom uydusu üzerinden yayınlarını sürdüren MED TV, daha sonra Eutelsat'ın Hotbird-1 uydusuna geçmiş. Kızılhan, bu uydularda, sinyalinin bir bir sistemine ilişkin bir sorun olmadığını, ancak Fransız Telecom uydusunda antenin kullanma hakkının bedeli yüksek olduğu için Eutelsat'ın kullanım bedeli sorun olmadığını söyledi.

Brüksel'in ilhan, düşünüyor. Bu durumun bölgesinde bulunan ve grup (Grup yönetimde PSK Lider Abdullah Öcalan'ın) telefonla tecrübe tutan toplantılarının da yapılacağı stüdyo anlatıyor ve böylece bir fesih Türkiye'nin 20 Belçika televizyonunca da kullanılan ve her türlü teknik imkana sahip olduğunu MED TV kimseden bunmuyor.

MED TV'de halen büyük bölümü

...ülüştü.

...hali kaynak bulmak için ME... TV'nin halka açıldığını. Avrupa'da Kürt işadamlarının ortak olduğunu ve hisse satışlarını sürdürdüklerini de anlatan **İlhan Kızılhan,** "Opel, Mercedes, Coca - Cola gibi büyük şirketlerle Kürtçe reklam anlaşmaları yaptıklarını, hem Avrupa'da hem de "Kürdistan'da Kürtçe konuşan milyonlarca insanın büyük bir pazar teşkil ettiği"ni ve büyük şirketlerin ilgi duyduğunu. Kürt işadamlarının da para kazanmak için MED TV'ye ortak olduğunu bildirdi. **Kızılhan,** ...KK tarafından finanse edildiği ...daki iddiaları da red ede... ...dönemde İngiltere'...

Üst sütunda görülen 18 Ağustos 1996 tarihli Milliyet gazetesinde yayınlanan haber, Kürt ulusal hareketinin bugünkü durumunu ve geleceğini ortaya koyan bir örnek durumundadır.

Bugüne kadar değişik biçimlerde Kürt ulusal harekti içinde küçük-burjuvazi ile orta-burjuvazinin giderek güçlendiğini ve ideolojik olarak hareketin gelişim süreceni belirlemeye başladığını ortaya koymuştuk. Milliyet gazetesinde yer alan haber, bu durumun çok daha ileri boyutlara ulaştırılmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır. Özellikle emperyalist tekellerle kurulan ilişkiler ve bunda Kürt halkını "açık bir pazar" olarak sunulması, ilk kez bu kadar net bir biçimde ifade edilmektedir.

Med Tv'nin Müdürü İlhan Kızılhan, açık biçimde, Kürtlerin emperyalist tekeller için bir pazar olduğunu, üstelik "*hem Avrupa'da*", "*hem*

de Kürdistan'da" **büyük bir pazar** teşkil ettiğini söylemesi, bugünden yarına Kürt halkını neler beklediğini ortaya koymaktadır. Burada küçük ve orta burjuva milliyetçiliğinin kaçınılmaz sonuçları yanında, emperyalist tekellerin Kürt sorunuyla olan ilgilerinin nedenleri de açık biçimde ifade edilmiş olmaktadır. Kızılhan, emperyalist tekellere, kendilerini desteklemeleri karşılığında, Kürt halkını onlara "pazar" olarak sunabileceklerini söylemektedir. Kürt ulusal hareketi içinde, "büyük politika" gibi sunulan bu tür yaklaşımlar, gerçekte, tüm tarihte "ezilen ulus" hareketlerinde her zaman görülmüştür.

> "*Sözcüğün tam anlamıyla, emperyalist ülke burjuvazisinin ulusal sorun karşısındaki tutumları,* ***Pazar sorunu*** *olarak vardır. Destekledikleri ulusal hareketler, rakip emperyalist ülkenin sömürge ya da yarı-sömürge durumundaki ülkelerdeki ulusal hareketlerdir. Böylece tekelci kapitalizm koşullarında tarihsel olarak burjuvazinin devrimci niteliğini yitirmiş olması, siyasal olarak gericileşmesi ve yağmacı bir politika izlemesi açık hale gelmektedir*." (abç)[1]

İşte emperyalist ülkelerin ve tekellerinin Kürt ulusal hareketiyle ilişkileri, olası ve olan bir pazar sorunuyla bağlantılıdır. Kürt küçük-burjuvazisi, bu durumu bildiğinden, kendi halkını çok rahatlıkla emperyalistlere pazarlayabilmektedir. Bunu "akıllı politika" olarak sunması ise, Kürt halkını ne denli küçümsediğini göstermektedir.

Şüphesiz bu tür gelişmeler Marksist-Leninistler için şaşırtıcı değildir. "Ezilen ulus"un bur-

juvazisinin, bir yandan kendi halkına "ulusal a-yaklanma"dan söz ederken, diğer yandan "kendi halkından gizli olarak ve ona karşı" gerici anlaşmalar yapması uzun tarihsel bir olgudur. Marksist-Leninistler bu tarihsel gerçeğin temelinde sınıfsal konumların ve çıkarların olduğunu bildikleri için, her zaman "ezilen ulus"u ve proletaryasını uyarırlar. Onları milliyetçiliğin etkisinden kurtarmak için mücadele ederler.

Özellikle emperyalizmin III. bunalım döneminde uygulanan yeni-sömürgecilik yöntemleri, "ezilen ulus" düzeyinde burjuvaziye yeni "gizlenme" olanakları yaratmıştır. Artık eskisi tarzda (eski-sömürgecilik dönemlerinde olduğu gibi) işbirlikçilik yoktur; bunun yerine emperyalizmin ülke içindeki temsilcisi olan yerli tekelci burjuvazi işbirlikçi durumundadır. Bu da, eski tarz işbirlikçiliğe karşı büyük bir tepki gösteren halkların tepkilerinin pasifize edilmesini getirmektedir. Emperyalizmin içsel bir olgu olması, bu yeni tip işbirlikçiler sayesinde olmaktadır. İşte bugün Med Tv'nin müdürü ağzından ifade edilenlen, yeni-sömürgecilik yöntemlerine uygun ve uyumlu bir işbirlikçi olacaklarına ilişkin bir beyan durumundadır. Üstelik, günümüzde emperyalist sömürünün en tipik temsilcileri durumunda bulunan Mercedes ve Coca-Cola' nın adlarının verilmesi, kendilerinin bu işbirlikçilikte ne denli kararlı olduklarını ve bunun için her şeyi yapabileceklerini göstermektedir. Daha henüz ulusal hareket durumundayken yapılan böylesine açık bir işbirlikçilik çağrısı, Kürt halkını ne denli zor günlerin beklediğinin açık göstergesidir.

Marksist-Leninistler, her zaman, bu konuda halkları bilinçlendirmeye ve bu yöndeki eğilim-

lere karşı mücadele etmeye çağırmışlardır. İşte yıllar önce Stalin'in şu belirlemeleri, bu yönde yapılmış en önemli uyarılardandır:

> "*Rusya'da karşı-devrim dönemi yalnızca 'yıldırım ve gökyüzünü' değil, ama hareket karşısında düş kırıklığını, orak güçlere inançsızlığı da getirdi. Önceleri 'parlak bir geleceğe' inanılmıştı ve insanlar, milliyetlerinden bağımsız olarak, birlikte savaşıyorlardı: Her şeyden önce ortak sorun!...*
>
> *Ve yukarıdan gelen kavgacı milliyetçilik dalgası, kendi 'özgürlük aşkı' adına çevreden öcünü alan 'iktidar sahipleri'nden gelen tüm bir baskılar dizisi, aşağıdan yükselen ve bazen kaba bir şovenizme dönüşen bir milliyetçilik karşı-dalgasına yol açtı.*
>
> *İşçi yığınlarını sürükleme tehlikesi gösteren milliyetçilik dalgası, durmadan güçlenerek yükseliyordu. Ve kurtuluş hareketi ne kadar güçten düşüyorduysa, milliyetçilik çiçekleri de öylesine açıyordu.*
>
> *Bu güç zamanda, Marksizme büyük bir görev düşüyordu: Milliyetçiliğe saldırmak, yığınları 'genel salgından' korumak*."[2]

Ne yazık ki, bu durum ülkemizde de ortaya çıkmış ve yapılması gerekenler yapılamamıştır. Stalin'in sözleriyle, "milliyetçiliğin karşısına enternasyonalizmin denenmiş silahını" çıkartmak, dönemin koşulları ve olayın kendi içsel gelişimi nedeniyle gerçekleşmemiştir. Enternasyonalizm adına yapılan her uyarı, Kürt ulusal hareketine karşı bir "düşmanlık" gibi algılanmış ve öyle kabul edilmiştir. Oysa, bugün açık biçimde ortaya

çıktığı gibi, milliyetçilik, Kürt halkını emperyalizme pazarlayacak boyuta gelmiştir. Ve bu pazarlama olayı, bilinci iyice bulanıklaştırılmış, proletarya ideolojisine karşı bir tutuma sokulmuş ve milliyetçiliğin "iyi birşey" olduğu kanısı uyandırılmış bir kitlenin varlığı koşullarında gündeme getirilmiştir. Yani, emperyalizmle açık işbirliği yapabilmek için, önce Kürt halkına bu işbirlikçilik ideolojik olarak kabul ettirilmiştir. Kürt halkının tüm ezilmişliği, yeni bir işbirlikçilik ideolojisiyle karşılanmıştır. "Türklere ve Türklere ait herşeye" karşı olmaya dayandırılan ve günümüz koşullarında ulusal baskının arkasındaki asıl gücün emperyalizm olduğunu gizleyen propagandalarla bu sağlanmıştır.

"Ne yani? Milliyetçiyim ben, ne olmuş?" diye konuşabilen Kürtlerin sayısı hızla çoğaltılmış ve PKK içindeki Marksistler tasfiye edilmiştir. Ancak gelişimin en önemli yanı, Kürt halkı arasında anti-Marksist tutumların öne geçirilmesidir. Çünkü, Kürt burjuvazisinin emperyalizmle işbirliğini teşhir edecek ve buna paralel Kürt halkını örgütleyebilecek tek güç Marksist-Leninistlerdir. Bu nedenle, öncelikle Marksizm-Leninizmin kitleler üzerindeki etkisi kırılmak istenmiştir. Sosyalizmin bir "ütopya" olarak ilan edilmesi, "Lenin'in" İsa'yla, Muhammed'le eş tutulması ve "Lenin'in polit-bürosu" ile İsa'nın 12 havarisinin ve Muhammed'in 4 halifesinin eşleştirilmesi, hep bu yönde atılmış adımlar olarak ortaya çıkmıştır. Böylece Kürt ulusal hareketi, proletaryanın tarihsel hareketinden kapartılmıştır.

Bugün Kürt ulusal hareketine egemen olan milliyetçilik gerek Kürt halkı için gerekse diğer halklar için yeni ve önemli sorunlara gebedir. Ar-

tık emperyalizmle işbirliği yapabileceklerini açıkça ilan eder duruma gelmiş olan burjuva milliyetçileri, milliyetçiliği PKK gerillalarının ideolojisi haline de getirmişlerdir. Bunun somut sonuçları ise, herhangi bir eylemde, sivil insanların nüfus kâğıtlarına bakılarak ayrıştırılmaları olmaktadır.

Kürt ulusal hareketinde milliyetçiliğin egemen unsur haline gelmesi ve buna karşı mücadele edilmesi, kesinkes "ezilen ulus milliyetçiliği" ile "ezen ulus milliyetçiliği"nin karıştırılmamasını gerektirir.

Marksist-Leninistler, her zaman "ezilen ulus" milliyetçiliği ile "ezen ulusu" milliyetçiliğini birbirinden ayırmışlar ve "ezilen ulus" milliyetçiliğinin içeriğindeki demokratik yanı gözetmişlerdir.

> "*Her ezilen ulusun burjuva milliyetçiliği, zulme karşı yönelmiş olan genel bir demokratik içerik taşır… Kayıtsız şartsız desteklediğimiz işte bu içeriktir*."[3]

Ancak sonal olarak milliyetçiliğin niteliği, her durumda bir ve tektir: Burjuvazinin çıkarlarını ulusal çıkar olarak ortaya koymak.

İşte "ezilen ulus" düzeyinde ortaya çıkan milliyetçiliğin diğer yanı da budur. Bu yan, proletaryanın ve partisinin mücadele etmek zorunda olduğu gerici içeriği ifade eder.

> "*Çokluk, 'ezen ulus' ile 'ezilen ulus' milliyetçiliği arasında bir ayrım yapılırken, yerel şovenizmin tehlikeli sonuçları gözden kaçırılır. Burada 'ezilen ulus'un milliyetçiliğinin, 'ezen ulus' milliyetçiliğinden kesinkes ayrıl-*

ması, bunların dünya demokratik devrim mücadelesinden karşıt konumlarının gözönünde tutulması gerekliliğinin vurgulanması zorunludur. Özellikle 'ezilen ulus'un milliyetçiliğinin 'ezen ulus' şovenizmine karşı bir 'savunma biçimi' olduğu unutulmamalıdır. Ancak öte yandan da her milliyetçilik gibi, 'ezilen ulus' milliyetçiliğinin, zaman içinde 'saldırgan bir milliyetçiliğe' ya da şovenizme dönüşme eğilimi içinde olduğu da unutulmamalıdır. Çokluk 'ezilen ulus' milliyetçiliği, ulusun keni kaderini tayin etme hakkını elde ettiği ve bunu bağımsız bir devlet kurmayla somutladığı koşullarda, bu mil-liyetçilik 'yerel şovenizm'e, 'saldırgan milliyetçiliğe' dönüşebileceği, daha güçsüz ulusları boyunduruk altına almaya yönelebileceği bilinmelidir. Yine de bu yanın öne geçmesi için, 'ezilen ulus'un bu durumdan kurtulması önkoşul değildir. Kimi durumlarda henüz kendi kaderini tayin hakkına sahip değilken bile, milliyetçilik şovenizme dönüşebilmektedir. I. bunalım döneminde Kafkas-ötesindeki uluslarda bu tür gelişmeler sık sık ulusal çatışmalara ve katliamlara yol açmıştır.

Genel olarak ulusal sorunun bir köylü sorunu olduğu gözden kaçırılarak, 'ezilen ulus' düzeyinde de ortaya çıkabilecek köylü milliyetçiliğinin saldırgan yanı unutulur. 'Ezilen ulus' düzeyinde köylülüğün talebi topraktır ve ulusal toprakların bir başka ulus tarafından ilhak edildiği koşullarda, bu talep ulusal kurtuluş hareketine yol açar. Kendi 'ulusal' toprakları üzerinde yabancı

ülkenin mülk edinmesinin (ilhak yoluyla) ortadan kaldırılması, köylünün kendine ait toprağa sahip olmasına hizmet edeceği düşünülür. Bu, köylü kitlesinin ulusal harekete katılışının maddi temelini oluşturur. Ve bu milliyetçiliği ile toprak talebi arasındaki ilişki, 'ezilen ulus' milliyetçiliğinin 'salırgan milliyetçiliğe' dönüşmesinin maddi temelidir de."[4]

Şüphesiz tüm bunlar yıllarca devrimci örgütler tarafından yazıldı, çizildi. Ama Kürt proletaryasının ve köylülerinin milliyetçi bir çizgiye sokulmalarını engelleyemedi. Bunun sonucunda, emperyalizmle işbirliği yapmak isteyen burjuva kesimler önemli bir engeli aştıklarını düşünmektedirler. Öyle ki, artık Kürt ulusal hareketi çerçevesinde bile, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkından söz eden hiç kimse kalmamıştır. Kürt ulusal hareketinin gerçek içeriği ve hedefi durumunda olan **kendi kaderini tayin hakkı** isteminden vazgeçilmesi, 12 yıldır süren savaş koşullarında yıpranmış ve ezilmiş kitleler için fazlaca önemli olmamıştır. Kürt halkının kısa vadeli zafer umudlarıyla sürdürdüğü savaşın uzaması, ister istemez, radikal denilebilecek her türden talebin dışlanması için uygun bir ortam yaratmıştır. Çünkü 12 yıllık savaşta yıpranan ve ezilen kitle, bunun nedeni olarak "radikal" istemleri görmektedir. Bu nedenle, "bir radikal istem" gibi görünen kendi kaderini tayin hakkı kolayca bir yana itilebilmiştir. Kendi kaderini tayin etme hakkını elde etmemiş bir ulusun, bu hakkın kullanımına ilişkin her türden ilişki ve olanağı da önkoşulsuz reddetmiş olacağı dikkate alınmamakta-

dır. Bugün için tüm umutlar, Amerikan emperyalizminin "yapacaklarına" bağlanmıştır. Bu konuda en önemli güç de Avrupa'da yaşamak durumunda bulunan Kürt kitlesi olmaktadır. Onların "emperyalist bir ülkede" yaşamlarını "çok iyi" sürdürdükleri sanısı, işbirlikçilik koşullarında emperyalistlerle sürdürülecek ilişkilerin "olumlanması" olarak algılanmaktadır. Oysa, gerek kendi koşullarında yaşadıkları ağır sömürü ilişkileri, gerekse emperyalizmle işbirliği yapıldığı koşullarda emperyalizme bağımlı bir sömürge olunacağı hiç önemsenmemektedir.

Bu ortamda, Marksist-Leninistlerin görevi, her somut olay etrafında burjuva milliyetçiliğinin niteliğini ve emperyalizmle işbirliği yapılmasının sonuçlarını kitlelere anlatmak ve göstermek olmak zorundadır. Bu yapılmadığı sürece, emperyalizmin, milliyetçiliğin etkisi altında olan Kürt halkını, Kürt proletaryasını gelecekteki devrimci mücadelenin karşısına bir güç olarak çıkartacağı kesindir.

Ekim 1996

Dipnotlar

1* THKP-C/HDÖ: Ulusal Sorun Üzerine, s: 63-64, Eriş Yay.
2* Stalin: Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, s: 7-10
3* Lenin: Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, s: 73
4* THKP-C/HDÖ: Ulusal Sorun Üzerine, s: 63-64, Eriş Yay.

İlkeriş Yayınları

www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com
kitap@ilkeris.com

İlkeriş Yayınları

www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com
kitap@ilkeris.com

İlkeriş Yayınları

www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com
kitap@ilkeris.com

İlkeriş Yayınları

www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com
kitap@ilkeris.com

Açıktır ki bir siyasal iktidarın meşruiyetini yitirmiş olması, bu nedenle onun her türlü icraatının ve kararının gayrı-meşru olması, her şeyden önce devlet kurumlarını ve devlet görevlilerini ilgilendiren bir durumdur. Hiçbir devlet kurumu ve devlet görevlisi, gayrı-meşru bir iktidarın isteklerini yerine getirmek zorunda değildir. Tersine, iktidarın icraat ve kararlarına uymaları evrensel hukuk açısından suç oluşturur. Böyle bir durumda hiçbir devlet görevlisi, "emirlere uyma" gibi bir gerekçe ile kendisini savunamaz ve suçtan arındıramaz.

Özetlersek, gayrı-meşru bir iktidara karşı "direnme hakkı", her durumda iki durumu kapsar.

Birincisi, kamu görevlilerinin (örgütlü olarak kamu kurumlarının) gayrı-meşru iktidarın icraat ve kararlarına karşı çıkması, yani direnmesidir.

Bilinen en ünlü "direniş" hareketi, 1908 devriminin arifesinde Resneli Niyazi'nin emrindeki 200 asker ve 200 başıbozukla birlikte Makedonya dağlarına çıkmasıdır.

Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçmesi ve ardından Kurtuluş Savaşını örgütlemesi de gayrı-meşru iktidara karşı "direnme hakkı"nın kullanılmasının özgün bir örneğidir.

Yakın tarihte "direnme hakkı"na ilişkin en önemli örnek 27 Mayıs askeri darbesidir.

İkinci durum, doğrudan toplumun, bireylerin gayrı-meşru iktidara karşı direnmesidir. "Sivil itaatsizlik" kavramıyla özdeşleştirilmeye çalışılan bu "direnme", kitlelerin ya da bireylerin gayrı-meşru iktidarın icraatlarına ve kararlarına karşı çıkması ve bu doğrultuda değişik eylemlere yönelmesidir. Kitlesel protestolar, kitlesel mitingler ve genel grevler...

Devrimci mücadele, planlı ve sistemli örgütlenmeyi esas alır. Ancak "baskıcı bir iktidarın kendisini sürekli olarak tehdit eden kendiliğinden patlamaların ya da önceden görülemeyen siyasi karışıklıkların etkisi sonucu çökmesi son derece olanaklıdır ve böyle bir olasılık tarihi olarak çok daha fazladır." Devrimci mücadele, herhangi bir "tarihsel dönemeçte" hazırlıksız yakalanmamak için kendi yolunda ilerlemeli ve düzenli çalışmayı kararlılıkla ve sebatla sürdürmelidir.

978-605-4087-22-8